This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

WIDENER LIBRARY
HX 54ZU

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ԷՕԺԻՆ ՍԻՒ

ՍԷՐՍԷՐԻ ԵԱՀՈՒՏԻ

ՊԷՇԻՆՃԻ ՃԻԼՏ

ՄԻԻԹԷՐՃԻՄԻ
ԳԷՈՐԳ ՍԻՄՐՒՇԵԱՆ

ՆԱՇԻՐԻ
ԿԱՐԱՊԵՏ ՊՈՊԻՐԵԱՆ

معارف نظارت جليلەسنك ٢٠٦ نومرولى رخصتيله طبع اولنمشدر

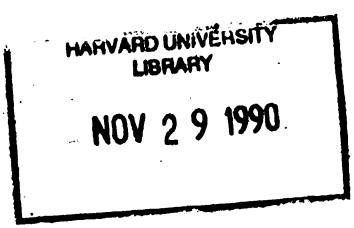
Կ. ՊՈՊԻՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱԱՍԸ
ԵԷՆԻ-ճամի, Չիչէք-բազարը Ն. 23
ՄԹԱՆՊՕԼ

1890 Ե—251

937 WASHINGTON
BOSTON MASS

Digitized by Google

WID-LC
Mid East
PL
102
.08
1818x
vol. 19
pt. 5

Digitized by Google

ԷՕԺԻՆ ՍԻՒ

ՍԻՐՄԱԿՐՈՒ ԹԱՂՈՒՏԻՔ

ՊԻՐԻՆՃԻ ԳԼՍՍ

ՐՕՏԻՆ՝ ՄԱՍՔԻՏԷՆ ԱՐՔ

1

ՄԻՑԱՆՃԸ

Մ. Հատրտինեան Փարպրիգասը եաննալըտան այէրտա պիր գաչ կիւն հէշմիշ խոր։ Գլուխս ասգաղընտա վագը օլուպ Բաղճինին պիր տախթե Թուրմանգտա խքէն չիմտի Թէրք խըմիշ պուրընտըգը խանէետ ամէհտէբ մէնզարէ ճէրէյան իմամէքտե խոր։ Իչատ խանէետ Րօզ-Բուխրան տախ ատքին օլուպ, էտնա մէրքէպե վուրտահագա իմամէքտիին ատամըը ծիղէմնընտա տախլուե վէ էշհատընը մալի կիպի խոխմալ իմամէքտե խոր։

Ատտա էօյլե վագըտընտա գարխալ խոր։ Րօզ-Բուխրան՝ էպէ ինչ կէնտինէ կիմ միշ օլան մէքթէպլինին օտատընտա, ախէշին էտնընտա օխուդուդըշ օլուպ, դայէրտ քէչիկլի պիր ատաքեմտե գահվալըը իմամէքտե խոր. լաքին նէ՛ դարխալ գահվալըը, նէ՛ ատճայխալ ախէշ, նէ՛ իօհաֆ օտա։

Digitized by Google

Երբ յիճե կէնիշ պիր օտա թէֆսամլըուր ալունսուն. պու օտա եալընըզ իլքի բէյտէսիզ բէնճէրէտէն ընըզ կէօրմէքտէ իտի. զիւա պու բէնճէրէլէր պազը պօշ արսալար իւզէրինէ նազըր օլաըզընսան, օտա ապհիպի անլէրի քէրատէսիզ պըրագմագտա հիչ պիր ուչդունըզըզ կէօրմէմիշ իտի։ Օտանըն պիր թալաֆը էավաշ վազընա թախսխա իտիլմիշ օլուպ, օյատա Րօզ-Բոմբոնըն գարնավալտա կիւլինմիշ օլտըզը համմալ էլափսէսի իլէ Ֆիլէմոնըն գայըգճը կէօմլէյի վէ քիւլ ըչնկի գադա ազէզտէն եաբըլմըշ վէ քիւրէյի արզը սէյահաթ իտէրքէն պիր ֆըրգաթէչինին պէօյուք չանադլըզընսա օթուրմըշ պիր կէմիճինին էլափսէսի կիպի գաթրանլանմըշ կէնիշ տիզիլքէրի պիր էավաշլըգտան սօնրա պուլունմագտա իտի։ Ա.յագը պիր բանթալօնըն պաճադլարը իւզէրինտէ տախի Րօզ-Բոմբոնըն պիր ֆիսթանը կէչիրիլմիշ իտի։

Բէք զիյատէ թօզլանմըշ օլան քիւչիւք պիր քիւթիւպխանէչինին րաֆընսա, իւչ էսկի չիզմէ իլէ պիր սիւրիւ պօշ չիչէլէր եանընսա, պիր էօլիւ գաֆեսը կէօրիւլմէքտէ իտի. պու գաֆեյը Ֆիլէմոնըն ազիզ տօսթլարընսան վէ թըզպիյէ թալէպէսինտէչ պիր մէքթէպլի պիր ենաստիկտարը տօսթանէ օլմագ իւզրէ վէրմիշ իտի։ Ծարիսագէքի մէքթէպլէր մահալլէսինէ մախսուս օլան պիր լամբճիքքեռլըզ սահիպսըյլա, պու գաֆենըն դեպո կիւսի սիյահ տիչլէրի արասընտա գարարմըշ լիւչէրի թօպրակ պիր բիրօ վէ բարլագ թէբէսի իւզէրինէ տէ գօսուճըզ չիչէքլէր վէ ըչնկի ամմընզ գօրտէլալարըլա մէրգէֆ յէրչէ եակէ պիր շապգա վազ իտիլմիշ իտի։

Ֆիլէմոն սէրհոշ օլաըզը գէմինն քէմիզը տընգգաթլա պու գաֆեյը սէյր իտէր վէ էօմրիւն մէճմուասընտէ ակնկընէրինիլէ եօլիւմ արասընտաքի շու գուպպիյէնի ֆէչէլէսսօֆիանէ հադգընտա քէնտի քէնտինէ հաքիմանէ մուղտա զաթտա պուլունուր ըտը։ Տիվարա մընդլանմըշ գիւ-

Digitized by Google

րուն լարելով չէնհէլերի ազ չօգ գերբերելը ալանիկի խչալ-
չըտան վախուշ մնալքերը գաֆֆանդն աուրէթիլքերնքքիով
իւղերինե միւհասէս օլուշ ինանդրն թարախաթըտան վէ
գուժվելի դիմնիլէսինտէն պահա իտէն ։ պէօրուք իլմ հագ-
պընտաքի ծիղէմոնըն կէչիճի մերուգրնը կէսաթէլմէքտաճ
իտի ։ Մերգուա թէսդիգաթը ամիգա սէմերէսի օլան պու-
իլմտէն չու ատօղրու նէրթիճէ յի չըգարըլը ըտը ։ ֆէնոխ-
սինին գաֆֆասը իւղերինտէ պօրճա տէլալէթ խտեր բէք
չօգ չըգընթըլար պուլընտըղընտան , եարատըլըշընդն ֆէ-
լաքէթէրինէ գարշը թէհամիւլ իթմէյ յէ մէճաղը օլաբ-
ղը կիպի , ալանճագլըլար տախ քէնտախ իչուն պիր լիւ-
զումը գաթի հիւքմիւնիւ ալմըշ ըտը ։ » Շըմինէնին իւղե-
րինտէ ֆիլէմոնըն իրի գայըգճը գատէհի օլանճա կհիթի-
չամըչլա տուրմադտա օլտըղը կիպի , անըն եանընտատա տա-
խի պօղադը դըրըգ պիր չինի չայտան իլէ ադիը նէչիրիմէ
եօսունլար ալթընտա նըսֆէն մէսթուր սկյահ թախթա-
ատան պիր հօգգա պուլունմադտա ըտը ։

Գու օտա տէլուննինտէ հիւքմֆերմա պուլընան պի-
քիւթ՝ Բօզ-Բումբոնըն Ֆիլէմոնըն իշ օտասընտա եէրլէշիր-
մէշ օլտըղը կիւյերճինէրին ատա սըրա էօթմէճի սէտտա-
ար յլա մունգաթի օլմադտա իտի ։ Բօզ-Բումբոն պրլտըրճըն
կիպի սօղուգտան բէք չարուգ միւթէէսիր օլտըղընտան ,
շըմինէնին եանընտատա օթուրմըշ օլտըղը հալտե , գէչէյի գէ-
րիչնի իրէ քէնտախընի իհամա իտէն կիւնէչնի հարատրէթի
լաթիֆէսինյէ գանն իտէրսին քի կիւչլեր կիպի տէրլմադտա
ըտը ։ Գու գարիպ վէ ուֆաճըգ մախլուգ դայէթ թօհափ
պիր գըյաֆէթէ կիւմիշ խտի իսէ տէ , պաս գըյաֆէթ՝ ան
եէտտի սէնէլիք թաթավէթի նէվճիվանտէսինէ , տինըտադտ
թաւվիրինէ , վէ հէր սապահ քէմալը հհթիհսաղլա գարտա-
տըղը գուտրուլ աստչարըլար միւղէ յէնէ օլան ճայիպ չէհ-
թէսինէ շայանը հայրէթ պիր ատուրէթտէ եատըրմադտա
ըտը ։

Digitized by Google

Մ՝երգաւանդ կը ճգնէր եղիսեան եղերական կեցուածքի մը մէջ։ Ծիլիմոնը գայլերը եղիսեանական գրկախառնութեան մատնած՝ ոչխարը կը ծամէր ինչպէս կովը կը ծամէ յետոյ կը փռուի եւ աչքերը առանց ննջելու կը մնան գրեթէ իր եղիսեանական ապրելակերպին պէս յաւերժական, եւ վարդապետին քովը ամբողջ գիշեր բարձրագոչ ձայն մը կ՝ուխտէր գրկախառնութիւնը կեցուցիչ ազնիւ կիրքերուն։ Մ՝երգաւանդին թատրոնէն մեզ հասած չորս պատմուածքներուն մէջ ամենէն ուժգնագոյնը եղիսեանական կիրքերու ներքին պայքարն է։ Մ՝երգաւանդին թատրոնէն մեզ հասած չորս պատմուածքներուն մէջ ամենէն ուժգնագոյնը եղիսեանական կիրքերու ներքին պայքարն է։

Թոզ-Բուրմունքն ըմբռնողական օրերը ամէնէն ցաւերով օրերը կ՝ապրէին իրենց . . . օգուստոսները մահացած էին։ պոռ սրտերը մեծ հոգեցնծագ օրեր ունէին քանդելիք եղեռնական, ծիլիմոնին չհիմնած գայլանոցները իրենց հոգին ըմբռնողական ընդ քո, պատկառ նոզոզուկուրես էրէյիճ մունթազաճ ալիր ամէն ապրիլ իրենց իրենց։ Մ՝երգաւանդին գահավիժումները ապրիլ օրերը պէյան իրենց . . . օգուստոսները իրենց մահացած իրենց։ Եօնթունճ մեզմով՝ օրան քիւչիւք պիր մեսա խոզերնուն պէյուք պիր լէյլէն պուլունմազ տան օրուն, պիր ազ էվմէլ չէհրէի թարեալէթնեուանաքներ պունդն իյնտեքի թազե սու իլէ երգամիշ ըսը հալ պուքի չիմոր պու լէյլէն սալաթա թապաղընա թէհավիվու

իմմիչ օլտըղընտան , մէրգուժէ բաբմագլարընդէ ասճըլա իպաս չէյէն տէլուննինտէն պօլ պիրքէչ տարիտըրմըշ եհչիլ սալաթա եաբրագլարընը ալմադտա , մէ պատճհուքիչիւք պէ յազ ախշէրինին պիւթիւն գուվվէթինդէ չիմնէյէպ եէմէքտէ էտի : Իշկի օլարագ պիր գատճհ տա իմէ ֆրէնգ իւպիւմիւ շաբուգը հազըրլատմըշ օլուպ , պունլարը օտուռատան ժամուռ քիչիւք պիր խարտաշ գաշընդընէ պիր պիրինէ գարըշտըրմադտա ընը : Նիհայէթ չէրէզ օլաբդագ տախ եվկիւմի պէշ աա գըյմէթինտէ օլան մահ վէ տօնուգ ճամնան եաբրըմըզ պիր եիւզիւք գուԹուսը տէրուննինտէ օն խբի տանէ գատար զէյթին պուլունմադտա ըտը : Եէմէք իւզէրինտէն եէյէճէք մէյվէսի իսէ պիր գաչ տանէ ճէվիզտէն իպարէթ օլուպ , պունլարը՝ ծիլէմոնդն չիզմէ գալըպլարընդն աԹէչիլէ գըզարմըշ օլան պիր աԹէչ քիւրէյի իւզէրինտէ բիչիրմէյէ հազըրլանմադտա ընը : Ռօզ-Բոմբոնդն պէօյլէ ինանըլմազ տէրէճէտէ տի եէմէքլէրլէ Թէայեիւշ իԹոմիյի հալտէ իամինէ (1) լայըգ պիր Թաւվէթ վէ չիշմանլըդա մալիք պուլունմասը ճէնտապը չագգընմիւճիզէլէրինտէն պիրլի օլուպ , կէնճլիք վէ սրհհէԹին գուվվէթի ֆէվգ էլ ատէսինի իրայէ իտէր իտի :

Մէրգուժէ սալաթայը եէյիպ պիԹիրտիքտէն սօնրա եիւզիւք գուԼուսը տէլուննինտէքի զէյթինլէրի եէմէյէ տավրանմըշ լիքէն , օտանընդն գաբուսը եավաշճաճըգ չալընը : Պու գաբու տախիլէն սիւրմէկիւ իլէ գաբանմըշ ըտը : Ռօզ-Բոմբոն օլտըղը եէրտէն այաղա պապագ « Պի՞մ օ » տէյու սօրատգտա , գուվվէթլի վէ խօշ պիր սէտա տէտտի քի .

— Պիր տօսթ . . . էսկիլէրտէն էնկի պիր տօսթ . . . օտանըզընդ գաբուսընը գաբայը՞ մը սագլայօրսընըզ :

Ռօզ-Բոմբոն . — Վա՛յ , սի՛զ մի՛հինուզ , Նինի-Մուլէն :

(1) Ռօզ-Բոմբոն պիր նէվ քիչիւք էիւլ իտի՛ տիր :

Digitized by Google

Նինի-Մուլէն . – Էվվէ՛լ , սէվկիլի գըզըմ . . . Հայտո՛ւ , չատ չսպասիր պարապ տէրունըզ . . . ահելէ խլիմ վար , պէտքէ չխճէք վաղըմըմ կօղ :

Րօզ-Բոմբոն . – Գարուսը աչայը՛մ մը . . . պու գըչայֆէքիմ՛լէ մի . . . ֆէնա օլմազ :

Նինի-Մուլէն . – Զանն իտէրիմ քի գըչայֆէքինիզ հէր նէ՛ փախի օլսա , պինէ կիւզէլ վէ սէվիմլի ալինիզ , է՛յ կիւլ-վէրմին կիւլիս . . . :

Րօզ-Բոմբոն . – (Ֆիկէմոնքըն գըրմըզը կէօսթէ յինի չը-պարըլ հէրի՛ է տամաշա կիտէրէք .) Հայտի կիտինիզ տէ՛ղաքէթանըզատա պէօյիւք բէյրհիզ իլէ ախչէագ հագըլնատա վազլար վէրինիզ , չիշմա՛ն բէյղամպէր :

Նինի-Մուլէն . – Լաքին պէօյլէ գարուս արգատլընատան

ուզուն ուզատը յա գօնուշարագ գօմշուլարա հիւանիւ խոչ-
ւէթ մի օլաճալըզ։ Միւղէ սէօյլէյճէք զայէթ մուհիմմ
չէյլէրիմ վար տըր. պունլար սիզի ֆէվգ էլ ատէ ալթ
իւթ իտէճէք տիր։

Բօշ-Բոմբոն. – Պարը միւսաատէ իտինիզ տէ պրրճքնա
պիր ֆիսթան կիյինէյիմ, պաշ պէլատը։

Նինի-Մուլէն. – Էկէր պէնիմ հըսսը մահճուպկէթինի
ինճիթմէմէք իչուն ֆիսթան կիյինճէք խաէնիզ, պէնի
գատար չաբուգ միւթէէսսիր օլուր զանն իթմէ յինիզ. պէն
էօյլէ պիր թագըմ սախթէ մահճուպլարսան տէյիլ իմ.
հէր նէ՛ հալտէ ատախ պուլընանընըզ, սիզի գապուլ խոճէ-
պիլիյիմ։

Բօշ-Բոմբոն. – (Գաբուլը տչարագ վէ ֆիսթանընընըն
ինճէ պէլի իւզէրինտէքի տուլմէլէրինի իլիքլէյէրէք.)
Գէօյլէ աճայիպ պիր հէրիֆին պիւթիւն բուհանիլէրին աէվ-
կիլիսի օլմասը հագըգաթէն բէք զարիպ տիր։

Նինի-Մուլէն. – (Գօլլարընը խաչվարի կէօյսիւնէ տա-
յսթարագ վէ իսթիհզաքեարի պիր ճիստիյէթլէ Բօշ-Բոմ-
բոնը սիւզէրէք.) Նիհայէթ կիւյէրճինլիյէ ավուէթ իթ-
նիզ հա՛, կիւզէլ եօլճը գուշճըղազ։ Նէ՞րէ յէ կիթմիշ իտի-
նիզ պագալըմ. իւչ կիւն վար տըր քի պուրատա տէյիլ ի-
տինիզ, եարամա՛զ կիւյէրճին։

Բօշ-Բոմբոն. – Տօղրու տըր... տահա տիւն ապչամ
ավուէթ իթտիմ։ Տէմէք քի պէնիմ զայպուպէթիմ էանա-
սընճաա սիզ պուրատա կէլտինիզ, էօյլէ՞ մի։

Նինի-Մուլէն. – Էվվէ՛թ, մատմուազէլ, հէր կիւն կէլ-
տիմ... հէմ կիւնտէ պիր եէրինէ իքի տէֆա կէլտիմ.
չունքի սիզէ սէօյլէյճէք զայէթ մուհիմմ չէյլէրիմ վար
տըր։

Բօշ-Բոմբոն. – Մուհիմմ չէյլէ՞ր մի... տէմէք քի բէք
չօգ կիւլէճէյիզ։

Նինի-Մուլէն. – (Օթուրարագ.) Խա՛յր, սէօյլէյճէճ-

Digitized by Google

*Յիմ սէօղլէր քէք ճիտտի չէյլէր տիր . լաքին էվվէլա սէօյ-
լէյինիզ պագալըմ, Ֆիլէմոնըն խանէսինտէն դայպուպէթ
իթտիյինիզ չու իւչ կիւն զարֆընտա նէ՞ եաբտընըզ . . .
սէօյլէյէճէյիմ սէօղլէրի սիզէ պէյան իթմէզտէն էվվէլ
պուրասընը անլամագ խոթէրիմ :*

*Րօզ-Բոմբոն . – (Զէյթինլէրտէն պիրիսինէ կէմիրէ-
րէք .) Զէյթին խոթէ՛ր միսինիզ :*

*Նինի-Մուլէն . – Իչթէ վէրէճէյինիզ ճէվապ պու-
տըր . . . անլայօրըմ . . . պէտպա՛խթ Ֆիլէմոն :*

*Րօզ-Բոմբոն . – Հայտի՛, ֆիլմնէ քեաբ հէրիֆ , իչին ի-
չինտէ Ֆիլէմոն-իչուն հիչ պիր պէտպախթըզ եօզ տուր :
Ֆլարանըն էվինտէ ատէմ էօլմիւչ իտի . . . ոէֆինին-
տէն ածրաքի իլք կիճէլէրի եալընըզ կէչիրմէքտէն գօրգ-
տու :*

*Նինի-Մուլէն . – Պէն Ֆլարայը պու գատար գօրգագ
զանն իթմէզ իտիմ . . . :*

*Րօզ-Բոմբոն . – Իչթէ սիզի եանըլթան չէյ տէ պու-
տըր , իրի եըլա՛ն . պէն օ պիչարէ գըզըն խանէսինէ մահ-
զա քէնտիսինէ ըէֆագաթ իթմէք իչուն կիթտիմ :*

*Պու սէօզ իւղէրինէ, պիզիմ մէպահիսի տինիյէճ մու-
հարրիրի ատէմի իթիմատ վէ խոթիհզայա տէլալէթ իտէ-
ճէք պիր չէհրէ իլէ տիչլէրի արասընտան պիր չարգը մը-
րըլատամաղա պաչլատը :*

*Րօզ-Բոմբոն՝ նամուսքեար պիր ատէմին ֆագիլէթի
նահագդ եէրէ չիւպհէ ալըընա տիւշտիւինտէ հըսա իւ-
տէճէյի հիտտէթէ միւշապիհ պիր հիտտէթէ պիր ճէվիզ
գըրարագ .*

*— Տէմէք քի Ֆիլէմոնա գարշը սատագաթսըզըգ
իթտիմ, էօյլէ՞ մի :*

*Նինի-Մուլէն . – Պէն սիզէ սատագաթսըզըգ իթտի-
նիզ տէմէ յօրըմ . . . անճագ քիւչիւք պիր գուսուրտա պու-
լընտընըզ . . . :*

Digitized by Google

Բօզ-Բումբոն . – Պիր աղ էվվէլ տէ սէօյլէտիմ՝ քի պուրատան ղայպուպէթի իտիլիմ՝ քէնտի զէվգիմ իչուն օլմայըզ, պիլաքս պիր քիմսէյէ մուսավէնէթի իլմէք իչուն իտի. Հաթթա օ սըլատտա պիչարէ Մէֆիզ տախի նապէտիտ օլտու . . . :

Նինի-Մուլէն . – Էվվէ՛թ , գրալիչա Պաքտատալ սէյրա հաթտա իմիշ . պունը պանա վալիտէ Ալրսէն սէօյլէտի . լաքին պէն սիզէ Ֆիլէմինտան պահս իմտիխիմ հալտէ , սիզ պանա Մէֆիզտէն ճէվապ վէրիյօրսունուզ . . . իֆատա-թընըզտա մանէա եօք :

Բօզ-Բումբոն . – Լիկէր տօղրու սէօյլէմէ յօրսամ՝ Բուրխ-Մէն-Մարթէն իմիյաթրօսընտա սէյր իլէ իմտիրիմէքտէ օ-լան սիյահ բարա պէնի եէսին . . . : Հա՛, էյի խաթըրըմա կէլտի , պէնի պու Հայվանլարըն սէյրինէ կէօթիւրմէք իչուն իքի գօլթուգը սանտալիէ թուրթմալըսընըզ, պէնիմ քիւչիւք Նինիմ՝ Բիվայէթէ նազարէն օրատա վահշի հայ-վանլար պիրի պիրիյլէ մուհապպէթ իտիյօրլարմըշ :

Նինի-Մուլէն . – Նէ՞ սէօյլէ յօրսընըզ, գըզըմ, տէյի՞ մի օլտընըզ :

Բօզ-Բումբոն . – Նէ՞ իչուն :

Նինի-Մուլէն . – Պէն սիզին կիպի կէնճ պիր գըզը ա-լըպ պէօյլուք բէտէրինիզ սըֆաթըյլա պայօ վէ սահր օ-յուն մահալլէրինէ կէօթիւրէնիլիրսիմ. զիրա օրայատա պիզիմ չէհիրլի լահիպլէրտէն պիրինէ թէհանաւիֆ իմմէք թէհլիքէսի եօք տըր . լաքին օրատա վահշի հայվանլար թէմաշասընտան պայդա պիր շէյ պուլընմատըղընտան , սիզի ալդադ պէօյլէ պիր պէօյլուք բէրհիզ սէյրինէ կէօթիւ-րէճէք օլուրսամ, պիզիմ յուհանիլէրտէն բէք չօղընա թէ-հանաւիֆ իտէճէյիմ քի պու իշիմէ կէլմէզ. սիզին իլէ գօլ գօյա նէ կիւզէլ պիր շէյ օյաճաղըմը պիր քէրրէ տիւ-չինիւնիւզ :

Բօզ-Բումբոն . – Պիր եաբսա պուրուն իլէ բանթալօ-

Digitized by Google

ներնըզա տա պիր ասգը թագաւորընըզ, չիշմա՛ն Նինիմ, ո հալտէ սիզի հիչ քիմնէ Քանըյամազ . . . :

Նինի-Մուլէն . — Շիմտի եաբմա պուրունտան ֆիլան-տան պահա իմ մէնին սըրասը տէյիլ . . . մատամ քի պիր կէօնէ էնթրիգանըզ պուլընմատըզընա պէնի թէէմին ի-ձէյօղաբընըզ, պէն ոէ սէօյլէյէճէյիմ չէյլէրի սիզէ պէյան իտէյիմ :

Օզ-Բոմբոն սօլ էլինի ուֆուգի պիր սուրէթտէ Նինի-Մուլէնէ ուզաթարագ վէ սաղ էլիյլէ տէ ազգընա պիր ճէվիզ կէօթուրէրէք, քէմալը ճիտտիյէթլէ .

— Եվվէ՛թ, պիր կէօնէ էնթրիգամ պուլընմատըզընա հէմին տաճի իտէրիմ . — տէտի, վէ պատէհտա Նինի-Մուլէնին բալթաօընա պագարագ, միւթէաճճիպանէ պիր չէհրէ իլէ .

— Ա՛հ, եա՛ Բապպի, նէ՛ տէ լըր ճէպլէրինիզ վար . պունլարըն իչինտէ նէ՞ վար :

Նինի-Մուլէն . — (Վագարլը պիր չէհրէ իլէ .) Ինզէ միւթէալլիգ չէյլէր վար, գըզըմ :

Օզ-Բոմբոն . — Պանա միւթէալլիգ չէյլե՞ր մի :

Նինի-Մուլէն . — (Հիւքմտարանէ պիր չէհրէ իլէ, պիրտէն պիրէ :) Օզ-Բոմբոն, խըտմէթքեարլար, ամէլար, արապալար իտինմէք, պու սէֆիլանէ գուլիպէ եէրինէ միւքէլլէֆ պիր գօնագ սահիպի օլմագ վէ պիր տիւշէա կի-պի կիյինիպ գուշանմագ իսթէ՞ր միսինիզ :

Օզ-Բոմբոն . — Օ՛ . . . երինէ լամիփէյէ պաշլաաբընըզ : Ա՛էյլէ լինիզ պագալըմ, զէյլին իսթէ՞ր միսինիզ . . . Եօզ-սա թօբընը տա եէյիպ պիթիւրիրիմ . . . զամէն պիր տա-նէճիք գալը . . . :

Նինի-Մուլէն պու թէքլիֆէ ճէվապ վէրմէքսիզին է-լինի ճէպլէրինտէն պիրինէ սօգտու, վէ պիր միւտտէթճիք արաշտըրըգտան սօնրա, զայէթ կիւզէլ պիր պիւէզիյի հավը պիր մահֆազա չըգարտարագ, պու պիւէզիյի կէնճ

գըզըն կէօղլէրի էօնիւնատէ այնէ կիպի քարլաթաը։

Բօզ-Բումբոն պաունը կէօփունճէ մինի մինի էլլէրինի պէրի պէրինէ վուրարագ.

— Ա՛հ, նէ՛ տէ կիւզէլ պիլէզիք... գուշլուղընը ըսրմազտա օլան եճէյէ պիր երլան չէքինատէ... պէնիմ Ֆիլէմոն հագգընատաքի աշգ ու մուհապպէթիմին ալամէթի օլապիլիր։

Նինի-Մուլէն. —(Պիլէզիյի Բօզ-Բումբոնըն գօլունա կէչիրէրէք.) Պանա Ֆիլէմոնատան պահա իճմէ յինիգ... ճանըմ սըգըլըր։

Բօզ-Բումբոն. — (Տիվանէ կիպի կիւլէրէք վէ Նինի-Մուլէնին պիլէզիյի Թագմասընա միւսաատէ խաէրէք.) Ղալիպա քի պու պիլէզիյի սաթըն ալմազ իւզրէ սիպի վէ-մուբ իճմիշլէր, վէ չիմճի կիւզէլ կէօրիւնիւպ կէօրիւնմէ-մէյինի Թէճրիւպէ իճմէք խոճիյօրսընըզ. Ալլահ էյրատ, կիւզէլ պիլէզիք։

Նինի-Մուլէն. — Բօզ-Բումբոն, խըտմէթքեատըլար իւ-ռէնմէք, Օբերա Թիյաթրօսընատա պիր լօճայա մալիք օլմագ վէ Թաւալէթինիզ իչուն հէր այ պինէր ֆրանք ալմագ խո-Թէլմիսինիզ, էվվէ՛Թ եասըօտ եո՛գ տէյինիզ։

Բօզ-Բումբոն. — (Ճէվիզէրի եէմէքլէ պէրապեր պիլէ-զիյի գօլու իւզէրինատէ բարըլտաթարագ.) Հալէա այնը լաթիֆէտէ տէվա՞մ մը իտիյօրսընըզ։ Պաշգա չագ-անըզ եօ՛գ մը։

Նինի-Մուլէն էյինի Թէքրար ճէպինէ սոգտու, վէ պու-ռէֆա զիգըլմէթ պիր զէնճիր չըգարըլագ Բօզ-Բումբոնըն պօյնընա կէչիրտի։ Կէնճ գըզ պէր պաւ զէնճիրէ վէ պիր տէ մէպահիսի տինիյէ մուհարրիրինէ պագտարագ.

— Օ՛հ, նէ՛ կիւզէլ զէնճիր... էկէր պաունը տա սէզ ինթիխապ իճմիշ իսէնիզ, հագգընատէն ալէտ պէր մէզագ տահիպի իմիշ սինիզ. լաքին տօղրու աէօյլէ յինիզ, պէն տէ պու Թէզեինաթա ճամէքան խըտմէթինի կէօր-

Digitized by Google

տիւլիւմ իչուն է յի պիր գըզ տէյիլ միյիմ։

Նինի-Մուլէն . – (կիթտիքճէ քէսպի իհթիշամ իտէ-րէք .) Բօզ-Բոմբոն , պու էսկի տօսթընըզըն նասիհաթլաս րընը տինլէտիրինիզ հալտէ էլտէ իտէպիլէճէյինիզ շէյլէր եանընտա , պունլար հիչ մէսապէսինտէ տիր ։

Բօզ-Բոմբոն քէմալը հայրէթի վէ թէճաճիւլէ Տիւ-մուլէնին եիւզիւնէ պաղարադ .

— Նէ՞ տէմէք իսթէյօրսընըզ , Նինի՛-Մուլէն . ֆիքրի-նիզի իյզահ իտինիզ . պահա իհտիյինիզ նասիհաթլար նա՞-սըլ շէյլէր տիր ։

Տիւմուլէն հիչ պիր ճէվապ վէրմէքսիզին էլինի թէք-կար ալիմէզ թիւքէնմէզ ճէպլէրինտէն պիրինէ սօղ-սու , վէ պու ատֆթա տախի պիր բաքէթի չըգարարադ քէմալը հհթիմալա չէօզտիւ քի , տէրունինտէ սիյահ տանո-թէճալարլա վիւզէյէն կիւզել վէ ուզուն պիր էշարթ պուլունըյօր իտի ։

Բօզ-Բոմբոն եէնի պիր հայրէթէ տահա տիւչար օլա-րադ , տէրհալ այազա գալդըը , վէ Տիւմուլէն պու միւ-քէլլէֆ էշարթը կէնճ գըզըն ումուդլարը իւզէրինէ պը-րադը ։

Բօզ-Բոմբոն ալիւթիւն պու թէզէհինաթը ստոէտիլա-նէ վէ մէնֆաաթէքրիվէրլիքտէն ալի պիր մէլադ իլէ թէտ-պիդ վէ մուսայէնէ իտէրէք .

— Պու բէք ֆէվգ էլ ատէ պիր շէյ տիր . տօղրուսը չիմսիյէ գատար պունա պէնզէր հիչ պիր շէյ կէօրմէմիշ իտիմ . . . նէ՞ կիւզէլ նագըշլար . . . նէ՞ կիւզել իշլէմէլէր ։ Էֆքին սօղուդագ այըպ օլմասըն ամմա , սիզին ճէպինիզ տիւքքեան՞ մը տըր նէ տիր ։ Պու գատար կիւզել շէյլէրի նէ՞ ըճտէն չըգարը յօրսընըզ (Պատէհու տիլպէր չէհրէսինի կիւրէնկինէ թահվիլ իտէճէք տէրէճէտե չիտտէթլի պիր գահգահա գօքարտագ) Հա՛ , անլատըմ . . . անլատըմ . . . մատամ Մէնէժ-Թոլոմպ իլէ իզտիվաճընըզ վիւնասէպէթիլէ

կէօնտէրճճէ յինիզ նիշան հէտիյէլէրի տիր ։ Թէպրիք ի-
աէրիմ. կիւզէլ ինթիխապ իմ միշխինիզ ։

Նինի-Մուլէն . – Պէն պու գիզլյմէթ թէզեհինաթը
սաթըն ալտադիլմէք իչուն պու գատար ագճէյի նէ՞րէտէն
պուլաճաղըմ։ Թէքրար իտէլիմ քի , էկէր իսթէյճէք գ-
լուրսանըզ , էկէր նասիհաթլարըմը տինլէյճէք օլուրսա-
նըզ , պիւթիւն պու միւճէվհերլէր տէզին տիր ։

Բօզ-Բոմբոն . – (Ձէվգ էլ սատ Թէսճճիւլէ .) Նա-
սը՞լ... ճի՞տտէն մի սէօյլէյօրսընըզ ։

Նինի-Մուլէն . – Էվվէթ , ճիտտէն սէօյլէյօրում ։

Բօզ-Բոմբոն . – Պէօյլուք պիր գատըն կիպի եաշամագ
հագգընտաքի Թէքլիֆլէրինիզ տէ ճիտտի՞ մի տիր ։

Նինի-Մուլէն . – Էվվէթ , պու Թէզեհինաթ օ Թէքլիֆ-
լէրին հագիգի օլտըղընա պիրլէր Թէէվինաթ տըր ։

Բօզ-Բոմբոն . – Պուննը պիր պայդասը իչուն սի՞զ մի
Թէքլիֆ իտիյօրսընըզ, պիչարէ Նինիմ։

Նինի-Մուլէն . – (Իսթիհզաքեարլի պիր մահճուպիյ-
եէթլէ .) Ազաճըգ սապը իտինլիզ, աէվվկիւի գըղըմ... սիզ
պէնի էբէյլիճէ վագթտան պէրու Թանըտըղընըզ ճիհէթ-
լէ , պէնիմ սիզի նամուսսըզ վէ եախօտ մուճիպի խէճա-
լէթ պիր իշէ Թէշվիգ իտէմէյճէյիմտէն էմին օլապիլիր-
սինիզ... ։ Սիզի մուհաֆազա իթմէք խուսուսընը պանա
Թէվտի իթմիշ օլան ֆիլէմոնա գարշը պիր հագարէթ իթ-
միշ օլաճաղըմը հիսապա գաթմայարագ , պէօյլէ ապչագ-
ճա պիր իշի հիչ պիր վագթ քէնտի նամուսըմա պըրագ-
մամ ։

Բօզ-Բոմբոն . – (Եիթ կիտէ հայրէթ վէ Թէսճճիւպի
արԹարագ .) Նամուսըմ իւզէրինէ եէմին իտէրիմ քի սէօյ-
լէտիյինիզ սէօզլէրտէն հիչ պիր չէյ անլայամայօրում, Նի-
նի-Մուլէն ։

Նինի-Մուլէն . – Հալ պու քի պունտան տահա պոզուկ
պիր չէյ օլամագ... պէն ... ։

Digitized by Google

Բօզ-Բոմբոն . – (Նինի-Մուլէնին սէօզիւնիւ քէսէրէք .) Ա՛հ , անլատըմ . . . անլատըմ . . . պէսպէլլի տէլիգանլընըն պէրի էլինի , վէ գալպինի պանա թադտիմ իմժէք իսթէ-յօր . . . սէօզիւ տէմինտէն պէրի նէ՞ ուզատը յօրտընըզ , պունը պանա տէրհալ սէօյլէյիժէզ մի խոինիզ :

Նինի-Մուլէն . – (Ումուզսարընը գալտըրարագ .) Խզ տիվան՚ճ մը տէմէք իսթէ յօրսընըզ :

Բօզ-Բոմբոն . – (Թէքրար թէտճճիւպէ տիւշար օլա-րագ .) Վա՛յ , իզտիվաճ տէ յի՞լ մի տիր :

Նինի-Մուլէն . – Խա՛յր :

Բօզ-Բոմբոն . – Է՛յ , պանա իմտիյինիզ թէքլիֆլէր նամուսքեարանէ՞ մի տիր :

Նինի-Մուլէն . – Էվվէ՛լ , հէմ սօն տէրէճէ նամուս-քեարանէ տիր : (Տիւմուլէն տօղրու սէօյլէ յօրսը :)

Բօզ-Բոմբոն . – Ֆիլէմինա գարշը սատտագա՞թ սըզլըզ իմ միչ օլմա՞զ մը յըմ :

Նինի-Մուլէն . – Խա՛յր :

Բօզ-Բոմբոն . – Տիկէր պիր քիմսէ յէ սատտագա՞թ :

Նինի-Մուլէն . – Խա՛յր :

Բօզ-Բոմբոն շաշըրսը գալսը : Պատճհու չու վէճճհ իւլէ իֆատէի վէրսամ պաշլասը .

— Պաբան ա՛ , Նինի-Մուլէն , լաթիֆէ՛ պէր թարսաֆ խաէրիմ սէ ճիտտէն գօնուշալըմ : Եալընըզ պէնիմ կիւղէլ կէօզլէրիմ իչուն պէնի տիւշէս կիպի պէսլէյէճէքլէրինի խաթըրըմատան կէչիրէճէք գատար ահմագ տէ՛յիլիմ : (Բի-յաքեարանէ պիր մահճուպիյեթլէ .) Էվվէլթ , էկէր պու թապիրի գուլլանմագլըզըմ ճաիզ իսէ , եալընըզ պէնիմ կիւղէլ կէօզլէրիմ իչուն պէօյլէ պիր լութֆպա պուլունա-մա՛զ՚ :

Նինի-Մուլէն . – Պու թապիրի բէք ալէա գուլլանա-պիլմէզլիզինիզ :

Բօզ-Բոմբոն . – (Կիլտիկճէ էնտիշէսի արթարագ ,)

Digitized by Google

Լաքին նիհայէթ պէն պու լութֆա մուգաւիլ նէ՞ վէրէճէյիմ։

Նինի-Մուլէն. – Հի՛չ։

Բօշ-Բոմբոն. – Հի՛չ մի։

Նինի-Մուլէն. – (Թրրնաղընըն ուճընը ըսըրարագ.) Էվվէ՛թ, հի՛չ։

Բօշ-Բոմբոն. – Լաքին օ հալտէ պէն նէ՞ եաբաճաղըմ։

Նինի-Մուլէն. – Սիզին իչինիզ՝ քէնտինիզի միւմքինի մէրթէպէ կիւղէլ կէօրթերմէք, նազիքլէշմէք, էյլէնմէք վէ արապա իլէ կէզինմէքտէն իպարէթ օլաճագ սոլը։ կէօրիւյօրսընըզ ա՛, պունլար միւշքիլ չէյլէր աէյիլ տիր. պունտան պաշգա պիր էյիլիյէ տէ սէպէպ օլմըշ օլաճագսընըզ։

Բօշ-Բոմբոն. – Տիւշէս կիպի՛ մի եաշայարագ։

Նինի-Մուլէն. – Էվվէ՛թ... պինտէն ալէյի՛ պիր գարար վէրինիզ. պու պապատէ պէնտէն տահա զիյատէ մահլումաթ ալմաղա չալըշմայընըզ. զիյա պու պապատէքի սուղունըզը խոշնուտ իտէմէմ..... Պունտան գաթը նազար էկէք մէնինուն օլմայաճագ օլուրսանըզ, սիզի ճեպլէն ալըգոյմազլար. թէքլիֆ իթտիյիմ էօմրիս պիր քէրրէ թէճրիպէ իտինիզ. էկէր իչինիզէ կէլիրսէ, տէվամ իտէրսինիզ. կէլմէզսէ, երինէ ֆիլէմոնըն խանէսինէ ամանէթ իտէպիլիրսինիզ։

Բօշ-Բոմբոն. – Էկէր սահի՛հ իսէ...։

Նինի-Մուլէն. – Պիր քէլիմէ թէճրիպէ իտինիզ տէյօրըմ, սէվկիլի գըզըմ, պունտա պիզճէ նէ՞ թէհլիքէ վարմըր։

Բօշ-Բոմբոն. – Հի՛չ. լաքին պու սէօզլէրին տօղրու օլաբիլէճէա պիր տիւրլիւ ինանամայօրըմ վէսասլամ։ (Թէրէտտիւտ իտէրէք.) Պունտան պաշգա պիլմէմ քի...։

Նինի-Մուլէն քէնճէրէյէ տօղրու կիտէրէք աչսը վէ Բօշ-Բոմբոնը եանընա չագըրարագ տէտի քի.

Digitized by Google

— Պագընըզ . . . խանէնին գաբուսընա պագընըզ ։

Բօզ-Բոմբոն . — Փիւչիւք վէ կիւզել պիր արապա տուր-մըշ . . . նէ՛ մուխլու իչինտէ օթուրանա . . . ։

Նինի-Մուլէն . — Իչթէ օ արապա սիզին տէր ։ Սիզի պէքլէյօր ։

Բօզ-Բոմբոն . — Նասըլ, պէնի՞ մի պէքլէյօր ։ Գէրեկ-ըըմը պու գառուր չաբո՞ւդ մը իթթիխաղ իթմէկիմ ։

Նինի-Մուլէն . — Էվվէ՛լ, եա չաբուդ իթթիխաղ իթ-մէլիսինիզ վէ եախօտ հիչ իթմէմէլիսինիզ ։

Բօզ-Բոմբոն . — Պո՞ւ կիւն միւ ։

Նինի-Մուլէն . — Շի՛մտի ։

Բօզ-Բոմբոն . — Լաքին պէնի նէ՞րէյէ կէօթիւրէճէք-սինիզ ։

Նինի-Մուլէն . — Պէն պիլմ միյիմ ։

Բօզ-Բոմբոն . — Պէնի նէ՛րէյէ կէօթիւրէճէ յինիդի պիլ-մէյօր մըսընըզ ։

Նինի-Մուլէն . — Խա՛յր . . . ուրապաճը թաւիմաթը լա-զըմէյի աւմըշ տըր ։ (Տիւմուլէն եվնէ տօղրու սէօյլէյօրը ։)

Բօզ-Բոմբոն . — Պիւթիւն պու հալլէրին բէք զարիպ օլտըգընը պիլի՛ր միսինիզ, Նինի՛-Մուլէն ։

Նինի-Մուլէն . — Էվվէ՛լ . . . լաքին էկէր զարիպ օլ-մասա խոր, զէվգի չըգմազ ըսը ։

Բօզ-Բոմբոն . — Հապդընըզ վար ուր ։

Նինի-Մուլէն . — Տէմէք քի թէքլիֆիմի գապուլ իսի-յօրսընըզ, էօյլէ՞ մի . պունտան կէրի՛ք սիզին վէ կէրի՛ք պէնիմ իչուն բէք զիյատէ մէմնուն օլտըմ ։

Բօզ-Բոմբոն . — Սիզի՞ն իչուն մը ։

Նինի-Մուլէն . — Էվվէ՛լ, զիրա պու թէքլիֆիմի գա-պուլ իտերսէք պանա պէօյլուք պիր իըրամէթ իթմիչ օլա-ճաղըմ . . . պու նա՞սըլ միւմքին օլապիլիր ։

Նինի-Մուլէն . – Նէնիզէ՞ լաղըմ . . . էլ վէրիր քի պէն սիզին վիննէթտարընըզ օլայըմ :

Բօզ-Բումքոն . – Տօղրու տըր . . . :

Նինի-Մուլէն . – Հայտի՛ . . . կիտէլիմ ալի :

Բօզ-Բումքոն . – (Գաթի պիր սուրէթտէ .) Իվվէ՛թ , նէ՞ օլմազ իհթիմալի վար . . . պէնի եէմէյէճէքսէյ ա՛ :

Պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սօնրա կէնճ զըզ՝ սըչրայա սըչրայա պիր գաչ ատըմ իլէրիլէտի վէ քէնտի տիլպէր չէհրէտի կիպի կիւլրէնիկ պիր չապգա ալտըտ վէ չաթ-լագ պիր պէնէնին էօնիւնէ կիտէրէք , գումրալ սաչլարը իւզէրինէ եէրլէշտիլտի . պունըն իւզէրինէ պէյազ պօյնը վէ էնսէսինտէ թօբլանըրչ օլան իրէք կիպի եումշագ սաչ-լարը մէյտանա չըգարագ , մինի մինի կիւզէլ չէհրէտի պիր գաթ տահա սէրպէսթանէ պիր սուրէթ քէսպ իյլէտի :

Գատէհու , թէքլիֆինի գապուլ իմտիրէլիտէն պէրու պէօ-յիւք պիր էնտիշէտէն դուրթըլմըչ կիպի կէօրիւնէն Նինի-Մուլէնէ խիթապէն .

— Մանթօ՞մ ներէտէ . – տէտի :

Նինի-Մուլէն « Մանթօ՞ն մը » տէտիքտէն սօնրա , սօն տէֆա օլարագ էլինի թէքրար հէյապէ կիպի կէնիչ ճէպի-նէ սօգտը վէ զայէթի կիւզէլ պիր գաշմիր շալ չըգարըզ Բօզ-Բումքոնըն ումուզլարը իւզէրինէ աթտը :

Կէնճ զըզ՝ մէսէրրէթի վէ հայրէթինտէն գալպի հէ-յէճանա կէլէրէք .

— Գաշմիր շալ հա՛ . – տէտիքտէն սօնրա , պիր ճէ-սարէթի գահրամանանէ իլէ .

— Թէք էյի . . . արթըգ հէր շէյ պիթտի . . . հէր տիւրլիւ թէհլիքէյի կէօզէ ալտըրտաճաղըմ . – տէյու իլա-վէ իյլէտի :

Գատէհու , Նինի-Մուլէն արգասընտա օլտըղը հալ-տէ , եավաշ եավաշ ներտիւպանտան աշաղը էնտի : Մէյ-վէ վէ քէօմիւր կիպի ուֆագ թէֆէկ չէյլէր սամանդա-

տըն (վալիտէ Ալսէն) քէնտի տիւքքեանընտա պուլընտը-ղընտան, կէնճ գըզա խիթապէն.

— Սապահլար իւա՛յր օլսուն, մատմուազէլ, պոճ սա-պահ էրքէնճէ տըշարը չըգըյօրսընըզ։

Բօզ-Բոմբոն. — Էվվէ՛թ, վալիտէ Ալսէն... քչէճ ա-նախթարըմ։

Վալիտէ Ալսէն. — Թէշէքքիւր իտէրիմ, մատմուազէլ։

Բօզ-Բոմբոն. — (Պիրտէն սիրէ Նինի-Մուլէնէ տեօնէ-րէք վէ դաբուճը գատընըն եանընտան ուզագլաշարագ., եավաշ սէտա իլէ.) Ա՛հ, եա՛ Բապպի... էյի խաթըրը-մա կէլտի... եա Փիլէմո՞ն։

Նինի-Մուլէն. — Փիլէմո՞ն մը։

Բօզ-Բոմբոն. — Էվվէ՛թ, Փիլէմոն կէլէճէք օլուրսա...

Նինի-Մուլէն. — (Գուլագլարընը գաչըյարագ.) Հայ չէյթան հա՛յ...։

Բօզ-Բոմբոն. — Էվվէ՛թ, Փիլէմոն կէլէճէք օլուրսա, քէնտիսինէ նէ՞ սէօյլէյէճէքսէր. օլապիլիր քի պէն ու-զուն միւտտէթ պուրատան զայպուպէթ իտէյիմ։

Նինի-Մուլէն. — Էվվէթ, իւչ տէօրթ այ գատար զայ-պուպէթ իտէճէքսինիզ զանն իտէրիմ։

Բօզ-Բոմբոն. — Չիյատէ տէյի՛լ մի։

Նինի-Մուլէն. — Զանն իթիմէմ։

Բօզ-Բոմբոն «էօյլէ իսէ զաւալը եօգ» տէյէրէք վալիտէ Ալսէնին եանընա ավտէթլէ, պիր տադըգաճըդ միւլահազատան սօնրա.

— Վալիտէ՛ Ալսէն, Փիլէմոն կէլէճէք օլուրսա, պիր իշ իչուն տըշարը չըգմըշ օլտըղըմդը քէնտիսինէ սէօյլէյի-նիզ...։

Վալիտէ Ալսէն. — Բէք էյի, մատմուազէլ։

Բօզ-Բոմբոն. — Քէնտի իշ օտասընտա պուլընան կիւ-յէրճինլէրիմէ եէմէք վէրմէյի տէ ունութմասըն...։

Վալիտէ Ալսէն. — Պաշ իւսթիւնէ, մատմուազէլ։

Digitized by Google

Բօշ-Թամբոն. – Ալլահա ըսմարլատըգ, վալիմէ Արսլէն։

Վալիտէ-Ձրսլէն. – Յաատէթ իլէ, գըզըմ։

Գու անօղլէրին թէսլիխինտէն սօնրա, Բօշ-Թամբոն՝ Նինի-Մուլէն իլէ պէրապէր, մուզաֆֆէրանէ պիր սուրթէթ արապայա պինաի։

Արապա Գլովիս կօգաղընտան քէմալը սիւրաթլա ուզագաշըղը սըրատա, մէպահիսի տինիյէ մուհալրիրի ժագ Տիւմուլէն քէնտի քէնտինէ.

— Շու ճէրէյան իտէն ատվալին նէթիճէյի՛ նէ՛ օլնաճաղընը էկէր պիլիրսէմ, Ալլահ գաթ գաթ պէլատը վէրսին։ Պէն եաթաղընըմ պիր տիվանէլիյի թատիր իյլէտիմ. պագըսը հագդընտա կիւլմէքտէն պաշգա պիր իշիմ գալմադ. – ոէտի։

2

ՍՔՐ

Բօշ-Թամբոնըն Նինի-Մուլէն վանըթատըյլա գաչըրըլմասընտան պիր գաչ կիւն սօնրա աթիտէքի վագըա ճէրէյան իթմէքտէ իտի։

Մատմուազէլ տը Գարտօվիլ պիր նէվ եէշիլ Ջին գումաչը իլէ տէօշէնմիշ օլան վէ տլիտուն եալտըզլը պէօյուք թուճճ հէյքէլլէրիլէ միւզէյլէն պիր ապանօզ քիւթիւպխանէ իլէ սօնանմընշ պուլընան իշ օտասընտա օթուրմըշ օլուպ, տէրհաճ խայալաթի վէ միւլահազաթա տալմընշ ըտը։ Մէյտանտա պուլընան պազը մանիտար ալէյհինէ.

Digitized by Google

լէրէ նազախէն՝ վէրագումէնին ազըր վէ քեռէրսամիզ միւ-
լահազաթա գարշը սէնայիի նէֆիսէտե էյլէնճէ արամըզ
օլորդը անլաշըլմազտա ըտը։ Ակըզ պիր քէյանօնըն եա-
նընտա՝ պիր մուզիգա լահէնի (գրամկալ) էօնիւնտէ պիր
հարբա պուդընմազտա վէ պիր ազ ուզազտա, գիւրուլ-
լար, գարա գալէմ իլէ չըզըլմըշ թաւիրլէր վէ սուրու պէ-
յա իլէ եարըլմըշ րէամլէրլէ ծօրու պիր մասա իւզէրինտէ
տախի կէօզէ չարբաճագ սուրէթտէ պօյանմըշ լէվհա թաս-
լագլարընը հավի ինճէ թէրշէլէր կէօրհալմէքտէ իտի։ Ին-
պաս լէվհա թասլագլարընըն գրամը քիւլլիսի՝ մէմալիքի
շարդիլէնին պէրլագ վէ հալարէթլի կիւնէշինին զըյահա-
թէշպարը իլէ թուրթըլմըշ օլան Սախա մէվգըլարընը երագ
իմմէքտե իտի։

Մատմուազէլ տը Գարտօվիլ խանէսի տախիլինտէ չա-
յանը թաւիր ինպասլար կիյինմէք մերագընտա պուլըն-
տըղընտան, օ կիւն տախի վէլասքէզ նամ րէսսամը մէշ-
հուրըն մաղրուրանէ վէ նէճիպանէ թաւիրլէրինտէն պի-
րինի անտըրագագ սուրէթտե կիյինմիշ իտի։ Իւզէրինտէ-
քի ղայէթ ուզուն վէ կէնիշ էթէքլի ինպասը սիյահ քէմ-
հատան եարըլմըշ օլուպ, գօլլարը տախի՝ սիյահ քէհրու-
պատան մամուլ ուֆագ պունճուգլարլա միւզէյէնն կիւլ
րէնկինտե ալճաս գըրմալարլա ծօնանմըշ իտի։ Սրանեաալը
ուսուլինտե կիւզէլճե գօլալանմըշ գըրմալը պիր եագալըգ
պաէթա չէնէվինէ գատար չըգմըշ, վէ պօյնընդէ էթրա-
ֆընտա կիւլ րէնկինտե կէնիշ պիր գօրտէլա իլէ թուրթ-
տըրըլմըշ ըտը։ Պէյնու էօրթմէյէ մախսուս օլան պիր մէն-
տիլ տախի՝ սիյահ քէհրուպատան մամուլ պիր գաչ սըրա
պունճուգ իլէ ածանմըշ վէ պէլի իւզէրինտե սիվրի օլա-
րագ նիհայէթի պուդմըշ օլան աճլաս գօրտաժընըն կէօյ-
ավէնտե հիլալ չէքինտե տուրմագտա իտի։ Հիւլ չէքինտե
սիւալէթ վէ բաղրագ պունճուգլար իլէ միւզէյէն օլան
պուսիյահ լիպասըն Ատրիէնին թէնինտէքի նազարըտ պա

պէյազլըգ վէ իրէք կիպի եումուշագ օլան ուզուն պիւք-
լիմլէրի թա կէօյսիւնէ սարգան գումրալ ասչլարըլա նէ-
տերէճէ հէմահէնկ կէլմէքտէ օլտըղընը թարիֆ իթմէք
գապիլ օլամազ։ Կէնճ գըզ եէշիլ Ջին գումաշըլա մէֆ-
րուշ իքի քիշիլիք պիր գանաբէ իւզերինտէ նիմ եաթմըշ վէ
տիրսէ յինէ տայանմըշ օլուպ, իշպու գանաբէնին չըմինէ
թարաֆընտան էբէյիճէ եիւքսէք օլան արգալըղը իսէ ա-
յագլարընա գատար հըսս օլունմայաճագ պիր սուրէթտէ
ալչալմըշ ըտը։

Եարըմ տաիրէ չէքինտէ վէ թագրիպէն պէշ գատէմ
իրթիֆահնտէ եալտըղը թունճտան եապըլմըշ պիր նէվ
քիւչիւք ասմալըդ՝ պիր ապանօզ չիչէք սանտըղը իչինտէն
եօգարը եիւքսէլմիշ վէ էնինէ պու սանտըգ տէրսունինտէ
մաղրուս չիչէքլի սարմաչըղլարըլա թէզէ յէհուն իթմիշ օլա-
ղընտան, մէզքիւր գանաբէյի տըշարտան եէշիլ վէ ի-

Digitized by Google

չէրտէն գըրմըզը չիշէքլէրլէ իհաթա իթմէքտէ իտի. իշլող չիշէքլէրին կէօնակէօն ըէնքլէրլի Սաքսոնիա ֆաղֆուրիլէ. ինտէ կէօրիւլէն չիշէքլէր կիպի բարլագ վէ չաշաճաղ իտի. Պու չայանը հայրէթի չիշէքլէրտէն՝ մէնէքչէ վէ եաճ ամերին գօգուլարը յէտ գարըշըգ զանն օլունան լաթիֆ վէ ֆաֆիֆ պիր գօգու չըգըպ օտա տէրունինի իսթիլա իթմէքտէ իտի.

Ամերիգէնի իչի իւչ կիւնտէն պէրու սաթըն ալտըրմըչ օլտըղը պիր չօգ եէնի քիթապլար մէրգումէնին էթրաֆընա տա տաղընըգ պիր տուրէթտէ տուրմագտա, եանի պազըլարը գանաբէնին, պաղըլարը թէք այագլը քիւչիւք պիր մասանըն վէ պազըլարը տախի (պունլար միյանընտա մուսաւիվէր (պատիերազալդ) ճօղրաֆիա խարիթալարընը հազիր մէճմուալար տա կէօրիւլիւյօր ըտը) գանաբէնին էօնիւնտէքի զէյտէվա խալընըն իւզէրինտէ պուլունմագտա ըտը: Ղարիպի չուրաար քի, պու քիթապլար՝ մուխթէլիֆ չէքիլէրտէ վէ մուխթէլիֆ միւէլլիֆլէրին ասարը օլմագլա պէրաբէր ճիւմլէթէն պիր մէսէլէտէն պահա իթմէքտէ իտիլէր:

Ամերիգէնի տուլուշը՝ զամանաք պիր մէյուսիյէթէ տէլալէթ իթմէքտէ իտի. եանագլարընը միւտհիշ պիր սօղունլըգ գաբըամըշ օլուպ, մահմահ խաֆիֆ պիր տահրէ՝ նըմֆէն բէյտէտուպ օլան իրի գարա կէօզլէրինի իհաթա խտէրէք, անլէրէ տէրին ազիր մահզունիյէթի էսէրի վէրմէքտէ իտի: Պու մահզունիյէթի մուխթէլիֆ սէպէպլէրտէն իլէրի կէլմէքտէ իտի քի, Մայեօնիւն նապէտիտ օլմասը խուսուսը տախի իշպու սէպէպլէրտէն պիրի իտի: Մասքսի քէնտիի թարաֆընտան աշաղը ալընաճաղընտան դօղուլուղը ճիհէթլէ խանէ տէյուինինտէ գալմագտա ճէսարէթի իտէմէմիշ օլտըղընըդ անլաթմագ զրմընտա մօտէնին վագը օլան իհմալարը տէսիսէքտալունէյինէ հէրնէ գառաար Ամերիգէն գաթիյէն ինանմամագտա իտի ինէ

ոէ , հագգընտա օ գատար էմնիյեէթ ֆիմիչ վէ հէման տա պիրատերանէ պիր միւսաֆիրբէրվէրլիք կէօմէրմիչ օլտուղը պու կէնճ գըզըն քէնտիսինէ հիչ պիր չիւքրանըլմէմ քէլիմէսի ուղ իմմէքսիզին ֆիրտար իմմիչ օլտուղունը տիւ չիւնտիւքճէ , գալպի էզիլմէքտէ իտի : Պիչարէ իչճի գըզըն խանէչտէն էվնաճի մոֆթարագաթընտա վէլիի նիյմէթինէ (ճարիհինէ) խիթապէն հազմըչ օլտուղը պիր գալ սաթըր սէօզիւ մատմուազէլ տը Գարտօվիլէ կէօմէրմէքտէն սագընմըշտար , վէ հալընըզ եազը մատասը իւզէրինտէ պուլընմըչ օլան պէչ եիւզ ֆրանքըզդ գահիմէտէն պահս իմիմէքտէ իքթիֆա իչլէմիչլէր իտի . պու ածընճը քէյֆիյէթ տախի նագգատիի թարիֆ պիր շէյ օլտուղընտան , մատմուազէլ տը Գարտօվիլին զիհնինտէ վէխիմ չիւպհէլեր ուչյանտըրմազա եարտըմ իմմիչ իտի : Ռօտէնին հէր շէյտէն վէ հէր չաճատան էմնիյէթսիզլիք կէօմէրմէմէ հագգընտա քէնտիսինէ վէրմիչ օլտուղը նասիհաթլարըն թէէսիրաթը մէնհուսէսի մէրգումէ իւզէրինտէ եավաչ եավաչ կէօրիւլմէյէ պաչլամըչ ըտը . համիթա պու էմնիյէթսիզլիք տույդուսը կիմ կիտէ պէօյիւմէք իւզէրէ իտի . չունքի օ վագթա գատար տալա եալան սէօյլէմէմիչ օլան մատմուազէլ տը Գարտօվիլ միւտտէթի էօմրինտէ իլք տեֆա օլարագ , քէնտիսի ինչուն հէմ մուճիպի սաատտէթ վէ հէմ տէ պաիսի խէճալէթի վէ էնտիշէ օլան պիր սըրրը սագլամըշտըղա մեճպուր պուլունըյօրտը :

Մէրգումէ գանաաէսի իւզէրինտէ միւթէֆէքքիր վէ մէյուս պիր հալտէ նըսֆէն եաթմըչ օլուպ , եէնի սաֆէրէ ալտըրմըչ օլտուղը քիթապլարտան պիրիսինի կէօրմէյինչէյօր , վէ ֆագաթ ֆիկրի չօգ տեֆա պաչգա շէյլէրլէ մէշղուլ օլույօր ըտը , նակէհան հայրեթ վէ թէէճճիպէ տէլալէթի իտեր խաֆիֆ պիր նիտա սալըվէրտի , քիթապը թուպմըչ օլան էլի եաբրագ կիպի թիթրէտի , վէ օ անտէն իհթիյարէն ֆէվգ էլ ատէ տըգգաթ վէ մէ-

Digitized by Google

բազէա օգուտ մաղա պաչէատը։ Պիր ազ սօնրա կէօղէերի չէվգուներէչ իլէ քարէատը, թէպէսիւմինտէ թարիֆի նագապիլ պիր լէթաֆէթ հասըլ օլտու վէ քէնտիսի տէ մաղրուր, մէսուտ վէ մէհմուն պիր սուրէթ քէսպ իյլէտի։ Լաքին սօն պիր սահիֆէյի չէվիրտիյի սըրատա, չէհրէսինտէ երինէ էվվէլքի մէյուսիյէթ վէ մահզունիյէթ ասարը նէմայան օլտը։ Պունըն իւզէրինէ քէնտիսինճէ լաթիֆ պիր աէրխօշլուղը մուճիպ օլան պու քիթապը թէքրար օգուտ մաղա պաչէատը. Լաքին պու տէֆա հէր պիր սահիֆէյի միւլահազաքաարի պիր աղըրլըգա օգույօր վէ հէր պիր սաթըրը, հէր պիր քէլիմէյի հէճէլէ յօր կիպի կէօրինինիյօրտը. Հաթթա ատա սըրա օգուտմագտան ֆարիղ կէլմէքտէ, վէ աղընը էյմիշ վէ կիւզէլ էլինէ տայաթմըշ օլտըղը հալտէ, զանն իսէրսին քի լաթիֆ վէ տինտարնէ պիր նէյէ իլէ օգուտմըշ օլտըղը պու ֆըգրաէատա մանէա վէրմէքտէ իտի։ Պիր ազ սօնրա քիթապըն տիկէր պիր ֆըգրասընա թէաատիւֆ իտէրէք, օ՛ աէրէճէ միւթէէսսիր օլտու քի, կէօղէերինտէ պիր տամլա եաչ բաըլտըղը, վէ պիրտէն պիրէ քիթապը չէվիրէրէք գաբաղը իւզէրինտէ միւէլլիֆինին իսմինի օգուտը։ Պիր գաչ սանիյէ գատար ֆէվգ էլ ատէ էսէրի չինքրան իլէ պու իսմի թէմայա իթտիքաէն սօնրա, նիհայէթ կիւլրէնկ տուտագլարընա կէօթիւրիւպ պուս իյլէտի, վէ պատէհու քէնտիսինի պոե տէրէճէ հայրան իտէն օ սաթըրլարը պիր գաչ տէֆա տահա օգույօրագ օ տէրէճէ տէրին պիր խայալաթ տէրթասընա տալտը քի, քիթապ էլինտէն սըյրըլըպ խալընըն իւզէրինէ եուվարլանտը։

Պու տալղընըգ արասընտա կէնճ գըղըն պագըշը պիր տապանօզ սէբա (եուտանի) իւզէրինտէ տուրմըշ օլան վէ բէնճէրէէրտէն պիրինին եանընտա մէվզու՝ պուլընան չայանը հայրէթ պիր հէյքէլէ թէաատիւֆ իյլէտի։ Լաթիֆ պիր նումունէտէն ալընմա պիր ալչըյա կէօթէ տէօքիլ-

Digitized by Google

միշ օլան պու թուննճ հէյքէլ՝ հինտլի Բաքոսըն մուզաֆֆերիյէթինի իւյէյէ իթմէքտուէ իտի։ Տէնիլէպիլիր քի եուննանիլէրին հիչ պիր էսէրի սէնաաթքեարլանէպ պու գաաաթ նազիր իւլ էմսալ պիր միւքէմմէլյեմէ վասըլ օլմամըշ ուլը։

Պու կէնճ ճիհանկիր (աշխարհակալ) պիր արսլան ոէրիսի իլէ նըսֆէն մէսմուր օլուպ, պաունըն ալթընտան միւճուռաինին սաֆվէթի նէվճիվանանէպ կէօրիւլմէքտէ, վէ ֆէվգ ելատէ հիւանիւ ճէմաչի լսէ կէօզլէրե չաչաա սալմագտա իտի։ Էնտիոխ՝ իքի գաթլան թարաֆընտան չէքիլմէքտէ օլան պիր արապատա լաթիֆ վէ մաղլուլանէ պիր չէհրէ իլէ տուրմըշ օլուպ, պիր էլինէ պիր մըզրաղա տայանմըշ վէ տիկէրիյլէ տէ քէմալը իհթիշամ ու ազամէթլէ ալապասընտաքի վահշի հայվանլարը աեվգ իթմէքտէ պուլընմըշ իտի։ Օրմանլարտա եաշայան ինսանլար վէ ճանվէրլէր իլէ պունճա մուհասէպաթը չէտինէյ կիրիշմիշ օլան պու գահրաման՝ կիւղէլլիք, գուվվէթ վէ սաֆվէթլէ գարըշըգ օլան հէյեէթ վէ հարէքէթինտէն թանըլապիլիր իտի։ Իշպու հէյքէլին գումրալ ըչենկի սայէսինտէ, խայրիճաէն կէլէն ըշըգ եանտան վուլուտըգը սըրատա կէնճ մապուտըն չէհրէթի շայանը հայրէթ պիր սուրէթտէ մէյսանա չըգմագտա, վէ թուննճըն գարանլըգ վէ օյմալը զէվինի իւզէրինտէ այթուն պիր սանէմ կիպի քարըլմագտա ըտը։

Ատիէն կէօզլէրինի՝ քէմալաթը նատիրէնին նումունէի միճեսէմի օլան պու հէյքէլ իւզէրինէ աթֆ իթտիյի սըրատա, չէհրէտի սաքին վէ միւթէֆէքքիր պիր հալտէ պուլունըյօրտը. անճագ պու թէմսիլա էվվէլի էմրտէ հէման տա շայրը իխթիյարի իքէն կիթտիքճէ տըգգաթլը վէ միւլահազաքեարանէ պիր հալ քէսպ իլէ, կէնճ գըզ պիրտէն պիրէ այաղա գալգտը վէ խարիգ իւլատէ պիր միւշապէհէթին ճազիպէսինէ մուգավէմէթ իտէմէմիշ

Digitized by Google

կիպի աղբը աղբր հէյքէլին եանընա եագլաշտը։ Ծ ազրատա խաֆիֆ պիր գըրմըզըլըգ մէրգումէնին եանագլաշը-նը գարլամաղա պաշլայըդ, ադար ադար չէհրէմինի քեամիլէն խաթիլա իյլէտի վէ պատէհու քէմալը սիւրաթլա աղ-նընա վէ պօյնընա եայըլտը։ Մէրգումէ հէյքէլէ պիր ազ տահա եագլաշտը, վէ թայիպէ չայան պիր իշտէ կէօրիւլ-մէքտէն գօրգըյօրմըշ կիպի էթրաֆընա կիպլի վէ մահճու-պանէ պիր նազար աֆթ իթտիքտէն սօնրա, հինտլի քա-քտոսըն թուննատան մամուլ աշնընը բարմագլարընըն ուճըյ-լա օխշամագ իւզրէ թէթրէք էլինի իլե տէֆիա ուզաթտըր-տը։ Լաքին իլե տէֆիասընտա տահի պիր թէրէտտիւտի մահճուպանէ՝ քէնտիսինի հարէքէթինտէն ալըգօյտը։

Նիհայէթ իլճաաթը գալպիյէտի պիր գամ տահա քէսպի չիտտիթ իտէրէք արթըգ տայանամատը, վէ տու մէրմէրի կիպի պէյազ օլան բարմաղընը կէնճ հինտլինին տօղրուն տլթուն րէնկինտէքի չէհրէմինէ ուզաթ ատագ-նա-պիքեանէ պիր սուրէթտէ օխշատըգտան սօնրա, պիր տա-նիյէճիք տահի անընն նէճիպ վէ բաք աշնընա տայաթտըր-տը։ Պու խաֆիֆ օխշայըշ իւզրինէ, կէնճ գըզ զանն ի-տէրինի քի պիր սատէմէի էլէքթրիգիյէ (ելեկտրական քախում) տիւչար օլարագ պիւթիւն վիճուտը յլա տար-սըլտը վէ կէօզլէրի գարարըգ պիր տագըգաճըգ նէճինաք ալէ չայատտար եուվալարը իչինտէ տէվլերան իթտիքտէն սօնրա սէմայա տօղրու եիւքսէլտի վէ եավաշ եավաշ ա-ղըրլաշարագ նըսֆինէ գարանտը։ Ծ զէման մէրգումէնին պաշը ազանըգ արգայա տօղրու եըգըլտը, տիզլէրի հըտա օլունմայաճագ տէրէճէտէ էյիլտի վէ գըրմըզը տուտագ-լարընը նիմ աչարագ աֆէչնագ պիր նէֆէս սալըվէրտի. չունքի կէնճլիք վէ հայաթ գուվվէթի գալպինին տարպէ-լէրինի պիր գամ տահա թէսրի իտիյօր վէ գանընը գայ-նաթըյօր ըմըշ կիպի կէօյուս քէմալը չիտտիթլէ էնիպ չը-գըյօր ըտը. նիհայէթ պիր ազ սօնրա Ատրիէնին գըզըլա

Digitized by Google

պօյանմէդ օլան չէհրէսինտէ պիլա իհթիյար գօրգապճա վէ սէվտաքարանէ, մոսուլմանէ վէ չէհվէթբէյնմէմանէ պիր հայրէթ վէ մէհաւթիյէթ էսէրի կէօրիւլմիւ քի, պա-նըն ԹԷմմաչանը ասն սէրբէճ միւսաիր վէ նագապիլի վազի ու Թարիք իտի։

Յիչ հագըգա այնը կիմզի պիր մուհապէթմիշ կիք աԹէչինէ գըզարմագա օլան պիր կէնճ ագաքիրէնին։ չու հալի միւսաիր վէ նագապիլի Թարիք պիր մէնզարէ իտի։ ՊիւԹիւն քեայինաԹ վէ մէվճուտաԹըն խալիգի մէկեմանէ-սի օլան ճէնապը Հաճգ՝ ինսանըն ճիւմլինի տախի չուհը կիմզի չէնտի ագին գըզըլճըմըյլա իհտա իմտիգ մի։ Մախ-լուգաԹընա բէտէրանէ պիր նուրէԹտէ պախշ իմտիհ օլ-տուղը գէչտիկԹտէ տէ, հըրսիյաԹտա ատա տախմա չայա-նը Թաատիմ վէ Թէմճիտ տէյիլ մի տիր։ Գինաէն ալէյհ՝ պու հըրսիյաԹը խիւտատտը հիւնիւ նուրէԹտէ քալճ վէ մագասատը իլահի իլէ հէմահէնկ իմտիյէ չալըշաճագ եէլ-տէ, մահվա չալըշանլար ճէնապը Հաճգ ինսանտէ տինսիզ վէ քեաֆիր տիրլէր։

Նակէհան մատմուազէլ տը Գարտօվիլ նալաղըպ պա-չընը տօզրուլմագ վէ պիր բույատան ուչանը յօրմէյ կիսգի կէօզլէրինի աչմըգտան սօնրա, պիլտէն պիրէ կէրի գէչի կիտէրէգ հէյգէլին եանընտան ուզագլաշտը վէ եանմագ-տա օլան էլլէրինի աչընճա կէօԹիւրէրէգ օտա աչկոճինի-տէ քէմալը հէյէճան իլէ պիր գաչ ատըմ ատԹը։ Գա-տէհու պայըլմըշճասընա պիր սանատալիե իւգէրինէ ատու-չիւպ, կէօգլէրինտէն ատ յլ կիսգի եաչլար ագմագա պաշ-լադը. եէնի գինտէ իտե քէտէրնաք պիր մահվալանմագէ է-սէրի կէօրիւլտիւ քի, պու քէյֆիյէԹ՝ պիչարէնին գալ-գինտէ վուգու պուլան մուհապէպէի չէտիսէնին նէ՝ սէ-րին եարալար վիւճուտէ կէլԹիրտիյինի կէօրմէգքանէ իւ-տի։ Պատէհու եավաշ եավաշ կէօգ եաչլարը գուրուտու, վէ պու սէհչէԹլի քէտէր Թէլինէ պիզգալմ քէնտինինէ

գաղջը չիտեթի պիր ինֆիկալ վէ հիւտութը հրաս իթվէյէ պաշտատը քի, ազգընտան չըգան շու աէօպէրատէն անլաշըմագտա ըտը։

— Մխատեթի էօմրիւմտէ իլք տէֆա օլարագ քենտիմի զայըֆ վէ ալչագ պուլույօրըմ . . . օհ, էվվէ՛թ . . . ալչո՛ղ . . . հէմ բե՛ք ալչագ . . . :

. . . . . .

Ալըլագ գարանմըշ օլան պիր գարունըն չամաթտաը՝ մատամուազէլ տը Գարտօվիլի պու ղամիաք խայալաթքընտան ու յանտըրտը։ Ժուժէթի օտայա կիւիպ խանըմընդ .

— Մատամուազէ՛լ, Մ. գոնթ տը Մոնպրոնը գապագ իտէգիլի՛դ միհինիզ . – տէյու սօրտու :

Ատրէն պու միւնասէպէթսիզ զիյարէթտէն տօլայը հըլտա իթտիյի պիր նէվ ատպըրտըգլըդը խրտմէթճի գըզլագ եօնիւնտէ ըզհար իթմէյէճէք տէրէճէտէ նէզաքէթի՞ զ աչըգ օլտըգընտան, ժուժէթէ տէտի քի .

— Պուրատա պուլընտըդմը Մ. տը Մոնպրոնա աէօյլէտինի՞զ մի :

Ժուժէթ . – էվվէ՛թ , մատմուազէլ :

Ատրիէն . – էօյլէ խսե պուրայա թէչրիֆ պույուրմայընըդը պէնիմ՛ թարաֆընտան ըչճա իտինիզ :

Մատամուազէլ տը Գարտօվիլ Մ. տը Մոնպրոնըն մալվաճլէթի իւզէրինէ հէր նէ գատար ազաճդագ սըգընթը գըսա իթտի իսէ տէ , միւմանիլէյհ հադգընտա ֆէքզէնտանէ պիր մուհապպէթ վէ ֆէվգ էլատէ հիւրմէթ ու րիայէթի կէօսթէրմէք միւթատընտա պուլընտըդընը տա աէօյլէմէյէ մէճպուր ըդ . մա մանֆիհ քէսիր իւլ վուգու օլան պիր գըստիյնէթի հասէպիլլէ , մէրգումէ հէմտան տախմա գոնթըն էֆքարընտա մուխալէֆէթ կէօսթէրիր վէ պինտէն ալէյհ՝ մատամուազէլ տը Գարտօվիլին ֆինգրի աէրպէսթիւ թամամա մալիք օլտըդը սըրալարտա , իքիսի արասընտա չէնմէյէճանէ վէ չիտեթի միւճատէլէյէր ճերէյան իտէր ի-

Digitized by Google

Digitized by Google

ՄՈՐՄՈՔՍ

Digitized by Google

տի քի, Մ. տը Մոնպրոն՝ Թապիտէրը խոհեմաբար ան-
սի, թէճրիւպէքեարլըղը, ինսանլար իլէ էշլեա հագդընտաքի մալըմաթը նատիւէսի, վէլ հասըլ քիպար ալէմին-
տէ գաշանմըշ օլտըղը մէհարէթ ու մէհէքսի իլէ պէրապէր միւճատէլաթը մէգդիւրէնին բէք չօղընտա մաղ-
ուպէկէհի վագըասընը չէնմէշրէպանէ պիր սու-
րէթտէ հոհրաֆ իլլէր իտի։ Իմոի գոնթ իլէ Ատրիէն ա-
րաքնտաքի չու էֆքեարճա մուպայէնէթ հագդընտա պէր ֆիքր վէրմիշ օլմագ իւզրէ չուրասընը սէօյլէյէմի քի, Մ. տը Մոնպրոն՝ Աւտրիէն իլէ հէմէֆքեար օլմընտան էվ-
վէլ, մատամ տը Սէն-Տիվիէնին սէրտ իլէտիւի էապատ-
տան պիւս պիւթիւն պաշգա սէպէպլէրէ մէպնէ, անըն
եալընըզ պաշընա վէ քէյֆի իսթէգալի կիպի հաշամագ հագդընտաքի էֆքեարընա տաիմա մուհաալէֆէթ իթմիշ իտի. Րօտէն իսէ՝ մուղայիրի օլարագ կէնճ գըզընն պու պապտէքի գարարընը թասվիպ վէ թաատիդ իթտիյինտէն, պու սայէտէ մէրգումէ իւզէրինտէ պիր նէվ նուֆուզ ու թէէսիր բէյտա իլլէմիշ իտի։

Գոնթ տը Մոնպրոն օ սըրատա ալթմըշ եաշընը կէշկին օլուպ, Ֆրանսա հէյեէթի իտարէի միւտիրանը, Գօնսօլօսլըգ վէ Իմբէրաթօրլըգ զէմանլարընըն էն բարլագ ա-
տէմլէրինտէն պիրի օլմուշ իտի. քէնտիսինին իսրաֆճըլըգ-
լարը, լաթիֆէլէրի, քիւթախըլգլարը, տուէլլօլարը, սէվտալարը վէ գումար օյունընտաքի զարարլարը օ զէմա-
նըն ճէմիյէէթլէրինէ հէման տաիմա սէրմայէի միւպահա-
սաթ օլուր ընը։ Թապիտէրընա, գալպինէ վէ միւնասէ-
պաթընա կէլինճէ, միւմաիլէյհ էակի մաշուգելէրինին հէ-
ման քեաֆֆէսիլլէ սատագամ վէ տօսթլըղընը թէմամըյ-
լա մուհաֆազա իլլէմիշ իտի։ «Քէնտիսինի օգուլյանլարը-
մըզա թապտիմ իթտիյիմիզ չու սըրատա պիլէ, զայէթ ի-
թի վէ զայէթ ուզաթա օյունճըլարտան օլուպ, խալգընն պիր վագթ ատէաքի կիպի գաթի, ֆէրատէթլի վէ խոհքհա-

քեաը պիր չէհրէյէ մալիք իտի. ալեվար ու հարէքեաթը նազիքեանէ օլմագլա պէրապէր, սեվմէտիյի ատէմլէրի քիւլթախանէ պիր սուրէթտէ ինճիթմէքտէն տէ կէրի տուրմազ ըտը։ Պոյու ուզուն վէ ինճէ օլուպ, ալեվար ու հարէքեաթընտա զարաֆէթ վէ ատէթա կէնճլիք ասարը կէօրիւլմէքտէ իտի. ալնը եիւքսէք վէ տազլագ, սաչլարը ագ վէ գըսա, քիւլ իչենկինտէքի ֆալօրի սագալը հիլալ չէքլինտէ քէսիլմիշ, չէհրէսի ուզուն, պուրնը կակալը, կէօզլէրի մահ վէ ղայէթ քէսկին վէ տիչլէրի տէ ղայէթ կիւզէլ իտի։

Պու սըրատա ժորժէթի օտանըն գաբուսընը աչարագ.

— Մ՚օսիէօ գոնթ տը Մոնպրոն. — տէտի։

Գոնթ իչէրի կիրտի, վէ թէատրանէ պիր թէքլիֆսիզլիքլէ կիտիպ Ատրիէնին էլինի պուս իթտիքտէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ.

— Հայտի՛, սէօյլէնիլէն սէօզիւն տօղրու օլուպ օլմասըդընը անլամադա չալըշալըմ. իհթիմալ քի պէօյիւք պիր ֆէլաքէթին էօնիւնիւ ալըրըզ. — տէտի։

3

ԻԳՐԱՐԼԱՐ

Մատմուազէլ տը Գարտօվիլ՝ քէնտիսինի թէհեիճ իտէն հըսսիյաթը չէտիտէնին սէպէպիվի Մ. տը Մոնպրոնա աէզտիրմէք իսթէմէտիյինտէն, միւմանիլէյհի սախթէ վէ զայրուրի պիլը պիլհաչիլմէյէ գապուլ իյլէտի. գոնթ իսէ՝ ֆէվգ էլ ատէ ժէհաբէթի զաթիյէսի իլէ պէրապէր Ատ-

Digitized by Google

րիէն իւէ սէօյլէշմէք իսթէտիկի մատտէ հագգընտա պիրտէն պիրէ սէօզ աչմազա ճէսարէթի իտէմէտիկինտէն։ Էսասը մուհավէրէյէ կիրիշմէզտէն էվվէլ, ավամըն տէտիկի կիպի իպթիտա Թօքաթ Եօքլամազա գարար վէրտի։ Պինաէն ալէյհ՝ պիր գաչ սանիյէ գատար կէնճ գըզըն եիւպիւնէ պագտըգտան սօնրա, պաչընը սալատը վէ թէէսսիւֆինէ տէլալէթի իտէճէք պիր ահը տէրուննի սալտըրալտագ.

— Ա՛հ, սէվկիլի գըզըմ... հիչ մէմնուն տէյիլիմ, — տէտի։

Ատրիէն. — (Կիւլիմսէյէրէք.) Գալպէ՞ն մի, եօգսա օյուն մատտէսինտէն մի մուզտարըպ սընըզ, ազիզիմ գոնէ։

Մ. տը Մոնպրոն. — Գալպէն մուզտարըպ ըմ։

Ատրիէն. — Սիզ մահիր պիր օյունճը օլսըղընըզ հալտէ, նա՞սըլ օլուպ տա պիր զար տարպէսինտէն զիյատէ պիր գատըն տէսիսէսինէ էհէմմիյէթի վէրիյօրսընըզ։

Մ. տը Մոնպրոն. — Գալպիմ բէք զիյատէ ըզտըրտապ իչինտէ տիլ. պունըն սէպէպիտէ սիզ սինիզ, սէվկիլի գըզըմ։

Ատրիէն. — (Միւթէպէսսիմանէ.) Պէնի բէք զիյատէ մաղրուր իտիյօրսընըզ, ազիզիմ մօսիէօ տը Մոնպրոն։

Մ. տը Մոնպրոն. — Բէք զիյատէ եանըլը.յօրսընըզ... զիրա սիզէ աչըգտան աչըղա սէօյլէյիմ՝ քի ըզտըրտապը գալպիմ՝ մահզա սիզին հիւսնիւ ճէմալինիզէ իհթիմամ կէօսթէրմէյէնիզտէն նէչէթի իտիյօր...։ Էվվէ՛թ, պագընըզ չէհրէնիզ նէ՛ գատար սօլմուշ վէ եօրուլմըշ... պիր գաչ կիւնտէն պէրու բէք զիյատէ մահզուն կէօրիւնիւյօրսընըզ... հիչ չիւպհէ եօգ քի պիր քէտէրինիզ, պիր ըզտըրապընըզ վար տը։

Ատրիէն. — Ազիզիմ մօսիէօ տը Մոնպրոն, սիզ օ՛ տէրէճէ ֆէրասէթի ֆիքրէ մալիք սինիզ քի, պիր տէֆաճըզ եանըլմագ սիզճէ մապուր կէօրիւլէպիլիր... պու հալ սիզէ եալընըզ պու կիւն արըզ օլույօր։ Պէն մահզուն տէյի-

Digitized by Google

լիմ, պիր կէօնէ քէտերիմ, ըզմբրապըմ հօգ տըր . . . վէ էկէր միւսաատե խոէրաէնիզ գայէթ պէօյիւք պիր թէրպիէնիլիքտե պուլունարագ, քէնտիմի հիչ պիր վագիթ պու գաատր կիւղել պուլմադըղը օլաջաղընը տա իլավէթէն ալէյան խաէյիմ։

Մ. տը Մոնպրոն. – Պիլաքս պու իֆատէնիզտէն տա. հա նամուսքեարանէ պիր շէյ օլամազ . . . Լաքին պու եա. լընը սիզե քիմ սէօյլէտի . . . պիր գատըն մը։

Ատրիէն. – (Խաֆիֆ պիր հէյէճան իլէ.) Խա՛յր, գալ. պիմ սէօյլէտի, հեմ տէ հագըգամը հալի սէօյլէմիչ տիր։ Անլայսափիխրաէնիզ, անլայընըզ . . .

Մ. տը Մոնպրոն. – (Ֆէմալը տըգամըլա Ատրիէնի մուայէնէ իտերէք.) Տէմէք քի գալպինիզին ըզմբրապա. ճքանան վէճուն օլտըղընըզ ճիհէմլէ, չէհրէնիզին թէ. զայէիւրիւնատէն ատ վէճուն օլտըղընըզը իտտիա իտիյօր. սընըզ, էօյլէ՞ մի. բէք էյի, հայտի էօյլէ օլսուն. սիզին պիր քէտերինիզ, պիր ըզմբրապընըզ պուլընտըղընը իտտիա իտերէք հագգըմ վար ըմըշ . . . (Դանասէքեարանէ պիր թաւիր ըլա.) Պու պապոէ պիր գամ տահա ըսրար իտէ. րիմ. . . գէրա չու հալինիզ պէնճէ պէօյիւք պիր ըզմբրա. պը մուճիայ օլույօր։

Ատրիէն. – Միւսիէրիհ օլունըզ, ազիզիմ գոնէ. պէն աօն տէրքճճ վէսաւտ վէ պահմիկար ըմ. զիրա պու չաղըմ տա սէրպէսթ . . . հէմ պիւս պիւթիւն սէրպէսթ օլտըղըմը տիւշինտիւքճճ, հէր ան վէսէրրէթ հրսս իտիյօրըմ . . .

Մ. տը Մոնպրոն. – Էվվէ՛թ . . . քէնտինիզէ իչքէնճէ վէրվէք վէ իսթէտիյինիզ կիպի պէտպախթ օլմադ իչուն սէրպէսթ պուլունը յօրսընըզ։

Ատրիէն. – Հայտի՛, ազիզիմ գոնէ, երինէ էսկի վիւ. ճատեէյ պաշլամայալըմ . . . կէօրիւյօրըմ քի սիզ տոպիմա կալամ բըէնսէս վէ աբրայ տ'Էկրինեի իլէ հէմֆիքեար սը. նըզ։

Մ. տը Մոնպրոն. – Պէ՛ն մի, էվվէ՛լ . . . ճիւմհուրիւթէթի թաբաքիտարըլարը հիւքմտարը մէշրու՝ թաբաքիտարլարը իլէ նա՛սըլ հէվէքքեար ըսալար, պէն տէ ծնըարլա էջլէճճ հէվէքքեար ըմ. զիրա պունլար պու կիւն իմթիֆադ իտէրլէր վէ եարըն պիր պիրլէրինի մահվա չալըչըրլար . . . : Օ ալչագ խալանըզա կէլինճէ՝ պիր գաչ կիւնտէն պէրու խանէխինտէ պիր մէճլիսի ումումիի րուհանի ագտ իտիլմէքտէ օլտըդը իրիվայէթ օլունըյօր. պու մէճլիս բէք զիյատէ հէյէճանը էֆքեար իչինտէ իմիշ. պու մէճլիսէ հագիգի պիր ըահիպ իսմթիլտալը տէնիլէպիլիր : Խալանըզ թաբիգի սէլամէթէ կիրմիշ տիր :

Ատրիէն. – Նի՞չուն կիրմէյէճէք . . . վագթը յօք Ագլ իլահէսի բօլընը օյնատճագ սէվտասընա տիւշմիւշ օլտըդընը կէօրտիւք . . . իհթիմալ քի պու կիւն տէ էվվէյա սըրասընա կէչմիշ կէօրիւրիւզ . . . : Ջանթէն Մարիամ Մագդաղենացինին կէչիրմիշ օլտըդը էօմրիւն իլք գրսմընը իճրա իմմէմիշ մի տիր :

Մ. տը Մոնպրոն. – Սէզ խալանըզընը իմտիխի ֆէնալըգլար հագգընտա պէօրլէ պիր լիսան գուլանմադա հագգընըզ եօգ տըր, սէվկիլի գըզըմ . . . : Մա մանֆիհ սիզին եալընըզ եաշամագ հագգընտաքի արզունըզա՝ պիւս պիւթիւն պաշգա սէպէպլէրե մէպնի, պէն տէ խալանըզ կէպի մուխալիֆ իմ :

Ատրիէն. – Օրասընը պիլիրիմ :

Մ. տը Մոնպրոն. – Էվվէ՛լ, հաթթա սիզի չիմոհքին-տէն պին գաթ տահա զիյատէ սէրթպէսթ կէօրմէք ալըդուսըյա, սիզէ նասիհաթ իմտիմ քի . . . :

Ատրիէն. – Էվվէնէյիմ, տէյի՛լ մի :

Մ. տը Մոնպրոն. – Հա՛յ հա՛յ. հէմ պու սուրէթթէ սիզէ խօշ կէօրիւնէն սէրպէսթլիյինիզ՝ պիւթիւն նէքթայիճի իլէ պէրապէր, քէսպի մէթանէթ իտէր, վէ սիզ տէ մատմուազէլ տը Գարտօվիլ թէսմիյէ օլունագագ եէրտէ

մնտամ տը . . . թէամկէ օլունուրսընըզ . . . : Միզէ է-
յի պիր գօճա պուլուր ըտըգ քի , սիզին մէսուլիյէթինիզի
քեամիլէն տէրէօհտէ իտէր իտի . . . :

Ատրիէն . – Էյ պու՛ կիւլիւնճ գօճանըն մէսուլիյէ-
թինի քի՞մ տէրէօհտէ իտէճէք . . . հէր քէսին իսթիհզա
վէ հագարէթինէ հէտէֆ օլան պիր իսմի թաչրմաչա քի՞մ
թէննէզզիւլ իտէճէք . . . պէն , տէյի՛լ մի . խա՛յր , խա՛յր,
աղիզիմ գոնթ . Էյի քէօթիւ , պիլճիւմլէ իճրաաթ վէ հա-
րէքէաթըմտան եալընըզ պէն մէսուլ օլմագ իսթէրիմ. է-
յի քէօթիւ , հասըլ իտէճէյիմ պիր էֆքեար եալընըզ
պէնիմ իսմիմէ մէնսուպ օլմալը տըր . զիրա պանա այիտ
օլմայան պիր իսմի ալչագճասընա իչզիլ իթմէք պէնճէ
միւմքինսիզ օլտըղը կիպի , միւթէմատիյէն հիւրմէթ ու
րիայէթէ մազհար օլմայան պիր նամը թաչրմագ տա
պէնճէ գապըլ տէյլի տիր : Իչթէ հէր քէս եալընըզ քէն-
տի չախսընտան մէսուլ օլտըղը ճիհէթլէ , պէն տէ քէնտի
իսմիմի մուհաֆազա իտէճէյիմ :

Մ. ը Մոնպրոն . – Ցիւնեատա պու կիպի էֆքեարտա
խըզմէթ իտէն սիզտէն պաչգա հիչ քիմսէ եօգ տըր :

Ատրիէն . – (կիւլէրէք .) Նի՞չուն . . . կիւզէլ վէ պէ-
չարէ պիր գըզը չիւրիւն վէ խօտբէխտ պիր ատէմ իլէ
հէմվիճուա օլուպ մահվ օլմագտա իտուլունի, վէ ճիտտէն
սէօյլէնիլտիկի վէճհլէ պիրտէն պիրէ օ ալչագ վէ չիւրիւն
մախլուգըն եօլտը օլտըղընը կէօրմէք պէնիմ իչուն բէք
զիյատէ մուճիպի քէտէր տիր . . . էվվէթ . . . օ գըզ՝
կիւլ կիպի թազէ վէ նազիք պիր մախլուգ օլտըղը հալտէ ,
տէհշէթլի պիր տիքէնին եօլտը օլույօր . . . (Պիր գահ-
գահա գօբարարագ .) Հայտի՛ , աղիզիմ գոնթ , իզտիվաճ
պէնիչէն չու թէպէտտիւլի ասվալին բէք մէքրուհ պիր
չէյ օլտըղընը իթթիրաճ իտինիզ . – տէյտի :

Ատրիէնին չու սախլէ պէչաչէթի՝ չէհրէմինին սօլ-
դունըղը վէ ալթ իւսթիւիւ իլէ եիւրէք բարալայաճագ

Digitized by Google

պիր զըտիյեէթ թէչքիլ իթմէքտէ իտի. պու զաթուրի գահգահալարըա պէօյիւք պիր քէտէրինի պաստըրմագ իսթէտիյի օ՛ տէրէճէ պէտահէթէն կէօրիւլիւյօրտը քի, Մ. տը Մոնպրոն պուռնատո քէք դիյատէ միւթէէսսիր օլ-տու. մա մռֆիհ հէյէճանը գալգինի կիզլէյէրէք պիր տագըգաճըգ միւլահազա իթտիքտին սօնրա, Ատրիէնին էթրաֆընտաքի եէնի քիթապլաթտան պիրինի մաքինավա-րի պիր տուրէթտէ էլէ ալարագ, անըն իւզէրինէ տալղըն պիր պագըշ աթթի իթտի, վէ պատէհու մատմուազէլ տը Գարտօվիլին զաթուրի գահգահալարընտան հրտս իթտիյի հէյէճանը սէթը իտէրէք սէօվիւնէ չու եօլտա տէվամ իյլէտի.

— Հայտի պրգալըմ, սէվկիլի տիվանէճըդազ... իշ-թէ սիզէ պազգա պիր տիվանէյիք տահա... ֆարզ ի-տէյիմ՝ քի պէն եվկիլմի եաշընտա օլուպ տա սիզ տէ պէ-նիմլէ էվլէնմէք լութֆընտա պուլընտա իտինիզ, օ հալտէ սիզի մատամ տը Մոնպրոն յէէմիյէ իտէճէքլէր իտի, տէյի՞լ մի:

Ատրիէն: — Պէլքի:

Մ. տը Մոնպրոն. — Պէ՞լքի մի... նա՞սըլ պէլքի... պէնիմլէ էվլէնտիքտէն սօնրա պէնիմ իամիմի թաչը՞մայա-ճագ մը ըտրընըզ:

Ատրիէն. — (Կիւլիմսէյէրէք.) Ազիզիմ գոնթ, գալ-պիմտէ քէտէրտէն պաշգա պիր չէյ պըրագմայան պէօյլէ պիր ֆարզլիյաթը պէր թարաֆ իտէյիմ. — տէտի:

Պու սըրատա Մ. տը Մոնպրոն նակէհանի պիր հարէ-քէթտէ պուլընտը, վէ պիր հայրէթի ֆէվգ էլ ատէ իլէ ժատմուազէլ տը Գարտօվիլին եիւզիւնէ պագտը: Պիր գաչ տագըգատան պէրու, Ատրիէն իլէ գօնուշմագա պէ-բապէր, գանսաբ իւզէրինտէ տաղընըգ պիր սուրէթտէ տուրմուշ օլան քիթապլարտան իչքի իւչ տանէսինի էլէ ալմըշ, վէ կէօզլէրինի պիլա իհթիյար մէզքիւր քիթապլ-

Digitized by Google

ըսբըն խոչբինէ աթոռ իմմիշ իտի ։ Պունլաթտան պիրինճիսի՝ Հինտիմթանըն Թամրիհի ձէյտիտի , իքինճիսի՝ Հինտիմթանտա Սէյամհամ վէ իւչիւնճիւսիւ տէ՝ Հինտիմթանն Հայդընտա Մէրթումլուր իւնվանընը հարիզ իտի ։ Մ. տը Մոնպրոնըն թէաճճիւսի կիմտիքճէ արթաթագ , թէոգեգաթըննտա տէվամ իմտի վէ Հինտիսմանա տաիր օլան պու քիթապլարըն՝ Հինտիմթանտա Թիֆլիրիհ՛ , Հինտիմթան Խաթըրիվէրի վէ Հինտիմթանը Շարգիտէ Պիր Սէյեահէրն Գումգումտաթը իւնվանլարընը հարիզ տեղրտիւճիւ , պէշինճի վէ ալթընճը ճիլալէր իլէ թէմմամլանմագտա օլտըղընը կէօրտիւ ։ Միւմանիլէյհին ըզհար իմտիի հայրէթ վէ թէաճճիւպ պունտան նէշէթ իմմիշ օլուպ , պիր չօգ էսպապը մուհիմմէ տօլայըսըյլա պու հայրէթ վէ թէաճճիւպինի արթըդ սէթր իտէմէտի , վէ կէօզլէրի իլէ իչի Ասրինէ անլաթտը ։

Ասրինն իսէ՝ էսրարը գալպինի իչդա իտէն պու քիթապլարըն օյատտա պուլընտըղընը պիւս պիւթիւն ունութմըշ օլտըղընտան , ղայրը իմմիյարի պիր հիճապ վէ հիստէթէ տիւչար օլարագ խաֆիֆճէ գըզարտը . լաքին պիր ազ սօնրա թապիաթը ճէտուրանէ վէ սէպապքեարանէսի ճահճուպկյէթինէ ղալէպէ իմտիյինտէն , տիք տիք Մ. տը Մոնպրոնըն եիւզիւնէ պագարագ .

— Բէք էյի ամմա , պու թէաճճիւպինիզին սէպէպի նէ՞ տիր . . . ազիզիմ գոնմի . – տէտի ։

Մ. տը Մոնպրոն՝ ճէվապ վէրմէճէք եէրտէ , կէնճ գըզըն եիւզիւնէ պագարագ կիմտիքճէ տահա զիյատէ միւթէֆէքքիր վէ մէչղուլ կէօրիւնտիւ վէ քէնտի քէնտինէ տէտի քի .

— Խա՛յր . . . խա՛յր . . . պու օլամազ շէյ տիր . . . պունըն պէրապէր . . . ։

Ասրինն . – Իհթիմալ քի շու միւթալաամը խուսուսիյեէնիզի տինլէտիյիմտէն օլայը նէզաքէթի մուղայիր հարէքէթի իմմիշ օլույօրըմ ։

Digitized by Google

Մ. տը Մոնպրոն. – Գէնի մազուր կէօրիւնիւզ, սէվգիլի գըզըմ... Ֆագաթի կէօրուիւլիւմ չէյ պէնի բէք զիյատէ թէհաճճիւպտէ պըրագըյօր...

Ալորիէն. – Նէ՞ կէօրիւյօրսընըզ, ըէճա խաբրիմ։

Մ. տը Մոնպրոն. – (Հէր պիր քէլիմէի իւզէրինտէ տուրարագ վէ տըգգաթլը պիր տուրէթտէ կէնճ գըզըն եհտիւնէ պագարագ.) Նէ՞ մի կէօրիւյօրըմ... Հինտիստանա միւթէալլիգ օլան խտւնտաթի հագգընտա եէնի վէ ֆէվգ էլ ատէ պիր մէրագ էսէրի կէօրիւյօրըմ։

Ալորիէն. – (Ձէտուրանէ.) Բէք էյի, սօնրա...

Մ. տը Մոնպրոն. – Ովնրա պուռ նակէհզուհաւր մէլտագըն էապապընը արայօրըմ...

Ալորիէն. – (Մ. տը Մոնպրոնըն աէօգիւնիւ քէնէրէք.) Ձօղրաֆիյա հագգընտաքի մէրագըմըն էապապընը մը... զալուզա պուռ մէրագը պէնիմ եաչըմա նհամպէթլէ ագագըզ եիւքսէք պուլույօրսընըզ, ազիզիմ գունթ... լաքին պօշ վագթլարըմը կէչիրմէք իչուն պանա պիր մէշղուլիյէթի լագզըմ տէ յո՞լ մի տիր... պաունատան պագչտա Հինտուի պիր քուէնա խըսմըմը պուլընտըղընտան, պուռ վահշի ագրապագալըզը վիւճուտէ կէթիրմիշ օլան օ պախմէյէր մեմլէքէթի հագգընտա պիր ֆիքր իտոնմէք մէրագընա տիւշմէյիմ։

Ալորիէն պուռ սօն սէօզլէրի օ՛ գատար ացը պիր քէսէրլէ սէօյլէտի քի, Մ. տը Մոնպրոն աւագէտա միւթէֆէպիր օլտուս, վէ քէմալը տըգգաթլա մէրդումէնին եիւզիւնէ պագարագ.

– Պանա էօյլէ կէօրիւնիւյօր քի պուռ Հինտի ըէճնա հագգընտա ագագըզ մէլտարէթլէ պահս իտէյօրսընըզ։

Ալորիէն. – Խա՛յր... պիլաքս գայտսըզլըղընա պահս խտէյօրըմ...

Մ. տը Մոնպրոն. – Հալ պուռ քի քէնտիսի պիւտ պիւթիւն պաչգա պիր տուղուրայ լայըգ տըր...

Digitized by Google

Ադմիեն . – (Ձայնը պիտի թաղուտա .) Պաշտպա քիմ-
պելէդը թաղուածքնատան մազհարը ծլատիլիը :

Մ. տը Մոնպրոն . – (Խալխանէ վէր ուիւեսիր պիտի
աետա իլէ .) Պիէարէ չօճուդ իմ ք ալէտպոխոմ տըը . .
պոնատան իլքի կիւն էվվէլ ջենտիսինի կէօրտիմ եւ իւրէ-
քիմ բաղչա քաղչա օլտու :

Ադրիեն . – (Քիչ էրնաք վէ սաեհա հիտայէթսիզլիղ
պէր սաղլաթըրըլտըսա) Լաքին պու երկրէք բաղալանմաղա-
րը պէնիմ նէվէ լաղըմ . . . :

Մ. տը Մոնպրոն . – (Ձիատի պիր թաւը ըլա .) Պու
ճաղը էնէճինէքիմիազէ հիչ օլմազսա վէրհաւէճ իմ մէնիղի
արզու խաէր խոիմ :

Ադրիեն . – (Հիսաեէթամէզ պիր ղուրուլուր .) Պէն
մի վէրհաւէճ խոէ չիմ . (Ինէնախինէ զաւալի խոէրնէք , պա-
պիտանէ .) Լաքին , ազիզիմ գոնիլ , ըամէթքէ մի խոխոզուր-
օնազ եազսա բլէնտին աչըգսանէ իչքինտէլէրինէ մէվհաւէճ
իմանքելիմի հիսաեէն մի թաւլեզ իտիյօրընըզ :

Ադրիենին չոս սան ակօզլէրինտէ օ՛զաետաւ պաղրեսա-
նէ պիր հաձաթքի , վէ ազղուն վէ պէնէվիւշ չէհրեմին-
տէ օ՛տուրուճ տաղը պիր ղուրուր ու պազաճքի կիւրլիւլտիւ-
քի . Մ. տը Մոնպրոն մուհազաճանէ պիր չէհրի ինի է .

— Տէմէք քի սահիհ իմիշ . . . պէնի ալտատմաճըղըմ .
պէն քէնտի էվկի վէ սահիի տօզմէլըդըմ ուիւքն քիմիկէ-
քինտէ չայէաթի է օլմադըդ ազանընատա պուղուանքըքէն , հիչ պիր
չէյտէն խաապէտաուր օլմադըմ . . . հալ պու քի տոիմէդը
պիր քիմսէյէ հէլ չէյի սէօյլէմիշինիզ տիր . . . պու քէյ-
ֆիյէտի ալէնիմ իչուն բէդէ ղէյատէ մուհիմքի քէտտէր տիր :

Ադրիեն . – Ձիքրինիղի անլայտամայօրսուն , մաձէրա-
պու Մոնպրոն :

Մ. տը Մոնպրոն . – Է՛հ , եա՛ Բատպի . . . արթըգ չէ-
պէնէճէք պիր չէյ գաբլատը . . . կէօրմէյօրսուն քի օ պէտ-
պահի չօճուդ իչուն ատրէթտի հիչ պիր խաթաէ քէօչէխ

Digitized by Google

գալեհասիը տըր . . . սիզ պիրինկ սեվինդալընդզ , տեսոտ , վէ Ա՛ահրիէն ճանկէհանի պիտ հարէքթէր ածէ պուռլընուդը-տան , իւլավէի մէգալ իրէ :

— Օ՛հ , ինքնայ իրմէ յիներիզ . . . ասլոտանուլընըզ , պիր գաչ կիւնտան պէրու իւզէրինիզտէ կէսրիւլէն մահդընուդ եէթ վէ բրէնա հադգընտան պիրինաւտանէ գայտաղընըզը ընդ սիզին պիրինի սեվինջտէ օլտուղընըզը իւտպաթ իտի յօրտար . — տէտի :

Մ՛ահմուտաղէլ տը Գաւտօվիլ գունէրն քէնտիսինտէ ֆառիզ իրմէյի պիր մուհաթապէթ տուլդուրմատան պէրու սուբէյնչէ պահա իրմէհինտէն ատէթտաւիւնֆաթի Ա՛լահտադ միւթէքէպպիրանէ պիր վաղտալ իրէ :

— Պիզիմ մօտէօ տը Մ՛ոնպրոն , տուանտըզ պաղատը բըլան պիր սըրրըն սուրէթի մահրէմանէէտ թէվտիր օլուճտան պիր սըղը օլմատըղընը պիլմէհինիզ լազըմ տըր . գուլլան-տըղընըզ լիսան իսէ պէնի բէզ դիյատէ թէֆտաճիւտաթ պըզ բաղըյօր :

Մ. տը Մ՛ոնպրոն . — Ո՛հ , սէվգիլի գըզըմ , թէֆնէյնէ պէզնաւթուլդուղունան հասըլ օլան մէշէքքէթի իտիմտալ իւէ պիրինի սեվգիքտէ օլտուղընըզդը քէշֆ իտիպ սէօյլէմէմ , վէ հաթթա ատա մուհաթապէթինիզտէն տօյմադը սիզի մէնքութու իտիճէթ գաւտար իւէրինէ վազիյէմ՝ ատա իչնէ օ ալիչա-իէ բրէնա իչտէն պիր հայաթի ու մէմաթի մէհվէյէտի օլ-ատըգընը պիրտահիմինէն նէչէքթի իրմէկքտէ տիւր օ պիճագտէ չօճաղընդ տուըլ էվլատըմ կիւպի նատըտըր չէֆգաթի ու թէ-վէճճիւհիմի ճէդդ իրմէյէ օլտըգընը մահիւմինէկ տիւր չունչի քէնտիսինի կէօրտիքտէն սոնրա հագգընտա մու չիթգանէ պիր մուհաթապէթի հըրս իրմէհէք ատէթտա իմքհան իտտի-նինտէ տիւր :

Ա՛ահրիէն . — (Պիր գաթ տահա պիւրուտիւն վէ խոթիհզա իւէ .) Գալպիմտէ պիր մուհաթապէթ տուլդուրընըն էտտակիր օլտըղընը ֆառիզ իրմէհէք պիւէ , պու մուհաթապէթին բրէնա

ձալմա իւղերինտէ պէօյլէ ղարիպ պիր թէէխիր բէյտա իթմէկի հադրպաթէն բէք ղարիպ տիր . . . . Գէնիմ պիրիսինի սէվմէքլիյիմ բրէնտին նէսինէ կէրէք :

Մ. տը Մոնպրոն . – Նէսինէ՞ մի կէրէք . . . . լաքին միւսաատէ իտինիզ տէ ինսանփորդճասընա լաթիֆէ իտէն ա՛ղ օլտըրընըզը սիզէ պէյան իտէյիմ, սէվկիլի գրզրմ . . . . Օ պէտալտիթ չօճուգ իլք պիր սէվտանըն պիւթիւն շիտոտէթիյլէ սիզի սէվիյօր . հաթթա հադրընըզտաքի աշգ ու մուհաապէթինին մուճիպ օլտըդը քէտէրի ադիմէ նիհայէթ վէրմէք իւզրէ , իքի տէֆա հայաթընա խաթիմէ չէքմէք իսթէտի , վէ սիզ տահա տուրմըշ տա պիր պաշգասը հադրընտաքի մուհապպէթինիզին բրէնտ իչուն նա՛մըլ պիր հայաթ ու մէմաթ մէսէլէսի օլաճաղընա թէճաճճիւպ իտիյօրսընըզ :

Ա. տրիէն . – (Թարիֆի նագապել պիր սէտա իլէ .) Տէմէք քի պէնի սէվիյօր , էօյլէ՞ մի :

Մ. տը Մոնպրոն . – Էվվէ՛թ , հէմ հայաթընը ֆէտա իտէրճէսինէ սէվիյօր . պէն քէնտիսինի կէօրտիւմ :

Ա. տրիէն թէճաճճիւպէ տէլալէթ իտէճէք պիր հարէքէթէտէ պուլընտը . ասլդուն չէհրէտի ալա պէյանտը , վէ պատէհտու պու դրզդրթը տահի ղայդ օլտրադ , տուտադլարը սկսմ պէյազ քէսիլիպ թիլիրէտի . հէյէճանը գալդի օ տէրէճէ քէտալի չիտտէթի լյլէտի քի , պիր գաչ տագրգա գատտար հիչ պիւ աէօղ սէօյլէմէքտիզին տուրտը , վէ գալդինին չիտտէթլի տարտզէլէրինի պատարըմագ իսթէյօրսընը կիսպի ելինի նիւրէյի իւզերինէ գօյտու :

Մ. տը Մոնպրոն Ա. տրիէնին լէհճէսինտէքի պու նասկէհանի թէպէտտուլ վէ թէղայիւրտէն տէրթտա տիւչարը տէհշէթ օլարադ , տերադաղ եանընա թէգարրուպդէ .

– Գագանըզ ա՛, պիչարէ՛ գրզրմ, նէ՞ օլույօրսընըզ. – տէյտու հայգրքտը :

Ա. տրիէն՝ ճէվապ վէրմէճէք եէրտէ , գոնթը թէէմին

Digitized by Google

իմ մեջ խուզրե էլնյէ պիր իշարեթի իթտի. Ֆիլ հագըդա գոնթըն եվուբէյի երեյիճե րահաթլանաը. փորա կենճ գըղըն պիր ազ եվվել քեաեր, իսթիհզա վէ հնգարեթի ասիա գասըյրա պիւգիւլմիւչ օլան չէհրէմի գանն իտէրսէն քի պիրտէն պիրե էն լաթիֆ վէ էն թաթլը հէյեճանլար թէեսիրիյլե քեսպի պեշաշէթի իյլետի. մէրգումէնկն հգաա իթտիյի թէեսիրաթ օ տէրեճե լաթիֆ իտի քի, քենտինի պուռնատան ֆեվգ էլ ատե մահզուզ օլույար վէ անդըն պիր գերգէնինի պիրլե գայպ իմ մեջ իսթեմեյօր կիպի կեօրիւնմեջտե իտի. պատեհու պէրգի տե պիր իւմիտի պաեճըլա վէ եահոտ պիր եալանճըլըգա հէյոէֆ օլմուչ օլաըդընը քենտի քենտինե տիւշենտիւյինտեն, Մ. տը Մոնպրոնա խիթապէն ըզտըրըպալա.

— Լաքին պանա սեօյլետիյինիզ սեօզլեր սահի՞հ մի աիր. — տեյօւ ոօրտու.

Մ. տը Մոնպրոն. — Սիզե սեօյլետիյիմ սեօզլե՞ր մի.

Ամրիէն. — Էվվե՛լ... եանի քըչնա ձալմա...

Մ. տը Մոնպրոն. — Սիզի չըլտըրտասըյա սեվիյօր... պու իֆադաէմ լեչ տօզրու տըր.

Ամրիէն. — (Շայանը հայրեթի պիր սաֆիտէրունդեդա.) Խա՛յր... խա՛յր... պու իֆադաենիզ քեչ տօզրու օլամազ.

Մ. տը Մոնպրոն. — Նէ՞ սեօյլեյօրսունուզ, դըզըմ.

Ամրիէն. — (Սեօյլեյեճե՛յի քելիմե տու տադըլտըրնը եադը յօրմըյ կիպի կեօրունեբիլիր.) Լաքին օ գատը՞ն...

Մ. տը Մոնպրոն. — Հա՞նկը գատըն.

Ամրիէն. — Բրէնտին գալպինի վուլիմանե պիր տուրեթտե բաշլամըշտը պատան օլան գատըն.

Մ. տը Մոնպրոն. — Օ գատըն սիզտէն պաշգա քի՞մ օլաբիլիր, սեվգիլի գըզըմ.

Ամրիէն. — Պէն հա՛... օ՛հ, էվվե՛լ, պէն իմ, տեյլի՛մ... պէն իմ.

Մ. տը Մոնպլոն. – Նամուսըմ իզըրինէ եէմին իտէ-
լիմ. – [illegible]

Ատրինէն. – Օ՜հ, ամէնէ քի գալըկինտէ ալէնիմ մու-
հաթապէթիմինէն պաշգա պիր մուհաթապէթ եոք տիր. ճօճ-
լէ՛ մի՛

Մ. տը Մոնպլոն. – ԵՒալան

Ատրինէն. – Հա՛, պաճ քի տիկէր պիր քիմսէյի սէվմէ-
տէ օլմադըգընը պանա սէօյլէտիլէք. . .

Մ. տը Մոնպլոն. – Բիր սէօյլէտի՛

Ատրինէն. – Մ. Բօտէն. . .

Մ. տը Մոնպլոն. – Ճալըմա՛ իչուն մի՛

Ատրինէն. – Էվվէլ՛ թ, պէկի կէօրմիւշքաէն իքի. կիւն
ասնրա մէճնունանէ պիր մուհաթապէթ կիմինթիմուր օլմուչ
ըմըշ:

Մ. տը Մոնպլոն. – (Պիրտէն պիրսէ խաթը ըրընա պիր
ֆիքր կէչիրմէք) Պա՛, սէօպէ սիպէ Մ. Բօտէ՛ն մի սէօյլէտի...
լաքին սիզին պաշգա պիրիսինէ ալէճաք խէսիլ օլմուլըգընը:
զը՛ տա՛ եիմնէ ս ճալըմայա սէօյլէմիչ. . .

Ատրինէն. – Պէնճի՛ մի՛. . .

Մ. տը Մոնպլոն. – Էվվէլ՛ թ, հաթթա ս պէտապլոմէ
չօճուղըն պաս տէհշէթի մէչյասինէմէ կիմինթիմուր օլմա-
սընըն սէպէպի տէ պու՛ տըր:

Ատրինէն. – Պէնճի՛մ պու՛ մէչյասինէմէլիյիմ սէպէպի տէ-
պու՛ տըր:

Մ. տը Մոնպլոն. – (Պիր սէսէրլէքի ահիմէ խէչ) Ճէ-
մէք քի սիզ տէ անը սէվիյօր ալնըդ, ճօյլէ՛ մի՛

Ատրինէն. – Էվվէլ՛ թ, պէկ տէ անը սէվիյօրըմ. . .

Պու սըրատա գաբու եավաշճացըդ չէյլէնախազ մուա-
մուազէլ տը Գարտօվիլլէն սէօզիւնիւ գաթի իմտիհանէն,
գունէ.

Digitized by Google

— Գէս պէլլի սիզին առէմլէրինիզէն պիրի օլմալը ... քէնտինիզի թօրլայընըզ. — տէտի։

Առրիէնին հէյէճանը չափ սէտա իլէ «կիրինիզ» տէ-մէսինի միւթէագըզ գարու աչըլտը վէ Ցլօրին իչէրի կիր-ակէտէ, մատմուազէլ տը Գարտօվիլ.

— Նէ՞ վար, գըզըմ. — տէ յու սօրտու։

Ցլօրին. — Գիր ազ էվվէլ Մ. Րօտէն կէլտի. լաքին մա-հավէրէնիզ մանի օլմամազ իչուն իչէրի կիրմէք իսթէ-մէտի. եարըմ սաաթա գատար եինէ կէլէճէնիք... քէն-տինինի գատուր իմ մէք իսթէր միսինիզ։

Մ. տը Մոնպրոն. — (Ցլօրինէ խնթատպէն.) Էվվէլճէ, էվվէլ՛ը հաթրա պէնի հէնուզ պատրատա պուլմատըգ օլտամ տոխտի, քէնտինինի իչէրի կիրտիրինիզ... (Պատ-րինէնէ խնթատպէն.) Միզին էֆքէարըմըզը գա պու վէրճէ-տէ տէյիլ մի տիր։

Առրիէն. — Էվվէլ՛ը, պէն տէ պու էֆքէարտայըմ։

Մէրգատէ՝ Րօտէնին հետ քէնտինինի վէ հետ տէ ձավշայը պուտաֆանագ սուրէթիյլէ վազը օլան հափէնքէի խայըլանանէնինի տուշունէրէք, կէօղլէրինտէ պիր պէճի հիտտէթի թահրիտը։ Մ. տը Մոնպրոն տոխտ այնը ցիտա-յէթ տափգատըլդա.

— Ա՜հ, խայըր խնթիյար... պէն պու էյրի պէյնա-լը հէրիֆտէն տայիման չիւպհէ իմտիհնի տիր. — տէտի։

Ցլօրին խտանըմմ իւէ գոնի տը Մոնպրոնը եավաշնըզ պըրտպտարագ տատտան տըշարը չըգտը։

4

Ա Է Վ Տ Ա

Մատմուազէլ ար Գարտօվիլին թաւը ու հէյկէթնոյ , պիր քէպէտալու վուքուա կէլմիշ իսկ . հիւանիւ ճէմալի ինք ասճա օլարագ պիւթիւն ըէճիսագըլար կէօզէրճ չա- չատա սալմազտան իսկ . օ վագթա գատար գայաստըգագ վէ եա կէլմ ու քէտէր ապարըլար մէսթուր օլան չնհդեսի պիրտէն պիրէ կիւնէշին պիր չիւսի զէրինթարը իլէ թար- լանագա պաչլամըշ ըտը : Բաղէնին խըչանէթի վագրասըն- տան տօլայը հըտա իթտիչի հիտագէթ ու ինֆիսալ վատֆիճ պէր կէօչկճ կիպի ալնը լուզերինտէն կէչմիշ իսկ : Ճիկ հա- պէգա պու հալանճըլըգլարըն , պու խայրնըգլարըն ար- ճըգ քէնտիսինճէ նէ էհէմմիյէթի օլապիլիր իսկ . Պոն- լար պօշա չը գմամըշլար մը ըտը : Նէքտիկէրինտէն պու տէրճճէ էվին օլան պու իքի մախլուգ արասընդա պունտան պէօյլէ հա՞նկը գուվվէի պէչէրիյէ կիրճպիկեր իսկ . կէնճ- լիք , մուհապպէթի վէ սէրվէթլիյին պիւթիւն գուվվէ- թիյլէ քէսպի մէթանէթի իթտիչ օլան պու իքի ճէսուր մախ- լուգա գարշը քիմ ուղրաշմադա ճիւրէթի իտէր իսկ : Էվ- վէ՛թ , պու իքի տիլպէր վէ մէսուտ մախլուգըն՝ հէր տիւր- լիւ պէլայա գարշը պիր գըրհը միւտաֆաա տէմէք օլան սատմէրի հալէրինէ միւթէնիտէն , աէօնմէսի նագատիլ պիր մուհապպէթլէ սալիք օլաճագլարը օ թարիգի սաա- տէթտէ քէնտիլէրինի թատագիպէ քիմ ճէսարէթ իտէ- պիլիր իսկ :

Digitized by Google

Ֆլօրին տըշարը չըգալ չըգմազ, Ատրիէն սիւրաթլը ատըմլարըա Մ. տը Մոնպրոնա եագլաշտը։ Մէրգուժէ պիրտէն պիրէ պօյ աթմըշ կիպի կէօրիւնիւյօրտը։ Խա֊ֆիֆ եիւրիւյիւշիւնիւ, մուզաֆֆէրանէ տավրանըշընը վէ շաշաատար չէհրէմինի կէօրէնլէր՝ քէնտիսինի պուլուէ֊լար թուղէրինտէ եիւրիւյէն պիր իլահէ զանն իտէճէքլէր իտի։

Մէրգուժէ իլք տէֆա սէօզէ պաշլայարագ, Մ. տը Մոնպրոնա խոթապէն.

— Քէնտիսինի նէ՞ վագթ կէօրէպիլէճէյիմ. — տէ֊յու սօրտըգտա, գոնթ.

— Եարըն, գըզըմ... քէնտիսինի էվվէլա պու սաա֊տէթէ հազըրլամագ լազըմ տըր. զիրա պէօյլէ աթէշվէշ֊ըէպ պիր թատիսաթ իչուն պու կիպի նակէհանի վէ զայրը մէմուր պիր մէսէլրէթ տէհշէթլի օլապիլիր. — տէտի։

Ատրիէն պիր տագըգաճըգ միւթէֆէքքիր տուրտրգ֊տան սօնրա, պիրտէն պիրէ.

— Եարըն... էվվէ՛թ... եարընտան էվվէլ օլա֊մազ... պէնիմ գալպէն զարիպ պիր իթիգատըմ վար տըր։

Մ. տը Մոնպրոն. — Նէ՞ կիպի։

Ատրիէն. — Մանրա անլարընըզ... ՔԻՆՏԻՍԻ ՊԻՆԻ ՄԻՎԻՅՕՐ... պու սէօզ հէր մանայը իֆատէ իտեր... հէր չէ՛յի միւհթէվի տիր... հէր սէօզիւն մէճմու՛ը տըր... հէր նէ գատար անըն հագգընտա տիլիմին ուճընտա պին տիւրլիւ պէւալլէր վար ըսա տա, պունլարտան հիչ պիրինէ տէ եարընտան էվվէլ սիզէ սօրմագ թոթէմէմ... խա՛յր, զիրա զարիպ պիր թէսաատիւֆ հասէպիլէ եարընքի կիւն պէնիմ իչուն մուգատտէս պիր եէվմի մախսուս տըր...։ Եաքընտա գատար օլան միւտտէթ պէնիմ նալարըմտա պիր ատա տէմէնք իսէ տէ, պէրէքէթի վէրսին քի պէքլէյէպիլէ֊ճէյիմ, — տէտի վէ պատէհու Մ. տը Մոնպրոնա պիր խ֊

Digitized by Google

չարէթ իտիպ , քէնտիսինի հինտլի Բաքոսըն հէյ քէլինին եանընա կէօթիւրէրէք .

— Քէնտիսինէ նա՛սըլ տա պէնզէ յօր . . . :

Մ. տը Մոնպրոն . — Էվվէ՛լ , բէք պէնզէ յօր . . . պու բէք ղարիպ տիր :

Ատրիէն . (Լաթիֆ պիր մադրուրիյեթլէ կիւլիւմսէյէրէք .) Ղարիպ մի տիր . . . պիր գահրամանըն , պիր նուճ մունէի հիւանիւ ճէմալըն ճալմայա պէնզէմէսինի ղարիպ մի պուլուլօրսընըզ . . . :

Մ. տը Մոնպրոն . — (Ֆէվգ էլ ատէ միւթէէսսիր օ-լարագ վէ Ատրիէնին եիւզիւնտէ բարլայան նուրը սատա-տէթտէն ատէթա կէօզլէրի գամաշարագ .) Քէնտիսինի նէ՛ գատար սէվիյօր սընըզ , սէվկիլի գըզըմ :

Ատրիէն . — (Պիր տագըգաճըգ սիւքիթտէն սօնրա .) Պիր ազ էվվէլ բէք զիյատէ ըզտըրագ իչինտէ իտիմ , տէ-յի՛լ մի , ազիզիմ գոնթ :

Մ. տը Մոնպրոն . — Էվվէ՛լ , լաքին պէն պու կիւն մէյուսիյէթէ սահգասըլա պուրայա կէլմէմիշ օլսայըտըմ , իշ նէ՞րէյէ վարաճագտը :

Ատրիէն . — Պիլմէմ . . . իհթիմալ քի քէտէրի տէրու-նիմտէն էօլէճէքտիմ . . . (Էլինի գալպի իւզէրինէ վազ՛ իւ-տէրէք .) չունքի չիֆտաը գապըլ օլմայաճագ սուրէթտէ գալպիմտէն վուրըլմըշըմ տըր . լաքին էվվէլճէ պահի ժէվթիմ օլաճագ պիր չէյ պատէղին սէպէպի հայաթըմ օլաճագ տըր :

Մ. տը Մոնպրոն . — (Սարսըլարագ .) Սիզին կիպի մադ-րուր պիր մախլուգ իւզէրինտէ պէօյլէ չիտտէթլի պիր տույգու բէյտա օլմատը հագըգաթէն բէք տէհշէթլի տիր :

Ատրիէն . — Էվվէ՛լ , մադրուր ըմ . . . լաքին քիպիր-իք տէնիլէն չէյի պիլմէմ . . . իմոի բրէնսին պիր պաշգա-սընա կէօնիւլ վէրմիշ օլտըղընը վէ իւք միւլագաթըմըզ էանատընտա քէնտիսինտէ հասըլ իթմիշ օլմագ զանընընտա

պուլընտըղըմ ի էհեպերին բէք չաբուդ մահվ օլմըշ իտուլի-
նի տուլընճա , հեր իւմիտտէն ֆէրաղէթ իթտիմ. լաքին
քէնտիսի հադգընտաքի աչգ ու մուհապպէթիմտէն պիր
տիւրլիւ ֆէրաղէթ իտէմէտիմ. անըն խաթըրէսինատէն ու-
զագ տուրաճաղ եէրտէ , քէնտիսինի պունա իլթաթ իտէ-
պիլէն հեր տիւրլիւ էշնա իլէ էթրաֆըմը իհաթա իլլէ-
ատիմ. . . : Ինսան սաատէթ վէ իգպալտէն մահրում օլըն-
ճա , սէվտիյի պիր չէյին խաթըրէսիլէ օլսուն մահզուզ
օլմագ իսթէր :

Մ. տը Մոնպրոն . – Եա՛ , էօյլէ՞ մի , պուլսայա Հին-
տիսթանա միւթէալլիգ պիր խայլը քիթապլար թօբլամա-
ՆԸզԸն սէպէպինի չիմտի անլայօրըմ :

Ատրիէն՝ գունթա ճէվապ վէրմէքսիզին , կիտիպ թէք
այագը ուֆագ մասա իւղերինտէքի եէնի քիթապլարտան
պիրինի ալտը , վէ Մ. տը Մոնպրոնա կէթիրիպ , մասու-
մանէ պիր մէսէրըթթ վէ սաատէթլէ կիւլիւմսէ յէրէք .

— Պիր ազ էվվէլ քիպիրլիք տէնիլէն չէյի պիլմէմ
տէտիմ ամմա , հագգըմ եօզ ըմըշ : Շու քիթապը ալը-
նըզ տա եիւքսէք սէտա իլէ օգուլընըզ . . . ըէճա իտէ-
րիմ . . . սիզէ եարընա գատար պէքլէյէպիլիրիմ տէյօ-
րըմ . – տէտի :

Պատէհու բալմադընըն ուճբյլա գունթա քիթապըն
պիր ֆըգրասընը իրայէ իտէրէք , կիթտի գանաքէնին իւ-
ղերինտէ օթուրտը , վէ օրտտա տըգգաթքեարանէ պիր
վազիյէթ ալարագ , վիւճուտի իլէրիյէ տօղրու էյիլմիշ ,
էլէրինի գանաքէնին եաթըղընա վէ չէնէսինի տէ էլէ-
բինէ տայաթմըշ վէ իրի գալա կէօզէրինի տէ պիր նէվ
հայրէթ վէ մէֆիտունիյէթլէ հինտի Բաքոսըն հէյքէլինէ
աթֆ իթմիշ օլտըղը հալտէ , Մ. տը Մոնպրոնըն օգույա-
ճաղը ֆըգրասը տինլէմէյէ հազըրլանտը :

Գունթ իսէ՝ տէրին պիր հայրէթէ տիւչար օլմըշ օլուպ,
Ատրիէնին եիւգիւնէ պադտըգտան սօնրա ֆըգրասը մէգ-

Digitized by Google

քիւրէյի օգուտյաճաղը սըրատա՝, Ատրիէն էն լաթիֆ սէ-տասըլլա .

— Բէճա իտէրիմ՝, ազիզիմ գոնթ . . . աղըր աղըր օգուտյընըզ . – տէտի :

Մ. տը Մոնպրոն Հինտիսթանատա սէյահաթ իտէն պիր զաթըն րուզնամէսինտէն աթիտէքի ֆըգրայը օգուտը .

« . . . 1829 սէնէսինտէ Պոմպայատա պուլընտուղմ զէ-ման , պիւթիւն Ինկիլիզ ճէմիյէթլէրինտէ մահզա կէնճ պիր գահրամանատան պահս իտիլմէքտէ իտի քի . . . »

Գոնթ ձալմանըն բէտէրինին թէլաֆֆուզը բէք վահ-շէյանէ օլան իամինի օգուտյապիլմէք իչուն պիր սանիյէ գա-տար օգուտմասընը գաթի իթտիյինտէն , Ատրիէն լաթիֆ պիր սէտա իլէ .

— Ֆռանճա-Մինկին օղլու տըր . – տէտի :

Գոնթ կիւլիմսէյէրէք « Գուվվէթի հաքըզանըզա տէ-յէճէք եօգ » տէտիքտէն սօնրա , օգուտմասընա պէր վէճհի աթի տեվամ իյլէտի .

« . . . Մունտի հիւքմտարը Ֆռանճա-Մինկին օղլու օլան կէնճ պիր գահրամանատան պահս իտիլմէքտէ իտի : Միրա-լայ Տրաք՝ տաղլար ալտասընտա պու Հինտի հիւքմտարա գարշը իճրա իթտիյի գանը պիր մուհարէպէտէն տվտէ-թինտէ , Ֆռանճա-Մինկին օղլու ձալմա հադգընտա ֆէվգ էլ ատէ էսէրի հայրէթի կէօսթէրմէքտէ իտի : Պու կէնճ բը-րէնա՝ չօճուգըդ չաղընը հէնուզ իքմալ իթմիշ օլտըդը հալտէ , պու մուհարէպէի չէտիտէտ եօյլէ պիր չէճաէվի ճէնկեավէրանէ վէ եօյլէ պիր թատիմէր նէճիպանէ կէօս-թէրմիշ քի , պապասընա Ալէքսանդր Բէռնէ նամընը վէր-միշլէր տիր : »

Գոնթ օգուտմասընը գաթի իտիպ միւթէհայեիրանէ պիր թավր իլէ .

— Պու ատէթի բէք միւէսսիր տիր . . . օղլու իչուն մուճիպի չէրէֆ օլան պիր լագապ իլէ բէտէրինի մաղհա-

րը միւքեաֆիաթ իմմէք՝ ֆէվզ եւ ատաե պիր չէյ տիր . . . Լաքին պու քիմսանլըն ոիզին էլինիթէ կէչմէսի նէ՛ զարիպ թէեաատիւֆ տիւր . . . է՛ն ազըզ գանլըլարը պիւյէ ֆաահրիք վէ թէհլիճ իմմէք իսթիտատընը հաիզ տիր .

Ատրիէն . – Օ՛հ . . . կէօրէճէքսինիզ . . . կէօրէճէքսինիզ :

Գոնթ օգուստասընա շու եօլտա տէվամ էյլէսի .

« Ինկիլիզ օրտուսընըն է՛ն եիկիթ վէ է՛ն ալիճէնապ զապըթլարընտան պիրի օլան միրապայ Տրաք՝ քէնտիսինի մէզքիւր մուհարէպէտէ չիտտէթլի պիր մուգավէմէտէն սօնրա , ազըրճա եարալանըպ բրէնա ճալսա ֆէտագէրլիքտան էսիր իսթիմիշ, վէ . . . քէօյիւնտէ պուլունան օգսուզ կէահա կէօթիւրիւլմիւշ օլտուղունը տիւնդի կիւն պէնիմ հուզուրումսա սէվայէմէքտաե իսի . »

Գոնթ՝ նօգրա վազ իսթիմիշ օլան մահալտե էվվէլքինտէն տահա պիյատե թէլաֆֆուզը կիւճ պիր իաամ թէեատիւֆ իլէ եինե թէրէէտիւա իմթիյինտէն , պիճուտե պիր թէճրիւպէտե պուլունմամագ իւզրե հատրնէնէ խիճմատպէն .

— Պու իսմի օգուստասան սարֆը նազար իտէքսի. – տէյտի :

Ատրիէն իսէ « Պուռնտան գօլայ նէ՛ օլագիլիր » տեատիքտէն սօնրա , հադրգաֆիտա բէչ լամթի օլան խյզզու « Շուաշապատ » քէլիմէսինի թարիֆի նազատպիկ պիր լէճատֆէէրէլէ թէլաֆֆուզ իյլէտի . գոնթ տը Մոնպրոն .

— Ինչիէ ճօղրաֆիյա իսմէրինի պիհնատէ թուրմագագ խ-չուն կիւզէլ պիր վասըրթա . – տէ յիւզ , օգուստասընա ապեր վէճճի աճի տէվամ իյլէտի .

« Մ իսթալայ Տրաք Հինտիլէրին օրտուկուտրնա վասըլ օլընճա , քէնտիսինէ զայէֆ մուշֆիգանէ պիր գատդողիսեմ կէօսթէրիւտի , վէ բրէնա ճալսա ֆէտագէնատանէ պիր սըգադաթ վէ իհթիմամլա քէնտիսինի գայըբտը . Մ իսթալայը

մուամիլէ յհ օրատա պիր գալ վուգուաթա վագըզի օլսու քի , պունլար՝ քէնտիսինին բրէնա ձալմա հագգընտաքի հայրէթ վէ մէֆթունկեէթինի մէրթէպէի գայէ յէ խլաալ իթտիլէր : Պունլարտան իքիսինի պէնիմ էօնուամոէ հիքեա յէ ինլէտտի քի , պէր վէճհի աթի տիր .

« Մուհարէպէլէրտէն պիրինտէ , բրէնա ձալմանըն եա նընտա վճագրիպէն օն իքի չաղլարընտա պիր Հինտի չօճուգ վար ըտը քի , քէնտիսինէ իչ օղլանլըդը խըտմէթինի դէօրտ , վէ ատրկիր իլէ սրգասը սբրա կիտէրէք , եէ ատէք պիլահլարը թաշըր իտի : Պու չօճուգ վալիտէյնին եէդդանէ մէտարը մուհապպէթի օլտըդը միսլու , ձալմա տաճտի անը բէք զիյատէ սէվէր իտի : Մուհարէպէյէ կիլի տիյի զէման , վալիտէյնի անը բրէնաէ թէսլիմ իտիպ , էս կի զէմանա մախսուս պիր փիքրի սէպաթքեաբանէ խլէ տէ « Պիզիմ պիրաաէրինիզ օլսուն » տէմիչ վէ բրէնա տախի « Փիրատէրիմ օլաճագ տըր » ճէվապընը վէրմիչ իտի : Գանը պիր մաղլուպիյէթի էնսանընտա , պիչարէ չօճուգ հէր նանընտա աղրըճա եարալանըպ պարկիրի տէ թէլէֆ օլուր . բրէնա իսէ վէճպուրի պիր րիւճաթ արսանընտա քէնտի հայաթընը տախի թէհլիքէյէ գօյարտագ , չօճուդը գալտըրըր վէ քէնտի պարկիրինին սաղրըսընա ալարտագ փիրար իտէր . թուշմէնլէր քէնտիլէրինի թաագիպէ պաշլարլար , վէ բրէնային կաքիպ օլտըդը պարկիր տախի ալմըլան գուրշունճտան պէթթէյէ վուրուլուր . լաքին հայվան հարէքէթտէն գայմագտուագ պիր գամըշլըգ արսանընա գատար վարըլ օլնագա մուվաֆֆագ օլուր , վէ օրատա պիր միստաէթճը չադաչատըգտան սօնրա , գուվվէթի պիւս պիւթիւն քէթիլ տէվրիլիր գալըր : Չօճուդըն եիւրիյէճէք տէրմանը պուլընմատըգընտան , բրէնա անը գալտըրըր վէ գամըշլըգըն էֆ'ն օրդ պիր խէրինէ կիւրիպ սագլանըր : Գիր աղ սօնրա ինկիլիթլէր եէթիշիրլէր , գամըշլըգլարը թէ ֆադթի իտէրլէր վէ ֆագաթի փիրարթլերի պուլամագտար :

Digitized by Google

ձալմա պիր կիճէ իլէ պիր կիւնտուզ տաղլար վէ օրմանլար ատաթընտա կէզտիքտէն , տուշմէնին բէնչէի գահրընա տուշմէմէք իչուն պիր չօգ տէսիսէլէր գուլլանտըգտան վէ հատտըզ հիսսապըզ թէհլիքէլէր կէչիւտիքտէն սոնրա , նիհայէթ թագաթ ու տէրմանը թիւքէնմիչ վէ պահատգ-լարընտան պիրի նիմ գըրըմըզ օլան չօճուղը ումուգընա վուրմըշ օլտըղը հալտէ , բէտէրինին օրտուկահրընա վասըլ օլուբ վէ սաֆտիլանէ պիր սուրէթտէ . « Պիրատէրիմ օլա-« ճաղընը վալիտէսինէ վատ իթմիչ իտիմ . իչթէ պէրա-« տէրլիք վազիֆէսինի իճրա իլլէտիմ » տէր : »

Գոնէթ ազիմ պիր հայրէթ վէ թէսաճիւպէ .

— Գու բէք ճալիպի հայրէթ պիր ֆէտաքեարլըզ տըր. — տէյու հայգըրտը :

Ատրիէն իսէ քէմալը վէֆթունիյէթլէ թէմսիլա իթ-մէքտէ օլտըղը հինտի Բագտատըն հէյքէլինտէն կէօղէչ-նի այըրմագտըզըն , պիր տամլա եաշ սիլէքէ .

— Մ՛հ , տէվամ իտինիզ , ազիզիմ գոնէթ , տէվամ իտի-նիզ . — տէտի :

Գոնէթ օգուսմասընա տէվամ իթտի .

« Տիկէր պիր կիւն տահի բրէնս ձալմա՝ իքի սիյահ քէօլէհինի պէրապէր ալարագ , պիր գաչ կիւնլիւք օլան իքի գաբլան եավրուսընը գալտրըմագ իւզրէ , կիւնէչին Թուլա՛ինտէն էվվէլ գըրա չըգար , վէ պու եավրուլարըն նէ՛ըէտէ պուլընտըղը քէնտիհինէ խապէր վէրիւմիչ օլտը-ղընտան , տէրհալ օրայա ազիմէթ իլլէր : Գաբլան իլէ տէչիհի ավ եւագալամագ իւզրէ հէնուզ տըշարըտա պու-լընտըգլարընտան , սիյահ քէօլէլէրտէն պիրի տար պիր տէլիքտէն հայվանլարըն ինինէ կիրէր , վէ տիկէրի տէ ձալմանընն մնուավէնէթիլլէ էրէ յիճէ իրի պիր աղաճ քիս-Թիւիւ քէսիպ գաբլանը վէ եա տիշիսինի Թուլթմագ իւզ-րէ պիր տուզագ եաթար : Պու տար տէլիք ճիհէթինտէն մէզքիւր եուվա եօգարտան աշաղըյա գատար տօս տօղ-

Digitized by Google

բու պիր գայատան իպարէթի օլտուղունտան , բրէնա՝ տիկէր պիյահդըն ճարտըճըլըլա տուզադը գուրմագ իւղրէ թըրմա-նա թըրմանա ճօգադըը չըգար . օ սըրատտա պիրտէն պիրէ տէհղէթէնմիդ պիր կիւմիւշտէմէ սէտադը իչխոիկը , վէ ադաման տէնտմէքտէ օլան տիշի գաբլանը պիր իքի ադըլա-չըշտա ինին տէղիրինէ վատըլ օլար : Բրէնա իլէ պէրապէր պուղադը գուրմագտա օլան պիյահ քէօլէնին գաֆադը պիր ըտըրըշտա աչըլըր , վէ ադաճըն քիւֆիւշիւ ինին տադր տէղիյի էօնիւնէ տիւշէրէք տիշի գաբլանըն իչէրի կիր-մէսինէ մանի օլտուդը կիւզէ , հաւրուլարը ալարագ պըշադը ոչ յիրմիմէքտէ օլան տիկէր պիյահդըն տահի հօլունը քէսէր :

« Բրէնա իսէ՝ ինին թէբէսինտէ , թագրիպէն եիկիրմի գատըմ իրթիֆանտէ պիր գայա իւղէրինտէ եիւղիւ գօչ յոն եատմըշ , պու տէհղէթէնկիզ մէնզարէ յի թէմաշա իմ-մէ յէ մէճպուր օլու : Տիշի գաբլան՝ հաւրուլարընըն ավա-ղէլէրինտէն պիր գաճ ոտահա տիւշադը վահղէթ օլարագ , ինի իչինտէքի պիյահ քէօլէնին էլլէրինի բարչալամադա պաշ-լար . պիչարէ քէօչէ իսէ՝ մէզգիւր ին տէյուննինտէն հէ-կեանէ սիրէրի մուգավէմէթի օլան ադաճ քիւֆիւչիւնիւ թոթմադա ճահտ իմմէքլէ պէրապէր , եիւրէք բադրալայա-ճադ ավաղէլէր սալտրմադա պաշլար : »

Գանթ . – Լաքին պու բէք տէհղէթլի չէյ ակիր :

Ադրիէն . – (Փէմալը հայրէթ վէ հէյէճան իլէ .) Օ՛հ, տէվամ իտինիզ . . . տէվամ իտինիզ . . . լութֆ ու քէ-րէմ գահրամանլըղընըն նէլէր եադրապիլտիյինի կէօրէճէք-սինիզ . – տէտի :

Գոնթ օգուտմասընա տէվամ իթտի .

« Նակէհան բրէնա ճալմա իտանէչիրինի տիշէրէի ադրա-սընա ալըր վէ գուչադընըն ուճընը պիր գայա քադրչա-սընա պադղայարագ , պիր էլիյլէ պալմայը թուրար վէ տինկիլիյլէ տէ գուչագտան աչադը սբդրըլըր վէ ճանվէր-տէն պիր գաչ ադամ էօթէչէյ տաճադարագ քէնտալը չիտ-

տէթլէ հայվանըն իւզէրինէ սալտըըը վէ եըլտըըմ միւ-
րաթընա մուատիլ պիր միւրաթլա արգա արգայա իքի
միհլիք տալթպէ էնտիրիր. Թամ պու սըրատա սիյահ
քէօլէ տափի պիւթիւն գուվվէթինի ղայպ իտէրէք, ա-
ղաճըն քիւթիւյիւնիւ գօյ վէրմէք վէ քէնտիսի տէ գաբ-
լանըն բէնչէի վահչէթինէ գուրպան օլմագ իւզէրէ պուլու-
նուր: »

Ատրիէն կիթտիքճէ արթմագտա օլան պիր հէյէճան
վէ նէչէ իլէ.

— Տահա տա սիզ բրէնսին պու հինտլի գահրամա-
նըն հէյքէլինէ պէնզէմէսինտէն տօլայը Թէաճճիւպ իտի-
յօրսունուզ, հա՛... հալ պու քի էսկի մասալլար պիլէ պու
հինտլի գահրամանա պէօյլէ ալիճէնապանէ պիր ֆէտա-
քեարլըզ իանատ իթմէզլէր. – տէտի:

Գոնթ. – (Հէյէճանըլը պիր սէտա իլէ.) Սիրթըզ Թէ-
աճճիւպ իթմէյօրսըմ, հայրան օլույօրսըմ... վէ պու իքի
ֆադիլէթի գահրամանանէ վէ ալիճէնապանէ էօնիւնտէ
եիւրէյիմ եիկիրմի եաշընտա պիր տէլիգանլը կիպի չար-
բըյօր:

Ատրիէն. – Իչթէ պու հիքեայէյի իչթիտիյի զէման,
պու քիթապը եազան սէյհահընդ գալպի տափի սիզինքի
կիպի չարբաճլ տըր. չիմոի կէօրէճէքսինիզ:

Գոնթ օգուամասընա տէվամ իյլէտի.

«Բրէնսին չու ճեսարէթի գահրամանանէսինի չայանը
հայրէթ պիր մէրթեպէյէ իյասլ իտէն պիր չէյ վաը ըսա,
օ տա՝ Հինտլիլէրնի մէպատիի գավմիյեսի իգթիզասընճա,
պիր քէօլէնինն հայաթը ասլա հափզի էհէմմիյեթի օլմամա-
սը խուսուսը տըր. պինաէն ալէյհ՝ պիր հիւքմաըղատէ
պէօյլէ հագիր վէ զայըֆ պիր մախլուգընն աէլաւէթի իչուն
հայաթընը Թէհլիքէյէ գօյօրսա, խրիսթիյանլըզընն Թավ-
սիյէ իյլէտիյի իննանիյէթբէլվէրիլիք հըսսը գահրամանա-
նէսինէ իթաաթ իթմիշ օլույօրքի, պու հալ՝ օ վագթա

Digitized by Google

գատար ալու մէմլէքէթուէ իշխուիլմիշ չէյլէրուէն տէյիլ ուիր։

« Պու իքի վուգուաթըն պիր ատէմին հալ վէ սըֆաթընը թասվիր իթմէյէ քիֆի վէ վաֆի օլտըղընը միտրալայ Տրազ պիհագգին սէօյլէմէքտուէ իտի. պինաէն ալէյհ, պէն տախի մէճհուլ պիր սէյահ օլտըղըմ հալտէ, բրէնճ ճալմանըն իսմինի պու սէյահաթենամէյէ պիր հիւրմէթի ֆէվգ էլատէ վէ հայրէթի միւէսսիրէ իլէ թահրիր իլլէտիմ, վէ մուհարէպաթը տաիմէ իլէ խարապէզարա տէօնմիւշ օլան պու վահչէթապատ մէմլէքէթուէ պու ալիճէնապ հիւքմտարզատէնին իսթիդպալի նէ՛ օլաճաղընը քէնտի քէնտիմէ սիւալ իտիպ պիր նէվ քէտէր վէ մահզունիյէթի հըսս իլլէտիմ։ Գահրամանլըգ զէմանլարընա մախսուս օլան պու թապիաթը ալիճէնապանէ յէ կէօսթէրտիյիմ ատաըը հիւրմէթ վէ րիայէթ նէ՛ գատար հագիրանէ օլաս տախի, ալիճէնապանէ վէ գազիլէթ քէտարանէ օլան իշլէրէ տաիմա հիւանիւ թէվճիհուն կէօսթէրէն ատէմլէր թարաֆընտան իսմի հէր ան պիր հայրէթի իհթիրամքատանէ իլէ եատ օլունաճաղը տէրքէտար տըր։ »

Ատրիէն. – Պիր ազ էվվէլ պու սատէ վէ միւէսսիր սէօզլէրի օգուտըղըմ սըրատա քէնտիմի զապթ իտէմէյիյիպ, պու սէյահընըն իսմինի տուտագլարըմա կէօթիւրէրէք պուս իլլէտիմ. – տէտի։

Գոնթ կիթտիքճէ հէյճանը արթարագ.

— Էվվէ՛թ . . . պէն տէ թամ պէօյլէ հիւքմ իթմիշ իտիմ. – տէտի վէ էլինտէքի քիթապը մատմուազէլ տը Գարտովիլէ վէրտի։

Ատրիէն այաղա գալգարագ վագուրանէ վէ միւէսսիր պիր չէհրէ իլէ.

— Իշթէ քէնտիսի հագգընտաքի մուհապպէթի չէտիտէմին սէպէպինի անլայապիլմէնիզ իչուն, պէն տէ անը սիզէ պէօյլէ թանըթմագ իսթէր իտիմ. զիրա պէն քէնտի-

Digitized by Google

մինչ կէօրնէվէզտէն էվվէլ, հէր նասըլ ըսա տինլէմէյէ մէճպուր օլտըղըմ պիր մուհավէրէ էնանաընտա, անըն պու ճէսարէթինի, պու գահրամանանէ ֆէտաքեարլըղը-նը քէշֆ իթմիշ իտիմ . . . ։ 0 կիւնտէն պէրու քէնտիսի-նին ճէսուր օլտըղը գատար ալիճէնապ, սէպապթքեար վէ չիտտէթմէշլէպ օլտըղը գատար տա չէֆագաթլը վէ տույ-ղուլը օլտըղընը պիլիր իտիմ. լաքին քէնտիսինին ճալիպի հայրէթ պիր հիւանիւ ճէմալէ մալիք օլտըղընը վէ ո զե-մանա գատար թէսաատիֆ իթտիյիմ ատէմլէյտէն կէրէք չէհրէյինին սուրէթի նէճիպանէի վէ կէրէք էլպիսէճի իլէ պիւս պիւթիւն պաշգա պիր մախլուգ իտուլինի վէ պա խաւատս քէնտիսի իւգէրինտէ հասըլ իթտիյիմ թէէփրա-թըն պէնտէ տահա զիյատէ չիտտէթլի օլտըղընը կէօրիւն-ճէ, էօմրիւմիւն պու աշգ ու մուհապպէթլէ պաղլը օլ-տըղընը հըսա իլլէտիմ.

Մ. տը Մոնպրոն. – Թէք էյի, չիմտի էֆքեարընըզ նէ՞ տիր . . . ։

Ա.տրիէն. – Գալպիմ կիպի էֆքեարըմ տախի մասուա-մանէ վէ միւսթագիմանէ տիր ։ ճալմանըն մէսուտիյէէթի հալինի խապէր ալարագ քէնտիսինին տախի պէնիմ կիպի կէօզ գամաշմասընա տիւչար օլմասընը իսթէրիմ. պէն հէ-նուզ քէնտիսինին չէմնի ճէմալինէ պագմադա մուգթէտիր օլամայօրըմ . . . զիրա թէէքրար իտէրիմ քի եարընա գա-տար օլան միւտտէթին պէնիմ նատարըմտա պիր տար գատար հիւքմիւ վար տըր ։ Էվվէ՛թ, դարիպի չուրասը քի պէօյլէ պիր քէշֆտէն սօնրա, պու լաթիֆ խայալաթ տէր-եասընա տալմագ իւզէ եալընըզ գալմագ լիւզումընը հըսա իտիյօրտում. լաքին, խա՛յր, խա՛յր . . . եարընա գա-տար եալընըզ գալմագտան պայադը գօրագույօրըմ . . . պիլմէմ նէ՛ կիպի էնտիշէպախշ վէ չիտտէթլի պիր տապըր-ըզըզ հըսա իտիյօրըմ . . . ։ Օ՛հ, պիրտէն պիրէ պիր բէ-լի զուհուր իթտէ տէ էլինտէքի սիհիրլի տէյնէքէյէ պանա

Digitized by Google

տօգունարար պու սահաթան եարընա գատար պէնի ու-
յութուպ պըրագայըտը . . . :

Մ. տը Մոնպրոն . – (կիւլիւմսէյէրէք .) Պու քէրէմ քեար բէրի պէ՞ն օլաճաղըմ, սէվկիլի գըզըմ :

Ատրիէն . – Սի՛զ մի :

Մ. տը Մոնպրոն . – Էվվէ՛լ , պէ՛ն :

Ատրիէն . – Նա՛սըլ :

Մ. տը Մոնպրոն . – Պէնտէքի սիհիրլի տէյնէյին գուվ-վէթինի կէօրիւնիւզ. խայալաթընըզըն պիր գըսմընը մատ-տէթէն կէօրիւլէճէք պիր հալէ գօյալաք , զիհնինիզի ան-լէրլէ իլթիլդալտէն գուրթարալաճաղըմ :

Ատրիէն . – Ֆիքրինիզի իյզահ իտինիզ , իչճա իտէրիմ :

Մ. տը Մոնպրոն . – Պուննան պաշգա , պէնիմ պու էֆքեարըմըն սիզճէ տիկէր պիր ֆահտէսի տահա օլաճագ տըր : Պէնի տինլէյինիզ : Սիզ չիմտի օ՛ տէրէճէ մէսուտ վէ պախթիյար սընըզ քի , հէր տուրլու սէօզիւ տինլէյէպիլիրսինիզ . . . սիզին խալանըզ իլէ խայըն տօսթլարը՝ սիզին Մ. Պալէնիէնին խանէսինտէ վուգուի իգամէթինիզին . . . :

Ատրիէն . – (կիւլիւմսէյէրէք .) Ամգըմա արըզ օլան զաաֆտան իլէրի կէլմիշ օլտուղունը թէվաթթուր իտիյօրլար , տէյի՛լ մի . պէօյլէ սէօյլէյճէքլէրինի զաթէն էվվէլտէն պիլիր իտիմ :

Մ. տը Մոնպրոն . – Պու կիպի թէվաթթուրլար գալ-գըշմագ ատէթա պուտաղալըգ տըր . լաքին եալընըզ եա-չամագ հադգընտաքի գարարընըզ հասէպիյէ սիզէ գալ-շը բէք չօգ հասուտլար վէ տիւշմէնլէր բէյտա օլտուղըն-տան , հէր տուրլու պուտաղաճա չայիալարա ինանմազա-մէյթաղ կէօրիւնէն ատէմլէր էքսիք օլմայաճաղընը սուհուս-լէթէյէ անլայապիլիրսինիզ :

Ատրիէն . – Ումարըմ . . . պիր թաղըմ պուտաղալար նազարընտա տիվանէ ատտ օլունմագ բէք էյլէնճէլի պիր շէյ տիր :

Digitized by Google

Մ. տը Մոնպրոն. – Էվվէ՛թ, լաքին պիւթիւն Բարիս խալգը մուվաճէհէսինտէ պուտապալարըն պուտապա օլտըղընը իսպաթ իթմէք ատ էբէյիճե էյլէնճելի պիր շեյ տիր։ Շիմտի մէյտանտան նապէտիտ օլմանըզտան տօլայը հեր քէս տիւշտրը էնտիչէ օլմազա պաշլամըշ ատը։ Չունքի ապտալա իլէ կէզինմէք իթիյատընըզը տա պէրթարտֆ իթտինիզ. գարտաշըմընը գըզը պիր միւտտէթտէն պէրու Ինթալեան թէաթրոսընտաքի լօճամընզտա եալընըզ կէօրիւնիյօր. մատամ քի սիզ տէ եալընա գատար օլան վազթընըզը էօլտիւմէք, եազմազ իսթիյօրսընըզ... իչինէ սիզէ միւքէմմէլ պիր ֆըրսաթ... պունտան իսթիֆատէ քտինիզ։ Շիմտի սաաթ իքի տիր... սաաթ իւչ պոչուգ ըատտէլէրինտէ գարտաշըմընը գըզը ապտալա իլէ զուրյատա կէլիր. հավա պէրրատ վէ կիւզէլ օլտըղընտան, Պուլոնիա օրմանընա հատտսըզ հիսապսըզ ատէմ կիտէր. պինանէն ալէյհ սիզ տէ զայէթ էյլէնճելի պիր թէֆէրրիւճ իճրա իտէպիլիյսինիզ. լաւգ սիզի օրատա կէօրիւր... պունտան պաշգա, ալաճաղընըզ հավա վէ իճրա իտէճէյինիզ հաբէքէթ՝ սաաթէթ հիւմմանըզը թէօքինէ մէտար օլուր... ագշամ տավսի պէնիմ սինիպազըզըմ պաշլար. սիզի աալըպ Հինտիսթանա կէօթիւրիւրիմ։

Ատրիէն. – Հինտիսթանա՞մը...։

Մ. տը Մոնպրոն. – Ապսլանլարըն, բարսլարըն վէ գապլանլարըն սէտան վահչէթէտտասընտան պաշգա պիր շեյ իչիտիլմէյէն եապանի օրմանլարտան պէրինէ...։ Գիր ազ էվվել գալդինիզի տիւշարը հէյէճան իտէն ծ գահրամանանէ գավղանըն պիր այնընը պիւթիւն հագըգաթը միւտհիշէսիյէ պէրապէր կէօզիւնիւզէ կէօրէճէքսինիզ։

Ատրիէն. – Պէնիմլէ էյլէնիյօրմըսընըզ, ազիզիմ գոնթ։

Մ. տը Մոնպրոն. – Ապա՛. պիզիմ գահրամանըմըզըն մէմլէքէթինին տէհշէթէնկիզ միւսաֆիրլէրէ օլան վահշի հայվանլարը հագըգաթէն սիզէ կէօսթէրմէյի վատ իտէ-

Digitized by Google

րեմ . . . պատրաստ գտնելուդ , կխնամեմ քեզ պատրաստելու համար ինչ որ պէտք է քեզ համար ինչ որ պէտք է :

Առրիէն . — Լաքին տահա . . . :

Մ. տը Մոնպրոն . — (Առրիէնին սէօզլեւնիս քեսերէք .) Տուբընըզ , պէնիմ թատիւթըն փէվգինատե օլան գուվվէթ սիհրիյէմին ուրու ու հիքմէթինի տէ սիզէ սէօյլէյիմ . ատա պա իւէ կէզինմէքտէն ավաէթինիզտէ , գարտաշըմընն գըղընըն խանէսինատե ագշամ թատամը իտէլսինիզ , վէ պատէհտա Բորթ-Սէն-Մարթէն թէսմիշայը սէյր իթմէյէ կիտէրիզ . . . Պիր հայվանաթը վահշիյէ զուլխան՝ մէզքիւր թէսմիրօտա , պիր օրմանն տէրունինտէ վահշի ճանվէրլէր կէօռթերիյօր , վէ գարթլանլար , արսլանլար վէ բարսլար իլէ տէհշէթլի մուհարէպէլէր եճրա իտիյօր : Պիւթիւն Բարիս խալգը պու թէսմաշայը սէյր իթմէյէ կիտիյօրլար . պինաէն ալէյհ՝ պիւթիւն Բարիս խալգը՝ փշլի հէր տէֆատան տահա կիւզել վէ ինլէթլէր օլարագ օթատա կէօրէճէքլէր տիր :

Առրիէն . — (Զօճուգճա պիր մէսէրլէթլէ .) Թէքլիֆինիզի գապուլ իտէրիմ . . . էվվէթ , հազըրընըզ վար տըր . . . աշըգըմընն գահրամանանէ պիր սուրէթտէ տէօյլէմիւշ օլտըդը ճանվէրլէրի պանա իհթիար իտէճէք օլան պոտ վահշի հայվանլարը կէօրէրէք , ղարիպ պիր մահզուզիյէթի հըրս իտէճէկիմ : Թէքլիֆինիզի գապուլ իտէրիմ . . . զիրա միւտտէթի էտրիւմտե իլգ տէֆա օլարագ պիւթիւն ալէմ նազարընտա կիւզել կէօրիւնմէք արզուսուդյլա ատուզան օլուդյօրմ . . . : Նիհայէթ . . . Թէքլիֆինիզի գապուլ իտէրիմ . . . զիրա . . . :

Պու արբատա գարտաշ եավաշճաճըգ վուրուլարագ , Առրիէնին աէօզիւ մունգամէի օլտու . պատէհտա Ֆլորին իչէրի կիրերէք , Մ. Բօտէնին մուվասէլէթինի խապէր վէրտի :

Digitized by Google

5

ԻՃՐԱ

Թօսէն իշէրի կիրտի, վէ մատմուազէլ տը Գարտօվիլ իլէ Մ. տը Մոնպրոն իւզէրինէ սիւրաթլը պիր նիկեահ աթթի խոէրլէք, պու իքի քիշիյէ գարշը միւշքիլ պիր վազիյէթ ատէ պուլընաճաղընը քէշֆ էյլէտի։ Ֆիլ հագըգա, կէնրէք Ալիւէնին վէ կէրէք գոնթ տը Մոնպրոնըն թաւը ու հէյեէթի քէնտիսի իչուն սալա էմնիյէթպախշ ատէյիլ իտի։

Էվվէլճէ տէ սէօյլէմիշ օլտըղմընդ վէճհլէ, գոնթ տը Մոնպրոն՝ պիւլիսինի սէվմէտիյի զէման թէճաւուզքեաթանէ ամվարը վէ սիթէմմիզ սէօզլէրի իլէ ատէմի թէվէճճիւհինի ըզհարտան կէրի տուրմազ ըտը քի, պու սէպէպտէն նաշի բէք չօգ տուէլլօլարա կիրիշմիշ իտի։ պինաէն ալէյհ Թօսէնի կէօրիւր կէօրմէզդ, չէհրէսի պիրսաէն պիրէ քիւսթախանէ վէ սէրթ պիր թաւը քէսպ էյլէսի։ Մէրգում տիրսէյինի չըմինէյէ տայաթմընդ վէ Ա. տրիէն իլէ գօնուչմագտա պուլընմընդ օլտըղընտան, պաշընը ումուզը իւզէրինտէն հագարէթամիզ պիր սուրէթտէ պէրիյէ չէվիրտի վէ ժէզիւիթին իհթիրամքեարանէ սէլամընա մուգապէլէ պիլէ կէօսթէրմէտի։

Մատմուազէլ տը Գարտօվիլ իսէ՝ պու ալչագ ատէմի կէօրիւնճէ, հիչ պիր հիտտէթի վէ եա նէֆրէթի հըսսիյաթմէսիյինտէն տօլայը ատէթա թէճաճիւպտէ գալտը։ Գալայինտէ եանմագտա օլան ալէվի աշգ ու մուհապպէթ՝ քէնտիսինտէն հէր տիւրլիւ հրսսիյաթը իթթիգաւճուլանէյի մահվ էյլէմիշ իտի։ Հաթթա մէյդումէ կիւլիւմսէտի

պիլէ . . . չունքի էվվէլա հինտլի Բաքոսըն հէյքէլի վէ սանկիյէն քէնտիսի իւզերինէ մաղրուրանէ վէ լաթիֆ պիր նիկեահ աթֆ իտերէք , պէօյլէ կէնճ , տիլպէր , սերպէսթ վէ եէքտիկէրինէ աշըգ օլան իքի մախլուգըն՝ եըլան կիպի էյրի պիւյրիւ ատըմլարըա իլէրիլէմէքտէ օլան պուբինթի վէ պէտչէհրէ իխթիյարտան արթըգ նէ՞ գօրգուլարը օլապիլէճէյինի քէնտի քէնտինէ սիւալ իթմէքտէ իտի : Վէլհասըլ , Բաքոսնէ գարշը հիտտէթ վէ եա խուսուվէթ հըսս իտէճէք եէրտէ , իսթիհզաքեարի պիր պէշաշէթ քէսպ իյլէտի , վէ նուրը սաատէթլէ շաշաատար օլան կէօզլէրի չէրարէթ վէ իսթիհզա իլէ բարլամաղա պաշլատը :

Բաքոսնին ճանը սըգըլտը : Քէնտի թարիգաթընտան օլան ժէզիւիթլէր չիտտէթլի տիւշմէնլէրի իսթիհզաճը տիւշմէնլէրտէն միւճէճահ ատտ իտէրլէր . չունքի քէնտիլէրինէ գարշը ըզհար օլունան ասարը հիտտէթ վէ չիտտէթտէն կեահ այաղա գաբանարագ , աղլայարագ վէ ահու ֆիղան իտերէք գուրթուլուրլար վէ կեահ տախի՝ մուզդայիրի օլարագ , պիր վահչէթի պիճինաֆանէ իլէ տէօյիւշիւրլէր : Լաքին սիթէմամիզ վէ իսթիհզաքեարանէ սէօզլէրէ գարշը չար չաբուգ ալի իւսթի օլուպ գալըրլար : Իշթէ Բաքոսնէ տախի այնը հալ վագը օլմըշ ըտը : Մերգում՝ Ատրիէն տը Գարտօվիլ իլէ Մ. տը Մոնպրոնըն այտաբնտա գալտըղընտան , ավամըն տէտիյի կիսլի ֆէնա պէր տաճի կէչիմէյէ մէճպուր օլաճաղընը տէրք իյլէտի :

Գոնթ տը Մոնպրոն էվվէլա աթէչէ պաշլատը , վէ պաշընը ումուզը իւզերինտէն Բաքոսնէ տօղրու չէվիրէրէք .

— Վա՛յ , նիհայէթի կէլտինիզ մի , լութֆքեար էֆէնտի . — ասէտի :

Ատրիէն . — (Իսթիհզաքեարի պիր թէպէսսումէ .) Եա գընն կէլինիզ , մօսիէօ , եագընն կէլինիզ . . . պիզ տօսմլարընն իճուսը , ֆէյլէսօֆլարընն մէտաըը իֆթիխարը վէ հեր

թիւրլիւ հիլէ վէ եալանըն տիւշմէնի օլտըղընըզ իչուն, սիզէ իտէճէք բէք չօգ թալթիֆաթըմ վար տըր . . . :

Բօտէն . – (Կիւլիւմսէմէյէ չալըշարագ վէ սարարմըշ վէ չիրքին տիւշէրինի մէյտանա գօյարագ .) Սիզտէն հէր շէյի վէ հաթիա լայըգ օլմատըղըմ թալթիֆաթը պիլէ գաղուլ իթմէյէ հազըր ըմ, ազիզէմ մատմուազէլ. անճագ, թալթիֆաթը վագըանըզա նէտէն տօլայը միւսթահագգ օլտըղըմը անլայապիլիր միյիմ :

Ա.տրիէն . – Ֆէրասէթինիզտէն տօլայը, մօսիէօ . . . զիրա ֆէրասէթինիզին էմնալըզ պիր շէյ օլտըղընը իթիբաֆա մէճպուր ըմ :

Մ. տը Մոնպրոն . – Պէն տէ տօղրու սէօզլիւ օլտըղընըզտան տօլայը սիզի թէպրիք իտէրիմ . . . զիրա տօղրու սէօյլէմէք խուսուսընտաքի ղայրէթինիզ տախի էմնալըզ, հէմ բէք էմնալըզ չէյլէրտէն տիր :

Բօտէն . – (Ա.տրիէնէ խիթապէն, պարիտանէ .) Պէն ֆէրասէթ սահիպի իմիշիմ, էօյլէ՞ մի . . . Հա՞նկը խուսուսուտա, ազիզէմ մատմուազէլ . . . (Մ. տը Մոնպրոնա միւթէվէճճիհէն .) Պէն տօղրու սէօզլիւ իմիշիմ, էօյլէ՞ մի . . . Հա՞նկը խուսուսուտա, մօսիէօ գոնթ :

Ա.տրիէն . – Հա՞նկը խուսուսուտա մը . . . լաքին սիզ պիր չօգ միւշքիլաթ վէ խաֆաեա իլէ մուհաթ օլան պիր սըրրը քէշֆ իթմէյտինիզ մի . . . պիր գատընըն գալպինի օգո՞ւմատընըզ մը . . . :

Բօտէն . – Պէ՞ն մի, ազիզէմ մատմուազէլ . . . :

Ա.տրիէն . – Էվվէ՛լ, սի՛զ . իմտի մէսրուր օլունըզ . . . պու խուսուսուտա կէօսթէրտիյինիզ ֆէրասէթ՝ նէմայիճի հասէնէ յի թէվլիտ իյլէմի :

Մ. տը Մոնպրոն . – Վէ տօղրու սէօզլիւ օլմանըզ տախ հիքմէթլէր վիւճուտէ կէթիրտի :

Բօտէն . – (Տախմա թէտաֆիի պիր թավը թուրթաբագ վէ կէօզիւնիւն ուճըյլա հէմ գոնթը վէ հէմ տէ

Digitized by Google

Ատրիէնի նազարը թէտգիգտէն կէչիրէրէք .) Էյիլիք իճ-
րա իթմէք գալպէ ֆէրահպախշ տըր , հաթթա պիլ-
մէքսիզին իճրա խոխլմիշ օլսա պիլէ . . . լաքին պու մէտո
ու աչնալարըն սէպէպի նէ՛ օլտըղընը անլայապիւրմիյիմ ,
ազիզէմ մատմուազէլ :

Ատրիէն . – (Միւսթէհզիյանէ .) Հըսաը վինէթաա-
բանէմ պունը սիզէ պէյան իթմէյէ պէնի մէճպուր թը-
մէքտէ տիր . սիզ պէնիմ պիր մուհապպէթի չէտիտէ իլէ
պիրիսինի սէվմէքտէ օլտըղըմը քէշֆ իլէ բրէնս ճալմայա
սէօյլէտինիզ . . . քէշֆի էսլար խուսուսընտաքի ֆէրասէ-
թինիզլէ իֆթիխար իտէպիւրսինիզ . . . զիրա պու քէշֆի-
նիզ բէք տօղրու տըր :

Մ. տը Մոնպրոն . – Սիզ բրէնս ճալմանըն պիր մու-
հապպէթի չէտիտէ իլէ պիրիսինի սէվմէքտէ օլտըղընը
քէշֆ իլէ մատմուազէլէ խապէր վէրտինիզ . . . քէշֆի էս-
լար խուսուսընտաքի ֆէրասէթինիզլէ իֆթիխար իտէպի-
լիրսինիզ , ազիզիմ մօսիէօ . . . զիրա պու քէշֆինիզ տէ
տօղրու տըր :

Բօտէն քուսուլայը չայընըզ տօնա գալտը :

Ատրիէն . – Պէնիմ քէմալը մուհապպէթլէ սէվտիյիմ
պու քիմսէ՝ բրէնս ճալմա տըր :

Մ. տը Մոնպրոն . – Վէ բրէնս ճալմանըն քէմալը մու-
հապպէթլէ սէվտիյի պու գատըն տախի մատմուազէլ տը
Գարտօվիլ տիր :

Պիրի պիրինի միւթէագըպէն եաղտըրըլան չու էնտի-
չէպախշ սէօզլէր իւզէրինէ Բօտէն պիւս պիւթիւն չա-
չըրտը , վէ միւսթագպէլի տիւչունէրէք , տիւչարը տէհ-
չէթ օլմուչճասընա տուրտը գալտը :

Ատրիէն իսթիհզաքեարանէ պիր սուրէթտէ .

— Շիմտի հագգընըզտա , հըսս իթմէքտէ օլտըղըմըզ
չիւքրանիյէթին էսպապընը անլաշյոր մըսընըզ , մօսիէօ :
Սիզին ֆէրասէթինիզ վէ հագգըմըզտա կէօսթէրտիյինիզ

Digitized by Google

հիւանիւ թէվէճճիւհ սայէսինտէ , կէրէք պէն վէ կէրէք բրէնս եէքտիկէրիմիզէ գարշը հըսա իթտիյիմիզ աշգ ու մուհապպէթտէն խապէրտար օլտուգ . – տէտի ։

Ժէզիւիթ ազար ազար սօղուգ գանլըլըղընը քէսպ իթտիյինտէն , զահիրէն կէօսթէրտիյի սիւքիւնէթ իլէ Մ. տը Մոնպրոնը օ տէրէճէ լահրիք իլէտի քի , Ատրիէն օ-րատա պուլընմամըշ օլսայըտը , հարէքեաթը իսթիհզա-քեարանէսինէ պիւս պիւթիւն պաշգա պիր բէնք վէրէճէ-յի տէրքեար ըտը։ Օտէն քէնտիսինի միւտաֆաա զըմընը-տա , քէլամա պիլ իպթիտար տէտի քի .

— Մէօյլէտիյինիզ սէօզտե եանլըշլըգ օլմայը տըր , ազիզէմ մատմուազէլ։ Պէն սիզին բրէնս ձալմա հագգըն-տաքի պու չայանը հիւրմէթ աշգ ու մուհապպէթինիզտէն ասլա պահա իթմէմիշիմ տիր ։

Ատրիէն . – Պէնիմ սէօզիւմտե եանլըշլըգ եօգ տըր ։ Բրէնս ձալմանըն մուհապպէթի չէտիտէսինտէն պանա պահա իթտիյինիզ սըրատա , իհթիյաթը նազիքեանէնիզ-տէն միւթէվէլլիտ պիր գուրունթը սահիպասըյլա , պու սէվիլէն գատըն պէն օլմատըղմը պէյան իթտինիզ ։

Մ. տը Մոնպրոն . – Վէ եինէ պու գուրունթը սահի-պասըյլա , մատմուազէլ տը Գարտօվիլին քէմալը չէտտէթ-լէ պիրինի սէվմէքտե օլտըղընը , վէ ֆագաթ պու սէվի-լէն քիմսէնին քէնտիսի օլմատըղընը բրէնսե սէօյլէտի-նիզ ։

Օտէն . – (Սօղուգ պիր թարըգտա .) Մօսիէօ գոնթ , պէնիմ սէվտա էնթրիգալարընա գարըշմազա ասլա հա-ճէթ կէօրմէտիյիմի սիզէ պէյան իթմէյէ լիւզում կէօր-մէմ ։

Մ. տը Մոնպրոն . – (Փիւսթախանէ պիր սուրէթտե .) Հայտի՛, հայտի՛, պու սէօզ՝ սախթէ պիր մահճուպիյէթ վէ եա խօտբէրէսթլիք տիր։ Հիչ օլմազսա քէնտի մէնֆաա-թըընըզ իչուն պու կիպի ույղունսըզ իֆտտաթտա պու-

Digitized by Google

լընմայընըզ ... էկէը սիզին սէօզլէրինիզէ ինանըպ տա պու չայիա թէվաթուր պուլաճագ օլասյըտը, իչին սօնը նէ՞րէյէ վարաճագտը ... : Սիզ խճրա իթմէքտէ օլտըղընըզ քիւչիւք սէնսաթը հիւանիւ սուրէթտէ իտարէ իթմէյէ պագընըզ :

Բօտէն. – (Մ. տը Մոնպրոն կիպի թէճավուզքեարա- նէ պիր թավը իլէ պաչընը տիքէրէք.) էվվէ՛թ, պու սէ- նատէլարտան պիրի վար տըր քի, անը թահսիլ խուսու- սընը սիզէ պօրճլու օլաճաղըմ, մօսիէօ գոնթ. պու սէ- նատ տա՝ սիզի տինլէմէք սըգընթըսընա թէհամմիւլ ի- տէպիլմէք սէնսաթը տըր :

Մ. տը Մոնպրոն. – (Հագարէթամիզ պիր չէհրէ իլէ.) Եա՛, էօյլէ՛ մի, լաքին հայասըղլարը վէ հիյէպազլարը ճէզալանտըրմագ իչուն հէր տիւրլիւ թէտապիր մէվճուտ օլտըղընը պի՛լմէյօր մընսընըզ ... :

Ա.տրիէն. – (Թէքտիրամիզ պիր թավը իլէ Մ. տը Մոնպրոնա պագարագ.) Ա.զիզի՛մ գոնթ ... :

Բօտէն. – (Պիֆիւթուրանէ պիր թավը ըլա.) Մօսիէօ գոնթ, էվվէլա՝ պէնիմ կիպի պիչարէ պիր իխթիյարը թէհտիտ իթմէք վէ հայասըզ թէմիյէ իյլէմէք նէ՛ կիպի պիր ճէսարէթտէն իլէրի կէլտիյինի անլայամայօրըմ. սա- նիյէն ... :

Մ. տը Մոնպրոն. – (Թէզիւիթին սէօզիւնիւ քէսէրէք.) Մօսի՛էօ Բօտէն, էվվէլա՝ իխթիյարլըղը սիրէր իթթիխազ իտէրէք տիւրլիւ ֆէնալըգլար իճրա իտէն վէ պու սու- րէթլէ իխթիյարլըղ նամուսընըտա պէրպատ իյլէյէն սի- զին կիպի պիր իխթիյար հէմ ալչագ վէ հէմտէ քէօթիւ, վէ պինաէն ալէյհ իքի գաթ ճէզայա միւսթահագգ տըր. եաչ խուսուսընա կէլինճէ, զանն իթմէմ քի գուրտ ավ- ճըլարը յլա ժանտարմա նէֆէրլէրի՝ իխթիյար գուրտլարըն քիւլ ըէնկինտէքի տերիա իլէ էսկի չաթգընլարըն պէյազ ասյլարը էօնիւնտէ էյիլմէյէ թէնէզզիւլ իթմինլէր. սի-

Digitized by Google

զին պու պապտէքի էֆքեարընըզ նէ տիր , ազիզիմ մօ-
սիէօ ։

Րօտէն էլան պլֆիւթուրանէ պիր սուրէթտէ տուր-
մըշ օլուպ , կէօզլէրինին կէվիչէք գաբագլարընը եօգարը
գալտըրտը , վէ ուֆագ եըլան կէօզլէրինի պիր սանիյէ
գատար գանթըն իւզէրինէ տիքէրէք պարիտանէ վէ մըգ-
րագ կիպի քէսկին պիր նիկեահ աթֆ իյլէտի ... պատէ-
հու մօրարմըշ գաբագլարը թէքրար պու էօյիւ չէհրէլի
առէմին տօնուգ պէպէքլէրի իւզէրինէ տիւչէրէք , սա-
քինանէ վէ պլֆիւթուրանէ պիր չէհրէ իլէ .

— Պէն իխթիյար պիր գուրա վէ եավաօտ էսկի պիր
չաբգըն օլմատըղմտան , գուլտ ավճըլարըյլա ժանտարմա
նէֆէրլէրինին թատգիպամընտան բէք տէ օ գատար
գօրգմամագլըղմ՝ թատիի տիր , մօսիէօ գանթ . պանա
թէվճիհ օլունան թէքտիրաթա կէլինճէ , պունլարա ղա-
յէթ սատ պիր սուրէթտէ ճէվապ վէրէճէյիմ . լաքին
քէնտիմի բաքա չըգարմաղա չալըշմայաճաղըմ ... զիրա
պէն հիչ պիր վագթ պէօյլէ պիր հարէքէթտէ պուլընմամ ։

Մ . տը Մոնպլուն . — Յահնի մի ։

Րօտէն . — (Պարիտանէ .) Էվվէ՛թ , հիչ պիր վագթ
պէօյլէ պիր հարէքէթտէ պուլընմամ . իչլէրիմ՝ պէնիմ
հադգը օլտըղըմը իսպաթա քեաֆի վէ վաֆի տիր . եա-
լընըզ չու ճէվապը վէրիրիմ քի , մատմուազէլին բրէնս
իւզէրինտէ իճրա իյլէտիյի ֆէվգ էլ ատէ վէ առէթա
տէհչէթլի թէէսիրաթը կէօրէրէք ... ։

Ատրիէն . — (Րօտէնին սէօզիւնիւ քեսէրէք , չաթիֆ
պիր թէպէսսումէ .) Բրէնսին աչգ ու մուհապպէթի հադ-
գընտա վէրմէքտէ օլտըղընըզ չու թէէմինաթ՝ պանա եաբ-
մագ իսթէտիյինիզ ֆէնալըղը աֆվա պատի օլսուն ...
պիղիմ գարիպէն նաիլ օլաճաղըմըզ սաատտէթին թէմա-
չաը սիզին ճէզատ սէզանըզ օլաճագ տըր ։

Digitized by Google

Թօռէն. — Պէնիմ ափլա վէ եահսա ճէղայա իհթիյաճըմ եօգ ըրը, ազիզէմ մատմուազէլ. զիւրա մսիէօ գոնթա իհմար իհտիյիմ վէճհլէ, իհմիդպալ հարէքեաթըմին մէչրու՝ ալըրղընը իհտպար իտէճէք տիր.... Էվվէլթ, պէն սիզին քրէնտէն պայդա պիրիհանի սէվմէքտէ օլմըրղընըզը միւմքիւնտիւր վէ քրէնահն տէ սիզտէն պայդա պիրիհանի սէվմէքտէ օլտըրղընը սիզէ սէօյլէմէյէ վճճաղըր օլտըմ... պունը տա սիզին մէհթապթը միւչթէրէքէնիզ իչուն եապտըմ.... Իհմիհմալ քի հազգընըզտա տէրքեար օլան թէվէճճիւհ վէ իրմիհպաթըմ պէնի եանընըմըզ օլաուն... պու միւմքին տիր. զիւրա պէն եանընըմազ պիր ատէմ տէյիլիմ, ազիզէմ մատմուազէլ. լաքին հազգընըզտա վագը օլան հարէքեաթը սապըգա վէ սատըգամանտըարէն, սիզտէն պէօյլէ միւնասէպէթսիզ պիր մուամէլէ կէօրտիւյիւմէն տօլայը ըզհարը թէճաճհիւպ իրլէսէմ, ապէքի տէ հազգըմ վար ըրը. պունընլա ապէրապէր, պու սէօզիւմիւ պիր չիքեայէթէ համլ իհմէյինիզ... պէն քէնտիմի բաքա չըգարմատըղըմ կիպի, հիչ պիր վագթ տա չիքեայէթէ գալգըշմամ....

Մ. տը Մոնպրոն. — Ցօղրուսը պու հարէքէթի դահրա. մեռնանէ տիր, ազիզիմ մօսիէօ. եարատըղընըզ ֆէնալըգտան տօլայը չիքեայէթի իհմէյէ վէ քէնտինիզի բաքա չըդարմազա թէնէզզիւլ իհմէզ տինիզ։

Թօռէն. — (Ցիք տիք գոնթըն եիւզիւնէ պագարագ.) Եապտըղըմ ֆէնալըգտա՞ն տօլայը մը... պիլմէճէ՞մ մի սէօյլէյօրզ, մօսիէօ գոնթ։

Մ. տը Մոնպրոն. — (Հիտտէթ վէ ինֆիալ իլէ.) Բէք էյի, եալանճըլըգլարընըզա բրէնա ճալմայը տէհդիթլի պիր մէյտօլիեէթէ տիւչար իտիպ, իբի տէֆա նէֆսինէ սահ գաստա իհմէյէ սէվգ իհմէնիզ ֆէնալըգ տէյիլ տէ՞ տիր. քէզալիք եալանճըլըգլարընըզա մատմուազէլի պայէթի պէօյիւք պիր խամսայա տիւչար իհմէնիզէ ֆէնա-

Digitized by Google

լըգտան պաշգա նէ՝ իմ վէրիլէպիլը. էկէր պէն պու կիւն պաւրայա կելմէմիշ օլսայըտըմ, պու խաթիա էլան տէ-վամ իտիպ կիտեճէք վէ զայէթ միւէլլիմ նէթիճէլէրէ սէ-պէպիյեէթ վէրէճէք իտի։

Բօաէն. – Պու մէ,յաւսիյեէթլէրէ, պու խաթալարա գաստէն սէպէպիյեէթ վէրմիշ օլտըղըմ ֆարզ օլունա պիլէ, պունլարտան պէնիմ նէ՝ մէնֆաաթըմ օլաճաղընը լուԹֆէն սէօյլէյէպիլի՛ր միսինիզ, մօսիէօ գոնթ։

Մ. տը Մոնպրոն. – (Շիտտէթլէ.) Էլպէթթէ պէօ-յիւք պիր մէնֆաաթընըզ վար տըր. հէմ տէ պու մէն-ֆաաթընըզ կիզլի օլտըղը իչուն տահա զիյատէ թէհլիքէ-լի տիր. զիրա սիզին պաշգալարընըն ֆէլաքէթէ վէ պէտ-պախթլըղընտան մահզուզ վէ միւսթէֆիտ օլան ատէմլէր-տէն օլտըղընըզը կէօրիւյօրըմ։

Բօաէն. – (Թէվազու իտէրէք.) Ամէօղիւնիւզաէ միւ-պալաղա վար տըր, մօսիէօ գոնթ. պէն եալընըզ միւս-թէֆիտ օլմագլա իքթիֆա իտէրիմ։

Մ. տը Մոնպրոն. – Սիզին պիէտէպանէ ֆիւԹուրսըզ-լըղընըզ պէնի ալտաթամազ, մօսիէօ. եաբտըղընըզ իչէ-րին քեաֆֆէսի տէ աղրը չէյլէր տիր. պէօյլէ խայրնանէ պիր հիյլէքեարլըզ թէսաատիֆի պիր չէյ օլամազ. պու ի-չին տախի՝ մատամ տը Սէն-Տիզիէնին մատմուազէլ տը Գարտօվիլ հագգընտաքի պուղղ ու ատավէթինին պիր նէ-թիճէսի օլմատըղընը քիմ թէէմին իտէպիլիր։

Ամրիէն պու միւճատէլէյի ֆէվգ էլատէ պիր տըպ-գաթլա տինլէմիշ իտի։ Նակէհանի պիր քէշֆ իլէ ֆիքրի աչըլմըշ կիպի պիրտէն պիրէ սարսըլտը, վէ պիր տագը-գաճըզ սիւքիւթտէն սօնրա, պիլա քէտէր վէ պիլա հիտ-աէթ վէ ֆագաթ լաթիֆ պիր սիւքիւնէթլէ Բօաէնէ տէ-տի քի.

— Պախթիյարանէ պիր մուհապէթի միճիզլէր վիւ-ճուտէ կէթիրիր տէրլէր... պու սէօզէ պէնիմ տէ ինա-

Digitized by Google

նաճաղըմ կելլէյօր · զիրա պիր գաչ տագըդա գատար տիւ-
չիւներէք վէ պաղը ահվալ վէ վուգուաթը խաթըրա կէ-
թիրէրէք , հարէքէթի վագըանըզ նազարըմտա պիւս պիւ-
թիւն եէնի պիր սուրէթի քէսպ էյլէտի ։

Ռօպէն . – Պու եէնի սուրէթը հա՞նկըսը տըր , ազիզէմ
մատմուազէլ ։

Ս.տրիէն . – Օրաըրը պիզէ անլաթմազ իչուն , մի-
սաատէ իսինիզտէ պաղը վուգուաթը զիքր ու պէյան
իտէյիմ ։ Մայեէօ պանա ալիճէնապանէ պիր ֆէտաքար-
լըգ կէօսթէրիր , վէ մուհապպէթի սատըգանէսինին նա-
գապիլի ինքնար օլան ասարը մուխէաատիտէսինի տահմա
իպրազ իտէր իտի . ֆիքրի տախի գալպինտէն աշաղը գալ-
մազ ըտը . լաքին սիզէ գարշը պէօյուք պիր նէֆրէթ վէ
ինֆիալ հըսս իթմէքտէն կէրի տուրմազ ըտը · պիրտէն պի-
րէ խանէմտէն նապէտիտ օլտու , վէ սիզ տէ մերգումէ
հագգընտա աղըր չիւպհէլերէ տիւչար օլմամա սեպեպիյ-
եէթ վէրտինիզ ։ Մ. տը Մոնպրոնըն պէնիմ հագգըմտա
բէտերանէ պիր մուհապպէթի վար տըր . հալպու քի սիզ-
տէն ասլա հազզ իթմէզ . պինաէն ալէյհ՝ սիզ տէ անքն-
լա պէնիմ արամըզա էմնիյէթսիզլիք թօխտուլարը սաչմա-
ղա չալըշտընըզ ... ։ Նիհայէթ բրէնս ձալմանըն պէնիմ
հագգըմտա պիր մուհապպէթի չէտիտէսի պուլընտըղըն-
տան , պու տուլդուլը էօլտիւրմէք իւզրէ էն ալչագճա
հիյլէքարլըգլարը գուլլանըլյօրսընըզ ։ Նէ՞ մագսատա
մէպնի պու եօլտա հարէքէթի խոյօրսընըզ ... օրաըրը
պիլէմէմ ... լաքին հարէքէթի վագըանըզըն հէր հալտէ
խասիմանէ օլտըղընը անլայօրըմ ։

Ռօպէն . – (Շիտտէթլէ .) Պանա էօյլէ կէօրունիւյօր քի,
ճէհալինվլէ ալիւվլաքտէ լճրա իթտիյիմ խըտմէթլէրի
պիւս պիւթիւն ունուտըյօր սընըզ , մատմուազէլ ։

Ա.տրիէն . – Խա՛յր , մօսիէօ , պէնի Մ. Պալէնիէնին թի-
մարխանէսինտէն չըգարմըշ օլտըղընըզը ինքնար իտէմէմ .

Digitized by Google

լաքին, նիհայէթ պիր գաչ կիւն սանրա, Մ. տը Մոնպրոնըն մարիֆէթիլէ տէ գուրթուլաճագտըմ...։

Մ. տը Մոնպրոն. – Հագդընըզ վար, սէվկիլի գըզըմ. իմթիհալ քի, հագիգի սօսթլարընըզ սայէսինտէ Լճրա խոտլէճէյի մուհագագաթ օլան պիր իշին մէզհէպէթինի քէնտիսի գազանմագ իսթէմիշ օլսուն։

Րօտէն. – (Ինֆիալ իլէ.) Պօղուլմագ ըստաքսինտէ պուլունուր սընըզ տա պէն սիզի կէօրիւպ գուրթարըրըմ. պունըն իչուն պանա միւթէշէքքիր մի օլմանըզ լազըմ կէլիր... խայր, պիր ազ սանրա օրատան կէչէն տիկէր պիր եօլճը տախի սիզի գուրթարապիլիր իտի։

Ա.տրիէն. – (Կիւլիւմսէյէրէք.) Պու թէշփիհ բէք սէօ գատար տօղրու սայըլամագ. զիրա պիր խասթէխանէ ըրմագ տէյիլ միր. հէր նէ գատար սիզին շիմտի իչի պու արաբընտա եիւզմէքտէ զայէթ մահիր օլտըղընըզը թէսլիմէ մէճպուր ըսամ տա, պու իշտէ եիւզկէճլիյին լիւզումը օլմատըղընը տա անլայօրըմ... սիզ պանա սատէճէ պիր գաբու աչընըզ... հալ պու քի պու գաբու պիր սանրա հէր հալտէ աչըլաճագտը։

Մ. տը Մոնպրոն. – (Ա.տրիէնին պու ճէվապը խոշէրինէ գահգահա իլէ կիւլէրէք.) Օրասը բէք տօղրու, սէվկիլի գըզըմ։

Ա.տրիէն. – Հիմմէթ ու զայրէթինիզին հալընըզ պատնա այիտ գալմատըղընը տա պիլիրիմ։ Մ. մարէշալ Սկմոնըն գըզլարընը տախի մանասթըրտան գուրթարտընըզ վէ բէտէրլէրինէ կայատ իթթինիզ... լաքին Լինեի տուգասը մարէշալ Սիմոնըն՝ գըզլարընը ալմագ իշդրէ վագը օլաճագ թէշէպիւսաթընըն տախի սէվէրէսիզ գալմայաճաղը պէտիհի իտի։ Պիր իխթիյար ասքէրէ՝ նազարընտա պիր կատիկատրը մուգատտէս հիւքմիւնտէ օլան վէ իմթէրալէօր թաքաֆընտան վէրիլմիշ պուլունան նիշանընը կայատէ իթթինիզ. ֆիկ հագրգա պու բէք թէէսիւֆպաշխ պիր հա-

Digitized by Google

ընքնէթ տիր . . . նիհայէթ աբբայ տ'Էկրինեի իլէ Մ. Պալէ-նիէնին մաոքէսինի աշաղը ալտընըզ . . . լաքին անլէրին մաոքէլէրինի եըլթմայը պէն զաթէն ֆիքրիմէ գօյմըշ ը-ատմ . . . : Գունընլա պէրապէր , պիւթիւն պու հալլէր սի-զին զայէթ զէքի պիր ատէմ օլտըղընըզը իսպաթ իտէր-լէր . . . :

Բօտէն . – Նէ սէօյլէյօրսընըզ , մատմուազէլ . . . :

Ատրիէն . – Էվվէթ , բէք միւտէպիր վէ բէք մահիր պիր ատէմ սինիզ . . . :

Բօտէն . – Նէ՞ սէօյլէյօրսընըզ , մատմուազէլ . . . :

Ատրիէն . – Մ. Պալէնիէնին խասթէխանէսինտէ վու-գու պուլան ուզուն պիր միւլագաթըմըզ էնտասընտա ագլ ու զէքեավէթինիզին տէրէճէսինի պանա կէօսթէրտիյինիզ զէման , գապահաթ պէնտէ՞ մի իտի . . . իթիրաֆ իտէրիմ քի օրատա կէօսթէրտիյինիզ էսէրի զէքեավէթ պէնի բէք զիյատէ թէճաճիւպտէ պըրագտը . . . չիմոի տէ անտէն տօլայը ալթ իսթ օլմըշ կէօրիւնիյօրսընըզ . լաքին նէ՞ եաբաճագսընըզ , սիզին կիպի էմսալըզ պիր զէքեավէթէ մալիք օլան պիր ատէմ իչուն քէնտիսինի կիզլի սագլամագ միւշքիլճէ տիր : Մա մաֆիհ , եինէ Մ. Պալէնիէնին խասթէ-խանէսինտէ վագը օլան միւլագաթըմըզ իճապընճա , հէր իքիսիզին մուխթէլիֆ եօլլարլա այնը մագաստըն հուսուլի-նէ չալըշմամըզ տա միւհթէմէլ օլտըղընտան , իլէրիտէ եէք-տիկէրիմիզլէ իսթիլաթ իթմէմիզին մէնֆաաթը իչուն , սի-զէ պիր նասիհաթ վէրմէք վէ խալխանէ պէյանը էֆքեար իթմէք իսթէրիմ :

Բօտէն չապգասընը գօլթուղը ալընտա ալմըշ , էլլէ-րինի խաչվարի եէլէյի իւզէրինէ տայաթմըշ վէ պաշ բար-մագլարընը տա միւթեմատիյէն չէվիրմէքտէ պուլունմըշ օլ-տըղը հալտէ , մատմուազէլ տը Գարտօվիլին պու սէօզլէ-րինի զահիրի պիր սիւքիւնէթլէ տինլէմիշ իտի : Ատրիէնին ագրինանէ սէօզլէրինին քէնտիսինճէ մուճիպ օլտըղը . հէ-

Digitized by Google

յէճան վէ ալթ իւսթլիւյիւն եէկեանէ էսէրի զահիրի-
սի օլարագ , մէրգումըն րիյաքեարանէ պիր սուրէթտէ
էնտիրմիշ օլտըղը սօղուն կէօզ գաբագլարը ազար ազար
գան իլէ տօլուպ գըրմըզըյա պօյանտը : Մա մաֆիհ իհ-
թիրամքեարանէ պիր սուրէթտէ էյիլէրէք , մէթին պիր
սէտա իլէ .

— կիւզէլ պիր նասիհաթ վէ խալխանէ պիր սէօզ
տահմա մուճիպի իսթիֆատէ տիր . — տէտի :

Ատրիէն . — (Խաֆիֆ պիր հէյէճան իլէ .) կէօրիւյօ-
սընըզ ա՛ , պախթիյարանէ պիր մուհապպէթ ինսանա էօյ-
լէ պիր ֆէրսէթ , էօյլէ պիր չիտտէթ վէ էօյլէ պիր ճէ-
սարէթ վէրիր քի , պու սայէտէ ինսան հէր տիւրլիւ թէհ-
լիքէյի կէօզէ ալտրըրը . . . տուզագլարը քէչֆ իտէր վէ
պուղղ ու ատտավէթլէրէ գարշը կէօյիւս վէրիր : Ամօզիւ-
մէ իլթիմատ իտինիզ քի , եէքտիկէրինէ մէրպութ օլան ի-
քի գալպին էթրաֆընտա զըյա սաչան նուրը իլահի գա-
բանլըղը նապէտիտ իլթիմէյէ վէ հէր տիւրլիւ տուզագլարը
մէյտանա չըգարմադա քեաֆի վէ վաֆի տիր : Հինտիսթան-
տա . . . (Թարիֆի նագապիլ օլաճագ տէրէճէտէ գուր-
նազճա պիր թէպէսսիւմ իլէ .) պու զաաֆըլմտան տօլայը
պէնի մաղուր կէօրիւնիւզ . . . Հինտիսթանտան պահս իմ-
մէյի բէք սէվէրիմ . . . : Հինտիսթանտա սէյահլար՝ կի-
ճէլէյին իսթիրահաթլարընը թէէմին իլթմէք իւզրէ , աղաճ
տալլարը վէ գամըշլար իլէ եաբմըշ օլտըգլարը ֆօֆէլա-
րընըն էթրաֆընտա պէօյիւք պիր աթէշ եագարլար . պու
աթէշին քէսկին ըշըղը նէ՛ գատար ուզաղա եայըլաճագ
օլուրսա , պիր թագըմ տէհշէթլի վէ զէհիրլի եըլանլար
տահի օ՛ գատար ուզաղա գաչարլար . Չունքի պունլար ը-
չըգտան գօրգարլար վէ մահզա գարանլըգտա եաշար-
լար :

Բօտէն . — (Պաշ բարմագլարընը միւթէմատիյէն չէ-
վիւէրէք վէ կիմտիքճէ գըզարան կէօզ գաբագլարընը նըս-

ֆէն աչարագ .) Պու թէշպիհին մանասընը հէնուզ անլա-
յամատըմ, ազիզէմ մատմուազէլ :

Ատրիէն . – (կիւլիւմսէ յէրէք .) Տահա աչըգ սուրէթ-
տէ պէյանը էֆքեար իտէյիմ, Ֆարզ իտինիզ քի ախիրէն
պանա վէ բւրէնսէ իճրա իմմիշ օլտըղընըզ խըտմէթ . . .
զիրա սիզ տահմա խըտմէթ իտէրէք իշ կէօրիւրսիւնիւզ . . .
պու թէտպիր ղայէթ եէնի վէ ղայէթ մահիրանէ տիր . . .
օրասընը ինքեար իտէմէմ . . . :

Մ. տը Մոնպրոն . – (Ազիմ պիր մէսէրրէֆլէ .) Եա-
չա՛, սէվկիլի գըզըմ, եաչա՛ . . . ճէզասը թամամ օ-
լաճագ տըր :

Րօտէն . – (Տահմա պիֆիւթուրանէ .) Վա՛յ . . . պու
ճէզա՞ մը տըր :

Ատրիէն . – (կիւլիւմսէ յէրէք .) Խա՛յր, մօսիէօ, խա՛յր,
պիչալէ պիր գըզ իլէ իւմիտսիւր պիր ֆէյլէսօֆ արասընա
ճէրէյան իտէն պիր մուհավէրէ տիր : Շիմոի ֆարզ
իտինիզ քի կէրէք պանա վէ կէրէք պէնիմքիլէրէ իմմիշ օլ-
տըղընըզ խըտմէթլէրէ պիրտէն պիրէ պէնիմ կէօզիւմիւ աչմըշ
օլսուն, վէ եախօտ ճէնապը Հագգ պիր վալիտէյէ էվլատը-
նը միւտաֆաա իմմէք Հըսսը թապիխինի վէրմիշ օլտըղը
կիպի, պանա տա սաատէթիմի մուհաֆազա իմմէք տույ-
ղուսընը վէրմիշ օլսուն, վէ ղարիպ պիր չահատէթի գալզ
տախի չիմոիյէ գատար դարանլըգ իչինտէ գալմըշ օլան
պին տիւրլիւ ահվալի պիրտէն պիրէ թէնվիր իտէրէք, սի-
զին ֆամիլեամ իլէ պէնիմ տօսթըմըզ տէյիլ, պէլքի է՛ն
թէհլիքէլի պիր տիւշմէնիմիզ օլտըղընըզը պանա պէյան
էյլէսին . . . :

Րօտէն . – (Տահմա գայտըզ պիր չէհրէ իլէ .) Ցէմէք
քի չիմոի տէ ճէզատան ֆարզէյլամա կէչտիք, էօյլէ մի :

Ատրիէն . – (Իսթիհզաքեարի պիր սէպաթ իլէ .) Ֆար-
զէյլամատան տա հագգըզամա ինթիզալ իտէճէյիզ : Էվվէլ՛թ,
պիր վագթ սիզտէն ալտանմըշ օլտըղըմա չիմոի ինանըյօ-

Digitized by Google

րըմ . . . պիշա ատտավէթ , պիշա հիտտէթ վէ ֆափթի քէ-
մալը թէէսիւֆլէ սէօյլէրիմ քի , սիզին կիպի զէքի վէ՞ա-
գըլը պիր ատէմին պէօյլէ տէոխէքթարլըգլար իճրասընա
թէնէզզիւլ իթմէսինի վէ պուննճա չէյթան տօլասըլարը չէ-
վիրտիքտէն սօնրա , նիհայէթ կիւլիւննճ օլմասընը կէօրմէք
հագըգաթէն քէնտ միւշքիլ չէյ տիր . . . զիրա , սիզին կի-
պի պիր ատէմին՝ մուհասապէթինտէն պաշգա պիր սիլահը,
պիր վէսիլէի միւտաֆաասը վէ ըշըղը պուլընմայան պիր
կէնճ գըզա չու սուրէթլէ մաղլուպ օլմասընտան տահա
կիւլիւննճ նէ՞ օլապիլիր . . . : Վէլ հասըլ , պու կիւնտէն ի-
թիպարէն սիզէ տէհզիթլի վէ թէհլիքէլի պիր տիւշմէն նա-
զարըլյա պագաճաղըմ . չունքի նէ՛ կիպի թէտպիրլէրիդ
մագասատընըզա վասըլ օլմագ ազմինտէ պուլընտըղընըզը
հէր նէ գատար անլայամայօրսամ տա , պու իշլէր ալթընը-
տա հէր հալտէ պիր մագասատը իսաֆի մէսաֆուր օլտըղընը
քէշֆի իտիյօրըմ . չիպահէ եօգ քի պու թէտպիրլէր տահի
մազիտէ գուլլանըլան թէտպիրլէրիդ միւշապհէ տիր : Պիւ-
թիւն պու իշլէրէ վագըֆի օլմագլա պէրապէր , ահդտէն
հիչ պիր գօրգում եօգ տըր . Համթա եարընտան իմթի-
սալէն հէր չէյի ֆամիլեամ էֆրատընա իսապէր վէրմէճէ-
յիմ , վէ զայուրանէ վէ սէպապթաարանէ պիր իմթիհան-
լա հէր տիւրլիւ թէտպիրի իհթիյաճթաարանէյի իմթի-
սաճ իտէճէյիդ . գիրա մէսէլէ՝ էվվէլճէ պիղտէն գաբմադ
իսթէտիքլերի քիւլլիյէթլի միրաս հագգընտա օլտըղը պէ-
տիհի տիր . Շայանը թէքտիր կէօրտիւիւմ պու հիյլէքթար-
լըգլար ըլա օ միրաս մէսէլէսի արասընտա նէ՞ կիպի պիր
միւնասէպէթ պուլընապիլէճէյինի պիլէմէմ . . . լաքին
տիւշմէնլէրիմին սօն տէրէճէ տէխիւէքթար վէ թէհլիքէլի
ատէմլէր օլտըգլարընը , վէ գուլտըգլարը հիյլէ տօլասը-
լարը բէք զիյատէ մահիրանէ վէ միւթէնէվվի օլտըղընը-
տան , հէր չէյէ ինթիզար իթմէք վէ հէր խուսուսը էվ-
վէլտէն տիւշունմէք լազըմ կէլէճէյինի պիղտէթ սիզ պա-

Digitized by Google

նա սէօյլէտինիզ . պու սէօզիւ ասլա ունութմայաճաղըմ . . . սիզէ խալխանէ պէյանը էֆքեար իլմէյի վատ իլմիշ իւտիւմ , տէյի՞լ մի . իչլէ վատըմը իճրա էյլէտիմ զանն իւտէրիմ :

Ըօտէն . – (Տաիմա ֆիւթուրըզ պուլընարագ .) էկէը պէն սիզին տիւշմէնինիզ օլսայըտըմ , պէօյլէ խալխանէ պէյանը էֆքեար իլմէկ պէօյիւք պիր թէտպիրսիզլիք օ-ղուր ջըտը : Հէր նէ հալ իսէ , սիզ պանա պիր նասիհաթ վէրմէյի տէ վատ իլմիշ խոնիզ , ազիզէմ մատմուա-զէլ :

Ասրիէն . – Էվվէ՛լ , ֆագաթ վէրէճէյիմ նասիհաթ էֆքէ գըսա ատը . պանա գարշը ուղրաշմազա ճահէթ իլ-մէյինիզ . ղիլա սիզտէն վէ ավէնէնիզտէն զիյատէ գու-վէթլի պիր չէյ պուլընուրղընը , վէ օտա՝ սաատէթի հա-զինի միւտաֆաա իտէն պիր գատըն օլտըղընը տէրխաթը իտինիզ :

Ասրիէն պու սօնընճը սէօյլէրի էօյլէ հիւքիւմտարա-նէ պիր էմնիյէթլէ սէօյլէտի , վէ կիւղէլ կէօզլէրինտէ օ ակրէճէ ճէսուրանէ պիր սաատէթ բարլատը քի , Ըօտէն՝ ալիֆիւթուրանէ հէյէճանլէ պէրապէր , պիրտէն պիրէ տիւշտը տէհշէթ օլտու գալտը . ֆագաթ թէմքինինի աս-լա ալօզմատը վէ պիր տագըդաճըդ սիւքիւտէն սօնրա , սաէթա հագարէթամիզ պիր չէհրէ իլէ :

— Ազիզէմ մատմուազէլ , իհթիմալ քի պունտան պէօյլէ եէքտիկէրիմիզի պիր տահա կէօրմէյէճէյիզ . . . ձալընըզ սիզէ թէքրար թէքրար սէօյլէտիյիմ չու սէօզիւ խաթըրընըզտա թուրթընըզ . պէն քէնտիմի հիչ պիր վագթ քաքա չըգարմազա ճահտ իլմէմ . իսթիգպալ հարէքէթի վագըտմըն մէշրու՝ օլտըղընը իսպաթ իտէճէք տիր : Մա մաֆիհ , պէն եինէ սիզին սաատըդ պիր պէնտինիզ իմ , ա-զիզէմ մատմուազէլ . – տէտի , վէ մատմուազէլ տը Գար-տօվիլի իհթիրամքէարանէ պիր սուրթմտէ սէլամլատըգ-

Digitized by Google

տան սօնրա, Մ. տը Մոնպրոնա տէօնէրէք, վէ անըն տա էօնիւնտէ քէմալը իհթիրամլա թէվազու իտէրէք.

— Մօսիէօ գոնթ, սիզէ տախի ալտը ուպուտիյեէթ վէ հիւրմէթ իտէրիմ. – տէյիպ, եավաչ եավաչ օտաստան տըշարը չըգտը։

Թօտէն տըշարը չըգար չըգմազ, Ատրիէն եազը մաստարընըն եանընա կիթտի վէ ալէշ ատճէլէ պիր գաչ ատթըր չէյ եազտըգտան վէ իչպու բուտուլայը մէօհիւրլէտիքտէն սօնրա, Մ. տը Մոնպրոնա խիթապէն.

— կէրէք գալպիմին ղարիպ պիր իթիգատընա վէ կէրէք տախի բրէնս իլէ վուգու պուլաճագ միւլագաթըմընը պազը կէօնէ մէրասիմ իլէ իճրա իտիլմէսի մուդթէդիօլտըղընա մէպնի, պէն բրէնսի եարընտան էվվէլ կէօրմէյէճէյիմ . . . Սիզ հէր շէյի խասպէր ալաճագսընըզ . . . չիմտի քէնտիսինէ պիր գաչ սաթըրտան իպարէթ պիր բուտուլա եազմազ իսթէրիմ . . . զիրա գարշըմըզտա Թօտէն կիպի պիր տիւշմէն պուլընտըղընտան, հէր շէյի էվվէլտէն տիւշիւնմէք լազըմ տը։

Մ. տը Մոնպրոն. – Հագգընըզ վար, սէվկիլի գըզըմ, հագգընըզ վար . . . պու մէքթուպը պանա վէրինիզ։

Ատրիէն. – (Մէքթուպը գոնթա վէրէրէք.) Բրէնսին քէտէրինի թէսքին իթմէք իւզրէ լիւզումը դատար չէյ եազտըմ. լաքին եարընը քէնտիսինէ վէրէճէյիմ նակէհան նի զիյարէթին մահզուզիյէթի լաթիֆէսինտէն քէնտիմի մահրում իտէճէք գատար իլէրիյէ վարմատըմ։

Մ. տը Մոնպրոն. – Պիւթիւն պու սէօզլէր ագլ վէ հըսսիյաթլա տօլու տըր. պէն մէքթուպընըզը բրէնսին էլինէ թէսլիմ իթմէք իւզրէ չիմտի տէրհալ անըն խանէսինէ կիտէրիմ . . . լաքին քէնտիսինի կէօրմէք իսթէմէմ. զիրա պէն քէնտիմ իչուն քէֆալէթի իտէմէմ . . . ։ Հա՛, էյի խաթըրըմա կէլտի, պիր աղ սօնյա կէզինմէյէ չըգմագ վէ ագչամ տախի Բորթ-Սէն-Մարթէն թէսաթրօսընը-

Digitized by Google

տաքի սէյրէ կիթմէք հագընտաքի գարարըմըզ պագի՛մի տիր։

Ա.տրիէն. – Հա՛յ հա՛յ. եարընա գատար ֆիքրիմի պաշգա չէյլէրլէ իշղալ իթմէք լուզումընը չիմտի հէր վագըթտան զիյատէ հրսս իտիյօրըմ. պունտան պաշգա, տըշալը չըգըպ հավա ալմագըզըն պէնճէ պէօյուք պիր ֆախտէսի օլաճաղընը տա ֆէհմ իտիյօրըմ· զիրա Բօտէն իլէ վուգու պուլան մու հավէքէվիզ պէնի ազաճըգ հիատեթլէնտիրտի։

Մ. տը Մանպրոն. – Սէֆի՛լ իտի՛յար . . . լաքին ոօնըրա անտէն եինէ պահա իտէրիզ . . . ։ Շիմտիլիք պէն բըրէնսին իտանէսինէ կիտէյիմ, վէ պատէհու Շանզ-Էլիզէյէ կիթմէք իւզրէ մատամ տը Մորէնվալ իլէ պէրապէր կէլիզ պիզի ալայըմ։

Պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն ոօնրա, գոնթ տը Մոնպրոն ալէլ աճէլէ տրշարը չըգտը։ Մ'էրգուտ մատմուազէլին նէզտինէ կիւտիյի զէման նէ՛ գատար մահզուն վէ միւքէտտէր իտի իսէ, շիմտի տէ օ՛ գատար մէարուր վէ մէմնուն կէօրիւնիւյօրտը։

6

Շ Ա Ն Զ-Է Լ Ի Զ Է

Բատէն իլէ մատմուազէլ տը Գարտօվիլին մու հավէրսինտէն ոօնրա, թախմինէն իքի սաաթ կէչմիշ իտի։ Մարտալը խիթամ պուլմագ իւզրէ օլտըղընտան, լաթիֆ պիր իլք պէհար կիւնիւնիւն պէրլուագ հավասընա մէֆթուն օլա-

Digitized by Google

բաց Շանդ-Էլիզէ յէ կիթմիշ օլան պիր խայլը ատէմլէր ջայլէթ կիւզէլ պիր տրատպայա հայլան օլմագ իւզրէ տուբ-մագտա քաթըլար։

Մահ լաճիվէրտ րէնկինտէ, ապէյագ վէ ճոխ թագըմ չարը հաւլի ապլագ պիր ֆայթօն թէզավիւր օլուն-նան. ատու ֆայթօնտա սկյահ եէլէկի վէ էյի ճինսանէն տէօրթ-բուլ ադարկիր գօշուլմըշ օլուպ, ապունլարդն կիւմիւշ հնգ միւղէ յեկէն օլան գօշում թագըմլարը խարըլ խարըլ խար-լամագտա ըսը։ Դամէթճէ եէքտիկէրինէ միւտաւի օղուպ ոհյահ գաթիֆէկ ուսուղլըգլար, պէյազ եաղլը ապլագ մահ գադվիրտէն եէլէնճէլէր տէրիսէն եադըլմըշ ոհյղիրէլէր վէ քէնարը ասօնիւք չիզմէլէր կիւլինմիշ օլան իլճի ադրագտօնը իչագտա ֆայթօնը իտարէ իթմէճքտէ օլտուգլարդն կիսագ, ապ-զագն ագօյլու իլճի խրտամէճ քադար տադխի եէնէ պէյազ կա-գաղլը ապլագ մահ րէնկինտէ էլպիսէնէր կիւլինմիշ պուրդա-ղան հալտէ, ադրագտօնը ադրագտրնտագի մէկգրի մահտատա-տան օճուբամագտա ըսադրար։

Ռաւնագան ատահա մուհնիճագտամ տուրքէտտէ գօշուլդան վէ իտարէ իտիլէն պիր ադրագտա օլամագ ըսը։ Ճէվգ էշ ատէ գուվվէթ վէ եէտադէճէ մահտամագ օլան ադրագվիրէր ադրա-ագտադրնտան մահֆիրանէ պիր ատուրմէտտէ իտա-րէ իտիլէնէք, Ռուտավի վէ ատէնվիլի ատրմըտտա էքնրիս-մէքտէ, վէ քէօրիւքլէրէ ղարդ օլան կէմիլէրինի ըսդրմագ ադրա ագըդա ատա պաշլադրը իւէքրինտէքի մահ վէ պէյազ իրէքտաճէն մահտագ գրէնէք ադաղադրնը սիդմէքտէ իտիլէր։ Զադրիճանէ պիր ատատիթէ կիւմիւշ օլան ադրագ պիր ա-ատէմ տահի ադղագլըգդը եօղրն տիկէր ճրհէրէճինտէն երե-րէյէրէք, հէման ատա քէնարինէն վիւճատ կիմ իղդիշ գ-ադադրը իշագտա ադրագտայը պիր մէճմունայէճի մադդուգտանէ իչէ տէ դր իճի մէքտէ իտի։ Պու ատէմ Ասդրինէնն ագաչ աճ-սինա Մ. տը Գանվիլ օլագտ, մէգքիւբ տադագտա տուվահ մահա-մուտադէնն ադրագտասը իտի։

Digitized by Google

Լաքին ո կիւնքի բլօկրամտա պիր թէպէտուլ վու-
դուա կէլմիշ իտի։ Մ. տը Մոնպրոն մատամուազէլ տը Գաբ-
տօվիլին մէքթուպընը ճալմայա թէսլիմ իտէմէմիշ իտի.
դիւա բրէնսին սապահլայըն մարէշալ Սիմոն իլէ պիրլիքտէ
քէօյէ կիթմիշ օլտուղունը վէ ֆագաթի ազգամ հէր հալտէ
ամմանէթ իտէճէյինի ծարէնկա պիլտիրմիշ, վէ պինաէն ա-
նէյի՝ մէքթուպը մէզքիւրը բրէնսին ամմանէթինտէ քէնտի-
սինէ վէրմէքտէն պաշգա պիր չարէ պուլամատըղընը ան-
լաշըլմըշ ըտը։

Անրիէն՝ ճալմայա կէճտէրմիշ օլտուղը իչտուն պիր
գաչ սաթըրտա, միւմանիէյինի իւէրիտէ նամիլ օլմաճադը
տաստէթ ու իզահլի հէր նէ գատար աչըպտան տաշըդա
պէկլեան իմմէմիշ իսէ տէ, պաղը կէրտէ նէմինա անղաթ-
մըշ վէ պինտէն ալէյի՝ ճալմա հագդընտա գալմինտէ
պիր էմնիյէթի քէտմիչէ հասըլ օլմըշ օլտուղունտան, Մ.
տը Մոնպրոնըն նասիհաթընա իմթիսալէն, մատամ տը
Սէն-Տէզիէնին քէնտիսի հագդընտա թէվաթտուր էյլէտի-
յի խայընանէ չայիալար իլէ պէրապէր եաշամադը
վէ քէնտիսինէ մախսուս պիր խանէ խոհնմէք հագդըն-
տադի դաղտարընը սալա թէպտիլ իմմէմէյի գաթիյէն
գաղտըրաչտըրմըշ օլտուղունը ալէմ նաձարընտա խոպաթի
իմմէք իսդրէ, քէնտի արատասընա կէչմիմէյէ չըգմըշ
ըտը։

Մէրգումէ պաշընա կիւղէլ պիր գադօթ չապդա կի-
յինմիշ օլտաղ, եիւզիունէ տէ իրէքլի տանթէլաբտան եա-
բըլմըշ պիր եաբրա նէգադաղ կէչիրմիշ իտի քի, պու նիգադ՝
կիւլրէնք չէհրէմինի վէ ալիճուն րէնկինտէքի տաչլարընը
չէրչիվէ կիպի իհադա իմմէքտէ իտի. նար րէնկինտէքի
գաթիիքէ փիսթանը եէշիլ գաշմիրտէն պէօյուք պիր շալ
ալթընտա ատէթա կէօրունմէզ օլմըշ ըտը։ Քէնտիսի գա-
տար տիլղէր վէ նագիք օլան կէնճ մարքիզ տը Մորէն-
վալ Անրիէնին սաղ թարաֆընտա օթուրմըշ օլտուղը կիպի,

Digitized by Google

Մ. տը Մոնպրոն տախի պունլարըն գարշըրնտա եէրլէշ-միշ իտի։

Բարիս խալգընը վէ եա տահա տօղրուսը՝ հավա լա-թիֆ օլարդը կիւնլէր ատէմ կէօրմէք վէ եախօտ քէնտի-լէրինի ալէվէ կէօսթէրմէք իւզրէ պիր իքի սաաթ գոտար Շանզ-էլիզէյէ կիտէն Բարիս խալգընըն քիւչիւք պիր գըս-մընը թանըյանլար՝ օ լաթիֆ մահալտէ մատմուազէլ տը Գարտօվիլին դուհուրը ֆէվգ էլ ատե վէ իչիտիլմէմիշ պիր վագըա ատտ օլունաճաղընը անլայապիլիրլէր։ Խալէ՝ օն սէքիզ եաշընտա օլուպ միլիոնլար սահիպի վէ ասըլզատէ պիր խանէտանա վէնատուպ օլան պու կէնճ գըզընն հէր տիւրլիւ ատաթ վէ ուսուլընն խիլաֆընտա օլարադ պիւս պիւթիւն սէրպէսթ վէ միւսթագիլ եաշամագտա օլտըգը-նը ալէմ նազարընտա իսպաթ իթմէք իւզրէ արտպայը-լա Շանզ-էլիզէյէ կէլմիշ օլաըգընը կէօրէրէք, ատէթա կէօզէրինէ ինանամայօրլար ըտը։ Պու եօլտա պիր աբ-պէսթիք քէնտիլէրինէ բէք դարիպ կէօրիւնմէքտէ, վէ հաթթա կէնճ գըզընն հարէքեաթը լաթիֆէսի՝ քէնտիսի-նին տիվանէլիյի հագգընտա մատամ տը Սէն-Տիզիէ իլէ ատօթէլարը թարաֆընտան նէշր իտիլէն իֆթիրալարը պիւ-թիւն պիւթիւն եալանա չըգարմագտա օլտըգընը կէօրէ-րէք հէր քէս ըզհարը թէաճճիւպ իթմէքտէ իտի։

Բարիսին պազը չէվրէրի պիլէ՝ մարքիզ տը Մորէնվալ վէ Մ. տը Մոնպրոն իլէ օլան մուարէֆէլէրինտէն պիլ իս-թիֆատէ, քէնտիլէրինի սէլամլամագա կէլտիլէր, վէ մատ-մուազէլ տը Գարտօվիլի կէօրմէք, հիւնիւ ճէմալինէ հայ-րան օլմագ վէ պէլքի տէ սէօզլէրինի իչիթմէք իւզրէ պիր գաչ տագըգա աթլարըլտըգ ֆայթօնըն եանը արըա եիւ-րիւտիւլէր։ Ստրիէն իսէ միւթատը օլան հիւնիւ էտա վէ ճաթիպէօխլէ հէր քէսին արզուսընը իքմալ իյլէտի. պու-նըն իւզէրինէ խալգըն հայրէթ վէ շէվգի տէրէճէի նիհա-յէյէ վարտը. էվվէլի էմրտէ պիր ագըլսըզլըգ

ատտ օլունան պիր չէյ անտէն սօնրա խօշ կէօրիւնմէյէ պաշլատը. հաթթա օ կիւնտէն իթիպարէն խալգ նազա-րընտա զարաֆէթ վէ մօտա գրալիչասը ատտ օլունմագ մատմուազէլ տը Գարտօվիլին էլինտէ իտի։

Կէնճ գըզ խալգըն էֆքեարը իւզէրինտէ հասըլ իթ-տիյի թէէսիրաթը բէք ալէա անլամագտա, վէ ճալմայը տիւշիւնէրէք քէնտիսինի մէսուտ վէ պախթիյար ատտ իթ-մէքտէ իտի։ Մէրգումէ ճալմայը պու մօտա մէրագլըսը տէլիքանլըլարլա մուգայէսէ իտինճէ, մէսուտիյէթի վէ մէհմունիյէթի պիր գաթ տահա թէզայիւտ իթտի։ Ֆաքէ հագըգա, էքսէրիսի Բարիստէն տըշարը չըգմամըշ վէ եա-խօտ է՛ն չօղու նաբուլի վէ Պատէնէ գատար կիթմէյէ գաթ-լանմըշ օլան պու տէլիգանլըլար ճալմանըն եանընտա թէ-ուլէ կէօրիւնմէքտէ իտիլէր. զիրա ճալմա չու չօճուգլըգ չաղընտա իքէն, պունճա գանլը մուհարէպէլէրէ կիրմիշ, գօմանտա իթմիշ, տէօյիւշմիւշ վէ ճէսարէթի վէ պէսալէթի գահրամանանէսինին չէօհրէթի սէյահլար թարաֆընտան քէմալը հայրէթլէ զիքր իտիլէրէք. Հինտիսթանըն իլլէ-րինտէն Բարիսէ գատար վասըլ օլմըշ ըտը։ Նիհայէթի, քիւչիւք չապգալար, տար ըրտէնկոթլար վէ կէնիշ պօյուն պաղրլար կիյինմիշ օլան պու տէլիգանլըլար զ'ոգըյմէթի վէ ըէնկեարէնկ լիպասընըն չաչասըլմա կիւզէլլիյի պիր գաթ տահա թէզայիւտ իտէն հինտլի ըրէնէճ նամըալ նիս-պէթի իտիլէպիլիրլէր իտի։

Էլ հասըլ պու սահատէթպախշ կիւնտէ հէր չէյ Պա-րիսէն իչուն մէսէրրէթի վէ մուհապպէթտէն իպարէթ իտի։ Կինէնէշ պէրրահ պիր սէմտտա դուրուպ իթմէք իւզէրէ ծ-լուպ, Շանզ-Էլիզէ թէֆէլրուճկեահընը ալճաւն չիւալա-ըըլմա տօլտուրմագտա իտի։ Հավա միւլայիմ օլուպ, ա-բահալար հէր թարաֆտան կէչիպ տէօճմէքտէ վէ միւվա-րիլէրին ալճարը իսէ սըչրայա սըչրայա քէմալը սիւրաթլա գօշմագտա ըտըլար։ Խաֆիֆ պիր րուհկեար տահի գա-

Digitized by Google

տընկարըն չալկարընը վէ չապգալարընտագի թիւյէրի իհ-
թիզագա կէթիրմէգտէ, վէ խուլասա հէր եէրտէ չամաթա
վէ հարէգէթի էսէրի կէօրիւլմէգտէ իտի։

Ատրիէն Բարիսին պիւթիւն սալթանաթ վէ իհթիչա-
մընըն չու չաչպատար կիրտագը գէնտի կէօգիւ էօնիւնտէ
տէօնմէգտէ օլտրդընը կէօրէրէգ, արապագսը տէրուինինտէն
մահդուզ օլմագտա, վէ պիւթիւն պու իհթիչամաթ արա-
սընտա ձալմանընն մահդուն վէ լաթիֆ չէհրէսինին թէճէս-
սիւմ իթտիյինի խայալէն կէօրմէգտէ իտի։ Պու սըրատա
տիզլէրի իւզէրինէ պիր չէյ տիւշէրէգ, մէրգումէ սարսըլ-
տը։ Պու չէյ՝ աղաճըգ սարարմըշ ակնէգչէտէն միւրէթ-
թէպ պիր տէսթէ չիչէգ իտի։ Ա՛յնը սըրատա պիր չօճու-
ղընն հազին սէտասը իշխոխլաի քի, ֆայթօնընն եանընտան
եիւրիւյէրէգ.

— Ա՛լլահ աշգընա՛ օլսուն... սէվկիլի մատամ... պիր ծնըզգ վէրին. — տէյու հայգըրը յօրտը։

Ատրիէն պաչընը պէրիյէ չէվիրտի վէ ատէթա բա-
չավրա բարչալարը կիյինմիշ սօղուն վէ մահդուն չէհրէլի
վէ ղայրֆ փուճուտուլը պիր գըզճըղագ կէօրտիւ քի, պիւ-
չարէ չօճուգ կէօգէրինի նիյագբէտարանէ պէրի տուրէթտագ
քէնտիսինէ ատֆ իթմիշ վէ էլինի տէ իչէրիյէ ատղուտու ու-
զաթմըշ ըտը։

Պիւթիւն պու իհթիչամաթը խարիգ իւլ ատէ տրա-
սընտա թէսատիւֆ օլունան չու սէֆալէթի մեատհիչ քէ-
պիր իւլ վուգուտ՝ օլտրդը ճիհէթլէ հէր նէ գատար ճիլիպի
տրդգտի պիր չէյ տէյիլ իտի խսէ տէ, Ատրիէն բէնգ պի-
յատէ միւթէէսսիր օլտը, վէ պիրտէն պիրէ Մայէնգա խա-
թըրընա կէլտի քի, օ սըրատա պէլթի տէ տէհչէթլի պիր
սէֆալէթէ կիրիֆթիտար օլմըշ ըտը։ Մէրգումէ քէնտի քէն-
տինէ.

— Ա՛հ, պարը պու կիւն եալընըգ պէնիմ իչուն պիր
մէսուտիյէթի կիւնիւ օլմասայըտը. — տէտի, վէ պատէ-

հու արտապատան աղաճըգ տըշարը էյիլիպ, քիւչիւք գըզա խիթապէն.

— Անան վա՞ր մը, գըզըմ. – տէ յու սօրտու։

Գըզ. – Խա՛յր, մատամ, նէ՛ անամ վար, նէ՛ պա. պամ . . . ։

Ատրիէն. – Սէնի քիմ պագար։

Գըզ. – Հիչ քիմսէ, մատամ . . . պանա սաթըգ չիչէք վէրըլէր . . . պունա մուգապիլ ագշամա ծնըգ կէօթիւրմէյիմ . . . եօգսա պէնի տէօյէրլէր։

Ատրիէն. – Պիչարէ՛ չօճուգ։

Գըզ, չու սըրատա եավաշ եավաշ հարէքէթ իթմէքտէ օլան ֆայթօնըն հանընտան եիւրիւմէնի տէվամ իտէրէք.

— Պիր ծնըգ վէրին . . . սէվկիլի մատամ, պիր ծն.

լըզ վէրին . . . Ս.լլահ աշգընա օլսուն . – տէյտու թէքրար-լասը :

Ա.արիէն Մ. տը Մոնպրոնա խիթապէն , կիւլիմսէ յէ-րէք .

— Ա.ղիզիմ գոնթ , սիզ գըզ գաչըրմադա ալըշըգաը-նըզ . . . արապա գաբուսընտան տըշարը էյիլիպ էքի ճ-լինիզի չու չօճուգա ուզաթընըզ վէ չար չաբուգ գալտը-րըզ իչերի ալընըզ . . . պիզ մատամ տը Մորէնվալ իշէ անը արամըզտա սագլար վէ պու հարէքէթիմիզի հիչ քիմ սէյէ սէզտիրմէքսիզին չէքիլիր կիտէրիզ :

Մ. տը Մոնպրոն . – (Թէճաճիւալէ .) Նատը՞լ . . . չօ-ճուղը ալըպ կէօթիւրմէ՞ք մի իսթէյօրսընըզ . . . :

Ա.արիէն . – Էվվէ՛թ . . . րէճա իտէրիմ :

Մ. տը Մոնպրոն . – Տիվանէ՞ մի օլտընըզ , գըզըմ :

Ա.արիէն . – Պու արզուսը տիւն պէյքի տիվանէյիք ատատ իտէպիլիրտինիզ . լաբին պու կիւն . . . (Պու քէլի-մէնին իւղէրինտէ տուրարագ վէ մանիտար պիր տուրէթ-աէ Մ. տը Մոնպրոնըն եիւզիւնէ պագարագ .) լաբին պու կիւն պու հարէքէթիմին ատէթա պիր վազիֆէ օլտըղընը ան-լատմալըսընըզ :

Մ. տը Մոնպրոն . – (Հէ յէճանը պիր սէտա իլէ .) Էվվէ՛թ , անլատըմ , քէրիմ վէ ալիճէնապ գալալինիզ օլ-տըղընը թագտիր իտէրիմ . – տէտի :

Մատամ տը Մորէնվալ՝ մատմուազէլ տը Գարտօվիլ-լին քրէնա ճալմա հագգընտաքի աշգ ու մուհապազէթին-աէն քիւլլիյէն պիխապէր օլտըղընտան , քէմալը հայրէթ վէ մէրագլա գոնթըն վէ կէնճ գըզըն եիւզիւնէ պագմագ-սա ըտը :

Մ. տը Մոնպրոն արապա գաբուսընտան տըշարը է-յիլէրէք , վէ էլլէրինի չօճուգա ուզաթարագ :

— Գըզըմ , էլլէրինի պաննա վէր . – տէտի :

Չօճուգ բէք ղիյատե միւթէաճճիզ օլսու իսէ տե ,

Digitized by Google

Ֆենքլիֆի վոգրայա մաքինավարի պէր սուրէթտե իճաազե իտէրէք, ուֆաճըգ գօլլարընը գոնթա ուզաթտը, գոնթ ադամի չօճուղը պիւլպիլէրինտէն թաւթուպ մնդիրաճե պէր սուրընտե գալտըրտը վէ արապա ղայէթ ալչագ օլտուդը վէ աղըր ադըր եիւրիւտիւյու ճիհէթլէ սուհուպէթլե իչէրի ալապիլտի։ Չօճուգ գօրգմագտան զիյատե վուճուհաճֆիզ օլտըղընտան, սէս չըգարմատը, վէ Ատրիէն իլե մաճատմ ադը Մորէնվալ ադալաթրընտա պիր եէր աչագտագ, անդը օթադա եէրլէշտիրտիլէր։ Չօճուգ պու իքի կէնճ գադընըն չալըտըը ալթընտա տէրհալ կէօզտէն նհհան օլտու։

Պիւթիւն պու հալլէր օ տէրէճէ սիւբաթլա իճրա իտիլմիշ իտի քի, եան թարաֆտաքի ադաճլըգլը եօլլարտան կէչէն պիր գաչ քիչի անճագ պու իչին ֆալդընա վադաապիկտիլէր։ Ատրիէն քէմալը մէսէրլեթ ու պէշաչէթլէ.

— Ընմտի, ազիզիմ գոնթ, չիքաալըմըզլա պէրաապեր չալըաատան հէնհան ֆիքրար իտէլիմ. — տէտի։

Պունըն իւզէրինէ Մ. տը Մոնպրոն նիմ այագտա գալգտը, վէ արապայա խոճապաչէն ե Գօնագա» տէյտե էմր վէլտի, վէ արապայա գօշուլմըշ օլան տէօրթ պադընդը քէմալը պիւրութլա եիւրիւմէյէ պաշլադըլար։

Մատմուազել տը Գարտօվիլ քէնտի քէնտինէ չէգմէյէ տուշմունէքտե իտի.

— Պանա եէլլէ կէլմիյոր քի պու սաատտէ կիւնիւ շիմտի պիր եէվվէլ մուգաատտա հիւքմիւնիւ ալմըշ վէ կէօթուրթտըգ իմմ իչթիշամ վէ սալմանամ տահք շայանը ադիվ գալմը տըր։ չիմտիւիք պիշալե Մայեէօյու պուլմագ խոչասուսը գալըր. պու իչ իչուն պու կիւնտէն իթիպադըէն պիր չօգ մ եէվարդյամ ի՛նչա մի տիրէճէյիմ. հիչ օրմանագսանըն եէրի պօշ գալմամալը տըր։

Էքսէրկյա զարիպ զարիպ թէսատուֆլէրը վոգրուա կէլիր։ Մայեէօ հագդընատաքի շու ֆիքրի ալճինագսա-

նէ Ա.արիէնին խաթըրընա կէլտիյի սրբատա , եան թարաֆ-տադի աղաճլըգլը եօլլարտան պիրիսինտէ պէօյուք պիր չամաթա զուհուր իյլէտի , իլէ օրտուան կէչէն պիր չօգ ա-տէմլէր հէյնան օ թարաֆա տօղրու սէյիրթտիլէր . պիր ազ սօնրա տիկէր պիր սիւրիւ խալգ տախի ղալէպէլիյէ իլթիհագ իյլէտի :

Մատամ տը Մորէնվալ Մ. տը Մոնպրոնա խոթապէն .

— Պագընըզ , ամճաճըղըմ , ղալէպէլիք օրատա նա-սըլ թօբլանըյօր : Ա.ճապա նէ՞ վար . . . նէ՞ վուգու պուլ-մըշ. պու իղտիհամըն սէպէպինի անլամագ իւզրէ արագայը ազաճըգ տուրտուրթալը՞մ մը :

Գոնթ . — (Մաաթընա պագարագ .) Թէէսիւֆ իտէ-րիմ՝ քի պու մէրագընըզըն տէֆթի գապիլ օլմայաճագ տըր, ազիզէմ , Մաաթ ալթըյա կէլիյօր . վահչի հայվանլարըն թէմիաշասը սաաթ սէքիզտէ պաշլայաճագ տըր . պինաէն ալէյհ՝ անճագ խանէյէ աւտէթի իլէ ագչամ թաատը իմ-մէյէ վագթ պուլապիլէճէյիզ : (Ա.արիէնէ խոթապէն .) Սիզ տէ պու ֆիքրատէ՞ միսինիզ, սէվկիլի գըզըմ՝

Ա.արիէն . — (Մարքիզ տը Մորէնվալա .) Սիզ տէ պու ֆիքրատէ՞ մի սինիզ, ծիւլի՝

Մարքիզ . — Հայ՛ հայ՛ :

Գոնթ . — Կէճ գալմագ իսթէմէմէմին պաշլըճա սէ-պէպլէրինտէն պիրի տէ չու տըր քի , սիզի Իոլթ-Ա.էն-Մար-թէն թէաթրօսընա կէօթիւրտիւքտէն սօնրա եաըրմ սա-աթ գատար գլուպէ կիտիպ վէքիլի օլտըղըմ ըրտա Գամ-պէլ Թաթրաֆընտան գուրա վէրէճէյիմ՝ :

Մարքիզ . — Տէմէք քի Ա.արիէն իլէ պէն Թէաթրօտա եալընըզ գալաճաղըզ, էօյլէ՞ մի , ամճաճըղըմ՝ :

Գոնթ . — Լաքին ղէվճինիզ սիզինլէ պիւլիքտաէ կէլէ-ճէք տիր զաման իտէրիմ՝ :

Մարքիզ . — Հագգընըզ վար , ամճաճըղըմ. պարը չօգ կէճիքմէյինիզ :

Digitized by Google

Գոնթ . – Մէրագ իթմէյինիզ , միւմքինի մէրթէպէ չա-
բուգ կէլմէյէ ճահա իտէրիմ . զիրա պու տէհլիթլի հայ-
վանլարը վէ անլէրի զապթ իտէն մէշհուր Մորոքը կէօր-
մէք իչուն պէն տէ սիզին կիպի մէրագա տիւշմիչիմ
տիւր :

Պիր գաչ տագըգա սօնրա , մատմուազէլ տը Գարտո-
վիլին արապասը՝ քիւչիք գըզը տախի համիլ օլարագ
Շանզ-Էլիզէ թէֆէրրիւճկեահընը թէրք իլէ տ'Ոնժու սո-
գագընա թէվէճճիւհ իյլէտի : Պու միւքէլլէֆ արապա մէզ-
քիւր մահալտէն թէպաուտ իթտիյի սըրատա , եօգարըս-
տա պահս իթմիշ օլարդըմըզ զալէպելիք պիր գամ տա-
հա չօղալմըշ ըտը . պիր սիւրիւ խալգ Շանզ-Էլիզէտէքի
ճէսիմ աղաճլարտան պիրինին էթրաֆընտա թօքլանմըշ ,
վէ արա սըրա սէյիրճիլէրին իչինտէն մէրհամէթ նիտալա-
րը իչհոխլամէքտէ պուլընմըշ իտի :

Օրատա կէզինէն սէյիրճիլէրտէն պիրի իչպու զալէ-
պէլիին ալագա սըրասընտա պուլընան պիր տէլիգանլը յա
եագլաչարագ .

— Նէ՞ վար , մօսիէօ , նէ՞ օլմըշ . – տէյու սօրտու :

Տէլիգանլը . – Ֆագըր վէ դանպուր պիր գըզճըղազ
աճլըգտան պայըլմըշ գալմըշ տէյօրլար . . . :

— (Գապա պիր սուրէթտէ կիւլէրէք .) Պիր գան-
պո՞ւր մը . . . պէօյի՛ւք ֆէլաքէթ . . . գանպուրըն գըթ-
լըզը՞ մը վար . . . :

— (Հիտտէթինի կիւճ իլէ զապթ իտէրէք .) Գան-
պուր օլսուն օլմասըն . . . աճլըգտան էօչտիւլիւ վագթ ,
տախմա մէրհամէթէ չայան տըր . պուրատա կիւլէճէք պիր
չէյ եօգ , մօսիէօ :

— (Ումուզլարընը գալտըրարագ .) Աճլըգտան էօչ-
մէ՞ք մի , ատամ սէն տէ . . . տիւնեատա եալընըզ այագ
թագըմը տըր քի չալըշմագ խոթէմէզ տէ աճլըգտան էօ-
չիւր . . . էօյլէլէրէ միւսթահագգ տըր :

Digitized by Google

— (Մէրգումըն այշագճա եիւզսիւզլիւլիւնտէն հիտ-
տէթէ կէլէրէք.) Պէն տէ պահս իտէրիմ քի տիւնեատա
պիր էօլիւմ վար տըր քի սիզ անտէն էօլմէ յէճէքսինիզ։

— (Ղուրուր ու ազամէթլէ.) Նէ՞ տէմէք իսթիյօր-
սընըզ, մօսիէօ։

— Տէմէք իսթիյօրըմ քի գալպինիզ հիչ պիր վագթ
թապիաթընըզը ըսլահ իթմէ յէճէք տիր։

— (Հիտտէթլի պիր թաւր իլէ.) Լաքին, մօսիէօ...։

— (Տիք տիք մէրգումըն եիւզիւնէ պագալտագ.) Է՛յ,
չաբուգ սէօյլէ յինիզ պագալըմ, նէ՞ եապաճագսընըզ։

Մէյիրճի «Հի՛չ...» տէ յէրէք, պիրտէն պիրէ սըր-
թընը չէվիրիպ քէնտի քէնտինէ մըրըլտանալտագ թուրուն-
ճի պիր արապանըն եանընա կիթտի։ Իշպու արապանըն
իւզէրինտէ լինճուլէրլէ միւզէյէն պալտընլըգ թաճընը հա-
վի պէօյիւք պիր խանէտան ալամէթի կէօրիւլմէքտէ իտի։
Ալթուն թէլլի շէրիտլէր վէ ուզուն քիւսկիւլլէր իլէ միւ-
զէյէն եէշիլ պիր լիպաս կիյինմիշ օլան կիւլլունճ պիր
խըտմէթ.քեար՝ արապա պարկիրինին եանընտա տուրմըշ
օլտըղը հալտէ, էֆէնտիսինի կէօրէմէտի. մէրգում էլին-
տէքի տէյնէ յին ուճը յլա խըտմէթ.քեարը տիւրթէրէք.

— Ադղընը բէնճէյէ կիպի աչմըշ նէ՞ ալըգ ալըգ պա-
գըյօրսըն, հայվա՛ն. – տէտի։

Խըտմէթ.քեար ալի իւսթ օլարագ վէ պէրիյէ տէօ-
նէրէք.

— Մ՛օսիէօ... շու...։

— (Հիտտէթլէնէրէք.) Տահա մօսիէօ պարոն տէ-
յէ՛մէ յէճէք միսին, չա՛բգընը։ Արապանըն գաբուսընը աչ
պագալըմ։

Պու ատէմ մուամէլէճի վէ ֆապրիգաճը պարոն Թը-
րիէոյ քէնտիսի իտի։ Պիչարէ գանպուր իսէ պիզգալթ Մայ-
եէօ օլուպ, մատմուազէլ տը Գարտօվիլլին խանէսինէ կիթ-
տիյի սըրատա, սէֆալէթի վէ աճլըգտան տէրմանը Թիւ-

Digitized by Google

քէնէրէք, օրատա պայըլագալմըշ ըտը։ Պէտպախթ գըզ-
ճըղագ՝ քէնտի իւխթիյարըլյըլ թէրք իթմիշ օլտըղը իչպու-
խանէ յէ կիթաիյինտէ տուչար ալաճագ զանն իթտիկի հեր
տուրլու հիճապ վէ խթիհզալարը կէօզէ պլտըրաճագ
տէրէճէտե քէսպի ճէսարէթ իլլէմիշ իտի։ Լաքին պու-
տէֆա Ատրիէնին խանէսինէ քէնտիսի իչուն տէյիլ, իլլա
պիր կիւն էվվել Բարիսէ աւտոէթ իթմիշ օլան հէմշիրէսի
գրալիչա Պաքանալ իչուն կիտիյօր, վէ Ատրիէնին սայէ-
սինտէ, մէրգումէյի հալը տէհշէթիշիթիմալինտէն գուր-
թարմագ իւմիտինտէ պուլունըյօր ըտը։

. . . . . .

Պու մուխթէլիֆ մէնզարէլէրտէն իքի սահթ գատար
սօնրա, Մորոքքն մէվգըի թէմաշայա վազ իտէճէյի օյուն-
լարը կէօրմէք իւզրէ, պէօյուք պիր իզտիհամ Բորթ-Սէն-
Մարթէն թէաթրօսընըն գաբուսը էօնիւնտէ երղըլմըշ ը-
տը. Մորոք պու տէֆա էֆէնտիմըզի սիյահ ճավա բալա-
սը իլէ պիր մուհալիէպէյէ կիրիշէճէք իտի։

Ջօգ կէչմէքսիզին Ատրիէն, մահամ տը Մորէնվալ վէ
զէվճի թէաթրօնըն գաբուսը էօնիւնտէ արապատան աշա-
ղը էնտիլէր։ Եօլտա կէլիրքէն գլիւպտէ պըրագմըշ օլ-
տըգլարը գոնթ տը Մոնպրոն իսէ՝ եարըմ սահթ սօնրա
կէլիպ քէնտիլէրինէ իլթիհագ իտէճէքտի։

7

ԲԷՐՏԷՆԻՆ ԱՐԴԱԼԸ

Բորթ-Սէն-Մարթէն թէաթրօսընըն կէնիշ սալասը՝
պիր խայլը սապրըզ սէյիրճիլէրէ տօլմըշ ըտը։ Մ. տը

Մանպրանըն մատամուաղէլ ու Գալատօֆիլէ սէօյլէմիլ օլոըղը վէճհլէ , պիւթիւն Բարիս խալգը ֆէվգ էլ ատէ պիր մէ-
բագլա Մորոքըն մէվգըի թէմաշայա գօյոըղը օյունլարը
սէյր իթմէյէ կելմէքտէ իտիլէր ։ Հայվանաթը վահշիյէ
ղալիպի՝ Լիբսիքա գուրպինատէքի ֆոփա-Գըն միւռաֆիրխա-
նէսինտէ իքէն իճրա իթմէքտէ օլոըղը տուա քիթապլա-
րը , թէսպիհլէր վէ էմսալի կիպի տինէ միւթէալիգ ու-
ֆագ թէֆէէգ չէյլէր սամմագ սէնաաթընը քատմիյէն
թէրք իյլէմիլ իտի . քէզալիք քէնտիսինին նակէհանէ պիր
սուրէթտէ թէպտիլի մէզհէպ իթմէսինին չայանը իսթիղ-
րապ նէթիճէլէրինի իրայէ իթմէք իւզրէ ճայիպ պիր սու-
րէթտէ նագլ իտիլմիլ օլան պէօյիւք լէվհալարը տախի պիր
եանա աթմըլ ըտը . գիւա պու կիպի էակիմիլ հէյլէլէրի Բա-
րիստէ կէչիրէմէյէճէհինէ գանաաթ հասըլ իյլէմիլ իտի ։

Մէրգում՝ քէնտիսինէ թահսիս իտիլմիլ օլան օտա-
լարտան պիրինտէ կիյինմէսինի պիրթիրմէք իւզէրէ իտի ։
Զըրհ կէօմլէյի , բաչալըգլարը վէ գօլըգլարը իւզէրինտէն
կէնիշ վէ գըրմըզը պիր բանթալօն կիյինմիշ օլուպ , պիր
չօգ ալթուն եալտըզլը պագըր հալգալար պունը թօգուգ-
լարընա լսապթ իթմէքտէ իտի ։ Սիյահ , սարը վէ ալ նա-
գըշլը գումաշտան մամուլ ուզուն գաֆթանը տախի քէզա
պիր չօգ ալթուն եալտըզլը հալգալարլա պէկինէ վէ պէ-
լէքլէրինէ պազլանմըլ ըտը ։ Պու ատիպ գըյաֆէթի Մոլո-
քըն չէհրէսինէ պիր գաթի տահա ուղուրսըզ պիր սուրէթ
վէրմէքտէ իտի ։ Սըգ վէ սարըմթրագ սագալը կէօյսիւ
իւզէրինէ սարգմըլ օլուպ , գըրմըզը թաքէէսինին էթրա-
ֆընա տա պէյազ ուզուն պիր տիւլպէնտ սարմագտա ը-
տը ։ Ալմանիատա սօֆու պիր բէյլամպէր վէ Բարիստէ
իսէ գօմէտիահաը լօլընը օյնայան պու ատէմ քէնտի հա-
միլէրի կիպի վագթ ու հալին իճապաթընա ույմայը քէք
ալէա պիլիր իտի ։

Գուշ-թու-Նիւ (չըր չըպլագ էսթան) լագապըյա

մնարուճ օլան ծագ Բէննըքրոն՝ Մորքա մախսուս օլան օ-
ատանըն պիր քէօշէխինտէ օթուրմըշ օլուպ , պիր նէվ հայ-
ըէթլէ ան ը սէյր իթմէքտէ իտի : Մ. Հարտինին ֆնապրի-
գաստըն եէր իլէ եէքսան իտէն հարիդին վուգուհնատէն
պէրու , ծագ մէրգուճին եանընտան ասլա այրըլմամըշ ,
վէ հէր կիճէ անընլա պիրլիքտէ այլ ու իշլէթէ միսաթ այլ-
րագ օլմըշ ըտը : Վահչի հայվանլար ղալիպինին ոէմիրտէն
եաբըլըշը պու կիպի այլ ու իշլէթլէրին թէէսիրսէմը մու-
պիրէաինէ մուգավէմէթ ետպիլիր իտի . հալ պու քի ծա-
գըն չէհրէտի ֆէվգ էլատէ թէզայեհւր իթմէյէ պաշլա-
միշ ըտը . ոյուդ եանագլարը , մէրմէր կիպի սօղուն սի-
մատը , կեահ շաշղըն վէ կեահ տախի հիւզնէնկիվ պիր շա-
շաա իլէ բարլայան կէօզլէրի՝ սէֆահէթին քէնտիսի իւզէ-
րինտէ հասըլ իթախյի խարապիյեէթի կէօսթէրմէքտէ իտի .
գուրումըշ տուտագլարը իւզէրինտէ հէման տախմա աճը
պիր թէպէսիւմ կէօրիւլմէքտէ իտի : Պիր վագթ զէքի վէ
պէշաշէթլի օլան պու տէլի գանլը հէման տախմի պիր սէր-
խոշլըգտան միւթէվէլլիտ աղըր պիր մախմուրլըգա գուրշը
հէնուզ ուղրաշը յօրտու : Իշտէն կիւճտէն սօղումըշ , գա-
պա է յլէնճէլէրտէն ֆարիզ կէլմէք իգթիտարըն զայպ իթ-
միշ վէ գալպինտէքի նամուսքէարլըգ վէ հիճապ տույղու-
արընն պագըարընը տա չարպագ գատէհինտէ մահվ իթմէք
սէվտասընա տիւշմիւշ օլտըղընտան , Մորոքըն քէմալը սէ-
մահէթլէ իթա իթախյի զէվգիյաթը ճիամանիյէ սատագալա-
րընը պիլա հիճապ գապու իթմէքտէ իտի . պիրա պու կիպի
այլ ու իշլէթլէրին մէսարըֆընը տահմա Մորոք թէէսիյէ
իտէր , վէ ֆագաթի ծագը տահմա քէնտի թահհըը հիւքմիւն-
աէ պուլունալըրմագ իւզրէ , էլինէ պիր բարա վէրմէզ իտի :

ծագ պիր միւտտէթճիք քէմալը հայրէթլէ Մորոքա պագտըգտան սոնրա , տէտի քի .

— Ֆիլ հագըգա սէնին սէնաաթըն մէտարը իֆթիխար օլաճագ պիր սէնաաթ տըր . չու սըրատա պիւթիւն տիւնեա

իւզէրինտէ սէնին կիպի իքի ատէմ պուլընմատըդը իչուն իֆթիխար իտէպիլիրսին . . . լաքին չոբանը եաճֆէ չայան տըր քի , պու չանլը սէնատէ իլէ իքթիֆա իլմէյօրսըն ։

Մորոք . — Նէ՞ տէմէք իսթիյօրսըն ։

Թաղ . — Մէսարըֆըլլա կիճէ կիւնտուզ պանա զըյաֆէթլէր վէրտիյին ֆէնատա նէ՞ վագթ զուհուրա կէլէճէք ։

Մորոք . — Իշ գըզըշըյօր . . . ֆագաթ հէնուզ վագթը կէլմէմիշ տիր . իչթէ պունըն իչուն տըր քի օ պէօյուք կիւնիւն վիւրուտունէ գատար , սէնի էլիմին ալթընտա պուլընտըրմադ իսթէյօրսըմ . . . պու հալտէն խօշնուտ տէյի՛լ միհին ։

Թաղ . — Նի՛չուն խօշնուտ օլմայաճաղըմ . . . պէն պունատան սօնրա նէ՞ եապապիլիրիմ . . . լագը հումմատընա թուֆթըլմըշ օլտըղմտան , չալըշմադ արզուսընտա պուլընսամ տախի , գուվվէթի պուլամայաճաղըմ . . . պէնիմ սէնին կիպի մէրմէրտէն գաֆամ վէ տէմիրտէն վիճուտըմ եօգ տըր . . . ֆագաթ պայդա չէյ իլէ սէրխօշ օլաճագ եէրտէ , պարուֆ իլէ սէրխօշ օլսամ իչիմէ կէլիր . . . պէնիմ ալթընտ պունտան պայդա չէյ իսթիխտաըմ եօգ տըր . . . պունտան պայդա , պու հալ պէնի տուշիւնմէքտէն տէ մէն՝ իսթիյօր ։

Մորոք . — Տուշիւնէճէք նէ՞ն վար ։

Թաղ . — (Մահզունանէ պիր չէհրէ իլէ .) Բէք էյի պիլիրսին քի պէն տուշիւնէճէք օլուրսամ , եալընըզ պիր չէյ հադգընտա տուշիւնիւրիւմ ։

Մորոք . — (Հագարէթամիզ պիր թարզտա .) Էլան գըրտալիչա Պաքտանալը մը տուշիւնիւյօրսըն ։

Թաղ . — Էվվէթ , էլան անը տուշիւնիւրիւմ . . . էկէը հիչ տուշիւնմէյէճէք օլուրսամ , եա էօլմէլիյիմ վէ եախօտ պիւս պիւթիւն աէրսէմ օլմալըյըմ ։

Մորոք . — (Մարըղընը պաղլայալագ .) Շաչղը՛ն , սէն հիչ պիր վագթ չիմոքքի գատար սըհհէթտէ պուլընմա-

տըղըն կիպի, ագը ու ղէքեավէթինին տախի պու տէրէճէյէ վարտըղը հիչ պիր վագթ կէօրիւլմէմիշ տիր։

Գու աքրատա, Մորդք ըլա Գուշ-թու-նիւ արասըն-տա ճէրէյան իտէն մուհավէրէ պիրտէն պիրէ մունգաթի օլտու. Գողիաթ ալէլ ածէլէ օտայա կիրտի։

Մէրդումըն գամէթի տէհշէթպաճասը պիր գաթ տահա քէսպի ճէռավէթ իլլէմիշ, վէ քէնտիսի տէ Հէրքիւլ նամ գահրամանըն օլտու Ալկիդէսին գըյաֆէթինէ կիրմիշ իտի. պահչ բարմաղը գալընըղընտա տամարլարը հավվի ալան տգաի վիճտուտի՝ թէն ըէնկի ֆանէլա տօնը իլէ գըրմըզը տիգլայի ալթընտա պիր գաթ տահա գապարմըշ կէօռ ըիւնիւյօրտը։

Digitized by Google

Մորոք. – Պէօյլէ ֆաւրթունա կիպի պուրայա կիրմէյէ նէ՞ սեպէպ վար. – տէյու սօրտու։

Գողիաթ. – Թէաթրօ սալասընտա պաչգա պիր ֆուրթունա ճէրէյան իսկօր. սէյիրճիէր սապրսըզլըգ ալէամէթի կէօսթէրմէյէ պաչլայօրլար, վէ ճին-չարխընչ կիպի հայգըրըյօրլար. ֆագաթ հէբսի պու տէյիլ տիր։

Մորոք. – Տահա՞ նէ վար։

Գողիաթ. – Էվել պու ագշամ օյնայամայաճագ տըր։

Մորոք. – (Հէմեն տա էնսուիշէ իլէ պէրլիյէ տէօնէրէք.) Նիչո՞ւն։

Գողիաթ. – Շիմտի անը կէօրմէքտէն կէլիյօրըմ... մահալը մախսուսընտա պիր քէօշէտէ եիւղիւ գօյուն եաթմըշ... գուլագլարը պաչը իւզէրինտէ օ գատար եաթըյաշմըշ քի, զանն իտէրսին քէսիլիպ չըգարըլմըշ... պունըն նէ՞ տէմէք օլաբըղընը պիլիր սինիզ։

Մորոք. – (Պաչընըն չէքէ տիւզէնինի իքմալ իթմէք իւզրէ այնէյէ պագարագ.) Հէբսի պունտա՞ն իպտիթէ մի։

Գողիաթ. – Ֆագաթ պու քիւչիւք պիր չէյ տէյիլ տիր. հայվան սօն տէրէճէտէ գուատուրմըշ տըր։ Քէնափսինի՝ Ալվանիատա օ զայըֆ պէյազ պարկիրի բարալատաղը կիճէտէն պէրու, պու տէրէճէ վահչէթ իչինտէ կէօրմէմիշ իտիմ. կէօզլէրի գանտիլ կիպի բարլըյօր։

Մորոք. – (Պիֆիւթուրանէ.) Էօյլէ իսէ, կիւզէլ պօղազ պաղընը պօյնընա թագարըզ։

Գողիաթ. – Կիւզէլ պօղա՞զ պաղընը մը։

Մորոք. – Էվվէ՛թ, եայըը կէրտանլըղընը տէմէք իսթիյօրըմ։

Գողիաթ. – Պիր խըտմէթքեար գատըն կիպի սիզէ մուավէնէթէ իթմէմ լազըմ կէլէճէք, էօյլէ՞ մի. ֆէնա չէյ տէյիլ...։

Մորոք. – Ո՛ւս։

Digitized by Google

Գողիաթ . – (Ինսիչէլի պիր չէհրե իլէ .) Լաքին հէբսի պու տէյիլ տիր :

Մորոք . – Տահա՛ նէ վար :

Գողիաթ . – Ծնը տա սիզէ սէօյլէմէք իսթէրիմ :

Մորոք . – Սէօյլէ պագալըմ :

Գողիաթ . – Գուրատա տըր :

Մորոք . – Բի՛մ, պուտալա հայվան :

Գողիաթ . – Ինկիլիզ :

Մորոք պու սէօզիւ իշիտինճէ տարտըլըր , վէ տամարլարընտաքի գան գուրույուպ , գօլլարը քէնտիլինտէն աչարը տիւշտիւ : Ժագ Րէննըբան՝ վահչի հայվանլար ղալիպինին եիւզիւնտէքի սօղուն ըլըգ վէ թէղայեիւրիւ կէօրիւնճէ , թէաճճիւպաէ գալըր :

Մորոք Գողիաթա միւթէվէճճիհէն .

— Ինկիլի՛զ մի . . . սէն քէնտիսինի կէօրթո՛ւն մի . . . էմի՛ն մի սին . – տէստի :

Գողիաթ . – Գաթիլէն էմին իմ . . . քէրտէնին տէլիլինտէն պագտըղըմ զէման , հէման տա սահնէ յէ նազըր քիւչիւք պիր ըօճատա օթուրմըշ օլտըղընը կէօրտիւմ : Մէրգում օյունը եագընտան սէ յր իթմէք իսթիյօր : Սիվրի ալնընտան , իրի պուրնընտան վէ եուվարլագ կէօզէրինտէն քէնտիսինի թանըմագ բէք գօլայ տըր :

Մորոք թէքրար սարտըլըր : Էքսէրիյա վահչիյանէ պիր գայտաըղըգ կէօսթէրմէք իսթիյատընտա պուլընան պու ատէմ՝ կիթտիքճէ ալթ իւսթ օլարագ օ տէրէճէ իւրքմիւշ կէօրիւնտիւ քի , ժագ քէմալը հայրէթլէ .

— Պու ինկիլիզ քի՛մ օլույօր . – տէյտւ սօրտում :

Մորոք . – (Մէյուսիյէթինի քէթմ իտէմէյէրէք .) Գանա Սթրազպուրկտա թէսատիւֆ իթմիշ օլան պիր ատէմ տիր . . . մերգում օրատան պուրայա գատար արգամ սըրա կէլմէքտէ իտի . օ տա պէնիմ կիպի պարկիւլէրիյլէ սէյահաթ իթմէքտէ , վէ մէվգըր թէմաչայա գօյ-

Digitized by Google

ոչղըմ գյունլարըն հիչ պիրիսինտէն մահրում գալմամագ իւզրէ պէն նէ՛րետե թէվագգուֆ իտէրսէմ, օ տա օրատա թէվագգուֆ իթմէքտե իտի։ Լաքին Թարիսե մուվասէլէ-թիմոէն իքի կիւն էվվէլ եապամը պըրագմըշ օլտըղընտան, պէն ատ մէզգումըն էլինտէն գուրթուլմըշ զանն իսկյօրմա։

Ժագ. – (Միւթէաճճիպանէ.) Գուրթուլմի՞շ մը զանն իսկյօրսըն... մէվգըի թէմաշայա գօյտըղըն օյունլարըն հիչ պիրիսինտէն մահրում գալմագ իսթէմէյէն պէօյլե պիր միւշթէրի հագգընտա պու սէօզիւ նա՞սըլ սէօյլէյէ-պիլիրսին։

Մորոք. – (Կիթտիքճէ մահղուն վէ մէյուս օլարագ.) Էվվէ՛լ, պու ալչագ ատէմ՝ մէվգըի թէմաշայա գօյտըղըմ օյունլարտան պիրիսինտէ, հայվանլարըմ պէնի քէնտի կէօզիւ էօնիւնտե բարալայըպ եէյէճէքլէրինէ տաիր քիւլիյէթլի պիր մէպլաղ պահսա կիրիշմիշ տիր. չիմտի պահսընը գազանմագ իւմիտինտէ պուլունըյօր... պունըն իչուն եապամը պըրագմայօր։

Գուշ-Թու-Նիւ Ինկիլիզին չու էֆքեարընը օ՛ տէրէճէ կիւլիւնճ պուլսը քի, միւտաէթի մէտիսէտէն պէրու իլք տէֆա օլարագ սէրպէսթանէ պիր գահգահա սալը վէրտի։ Մորոք իսէ՝ հիտաէթ ու վահշէթինտէն պէնդի ուչարագ, էօյլէ պիր թավըր թէհտիտքեարանէ իլէ իւզէրինէ սէյիրթտի քի, Գողիաթ իքիսինին ապասընա կիրմէյէ մէճպուր օլտու։

Ժագ. – Հայտի՛... հայտի՛... հիտաէթլէնմէ... մասամ քի սէօյլէտիյին սէօզ ճէհտի իսիշ, պէն տէ արթըգ կիւլմէմ. – տէտի։

Մորոքըն հիտաէթի սիւքիւնէթեապ օլարագ, պօղուգ պիր սէտա իլէ Գուշ-Թու-Նիւյէ խիթապէն.

— Պէնի ալչա՞գ մը զանն իսկյօրսըն. – տէտի։

Ժագ. – Խա՛յր։

Digitized by Google

Մորթք . – Հալ պու քի պու պէտչէհրէ Ինկիլիզ գաբ-
լանըմտան վէ քարսըմտան զիյատէ պէնի գօրգուտը յօր :

Ժագ . – Մատամ քի պու սէօզիւ սէն սէօյլէյօրսըն , պէն տէ ինանըրըմ . լաքին պու ատէմին պուրատա հաղըր պուլընմասը սէնի նէ՛ իչուն գօրգութտըղընը անլայամա-յօրըմ :

Մորթք . – Լաքին տիւչիւն պիր քէրրէ քի , հարէքեա-թըմ վէ պագըչըմ իլէ զապթ իթմէքտէ օլտըղըմ վահչի հայվանլարըն էտնա հարէքեաթընը ալէտ տէվամ թէճէա-սիւս իթմէյէ մէճպուր օլտըղըմ հալտէ , ուֆաճըգ պիր տըգգաթսըզլըգլա հայվանլարըմըն տիշլէրինէ չիքեար օլ-մագլըղըմա մունթազըր պուլընան իչի կէօզիւն պանա մունաթընֆ օլտըղընը տիւչիւնմէք պէնիմ իչուն ֆէվգ էլ ատէ մուճիպի տէհչէթ տիր :

Ժագ . – (Փէնտոխի տէ սարսըլարագ .) Շիմտի պէն տէ անլայօրըմ . . . ֆիլ հագըգա գօրգուլաճագ չէյ :

Մորթք . – Էվվէ՛լ . . . պիր տէֆա սահնէյէ չըգընճա , օ ուղուրսըզ Ինկիլիզին եիւզիւնիւ կէօրմէմէյէ նէ՛ գա-տար ճահտ իթսէմ տահի , եինէ անըն եուվարլագ կէօզ-լէրի իրի իրի աչըլմըշ վէ պէնիմ իւզէրիմէ աթֆ օլընմըշ օլտըղը հալտէ , խայալըմտա թէճէահիւմ խոյօր : Պիր տէ-ֆա ֆիքրիմ պու ճէհէննէմլիք Ինկիլիզ իլէ մէշղուլ օլա-րագ , ազ գալսըն գաբլանըմ կայէն գօլըմըն պիրինի գա-բահագտը . . . : Օ՛հ , Ալլահ պէլասընը վէրսին , պու հէ-րիֆ պէնիմ իչուն պէօյիւք պիր ֆէլաքէթի մուճիպ օլա-ճագ տըր :

Պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սօնրա , Մորթք օտա տէ-րունինտէ քէմալը հէյէճան իլէ կէզինմէյէ պաշլատը : Գողիաթ գապա վէ վահչիյանէ պիր թարզտա .

— Էֆէլին գուլագլարընը գաֆասը իւզէրինտէ եասը-լաթմըշ օլմասընա նազարէն , էկէր թէմաշայա չըգմագ-տա էլան ինատ կէօսթէրէճէք օլուրսանըզ , սիղէ աչըգ-

Digitized by Google

տան այրղա սէօյլէրիմ քի Ինկիլիզ պու ագշամ պտհսրնը գազանաճագ տրր . – տէտի ։

Մորոք . – Ցէֆ օլ չունատան , հայվան , պիր թագըմ ուղուրսրդ քէշֆիյաթընլա պաշրմը աղրրթմա . . . կիթ տէ Էֆլին կէրտանլրդընը հազրրլա ։

Գողիաթ . – Բէք էյի , հէր քէսին պիրէր միղաճը վար. սիղ բարաա չէշնինիզի պագտրրմագ իսթէյօրընրդ ։

Մէրգում՝ պու յաթիֆէտէն սօնրա , եավաշ եավաշ օտաատան տրշարրը չրգտրը ։

Գաշ–թու–նիւ . – (Մորոքա խիթապէն .) Մատամ քի պու եօլտա գօրգուլարրն վար տրր , բարսրն պու ագշամ խասթա օլտրղընը իլան իտէմէդ միսին . – տէտի ։

Մորոք ումուդլարրընը գալտրրտը վէ վահիյանէ պիր հէյէճան իլէ , ճէվապէն .

— Նամուսրնը վէ հաթրա հայաթընը պիլէ պիր օյուն քեաղրտրնա հասր իտէն գումարպազլարրն էյլէնճէսի նէ՛ օլտրղընը ՝նիչ իչթիմի՞չ միսին ։ Իչթէ պէն տէ հայաթըմը թէհլիքէյէ աթարճասրնա արզ իթտիչիմ պու հէր կիւն. լիւք թէմաշալարտա , ճէսարէթի քիւսթ ախանէմտէն տիւ. չարը տէհչէթ օլուպ զանղրր զանղրր թիթրէյէն պիր սիւ. րիւ սէյիրճի մուվաճէհէսինտէ էօլիւմէ գարշը ճէնքէչէ. մէքտէն վահիյանէ պիր ղէվգ տույարրմ. . . հաթրա պու Ինկիլիզին պէնճէ մուճիպ օլտրղը խէվֆ ու տէհչէթտէ տաախի պազը քէրրէ պիլա իխթիյար միւտհիչ պիր թէէսիր հրսա իտէրիմ. – տէտի ։

Գու սրրատա թէաթրօ միւտիրի վահչի հայվանլար ղալիպճինին օտասրնա կիրիպ , անրն աէօզիւնիւ գաթ իտէրէք տէտի քի .

— Զանր իւչ տէֆա չալապիլիր միյիղ , մօսիէօ Մորոք . պաշլանրղճ մուղիգասր օն տագրգատան զիյատէ սիւրմէ. յէճէք տիր ։

Մորոք . – Զալապիլիթահինիզ ։

Digitized by Google

Միւտիր . – Բօլիս գօմիսէրի չիմոի թէքրար կէլէրէք, բարսը պաղլամադա մախասուս օլան թքի զինճիրի իլէ պահ-նէնին տէօշէմէ թախթասընա մըխլանմըշ օլան հարփայը թէտգիգ վէ պունլարըն քհաֆֆիէսինին տէ եմնիյէթսախշ օլաճագ տէրէճէտէ մէթին վէ միւհքէմ օլտըղընը պէյան էյլէմի :

Մորոք . – (Մըրըլտանըրճաապնա .) Էվվէթ , էմնիյէթ-սախշ օլաճագ տէյնէճէտէ տիր . . . Լաքին պէնիմ իչուն տէյիլ :

Միւտիր . – Տէմէք քի չանը իւչ տէֆիա չալտըղընըզ , էօյլէ՞ մի , մօսիէօ Մորոք :

Մորոք . – Էվվէ՛լ , չալտըղընըսընըզ :

Պու աէօգիւ միւթէագըպ , թէաթրօ միւտիրի Մորոքըն օտասընտան տըշարը չըգտը :

8

ԲԷՐՏԷՆԻՆ ԱԶՂԱՄԱՍԸ

Ատէթտէն օլտըղը իւղրէ բէրտէ ատրգասընտան իւչ տէֆիա չան չալընտը , վէ պատէհու մուզիգա թադըմը թէ-րէննիւմէ պաշլատը . հալ պու քի պու մուզիգայա գուլագ վէրէն օլմատը :

Թէաթրօ սալասը ղայէթ շաշաալը պիր վէնգարէ իւ-րայէ իթմէքտէ իտի : Սահնէնին սաղ վէ սօլ թատրաֆլա-րընտա պուլընան իքի ատէտ պիրինճի լօճատան մատտա , պիւթիւն եէրլէր թուղրըմըշ ըտը : Թէմաշանըն ղարապէ-թի վահչիյանէսի սէպէպիյլէ մէզադա տիւշէրէք թէաթ-

բոյա կէլմիշ օլան պիր խայլը ղարիֆ վէ նազիք դատընլար լօճալարը իշղալ իթմիշլէր , վէ սահնէնին էօնիւնտէքի դօրթուդլը սանտալիէլէրտէ տախի սապահլայըն պարկիրլէք իլէ Շանզ-Էլիզէտէ կէզինէն տէլիգանլըլարըն էքսէրիսի օրթուրմըշլար ըտը :

Գիր սանտալիէտէն տիկէրի տրասընտա թէաթի օլան աթիւտէքի սէօզլէր՝ պու տէլիգանլըլարըն մուհավէրամը հադդընտա պիր ֆիքր վէրէպիլիրլէր :

—Պիլի՞ր միսինիզ , ազիզիմ, Ալպէլէյի (1) կէօրմէք իչուն թէաթրոյա պէլքի պու դատար ղալէպէլիք թօբլանմայաճադ ըտը :

—Շիւպհէսիզ . . . պիր դօմէտիաճը աէտասընըն պիր արշանըն կիւմիւրտէմէսի ճանընտա նէ՞ հիւքմիւ օլաճաղիլիր :

—Պու Մորոքըն՝ բարսընը պիր զէնճիր իլէ սահնէտէ պիր տէմիր հալգայա պաղլամասընա նա՛ռըլ միւսապատէ իտիլտիլինէ պիր տիւրլիւ ագլըմ էրմէ յօր . . . ճա պու զէնճիր գօրաճադ օլո՞ւրսա . . . :

—Զէնճիրին գօրմասը միւնասէպէթիլէ , ճատամ տը Պէնվիլ զիքրէ չայան տըր . մէրգումէ գաբլան տէ յիմ իւսէ տէ , գաբլանտան տա աշադը գալմազ . . . գարշըքի իքինճի լօճալարտան պիրինտէ քէնտիսինի կէօրիւյո՞ր մըսընըզ :

—Մէրգումէնին զէնճիրի զէվճիյէթի գօրաէմըշ օլմասը քէնտիսինէ բէք ճադըշմըշ տըր . պու սէնէ տահա զիյատէ կիւզէլէշմիշ :

—Ա՛յ , պիզիմ տիւշէճ տը Մէն-Թրիյէ պագընըզ . . .

---

(1) Բասին նամ չափրի մէշհուրըն Թէլիֆքէրտէսի օլան պիր Թէաթրօ օյունը տըր քի , հավի օլտըղը էֆքեարըն նէճաթէթի վէ միւթալաաթըն լէթաֆէթի հասէպիյլէ ֆրանսանըն էՙն պէօյիւք միւէլիֆլէրի Թարաֆընտան մազհարը Թագտիր օլմըշ տըր։

Digitized by Google

լաքին պու ագշամ նէ՛ գատար կիւղէլ վար ըսա պուրա-
յա թօրլանմըշ... պու սէօզիւ պիզիմ իչուն սէօյլէմէ-
յօրըմ։

—Հագըդաթէն Իթալիան թէաթրօսընըն սալասընա
տէօնմիւշ... նէ՛ մէսէրրէթպախշ վէ էյլէնճէլի թէմաշա։

—Սէօզ արամըզտա գալսըն եա՛, բէք էյի եաբըպ տա
էյլէնիյօրլար. չունքի ուզուն միւտտէթ էյլէնէմէ յէճէք-
լէրի տէ մէլհուզ տըր։

—Նէտէ՞ն։

—Եա քոլէրա Բարիսէ կէլիբսե։

—Ատամ սէ՛ն տէ. սիզ քօլէրայա լինանը՞ր մըսընըզ։

—Հա՛յ հա՛յ... տէ յինէ յինի էլինտէ թուէմըշ օլտըզը
հալտէ, եիւրիւյէ եիւրիւյէ չիմալտան պու Թարաֆլարա
կէլիյօր։

—Եօլտա կէլիր իքէն քէնտիսինի չէյթան ալսըն տա
եիւզիւնիւ պուրատա կէօրմէ յէլիմ։

—Շիմտի Լօնտրատա տըր տէ յօրլար։

—Ուղուրլա՛ր օլսուն։

—Րէճա իտէրիմ, պաշգա չէ յտէն պահս իտէլիմ.
պունըն պէր զաաֆը գալսպ օլտըղընըզ պիլիրիմ. լաքին պէն
պու կիպի սէօզլէրտէն բէք միւքէտտէր օլսուրըմ։

—Էլպէթթէ։

—Ա՛հ, էֆէնտիլէր... էկէր եանըմայօրսամ... թա
քէնտիսի տիր...։

—Փի՛մ։

—Մատմուազէլ տը Գարտօվիլ՝ մարքի տը Մորէնվալ
վէ մատամասը յլա պէրլիքտէ սահնէնին եանընտաքի պի-
րինճի լօճայա կիրիյօր։ Պու գըզ թէմամըլլա քէսպի հա-
յաթի իլէմիշ տիր. սապահլայըն Շանզ-Էլիզէտէ, ագշամա
տա պուրատա հա՛...։

— Բէք տօղրու... մատմուազէլ տը Գարտօվիլ տիր։

—Եա՛ Բապպի, նէ՛ գատար տա կիւղէլլէշմիշ...։

Digitized by Google

—Ցուրտինինիզի ազատըզ պանա վէրինիզ։

—Քէնտիսինի նա՞սըլ պուլույօրսընըզ։

—Նիւզէլլիի ճալիպի հայրէթ օլաճադ տէրէճէտէ . . . ատէթա կէօզէրիմի գամաշտըրըյօր։

—Չէմ պու կիւզէլլիկի իլէ պիրլիքտէ չէյթան գատար ատըլը վէ սէնէվի խուշ կիւզ պին ֆրանգ գատար իւրատը վար տըր . քէնտիսի օն սէքիզ եաշընտա , սոնրազատէ պիր ֆամիլեայա սկնսուպ վէ հավա կիպի տէ սերպէսթ տիր։

—Տէմէք քի քէնտիսինէ խօշ կէօրինէճէք օլուրսամ , Խաբրն վէ հաթիթա պու կիւն ինսանլարըն է՛ն պախթիյարը օլաճակիրիմ։

—Հա՛յ հա՛յ . . . ինսան հէմ տիմանէ օլուր վէ հէմ տէ ազատ։

—Րիվայէթէ կէօրէ , տ՚ինժու սօգաղընտաքի գօնաղը հիւրի իգամէթկեահը կիսի պիր չէյ իմիշ։ Պէ պէ կիչի հիքեայէսինտէքի մաեալլարը իսկատ իտէճէք տէրէճէտէ պիր համմամ սալասը իլէ պիր տէ եամադ օտասը վար ըմըշ։

— Հէմ տէ հավա կիպի սերպէսթ հա՛ . . . պու սէօզ ասլա խաթըրըմտան չըգմայաճադ տըր։

— Ա՛հ , պէն անըն եէրինտէ օլմըշ օլսայըտըմ . . . ։

— Պէն պէօյուք պիր խաֆիֆմէչրէպլիքտէ պուլունըր ըտըմ։

—Ա՛հ , էֆէնտիլէր , պու գըզըլն է՛ն էվվէլ սէվէճէյի աէլիգանլը նէ՛ գատար պախթիյար տըր։

— Տէմէք քի քէնտիսինին իւէք չօգ ատէմ սէվէճէյինի զանն իտիյօրսընըզ , էօյլէ մի։

— Էվվէ՛լ , հավա կիպի սերպէսթ օլտըգտան սոնրա . . . ։

— Իչթէ պիւթիւն լօճալար տօլտու . եալընըզ մատմուազէլ տը Գարտօվիլին գարչըսընտաքի պիրինճի լօճա

Digitized by Google

պօշ գալմըշ տըր. օ լօճատա օթուրաճագ ատէմիէր նէ պախթէյար ըմըշլալը։

— Պիրինճի լօճալարտա ինկիլիէրրա ոէֆիրինին մա. տամնասընը կէօրտիւնիւզ միւ։

— Եա բրէնախ ա՛Ալիմարը՛... նէ՛ թօհաֆ պուքէթ։

— Պէն օ պուքէթին իամինի պիլմէք իսթէր իսիմ։

— Պի՛լմէյօր մքսընըզ, ժէրմինեի տիր։

— Ֆագաթ պու արալանըալար վէ գաբլանըալար պուրայա պէօյլէ կիւզել պիր ճէմիյէթի ճէլպ իթտիքլէրի իչուն նէ՛ գատար իֆթիխար իմտէլէր, հէրի տիր։

— Տըգդաթի իսի՛յօր մքսընըզ, էֆէնտիլէր, կիւզել գատընըալար նա՛սըլ տա մատմուազէլ տը Գարտօվիլի թէ. մեաշա իսթէյօրլար։

— Էվվէ՛թ, հէր քէսին նազարը տըգդաթը քէնտի. սինէ մունասիպ տըր։

— Ինչենտիանին ալէմէ կէօսթէրմէյէ յէ հադդը վար տըր. զիրա պիչարէնին տիվանէ օլտըղընը հէր թարաֆա թէֆվա. թուր իմտիլէր։

— Ա՛հ, էֆէնտիլէր... շու սէվիմլի վէ կիւզել չէհրէ. յէ ատ պագընըզ։

— Նէ՞րէտէ, նէ՞րէտէ։

— Մատմուազէլ տը Գարտօվիլին ալթընտաքի քիւ. շիւք լօճատա։

— Օ Նիւրէմպէրկին պիր ֆընտըգ գըրըճըսը տըր։

— Օտունտան պիր ատամ տըր տէհէք, տպհա միւ. նասիպ օլսուր։

— Նէ՛ տէ եուվարլագ վէ տիք կէօզլէրի վար։

— Եա պուրնը՞։

— Եա ալնը՞։

— Նէ՛ կիւրիւճ թասվիր։

— Ամա՛ն, էֆէնտիլէր, սուսընըզ, իչիմէ բէրաէ աչը. լըյօր։

Digitized by Google

Ֆիլ հագրգռա բերտե աչքերը։ Ամիտէքի վուգուաթը էյիճէ անլայախլվէք իչուն, շուրատա պաղը իյզահաթ վերիվմեսի միւնասիպ սիր։

Սահնէնին ազ թաւրաֆընատա պուլընան գէվին գաթընըն պիրինճի լօճասը իքի գըսմա այրըվմըշ օլուպ, պաունշատան պիրինտէ մէրգուման տէլիգանլըլարըն իչարէթի խմտիքլէր ու տահմիլեր պուլընմագտա, վէ սահնէյէ ուահա եազըն օլան տիկէրինտէ իսէ՝ Մորոքը ֆէվգ էլ ատէ գօրգուժմագտա օլան ղարիպ իւլ գըյաֆէ վէ պէրչէհրէ Իսկիլիզ օֆուրմագտա ըտը։ Մէրգումըն լօճա տախթինտէքի գաբանըզգ իչինտէ բէք միւտհիշ կէօրունէն ուղուրազ չէհրէմինի լայըգը վէճհ իւզրէ թասվիր իտէպիլմէք իչուն, Հոֆմանն նամ էտիպի մէշհուրըն զէքեավէթի նատիրէսինէ վէ խայալաթը ֆէվգ էլ ատէսինէ մալիք օլմագ լազըմ ոլըր։

Գու Ինկիլիզ թագրիպէն էլլի եաշընատա պիր ատէմ օլուպ, թէմամըլյա ապչտան խալի օլան ալնը իլէրիյէ տօղրու ուզանմըշ, վէ գաշլարը տախի թամ իւչ քէօշէ չէքըլինի անտըրմագտա պուլընմըշ ըտը. իչպու գաշլար ալթընատա, չըգընթըլը վէ սիվրի պուրնընըն եանը պաշընատա տախի իքի ատէտ եէչիլ վէ եուվարլագ կէօզլէր քարըլտա մագտա ըտը։ Ավամըն տէտիյի կիպի ֆէնարէ էզդաճէ չէքընէ օլան չէնէսի՝ գուլագլարընըն ուճընատ գատար կիսէն կէօմէչ յինին կէնիչ եազասը կիպի գօլալանմըշ օլան պէյազ վէ էնլի գրավաթը ալթընատա նըսֆէն կէօրիւնմէզ օլմըշ ըտը։ Գու ատէմին չէհրէսի հէր նէ գատար ոան տէրճէ զայըֆ վէ քէմիքլի իտի իսէ տէ, րէնկի հէմման տատալ տէնիլէճէք գատար գըրմըզը օլաըզընատան, պէպէքլէրինին բարլագ եէչիլ րէնկի վէ կէօզլէրինին պէյազը՝ պիր գաթի տահա կէօզէ չարբմագտա ըտը։ Ֆէվգ էլ ատէ պէօյիւք օլան աղզը՝ կեահ Սգոչեալըլարա մախսուս էսկի պիր բագա հավասը մըրըլտամագտա վէ կեահ տախի միւթէհիզիյանէ պիր թէպէսիմէ խաֆիֆճէ աչըլմագտա ըտը։

Digitized by Google

Մա մանքիհ պու ինկիլիզ պէօյուք պիր իհթիմալլա կի-
յինմիշ իտի։ Մատէն տուլմէլէրի պուլընան մահ էլպիսեհ
ալթընտան՝ գրամաթը կիպի գուսուրտուզ տէնիլէնէք գա-
տար պէյազ օլան քիքէ պէգինտէն մնամալ եէլէյի կէօ-
րիւնմէքտէ, վէ իքի զիգըյմէթ գըրմըզը եագուէ տախի
կէօմիլէ յինին տուլմէլէրինի թէչքիլ եմմէքտաէ իտի։ քարըշգ
վէ թէմիզ էլտիվէնըէր կէչիրմիշ օլտուղը էլլէրինի աէ ջաճա-
նէն քէնարընա տայալմըշ ըտը։ Բէնտիսինի կէօրէնէէր՝
պու օյունըատը նէ՛ կիպի ղարիպ վէ մուհթէշ պիր ատգու թ-
լէ սէյր իմմէյէ կէլմիշ օլտուղընը պիլսէյէր, անըն գա-
պա վէ չիրքին չէհրէսինտէն իսթիհզաքեարի պիր գահգա-
հա ատալը վէրէճէք եէրտէ, հէման տա տուշարը տէհշէթ
զուրըատ, վէ քէմալը սուքիւնէթ վէ էմնիյեթլէ վահշի
հայվանլար զալիպինին էօլիւմիւնէ պէքլէմէքտաէ օլան պու
իքի իրի վէ եառավրուզ կէօզլէրտէն Մուտքըն հըտա իմ-
մինի խէվֆ ու տէհշէթի անլայապիհրէէր իտի։

Ինկիլիզին գապտանլըգ լօճասը եկէ Մ. վէ մատամ տը
Մորէնվալըն վէ մատամուազէլ տը Գարտօվիլին պուլընտըգ-
լարը լօճա ատրասընտա զարիպ պիր գրատիյեթի մուշահէ-
տէ օլունմագտա ըտը։ Ատրիէն սահնէ թաթաֆընտա օ-
թոտրմէշ-օլուաք, պայշընը եալընըզ սայլարա ատնամալըզ
վէ Զին պիւրիսմճիլիյինտէն մամուլ կէօք մախսի պիր ֆիս-
թան կիյինմիշ վէ գօրսաժընա տա զիգըյմէթ ինճալէրէ
մուզէյէն պիր պրօշ եէրլէշտիրմիշ իտի։ Մորիէնին չու
հալի բէք զիյատէ ճալիպի հայրէթ իտի. եէնէ տէ Չին-
ահմէտանըն է՛ն նատիտէ չիէքգէրինատէն մուրէթթէպ պէօ-
յիւք պիր պու քէթ թատմըշ ըտը։ Լօճանըն տիկէր թա-
թաֆընտա օթոտրմըշ օլան մատամ տը Մորէնվալ տախի
քէզալիք քէմալը զարաֆէթ վէ սատէլիյէ կիյինմիշ իտի։
Մարքի տը Մորէնվալ իսէ՝ զայէթի կիւզէլ, գումրալ սաչ-
լը վէ զայէթ եագըշըգլը պիր տէլիգանլը օլուպ, իքի գա-
տընըն սրգասընտա օթոտրմըշ ըտը։ Մ. տը Մոնպրանըն

Digitized by Google

տագնապ ալ տագնապ մուվասէլէթի մէհէուզ իտի։ Ծահ. նէնին տաղ թարտաֆընտա, Ասրիէնին լռծասը գայրըսըն. տա վազը ալերինճի լօճա ։ վագէտ գտատար ապշ գալըշ ըտը։

Թեաթրօ տահնէսի հինախոճանըն դայէթ ճգսիմ պիր օրմանընը իրայէ իճմէգտե իտի քի, պու օրմանըն խլէ. րինատե դայէթ ճգսիմ հինախոճան տաղացլատը սրվիճ գայա բատրչալատը իւղերինտե եւս քսէլմէգտե, վէ գըրմըղը յա մսիկ օլան գատապէն սէմանըն պատը քէօշէլէրինի անճագ կէօսթէրմէգտե իտի։ Սահնէնին հէր իքի թարտաֆընտա վագը արալըգ թէրտեէլէրի հէր էրգ գայա բատրչալատը պուլնան տաղաճ կըղընճըլատըրընը իլգայէ իճմէգտե իտի, նիհայէթի սահնէնին ապ թարտաֆընտա, Ասրիէնին լռճա. սընըն քա ալճընտա, գարանըգ վէ տէրճն պիր մատա. քա կէօրունմէգտե իտի քի, պիր հանատ տատղըն չիտտէթի իլճիհատը ատագատըյա օրայա ֆըրլանմըշ օլան պիր Խր. զընն կրանիճի թարչըատը թէէնճէյէ եատը եատը յա կատտատ օլմըշ զանն օգանը յօր ըտը ։ Պու վահկիյանէ վէ հէյատի. նէ. ւնա վէնգատէ ճատխագ հայրէճ օլաճագ պիր տատրմէտե թէրճ իպ իտիլմիշ իտի ։ տահնէ էօնիւնատ սբրալանմըշ օ. լան գանատիլէր ընտֆէն աչըմըշ օլտըգլարընտան, գըր. մըզը պիր ֆանօս վատրթատըյա էճրատֆա ատ ճչրէնկ պիր զըյա նէչը իճմէգտե, վէ պու տուրէճէ վճնագտէճ մէզ. քէ. բէնին հիւմնէնկիզ կէօրունիւչինէ պիր գամ տատա ատթ ըրմագտա ըտրըտը։

Ասթիէն՝ լօճատրնատան տաղացդ տրշատրը յա էյիլմիշ, ետնագլարը խատֆիճճ գբգատմըշ, կէօզլէրի խատրատմագ. տա վէ եհւբէյի չատրմագտա պու ըլմադը օլտըգը հատտե, ճատվանըն՝ ուսգատայա իլճիճա խճմիշ օլան պիչագտե միչահ քէօյէ յի գուբթատրմագ իւղդե նատ ատը վէճանէճ վէ ճէտատրէճի գահրատմանանէ վէյ պիր ատիչի գատրչանըն իւղ. րինէ ատէտրըմըշ օլտըգընդ իւղդ իտեն չէ յատանը թատավէ

ինչ-որ մի ուրիշ տեղ, որ ես չգիտեմ, ուր ես չեմ եղել, ուր ոչ ոք չի գնացել, ուր ոչ ոք չի գնալու, ուր ոչ ոք չի կարող գնալ, ուր ոչ ոք չի ուզում գնալ, ուր ոչ ոք չի ցանկանում գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ուզել գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ցանկանալ ուզել գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ուզել ցանկանալ ուզել գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ ուզել ցանկանալ գնալ, ուր ոչ ոք չի կարող ուզել ցանկանալ

պէր անթէերի կեցնմիշ, պաշընա գուշայուղը կիպի սորը չըզ-
ղըլը ալ պիր սարըգ պաղլամըշ վէ պէլինտէքի գուշաղըն-
տան առախի մուճեվհերաթ իլէ սիպէյլէն տպուն պիր խանա-
չէր առմըշ ըտը : Պոլ տէլիգանլը առա ճաղմա իտի :

Մէրգումի պիր ան գատարգ լօճանըն գարուսընտա տու-
րարագ , սէյիրճիէրին իշդալ իթմիշ օլտըգլարը թէհաթը
սալատընա գայտասըգճա պիր նիկահ ալթի իթմիշքանէն ան-
րա , լաթիֆ վէ առքինանէ պիր խէթիշամ ու տզլամիշէրէ
պէր գաչ ատըմ ալարագ , ատնտաքէլէչտէն պէրի իւզէ-
րինտէ օթուրտը , վէ պիր գաչ սանիյէ կէչգիքտէն տոնրա
պաշընը գարուչա տոպրու չեվիրէրէք , պէտտէլլի տէկքէ-
մէքտէ օլտըղը պիր քիմսէնինն իչերի կիրվէհիլինտէն տողայը
թէռաճխուպ իլէտի :

Նէհայէթ պէքլէտիկի քիմսէ զահիր օլտու . լօճարա-
րը աչմագ մէմուրիյէթինտէ պուլունան գատընն տոն-
թօռընը չըգարմագլա մէչղուլ օլտըղընտան , տպագըգ
կէճիքմիշ իտի : Պոլ քիմսէ գաուրագ տաչլը , տիլագեր վէ
նազիկ պիր գըղճըղագ օլուպ , քիրագ քէնկինտէ էնլի չըղ-
զըլարը հավի պէչագ իրէք պիր ֆիսթան կիյինմիշ , վէ
կէօյսիւնիւ վէ գօլլարընը տա հայասըղճա պիր սուրէթտէ
չըպլագ պըրագմըշ ըտը : Քիրագ րէնկինտէ գօրտէլլարը-
տան մուրէթթէպ իլէ տիւյիւմ՝ գումրագ սաչլարընն հէր
էքի թարաֆընը սըգարագ , էն սէվիմլի վէ է՛ն ույանըգ
չէհրէլէրտէն օլան մինի մինի սիմսարընը չէրչիվէ կիպի իհա-
թա իթմէքտէ իտի :

Օգույանլարըմըզ պու գըզըն Ռօզ-Բոմբոն օլտըղընը
էլպէթթէ անլամըշ տըրլար : Մէրգումէ էլլէրինէ պէչագ
վէ ուզուն էլտիվէնլէր կէչիրմիշ վէ պունլարըն իւզէրինէ
տէ կիւլլունճ պիր սուրէթտէ պիր չօգ տիկէգիգլեր քաղ-
մըշ ըտը . ֆագաթ պու էլտիվէնլէր քօմպուղ գօլլարընը
անճագ ևարը ևարըյա սէքիր իթմէքտէ իտիլէր : Էլինէ տէ
իրի պիր կիւղ պուքէթի թուքմըշ ըտը :

Digitized by Google

Ծոգ-Համբոն ձաղկանդեն թաւիրը սափինանէնիկ մուվա-
ֆիզ աստղերուն հաթէքէրի վտեճէք եղերուե , սըգաւոյա ըլլը-
լայու լօգայու վիրան , սանտալէլիի շամանթա իլէ օյնամի-
սը , վէ օթուրմադան էվվէլ վուզել ֆիսանընը վայմազ
իւզէն պիր մուսաֆիճիք սանտալիէսի իւզերինէ սալան-
սը , պաուէհու , թէֆաթրս սալասընա թօգլանմըշ օլան
ճեվկիլէթուեն կէրուէճ առյոլ իմ ժէքսիզին , էլինաէքի կիու
պուքէթնի ձալմայու գօգլաթսը , վէ նիհայէթի օթուրսը-
ղը սանտալիէ իւզերինէ մուվաֆընէօնի պուլսուս , Գու
սըրտաս ֆալինկա իճէքրար լօգայու կիրան վէ գաբուլը
գունգունտան օգնա , բրէնալին արգասընաս օթուրսը ,

Ամրիէն էլան Հինտ օրմանընը թէմաշայէ տալմըշ վէ
թաթը թաթը խաճըրէրէ իշի իզաղ իմ ժէքսէ պու-
լընմայ օլտըղընտան , պու եէնի կէլէնէրէ առյու ամֆը
նաղայտը տըգգամի իմ ժիվիչ իտի : Մէրգուժ պայընը պիւ
պիւթիւն սահնէ թաղտաֆընա չէվիրմիշ օլուպ , ճալմա թէռ
գաղշտան անըն առճագ Հադը սիմասընը կէօրէպիլտիյի
ճիհէմ չէ , մասամա ադէշ տը Գաղտավիւի թ ուանը յամանշ ընը

9

ԷՃԷԼ

Մօրոք իլէ սիյան բաղս արատընտա վուգու պուլացագ
օլան մաճհարէպէնին ժիւնտէրի պու ընտըղը օգէրա կիու-
ֆէ օաէրէցէ էֆէնտիմիզդէմ ալը չէ , իտի քի , ան յիր-
ճիլէրուեն էֆէնտիսի ան առյ Հասըը տըգգամի իմ ժէ-
յիտ , պիլաճա պէօյու ք ալը ժէրուգ վէ սադաղագլըգ վահչի

հայվանլար գալիպլինին զուհուր իտէճէյի տագըգայա պէգլէմէքտէ իտիլէր։ Խալգըն չոր գայտասըզլըղը՝ ֆարէնկա իլէ ձալմանըն լօճայա կիրմէսի իւզերինէ սէյիրճիլէր արասընտա բէյտա օլան մէրագ վէ հրսսը թէճէսիւսիւն տէրճէսինի թային իտէպիլիր. պու մէրագ՝ պիզիմ կիւնլէրիմիզտէ պազը ումումի մահալլէրտէ Ուրապ կէօրիւլտիւյիւ վագթ վուգու պուլսըղը կիպի, ղալէպէվիք ասասընտա խաֆիֆ պիր վէվվէլէ վէ ումումի պիր հարէքէթ հուսուլէ կէթիրտի։

Օզ-Բոմբոնըն պէօյլէ պիր թէաթրօ իչուն կիւլիւնճ օլաճագ տէրճէճէտէ չալչաալը օլան էլպիսէսինէ բազմէն տաքսա տիլպէր կէօրիւնէն նազիք վէ ույանըգ չէհրէմի վէ հելէ պէրապէրինտէ պուլունան տիլպէր Հինտի հագգընտաքի խաֆիֆմէչրէպանէ վէ թէքլիֆսիզճէ հարէքաթը խալգըն թէճաճիւպինի պիր գաթ տահա թահրիք վէ թէզեհտ իլէտտի. զիրա Օզ-Բոմբոն պու սըրատա, պիր հարէքէթի ճիվվէքաթարանէ իլէ, էլինտէքի կիւլ պուքէթինի գօգալաթմագ իւզրէ ձալմանըն եիւզիւնէ եանաչտըրմըշ ըտը. լաքին զրէնա՝ քէնտիսինէ մէմլէքէթինի իխթար իտէն սահնէ թասվիրլէրինի կէօրիւնճէ, Օզ-Բոմբոնըն թահրիքաթը ճիվվէքաթարանէսինէ մուգապէլէ կէօսթէրէճէք եէրտէ, կէօզլէրինի սահնէյէ աթթի իլէ պիր գաչ տագըգա խայալաթ տէրեասընա տալտը. պունուն իւզերինէ Օզ-Բոմբոն՝ էլինտէքի կիւլ պուքէթի իլէ լօճանըն քէնարընա ահէնկ վուսմաղա պաչլատը. կիւզել ումումզլաբընըն սալընթըտը, պու օյուն պուտալասը գըզըն օսըրատա մուզիգանըն թէրճէննիւմ իթմէքտէ օլտըղը կիւզել պիր հավայը սինէյէրէք, ազ չօգ ֆուրթունալը բագալար սէվասասըյա թուէրըմաղա պաչլամըշ օլտըզընա տէյալէթ իթմէքտէ իտի։

Մատամ տը Մորէնվալ՝ ֆարէնկանըն, ձալմանըն վէ Օզ-Բոմբոնըն պուլընտըգլարը լօճանըն թա գարշըսընտա

Digitized by Google

օթուլմըշ օլմըղընտան , պու երէնի կէլէնլէրին մուվասէ-
լէթինի վէ խուսուսըյլա Թօշ-Բոմբոնըն հարէքեաթը ղա-
րիպէի ճիվէքեարանէսինի չար չաբուգ ֆարգ իտէպիլմիշ
իսի . պինաէն ալէյհ՝ տէրեսի խայալաթա տալմըշ օլան
մատմուազէլ տը Գարտօվիլէ տօղրու էյիլէրէք վէ կիւլէ-
րէք .

— Ազիզէմ Ա.տրիէն , պուրատա է՛ն զիյատէ էյլէն-
ճէլի օլան չէյ Թէսաթրօ սահնէսի տէյիլ միր . . . պիր
քէրէ գարշըմըղտաքի լօճայա պագընըղ . – տէտի :

Ա.տրիէն « Գարշըմըղտաքի լօճայա՞ մը » տէյու Թէք-
րար իթտիքաէն սօնրա , պիր Թավրը միւԹէաճճիպանէ ի-
լէ մատամ տը Մորէնվալա տէօնտիւ վէ պատէհու կէօզ-
լէրինի իշարէթ օլունան մահալէ աթֆ իյլէտի . լաքին
նէ՞ կէօրսիւն պէյէնիլսինիզ . . . ճալմա կէնճ պիր գըզընը
ճանընտա օթուրըյօր , վէ պու գըզ իսէ էլինտէքի կիւլ
պու-քէթինի Թէքլիֆսիզճէսինէ անա գօգլաթըյօր ըտը :
Ա.տրիէն նէ՛ եաբաճաղընը շաշըրարագ , չէտիտ պիր էլէք-
Թրիգ տարպէսիյլէ Թա գալակահընտան վուրըլմըշ կիպի,
չէհրէսի էօլիւ չէհրէսի կիպի սարարտը , վէ խանչէր իլէ
վուրուլմըշ պիր ատէմին քէնտիսինի Թէհտիտ իտէն իքին-
ճի պիր տարպէյի պօշա չըգարմադա չալըշտըղը կիպի ,
քէնտիսի տէ պու մէնզարէի միւէլլիմէյի կէօրմէմէք իւղրէ
պիր սանիյէ գատար կէօզէրինի գաբատը : Պատէհու պու
քէտէրի ազիմի եէրինէ աչգ ու մուհապպէթի վէ հայսիյէ-
Թի զաթիյէսինէ գարշը տէհշէթլի պիր ժիւլահազա գատմ
օլարագ , քէնտի քէնտինէ տէտի քի .

— Ճալմա՝ իլէրիտէ նախլ օլաճաղը սատատէթի քէնտի-
սինէ պիր տէրճէյլէ գատար իխպար իտէն մէքթուպըմը
ալտըգտան սօնրա , եինէ պու գատըն ըլա պէրաբէր պու-
րատա պուլունսը՛ն :

Մէրգումէ պու հագարէթի ազիմէյի տիւշիւնիւնճէ ,
չէհրէսինին էվվէլքի սօղուն ըլըղը եէրինէ Հիճապ վէ ին-

Digitized by Google

ֆիալընտան մուրէվէլիկտ ապէր գըրմըգըլըգ գաիմ օլտու՝ վէ չու հադըգաթը միւտհիշէ մուգապէլէսինտէ եըլտըրըմտան ուրըլմըշճասընա .

— Ռօտէն պէնի ալտադմամըշ . . . — տէտի ։

Պիր տադըգա գարֆընտա ինանը տուչարը թէրիշանի վէ մահվ իլէ յէն օ նակէհանի հէյէճանըտըրն սիւրաթը միւտհիշինի նադշ ու թասավիր իմժագ գապիլ տէյիլ տիր ։ Պիչարէ Ատրիէն պիրտէն պիրէ էն լաֆիֆ մէտուտ տիյնէթ զիրվէսինտէն է՛ն տէհշէթլի ըզտըրատպաթ տէրթասընա տուչմուշ իտի . ապինապէրին պիր սանիյէ կէչմէտէն մատամ տը Մորէնվալըն սիւալինէ ճէվապէն .

— Գարչըմըզտաքի լօճատա պու գատար ճալիպի մէրադ օլտճագ նէ՞ վար , ազիզըմ ժիւլի . — տէտի ։

Պու գաչամագ եօլու ճէվապ՝ Ատրիէնին այթ իսմիլիւինու կիւզէմէմինէ վէ էվվէլքի սօղուգ գանըլըղընը թէքրար իքնիտագ իմժէսինէ մէյտան վէրմէքտէ իտի ։ Պէրէքէթի վէլոին սայլարընըն ուզուն գիւլիֆէրի իքնիթա-րաֆտան այաղը սարգարտագ եանագլարընը հէմման քատ-միլէն տէթը իմժիչ օլտրըղընտան , մատամ տը Մ՝որէնվալ չէհրէսինին նակէհգաւհար սօղտունըղընը վէ գըրմըգըլըղը-նը կէօրէմէյէրէք քէմալը պէչաչէթլէ տէտի քի .

— Նէ՞ սէյյէ յօլտընըզ , ազիզըմ , սահնէնին ճանընտաքի պիրինճի լօճայա կիրմիչ օլան Հինտուլէրի կէ՞օրմէ-յօր մընընըզ . . . պադընըզ . . . պիզիմ լօճանըն թա գալ-չընըճտաքի լօճայա պադընըզ ։

Ատրիէն . — (Մէթին պիր սէտա իլէ .) Ա՛հ , էվվէթ , էվ-վէթ . . . կէօրիւյօրըմ ։

Մարքիզ . — Էյ անլէրի ճալիպի մէրադ պո՛ւլմայօր մը-սընըզ ։

Մարքի տը Մորէնվալ . — (Նիւլէրէք .) Պադանընըզ ա՛ , մատամլար , պիչարէ էճնէպիլէրէ ադաճըդ միւսամահա վէ-վէրհամէթ կէօսթէրմէլի տիր . զավալլըլար պիզիմ ուսուլ

վէ ատաթ-ըմ-ըզը պիւմէզլէր. էկեր ուսուլ վէ ատաթ-ըմ-ըզը պիւմիշ օլսայ-ըտ-ըլար, պիւթիւն Թարիխ խալգը հուզուր-ըն-ա պէօյլէ ուչուն-ըզ պիր հալտէ չը-գար-ըլա՞ր մը խոխ։

Ա.տրիէն. – (Ձեռը պիր թէպէսիւմլէ.) Ֆիլ հագը-գա չու ատֆտէրուն-ը-գ-ար-ը չայան-ը մէրհամէթ տիր... քէնտիլէրինէ ճըմ-ըդ լազըմ տը-ր։

Մարքիզ. – Լաքին պէրապէր-ը-էրինտէ պուլ-ը-նան քիւչիւք գը-զ տէգ-ը-լիր-ը-մ ֆիամանը վէ չը-պալ-ը-ապ գ-ը-լա-ը-ր-ը-յ-ը-լա է-թէ-լ-ճէ կիւզէլ կէօրիւնիւյօր... օն ալթը օն եէտի եա-չընտա անճագ օլմալը տը-ր. պագ-ը-նը-զ, ազիզէմ Ա.տրիէն, մէրհամէթէ չայան տէյ-լ՚ մի տիր...

Ա.տրիէն. – Զէվճինիզ վէ սիզ պու կիւն վագթ-ը-նը-զը մէրհամէթլէ կէչիրիյօրսու-ը-նը-զ, ազիզէմ Ժիւլի. Հինտիլէրէ մէրհամէթ իլմէզլի, գը-զա մէրհամէթ իլմէզլի... պագ-ա-լըմ տահա քիմ՚ մէրհամէթ իտէճէ յիզ։

Մարքիզ. – (Կիւլէրէ-ը.) Ա.տրը վէ գը-ըմ-ը-զը սար-ը-գալ-ը կիւ-զել Հինտիլի աճըմամալը յը-զ. զիրա պիր ազ տահա կէչէճէ-ը-ք օ-ը-ուրսա, քիրազ ը-չէնկինտէ գօրտեչ-ը-լար թագ-ը-նմ-ը-զ օլան քիւչիւք գը-զ քէնտիսինի գուճագ-ը-լայ-ը-պ էօմէճէ-ը-ք տիր. պագ-ը-նը-զ, Հինտիլէ տօղրու նա՛մը-ը-ս էյ-լիմիշ գա-լմ-ը-զ։

Մարքիզ. – (Զէվճէ կիպի կիւլէրէ-ը-ք վէ տաւրպինիյէ-ը-ք Ռօզ-Բոմբանա պագ-ը-րագ.) Ֆիլ հագը-գա պուն-ը-լար բէ-ը-ք է-յ-լէնճէ-լի չէ-յ-լէր տիր. (Ա.տրիէնէ խոխ-ը-ապէն.) Հէմ պէն պիր չէ-յ քէչի խոխ-յօր-ը-մ... պու քիւչիւք գը-զ-ճ-ը-լագ խաֆի-ֆ-մէչ-ը-էպանէ հարէ-ը-քաթ-ը-լա պէր-ը-սապէր Հինտի տէ-լիգ-ան-ը-լը-յը չը-լ-ը-տ-ը-ր-ը-սա-ը-յա սէվ-ի-յօր... քէնտիճինին պիր պագ-ը-զը կէօղիւմէ իլիշտի քի, պու պագ-ը-զ բէ-ը-ք չօգ չէ-յ-լէր խֆա-տէ իթմէ-ը-քտէ խոխ։

Ա.տրիէն. – Պու գ-ը-ատար ինճէ թէ-տ-գ-իգ-աթա կիւրիշ-մէ յէ նէ՞ լիւզում վար, ազիզէմ Ժիւլի. պու կէնճ գը-զը-ն է-ը-ար-ը գ-ալ-պինի քէչի իթմէ-ը-քտէ պիզճէ նէ՞ մէնֆ-ը-ա-թ մէլհուզ տը-ր։

Digitized by Google

Մարքի . – (Զէվճէնի կնոջ տուրպինէն իւր պոգասրաց.) էկէր պու գըզ հինաւկի սեվկիօրաս , բէզ զիյատէ հապգը վար տըր . զիրա միւտուէթի էօմրիւմէ պու հինաւկի գա-տար կիւղել սիր տէլիգանը կէօրմէմիշիմ տիր . Հէր նէ գատար քէնտիսինի եանտան կէօրիւյօրամ առա , չէհրէմի-նին եարըսը էսկի զէմանատան գալմա գատարմիլը սա-նէմէր կիսպ սաճ վէ ճապիպէլի տիր . (Ատրիէնէ տօղրու էյիլէրէք .) Միզ տէ պէօյլէ կէօրմէ յօր մէրընըզ , մատամուա-զէլ . չիւպհէ եօգ քի սիզէ խիթապ իթտիխիմ պու պիւա-լին սէնտային նէֆիսէ յէ այիտ պիր պիւալ օլտըղընը ան-լարընըզ . . . :

Ատրիէն . – Էվվէթ , սէնտային նէֆիսէ նօգրէտաւ նագա-րընտան , պու հինաւկի զայէթ կիւզել պիր տէլիգանը տըր :

Մարքիզ . – Լաքին եանընտագի գըզ նէ ատրըզ չէյ ի-միշ . . . պագընըզ առուրպինէյէ նա՛տըզ պիզէ պագը-յօր . . . :

Մարքի . – Տահասը վար . . . պէս պէլլի պիզին քէնտի-սինաէ հատըզ իթտիխինիզ հայրէթի փէվգ էը ատէյի հինա-ւկէյէ տէ թէպլիղ իմմէք իւղրէ , էվինի տէ գայատըղճատընա-անըն ումաւզընա տօգունտըրը յօր :

Ֆիլ հագըգա ճամա՛ օ զէմանա գատար քէնտիսինէ մէմլէքէթիմի իմիթաս իտէն օրմանն մէնզարէլէրինի թէմա-շայէ տասմըզ օլտըղընատան , Իօզ-Բոսֆօրը հատրէքատիը ճիլվէքատարանէ վէ թահրիքճուլանէսինէ էհէմմիյէթի վէր-մէմիշ վէ Ատրիէնի տէ հէնուզ կէօրմէմիշ իտի :

Պու սըրատա Իօզ-Բոսֆօրն լօճանըն էօմիւնատէ տալլա-նարագ , վէ նագարը տըգդաթընը ճէլպ իտէն մատամուա-զէլ տը Գարտօվիլի տուրպինէյէ թէտգիգ իտէրէք .

— Իչիմէ գըզըլ վէ ֆագատի կիւզել տաշը վէ ճալիսգի հայրէթի օլաճագ տէրէճէյէտէ տիւզմէդը ադիդ գատըն . . . պագ-դընըզ , պագընըզ , սէվգիլի բրէնա . – տէտի , վէ էվինի տէ խաֆիֆճէ ճալմանըն ումուզընա տօգունտըրտը :

Digitized by Google

(...) ձալմա պու ակօգլէրգի իշխինճէ պիրդէն պիրէ սար-
սըլմադ , վէ պայընը պէրիյէ չէվիրէրէք իլք տէֆթա օլարադ
մահմուդաղէ ադը Գազթօգլիի կճօրահու :

Հէր նէ գադասը քննախնի պու թէհտահուճի հա-
զըրտաղցադ ըտը քաս տա , բրէնա պիրտէն պիրէ օ տէրէ-
ճէ չիտաճէթի պիր հէյէճանա տիւչար օլտու քի , նէ՛ հա-
բաճագընը շաչըրտարադ , պիլա իհմիյար այադա գալդմադ
իսմէնաի . Լաքին ադրգասընտա օմանլըմագտա օլան Ֆալչէն-
կանըն տէմիր կիսպէ ադդը էլի օլանցա գուվվէթիյլէ ու-
մուդընա տայանադը , վէ ալչագ պիր սէտտա վէ Հինադի լի-
ադնը իլէ .

— Ձէֆտուր օղուն ... ակճանէթի էլտէն պըրագմա-
յընը ... եադըրն պու գադադրն սիդին այադդարընդա գադա-
նագաց ադըր . — տէմտի :

Լաքին ձալմա այադաա գալդմադ իւզրէ եէնի պիր
դայրէթտէ տահա պուլընադընդան , Ֆալչէնկա անը ալը-
գդմադ իւզրէ իշավէթէն .

— Պիր ադ եվվէլ գընագանճլընդան ակճէզի ահտը
վէ ածնրա տտա ահթէշ կճակի գընգարտը ... կէվշէդիճ էադըմ
տէյիլ ... եօգաա հէր շէյի զայդա իսէդրահինիզ , — տէմտի :

Ռօզ-Բոմբոն . — (Ֆադրէնկայա տէգանէրէք .) Օ՛հ , եինէ
շա՛ ղադրիզ յիտանը՛ մը գօնուշմադաա պաշկատընդադ պու հա-
բէթէթինիզ նէզադէթի գադրշը տըր . պուհտան պաշգա
ադա լինան ա՛ գաստաա գընդիպ տիւ քի , թէհտէլիւվինիզի և-
չիտընդեր ճէվիզ գընդը յադնընդադ զանն իտէճէքէր :

Ֆախընկա . — Բրէնա իրէ տիզտէն պահա իսկիյօրըմ . տի-
զի պիտատն տիրէ թէհտճինիադտէ պըրագաճադ պիր շէյ
եադմադ իսթիէ յօք :

Ռօզ-Բոմբոն . — Գէնի թէհտճինիադտէ պըրագաճադ պիր
շէյ մի ... օ պահոտ տիկէր . (Գէնդրը մնահադպէթէլ
ճաղմայա պադադադ .) Օ հաղտէ գօնուշընդադ , սէվկիվի
բրէնա :

Digitized by Google

ՃԱԼՄԱ. – (Հինտ լիսանը վէ պօղուպ պիր ահտա իլէ Ֆարէնկայա խիթապէն.) Եիւրէյիմ՝ բարչալանը յօղ։

ՖԱՐԷՆԿԱ. – Եարըն տա մէսէրլէթի վէ մուհապպէթլէ մնալտալ օլաճագ տըր. մադրուր վէ միլլէթքէպվիր պիր գատըն մահզա հագարէթլէ մադլուպ օլտավլիր։ Հինտըն թիլմէրէյէրէք վէ մահճուպ օլարագ այագլարընըզա գարանտաճագ տըր։

ՃԱԼՄԱ. – (Մէյուսիյէթլէ.) Պիլաքս եարըն պէնտէն նէֆրէթի իտէճէք տիր։

ՖԱՐԷՆԿԱ. – Էվվէլ՛Ը... չիմտի պիզի զայըֆ վէ գօղդագ կէօրէճէք օլուրսա։ Շու սաաթտա պիրտըգ կէրի չէքիլմէք օլմազ... գայըտըզճա պիր տուրէթտէ եիւգիւնէ պագընըզ, վէ սոնրա տա քիւչիւք գըզընն էլինտէքի կիւլ պուքէթի ալըպ տուտագլարընըզա կէօթիւրիւնիւզ... հէման կէօրէճէքսինիզ քի օ մադլուր վէ միլլէթքէպվիր գատըն պիր ազ էվվէլ օլտըղը կիպի հէմ սօլաճագ վէ հէմ տէ գըզարաճագ տըր. օ զէմանն աէօղիւմէ ինանաճաղ մը սընըզ։

ՃԱԼՄԱ՝ վէ յուսիյէթլինտէն հէր շէյի թէճրիւպէ իմվէ յէ մէճպուր պուլընտուղընտան, պիրլա իսթիյար Ֆարէնկանըն շէյլէրանէթքարտանէ նասիհատլարընըզա գարըլարագ, պիր սանիյէ գատար մնատուճագտէ տը Ֆարաօնիլին եիւգիւնէ պագտը, վէ պատէհու թիլմէրէք էլինտէ Ռօզ-Բոմբոնըն էլինտէքի կիւլ պուքէթինի ալարագ, պիր տէֆա տահա Ա.տրիէնէ պագտըգտան սօնրա, տուտագլարընա կէօթիւրտու։

Գու հագարէթի ֆէվգ էլ ատէ իւղէրինէ, մնատըճա զէլ տը Դարտօղիլ քէնտիսինի զարպի իտէմիյլով Ռօզէ չիտտէթլի պիր տուրէթտէ սարսըլտը քի, բրէնա պու հալտէն բէք զիյատէ միլթէաճճիթ ալաթը։

ՖԱՐԷՆԿԱ կէնճ գըզընն պու հալինի կէօրիւնճէ թիմնուէ խիթապէն.

Digitized by Google

— Ինչին տեր . . . կէօրտիւնիւզ էա՛, գըզգանճլըղընտան նապըլ թիթրէտի . էվվէ՛թ , սիզին տիր . . . ճէսուր օլընըզ , վէ չօզ կէչմէքսիզին սիզի արգասընտա օթուրան կիւզէլ տէլիգանլը յա թէրճիհ իտէճէք տիր . . . չունքի մէրգաւմէնին չիմսիյէ գատար սէվտիյի տէլիգանլը օ տըր. — տէտի վէ կիւյա պու իֆատէնին բրէնսին գալալինտէ հասընլ իտէճէյի հիտաէթ վէ ատավէթի քէշֆ իթմիշ կիպի , իշավէկի մեգալ իլէ .

— Պինաէն ալէյի՝ սիւքիւնէթ վէ հագարէթ կէօսթէրինիզ . . . չիմտի օ ատէմ տակի սիզին հագգընըզտա պուղղ ու ատավէթ բէյտա իթմէյէճէք մի տիր :

Ճալմա քէնտիսինի զապթ իտիպ , էլինի քէմալը հիտաէթինտէն աթէշ կիպի ևանմագտա օլան ալընընա կէօթիւրտիւ :

Ւօզ-Բամբան թէքը պիր չէհրէ իլէ Ֆալէնկտայա պագդարատ .

— Էաքին քէնտիսինէ նէ՞ սէօյլէյօրսընըզ քի պէօյլէճէ հիտաէթէ կէլիյօր . . . հայտի , սեվկիլի բրէնա , պու-քէթիքի պանա իյատէ խոհնիզ . — տէյիպ , կիւլ պու-քէթինի բրընէնին էլինտէն ալտը վէ պատէհու իչավէկի մեգալ իլէ .

— Մէզ պունը տուստագլարընըզա կէօթիւրտիյէճինիզ իչուն՝ ատէմա եէյճէճիմ կէլիյօր . — տէտի , վէ տէրունի պիր ահ չէքէրէք վէ ճալմանըն իւզէրինէ աչըգանէ պիր նիկահ ալթի իտէրէք , եավաչ սէտա իլէ .

— Օ վահչի նինի-Մուլէն պէնի ալտաթմամըշ . . . պիւթիւն պու չէյլէր ղայէթ նամուսքէարանէ տիր , վէ եալընըզ պուա խաստասա քէնտիմի թէքտիր իտէճէք պիր սէպէպիմ եօգ տըր . — տէյու պէ յան իյլէտի :

Գատէհու սագ էլտիվէնինի չըգարմըշ օլտուղունտան , ուֆագ պէյազ տիչէրկէյէ կիւլտէնք թըրնագլարընըն ուճընը ըսըրտը .

Ամրիէնին կէօնտէրտիյի մէքթուպըն բրէնսէ վէրթլ-

Digitized by Google

ժէմիշ օլտըղընը վէ բրէնահին օ կիւնիւ մարէշալ Սիմոն իլէ քէօյէ կիթմիշ օլմասը սըրֆ եալանտան իպարէթ իտուլի-նի սէօյլէմէյէ հաճէթ եօգ տըր ։ Մ. տը Մոնպրոն իւշ կիւնտէն պէրու ձալմայը կէօրմէմիշ օլտըղընտան , Յա-բէնկա՝ տիկէը պիր գըզ սէվիյօր կիպի կէօրիւնէրէք մատ-մուազէլ տը Գարտօվիլի մաղլուպ իտէպիլէճէյինէ բրէնահ իչնա իթմիշ իտի ։ Ձալմանընն թէաթրօյա կէլմէսի խու-սուսընա կէլինճէ , Րօտէն՝ մատմուազէլ տը Գարտօվիլին օ ագշամ Բորթ-Մէն-Մարթէն թէաթրօսընա կիտէճէյինի Ձլորինտէն խապէր ալմըշ ըտը ։

Ձալմա քէնտիսինի թանըմազտան էվվէլ , Ատրիէն պայըլաճաղընը հրատ իլէ թէաթրօյը թէրք իթմէք իսթէ-տի ։ Ո զէմանա գատար գալկինտէ օ տէրէճէ եհւքէլթ-միշ օլտըղը վէ պիր գահրատան , պիր մապուտ տէրճէճէ-սինտէ չայանը հայրճթ կէօրուլիւ վէ միւտհիշ պիր մէ-յուսիյէճէթ միւսթաղրաճ օլմուշ զանն իտէրէք քէտէր վէ էլէմինի լաթիֆ պիր իւմիտլէ թատատիլ իթմէք իւզրէ խա-լիտանէք պիր մէքթուպ եազմըշ պուլընտըղը պու ատէմ քէնտիսինին իպրազ իթտիյի էսէրի խուլուս վէ մուհապ-պէթէ մուգատպիլ , չանընա եազըշմայաճադ տէրճէճէտէ կիւլիւնճ պիր գըզ իլէ գարշըտընա չըգարագ մուգապէլէ կէօսթէրմէքտէ իտի ։ Ատրիէն կիպի մաղրուր պիր գըզ-ճըղազ իչուն նէ՛ պէօյիւք եարալար ։

Մէրգումէ ձալմանընն պու նալայըգ հագարէթի գատ-աէն եաքմըշ օլուպ օլմատըղընտա բէք տէ օ գատար էհէմ-միյէթի վէրմէմէքտէ իտի իսէ տէ , բրէնահին քէնտիսինի թանըմըշ օլտըղընը , վէ մի մահֆիհ հագարէթի՝ տիք տիք եհւզիհւնէ ագագաճագ վէ եանընտաքի խաֆիֆմէչրէպ գը-ղընն էլինտէքի պուքէթի ալըպ տուտագլարընա կէօթիւ-րէճէք գատար իլէրիյէ վարտըրտըղընը կէօրիւնճէ , պիր ինֆիալը նէճիպանէյէ թատի օլարագ քէմալը ճէսարէթլէ օրատա գալմաղա գարար վէրտի , վէ հագըգաթը հալէ

Digitized by Google

գարշը կէօղլէրինի գարաւանագ չէօյլէ տուրսաւն, պիլէնքը մուհապպէթի խալֆասանէ վէ գահրամանանէնինէն մահվ օլմասընը կէօրմէք իչուն վահչիյանէ պիր մահզուզիյէթի հըսս իլլէտի։ Պինապէրին՝ աշնը եիւքսէլմիշ, կէօղլէրի դուրուր ու ազամէթլէ թարլամագտա պուլընմըշ վէ եանագլարը ֆէվգ էլ սատ գըզարմըշ օլտուղը հաշտէ, քէնտիսի առախ թահգիրամիզ պիր մէթանէթլէ տիք տիք բրէնային եիւզիւնէ պագտը վէ տաւտագլարընտա իսթիհզաքեարի պիր թէպէսսիւմ կէօրիւնտիւ. պատէհու, սաիր պիր չօգ սէյիրճիլէր կիպի ճալմանըն լօճասընտա ճէրէյան իտէն մէնզարէ իլէ մէչղուլ պուլընան մարքիզ խիթապէն.

— Ախլագը վահչիյանէնին չու զաթիպ թէմաշասը՝ վէրիլէճէք օյուն բրօկրամընա թամամըլլա մութապըգ տըր.— տէտի։

Մարքիզ.— Շիւպհէսիզ... գօրգույօրըմ քի ամճամ պու էյլէնճէլի մէնզարէյի կէօրմէքտէն մահրում գալաճագ տըր։

Ատրիէն.— (Անճագ զապթ իտէպիլտիյի պիր ինֆիսալ իլէ.) Մ. տը Մոնպրո՞ն մը... էվվէ՛թ, հէր շէյի կէօրէմէտիյինտէն տօլայը թէէսսիֆ իտէճէք տիր... շուարալըգ պուլուտա պուլընմասընը բէք որգու իտէք իտիմ... պու լաթիֆ մէնզարէլէրի կէօրմէք մահզուզիյէթինի անա պօրճլու տէյի՛լ միյիզ։

Մատամ տը Մորէնվալ՝ Ատրիէնին քնաւիլէն աէթը իտէմէմիշ օլտուղը պու սիթէմամիզ իսթիհզայը պէնքի տճ ֆարգ իտէպիլիր իտի. լաքին պու արրատա պիրտէն պիրէ գըսըգ վէ տէհչէթէնկիզ պիր կիւմիւրտէմէ աէտասը իշիտիլիպ, Մորգքըն սահնէյէ չըգմասընտա մուգատտէմէ օ լարագ իճրա գըլընան մէնզարէլէրէ օ վագթա գատտար էհէմմիյէթէ վէրմէմիշ օլան ուժում սիյիրճիլէրին նազարը տըգգաթընը ճէլգ իչլէտի։ Պունըն իգզէրինէ հէր քէսին կէօգիւ պիր աէվգի թատպիի իլէ սահնէնին ասլ թատպիգընը-

Digitized by Google

տա, մատմուռազէլ տը Գարատօվիլին լօճասը ալթընտա վագը մաղարայա աթֆ օլընտը, վէ պիւթիւն թէսաթրօ տէրունինտէ պիր մէրագը չէտիտ էսէրի քէյտա օլտը։

Պու սքրատա տահա չէտիտ վէ տահա տէրին տիկէր պիր կիւմիւրտէմէ տախի մաղարա տէրունինտէն իչիտիլտի. իչտու մաղարանըն գաբուսը պիր թագըմ եաբմա չալըլըգլարլա եարը եարըյա գաբանմըշ խոի։ Պու կիւմիւրտէմէ իւղէրինէ, Ինկիլիզ քիւչիւք լօճասը տէրունինտէ այաղա գալգտը, վէ հէման տա եարը պէլինէ գատար տըշարը ուզանարագ էլլէրինի քէմալը կէրմի իլէ օղուշտըրմագա պաշլատը. պատէհու պիւս պիւթիւն հարէքէթլի տուրարագ, իրի, եէշիլ վէ չաչաատար կէօզլէրինի մաղարա գաբուսընտան այրըմատը։

Պու վահչիյանէ սէտալար իւզէրինէ, օ սըրատա հըսս իթմէքտէ օլտըղը մուհապպէթ, հաստ վէ ատավէթ տուլդուլարը յլա պէրապէր ճալմա տախի թիթրէտի։ Որմանընն թէմիաչասը վէ սիյահ բարսընն կիւմիւրտէմէկ՝ զիհնինտէ եէնիտէն մէմլէքէթինէ վէ մուհարէպէ կիպի տէհչէթլի պիր զէվգի պուլընան ավճըլըգլարընըն խաթըրէսինի ուչանտըրարագ, գալապինտէ ֆէվգ էլատէ պիր հէյէճան հասըլ օլտու. օ սըրատա պիրտէն պիրսէ բէտէրինին օրտուսընտագի հիւճիւմ պօրուլարընը իչիթմիշ օլսայրտը, պունտան զիյատէ վահչիյանէ պիր չէվգ ու ղայրէթէ կէլէմէզ խոի։

Ֆիր ազ սօնրա պիր կէօք կիւլէմէսի կիպի պօղուգ կիւմիւրտէմէլէր տահա իչիտիլտի քի, պունըլար սիյահ բարսընն չիտտէթլի խըրըլըլըլարընը հէման տա իչիտիլմէզ հալէ կէթիրտիլէր. արալան իլէ գաբլան, եանի Ծուդա իլէ Նայէն՝ գաֆէլէրինին մէվգու օլտըղը սահնէ իչէրինտէն բարսընն սէտաի վահչիթէտասընա մուգապէլէ կէօսթէրմէքտէ խոիլէր։ Ճալմա ավճըլըգ վէ եա մուհարէպէ իթմէք իչուն օրտու գուրտըղը սըրալարտա, Հինտիսթանըն

Digitized by Google

թէննա օրմանլարընտա պու տէհչէթէննկիզ ահէննկի բէք չօգ տէֆալար իչինմիչ օլտըղընտան, պու տէֆա եվինէ գուլագլարընա վասըլ օլընճա, գանը տամարլարընտա գայ-նամաղա, վէ կէօզլէրի պիր չաչաի վահչիյանէ իլէ բար-լամաղա պաչլատը. պաչը ազաճըգ իլէրիյէ տօղրու էյիլ-միչ վէ էլլէրի տէ լօճանըն քէնարընա տայանմըշ օլտըղը հալտէ, սինիրլէրի չէքիլիրճէսինէ թիթրէմէքտէ իտի։ Մէ-յիրճիլէր, սահնէ, Ատրիէն արթըգ կէօզիւնէ կէօրիւնմէ-մէքտէ իտի. քէնտիսի մէմլէքէթինին պիր օրմանընտա պուլունըյօր, վէ գաբըլան գօգուսը ալըյօր ըտը։

Պու սըրատա ձալմանըն կիւզէլլիյի օ տէրէճէ քիւս-թախանէ վէ վահչէթամիզ պիր թավը ալմըշ ըտը քի, Թօզ-Բոմբոն պիր նէվ տէհչէթ վէ հայրէթլէ անա պագ-մաղա պաչլատը։ էքսէրիյա պէշաչէթլի օլան կիւզէլ մահ կէօզլէրինտէ միւտտէթի էօմրիւնտէ պէլքի իլք տէֆա օ-լարագ ճիտտի պիր հէյէճան էսէրի կէօրիւլիւյօր վէ ֆա-գաթ հըսա իթտիյի տուլղունըն նէ՛ օլտըղընը պիր տիւրլիւ-անլայսամայօրտը. վէ կիւյա պիր ֆէլաքէթի ազիմէ պու-հուր իտէճէք խմիչ կիպի եիւրէյի սըգըրտըպ քէմալը չիտ-տէթլէ չարբըյօր ըտը· պինաէն ալէյհ՝ ղայրը իխթիյարի պիր գօրգուչա գաբըլարագ ձալմանըն գօլընտան թու-թուպ.

— Օ մաղարայա պէօյլէ պագմայընըզ... պէնի տտէ-թա գօրգուտը յօրսընըզ. — տէտի։

Բրէնա պու սէօզլէրի իչինմէտի։ Պու սըրատա ղալէ-պէլիք հէման հէյբ պիր աղըզ.

— Ա՛հ, իչթէ՛... իչթէ՛. — տէյու հայգըրտըլար։

Մորոք սահնէնին իչէրիսինտէն կէօրիւնմէյէ պաչլա-մըշ ըտը։ Մէրգում եօգարըտա թարիֆ իթտիչիմիզ սու-րէթտէ կիւչինմիչ օլուպ, պու տէֆա պիր եայ վէ օգլարըտա տօլու պիր տէ օգ գատպուրը զիյատէ ալմըշ ըտը։ Քէնտի-սի եաբման գայալարըն ալչալա ալչալա սահնէնին թա օր-

թասընա գատար կէլմիչ օլան Եօզուչընտան ազըր ազըր էնմէյէ պաչլատը. լաքին արա սըրա տուրատագ էթրաֆա գուլագ վէրմէքտէ վէ քէմալը իհթիյաթլա իլէրիլէյօր կիպի կէօրունմէքտէ իտի. էթրաֆա աթֆը նիկահ իթտիկի սըրատա, լօճասը թա մաղարանըն եանընտա պուլընան ինկիլիզին իրի վէ եէշիլ կէօզէրի պէլա իհթիյաջ նաղատը տըգգաթընա խլիչտի. պունըն իւզէրինէ Մորքըն չէհրէտի օ՛ տէրէճէ աէհչէթէնկիզ պիր հալ քէսագ իյլէտի քի, միւքէմմէլ պիր տուրպին իլէ մէրգումը պիր պուրէթէ միւթէճէսսիսանէտէ թէտգիգ իթմէքտէ օլան մատամ տը Մորէնվալ պիրտէն պիրէ Ատրիէնէ տէօնէրէք.

— Ագիզէմ, պու ատեմ գօրգըյօր... պիր ֆէլաքէթ զուհուր խտէճէք, — տէտի:

Ատրիէն. — (իսթիհզագէտարի պիր թէպէսսումէ.) Պիր ֆէլաքէ՞թ մի զուհուր իտէճէք... պուրատա, պէօյլէ քարլագ վէ քէյֆի պիր գալէպէլիք արասընտա ֆէլաքէթ զուհաւր իթմէք գապի՞լ մի տիր: Հայտի՛, ազիզէմ ծիւլի... պունը խաթըրընըզա պիլէ կէթիրմէյինիզ... մուսիպէթ, ֆէլաքէթ գարանլըգտա, թէնհա պիր մահալատ վուգուա կէլէպիլիր... պէօյլէ մէտուր պիր գալէպէլիք արասընտա, ըշըգլար իչինտէ հիչ պիր վագթ զուհուրա կէլէմէզ. — տէտի:

Մարքիզ իսե պիր սէտաի ատհչէթ սալտըրատագ վէ մատամուազէլ տը Գարտօվիլի քինտիսինէ չէքմէքճէ խթիյօրմըշ կիպի գօչունտան թուխարատագ.

— Աման եա՛ Բապպի... քէնտինիզի սագընընըզ, Ատրիէն... կէօրի՛յօր մըսընըզ. — տէյու հայգըրտը, վէ թիթրէճէք էլլէրինէ մաղարանըն ազգընը կէօսթէրտի: Ատրիէն չար չաբուգ պաչընը ուզաթըգ պագտըգընտան, մատամ տը Մորէնվալ քէմալը խէլէճան իլէ.

— Քէնտինիզի սագընընըզ, Ատրիէն... օ՛ գատար ուզանմայընըզ. — տէյու հայգըրտը:

Digitized by Google

Մարքի . – (Չէվճէխինէ խոխճապէն .) Տիվանէ՞ մի սին , ազիզէմ, գօրգաճագ նէ՞ վար . . . բարս պիր է յիճէ զէն-ճիրէ վուրըլմըշ տըր . չայէտ զէնճիրի գօբարաճագ օլսա պիլէ , պուրատա պիդէ պիր զիյան վէրէմէզ . – տէտի :

Պու սըրատա թէսլիմ սալսընտա պէօյիւք պիր ժէրագ վէլվէլէսի զուհուր իյլէտի : Հէր քէսին կէօզիւ մաղարա գաբաւսընա տիքիլմիշ գալմըշ ըտը : Նակէհան ախյահ բարս՝ էնկի կէօյսիւ իլէ եաբմա չալըըգլարը պիր եանա ալճարագ զուհուր իմտի , վէ իքի ատէտ սարը վէ աֆէչֆիշան կէօզլէրի հավի օլան եաբը պաչընը իքի տէ-ֆա իլէրիյէ ուզաթմը . պատէհու գըրմըզը տաղընը եաբը եաբըյա աչարագ վէ իքի սըրա չէնկէլ կիպի ախչէրինի նազարլարա տըզ իտէրէք , պիր տէֆա ատահա գիւժիւրտէ-տի : Տէմիրտէն եաբըլմըշ իքի գաթ պիր զէնճիր իլէ քէզա տէմիրտէն եաբըլմըշ սիյահ պօյալը պիր կէրտանլըգ՝ հայվանըն սիյահ տէրիսի իլէ մաղարանըն գարանլըղընա գարըշարագ , ինանը թէսմամըյլա ալտաթմագտա , վէ տէհշէթլի ճանվէր՝ ինինտէ սէրպէթ պուլունըյօր կիպի կէօրիւնմէքտէ իտի :

Մարքի տը Մորէնվալ պիրտէն պիրէ եանընտագի-լէրէ տէճմէրէք .

— Մատամլար , հինտլիլէրէ պագընըզ . . . հըսս իթ-տիքլէրի հէյէճան իլէ նասըլ մայրուրանէ պիր իթավր ալ-մըշլար . – տէտի :

Ֆիլ հագըգա ճալմա սիյահ բարսը կէօրիւր կէօրմէզ , դայրէթի վահշիյանէթի նիհայէթ տէրէճէյէ վարմըշ ըտը . կէօզլէրի պէյազ չուգուրլարը տէրունինտէ սիյահ էլմաս-բարելէր կիպի բարլամագտա , վէ իւսթ տուտուաղը տախի կիւյա ֆէչվգ էլատէ պիր հիտտէթէ տիւչար օլմըշ կիպի պիր վահշէթի ազիմէ իլէ պիւգիւմիւշ կէօրիւնմէքտէ իտի :

Ֆարէնկա՝ տիրսէ յիմի ծ սըրատա լօճանըն քէնարընա

ուսյալեմիզը օրուան, զարթնող պիր թէսաւուֆ սէպէպիյլէ ձալմա կիսի ֆէվգ էլ ատե հէյէճանա տուշար օլմըշ կէօրիւնիւյօր վէ քընատ քընտինէ շու սէօզլէրի սեզյլէ յօրտը .

— Պուրատա , պիր թէսաթրօ սահնէսինատե կէօրտիւ-յիւմ չաւ նատիր իւլ էմտալ բարա՝ Մալայըն (ձաւաատա , ձալմանըն ուլուտզը զէման գօլը խպէրինտե իյնէ իլէ իչլէմիշ օլան պօղճընըն) հէնուզ եաւրու խքէն ինինտէն աչըրըպ պիր էվրօբալը գարտանա սաթմըշ օլտըղը բարա օլմալը : Պոհեմինինն խգթիատար վէ հիւքիւմէթի հէր եէրտե տիր :

Մարքի տը Մարէնվալ Ա.տրիէնէ խոթաապէն .

— Պու Հինտալիէրին պէօյլէճէ մեալուպրանէ պիր թավը ալմըշ օլտըգլարընը սիզ տէ կէօրմէյօր մընունզ , մատմուազէլ . — տէտի :

Ա.տրիէն կիւչա զինինէաէքի էն վիւեյլիմ խաթըրէլէ-րի ուլանտըրմազ խոթիյօրմըշ կիպի , ճեվապէն .

— Պէլքի տէ քընատ մէմլէքէթլէրինտե պէօյլէ պիր ավճըլըգտա հազըր պուլունմըշլար տը . — տէտի :

Պու սըրատա մարքիզ տը Մորէնվալ մատամուազէլ տը Թարտօվիլէ տէօնէրէք , հէյէճանը պիւր սէտա իլէ .

— Ա.տրիէն . . . Ա.տրիէն . . . իշթէ վահդի հայվանը զալնպ պիզէ եբէյթճէ եազըն պուլտունը յօր . . . չէհրեմ տէհշէթլի տէյի՛ մի սիր . . . սիզէ պու ատամ գօրդուլար տէյօրմ :

Մարքի . — (Պու սէֆիա թէմքինվի պիր սուրէթ-տէ .) Ձիկ հազըգտա եիւզիւնիւն ըչնկի տէհշէթլի պիր սուրէթտէ սօլմըշ . . . հէմ տէ պու թատուֆիա թէգատ-թաւ իթտիքճէ , եիւզիւնիւն սօղուն լըգտը աթթըյօր . . . : Ճէյօրլար քի սօզուզ գանլըլըգընը պիր ատագտա ղայթ-տէճէք օլուրսա , բէք պէօյուք թէհլիքէյէ սիւչար օլտը բմըշ :

Մարքիզ . — (Ա.տրիէնէ .) Ա՛հ . . . պուրատա , կէօ-

զիւմիւզիւն էօնիւնտէ եարալանաճագ օլուրտա , բէք սէհ-
չէթլի չէյ օլուր :

Ատրիէն . — Ինանա պիր եարա իլէ էօլիւբ միւ . . . ,

կէնճ գըզ պու սէօզլէրի օ՛ դատար ապրիտանէ պիր
դայատըզլըգա սէօյլէմիշ իտի քի , կէնճ գասըն քէմալը
թէհաճճիւլէ մատմուազէլ տը Գարտօվիլին եիւզիւնէ
պագտարագ .

— Ա՛հ , ազիզէմ . . . պու սէօյլէտիյինիզ սէօզ բէք
զալըմանէ տիր . — տէտի վէ Ատրիէն՝ պարիտանէ պիր թէ-
պէսիւմլէ .

— Նէ՞ էաբալըմ , պիզի իհաթա իտէն հավա իւզէրի-
մէ թէէնիր իտիյօր . — տէյու ճէվապ վէրտի :

Պու սըրատա մարքի տը Մարիենվալ պիտէն պիրէ
սէօզէ գարըշարագ .

— Պագընըզ . . . պագընըզ . . . վահչի հայվանլար
զալիպի սիյահ բարան իւզէրինէ օգ աթագագ . պէս ապէլլի
ծնաան սօնրա տա կէօյիւս կէօյիւսէ տէօյիւշմէք օյունը
պաշլայագագ տըր . — տէտի :

Մարթ պու սըրատա սահնէնէն էօնիւնտէ պուլունը-
յօրտը : Լագին մեղարանըն գաբուսընա գատար վասըլ
օլմագ իչուն , սահնէյի տօլաշմագ լազըմ կէլմէգտէ իտի :
Մէրգաւմ պիր տագըգաճըգ տուրտը , հայընըն իչի իւզէ-
րինէ պիր օգ եէրլէշտիրտի , վէ պիր գայա արգատընտա
տիզ չէօքտիւքտէն սօնրա , պիր միւտտէթճէք հայվանա
տօղրու նիշան ալտը . պատէհու եայը չէքէրէք օգ վըզ-
լատը , վէ բարսըն մէհիպ պաշընը կէօսթէրտիքտէն սօն-
րա չէքիլմիշ օլտըղը մեղարանըն իչինտէ ղայպ օլտու :

Օգ մաղարայա վասըլ օլուր օլմագ , հայվան՝ գ ար-
չատա կէօզէ կէօրիւնմէմէկտէ օլան Գողիաթ թարաֆընա
տան թահրիք իտիլէրէք , կիւյա աթըլան օգտան վուրըլ-
մըշ կիւպէ , վահչէթաճիզ պիր սէտա սալը վէրտի : Մարթ-
քըն բանթօմիմասը օ՛ տէրէճէ ղարիպ վէ հայվանը վուր-

մըշ օլաղրնաան տօլայը ղգհայ իմ ախչի մեսերդեմ օ պա-
տար ֆաալիի խաի քի , պիւթիւն սէյիրճիլեր քէնտիսինի
ալդըշլաթըլար : Պուներն իւզերինէ էրինաէքի եայը ալիր
թարափա ալթարաղ , դուշաղը սրտալընաան ալիր խանչէր
չըգարար , վէ պուներ տիշլէրի արտալնա ալտըդաան ասն-
լա , երարալանմըշ օլան բարար մաղարտար տէրունինտէ
ղաֆլէմէն պայմազ իսթիյօրմըշ կիպի , էլլէրի վէ տիզլէ-
րի իւղէրինտէ սիւրինիւղ եիւրիւմէ յէ պաչլատը : Պու
արտատա վճէլ պիր տէմիր ասէյնէքլէ քէնտիսինէ սիւմե-
մատիչէն վուրմազտատա օլան Թողիսաք ֆարափքնատան եճնի-
տէն թահրիք իտիլէրէք , մաղարա իչէրիսինտէն տէհչէքլի
պիր ասուրէմտէ պիր գաչ տէֆա ատահա կիւվէնթոճիտ :

Գըրմըզը յա մահլ պիր պըյա իլէ ամճազ թինպիր փ-
ահլմիշ օլան օրմանքըն դարիպ մէնզարէսի օ տէրճճէ հճյ-
պէքինիւ , պիյահ քնտըն խորըլմըշըտարը օ տէրճճէ վահ-
շիյանէ վէ Մորքըն հարէքատաճը , ասուրուշը վէ պինատը
օ տէրճճէ տէհչէքինկիզ իտի քի , պիւթիւն պէ յիւրճիլեր
թիր թիր իրիթքէյհէք տըգալի իմ յէ պայշատըլար :
Պիւթիւն անդա տէրունինտէ պէօյուք պիր ասուղըգ հիւքմ
ֆէրման պուլընմադտա ըտը . հէր քէս օլուղընը թուքմըշ
վէ կիւյա տէհչէքի պիր վագըտանըն զուհուրքնա պէճէ-
յօրլար կիպի ուտուտ սէյիրճիլերի պիր տէհչէքի ադիմէ
իսթիյա իլլէմիշ թտի :

Մորքըն իչրա իլլէտիքի օյունըն տէհչէքիլի պիր հա-
դըգաի ասուրէքինէն , ալմադընըն սէպէպլէրինտէն պիրի տէ
չու իտի քի , մէրգուճ իսթիճէ պէ իսթիճէ մաղարտայա
քէպտարուպ իրթտիքճէ , թնկիլիզին լօճատընա տա քէպ-
պտարուպ իրթմէքտէ , վէ պիրա իրիմ իյար հըրա իրթտիյի
պօրդույա մաղրուպ օլտատ կէօղլէրինի պուս ատէմին իւ-
րի ճեչիլ կէօղլէրինտէն այրըտամամադտա ըտը . զանդ թ-
ատերդին քի ափսունէպ եիւրիւճիւլ զէման իճըտա իրթ-
տիյի հէր պիր հնարճէքէմ Թնկիլիզին տիք տէք պադըշըն-

Digitized by Google

առան հնազդ ալեան ալիր մանուկ թիզմա գաւակներն իրենց
կեցուածքով իսկ. պինդ ապրելին՝ Մարտը հերիքեց թէ գարնան
ամիսներ չէ, հրեխայ պատահական ալ մարտնագաւ ըլլալ։
Պիր գիւղացիներ խոպարեր գալոյիշը ամէն հնչեցին ալիր
ճաշակ ընկերներ ալեան այս բանտարկեալ հայ-
րենիքներ, թէ ամէն տարի հիւանդութիւն պատճառներ
ամէն տղաներ վրայ տիրեն ապրելու ալիր առ-
ջեւ ապրելու ալեան ալիր ամէն ալեան ալիր ամէն
ալեան ալիր ամէն ալեան ալիր ամէն ալեան ալիր
հիւանդութիւն ալեան ալիր ամէն ալեան ալիր ամէն
ալեան ալիր ամէն ալեան ալիր ամէն ալեան ալիր
ամէն ալեան ալիր ամէն ալեան ալիր ամէն ալեան
ալիր ամէ

չարը էյնէրէք, պիտի ինձ պատասխանէր որ գործածելու համար իմ ձեռքս հարկաւոր էր ինձ ամէն ինչէ աւելի ազատ։ Ես ալ պիտի ըսէի անոր որ ազատութիւնը ինձ համար ոչինչ արժէ, եթէ ան ինձ չտայ նաեւ հարստութիւն։ Ես ալ պիտի ըսէի անոր որ հարստութիւնը ինձ համար ոչինչ արժէ, եթէ ան ինձ չտայ նաեւ ազատութիւն։

Նահանգապետ Մորտ Լաճելին իւզէրինէ տալորքատոպ պիտի սեպտեմբեր վախճեցաւ տալը վերտոն։ Հարկաւոր եղաւ տայայ տէհղէթլի պիտի տէվտոզ իլէ մուգաթլըք կէօմիւրճիւք, էօյլէ պիտի վահղէթլէ մէրտիւմին իւզէրինէ սէյհոթ, տի քի, Աթրիէն տիւչտոր ուէհղէթ օլարատ վէ հերիֆին իչի պիրճիճ զանն իտէրէք, պիրտէն պիրէ կէրի չէքիլտի վէ եվէզիւնէ էլլէրի իչինտէ տագըտըր... Լաքին պու հարէքէթին նահանգապետ սէպէպսիզ էլինտէքի պու քէզայի ճիդդի լանատրատ տահնէնին իւզէրինէ տիւշտիւ, վէ քարտ իչէ Մորտքն տէյհուղվէքտէ օլտուդլարը մաղարա տէրտունէնէ կոմ. վարլանտը։

Գոռնըն իւզէրինէ ճալմա պիտի թատրոգիտան մատամուազէլ տը Գաստովիլ հապգընտաքի աչխ ու մուհապպէթինին չիտտէթինէ վէ տիկէր թատրոգիտան իսէ՝ պիյան քարտըն մէս տիճի ամանէլէրտիլէ գարպինտէ ույանմիչ օլան պայրէթի վահղիյանէյէ գաթըլատաք, եըլտըրըմ կիպի տիւրաթը վէ գաթլան կիսի չէվիք պիր տուրէթտէ քոմատանի սահնէյէ օլչրատը, վէ պէլինտէքի խանչէրի չէքտիքտէն սոնրա, Պորիէնին էլինտէն ֆըրլանմըշ կիլիմիչ օլան պուքէթի ալմագ իւզրէ մաղարանըն իչինէ սէյհրթտի։

Գու սըրատա Մորտք՝ եարալանմըշ օլաըզընտան, աճը աճը հայգըրարագ իսթիմոտա իթմէքտէ իտի.... Բարա ճալմայը կէօրիւնճէ պիր գաթ տահա վահղէթէ կէլէրէք, զէնճիրի գօբարմագ իւզրէ մէյուսանէ պիր ղայրէթտէ պուլունտը ըսա տա, մուվաֆֆագ օլամատըղընտան քէսկին բէնչէլէրինին թա եանը պաչընտա պուլունան ճալմայա սարըլմագ իւզրէ, արգա այագլարը իւզէրինտէ տիքիլագ տուրտը։

Լաքին ձալմանքն պաչընը էյին եէրտեէ տիզ չէօքմէսի վէս էլինտէքի խառնչէրի երլատըրմ սիւրտիքնա վիւսաւլի պիր սիւրտլա խքի տէֆա հայվանըն գործընկա սաքլամատը պիր օչառ, վէ պէօյլէճէ մուհաքգատ պիր էօլիւմտէն գուրթուլտը. հայվանն ատհնէյի ատնանքճասընա կիւսակիւրտեէ յէրնէք վիւճուտունին պիւրմիւն ատըրտըլտըյսա բրէնտին իւզէրինէ տիւշտիւ, վէ ճան չէքիշմէք հնարինին խմիթհատատ իմտատի միւտտէթճէ, սկյահ պիր վիւճուտատան վէ գանլարտա վիւէմմա այէ յազ էլպիսէկլերտէն պաչգա պիր չէյ կէօրիւլմէմէտի. նիհայէթ ձալմա պէնզի ուչմըշ, գանլարտա զարգ օլմըշ վէ կաւուշմանմըշ օլտըդը հալտե այագըա գալգտը, վէ կէօզլէրի պիր զաւրտըդը վահճյանէ իլէ շաշաատտար օլարագ, պայազընը գարգն ճեպեճտի խզբրինէ տայանթտըգտան սոնրա, Ասրիէնին պոյնքիրինի էյինտե թուրթմըշ օլտըդը հալտե, մուհապպէթի մէճնունա նէսինի իյմա իտէր պէրտ տըթմտե Ասրիէնէ պագտը։

Ո զէման Ասրիէն պիւս պիւթիւն գուվվէթմտէն տիւշմէգտե օլտըդընը հըսս իմտի, պէրտ իմագտը պէշչեր ֆէվզինտե պիր ճեպատքճէ պու մուհապէպնի չէտիտունին նէմայիճի միւտհիշէսինի ակյր իմմէ յէ մուգթէտիր օլատպըմըշ իտի։

Digitized by Google

ԻՓԻՆՃԻ ԳԼՈՄ

ԿՈԼԷՐԱ

1

ԵՕԼՃՈՒ

Վագըթ կիճէ իտի։ Մահիճապ էթքաքա խաքիճի պիր ղըյա նէշր իթմէքտէ օլտըղը կիպի, եըլտըզլար տախի պէրրապ վէ ֆագռէ գասվէթնիւմա օլան գուպպէի ասիւմանտա թարըլտամագտա ըտըլար։ Գուբու, սօղուգ վէ մէնհուս պիր չիմսէ ըուդկաբընըն չիտտէթի հուպուպըն տան հասըլ օլան ինիլթիլէր՝ պիրի պիրզէրինէ թէսատիւմ իտէրէք քէմսէյը չիտտէթլէ բաթլամագտա վէ Մոնմորթը՝ թէքէֆինի հալամագտա ըտըլար։

Իչպու թէքէֆինի է՛ն եիւքսէք զիրվէսինտէ պիր աաէմ տուրմագտա, վէ պու ատէմին կէօկկէսի՝ մահիճապ խաքիճի զբյտսբյա միւնէվվէր օլան թաշլըգըր ասրատի իւզէրինէ աքսէնտազ օլմագտա ըտը։ Պու եօզճու այագլարը ալթընտա եայըլմըշ կիթմիշ օլան Բարխա չէհրինէ պագմագտա ըտը քի, չէհրի մէզքիւրըն գուլէրէրինին, գուպպէրէրինին, քիլիսէրէրինին վէ չան գուլէրէրինին սիյահ կէօկկէրի պէրրապ վէ մահ ռաֆուգ իւզէրինագ նագշ իտիլմիշ կէարիւնմէքտէ վէ չէհրին օրթասընտան

տախի զըյատար պիկ ֆրենկան վըզ փըրնիկ ասիւմանըն եըլ-
տըզլարըլա միւզէյնէն օլան լաճիվէյտ գուպպէսինի գըր-
մըզըյա թահվիլ իթմէքտէ իտի : Պու զըյատար տիւման՝
ագչամլարը էյլէնճէ վագիզլըդընդա Բարիսի եէր եէր
թէնվիր իտէն պինլէրճէ ալթէյլէրին ուզագտան ուզաղա
կէօրիւլէն չաչասը ըտը : Թէրէնին է՛ն եիւքսէք պիր մա-
հալինտէ տուրմըշ օլան եօլճաս քէնտի քէնտինէ չու սէօզ-
լէրի սէօյլէմէքտէ իտի .

— Խա՛յը , պու օլամազ չէյ տիր . . . ճէննապը Հագգ
պունա ըտզի օլամազ . իքի տէֆթա քեաֆիր տիր : Պունտան
պէշ եիւզ սէնէ մուգատտեմ , Գաստիրի Մուխլազ Հազ-
րէթլէրինին տէսթիի ինթիգամը պէնի Ասիա իչլէրինտէն
պուրայա սէվգ իթմիշ իտի . . . : Պէն՝ քէօչէյի վահտէթ-
տէ եաչայան պիր եօլճու օլտըղըմ Հալտէ , կէչտիյիմ
եէրլէրտէ օ գաստար մաթէմ , օ գաստար մէյուսիյէթ վէ
օ գաստար ֆէլաքէթ վէ էօլէթ պըրտըմ քի , վիրտիյի
եէրլէրի խարտպէզարա տէօնտիւրէն եիւզ ճիհանկիրին
պինիհայէ օրտուլարը պիրէ պըրտգամազ ընը . . . Պու
չէհրէ տախի կիրտիմ վէ պուրատա տա պէօյրէք պիր
գըրկըն ինգա իյլէտիմ . Պունտան իքի եիւզ սէնէ էվվէլ ,
պէնի տիւնեաճըն պիր ուճընտան տիվէրինէ սէվգ իտէն օ
տէսթի զալըմ պէնի երնէ պուրայա կէթիրտի , վէ ճէննա-
պը Հագգըն ուզագտան ուզաղա պէնիմ խաթիրէլէրինէ
պաղլամըղը օ մուսիպէթի ագիժե (քաղէրա) երնէ պու
չէհրի խարտպ վէ եվվէլճա չալըշմագտան վէ սէֆալէթ-
տէն պիրտագ գալմըշ օլան պիրտաէղլէրիմէ վէեարըտը-
յալըմտի :

« Էվվէթ , ասլէդ պէնիմ պիրտաէղլէրիմ . . . եաֆթի
Գուպպը Շէրիֆտէքի լանէթլազտէ սէնատէի քեաթբը պիրտա-
տէրլէրի տիրլէր . ճէննապը Ալլահ պէնիմ սէպէպինէ չա-
լըշանլար սիւլաղէսինի լանէթլէյէմիշ տիր . օ սիւլալէյի քի ,
տախտա ըզտըրտագ իչինտէ , հուզուգը վէրտաէթտէն մահ-

չուտ վէ պէնճէրի էսպէրէթ մահքիւմ օլաբիլմնատան , գա-
տընլար , երիքէքլէր , չօճուգլար վէ խոմիւրլար պիր տե-
միր պօյունտրագ տալիրնուս էգլիւնճէյէ գատար պիչա
ցահաթ , պիրա միւքեաֆիաթ վէ պիրա իւմիտ պէնիմ կի-
ժի եիւրիւտիւքճե իւրիւր , պու աղըր պօյունտրադը սօն-
րա ատ պաշգալարը տալըր , վէ պէօյլէճէ չատընլար պիչ-
լալէնի անը ատրտան ատրա ուամաղլատընտա թաշըրլար :
Ինչէ պու չէհրէ նազըր օլան թէրեէէրտէն պիրինին դիր-
վէմինէ պէշ ասըրտան պէրու իւչիւնճիւ տէֆա օլարագ
կէտիյօրըմ , վէ պէնճի տե եինէ պիրիվրտե չոճուգէթ , խա-
րապկէթ վէ եողէթ կէմիրիյօրըմ . հալ պու քի պու չէհր
էհալիսի էդլէնճէլերինին վէ կոճէ չէնկիճլերինին չամանճա-
պըլու սէրմէսի օլմըշ օլաբիլընատան , պէնիմ քէնտի գա-
բուսընա կէլմիշ օլաբիլըրմը պիլմէյօր . . . .

« Հաքին խոյ , խոյ , պու տէֆաքի մեւվասէլէթիմ
հէնի պիր ֆէլաքէթէ սէպէպ օլմայաճագ տըր . . . ձէ-
նապը Հագդ գապիլի իտրաք օլմայան էսրարը իլէ պէնի
ֆրանսանըն իչինտէն Թա պուրայա գատար կէթիրմի , վէ
կէչմիշիմ եոլլար իւզէրինտէքի է՛ն քիչիւք ձէօյլէրէ պիլէ
Թէգարրուպան պէնի տալըդայը , պինանէն ալէյհ հիչ
պիր էօյիս չանը պէնիմ կէչմէգտե օլաբիլըրմը իհտիմար իմ-
մէտի : Պունտան պաշգա , օ մեի . . . վէ եէչիլ չէհրէլի . . .
տերին վէ գանըը կէօզիս խայալ տախ պէնտէն պյրըս-
գը . . . Պէն ֆրանսա Թօբրաղընա այագ պատար պատ-
մագ , անըն ՆէՁիագ վէ սօղուդ էլի պէնիմ էլիմի Թէրք
խեէրէք կէօզտէն նիհան օլտու . . . : Հալ պու քի էցե-
լին հէնուզ պէնի իհամիա իմմէքտե օլաբիլընը հրաս իտիյօ-
րըմ . կիբտապատրյա պէնի գուշաթարագ ղէհրնաք նէ-
ֆէհիլէ տե էցէլ ապէր կիտի կէօրիւնէն օ ուղուրընդ
Թուղկեարըն չիտտէրի ինիլիճինի հէնուզ իչխոյօրըմ :

« Շիւպհէ եօգ քի ղազապը իլահի սիւքիւնէմբէղիր
օլսյօր . . . Պէնիմ պուրայա մուվասէլէթիմ իհթիմալ քի

մահզան պիր թէհտիտ օլուպ , ճէննաթը Հադգ պէօյլէճէ թարիգի իթթիֆաճէթէ կիրմէճի լազըմ կէլէնլէրի գօրգուճմաղ իմքանճէ տիր . . . : Էվվէլ , պէօյլէ օլմամըշ օլսայլարը , ճէննաթը Հադգ Էվվէլի էմրուէ մէմլէքէթին գալգկճահրնա , պու նիհայէթսիզ չէհրին ախէաճնէ տէհչէթի վէ մէմաճ ապաարագ , զայէթ միւտհիշ պիր տարագէ Էնտիրմէք իմքանէ յէճէք իտի : Օ՛հ , խայր , խայր , ճէննաթը Հադգ պէնի ատը յաճագ տըր . . . խայր . . . պէնի պու վէնի իչքէնճէ յէ մնհքիւմ իմքանէ յէճէք տիր :

« Էյվահ , պիրատէրլէրիմ պու չէհիրտէ պաշգա ճէրլէրտէն տահա քէտրէթլի վէ տահա աճգիլ տիրլէր . . . պէն իսէ . . . անլէրէ էօղիւմ կէթիրէճէյիմ հա՛ . . . խայր , խայր , ճէննաթը Ալլահ պէնի ատը յաճագ տըր , պիրա հէմշիրէմին եէտի նէֆէր թօղունլարը պու չէհիրտէ թօթլամըշ տըրլար . . . պէն իսէ անլէրէ էօղիւմ կէթիրէճէյիմ հա՛ . . . միւհթաճ օլտըգլարը իմտատ վէ մուամէնէթ եէրինէ էճէ՛լ . . . :

« Պէնիմ կիպի տիւնեանըն պիր ուճընտան տիկէրինէ գատար աէրսէրյանէ կէզինէն գատըն անլէրին տիւշմէնլէրինին տուզագլարընը պիր տէֆա տահա թատուամար իմտիքտէն սօնրա , եինէ պիրմեզ թիւքէնմեզ Հօլընա տէվամ իյլէտի : Հէմշիրէմ թարաֆընտան ագրապամ օլան եէտի նէֆէր սէվկիլիլէրիմ իչուն եէնիտէն պէօյուք պէօյուք մուսիպէթլէր Հազըրլանմըշ օլտըգընը պիհուտէ եէրէ հըլա իյլէտի . . . Պէնի պուրայա սէվգ իտէն տէսթի պիամանն օ աէրսէրի գատընը տահմա էօճիւմտէն տէֆ իտիյօր . . . Մէրգումէ մուգամէմէթի նագապիլ օլան ապընթըտան սիւրիւլէրէք , ագրապամտան այրըլաճաղը սըրատա պիհուտէ եէրէ հայդըրտը վէ նիյագ իյլէտի .

« — Եա՛ Բապալի , հիչ օլմազտա վազիֆէմի իքմալ իտէյիմ ,

« — ԵհԻՐԻՒ ,

« — Եալընըզ պիր գաչ կիւն . . . մէրհամէթ . . . եալընըզ պիր գաչ կիւն :

« — ԵԻԻՐԻ՛Ի :

« — Է յվա՛հ , հիմայէ իթտիյիմ ատէմլէրի կիրաապը հէլաք քէնարընտա պըրագը յօրըմ :

« — ԵԻԻՐԻ՛Ի . . . ԵԻԻՐԻ՛Ի . . .

« Վէ սերսէրի եըլտըզ կէնիտէն պիրմէզ թիւքէնմէզ եօլընը տեվամ էյլէտի . . . սէտասը օ նիհայէթսիզ մէսաֆէյի դա՛թ՛ իտերէք , պէնի ագրապամըն իմտատընա չաղըրտը . . . :

« Պու գատընըն սէտասը պանա վասըլ օլտըգը զէմանի , հէմշիրիմին թօրունլարընըն կէնիտէն պէօյիւք թէհլիքէլէրէ տիւչար օլմըշ օլտըգլարընը հըսա էյլէտիմ . . . : Պու թէհլիքէլէր չիմոկ պիր գաթ տահա ալթմադ իւզէրէ տիր . . . :

« Օ՛հ , սէօյլէ՛, եա՛ Ռապպի , սէօյլէ՛, աճապա հէմշիրէմին թօրունլարը՝ պունճա ասրլարտան պէրու սիլսիլէսինի իւզէրինէ չէօքմէքտէ օլան մուսիպէթի ագիմէտէն գուրթուլապիլէճէքլէ՞ր մի տիր : Անլէր սէպէպսիւզ պանա աֆիվ իտէճէ՞ք միսին , եօգսա անլէր եիւզիւնտէն պէնի ճէզալանտըրաճագ մ՛ըսըն :

« Օ՛հ , միւսաատէ էյթ տէ էճտատըմըն սօնընճը արզուլարընա իթաաթ իթսինլէր , վէ գալպլէրինի , գուվվէթլէրինի , զէքավէթլէրինի , վէ սէրվէթլէրինի պիրլէշթիրմէ յէ մուգթէտիր օլսունլար . պու սուրէթլէ հինատնիյէթին միւսթագպէլտէքի սատատէթինէ չալըշաճագլար , վէ պէյքի տէ պէնիմ պիրմէզ թիւքէնմէզ ճէզամըն աֆվընա սէպէպ օլաճագլար տըր :

« Հաջրէթի Իսանըն « ԵԻՓՏԻԿԷՐՈՆԻՋԻ ՍԻՎԻՆԻՋ » սէօյլէբի անլէրին եէկճանէ մագսատլարը վէ եէկճանէ վասըթալարը օլաճագ տըր : Հաջրէթի Իսանըն թէնպիհաթը մուհապպէթ վէ իւմիտինի ինքեար իտերէք անլէր եէրինէ

Digitized by Google

պուղղ ու առավկեթ, ճէպը ու չիտուէթ վէ մէ յուռիյեէ-
թի հավի գախտէլէը վազ իթմիչ օլան օ ախթէ բաբազ-
լարը՝ պու քէլամըն գուվվէթի ֆէվգ էլ ատէսի սայէսին-
տէ մաղլուպ վէ մահքիմ իտէպիէճէքլէը տիր։

« Պու սախթէ բաբազլար՝ հեր զէման քէնտիլէրինին
չէրիքի թէօհմէթլէրի օլան ասհապը իգթիտար վէ սաա-
տէթի թարաֆընտան իճրէթլէ թուվվըլարագ, ատրլար-
տան պէրու տիւնեա իւզէրինտէ ըզտըրագ չէքէն պիչարէ
պիրատէրլէրիմ իչուն ազաճըգ սաատէթ վէ իսթիրահաթ
տիւէյէճէք եէրտէ, ֆուգարանըն պու տիւնեա իւզէրին-
տէ իլէլ էպէտ իչքէնճէ չէքմէյէ մահքիմ օլտըղընը վէ
թէսէլլի պուլմագ վէ եախօտ ազ իչքէնճէ չէքմէք արզու
վէ իւմիտի սէնին նազարընտա պէօյիւք պիր կիւնահ վէ
աղըր պիր ճինայէթ իտուրինի սէնին նամընա սէօյլէմէ յէ
ճէսարէթի իտիյօրլար, եա՛ Բապալի . . . «ինանըլարտան ճիւ-
զի պիր գըսմընն սաատէթի . . . վէ հէման պիւթիւն ին-
սանիյեէթին սէֆալէթի » . . . մէ յէր սէնին իլատէի Ի-
լահիյէն պու իմիշ . . . նէ՛ պէօյիւք քիւֆր . . . պու
սէօզլէրին աքսի տէյի՛լ մի քի սէնին իլատէի Բապանի-
յէնէ մուվաֆըգ տըր։

« Մ էրհամէթ էթ, եա՛ Բապալի, նիյազլարըմը իսթի-
մա՛ իյլէ . . . հէմչիրէմին թօրունլարընը՝ սէնաաթքեար-
տան հիւքմտարըզատէ յէ գատար տիւշմէնլէրինին էլինտէն
գուրթար . . . : Սէնին սայէի ինայէթինտէ սաատէթի ին-
սանիյեէնին գույուտաթընտա պիր թարիխի մուհիմմ իհ-
րազ իտէճէք օլան պէօյլէ գուվվէթլի վէ մահսուլտար
պիր սիլսիլէնին մահվընա միւսաատէ իթմէ։ Պու սիլսիլէ
ազասընը թէֆրիգ իթմէք իսթէտիքլէրինտէն, անլէրի
պիրլէշտիրմէքլիյիմէ, վէ քէնտիլէրինի ըզրար իթտիքլէրի
ճիհէթլէ, անլէրի միւտաֆաա իթմէքլիյիմէ միւսաատէ
էթ . . . : Իւմիտսիզլէրի իւմիտվար իթմէք, մէ յուս օ-
լանլարա ճէսարէթլի վէրմէք, տիւշմէք թէհլիքէսինտէ պու-

Digitized by Google

լընանլարը գալտըրմագ վէ էյիլիք եօլընտա սեպաթ կէօ-
թէրէնլէրե տէ մուլին օլմագ իւզրէ պանա գուվվէթ վէր։

«Պէլքի տէ անլէրին դայրէթի, ֆէտաքարլըդը, ֆա-
զիլէթի վէ քէօէյլերի պէնիմ խաթամը մազհապը աֆվ
իտէճէք սէր։ . . զիրա պէն եալընըդ պէտպախթըդ
սէպէպիլէ հագգընըդ վէ պէտհուշ օլսուն։

«Եա՛ Բապպի, ժամամ քի սէնին հէր շէյէ մուգթէ-
տիր օլան էլին՝ մէճհուլըմ օլան պիր մագասատա մէպնի
պէնի պուլսայա սէվգ իթմիշ տիր, ղազապընը արթըդ
թէսքին էյլէ . . . պունտան պէօյլէ ինթիգամլարընէն ա-
լէթ վէ վասըթասը պէն օլմայլըմ, եա՛ Բապպի . . . ։
Ցիւնեա իւզերինտէ եայըլան եէս ու մաթէմ էլվերիր ար-
թըգ. իքի սէնէտէն պէրու սէնին մախլուգաթըն այագ-
լարըմ ալթընտա պինլէրճէ տիւշիւյօր . . . տիւնեա խա-
րապ ու վիրան օլույօր . . . պիւթիւն քիւրէի արզ պիր
բէրտէի եէս ու մաթէմէ պիւրիւնտիւ . . . ։ Ասիա իչէ-
րինտէն գուբբագ չիմալի պուղլարընա գատար եիւրիւ-
տիւմ. . . վէ հէր քէս էօլտիւ . . . ։ Քիւրէի արզտան սա-
նա տօղրու եիւքսէլէն պու ֆէրեատ ու ֆիղանը իչէրէմէ-
յօր մըսըն, եա՛ Բապպի . . . ։ Ցիւնեայա վէ պանա մէր-
համէթ էյլէ . . . պիր կիւն, եալընըդ պիր կիւն . . .
հէմշիրէմին թօրունլարընը պիր եէրէ ճէմ իտէյիմ . . .
վէ գուրթուլաճագլար տըր . . . ։»

Պու սէօզլէրի սէօյլէյէրէք, եօլճու տիզ չէօքտիւ վէ
էլլէրինի նիյազքեարանէ պիր սուրէթտէ սէմայա տօղրու
գալտըրտը։

Նակէհան չիմալ բուղկեարը պիր գաթ տահա չիտ-
տէթլէ ինլէմէյէ պաշլատը. պիր ազ սօնրա, չիտտէթի
հուպուպընտան հասըլ օլան սէտալար պօյայա թէհավվիւլ
իյլէտի։ Պունըն իւզերինէ եօլճու սարսըլտը, վէ տէհշէ-
թամիզ պիր սէտա իլէ հայդըրարագ.

— Եա՛ Բապպի, էճէլ բուղկեարը քէմալը վահշէթլէ

ինչէ՞յօր . . . հասըլ լթախյի կիրտապ պէնի տէ գալտըրըյօր տէյու գանն իսկյօրըմ՝ եա՛ Բապպի , տուա վէ նիյազըմ մազհարը գապուլ օլմայօր , էօյլէ՞ մի՝ խայալ . . . օ՛հ , խայալ . . . իչթէ եինէ կէօրիւնիւյօր . . . եէշիլ չէհրէսի սինիրլէրի չէքիլմէճեինէ հարէքէթէ կէլիյօր . . . գըրմըզը կէօզլէրի չուգուրլարը իչինտէ տեվէրան իսկյօր . . . կիթ . . . կիթ . . . էլի . . . օ՛հ , սօղուգ էլի պէնիմ էլիվի թուքտը . . . մէրհամէ՛թ , եա՛ Բապպի . . . ։

« — եիհի՛հ ։

« — Օ՛հ , պու ֆէլաքէթի , պու տէհշէթլի ֆէլաքէթի եէնիեէն պա՛ չէհրէ կէթիրմէ՛ք . . . է՛ն էվվէլ պիրատէրլէրիմ մահվ օլաճագլար տըր . . . ահֆի՛ր պիրատէրլէրիմ . . . լո՛ւթֆ , եա՛ Բապպի . . . ։

« — եիհի՛հ ։

« — եա հէյհիրէմին սիլսիլէսի՛ . . . լո՛ւթֆ , լո՛ւթֆ ։

« — եիհի՛հ ։

« — Օ՛հ . . . եա՛ Բապպի , մէրհամէթ էյլէ . . . արթըգ քէնտիմի թօբրագ իւզէրինտէ թուման մայօրըմ . . . խայալ պէնի թէքէտէն աշաղըյա տօղրու սիւրիւքլէյիպ կէօթիւրիւյօր . . . պէնիմ հարէքէթիմ տախի արգամտան էսէն էճել բուզկեարը կիպի սիւրաթլը տըր . . . ։ Շէհրին

Digitized by Google

տիվաըլարընը կէօրիւյօրըմ . . . օ՛հ , մէրհամէ՛թ , եա՛ Բապ-
պի , հէմշիրէմին ահֆաատընա մէրհամէ՛թ էյլէ . . . քէնտի-
լէրինի աճը . . . պըրագմա քի պէն անլէրին ճէլլաատը օլա-
յըմ . . . տիւշմէնլէրինի մաղլուպ իթմէլէրինէ միւսաա-
տէ էթ :

« — ենիրի՛ւ . . . ենիրի՛ւ ,

« — Թօբրագ տաիմա արգամտան գաչըյօր . . . չէհ-
րին գաբուսընա վասըլ օլտըմ . . . օ՛հ , եա՛ Բապպի . . .
հէնուզ վագթ վար տըր . . . : Օ՛հ , ույգու իչինտէ պուլը-
նան պու չէհր էհալիսինէ մէրհամէ՛թ էյլէ . . . պիր ազ
սօնրա տէհչէթ , մէ յուսիյէթի վէ էճել նիտալարըլ ու-
յանաճագլար տըր . . . : եա՛ Բապպի , գաբուսընըն էչլիյի-
նէ տօգունըյօրըմ . . . տէմէք քի միւրատըն պու իմիշ . . .
պիթտի . . . Բարի՛ա . . . ֆէլաքէթի ապիմէ արթըգ գալը-
կեահընա կիրտի . . . ա՛հ , մէլո՛ւն . . . մէլուն :

« — ենիրի՛ւ . . . ենիրի՛ւ . . . ենիրին (1) :

---

(1) 1346 աէնէպինտէ , գարա եումուրճագ իլլէթի ումում
քիւրէի զէմինի խարապ իյլէտի . պու իլլէթին ալամէթի տաիի
հէբ քոլէրանընքինէ միւշապհի իտի . անընն կիալի պու տա մէն-
զիլտէն մէնզիլէ իլէրիլէմէքտէ իտի : 1660 աէնէպինտէ , պուննա
պէնզէր տիկէր պիր սալդըն խասթալըգ տահա տիւնեայը խա-
րապ իյլէտի :

Մալիւմ տիւր քի քոլէրա նակէհանի վէ անլաշըլմազ պիր
սուրէթտէ իսթիթը հարէքէթինի թէպտիլ իտէրէք էվվէլա բա-
րիատէ զուհուր իյլէտի : – Իլլէթի մէզքիւրէնին է՛ն պէօյիւք գըր-
կընըարը էնանասընտա , բօրեազ բուզկեաբընընն ալէտ տէվամ էամիլ
օլտըղը տա խաթըրլարտա օլմազ կէրէք տիր :

2

ԽԱՖԻՖ ԱԳՇԱՄ ԹԱԱՄԸ

Պու ուղուրդ եօլճընըն Մոնմարթը թէբէփնատէն ի-նէրէք Բարիսէ կէրմէսինին ֆէրտասը կիւնիւ, Սէն-Տիզիէ գօնաղընտա էքէյիճէ պէօյիւք պիր թէտարիքեաթի կէօ-րիւմէքտէ իտի։

Հէր նէ գատար էօյլէ վագթը հէնուզ կէլմիշ իտի ի-սէ տէ, բրէնսէս տը Սէն-Տիզիէ՝ իսթէհիյի կիպի կիյինմիշ գուշանմըշ տէյիլ իսէ պիլէ, միւթաասրընտան զիյատէ իհ-թիմամլա կիյինմիշ իտի. գումրալ սաչլարը՝ էօրկիւ էօրկիւ եասըլանաճագ եէրտէ, իքի տէվրէթ թէշքիլ իթմիշ վէ պու տէվրէթլէր թօսպուլ վէ գըրմըզը եանաչգլարընա բէք կիւ-զէլ եադըշմըշ ըտը. պաշընտաքի թաքեէ տախի թաղէ կիւլպէնկ գօրտէլալարըա տօնաատըլմըշ ըտը. վէլ հասըլ բրէնսէսին քիւլ բէնկինտէքի քէմհատան մամուլ ֆիսթա-նը իչինտէ գըրըլըպ տէօքիւլմէսինի կէօրէնլէր՝ մատամ պրիվօ անընը մէրգիւմէնին չիշմանը պէկլինէ պու ճալիպի հայ-րէթ ինճէլիյի վէրմէք իչուն, անըն պէպէմէկէրինատէն պի-րինին մուավէնէթինէ միւրաճաաթի իթմէյէ մէճպուր օլմըշ օլտուղունը քէշֆ իտէպիլիրլէր իտի։

Պու զարաֆէթթէրվէրլիյին սէպէպի նէ՝ օլտուղունը պիր ազ սօնրա իյդահ իտէճէյիզ։

Բրէնսէս՝ պէրապէրինտէ քէհհասը մատամ կրիվուա օլտուղը հալտէ, վասի պիր սալօնտա կէօրիւմէքտէ օլան պաղը թէտարիքեաթա տաիր սօն էմրլէրինի վէյմէքտէ իտի։ Իչպու սալօնըն օրթասընտա պէօյիւք վէ նուվար-

Digitized by Google

լագ պիր մնաց մէվզու օլուպ, գըրմըզը գաթիֆէ պէք էօրթիւ իլէ էօրթիւլմիւշ վէ էթրաֆընտա տա պէք խայ-
լը սանտալիէներ ալըշանմըշ ըտը, պու սանտալիէները օր-
թասընտա տախի հալտըզը պիր պօրթուգ սանտալիէմի կէօրիւլմէքտէ իտի։ Սալընըն պիր քէօշէնտէ, տէրու-
ննտէ միւքէմմէլ պիր աթէշ ճամմագտա օլմն չըվկնէնին հապրընտա միւքէլլէֆ պիր սուֆրա թէրթիպ փոխլմիշ ա-
լուպ, պունըն իւզէրինտէ տէ խաֆիֆ պիր ազշամ թաս-
մը իչուն լագըմ օլմն է՛ն լէզիզ վէ է՛ն նէֆիս հէմէքլէր մէվզու պաւլընմագտա ըտը. սուֆրանըն պիր թարաֆընա տա, կիւմիւշ բիչաղալար տէրթունինտէ, ոազան պաւլըզը հումուրթասընտան հաբըլմըշ վէ իւզէրինէ թէրէ հազը սիւրիւլմիւշ տիլիմ տիլիմ մէզէլիքլէր, ինճէ ինճէ քէսիլ-
միշ մարինաթալը բալըմուտ պաւլըգլարը վէ պէօյուք բէրհիզ իչինտէ պուլընտըգլարընտան ալէա հէր մնան-
թարլարը կէօրիւլմէքտէ, վէ տիկէր թարաֆընտա տախի՝ սըճագ գալմագ իչուն խոբիրթօ իլէ ըսբտըրմըշ քիւչիւք կիւմիւշ մանղալլար իւզէրինտէ, Մէօզ նէհրինտէն չըգմըշ վէ սիւտ վէ հումուրթա իլէ թէրթիպ խոխլմիշ ըսթագօս գուլրուղը լօգմալարը, Մաատէրա շարապը իչինտէ բիչմիշ ըսթրիտեա պէօրէքլէրի վէ պահարլը մէրսին պալըզը գըյմասը պուլընմագտա ըտը։ Պու հէմէքլէր հանընտա տախի տահա խաֆիֆ չէրէզլէր, անանտասը քիչիւք բէք-
սիմէթլէր, չիլէքլի չէքէրլամէլէր, քէմալը մէհարէթլէ հաբըլմըշ բօրթուգալ մուրապասը վէ տահա բէք չօգ չէյլէր գօնըլմըշ ըտը։ Պորտո, Մաատէրա, Ալիգանթ վէ Շամբանտա չարապլարը կէնիշ պիւյօր չիչէկլէր տէրունինտէ գըրմըզը վէ տարը հագուէթ ըէնկինտէ բարըլ բարըլ բարլամագտա ըտը. պիրի գայմագը գահվէ վէ տիկէրի վանիլհասը չիգոլաթ իլէ տօլու օլան Նէվը ֆաղֆուրիսին-
տէն իչի երպրըզ տախի՝ օյմալը կիւմիւշտէն մամուլ վէ պուզ իլէ տօլու պէօյուք պիր գապ իչինէ գօնըլմըշ օլ-

Digitized by Google

տրղընտան, տատէթա սօզուածք չէրպէթ հալինի պուլ մագտա քաը։

Լաքին պու խաֆիֆ ագշամ թաամընա զարիպ պիր հալ քէսպ իթտիրէն պիր չէյ վար ըտա, օ տա՝ մահիրանէ պիր տուրէթտե թէրթիպ խտիրմիշ օլան չէքէրլամէլէր իսի, չէօյլէ քի մաամանըն իւզերինտե եէր եէր գայըսը մանճանընտան եաբըլմըշ քիւչիւք Գողդոթալար, պատէմ չէքէրինտէն եաբըլմըշ բահիպ թաճլարը, պատէմլի պագլաւատան եաբըլմըշ բիսգօրս ասալարը կէօրիւլմէքտե իտի քի, բրէնտէս պու ասալարըն իւզերինե քիրազ չէքէրինտէն եաբըլմըշ վէ ագիտե չէքէրլերիյլէ տե թէզեին իտիրմիշ քիւչիւք պիր գալըթինալ շապգասը կէչիրմիշ իտի. մէզհէպէ միլթէալիգ չէյլերի թագլիտէն եաբըլմըշ օլան պու չէքէրլամէլէրին էն կիւզէլի՝ Հազրէթի Իսայը համիլ օլան պիր խաչ Մասիհի իտի։

Պունլար ումուրը տինիյէէյ գարշը ղարիպ պիր հիւրմէթսիզլիքտէն իպարէթ օլուպ, մէզհէպէ բէք տե օ գատար էհէմմիյէթ վէրմէյէն քիմսէլերի պիլէ հիտտէթլէնտիրիր իտի։ Լաքին Թրէվտէքի րուհպան լիպասընըն հօգգապաղլըգլարընտան վէ Մրժանթէօյլտէքի էվլիյա պագըյաթընըն քիւմթախանէ լաթիֆէլէրինտէն պէրու, տինտար ատէմլէր՝ բրէնտա տը Սէն-Տիզիէ կիպի, ումուրը մուգատտէսէի տինիյէէյի մասխարա իթմէք ղայրէթինտե պուլունը յօրլար։

Մատամ տը Սէն-Տիզիէ՝ պու ասուրէթլէ թէրթիպ խտիրմիշ օլան սուֆլույա մէյհուսունտե պիր նազար աթֆ իթտիքտէն սօնրա, պու ճէմիյէթլին ըէխի օլան զաթա մախասուս կիպի կէօրինէն եըլտըզը գօլթուգ սանտալիէ-սինի մուտամ հրիվույա կ՝օսմէրէք։

— Գարտինալ ճէնապլէրինին այագլարընը իւզերինէ գօյմասը իչուն, պէնիմ իչի քիւրքլիւ այագ եաստըղըմ մանանըն ալթընա վազ խոկտի՝ մի. միւմահիլէյհին սօզուգ-

տան ասլա հազզ իթմէհլիյինի պիլիրսինիզ. – տէտի ։

Մատամ կրիվուա մասանըն ալթընա պագարագ .

— Էվվէ՛թ , մատամ, իչի քիւրքլիւ եասըդգ օյատա տըը . . . ։

Բրէնսէս . – Գարտինալ ճէնապլէրի այագլարընը ըսըթմագ իչուն պու այագ եասըդընը քհաֆի պուլմատըդը վագթ գուլլանմագ իւզրէ , գալայ թօբլարտան պիրինէ տախի սըճագ սու տօլտուրմալարընը թէնպիհ իտինիզ ։

Մատամ կրիվուա . – Բէք էյի , մատամ ։

Բրէնսէս . – Օճաղա տահա օտուն ալթընըզ ։

Մատամ կրիվուա . – Լաքին , մատամ, օճագ զաթէն քիւլհան կիպի եանըյօր . . . պիր տէֆա պագընըզ ։ Պուն-տան պաշգա , գարտինալ ճէնապլէրի. հէր զէման իւշիւրսէ , Ալֆաժէն բիսգոբոսը տախի սըճագտան հիչ հազզ իթմէզ . տահմա թէրլէնիր ։

Բրէնսէս . – (Ումուզլարընը գալտըրարագ .) Գարտինալ Մալիքիէրի Ալֆաժէն բիսգոբոսընըն պէօյիւյիւ տէյի՛լ մի տիր ։

Մատամ կրիվուա . – Էվվէ՛թ , մատամ ։

Բրէնսէս . – Էօյլէ իսէ , սիլսիլէյի մէրաթիպ գահտէսի իգթիզասընճա , բիսգոբոս էֆէնտի սըճագտան սըգըլաճագ ամմա , գարտինալ ճէնապլէրի սօղուգտան մուզտարըպ օլմայաճագ տըր . սիզ թէնպիհիմի իճրա իտինիզ . ալթէյէ տահա օտուն ալթընըզ ։ Չէմ պու խուսուստա թէաճճիւպ իտէճէք՝ վար. գարտինալ ճէնապլէրի իթալիալը , բիսգոբոս էֆէնտի իսէ պէլճիգանընն չիմալ թալթաֆը էհալիսինտէն տիր . չու հալտէ հէր իքիսինին տէ պաշգա պաշգա հավալարա ալըշմըշ օլաճագլարը թապիի տիր ։

Մատամ կրիվուա . – (Օճաղա իքի բարչա իրի օտուն ալթարագ .) Իսթէտիյինիզ կիպի օլսուն , մատամ. լաքին

Digitized by Google

պուրատաքի սրճագ թէէսխրխյլէ բիսդոքոս էֆէննտի պօ-
ղուլուպ գալաճագ տըր ։

Բրէննէս . – (Միւէսսիր պիր ֆէտաքեարլըգլա .) Ը՛հ,
նէ՞ եաքալըմ, պուրանըն բէք սրճագ օլտըղընը պէն տէ
պիլիյօրըմ. լաքին պիզիմ մուգատաէս տինիմիզ պիզէ ֆէ-
տաքեարլըգ վէ իչքէնճէ էօյրէ՛թմէ յօր մը ։

Բրէննէս տը Սէն–Տիզիէնին ազաճըգ զարաֆէթթէր-
վէրանէ կիյինմէսինին սէպէպի չիմտի անլաշըլտը զանն ի-
տէրիզ ։ Մէրգուժէ՝ աբբայ տ'Էկրինվիլ վէ սաիր Ֆիլիսէ
մէսնէտտարանը իչէ պիրլէշէրէգ քէնտի խանէսինտէ զա-
թէն քիւչիւք պիր մէճլիսի րուհանի ագտ իթմիչ օլան
պու րիւէսաի րուհանիյէ յի հիւսնիւ սուրէթլէ գապուլ
իթմէք իսթէյօրտու ։ Հէնուզ էվվէննմիչ օլուպ տա իլգ
պալօսընը վէրէն կէնճ պիր գատըն , սինինի պիւլուղա վա-
սըլ օլտըղընտան տօլայը իլգ զիյաֆէթինի քէչիփե իտէն
պիր տէլիգանլը վէ ղայրը մաթպու օլան իլգ էսէրինի իլգ
տէֆա օգուչան պիր գատըն՝ քէնտի միւսաֆիրլէրի նէզ-
տինտէ մատամ տը Սէն–Տիզիէ գատաբ պէշաչէթլի , մաղ-
րուր , իլթիֆաթքեար վէ իհթիմամը օլամազլար ըտը ։

Խանէսինտէ վէ քէնտի հուզուրընտա ղայէթ մուհիմմ
մէնֆաաթլարա միւթէալլիգ մէսէլէլէրին մէվգըի պահս
վէ Ֆուզաքէրէչյէ գօնըլտըղընը կէօրմէք վէ պազը էրպա-
պը իգթիտար վէ զէքեավէթին՝ գատըն ճէվիչէթլէրի-
նին նուֆուզընա տաիր օլան ահքամ վէ թէրթիպաթ
հագգընտա քէնտի էֆքեարընը թալէպ իթտիքլէրինի ի-
չիթմէք՝ բրէննէս իչուն ղուրուրընտան էօյէճէք չէ յէրտէն
իտի . զիրա պու սուրէթլէ քէնտիսինին Ֆիլիսէնին մու-
գատտես պիր վալիտէի օլմագ իւզրէ թէլագգը խոլմէք
արզուսը գարտինալլար վէ բիսգոքոսլար թարաֆընտան
թագտիս վէ թաստիգ իտիլմէքտէ իտի . պինաէն ալէյհ՝
պու եէրլի վէ էճնէպի րուհպանլար հուզուրընտա , պին
տուրլու միւտահէննէլէր վէ ճիվէքեարլըգլար իպրագ իտէր

իսի ։ Եիւրէքսիզ վէ ֆագաթ թարաֆկկրանէ էնթրիգալարա վէ թէհաքքիւմքեարլըղա ֆէվզ էլ ատէ այլըգ օլան պու գատընըն խաթրը հարէքէթինճէ վուգուա կէլէն թէպէտիւլաթտան տահա սատէ վէ մուվաֆֆըգը մանթըգ պիր չէյ օլամազ ըտը ։ Բէնտիսի՝ պիննինին թէրագգը իթմէխինէ կէօրէ այլ ու սէվտա էնթրիգալարընտան քօլհիգա էնթրիգալարընա վէ քօլհիգա էնթրիգալարընտան տախի մէզհէպ էնթրիգալարընա կէչմիշ իսի ։

Մատամ տը Սէն-Տիզիէ թէտարիքաթը վագըանըն էմրի մուայէնէսինի իքմալ իթմէք իւզրէ իքէն , գօնաղըն հավլիսինտէ պիր արապա վէլվէլէսի իչիմտէյինտէն , պէքլէտիլի ատէմլէրին մուվասէլէթ իթմիչ օլտըգլարընը անլատը . պէս պէլլի պու ատէմլէր բէք եիւքսէք մէնէֆէտ ասհապընտան օլմալը տըրըլար քի , բրէնսէս՝ պիւյիւն ատաթ վէ ուսուլ խիլաֆընտա օլարագ , քէնտիլէրինի իսթիգալ իչուն իլք սալօնըն գաբուլընա գատար կիթտի ։

Կէլէնլէր՝ տահմա իւչիւյէն գարտինալ Մալէբիէրի իլէ սըճագտան տահմա մուզտարըգ օլան Պէլճիգալը Ալֆաժէն բիսգոբոսը օլուպ , պէրապէրլէրինտէ տէ աբբայլը տ'Էկրինեի պուլունըյօտը ։ Օմալը գարտինալ՝ իրի եաըրը , զայըֆ , քէմիքլի , միւթէազզիմ վէ գուրնալ չէհրէլի , սարըմթրագ վէ չիչկին եիւզիւ պիր ատէմ օլուպ , չօգ տէֆա չաչը պագան գարա կէօզլէրինին էթրաֆընտա տա սէյահա մանէլ պիր տափրէ պուլընմագտա ըտը ։ Պէլճիգալը բիսգոբոս իսէ՝ գըսա պօյլու , չիչման , չըգըգ գարընըլը , թօմպուլ վէ եումուշագ էլլի պիր ատէմ օլուպ , չէհրէսի տէ տամլալը ատէմլէրին չէհրէսինէ պէնզէր իտի ։

Չօգ կէչմէքտիզին ճէմիյէթի ազասը պէօյիւք սալօնտա իճթիմա իթտիլէր ։ Գարտինալ հէման կիտիպ չըմինէյէ եաբըշտը . բիսգոբոս իսէ՝ թէրլէմէյէ վէ սօլումագա պաշլամըշ օլտըղընտան , սալօնըն հարարէթի ֆէվզ էլ ատէսինէ իէհամմիլ հյլէմէսինէ եարտըմ իտէճէք օլան

պուզլու չիգօլաթա վէ գահվէյէ արա սըրալ եան եան պագմագտա ըտը ։

Պու սըրատա աբբայ տ'Էկրինեի՝ բրէնաէս տը Մէն-Տի-ղիէյ եագլաչարագ , ալչագ պիր սէտա իւէ .

— Միզի սօրմաղա կէլէճէք օլան աբբայ Գաբրիէլ տը Րէնընբռնը տէրհալ իչէրի կիրտիրմէլէրինի լութֆէն էմր իտէր միսինիզ . – տէտի ։

Բրէնաէս . – (Ֆէվգ էլ ատէ հայրէթ վէ թէաճճիւպ-լէ .) Օ կէնճ բաբազ պուրատա՞ մը տըր ։

Աբբայ տ'Էկրինեի . – Էվվէթ , իւքի կիւնտէն պէրու պուրատա տըր ։ Քէնտի պէօյուքլէրի մարիֆէթիյլէ Բա-րինէ կէթիրթտիք ։ Պունըն սէպէպինի իւէրիտէ անլայա-ճագ սընըզ ։ Մ. Րօտէնէ կէլինճէ , կէչէն կիւնքի կիպի մատամ Կրիվուա կիտէճէք վէ կիզլի նէյտիւպանըն քիւ-չիւք գաբուսընտան քէնտիսինի իչէրի ալաճագ տըր ։

Բրէնաէս . – Մ. Րօտէն պու կիւն կէլէճէ՞ք մի ։

Աբբայ տ'Էկրինեի . – Էվվէ՛թ . պիղէ թէպլիզ իտէ-ճէք բէք մուհիմմ չէյլէրի վար ըմըշ ։ Էնանի միւլագաթ-տա գարտինալ Մալիբիէրի իւէ բիագոբաս էֆէնտինին տախի հազըր պուլընմալարընը արզու իյլէտի . զիրա ան-լէր տէ ճէմիյէթիմիզին ազասընտան օլտըգլարընտան , Րօմատաքի բէտէրի ումումի քէնտիլէրինի հէր չէյտէն խապէրտար իմմիշ տիր ։

Բրէնաէս չանը չալտը , վէ էվամիրի լազըմէյի իթա իթտիքտէն սօնրա գարտինալըն նէզտինէ ավտէթլէ , ֆէվգ էլ ատէ պիր իհթիմամ ու նէզաքէթլէ .

— Զաթը ալիլէրի ազաճըգ ըսընմադա պաշլատըլա՞ր մը . այագլարընըզըն ալթընա սըճագ սու իւէ տօլու պիր թօբ գօյսընլա՞ր մը . օճագտա տահա զիյատէ աթէչ եա-գըլմասընը արզու իտէ՞ր միսինիզ . – տէտի ։

Պու լաէքիֆ իւզէրինէ , միւթէմատիյէն այնընտաքի թէրի սիլմէքտէ օլան Պէլճիգալը բիագոբաս մէյուսանէ պիր ահ չէքտի ։

Digitized by Google

Գարտինալ իսէ՝ ղայէթ ֆասիհ պիր ֆրանսըզ լիսա-
նը վէ ֆագաթ թէհամմիւլի կիւճ պիր իթալեալը թէ-
լաֆֆուզը իլէ .

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, մատամ բրէնսէս . պունճա
լութֆլարընըզտան տօլայը հագըգաթէն մահճուպ օլու-
յօրըմ . – տէյու ճէվապ վէրտի :

Բրէնսէս բիսգոբոսա խիթապէն , սուֆրայը կէօսթէ-
բէրէք .

— Բիսգոբոս էֆէնտի , պիր շէյ պուլուրմը՞զ մը
սընըզ . – տէտիքտէ , բիսգոբոս .

— Էկէր միւսաատէ իտէրսէնիզ, ազաճըգ պուզլու
գահվէ իչէրիմ . – տէտի , վէ պատէհու չըմինէնին էօնիւն-
տէն կէչվէքսիզին սուֆրանըն եանընա եագլաշմազ իւզրէ,
իհթիյաճքեարանէ պիր սուրէթտէ տօլաչըր :

Բրէնսէս . – (Գարտինալա խիթապէն .) Ջաթը ալիլէ-
րի չու քիւչիւք ըսթրիտեա պէօրէքլէրինտէն պիր տանէ-
սինի ալմա՞զ մըսընըզ . հէնուզ սրճագ տըրլար :

Գարտինալ . – (եէմէ յին լէզզէթինտէն անլարճասը-
նա պիր թավը իլէ .) Պիլիրիմ, մատամ բրէնսէս , բէք
լէզզէթլի օլուրլար . տօղրուսը թէքլիֆինիզի գապուլ իթ-
մէքտէն իմտինա իտէմէմ :

Բրէնսէս . – (Իլթիֆաթքեարանէ .) Ջաթը ալիլէրինէ
հա՞նկը չարապտան թագտիմ իտէյիմ :

Գարտինալ . – Լութֆէն ազաճըգ Պուտոյ չարապը վէ-
րինիզ , մատամ :

Պու սէօզ իւզէրինէ աբբայ տ'Էկրինեի գարտինալա
չարապ տօլտուրմազա հազըրլանտը ըսա տա , բրէնսէս
պու մահզուզիյէթէ տէ քէնտիսի նակլ օլմազ իսթէտի-
յինտէն , աբբայ տ'Էկրինեյի հարէքէթինտէն ալըգօյտը :

Գարտինալ վագարլը պիր թավը իլէ քիչիւք ըսթը-
րիտեա պէօրէքլէրինի եէմէքտէ իքէն , աբբայ տ'Էկրինեի
քէնտիսինէ տէտի քի .

Digitized by Google

— Ջաթը ալիլէրի հարէքեաթը վագըտմը թաավիպ իտէճէքլէր տիր զաման իտէրիմ. Մոկատոր բիսգոբոսը իլէ Նանթէրսէր բիսգոբոսընը վէ Սէնթ-Մարի մանաստիրընըն պաշ բահիպէսի վալիտէ Սէնթ-Բէրթէթիւյիւ պու կիւնքի մէճլիսիմիզէ տավէթ իթմէյի միւնասիպ կէօրմէտիմ. Չունքի Մ. Բօտէն վէ աբբայ Գարրիէլ իլէ վուգու պուլաճագ միւլագաթըմըզ պիւս պիւթիւն խուսուսի վէ մահրէմանէ տիր։

Գարտինալ. — Պու պապտէ բէք զիյատէ հագգընըզ վար տըր. պու Բէննէթոն մէսէլէսինին նէթայիճի միւհիմմէլէսի հէր նէ գատար պիւթիւն Օսմա Փիլիսէսինէ թէալլիւգ իտէր իսէ տէ, իչինտէ էօյլէ սըրրըլար վար տըր քի, անլէրի հէր հալտէ կիզլի սապլամագ լազըմ տըր։

Բրէննէս. — (Գարտինալըն էօնիւնտէ իհթիյամքեարանէ պիր սուրէթտէ թէվազու իտէրէք.) Օ հալտէ պու ֆըրսաթտան պիլ իսթիֆատէ, Փիլիսէնին է՛ն հագիր վէ է՛ն ատի ճարիյէլէրինտէն պիրի օլան պէնտէնիզի պու պապտէ միւսթէննա թուրթուղընըզտան տօլայը զաթը ալէլէրինէ սուրէթի մախսուսէտէ թէչէքքիւր իյլէրիմ։

Գարտինալ. — (Էլինտէքի պօշ գատէհի մասանըն իւզէրինէ գօյտուգտան սօնրա, բրէննէսին էօնիւնտէ էյիլէրէք.) Հարէքէթի վագըտմըզ հագգը վէ եագըշըգը ըտը, մատամ բրէննէս. հիմայէ իթթիյինիզ ումուրը տինիյէտտէ կէօսթէրմէքտէ օլտըղընըզ նէլէմէթպախշ իսթիգամէթտէն տօլայը Փիլիսէնին սիզէ նէ՛ գատար պօյնը օլտըղընը պիզ պիլիրիզ։

Բրէննէս. — Օ խուսուսա կէլինճէ, թէմամըյլա էվին օլապիլիրսինիզ քի, պէն՝ իթիրաֆ (խոստովանանք) քեաղըտընը իպրազ իտէմէյէն ֆուգարայա հէր տուրլու մուամէնէթտէն իսթինքեաֆ իտէրիմ։

Գարտինալ. — (Պու տէֆա սա ըսթադօզ գուրրու-ղը լօգմալարընըն թէմաշասընա տայանամայարագ վէ անլէր-

Digitized by Google

տէն պիր տանէսինի ալարագ.) Էվվէ՛թ, եալընըզ պու սուրէթլէ տիր քի չէֆգաթ ու մէրհամէթին պիր մանասը օլապիլիր... տինսիզլէր աճլըգտան էօլէճէք սախի օլսալար, էհէմմիյեէթ վէրմէյ՛... լաքին իմանընտա գավի օլանլար իչուն տէյճէճ յիմ եօգ։ (Էլինտէքի ըսթագօզ լօգմասընը ալզընա աթարագ.) Պունտան պաչգա, տինսիզլէրի վէ ազիզ-բէտէրիմիզին (Բաբանըն) հիւքիւմէթինէ ասի օլանլարը նա՛սըլ ղայրէթի տինտարանէ վէ պիինսանֆանէ իլէ գօվալամագտա օլտըղընըզը տա պէլիրիզ։

Բրէնտէս. – Զաթը ալինիզ պէնիմ կէրէք գալպէն, կէրէք րուհէն վէ կէրէք գանսաթէն Բօմալը օլտըղըմա գանի օլապիլիրսինիզ. պէն պիր ֆրանսըզ քիլիսէսի թահրաֆտարը իլէ պիր պութբէրէսթ արասընտա հիչ պիր ֆարգ կէօրէմէմ. պէնճէ հէր իքիսի տէ պիր տիր։

Պէլճիգալը բիսգօրոս. – Մատամ բրէնտէսին պու պապտէ հագգը վար տըր. պէն տահա իլէրիյէ վարըպ տէյճէճ յիմ քի, ֆրանսըզ քիլիսէսինէ թահպի օլան պիր քիմսէ ֆիլիսէճճ պիր պութբէրէսթտէն տահա գիյատէ ճալիպի նէֆրէթ տիր. պու պապտէ օն տէօրտիւնճիւ գրալ Լուիսնին էֆքեարընտան ըմ։ Միւշարիլէյհին սարայ էրքեանընտան պիր զաթ իչուն քէնտիսինտէն լուԹֆ տիլէտիլէր. գրալ իսէ ճեվապէն.

« — Ալա՛, ասլա՛, պու ատէմ ժանսէնիսթ ֆըրգասընտան տըր. րէճանըզը հիչ պիր վագթ գապուլ իտէմէմ. – տէտի։

« — Խա՛յր, էֆէնտիմ, օ ժանսէնիսթ ֆըրգասընտան տէյիլ, միւհիտլէր (անաստուած) կիւրուհընտան տըր. – տէտիքլէրինտէ, գրալ.

« — Էօյլէ իսէ տիլէտիյինիզի գապուլ իտէրիմ» տէյու ճէվապ վէրտի։

Բիսգօրոսըն չու քիւչիւք լաթիֆէսի իւզէրինէ, հա-

զըրուն էքէյիճէ կիւլտիւ. աբքայ տ'էկրինեի գարտինալ խիթապէն, վագարլը պիր չէհրէ իլէ.

— Պիր ազ սոնրա աբքայ Գաբրիէլ իչուն զաթը ալինիզէ սէօյլէյէճէյիմ վէճհլէ, էսէի օլունաճագ նօգթա չուրասը տըր քի, էկէր լայըգը վէճհ իւզրէ նազարէթ իտիլմէյէճէք օլուրսա, հէյեէթի բուհանիյէնին աշաղը տէրէճէսինտէ պուլընան բահիպլէր՝ ֆրանսըզ քիլիսէսի թարաֆտարլըզընա պիւս պիւթիւն թէմայիւլ, վէ բիսգոբոսլարըն ուսուլը իսթիպատընա (բունակալութիւն) գարշը ըսեան եթժէք ֆիքրինի իլթիզամ իտէճէքլէր տիր։

Գալտինալ. – (Շիտտէթլէ.) Պունըն էօնիւնիւ ալմագ իչուն, բիսգոբոսլարըն պիր գաթ տահա թէզելիտի չիտտէթ իթժէլէրի վէ Ֆրանսըզ օլմազտան էվվէլ Րօմալը օլտըգլարընը տահմա խաթըրլարընա կէթիւմէլէրի լազըմ տըր. չունքի պիր սէֆիր տիւվէլի էճնէպլիյէ հուզուրընտա մէմլէքէթինին, հիւքմտարընըն վէ մէնաֆիի միլլիյէսինին վէքիլի օլտըղը կիպի, բիսգոբոսլար տախի Ֆրանսատա Րօմանըն, ազիզ-բէտէրին (Բաբանըն) վէ Քիլիսէ մէնաֆիինին վէքիլի տիրլէր։

Աբքայ տ'էկրինեի. – Օրասը տօղրու. զաթը ալինիզին Ֆրանսըզ բիսգոբոսլարընա վէրմիշ օլաղընըզ թէշվիգաթ սայէսինտէ, սէրպէսթիի թալիմի խօթիհսալ իտէպիլէճէճիզ իւմիտինտէ իմ։ Էկէր մուվաֆֆագ օլուրսագ, էֆքէարը Ֆէյլէսօֆանէ վէ հըսսիյաթը մէճնունանէի վաթանբէրվէրլիյանէ իլէ զինհինէրի տօղու օլան կէնճ Ֆրանսըզլար եէրինէ, միւթի, հալիմ վէ էտէպլի Րօմալը գաթօլիգլէրէ մալիք օլաճաղըզ քի, պունլար պու սուրէթլէ ազիզ-բէտէրիմիզին սատըդ թէպասսը օլաճագլար տըր։

Պէճճիգալը բիսգոբոս. – (Կիւլիւմսէյէրէք.) Վէ էկէր ազիզ բէտէրիմիզ Ֆրանսա գաթօլիգլէրինի չիմտիքի հիւքիւմէթի ճիսմանիյէնին թահթը իթաաթընտան չըգար-

Digitized by Google

մոգ խոթէ յէճէք օլուլսա , տիկէր պիր հիւքիւմէթէ թա-
պի օլարոգ , սիր միւտտէթ սօնրա պէօյիւք վէ մունթա-
զամ պիր գաթոլիգ ֆըրգասը թէէմին իտէպիլէճէք տիր ։

Պու սէօզիւ սէօյլէյէրէք , բիսգոբոս ալընրը սիլտի
վէ պուզլու չիգոլաթ իլէ տօլու օլան եըպրըգլարտան պի-
րինին եանըննա կիտիպ ազաճըգ իչվէք խոթէտի ։

Բրէնսէս . – (Կիւլիւմսէյէրէք .) Ֆիլ հագըգա պիր
հիւքիւմէթ պէօյլէ պիր հէտիյէտէն տօլայը տափամ ըզ-
հարը թէշէքքիւր իտէր , վէ հաթթա Ֆիլիսէյ պէօյիւք
պէօյիւք միւսաատէլէր վէ իմթիյազլար տախի վէրիր ։

Գարտինալ . – Հէմ պու սաւրէթլէ Ֆիլիսէ տախի շա-
նընա լայըգ օլան մէվգըյը իհրազ իտէր . հայըֆ քի
Ֆրանսատա , պու իմանսըզլըգ վէ հիւքիւմէթսիզլիք ղէ-
մանընատա , օ մէվգըի ալիյի իքթիսապ իտէմէմիշ տիր ։
Գէրէքէթ վէրսին քի եօլունըն իւզէրինատէ պիր խայլը բիւ-
էսաի րուհանիյէյէ թէսաատիֆ իթտիմ , վէ պունլարըն
կէվշէքլիքլէրինի եիւղէրինէ ալուրմագլա պէրապէր , իմթի-
լալ գանունլարըյլա թաստիգ իտիլմիշ օլսա տախի ,
մանպուաթ վէ մէզահիպ սէրպէսթլիյինէ աչըգտան աչը-
ղա վէ ճէսուրանէ պիր սուրէթտէ հիճիւմ իթմէլէրինի
ազիզ–քէտէրիմիզ նամընա թէնպիհ իտէրէք քէնտիլէրինի
թէշվիգ իյլէտիմ ։

Բրէնսէս . – (Գէշաշէթլի պիր սուրէթտէ .) Տէմէք
քի թէնպիհի վագըըընըզա իթաաթ իտէրէք պիզիմ բիւ-
էսաի րուհանիյէնին տիւչար օլաճագլարը տէհշէթլի թէհ-
լիքէլէրտէն վէ իչքենճելէրտէն գօրգմատընըզ , էօյլէ՝
մի ։ Եա հարէքէթի վագըանըզըն սուի իսթիմալ օլտըզը
հագգընատաքի չիտտէթլի բրօթէսթօլա՞ր . չունքի պու ա-
վօգաթ վէ բաըլամէնթօ ազալսըրընըն տէտիքլէրի վէճհլէ ,
զաթը ալինիզ Ֆրանսատա իգամէթթ իտէրէք , մէմլէքէ-
թին գանունլարընը պօզմայա չալըշաճագ սընըզ . . . օ ղէ-
ման , տէհշէթլի՛ հալ , չուրաի տէվլէթ սիզին թէնպիհնա-

Digitized by Google

մէնիզաէ սուի խաթիմալ պուլընտըղընը իլան իտէճէք տիր. քիւրսիի րուհանիսինտէ օթումըշ վէ էթրաֆընը գիւմրէի րուհպան իհաթա իթմիշ օլտըղը հալտէ, սիյահ վէ մահ էլպիսէի ըէսմիյէյի լապիս օլան պիր գաչ տինսիզ մէմուրլարըն հէր էզկի իւզրէ «Սուի խաթիմա՛լ վար... սուի խաթիմա՛լ վար» տէյու հայգըրմալարընը իչիթմէք պիր Քիլիսէ րէհի իչուն նէ՛ տէրէճէ միւէլլիմ պիլ չէյ՝ օլտըղընը անլա՛յօր մրսընըղ։ Մա մաֆիհ, էկէր պիր նօգ-թատա սուի խաթիմալ վար ըսա, • տա պու հէրիֆլէրին մահախարալըղը սուի խաթիմալ իթմէլէրի տիր։

Բրէնաէսին չու լաթիֆէսի ումումըն գահգահալա-րըյլա թէլագգը օլունտը. Պէճիգալը բհոգոբոս սէօզէ գարըշարագ տէտի քի.

— Պէն կէօրիւյօրըմ քի գանունլարը հիմայէ իտէն պու մաղրուր հէրիֆլէր պէօյլէ չարլաթանլըգ իթտիքլէրի սըրատա, թէմամըյլա խըրխաթիյանլըղա մահտուս պիր կէօնիւլ ալչագլըղը կէօսթէրիյօրլար. զիրա պիր բահիպ քէնտիլէրինին տինսիզլիյինի սուրէթի չէտիտէտ թէքտիր իտէճէք օլուրսա, քէնտիլէրի իհթիրամքեարանէ պիր սու-րէթտէ էյիլէրէք, էտէպլի պիր թավր իլէ. «Ա՛հ, բահիպ էֆէնտի, հարէքէթի վագըանըզտա սուի խաթիմալ վար...» ճէվապընը վէրիյօրլար։

Պու լաթիֆէ տախի պիր թագըմ եէնի գահգահա-լարլա թէլագգը օլունտը։ Գարտինալ կիւլիւմսէյէրէք տէտի քի.

— Մէքթէպ թալէպէսինին մուալլիմլէրինտէն տէյ-նէք եէտիքլէրի վագթ հայգըրտըգլարը կիպի, պուն-լարըն տախի պու եօլտա հայգըրտըգ էյլէնմէլէրինէ միւ-սաատէ կէօսթէրմէլի տիր։ Քէնտիլէրի խաթէսէլէր տէ խա-թէմէսէլէր տէ, պիզ տախմա քէնտի մէմլէքէթլէրինտէ պուլընաճաղըզ... Էվվէլէն՝ պիզ քէնտի սէլամէթլէ-րինի քէնտիլէրինտէն զիյատէ արզու իտէրիզ. սանկիէն՝

քէնտիլէրինի թագտիս իմմէք վէ խալգըն ադզընա կէմ թագմագ իւզրէ հիւքիւմէթլէր տախմա պիզէ միւհիմ տըրըլաք։ Գալտը քի ավօգաթլարըն, բարլամէնթօ ազալըրընըն վէ տար իւլ ֆիւնուն տինսիզլէրինին հիւքմիւզ պիր քին ու զարազ սախգասըլա պիզէ գարշը հայգըրտըգլարը սըրատա, հադըգաթէն խրիսթիյան օլանլար տախի պինախզլիյէ գարշը իմթիհադ վէ իլանը ըտճան իտիյօրլար։ Լիօնտան կէչտիյիմ զէման, ֆէվդ էլ ատէ միւթէհաիր օլտում։ Պու չէհիր հադըգաթէն պիր գաթօլիք վէմիէքէթի սիր. րուհպան ճէմիյէթլէրի վէ հէր տիպլիւ միւճասէսաթը խայրիյէ օրատա էքսիք տէյիլ սիր... պունլար միյանընտա է՛ն զիյատէ ճալիպի հայրթէթ օլան չէյ՝ րուհպան կիւզուհընա սէնէտէ իւչ եիւզ պին ֆրանքտան զիյատէ հիպէ վուգու պուլմասը խուսուսը տըր։ Ա՛հ, Լիօն գաթօլիգ ֆրանսայա լայըգ պիր բաչիթախթ տըր։ Իւչ եիւզ պին ֆրանք հիպէ հա՛... տինսիզլէրի չաշըրթմագ վէ ուճանարըմագ իչուն պու գատար չէյ քեաֆի տիր։ Պէզիմ ֆէյլէսոֆ էֆէնտիլէր պագալըմ պունա նէ՞ ճէվապ վէրէճէքլէր։

Ադրայ տ՚Էկրինեի. – Նէ չարէ քի ֆրանսանըն պիւթիւն չէհիրլէրի Լիօնա պէնզէմէզլէր. հաթթա զաթը ալինիզ չուրաասընը խապէր վէրէյիմ քի, չու ալալըգ ղաչէթ վէխիմ պիր վագըա տախի պաշ կէօսթէրիյօր. հէյեճէթի րուհանիյէճէնին աչաղը տէրէճէխինտէ պուլունան բահիպլէրտէն պագըլարը՝ ֆագր. ու զարուրէթտէ միւշթէրէք օլաբգլարը խալգ իլէ իմթիհադ իմմէք խոտխասընտա պուլունըն յօրլար, վէ բիսգոթոսլարըն ուսուլը իմթիհատատընա գարշը միւսաւաթը ինճիլիյէ նամընա օլարագ բրօթէսթօ իմմէյէ հազըրլանըն յօրլար։

Գալտինալ. – Էկեր պէօյլէ պիր հարէքէթտէ պուլունաճագ օլուրլարսա, նասըլ պիր ճեզաի չէտիտէ տիւչար օլաճագլարընը կէօրիւրլէր։

Digitized by Google

Աբբայ տ'Էկրինեի. –Ուռնտան զկյատէ ճէսարէթտէ տէ պուլունը յօրլար. պաղըլարը պիր իթթիֆագըզլըգ հասըլ իթմէյի տիւշլունիւյօրլար, վէ Բաբա Թարաֆտարլըղընըն Հազրէթի Իսանըն պրագմըշ օլտըղը գաւլատ վէ թէնպիհաթըն սաֆվէթի ասլիէսինի թաղէիր իթմէքտէ օլտըղընը պէհանէ իտէրէք, ֆրանսըզ քիլիսէսինի Րօմատան պիւսպիւթիւն այըլմագ իսթէյօրլար։ Էվվէլի էմրտէ վահզլիք մէմուրիյէթինտէ իքէն մուախխարէն քէօյ բաբազը օլմուշ օլան վէ պէօյիւքլէրի մարիֆէթիյլէ Թարաֆըմտան Բարիսէ ճէլպ իթտիրիլմիշ պուլընան աբբայ Գաբրիէլ տը Բէնընըքոն պու էֆքեարըն մէրքէզի ինթիշարը տըր. պու կէնճ բաբազ պուլընտըղը քէօյէ եագըն օլան տէվմիրի րուհանիյէնին հէման պիլ ճիւմլէ բաբազլարընը ճէմ իթմիշ, վէ չիմինքի սիլսիլէի մէրաթիպ գահտէսինճէ պիր կէօնէ Թէպետիւլաթ վուգուա կէլմէտիքճէ քէնտի բինգոռոսլարընա իթաաթը քաեմիլէտէ պուլունմալարընը Թէնպիհ իթմէքլէ պէյապէր, հէյեէթի րուհանիյէնին աշաղը տէրճէսինտէ պուլընան րուհպանըն հուրրիյէթինի էլտէ իթմէք իւզրէ Ֆրանսըզ Թէպաասընտան օլմագ հուգուգընը իսթիմալ իթմէլէրինի Թավսիյէ էյլէմիշ տիր. չունքի քէնտի էֆքեարընճա, պիր տահրէի րուհանիյէտէ պուլընան բաբազլար բինգոռոսլարըն քէյֆինէ Թապի իմիշլէր. բինգոռոսլար իսթէտիքլէրի կիպի քէնտիլէրինի իճրաի մէմուրիյէթի րուհանիյէտէն մէն իստիյօրլար վէ էքմէքլէրինի էլլէրինտէն ալըյօրլար ըմըշ. քէնտիլէրինին տէ պունլարա գարշը Թէշէքքի իտէճէք պիր մէրճիի մահասուսլարը եօղ ըմըշ(1)։

(1) Հէր վէճհլէ չայանը իհթիրամ պիր րահիպ՝ ֆագըր պիր քէօյ բաբազընըն վագըասընը պիլմէյ նագլ իյլէտի. պու կէնճ բաբազ մէյտանտա հիչ պիր սէպէպի մագպուլ պուլընմագտըգընը մանֆէվգինտէ պուլընան բինգոռոս Թարաֆընտան իճրաի մէմուրիյէթի րուհանիյէտէն մէն՝ իստիմիշ, վէ սէֆալէթ վէ զարուրա-

Բիսգոբոս. – Լաքին պու տելիգանլը գաթօլիգլէրին լուտէրի կիպի պիր չէյ իմիշ։

Պու սէօզիւ սէօլէտիքտէն սօնրա, այագլարընըն ուճըյլա եիւրիւյէրէք սուֆրանըն Եանընա կիթտի վէ պիր գատէհ Մատէր չարտապը տօլտուրտուղը կիպի, բիսգոբոս ասասը չէքլինտէ եաբըլմըշ պիր չէքէրլեմէյի տէ իչինէ պաթըրտը։ Գարտինալ տախի անըն էսէրինէ իմիթասալ իթմէք իսթէյէրէք, տախմա սօղուգ օլան այագլարընը չըմինէնին աթէչինտէն ըսըթմայը պէհանէ իտէրէք, պիր գատէհ ալէա էսկի Մալակա չարապը տօլտուրտու, վէ պունը միւթէֆէքքիր պիր չէհրէ իլէ Եուտուս Եուտուս իչտիքտէն սօնրա տէտի քի։

— Ցէմէք քի պու բաբազ մեզհէպճէ պագը ըսլահաթ իճրա իթմէք իսթիյօր։ կէօրունիւր քի Հարիսի չան ու չէօհրէթ պիր քիմսէ տիր։ Թէհլիքէլի մի տիր։

Ա.բբայ տ'Էկրինեի. – Պիզիմ իսթարաթըմըզ իւպէրինէ, մաֆէվգինտէ պուլընանլար քէնտիսինի թէհլիքէլի ատտ իթտիլէր։ պուրայա գէլմէսի իչուն քէնտիսինէ էմր վէրիլտի։ պիր ադ սօնրա կէլէճէք, վէ պէն տէ քէնտիսինի Եէ' իչուն չաղըրմըշ օլտուղումը սիզէ անլաթաճաղըմ։ լաքին էվվէլա քէնտիսինին մէյլիյաթը մուզիրէսինի իրայէ իտէն պիր գաչ սաթըրըգ պիր թագրրի արզ իտէյիմ։ Իճրաաթը վագըսաըրընն էքսէրիսի հագգընտա քէնտիսինէ սիւալլէր իրատ իտիլտի, վէ քէնտիսի տէ աթիաէքի ճէվապլարը վէրտի։ պու ճէվապլար իւղէրինէ մաֆէվգինտէ պուլունանլար քէնտիսինի Բարիսէ ճէլալ իթտիրմէյէ մէճպուր օլտուլար։

Պու սէօզիւ սէօյլէյէրէք, աբբայ տ'Էկրինեի էվրագ

րէթտէն էօլմէք տէրէճէսինէ կէլէրէք, նիհայէթ իւլ էմր Լիլտէ, պիրատէրինին պուլընտուղը պիր գահվէխանէտէ կարսօնլըգ խըտմէթինի իյֆայէ մէճպուր օլմուշ տըր։

ճգտանքնատան սիրը քեսպղտա չըգարտը , վե պու քեսպըտը պէր վէճհի աթի օգուսմազա պաշչատը .

Միւսալ։

«Նէֆսինե սուի գաատա իթտիկի ճիհէթլէ ասն նէֆէսինէ գաատար պաղդը օլան մէգրուհ պիր թէօպէսիզլիք իչինաե վէֆաթ իթմիշ պուլքնան քէօյունուզ էհալիսինտէն սիրինե վէզայիֆի տինիյե յի իյֆա իթմիշ օլտըդընըզ սահի՞հ մի տիր ։»

Աբբաս Գաբրիէլին ճէվապը .

«Պէն քէնտիսինե սօնընճը վէզայիֆի իճրա իլլետիմ. գերա պու սաէմ՝ հարէքէթի ճինայէթքեարանէսի սեպէպ. պիլլե , հէր քէստէն զիյատե Քիլիսե տուալտընա վիհ, թաճ ըտը , պունտան պաշգա , քէնտիսինին սէֆին օլընտըդը կիւնիւն կէճէսի տե հագգընտա ճէնազը Հագգըն մէրհամէթ վե ինայէթինի տավէթ իլլետիմ ։»

Սիւսալ.

«Թահթը իտարէնիզտե պուլնան տաիրե էհալիսինտէն պէրլի՝ պիր արզուհ սինտարանէ իլէ Քիլիսէնիզե հազտըդը կիւմիւշտէն մամաճ մուգատտես գապլար վե Թէզեինաթը սաիրե էհտա իտէրէք Քիլիսէնիզի Թէզեինաթը իթմէք իսթէտիկի հալտե , սիզդեն պուննատը գետտ իթմիշ օլտըդընըզ սահի՞հ մի տիր ։»

Ճէվապ .

«Էվվէթ , պու գապլարը վե Թէզեինաթը մէգբուհե յի րէտտ իլլետիմ. չունքի Ալլահըն էվվի Հազրէթի Իսանընն պէր սախըդ իչինտէ տօղմըշ օլտըդընը տինտապանա տախմա իսթաբ իթմէք իւզրե , միւԹէմատիկէն աստըդ գինէթտէն սրի օլմայը տըր . Հաթթա պու ֆահտէսիզ հէտիյէլէրին ագճէսինի լազըմ օլան եերլերե սատագա տուրե Թինտե իսթիմալ իտէճէք օլսա , ճէնազը Հագգա տահա գինատե մագպուլ օլաճաղընը միւմքինլէյհե պէյան իլլետիմ ։»

Գարտինալ լայիհանըն պու սէօզլէրինի իշիտինճէ, ֆէլվգ էլ ատէ հիտտէթլէնէրէք։

— Լաքին պու հարէքէթի քիլիսէլէրին թէզեննաթլու նա գարշը չիտտէթլի պիր թէարրուզ տըր. պու կէնճ քադը բէք թէհլիքէլի տիր։ Ցէվամ իտինիզ, րահիպ էֆէնտի։ — ատէտի։

Պահէհու քէմալը հիտտէթինտէն պիրի պիրինի միւ թէագըպ պիր գադ չիլէքլի չէքէրլամէ ադղընա ամադը։ Ակբայ տ'Էվրինաի օգուսթասընը չու եօլտա տէվամ իլլէտի.

Միւալ.

«Պուլընտըղընըզ քէօյ էհալիսինտէն օլուպ տար անասըլ Ջուիցերեալը վէ բրօթէսթան մէզհէպինտէն օլան պիր ատամ էվինիզէ գապաւ իտէրէք պիր գադ կիւն գատար պադմըշ օլտըղընըզ, վէ պու ատամէ Բօմա գաթոլիգ մէզհէպինի գապաւ իմտիհամէ չալըշմատըգտան ֆայզա, վազիֆէտէ թէքթաֆուլ խուսուսընը՝ պիզիմ ճէմաաթը մուգատտէսէմիզ ադասընա մախսուս օլան մէզհաբինաթա տէֆն իտէճէք գատար իլէրիյէ վարտըրմըշ պուլընտըղընըզ սահի՞հ մի տիր։»

Ձէվապ.

«Պիրատէրլէրիմէն պիրի սըղընաճագ պիր նէյրտէն մահրում գալմըշ ըտը։ — Պու ատէմ նամուաքթարանէ վէ չալըշգան պիր էօմր կէչիրմիշ իտի։ Նիհայէթի իմթիյարլաոը, վէ չալըշաճագ գուվվէթի գալմատը. մուախախարէն տէ խաաթա տիւշտիւ. պունըն իւզէրինէ, պիր սէնէլիք քիրա պօրճլու օլտըղը խայլէն պիր ատէմ՝ ատէթա էօլիւմ հալինտէ ինքն քէնտիսինի խանէսինտէն տըշարը ադատը. պէն իսէ քէնտիսինի աճըյարագ էվիմէ ալտըմ, վէ պիչաբէնին ասն կիւնլէրինտէ քէնտիսինէ թէսէլլի վէրտիմ։ Ջանվալը իմթիյար պիւթիւն միւտտէթի էօմրիւնտէ չալըշմըշ վէ ըզտըրապ չէքմիշ իտի. լաքին էօլէճէյի սըյատտա Հալինէ գարշը հիչ պիր աճը աէօզ աէօյլէմէտի. քէնտիսինի

ձէնտպը Հագգա Թէվոն իլէ յիպ , տինտարանէ պէր սու-
րէթտե խաչը էօրտու վէ պատէհու բուհրնը Թէսլիմ ի-
լէհի . . . : Քէմալը իհմ իրամլա կէօզլէրինի գաբատրմ,
քէնտիսինի էլիմլէ տէքին իթտիմ վէ ակլամէթի րուհը իչուն
տա տուալար օգուտուսմ. հէր նէ գատար քրօթէսթան
մէզհէպինտե էօլտու իսէ տէ , գաթօլիգլէրէ մախսուս օ-
լան մէզարիսթանա կիրմէսինի վիւնատիպ կէօրտիւմ: »

Գարտինալ . – Տահա ֆէնա եա . պու հարէքէթ՝ գա-
թօլիգլիյին րուհը տէմէք օլան « Ռօմա Քիլիսէսինին խա-
րիճինտե սէլամէթ եօգ տըր » գախտէի քիւլլիյէսինե գար-
շը պէօյիւք պիր միւսամահա , տէհշէթլի պիր Թէարրուզ
տէմէք տիր :

Աբբայ տ'Էկրինեի . – Աբբայ Գարրիէլին պիւթիւն հա-
րէքէտլէը պէօյիւք պիր էչէմմիյէթլէ Թէլագդը օլընմագ
չարզմէտէն տիր . զիւտ մէրգումըն խըրխըթիյանլըգ չանըն-
ան օլան հիլմիյէթ , չէֆգաթ վէ ֆէտագէարլըղը եալը-
նըզ քէնտի տախրէի րուհանիյէտի տախիլինտե տէհլիլ,
պէէքի ճիվարտագի քէօյլէրտե տախի պէօյիւք պիր Թէէ-
պիր հասըլ իթմիշ տիր : Ճիվարտագի քէօյ բահազլարը
տախի ումումըն հայրէթ վէ Թէվֆիճիւհինէ իչթիրաք իթ-
միշ օլտըգլարընտան , չուրասընը իթիրաֆ իթմէք լազըմ
տըր քի, էկէր քէնտիսինին հարէքէթի իմիտալգատրանէսի
օլմամըշ օլսա , հագիգի պիր իթթիֆագսըզլըգ պաշ կէօս-
թէրէպիլիր իտի :

Գարտինալ . – Լաքին քէնտիսինի պուրայա պիգիմ
էօնիւմիւզէ կէթիրմէքտէն նէ մէմնու իտիյօրսընըզ :

Աբբայ տ'Էկրինեի . – Աբբայ Գարրիէլին հալ ու վա-
զիյէթի էվվէլա Րէննըրտն ֆամիլեասընըն մէրասիօրը օլ-
մագ սըֆաթըլա բէք գարըշըգ տըր . . . :

Գարտինալ . – Լաքին պու միրաստա օլան հիսսէսին-
տէն քէամիլէն ֆէրադէթ իթմէմիշ մի տիր :

Աբբայ տ'Էկրինեի . – Էվվէ՛թ , իթմիշ տիր . պու ֆէ-

Digitized by Google

բաղէթ մատուռ՝ինին էվվէլի էմրոէ գանուէնէն պաղը նօգսանըլարը վար ըտը ըսա տա. մուախախարէն քէնտի բիզա-սընըն տախի ինզիմամըլլա հէր չէլ նիզամընա կիրտի. գի-րա արբայ Գաբրիէլ՝ հէր նէ տախի օլսա, Բէննըրտն գա-միլեաոը մերսաընտան քէնտիսինէ տուշէն սէրվէթի քա-միլէն ծէզիւթ ճէմիյէթինէ թէրք իլէտիլինէ տաիր եէ-մին իթմիշ իտի։ Մա մաֆիհ, էկէր զաթը ալինիզ արբայ Գաբրիէլէ պէօյիւքլէրի Թարաֆընտան ազ իտիլէճէկ յինի պէյան իթտիքտէն սօնրա, քէնտիսինէ Օսմատա զայէթ եիւքսէք պիր մէմուրիյէթի Թէքլիֆ իտէճէք օլուրսանըզ, քէնտիսինի Ֆրանսատան ուզագլաշտրըմագ վէ գալաթինտէ ույումըզ օլան հըսսիյաթը չէօհրէթ ճույանէ յի ույանտըր-մագ պէկլի տէ միւմքին օլաճաղընը Մ. Օսմէն զանն իտի-յօր. զիրա պիր ազ էվվէլ հագգը յլա սէօյլէմիշ օլտըզը-նըզ վէճհլէ, ըսլահաթ իճրա իթմէք իսթէյէն զաթլար հարիսի չան ու չէօրէթ օլմալը տըրլար։

Գարտինալ.- (Պիր տագգըգա գատար միւլահազա-ատան սօնրա.) Պու ֆիքրի պէն տէ Թատտիգ իտէրիմ. արբայ Գաբրիէլ էկէր հալիմ իսէ՝ հայսիյէթի զաթիյէսի վէ ինսանլար իւզէրինտէքի Թէէսիրաթը գալմիյէսի սայէսինտէ, զայէթ եիւքսէք պիր մէվգըյա վասըլ օլապիլիր. էկէր հալիմ տէյիլ իսէ՝ Փիլիսէնին սէլամէթի իչուն պուրա-տա գալաճագ եէրտէ Օսմատա գալսա տահա էյի օլուր. զիրա մալիւմիւնիւզ տիւր քի Օսմատա, Ֆրանսատա հիչ պիր վագէթ մալիք օլմատըղընըզ պիր Թադըմ Թէէմինաթ վար ուըր։

Գարտինալ պիր գաչ տագգըգա սիւքիւթտէն սօնրա, պիրտէն պիրիէ արբայ տ'Էկրինեիյէ տէտի քի.

— Մատամ քի Մ. Օսէնտէն պահս իտիյօրըզ, մեր-գում հագգընտա նէ էֆքեարտա պուլընտըղընըզը խալի-սանէ սէօյլէյինիզ։

Արբայ տ'Էկրինեի.- (Իհթիյաթ քեարանէ վէ չիւպ-

Digitized by Google

հեւլի պիր սուրէթտէ .) Միւմախիէ յհին էհլիյէթ վէ տիրա-
յէթի զաթը ալիւէրինճէ մալիւմ տիւր . միւհթէրէմ քէ-
տէրի ումումիվիզ . . . :

Գարտինալ . – Քէնտիսինի սիզին եէրինիզէ կէչիրտի ,
աէյի՞լ մի . օրատընը պիլիրիմ , Րօմատա օլտուղում զէմանի
պուննը պանա նագլ իթտի . լաքին Մ . Րօտէնին ակլէտագը
հագգընտա սիզին էֆքեարընըզ նէ՞ տիր . քէնտիսինէ քեօր
քէօրիւնէ էմնիյէթի օլուռնապիլի՞ր մի :

Ալբայ ա՝էկրինեի . – (Թէրէտտիւտլէ .) Քէնտիսի օ՛
տէրէճէ քէսկին , միւքէմմէլ վէ կիզլի պիր ֆիքրէ մալիք
տիր քի , հագգընտա մուայեէն պիր մուհաքէմեէ պու-
լընմագ միւչքիլ տիր :

Գարտինալ . – (Թէգրար պիր տագըգաճըգ սիւքիւթ-
տէն ոճնրա .) Շան ու չէօհրէթէ մէյէլանը վա՛ր մը տըր .
ճէվիյեէթխմիզին է՛ն պէօյիւք չանընտան պաշդա էֆքեարը,
ամալը վա՛ր մը տըր : Էվվէ՛թ . . . սիզէ պու եօլտա պահա
խոչխինին աեպէպլէրի վար տըր :

Ալբայ ա՝էկրինեի . – (Պիր ճինատէն օլան ատէմլէր
եէքտիկէրիյլէ տահմա իհթիյաթլա տավրանտըգլարընտան,
եէնիտէն էմնիյէթսիզլիք կէօսթէրէրէք .) Լաքին զաթը
ալինիզ կէրէք քէնտիլիլինիզտէն վէ կէրէք բէտէրի ումու-
մինին վէրտիյի մալիւմաթտան քէնտիսի հագգընտա նէ
ֆիքրտէ պուլունը յօրսընըզ :

Գարտինալ : – Պէնիմ ֆիքրիմ չեւ տըր քի , էկէր զա-
հիրէն ճէմիյեէթխմիզէ կէօսթէրտիյի ֆէտագէաքարլըգ տէ-
թընտա կիզլի պիր մագսատը վար ըսա , պունա հէր հաղ-
տէ քէսպի վուգուֆ իթմէկը լազըմ տըր . զիրա միւտտէ-
թի մէհտիտէտէն պէրու Րօմատա էլտէ իթմիշ օլտուղը վէ
հէր նասըլ ըսա ֆարդընա վարմըշ պուլընտուղում պաղը
նուֆուզուը սայէսինտէ պիր կիւն բէք թէհլիքէլի պիր ա-
տէմ օլապիլիր :

Ալբայ ա՝էկրինեի . – (Րօտէնին հագգընտագի հաաէ-

Digitized by Google

տիճառէն թահրիք օլունարագ) Պու պատպոե պէն տե զա-
թը ալինիզէ հէմէֆքեար ըմ. զիրա պէն տե վագթ վագթ
քէնտիսի իւզերինտե պազը հրոսխյաթը չէօհրեմ բերվերա-
նե տոարը կէօրմիւշլիւմ տիւր . մատամ քի զաթը ալիլերի-
նե հէր չէյի սէյրէմէք իճապ իտիյօր . . . .

Ապդալ տ'էկրինեի սէօզիւնիւ տէվամ իտէմէտի , Պու
արբատա մատամ կրիվուա գաբուչա վուրտրգտան սոնրա
ատրտրգ իթտի , վէ լամանըմընա պիր իչարէթի վէրտի . Բը-
րէնտէ լոզ պիր պաշ իչարէթիլէ մուպաշէլէ դէօսթէր-
տի .

Մատամ կրիվուա թէքրար տրշարը չըգտը , վէ պիր
սանիյէ գատաը սոնրա , Բօտէն սալօնա կիրտի .

3

ՊԻԼԱՆ 20

Բօտէնին էհէմմիյէթի հագիգիյէսի օ տէրէճէ ճալի-
պի իհթիրամ ըտը քի , մէրգումը կէօրիւր կէօյմէզ , գար-
տինալ բրուգոաս վէ արբայ տ'էկրինեի քէնտիլիքլէրին-
տէն այադա գալգտըլար . պունլարըն չէհրէլէրի պիր ազ
էվվէլ էմնիյէթտիզլիք վէ գըսգանճլըգ ասարը յլա պու-
րուշմըշ օլտըդը հալտե , պիրտէն պիրէ քէսպի պէշաշէթ
իլլէտի , վէ Բօտէնէ գարշը պիր իհթիրամը տօսթանե իլէ
թէպէսիւմ իտիյօրլար կիպի կէօրինտիւլէր . բրէնսէս ի-
սէ մէրգումը իսթիգպալ իչուն պիր գաչ ատըմ իլէրիլէտի .

Բօտէն միլթատը վէճճ իւզրէ միսքինանէ պիր սու-
րէթտե կիյինմիշ օլուպ , իրի այագ գապլարընըն չամուր-

Digitized by Google

լու իզլէրինի եէրտէքի եումուշագ խալը իւզէրինտէ պը-
րագա պըրագա չէմիկէնինի պիր քէօչէյէ տայաթը, վէ
հէր վագթքի աթվարը հագիրանէսի իլէ տէյիլ, իլլա սէր-
պէսթանէ ատըմլար աթարագ վէ պայընը եիւքսէք թուր-
տըղը կիպի կէօզէրինտէ տէ ասարը էմնիյէթ վէ մեթա-
նէթ մէչհուտ օլարագ, մասայա տօղրու իլէրիլէտի. զի-
րա քէնտիսինի քէնտի ատէմլերի արասընտա պուլտըգտան
պաշգա, մալիք օլտըղը զէքեավէթ ու տիքրայէթ սայէ-
սինտէ տնլէլ իւզէրինէ հիւքմ իտէճէյինի տէ պիլմէքտէ
իտի։

Գարտինալ տօսթանէ պիր սուրէթտէ Բօտէնէ խի-
թապէն.

— Պիզտէ զաթը ալինիզտէն պահս իտիյօրտըգ, ա-
զիզ բէտէր. — տէտի։

Բօտէն. — (Ցիք տիք գարտինալըն եիւգիւնէ պագա-
րագ.) Պէնտէնիզտէ՞ն մի պահս իտիյօրտընըզ... նէ՞ սէօյ-
լէյօրտընըզ պագալըմ։

Պէլճիգալը բինգօրոս. (Ալընընը պիլէրէք.) Զաթը ա-
լինիզ հագգընտա նէ գատար էյիլիք սէօյլէնիլէպիլիրսէ,
անտէն պահս իտիյօրտըգ։

Բրէնտաս. — (Սուրէթի միւքէմմէլէտէ տօնատըլմըշ օ-
լան սուֆրայը կէօսթէրէրէք.) Պիր շէյ պույուրմանըզ մը
սընըզ, ազիզ բէտէր։

Բօտէն. — Թէշէքքիւր իտէրիմ, մատամ, պու սապահ
թուրբլարըմը եէտիմ։

Գարտինալ. — Սըրր քեաթիպիմ աբբայ Պէրլինի պու
սապահ եէմէք վագթընըզտա հազըր պուլընմըշ օլտըղըն-
տան, զաթը ալիշէրինին գանատաթքեարլըղը հագգըն-
տա մէտհ ու սէնա իլէ պահս իյլէտի. պէօյլէ պիր գա-
նատաթքեարլըգ տիւնեատան էլ չէքմիշ օլանլարա մախսուս
տըր։

Բօտէն. — (Հիւքմ իլմէյէ վէ մուհավէրաթը իտա-

Digitized by Google

րէ իմմէյէ ալըշդըն պիր ատէմ կիպի .) Իշլէրտէն պահս իտէպիլի՛ր միյիզ ։

Գարտինալ . – Շիւպհէսիզ , սիզի տինլէմէք պիզիմ քո չուն տահիմա մուճիպի մահզուզիյէթի տիր ։ Զաթը ալի նիզ Իէննըքրոն մէսէլէի մուհիմմէսի հազգընտա մուպա հասա իմմէք իւզրէ , պու կինիւ թային իմտինիզ . պու մէսէլէ օ գատար մուհիմմ տիր քի , պէնիմ Ֆրանսայա վուգուը սէյահաթրմըն պաշլըճա սէպէպլէրինտէն պիրի տէ պու տըր . չունքի մէնատպ օլտըզըմ ժէզիւիթի ճէմիյէթինին մէնաֆիինի միւտաֆաա իմմէք՝ Օսմանըն մէնաֆիինի միւտաֆաա իմմէք տէմէք տիր . հաթրա քէնտիմի թէմամըյլա էվամիրինիզին իճրասընա վագֆ իտէճէյիմի տէ միւհթէրէմ բէտէրի ումումիմիզէ վաա իմմիշիմ տիր ։

Բիսգոբոս . – Գարտինալ էֆէնտինին սէօզիւնիւ պէնտէ թէքրար իտէրիմ ։ Օսմատան պիրլիքտէ չըգմըշ օլտըղըմընդան , էֆքէարըմըզ տա պիր տիր ։

Օստէն . – (Գարտինալա խիթապէն .) Ֆիլ հագգդա զաթը ալինիզ պու իշտէ բէք պէօյիւք խըտմէթլէր իյֆա իտէպիլիյսինիզ . . . նէ՛ սուբէթլէ իյֆաի խըտմէթ իտէպիլէճէյինիզի չիմտի սէօյլէյէճէյիմ . (պատէհու բրէնտսէ տէօնէրէք .) Տօգթէօր Պալէնիէյէ պուրայա կէլմէսի իչսւն ատէմ կէօնտէրտիմ , մատամ . զիրա անը պազը չէյլէրտէն իտապէրտար իմմէք լազըմ տըր ։

Բրէնտա . – կէլէճէք օլուրսա , հէր տէֆտաքի կիպի իչէրի կիրտիրիրլէք ։

Օստէնին մուվաֆէլէթինտէն պէրու , աբբայ տ'Իկրին. եի սիւքիւթ իմմէքտէ իտի . զանն իտէրսին քի զիհնէն քէտէրտիզ պիր ըզտըրտաղ իչինտէ պուլունըյօր , վէ գալպինտէ չիտտէթլի պիր մուհարէպէ վուգուա կէլմյօր ըտը ։ Նիհայէթ նիմ այազա գալգարագ , էքչի պիր տէտա իլէ գարտինալա խիթապէն .

Digitized by Google

—Միւհթէրէմ Մ. Րօտէն իւէ պէնտէնիզ ատաընտա հաքիմ օլմանըզը ըէճա իթմէք իսթէմէմ. քեմէրի ումու-միմիզ սեօյլէտի, պէն տէ իթաաթ իթտիմ։ Լաքին զաթը ալթընըզ գարիպէն քենտիլէրինի թէքրար կէօրէճէյինիզ-տէն, միւհթէրէմ Մ. րօտէնէ սօրաճաղըմ պազը սիւալ-լէրէ վէրճէճէյի ճէվապլարը լութֆէն քէմալը սատտաթէ-լա քենտիլէրինէ թէպլիղ իթմէնիզի արզու իտէրիմ. — տէմտի։

Դարտընալ մուվաֆֆաղաթ թարզընտա պաշլընը էյ-տի։

Րօտէն միւթէաճճիպանէ պիր չէհրէ իւէ աբդայ տ'էկ-րինէյէ պադարտագ պարիտանէ պիր թավը իւէ.

— Մէնէլէ հիւքմ օլունմըշ պիթմիշ տիր... եէնի-տէն պիր թաղըմ սիւալլէր իրտա իթմէնին նէ՞ ֆայտէսի վար։

Աբդայ տ'էկրինեի. — Պէն քենտիմի բաքա չըդարմադ իչուն տէյիլ, ահվալ վէ վուգուաթը դարտընալ ճէնապէ-լէրինին նազարընտա պիր էյիճէ թասրիհ իթմէք իչուն պու-սիւալլէրտէ պուլունաճաղըմ։

Րօտէն. — Էօյլէ իսէ սէօյլէյինիզ... լաքին պիհուտէ սէօզլէր-լաղըմ տէյիլ։ (Պաուէհու ճէպինտէն իրի կիւմիւշ սաաթինը չըգարըդ պադարագ.) Սաաթ իքիտէ Սէն-Սիւլ-բիտէ պուլունաճաղըմ։

Աբդայ տ'էկրինեի. — (Հազմ իտիլմիշ պիր քին ու դա-րադա.) Միւմքինի մէրթէպէ գըտա սէօյլէրիմ։ Զաթը ա-լինիզ պանա թէվտի իտիլմիշ օլան մէնաֆիի սուրէթի ի-տադէ վէ միւտաֆաամը չիտտէթլի պիր սուրէթտէ թագ-պիհ իտէրէք, պէնիմ եէրիմէ կէչմէք իսթէյինիզ զէ-մանն, իսալիսանէ իթիրաֆ իտէրիմ քի մէնաֆիի մէգքիւրէ թէնզիլէյէ տիւչար օլմըշ ըտը...։

Րօտէն. — (Իսթիհզազքէտարանէ.) Թէնզիլէյէ՞ մի տիւ-չար օլմուշ... դայդ օլմըշ տէյէ՞մէ յօր մըսընըզ... հէր իւ-

Digitized by Google

միտուէն ֆարիզ օլմագ լազըմ կելտիյինի Օսմայա եազմագ իւզրէ պանա էմր վէրմէտինիզ մի։

Աբբաս տ'Էկրինեի. – Յօղրու սըզը։

Օտէն. – (Ինինէ խթիհզաքեարի պիր թաւր իլէ.) Ցէմէք քի պէն է՛ն վահիր հէքիմլէրին եաշայաճաղընտան գաթը իւմիա իտերէք էլ չէքմիշ օլտըգլարը պիր խապըդը եաչաթմայա թէչէպպիւս իթտիմ։ Ցէվամ խոնիզ...։

Պու սէօզիւ սէօյլէյերէք, էլլէրինի բանդալօնքնէն ճէպլէրինէ սօգուպ տիք տիք աբբաս տ'Էկրինեիյէ պագտը։

Աբբաս տ'Էկրինեի. – (Մեօղիւնէ տէվամ իլէ.) Զաթը ալինիզ պէնի սուրէթի չէտիսէտ թէքտիր իթտինիզ. լաքին ճէմիյէթիմիզտէն խայըրնանէ պիր սուրէթտէ դասպ խոլմիշ օլան սէրվէթի ճէսիմէյի հէր տիւրլիւ թէտապիրի միւմքինէ իլէ էլտէ իթմէյէ չալըշտըղմանան տօլայը սէյիլ, պէլքի...։

Գալտինալ. – (Աբբաս տ'Էլրինեինին սէօզիւնիւ քէսէրէք.) Միւչքիլաթը մէզհէպիյէյի հալլ իտէն րահիպլէրիմիզին քեաֆֆէսի տէ պու խուսուստա սիզէ հադգ վէրիրլէր. գանուն պու պապտէ սարիհ վէ գաթի տիր. խայրնանէ պիր սուրէթտէ ղասդ խոլմիշ օլան պիր մալի հէր տիւրլիւ թէտապիրի միւմքինէ իլէ էլէ կէչիրմէյէ հադգընըզ վար տըր։

Աբբաս տ'Էկրինեի. – Միւհթէրէմ Մ. Օտէն գուլլանտըղըմ թէտկիրլէրին եալընըզ գապգա սապա չէյլէր օլտըգընտան տօլայը պէնի թէքտիր էյլէգի. թէտապիրի մէզքուրէնին չիտտէթի՝ ղէմանէմիզին ախալագ վէ պատթընա ապա մուվաֆըգ տէյիլ իմիշ... հայտի էօյլէ օլսուն... լաքին էվվէլէն՝ ալէյհիմտէ գանուննէն հիչ պիր տավա իգամէ խոլէմէզ վէտի. սանկիյէն՝ ագըլտան ֆիքիրտէն կէչմէզ ուղուրսըզ պիր վագըա զուհուր իթմէմիշ օլսայըտը, գուլլանտըղըմ թէտապիր նէ գաապար

Digitized by Google

գայդա ; նէ՛ գատար չիտոէթլի օլսա տախի թէմամըլլա նախլի մուվաֆֆագիյէթը օլաճաղը տէրքեար ըտը . . . Շիմտի զաթը ալիլէրինէ սօրապիլի՛ր մյիմ քի սիզ պէնտէն . . . .

Րօտէն . – (Մ էօզիւ քէսմէք խուսուսընտաքի քիսաքանճա ատէթինէ իթթիպաէն .) Պէնիմ սիզտէն ֆազլա նէ՛ եաբմըշ օլտըղըմը , վէ Րէննըքեան ֆամիլեասը մեսէլէսինի սեզին էլինիզտէն պիւթիւն պիւթիւն իւմիտսիզ պիր հալտէ ալտըգատան սօնրա , նէ՛ գատար իլէրիյէ կէօթիւրմիւշ պուլընտուղումը անլամա՞գ մը խաթէ յօրսընըզ :

Աբբայ տ'Էկրինեի . – (Պարիտանէ պիր թարզտա .) էվվէ՛թ :

Րօտէն . – (Միւսթէհզիյանէ պիր չէհրէ իլէ .) Բէք էյի , իմիրաֆ խտէրիմ քի սիզ նէ գատար պէօյիւք , իրի վէ չամաթալը չէյլէր եաբտընըզ ըսա , պէն ոէ օ գատար քիւչիւք , չօճուգճա վէ կիզլի չէյլէր եաբտըմ՝ էվվէ՛թ , պէն քէնտիմի նիհայէթի տիւչինիւր վէ ուզաղը կէօրիւր պիր ատէմ եէրինէ գօյմագ ճէսաբէթինտէ պուլունուրքէն , ալթը հաֆթատան պէրու նէ՛ տէրճէճ մէճնունանէ վէ պուտալաճա իլէր եաբմըշ օլտըղըմը թէսավվուր իտէմէզսինիզ :

Աբբայ տ'Էկրինեի . (Ածը պիր թէպէսիւմ իլէ .) Հէր նէ գատար լայըգ օլսընըզ տախի , պէն զաթը ալինիզէ պէօյլէ պիր թէքտիրտէ պուլընմադա հիչ պիր վագթ ճէսաբէթ իտէմէզ իտիմ :

Րօտէն . – (Ուճուղլարընը գալտըրարադ .) Թէքտի՛ր մի , թէքտի՛ր մի , իչլէ սիզի մուհաքէմէ իթմէք իչուն պուգատար չէյ քաֆի տիր : Պունտան ալթը հաֆթա էվվէլ սիզին հադդընըզտա նէ՛ եաբմըշ օլտըղըմը պիլի՛ր մի սինիզ . « Աբբայ տ'Էկրինեի էվսաֆը միւքէմմէլէյէ մալիք օլտըղընտան , պանա խըրտմէթ իտէպիլիր . (վէ եաբընտան իթթիպաըէն սիզի իսթիխտամ իտէճէյիմ) լաքին լիւզումը

Digitized by Google

թագտիրինտէ քէնտիսինի քիւչիւլթմէյի պիլէճէք գա-
տար պէօյիւք տէյիլ միր » տէմիշ լաիմ։ Անլա՛յօր մըսը-
նըզ։

Աբբայ տ'Էկրինեի. – (Գըզարարագ.) Բէք տէ էյի
անլայամայօրըմ։

Բօռէն. – Տահա ֆէնա եա. հագգըմ օլտըղընը պու-
խուսուս տա իապաթ իտէր։ Մատամ քի սէօյլէմէք լազըմ
կէլիյօր, պէն ալթը հաֆթատան պէրու տիւնեանընդէն
պուտալաճա աէնաաթընը իճրա իյլէտիմ։ Էվվէլթ, ճիւվէ-
քեար պիր իչճի գըզ իլէ տօսթլուգ բէյտա իթտիմ. խա-
ֆիֆ պաշլը պիր կէնճ գըզ իլէ Թէրադգըտան, ինսանի-
յէթտէն, հուրրիյէթտէն, գատընլարընդ սէրպէսթլիյին-
տէն պահա իյլէտիմ. պուտալա պիր խոթիյար ադքեր իլէ
Գոնաբարթի թարաֆտարլարընդն բէրէսթիչ տէրէճէսինտէ
սէվտիքլէրի պէօյիւք նաբուլէոնտան պահա իյլէտիմ. ոաֆ-
տերուն պիր ֆրանսա մարէշալը իլէ իմբէրաթօրլըգ զէմա-
նընդն չէրէֆ ու չանընտան, ֆրանսանընդն մէզէլլէթինտէն
վէ Բօմա գրալընդն (պիրինճի նաբոլէոնընդն օղլունդն) իս-
թիգպալի հագգընտաքի իմիտլէրտէն պահա իյլէտիմ. պու-
մարէշալընդ եիւբէյի Ա. Հեղինէ ատասընտա վէֆաթ իթ-
միշ օլան թախթ վէ լահճ դասըպը նաբոլեոն հագգընտա
հըսսիյաթը մուհապպէթ վէ խուլուս իլէ տօլու իսէ տէ,
գաֆասը պիր ճէնկ պօյուսը կիպի պօշ օլտըղընտան, պու
պէյինսիզ գուԹու իչինտէ ճէնկեավէրանէ վէ եա վա-
թանբէրվէրանէ պիր նաղմէ իւֆլէյէճէք օլսանըզ, քիմին
իչուն, նէ իչուն վէ նա՛սըլ օլտըղընը պիլմէքսիզին պիր
թագըմ տիվանէճէ էզկիլէր չալտը։ Պունտան զիյատէսի-
նի տէ եաբտըմ... վահչի կէնճ պիր գաբլան իլէ աշգ ու
մուհապպէթտէն պահա իյլէտիմ։ Ազաճըգ զէքեավէթ սա-
հիպի օլան պիր ատէմին՝ պէնիմ կիպի պէօյլէ քիւչիւք
Թէտպիրլէրէ միւրաճաթլա քէնտիսինի քիւչիւլթուիյինու
վէ կիզլի պիր տուզաղընն հէր պիր Թէլինի քէմալը իհթի-

Digitized by Google

մամլա պաղլամաղա թէնէզղիւլ խյլէտիյինի կէօրմէք բէք զիյատէ պահսի թէէսիւֆ օլտըղընը պիր ազ էվվէլ սէօյլէմէքտէ իտիմ։ Էօրիւմճէյին քէմալը զայրէթլէ աղընը Էօրմէսինի կէօրմէք կիւզէլ պիր թէմաշա տէյի՞լ մի տիր. սիյահըմսը պիր հայվանճըղըն թէլ թէլ իւզէրինէ կէրէրէք, պունլարտան պաղըսընը սիւյիւմէտիյինի, պաղըսընը գավիլէշտիրտիյինի վէ պաղըսընը տա ուզաթտըղընը սէյր իթմէք ճալիպի տըգգամ պիր մէնզարէ տէյի՞լ մի տիր. պու հալի կէօրէրէք էվվէլա ումուզլարընըզը գայրըրսընըզ. լաքին իքի սահաթ սօնրա ավտէթ իթտիյինիզտէ, նէ՞ պուլուրսընըզ. օ սիյահըմսը հայվանճըգ գարընընը պիր էյիճէ տօյուրտըգտան ֆաղլա, աղընըն իչինտէ տէ օն ան իքի գատար պուտալա սինէքլէր թուրթմըշ վէ ըզգը սըրըյա պաղլամըշ օլտըղընտան, պունլարը իսթէտիյի կիպի եէմէք զէմանընը թային իմմէքտէն պաշգա պիր եառաճաղը գալմամըշ տըր . . .։

Րօտէն պու սէօզլէ սէօյլէյէրէք, ղարիպ պիր սուրէթտէ կիւլիւմսէտի. կէօզլէրի էքսէրիյա կէվշէք գաբագլարը իլէ եարը եարըյա մէսմուր իքէն, իրի իրի սչըլըպ միւթատընտան զիյատէ բարլայօր կիպի կէօրիւնտիւ. ծէզիւթի պիր գաչ տագըգտատան պէրու պիր նէվ սինիր հարէքէթինէ տիւչար օլմըշ, վէ ֆագաթի պունը քէնտի սէօզլէրինին թէէսիրաթընա ուղրամըշ օլան գարտինալ իլէ բիսգոբոս հուզուրընտա իթտիյի միւճատէլէյէ համի իթմէքտէ պուլընմըշ իտի։

Ակբաբ տ'Էկրինեի պու միւճատէլէյի աչմըշ օլտըղընտան տօլայը թէէսիւֆ իթմէյէ պաշլատը. մա մաֆիհ իսթիհզաքեարի պիր թավը իլէ տէտի քի.

— Գուլլանտըղընըզ թէտապիրլէրին նազիքլիյինի ինքեար իտէմէմ։ Պէն տէ իթիրաֆ իտէրիմ քի թէտապիրի մէզքիւրէ չօճուղա վէ ատի չէյլէր տիր. լաքին պու խուսուս՝ սիզին լիյագաթ վէ էհլիյէթինիզ հագգընտա

Digitized by Google

պէօյիւք պիր ֆիքր վէրմէյէ քաֆֆի սայըլամազ . պինա-
էն ալէյհ՝ սիզէ սօրարըմ քի . . . :

Բօտէն . – (Միւթաասը խարիճինտէ պիր հէյէճան ի-
լէ .) Պու թէտպիրլէր նէ՞ նէթիճէ հասըլ իթթիֆաքլէր :
Թէրթիպ իթթիյիմ էօրիւմճէք ալընա պադաճաք օլսուր-
սանըզ, պունտան ալթը հաֆթա էվվէլ կիւզէլլիյինէ, դէ-
քաւվէթինէ վէ ճէսարէթինէ մաղրուր օլան վէ ֆադաթ
չու սրրատա սօլմուշ , գուվվէթտէն տիւշմիւշ վէ գալ-
պինտէն միւհիւք պիր սուրէթտէ եարատանմըշ պուլունան օ
ալսըզ գըզճըղազը օրատա կէօրէճէքսինիզ :

Բրէնատ . – Լաքին Հինտի բրէնսին գահրամանանէ
ճէսարէթի պիւթիւն Բարիս էհալիսինի տիւչարը հէյէճան
իթմիշ օլտըղը հալտէ , մատամուազէլ տը Գարտօվիլէ
թէէսսէք իթմէսի մի . . . :

Բօտէն . – Էվվէ՛թ , թէէսսէր իթտի . լաքին պէն՝ տուշ-
ղուլը , նազիք վէ սատըգ պիր աշըգ օլտըղընը կէօրթէր-
մէք իչուն եարլընըզ սիյասի բարաշար էօլտիւրմէք քիֆա-
յէթ իվմէտիյինի կէնճ գըզա իսպաթ էտտէրէք , օ պուտա-
լաճա վէ վահշիյանէ ֆէտաքեարլըղընը թէէսսէրինի գըր-
ալմ :

Աբբայ ա՛ֆկրինեի . – Բէք էյի, մատամուազէլ տը Գար-
տօվիլ գալպինտէն եարատանմըշ օլսուն :

Գարտինալ . – (Տկրսէյինի մատայա տայաթարագ , քե-
մալը մէրագլա .) Լաքին Բէննըբրուն մէսէլէսինին մէնաֆիի
իչուն պունտան նէ՞ ֆահտէ հասըլ օլապիլիր :

Բօտէն . – Իվվէլա չու ֆահտէ հասըլ օլուր քի ,
է՛ն զիյատէ թէհլիքէլի պիր տիւշմէն թէհլիքէլի պիր սու-
րէթտէ եարատանաճագ օլուրսա , մուհարէպէ մէ յատանըն-
տան կէթի չէքիլիր . պու խուսուս քիւչիւք պիր մուվաֆ-
ֆագիյէթտէ տէյիլ տիր զանն իտէրիմ :

Բրէնատ . – Ֆիլ հագըգա մատամուազէլ տը Գարտօ-
վիլ՝ ղէքեավէթի վէ ճէսարէթի սայէսինտէ , պիզէ գարշը

Digitized by Google

թէչքիլ օլունան իթթիֆագըն րուհը սայըլապիւիր ։

Ներքայ տ'Էկրինեի . – Բէք էյի , օ պապաճէ քէնտիսինտէն գօրգուսըդ գալմամըշ տըր . պու տա պիր ֆահիտէ սայըլապիւիր . լաքին գալպինտէն եարալանմըշ օլմասը քէնտիսինի միրասա հիսսէտար օլմագտան մէն՝ իտէպիլիր մի ։

Բօտէն . – (Էմնիյէթլի պիր թաւր վէ պարիտանէ պիր չէհրէ իլէ .) Պունը սիզէ քիմ սէօյլէտի . քէնտիսինի խիլաֆը րիզասը օլարագ ձալմայա եագլաշտըրմագ վէ մուսահարէն տէ եինէ խիլաֆը րիզասը օլարագ անտէն ուզագլաշտըրմագ իչուն նէ՛ սէպէպլէ օ գատար չալըշտըղըմը պիլիր միսինիզ ։

Աբբայ տ'Էկրինեի . – Իչթէ պէն տէ օնը սօրույօրմա՛. պու սէվտա ֆուրթունասը կէլսէք մատմուազէլ տը Գարտօվիլի վէ կէլսէք բլէնս ձալմայը միրասա իչթիրագտան նա՛սըլ մէն՝ իտէպիլիր ։

Բօտէն . – (Հագարէթամիզ պիր թաւր իլէ .) Պիրտէն պիրէ վուրուպ ինսանը եէրէ եաթըրան եըլսըրըմ միւլայիմ հավատա մը , եօգսա պօրալը հավատա մը զուհուր իտեր . սիզ միւսթէրիհ օլըն , պէն եըլսըրըմա նէ՛րէտէ սիբէր գօյմագ լազըմ կէլտիյինի պիլիրիմ ։ Մ. Հարտիյէ կէլինճէ , պու տտէմ տիւնեատա իչ չէյ իչուն եաշար ըտը . իչճիլէրի իչուն , պիր տօսթ իչուն , պիր տէ մայշուգէսի իչուն ։ եիւրէյինէ իւչ օգ պիրտէն սաբլանտը ։ Պէն ինսանը տահմա դալպինտէն վուրմադա չալըշըրըմ . չունքի է՛ն էմնիյէթլի վէ է՛ն մէչրու՛ տարպէ օ տըր ։

Բիսգօբոս . – Էվվէթ , մէչրու՛, էմնիյէթլի վէ մէտհէ չայան տըր . զէրա պու ֆապրիգաճընըն պիր մաշուգէսի պուլընտուղունը պէն տէ խապէր ալտըմ . . . քէօթիւիւ ճէզալանտրմագ իչուն պագը քէրրէ պիր սուի մէյլի խաթիմալ իթմէք մէտհէ չայան տըր ։

Փարտինալ . – Օրասը աչիքեար տըր . . . սուի մէյլէրի վար տըր . . . պաշգալարը տա պանչարը խաթիմալ ի-

Digitized by Google

տէլլէր . . . գապահաթ քէնտիլէրինին տիր . . . :

Բրէնտէս . – Պիզիմ վալիտէ Սէնթ-Թերեզթիւ տախի հէր տիւրլիւ վասըթայա միւրաճաաթլա , պու մէքրուհ զինաքեարլըղը զահիրէ չըգարմամըզա մուավէնէթ իլլէ-տի :

Աբքայ տ'Էկրինեի . – (Մէյտանը միւճատէլէտէն եա-վաշ եավաշ չէքիլմէյէ գարար վէրէրէք .) Բէք էյի , Մ. Հարտինին է՛ն սէվկիլի հրսսիյաթընտա նակէհանի պիր տարագէ իլէ վուրուլմըշ վէ սէրվէթի զաթիյէսինի պիր տա-նիյէ զարֆընտա ղայպ իթմիշ օլտըղընը պէն տէ Թէսլիմ իսէրիմ . լաքին պու խուսուս՝ օ ճէհիմ միրասը էլտէ իթ-մէք իչուն տահա զիյատէ ղայրէթ վէ թամա՝ կէօսթէրմէ-սինէ պատի օլմա՛զ մը :

Աբքայ տ'Էկրինեինին չու պիւրհանը կէրէք գարտինալ վէ բիսգոբոսա վէ կէրէք բրէնտէս տը Սէնթ-Տիզիէյէ էքէյի ճէ գուվվէթլի կէօրիւնտիւ , վէ իւչիւ պիրլիքտէ պէօյիւք պիր մէյտագլա Բօտէնին եիւզիւնէ պագտըլար . Բօտէն իսէ՝ ճէվապ վէրէճէք եէրտէ սուֆրանըն եանընա կիթտի , վէ ֆէվգ էլ ատէ գանաաթքեարանէ եաչամագ իթիյատը վէ չարապտան նէֆրէթի իթմէսի իլէ պէրապէր , չիչէկրի մուայէնէ իտիպ .

— Պունլարըն իչինտէ նէ՞ վար . – տէյտու սօրտու :

Մատամ տը Սէնթ-Տիզիէ՝ Բօտէնին պու իչթիհային նա-կէհանիսինտէն բէք զիյատէ թէաճճիւպ իտէրէք .

— Պորտոյ վէ Քսէրէս չարապը վար . – տէյտու ճէվապ վէրտի :

Բօտէն չիչէկրտէն պիրինի բասթ կէլէ ալտը վէ պիր գատէհ Մատէրա չարապը տօլտուրտըգտան սօնրա , պիր եուտումտա իչտի : Մէրգում պիր գաչ տագըգատան պէ-րու վիւճուտինին դարիպ պիր սուրէթտէ թիթրէմէքտէ օլտըղընը հրսս իթմիշ վէ պու թիթրէմէ եէրինէ պիր նէվ զայըֆլըգ գարմ օլմըշ օլտըղընտան , չարապ իչէրէք ա-

Digitized by Google

զաճըգ գուվվէթլէնէճէյինի իւմիտ իյլէմիշ իտի։

ժէզիւթի մուստաֆ էլինին թէրսիյլէ տուտագլարընը սիլահքաէն սօնրա, թէքրար մնասանքն եանընա կէլտի, վէ աբքայ տ'էկրինեհիյէ խիթապէն.

— Մ. Հարտի հապգընտա պանա նէ՞ սէօյլէյօրսընըզ, — տէտի։

Աբքայ տ'էկրինեի. — (Օտէնին ամիրանէ թավրընտան ատէթա հիտաէթլէնէրէք.) Սէօյլէյօրսըմ քի սէվվէթի զաթիյէսինի զայֆ իմիշ օլսըդը հալտե, Բէննըքրոն ֆամիլեասը միւասընը էլտե իմիտէք իչուն տահա զիյատէ զայրէմ վէ թամա՝ կէօսթէրմէ՞զ մի։

Օտէն. — (Ումուզսարընը գալտըրարագ.) Մ. Հարտի միրասը տիւչիւննէճէք հա՛... պագալըմ տիւչիւնմէյէ իգվիտսարը գալմը՞չ մը տըր. օ տէրէճէ մէյուս վէ մաղմումմ օլմըշ տըր քի, հայաթա միւթէալլիգ չէյլէրտէն հիչ պիրիսի կէօզիւնէ կէօրիւնմէյօր. ատէմա չայղըն կիսէք պիր չէյ օլմուշ տըր. պու հալտէն արա սըրա գուրթուլտըղընտան հէօնքիւր հէօնքիւր աղլար վէ էթրաֆընտա պուլընան վէ քէնտիսինի ֆէվգ էլ ատե իհթիմամլա գայըրան ատէմլէրլէ գօնուշուր. չունքի պէն քէնտիսինի էյի էլլերե թէսլիմ իմմիշիմ տիր։ Մա մաֆիհ քէնտիսինէ վիւքէմմատիյէն կէօսթէրիլէն հիւնանի մուամէլէի մուշֆիգանէտէն վիւքէմմատիյէ կէօրիւնմէյէ պաշլամըշ տըր ... զիրա քինտիսի զայըֆ օլտըդը գատար տա էյի վէ միւքէմմէլ պիր ատէմ տիր..., իչլէք իչին պագըսընը տա սիզին պաշա չըգարմանըզ իչուն, սիզի պու միւքէմմէլ ատէմէ կէօնտէրէճէյիմ, Մ. տ'էկրինեի։

Աբքայ տ'էկրինեի. — (Ֆէվգ էլ ատէ թէաճճիւպէ) Պէնի՞ մի։

Օտէն. — Էվվէ՛թ, սիզի... հէմ ատէ խաթիհսալ իմտիսիմ նէթիճէնին պէօյուլ պիր չէյ օլուպ օլմատըդընը վագըմ անլայաճագսընըզ... վէ ...։

Թօտէն պիտէն պիրէ սէօզիւնիւ քէսէրէք , վէ էլինի ալընընա կէօթիւրէրէք , քէնտի քէնտինէ .

— Պու բէք ղարիպ չէյ տիր . — տէտի :

Բրէնաէս . — (Շէֆգաթլա .) Նէնի՞ զ վար , ազիզ բէտէր :

Թօտէն . — (Ատրօբլատգ .) Հիչ պիր չէյիմ եօգ տըր , մատամ . չարթապ իչմէյէ ալըշդըն օլմատըղընան , պէս պէլլի իչտիյիմ չարապտան նէչէթի իտիյօր . . . պաչըմ ա. զաճըգ ադրըյօր . . . ֆագաթի չիմտի կէչէր մէմուլ իտէ. րիմ :

Բրէնաէս . — Կէօզլէրինիզ գան իլէ տօլմըշ , ազիզ բէ. տէր :

*Թօտէն . — (Ուղուրսուզ պիր թէպէսսիմիլէ .) Թէրթիպ իթտիյիմ էօրիւմճէք աղընա տիք տիք պագտըղըմտան տըր . պիզիմ Մ. ա՛էկրինեի չու արալըգ հէր չէյի գըսա կէօրտիւյիւնտէն , քէնտիսինէ տիկէր սինէքլէրիմի տախի կէօսթէրմէք իչուն պիր ազ տահա օրայա պագմտղա մէճ. պուր օլաճաղըմ . . . մարէշալ Սիմոնըն գըզլարը կիւնտէն կիւնէ տահա զիյատէ մահզուն վէ մաղմում օլարագ , քէնտիլէրինէ բէտէլլերի արատընտա պէօյիւք պիր տիվար եիւքաէլտիյինի հըսա իտիյօրլար . . . մարէշալ իսէ՝ բէտէ. րինին վէֆամընտան պէյրու իքի մուխալիֆ էֆքեար արա. սընտա նատ՛ըլ չալգանտըղընը կէօրմէլիսինիզ . պու կիւն ֆիլանճա չէյի եարատագ օլուրսա , նամուսընը լէքէտար իտէճէյինի , վէ եարըն եարամյաճագ օլուրսա նամուս պէրպատ օլաճաղընը զանն իթմէքտէ տիր . նիհայէթ պու ապքէր, իմբէրատօրլըգ տէվրինին պու չանլը գահրամանը չիմտի պիր չօճուգտան զիյատէ զույրֆ վէ միւթէրէտտիտ պուլունը,յօր: Պագալըմ պու տինսիզ ֆամիլեատան տահա քիմ գալտը . . . ճաագ Իէննըբօն մը : Ա,յլ ու իչրէթի պու սէֆիլի նէ՛ տէրէճէ հալը բէրիչանիյէ տուչար իթմիչ օլ. տրղընը վէ նէ՛ կիպի մէխուֆ պիր ուղուրսուզմա եուվարլ. լանմագ իւզէրէ պուլունտրղը Մ՛որոքա սօրընըզ, Իչթէ պէ.

Digitized by Google

նիմ իճրաաթըմըն խիւլասասընը հավի օլան պիլանչօ պու տըը . պունտան ալըը հաֆթա էվվէլ պիրլէշտիքլէրինտէ բէք զիյատէ գուվվէթլի , միւէսսիր վէ թէհլիքէլի օ լան պիր ֆամիլեանընն պու կիւն նէ՛ տէրէճէ բէրիչան վէ գուվվէթսիզ պիր հալտէ պուլընտըղընը կէօրիւյօրսը նըղ . . . իմանսըղ էճտատլարընն նասիհաթընա իմթի սալէն պիզիմլէ տէօյիւշմէք վէ պիզի էզմէք իչուն գուվվէթ լէրինի պիրլէշտիրճէճէք օլան Րէննըբօն ֆամիլեասը էֆրա տը իչթէ պու հալէ կէլտիլէր . . . : Պէն նէ՞ տէմիշ իտիմ· անլէրին մէյլիյաթընա կէօրէ հարէքէթ իտէճէ յիմ տէմիշ իտիմ. նէ՞ եաբտըմ. անլէրին մէյլիյաթընա կէօրէ հա րէքէթ իթտիմ: Շու սըրատա քէնտիլէրինի հէր թարաֆ տան սարմըչ օլան աղրմըն իչինտէ պիհուտէ եէրէ չապա լանըպ տուրըյօրլար . . . օնլար պէնիմ տիրլէր տէյօ րըմ . . . պէնիմ տիրլէր . . . :

Րօտէն պու սուրէթլէ իտարէի քէլամ իթտիքճէ , չէհրէսի վէ սէտասը ղարիպ պիր սուրէթտէ թէղայ եիւր իտիյօրտը . տաիմա էօլիւ չէհրէսի կիպի սօղուն օլան եիւզիւնիւն րէննկի կիթտիքճէ գըղարմաղա պաչլայօր , վէ կէօզլէրի տէ կիթ կիտէ բարլայարագ տահա զիյատէ չու գուրլաշմըչ կէօրիւնիւյօր ըտը : Սէտասը թիթրիմէ յէ պաշ լայըպ , գըսըգ վէ քէսկին պիր սուրէթտէ իչիտիլմէքտէ իտի : Քէնտիսինին հըսա իթմէմէքտէ օլտըղը չու թէպէ տիւլ օտէրէճէ ճալըպի տըգգալթ պիր չէյ իտի քի, օրա տա հազըր պուլընանլար քէմալը տէհչէթլէ քէնտիսինէ պագմաղա պաչլատըլար :

Րօտէն պու հալի պիւս պիւթիւն պաչգա պիր սէպէ պէ համլ իտերէք աստէթա հիտտէթլէնտի վէ սօղույա սօ ղույա թէնէֆֆիւս իտէրէք տէտի քի .

—Ա.ճաչա չէ հրէնիզսէ կէօրտիւլիմ հալ՝ պու իմանսըղ ֆամիլեա հագգընտա պիր մէրհամէթ տույղուսը մը տըը . . . միւտտէթի էօմրիւնտէ քիլիսէ յէ այագ պաս.

Digitized by Google

մամբզ վէ խանէսինի տէ պիր պուԹխանէ հալինէ գօյմբզ օլան օ կէնճ գըզա մերհամի՛Թ մի խոխյօրսընըզ . . . ֆապրիգասընտա պիր իպատէԹխանէ եաբտըրմամբզ վէ Մոկրատըն, Մարկոս Աւրէլիոսըն վէ Պլատոնըն իմլէրինի ՀազրէԹի իսանըն իմիյլէ գարըշազրմաղա ճէսարէԹ իտերէք , քէնտիսինէ Սեֆվի ֆեյզոի ՀազրէԹի Իսա նամընը վէրմէ քաֆ պուլընմբզ օլան օ քեաֆիրէ , օ ինսանըէրվէր իմանսըզա , օ Հարտիյէ մերհամի՛Թ մի խոխյօրսընըզ . . . Պրահմա մեզհէպինէ Թապի օլան Հինտիյէ . . . հէնուզ վաֆԹիզ եիւզիւ կէօրմէմիշ օլան օ իքի հէմշիրէյէ . . . օ պուտալա ֆագ Րէննըրըռնա . . . Նաբոլէոնը պիր մապուտ վէ պէօյիւք օրտուընըն վուգուսաԹ ժուրնալլարընը տախի պիր Ինճիլ օլմազ իւզրէ Թանըյան օ պուտալա իմբէրաթօր ասքէրինէ մերհամի՛Թ մի խոխյօրսընըզ . . . էմմալ վէ էմլաքըմզը չալմազլա իքԹիֆա իԹմէ՛կիպ պիր պուչուգ ասրտան պէրու տախի մեզարընըն իչինէն քէնտի մեզաւն սիլիհէսինի պիզէ գարշը Թահրիք իտէն վէ գաԹօլիք մեզհէպինի գապուլ իԹտիքտէն սօնրա Թէքրար րաֆըզըզա (հերետիկոսութիւն) սաբմբզ օ լան օ խայրն հէրիֆին ֆամիլեասընը աճը՛յօր մընսընըզ : Փէնտիմիզի պաւ երլանլարտան մուհաֆազա իԹմէք իչուն , էԹրաֆա սաչտըգլարը զէհր իլէ քէնտիլէրինի մահվ իԹմէ՛կ հազգըմըզ եօ՛գ մը տըր : Պէն սիզէ տէ՛յօրմ՛ քի , պու տինիզ ֆամիլեա էֆրատընը ալէմ հուզուրընտա վէ պիզգաԹ քէնտի սուի մէ՛յլիյաԹլարը Թէէսիրիյլէ քէտէրէ , մէ՛յուսիյէԹէ , մեմաԹա տիւչար իԹմէք՝ Ալլահա մագպուլ պիր խըտմէԹտէ պուլունմազ , վէ ալէմէ սէլամէԹ պախշ պիր իպրէԹ կէօսԹէրմէ՛ք տէմէ՛ք տիր . . . :

Րօտէն պու սէօզլէրի սէօյլէտիյի սըրատա , չէհրէսի տէհզիԹլի պիր վահզիԹ քէսազ իԹմիշ , վէ կէօզլէրինին ա՛Թէչի տէ չաչաատար պիր սուրէԹտէ բարլամագտա պուլընմըզ ըտը . տուտագլարը գուրու վէ պիւզիւլմիւչ օլաըղը կիպի , չաբուգ չաբուգ ամմագտա օլան գալագ Թօզլա-

Digitized by Google

րընը տախի սօղուգ պիր թէր գաբլամըշ ըտը. պու սըրատա եէնիտէն պիր թագըմ սինիր հարէքէթլէրի պիւթիւն վիւճուտինի սարսմաղա պաշլատը։

Մէրգում կիճէնին պիր գըսմընը եազը եազմագլա կէչիրմիշ օլտըղընտան, պու թահաթսըզլըղը վիւճուտինին եօրղունլըգ վէ ույուշուգլըղընա համլ իտէրէք, եէնի պիր պայղընլըղըն էօնիւնիւ ալմագ իւզրէ, թէքրար սուֆրանըն եանընա կիթտի, վէ տիկէր պիր գատէհէ չարապ տօլտուրտգտան սօնրա, պիր եուտուսմտա իշտի. պատէհու կէրի տէօնիւպ կէլտիյի սըրատա, գարտինալ քէնտիսինէ խիթապէն.

— Էկէր պու ֆամիլեա հագգընտա իթթիհատ իթտիհինիզ մէսլէքին հագգանիյեէթի միւհիմ ճը իսպաթ օլմըշ օլսայըտը, պու սօն սէօզլէրինիզլէ մուզաֆֆէրանէ պիր սուրէթտէ իսպաթ իտէպիլիրսինիզ, ադիզ բէյտէր . . . ։ Թէքրար իտէրիմ քի, սիզ միւշքիլաթը մէզհէպիյէ յի հալլ իտէն րահիպլէրիմիզին թահլիմաթընա կէօրէ հագգլը օլտըգտան պաշգա, գավանիյնի լինսանիյէ նազարընտա տախի շայանը թէքտիր օլաճագ հիչ պիր հարէքէթտէ պուլընմամըշսընըզ տըր. գավանիյնի իլահիյէյէ կէլինճէ, տինսիզլէրէ գարշը պիղզաթ քէնտիլէրինին վէրտիքլէրի սիլահլա տէօյիւշմէք վէ քէնտիլէրինի եէրէ սէրմէք Ալլահա մագպուլ պիր խըտմէթտէ պուլընմագ տէմէք տիր. — տէտի։

Աբբայ տ'Էկրինեի տիկէրլէրի կիպի Րօտէնին թէէմինաթը չէյթանէքեարանէսինէ մաղլուպ վէ մէրգում հագգընտա խեվֆ իլէ գարըշըգ պիր հայրէթէ տիւչար օլարագ.

— Ջաթը ալինիզին զէքեավէթ վէ տիրայէթի հագգընտա չիւպհէյէ զահիպ օլտըղմտան տօլայը հագգսըզլըգ իթտիհ օլսըղմըը իթիրաֆ իտէրիմ. գուլլանտըղընըզ թէտպիրլէրին զահիրինտէն աշտանարագ, վէ անլէրի այ-

Digitized by Google

ըը այրը նազարը տըգգաթա ալարագ, հէյեէթի մէճմուասընը վէ պիլ խասսա հասըլ իթտիքլէրի նէթիճէլէրի մուհաքէմէ իտէմէվիշտիմ։ Շիմտի սիզին սայէնիզաե մուվաֆֆագիյեէթին չիւպհէլի օլմատըղընը կէօրիւյօրըմ։

Րօտէն. -(Պէօյիւք պիր սապրսըզլըգա.) Պու իւմիտ տէ միւպալաղալը տըր. պու ֆամիլեա ազասընըն պիլ ճիւմլէ մէյյիյաթը չիմտի գայնամագ իւզրէ տիր. լաքին վագթ բէք թէհլիքէլի տիր... ատի մատէնլէրի ալթունա թահվիլ իթմէյէ չալըշան պիր քիմեակիր՝ եա խազինէյէ մալիքիյէթինի վէ եախօտ էճէլինի մուճիպ օլաճագ օլան պիր մախլուքըն գայնատըղը բօթանըն իւզէրինէ էյիլմիշ օլըըղը կիպի, չու սըրատա պու իշի եալընըզ պէն...։

Րօտէն աէօդիւնի իքմալ իտէմէտի։ Պօղուգ պիր ինիլթի սալըվէրիպ իքի էլինի պիրտէն պիրէ այնընա կէօթիւրտիւ։

Ալբայ ա'էկրինեի. - Նէնիզ վար, պիր գաչ տագգաատան պէրու ըէնկինիզ տէհշէթլի պիր սուրէթտէ սօլույօր։

Րօտէն. - (Պօղուգ պիր աէտա իլէ.) Նէմ օլըղընը պէն տէ պիլմէմ. պաշըմընն աղրըսը կիլթաիքճէ արթըյօր, վէ պէյնիմ տօլանըպ իւզէրիմէ ույուշուգըղ կէլիյօր։

Բրէնաէս. - (Մէրհամէթլէ.) Սթուրընըզ, ազիզ բէտէր։

Բիագոբոս. - Պիր շէյ իչէնիզ ֆէնա օլմազ զանն խաէրիմ։

Րօտէն. - (Քէնտիսինէ ղայրէթ վէրմէյէ չալըշագ.) Պու պիր շէյ տէյիլ... համտո օլսուն, պէն նազիք ատէմլէրտէն տէյիլ իմ.... Պու կիճճ բէք ազ ույուտում... եօրղունլուգտան պաշգա պիր շէյ տէյիլ տիր։ Պիր ազ էվվէլ տէյօրարմ քի չու սըրատա պու իշի եալընըզ պէն իտարէ իտէպիլիրիմ... լաքին իճրաաթտա պուլընամամ... պէնիմ մէյտանտան զահիպ օլմամ վէ

Digitized by Google

գարանլըգտա տուրուպ միւթէմատիչէն նազարէթ իթմէմ լազըմ տըր . . . եալընըզ պէնիմ . . . թէրթիպ իտէպիլէճէյիմ . . . տօլապըն պիւթիւն թէլլէրինի գարանլըգտա . . . էլիմտէ թուրապիլիրիմ . . . :

Գարտինալ . – (էնտիչէ վէ թէլաշ իլէ .) Ադիզ բէտէրիմ, սիզի թէէմին իտէրիմ քի սիզ թէհլիքէլի պիր սուրէթտէ խաաթա սընըզ . . . եիւզիւնիւզտէքի սօղուընըզգ կիթ կիտէ մօրարըյօր :

Բօտէն . – (ձէսուրանէ .) Գապիլ տիր . . . լաքին պէն պէօյլէ քիւչիւք չէյլերէ էհէմմիյեէթ վէրմէմ . . . : կէլէլիմ իչիմիզէ . . . իչթէ , Մ. տ'էկրինեի , վիւճուտինի հիչ պիր վագթ ինքեար իթմիչ օլմատըզըմ էվնաֆ վէ խաաճլարի ֆէչվգ էլ ատէնիզին պանա խըտմէթ իտէպիլէճէյի սաաթ կէլմիչ չաթմընչ տըր . . . : Սիզին կէօնիւլ գաբմագ վէ ճէլպ իթմէք իչուն խաաստա մախսուսէնիզ վէ միւէսսիր պիր պէլաղէթինիզ վար տըր . . . լազըմ տըր քի . . . :

Բօտէն եինէ սէօզիւնիւ քէստի : Ալընըտան սօղուգ պիր թէր ագմագտա , վէ տիզլէրինին պագը չէօզիւլտիւյիւնիւ հըսս իթմէքտէ իտի . մէթանէթ վէ ղայրէթի իլէ պէլապէր , հալինին ֆէնաալըզընը հըսս իտէրէք .

— Ֆիլ հագըգտա . . . քէնտիմի է՛յի կէօրէմէյօրըմ . . . հալ պու քի պու սապահ հիչ պիր չէյիմ եօղ ըտը . . . հէր վագթտան զիյատէ է՛յի իտիմ . . . պիրշա խթիյար թիթրէյօրըմ . . . կիթ կիտէ վիւճուտիմ պուգ քէսիլիյօր : – տէտի :

Բիսգոբոս . – (Գահրամանանէ պիր ֆէտա քեարլըգլա գօլընը անա ուզաթարագ .) Ամէնչէ եագլաչընըզ . . . իւզէրինիզէ պիրտէն պիրէ պիր պայղընըզգ կէլմիչ օլմալը , չօգ սիւրմէգ կէչէր . . . գօրգաճագ պիր չէյ եօգ :

Բրէնսէս . – Պիր ազ սըճագ չէյ իչսէնիզ ֆէնա օլմազ զանն իտէրիմ, մէսէլա պիր գատէհ չայ . . . Մ. Պաս .

Digitized by Google

լէնիէ պիր ազտան կէլիպ պու քէյֆիփղիք հագդընտա պիղէ էմնիյէթի վէրէճէք տիր։

Գարտինալ. – Տօղրուսը պու բէք աճայիպ չէյ։

Գարտինալըն պու սէօզիւ իւզէրինէ, ամէնէն կիւճլէ եադշաշմիշ օլան Թօռէն կէօզլէրինի անա ձօղրու չէվիրտի վէ պիր սանիյէ գաատար տիք տիք եիւգիւնէ ազագտը. պաատէհու կէօզ կէօրէ պօղուլմագտա օլան չէհրէխինին թէղայեիւրիւ իլէ պէրապէր դայրէթի վէ գուվվէթինի թէքրար քէսպ իտիպ, մէթին կէօսթէրմէյէ չալըշըրդը գըսըգ պիր սէտա իլէ.

— Պու ամէնէ վիւճուտիմի ըսրնտըրտը... արթըգ պիր չէյիմ եօգ... տօղրուսը հազիքլէնմէնին վագթընը էյի պուլտուք... նէ՛ միւտաիտ ֆըրսաթ... Բէննըբան մէաէլէսի եալընըգ պէնիմ էլիմէյ մուվաֆֆագիյէթթէդիր օլագտիլէճէք պիր ըրտատա խաօթա տիւշմ՛ք...։ Պիզ քէնտի իչիմիզէ կէլէլիմ... Մ. տ՛էկրինեի՛, պիր ազ էվվէլ տէյօրտըմ քի պիզէ պէօյիւք խըտմէթլէրտէ պուլունապիլիրսինիզ... քէզալիք ափզ տէ պէօյիւք խըտմէթլէր իսէ. պիլիրսինիզ, մատամ բրէնսէս. չունքի սիզ պու իչի տօղրլ իչինիզ կիպի գուճագլամըշընըզ տըր, վէ...։

Թօռէն եինէ սէօզինիւ քէստի. պու տէփա քէոկին պիր ավազէ սալտըրտրագ եանընտա մէվղու օլան պիր սաճտալիէնին իւզէրինէ եըգըլտը վէ սինիրլէրի չէքիլիրճէսինէ թիթրէյէրէք տրգա իւսթէ տիւշտիւ, վէ իքի էլինի տէ կէօյսիւնէ տայանթըպ.

—Օֆ, պու նէ զալըմ աղրը... – տէյու հայգըրտը։

Օ զէման, Թօռէնին չէհրէխինտէքի թէղայեիւր եէրինէ ֆիքիր գատար սիւրաթլը պիր պօղուզլուդ գաիմ օլարագ, պիւս պիւթիւն էօլիւ կիպի սարարտը։ Զաթէն չուգուբա պաճմըշ օլան կէօզլէրի գան չանագըննա տէօնտիւ, վէ զանն իտէրսին քի չէշմիսանէլէրինին Թա ալթընա չէքիլտի. պաատէհու պու կէօզլէրին կէօզկէսի քէսպի ճէսամէթի

Digitized by Google

խոերեք իքի ատէա սիյահ տէլիք թէշքիլ իյլէտի քի, պուն-
լարըն իչինտէ աթէշֆիշան պէպէքլերի բար բար բարլա-
մագտա ըտը։ Ճիւզիւնիւն կէվշէք, նէմնաք վէ տօնուգ
տէրիսի՝ սինիրլէրի չէքիլիրճէսինէ կէրիլէրեք, չըգընթըլը
քէմիքլերի իւզէրինէ եաթըշտը, վէ պիր տագըգա զարֆըն-
տա պիւթիւն չէհրէմի եէշիլէ պօյանտը. տուտագլարը
չիտտէթլի պիր աղրընըն թէէսիրիյլէ պիւճիւլէրէք աչըլ-
տը, վէ ապա սըրա գըսըգ պիր սէտա իլէ. «Օ՛ֆ... եա՛
Բապպի... պու նէ՛ միւտհիշ աղրը... եանը յօրըմ... թու-
թունը յօրըմ...» տէյու հայգըրարագ, սօղույա սօղույա
նէֆէս ալմաղա պաշլատը։

Պատէհու պիր հիտտէթի վահչիյանէյէ տիւշար օ-
լարագ, թըրնագլարընըն ուճըյլա չըպլագ կէօյսիւնիւ
թըրմալատը. զիրա սըրթընտաքի լիպատլար աղրըսընըն
չիտտէթինի թէզէիտ իտիյօրմըշ կիպի, եէլէյինին տիւյմէ-
լէրինի գօբարմըշ, վէ սիյահ վէ քիրլի կէօմլէյինի տէ
եարը եարըյա եըրթմըշ ըտը։

Բիսգոբոս, գարտինալ վէ աբբայ տ'էկրինեի տէրա-
գատ եանընա եագլաշըրլար, վէ քէնտիսինի թունթմագ
իւզրէ էթրաֆընը ալտըլար. ժէզիւիթին սինիրլէրի տէհ-
չէթլի պիր սուրէթտէ չէքիլիյօրտը։ Նակէհան օլանճա
գուվվէթինի թօբլայարագ, պիր էօլիւ նաշը կիպի այա-
ղա գալգագ տիմ տիք տուրտու, վէ էլպիսէմի տարմա-
տաղըն օլմըշ վէ քիւլ րէնկինտէքի սէյրէք սաչլարը եէ-
չիլ չէհրէսինին էթրաֆընա տէօքիւլմիւշ օլտըղը հալտէ,
գըրմըշը վէ աթէշրէնկ կէօզլէրինի՝ քէնտիսինէ տօղրու է-
յիլմիյ օլան գարտինալըն իւզէրինէ աթֆ խոիպ թիթրէք
էլլէրիյլէ մէրգումը թունթատը, վէ տէհչէթլի վէ պօղուգ
պիր սէտա իլէ.

— Գարտի՛նալ Մալիբիէրի... պու խասթալըգ քէք
նակէհանի տիր... Րօմատա ալէնտէն չիւպհէ խոիյօրլար.
սիզ Պորճիալար սիլսիլէսինտէն սինիզ... վէ սիզին սըրր

Digitized by Google

քեաթիպինիզ տէ . . . պու սապահ պէնիմ էվիմտէ իտի . – տէտի ։

Գարտինալ պու իթհամտան տօլայը հէմ միւթէաճճիպ վէ հէմտէ միւնֆաիլ օլարագ .

— Պէտա՛խթ . . . նէ՞ սէօյլէյօրսըն . – տէյու. հայգըրը վէ պիւզիւլմիւշ բարմագլարը տէմիր կիպի սէրթ օլան ծէզիւիթին էլինտէն քէնտիինի գուրթարտը ։

Բօտէն իսէ « Պէնի զէհիրլէտիլեր . . . » տէյու մըրըլտանարագ , վէ այագլարը իւզէրինտէ տուրմագա մուգթէտիր օլամայարագ աբբայ տ'Էկրինեհինին գօլլարը իւչինէ տիւշտիւ ։

Գարտինալ տիւշարը տէհշէթ օլմագլա պէրապէր , զայէթ եավաշ սէտա իլէ աբբայ տ'Էկրինեհիյէ . « Փէնտինինի զէհիրլէմէք իսթէյօրլար տէյու զանն իտիյօր . . . տէմէք քի պու ատեմ թէհլիքէլի պիր տօլապ գուրույօր ըմըշ» սէօզլէրինի սէօյլէմէյէ մէյտան պուլապիլտի ։

Պու սըրատա սալօնըն գաբուսը աչըլտը , վէ տօգթէօր պալէնիէ կէօրիւնտիւ ։ Բրէնսէս՝ պէնզի ուչմուշ վէ գօրգմուշ օլտըղը հալտէ , տօգթէօրէ տօղրու գօշարագ .

— Ա՛հ , տօգթէօր , Մ. Բօտէն պիրտէն պիրէ տէհշէթլի պիր սինիր չէքիլմէսինէ թուԹուլտը . . . կէլինիզ . . . կէլինիզ . – տէտի ։

Տօգթէօր Պալէնիէ չապգասընը պիր սանտալիէ իւզէրինէ աթարագ , վէ Բօտէնին էթիւաֆընատա պուլընան ատէմլէրէ տօղրու գօշարագ .

— Սինի՞ր չէքիլմէսի՛ . . . պիր շէյ տէյիլ , գօրգմայընըզ , մատամ՛ . – տէտի ։

Բրէնսէս . – Իշթէ տօգթէօր կէլտի . – տէյու հայգըրը ։

Պունըն իւզէրինէ , Բօտէնի պիր սանտալիէ իւզէրինտէ պայղըն պիր հալտէ թուԹմուշ օլան աբբայ տ'Էկրինեհատէն մատատա , ճիւմլէսի պիր եանա չէքիլտիլէր։

Digitized by Google

Տօգթէօր՝ Րօտէնին եէչիլտէն մախյէ թէհավվիւլ իտէն չէհրէսինի պիր տէհչէթի ֆէվգ էլ ատէ իլէ մուայէնե իտէրէք .

—Ա՛հ , եա՛ Բապպի . . . նէ՛ տէհչէթլի պէեամէթ . . . — տէյու հայգըրտը :

Օրատա հազըր պուլընանլար հէր պիր ադըզ .

— նէ՞ վար . . . նէ՞ վար . . — տէյու սօրտըլար :

Տօգթէօր պիր երլան իւզերինէ պասմըշ կիպէ պիրտէն պիրէ կէրի չէքիլէրէք .

— նէ՞ օլաճագ . . . քոլէրա տըր . . . հէմ տէ պուլաչըգ քոլէրա . . . — տէտի :

Պու տէհչէթենկիզ քէլիմէ իւզերինէ , աթթայ տ'էկրինեի Րօտէնի պըրագտը , վէ ժէզիւիթ տախի հուվվալանըպ տիւշտիւ :

Տօգթէօր . « Պունըն իչի պիթմիշ տիր . . . մա մաֆիհ չար չաբուգ կիտիպ լազըմ օլան չէյլէրի ալայըմ տա սօն պիր թէճրիւպէտէ տահա պուլընալըմ » տէտի , վէ գաբուչա տօզրու աէյիրթտի :

Բրէնաէս տը Սէն-Ֆիգիէ , աթթայ տ'էկրինեի, թիագոթա վէ գարտինալ նէ՛ հաբաճագլարընը չաշըրըպ տօգթէօր Պալէնիէնին այգասը սըրա գօչտըլար : Պունլար հէբսի տէ գաբունըն եանընտա թօքլանտըլար . լաքին օ տէրէճէ այի իւսի օլմուչլար ըտը քի , հիչ քիմսէ գաբուչը աչամայօրտը :

Մա մաֆիհ գաբու տըշարտան աչըլտը վէ հագիգի , ազիզ վէ ֆէզայիլի ինճիլիյէ իլէ մուԹԹասըֆ բաբաղլարըն նումունէի քէմալը օլան Գաբրիէլ զունհուր էֆէնի . օ Գաբրիէլ քի քէնտիսինէ նէ՛ գատար իհթիրամ կէօսթէրմէյէք վէ հագգընտա նէ՛ գատար հայրան օլսագ , երինէ ազ ադըր : Մ'իւմիտլէ յհին մէչէքլէրի մահատա օլան սիմասը՝ ատադը խէվֆ ու տէհչէթլէ պուրուչմըշ օլան պիւթիւն պու չէհրէչլէր իլէ զարիպ պիր գըտտիկէթ թէչքիլ էֆէնտիէ իտի :

Digitized by Google

կէնճ բաբազ՝ գօրգուլարընտան ֆիրար իտէն պու ատէմիլերին ագընժրսընտան ազ գալսըն եէրէ տէվրիլէճէքտի. պունլար միւմահիլէյհին աչտըղը եօլտան տըշարը գօշարագ. «Իչէրի կիրմէյինիզ... քոլէրատան էօլիւյօր... գաչընըզ...» տէյու հայգըրմագտա ըտըլար։

Գաբրիէլ՝ պու սէօզիւ իչիտինճէ, է՛ն կէրիտէ գալմըշ օլան վէ գաբուտան տըշարը չըգմադա չապալամագտա պուլընան բիսգոբոսը սալօնա եիթէրէք, Բօաէնին եանընա գօշտու. բիսգոբոս տախի՝ գաբուլը աչըգ պուլտըղընտան, ալէլ ածէլէ տըշարը գաչտը։

Բօաէն իսալընըն իւզէրինտէ եաթմըշ օլուպ, պիր թագըմ չիտտէթլի ադրըլարըն թէէսիրիյլէ պիւքիւլիւպ գըվրըլմագտա վէ վիւճուտինին հէր պիր ազասը տէհշէթլի պիր սուրէթտէ չէքիլիպ թիթրէմէքտէ իտի։ Ադրայ տ'էկրինեինին քէնտիսինի եէրէ տիւշիւրմէսի իւզէրինէ պէս պէյլի գուվվէի զիհնիյէտի ույանմըշ օլմալը քի, պիր մէզար տէրինինտէն իշիտիլիրճէսինէ պօղուգ պիր սէտա իլէ. «Պէնի պուրատա... քէօրէք կիպի... թէրք իտիյօրլար... օ՛հ, ալչագլա՛ր... ալչագլա՛ր... իմտա՛տ... հիչ քիմսէ...» տէյու մրրըլտամագտա ըտը։

Պու սըրատա պիր սինիր հալէքէթի թէէսիրիյլէ սըրթ իւսթիւ տէվրիլմիշ օլտըղընտան, ինէվգ էլ ատէ պիր մէյուսույեէթ մէնգուշ պուլընան չէհրէի մէնհուսընը թավանա տօղրու չէվիրէրէք. «Հիչ քիմսէ... հիչ քիմսէ...» տէյու թէքրարլատը։

Նակէհան մէրգումըն աթէչփիշան կէօղլէրի Գաբրիէլ լին մէլէքտանէ չէհրէմինին իլի մահ կէօղլէրինէ թէպտիւֆ իթտի. կէնճ բաբազ ժէզիւիթին եանընտա տիղ չէօքմիշ օլտըղը հալտէ, լաթիֆ վէ հազիմ պիր սէտա իլէ.

— Պէն իմ, պապաճըղըմ... սիզէ մուավէնէթ իթմէք միւմքին իսէ մուավէնէթ իթմէյէ, ճէննապը Հադգ

սիզի քէնտիսինէ չաղըրաճագ իսէ, լուհընըզ իչուն տուա իմ մէյ կէլիյօրըմ. – տէտի։

Ֆատէն. – (Մէօնիւք պիր սէտա իլէ.) Գաբրիէ՛լ... սանա իմտիյիմ... ֆէնալըգտան տօլայը... պանա աֆիվ էյլէ... պանա մէրհամէթ էթ... պէնի պուրատա պը-րագմա...։

Ֆատէն աէօզիւնիւ իքմալ իտէմէտի. պաչընը եօգարը գալտըրմաղա մուվաֆֆագ օլմըշ իքէն, քէսկին պիր նիտա սալը վէրտի վէ թէքրար հարէքէթսիզ եէրէ տէվրիլտի։

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Եէվմի մէզքիւրտէքի ագշամ ղազէթալարընտա աթի-տէքի ֆըգրա օգունմագտա ըտը.

«Ռոլէրա Բարիսէ կէլտի... պիրինճի վագըա՝ պու-կիւն, սաաթ իւչ պուչուգ րատտէլէրինտէ, Պապիլոն աօ-գաղընտա վագը Սէն-Ցիզիէ գօնաղընտա զուհուր իմտի։»

Digitized by Google

4

ՆՈՒՐ-ՏԱՄ ՓԻԼԻՍԷՍԻՆԻՆ ՄԷՑՏԱՆԸ

Թատէնին քոլէրայա թուրքուլմասընտան պէրու սէքիզ կիւն կէչմիշ օլուպ, պու իլլէթի միւտհիշէնին թախրիպաթը կիւնտէն կիւնէ արթմագտա ըտը։

Տէհշէթլի՛ կիւնլէր։ Պիր գաչ կիւն էվվել զէվգ ու մէսէրրէթ օճաղը օլան Բարիս չէհրի պիր բերտէի եէս ու մաթէմէ պիւրիւնմիւշ իտի։ Մա մաֆիհ, գուպպէի ասիւման հիչ պիր վագթ պու գատար սաֆ վէ պէրրագ կէօրիւնմէմիշ, վէ կիւնեչ տախի հիչ պիր զէման պու գատար պէչաչէթլէ նէչրի էնվար իթմէմիշ իտի։

Պու իլլէթի միւհիլիքէնին գըրկընըրը էանասընտա թապիաթըն շու պէչաչէթ վէ սոֆվէթի՝ ղարիպ վէ անլաչըլմազ պիր զրտախէթ թէչքիլ իթմէքտէ իտի։

*Կիւնէչհին կէօզ գամաշտըրաճագ տէրէճէտէ բարլագ զըյասը՝ չէհրէլէրտէ էճել գօրգուսընտան հասըլ օլան թէղայեիւրաթ վէ թէպէտտիւլաթը պիր գաթ տահա կէօզէ չարբաճագ պիր հալէ կէթիրիյօրտու։ Հէր քէս թիթրէյօր, պիրի քէնտիսինի վէ տիկէրի տէ սէվտիքլէրինի թէչհիւնիւյօր տը. հէր քէսին չէհրէսինտէ էնտիշէ, հայրէթ վէ թէչլաչ ատաբը մէչհուտ օլմագտա ըտը։ Տահա չաթուգ եիւրիւյէրէք թէհլիքէտէն գուրթուլաճագլար ըմըչ կիպի, աթըլան ատըմլար զայէթլէ սիւրաթլը իտի. պունտան պաշգա, հէր քէս խանէսինէ կիթմէկ յէ խաթճալ կէօսթէրմէքտէ իտի. զիրա իքի սաաթ էվվել խանէսինտէն չըգտըղը զէման հէր քէսի հայաթտա, սըհհէթէ, սաատէթտէ պըրագմըչ օլան պիր ատէմ՝ իքի սաաթ

սօնլա ավտէթինտէ էքսէրսյա ճան չէքիշմէսի, էօլիւմ վէ մէ յուսխյեէթ պուլուր ըտը։ Հէր պիր տագըգատա եէնի վէ միւտհիշ մէնզարէլէր կէօզէ չարբար ըտը. արա սըրա սօգագլարտան, պիրի պիրլէրի իւզէրինէ իսթիֆ իտիլմիշ թապուրթլարլա տօլու եիւք արապալարը կէչէր, վէ պու արապալար հէր պիր խանէ էօնիւնտէ տուրուր ըտը. քիւլ րէնկինտէ վէ սիյահ լիպասլը ատէմլէր գաբուլարըն էօնիւնտէ պէքլէյէրէք, գօլլարընը ուզատըրլար, վէ արապաճլար տախի պիրինէ պիր, տիկէրինէ իքի վէ չօգ տէֆա պիր խանէ իչուն իւչ տէօրթ թապուրթ վէրիրլէր իտի. հալթա արապալարըն հավի օլտըղը թապուրթլար պաղը քէրրէ չար չաբուգ թիւքէնէրէք, խանէլէրտէ պուլընան էօլիւլէրտէն բէք չօղու թապուրթսըզ գալըր, վէ արապալար իսկ տօլու կէլմիյ իքէն պօչ կէրի տէօնէրլէր իտի։

Խանէլէրին հէմեն քեաֆֆէսինտէ, աչաղըտան եօգարըյա վէ եօգտուրըտան աչաղըյա գատար գուլադլարը սաղըր իտէճէք պիր չէքիճ կիւրիւլթիւսիւ իչիտիլմէքտէ իտի. հէր քէս ալէտ տեվամ թապուրթ մընխալամագլա մէշղուլ օլույօր ըտը. մընխալանըլան թապուրթլար օ՛ գատար քէսրէթլի իտի քի, մընխալայանլար արա ըրա եօրուլարագ, ազաճըգ րահաթ իթիւէք իւզրէ տուրմաղա մէճպուր օլուսյօրլար ըտը։ Ո՛հալտէ պիր թագըմ քէտէրնաք ավազէլէր, ահ ու ֆիղանլար վէ մէ յուսանէ պէտտուճլար իչիտիլիր իտի. չունքի քիւլ րէնկինտէ վէ սիյահ լիպասլը ատէմլէր թապուրթա գօյմագ իւզրէ պիր էօլիւ գալտըրմագտա ըտրլար։

Իչիէ պու սուրէթլէ թապուրթլար միւթէմադիյէն տօլտուրըլըր, վէ կիճէ կիւնտիւզ մընխալանըր ըտը. լաքին պու իչ կիճէտէն զիյատէ կիւնտիւզ իճրա իտիլիր իտի. զիրա ագշամ այտընլըղը պատար պատմագ, զաթէն էօլիւ նագլընա դայըր քեաֆի օլան ճէնտէ արապալարը պուլընմատըղընտան, պիր չօգ իժաչ վէ գում ատապալարը

Digitized by Google

եւ ք արտասալարը , մէկ յատան արտասալարը վէ տարերէ էօլիւ նագլ իմ մէք իչուն սօգատգլարըն հէր ճիհէթինաէ սըրտալա նըզ տուրուրլար , վէ թատպուրլուրըն հաւի օլան ատասալա լար սօգատգլարա տօլու կիրիպ պօշ չըգտըգլարը հաղտէ , պունլար մուղայիրի օլարագ պօշ կիրիպ տօլուս չըգարըլար ըտը :

Օ զէման խանէլէրին բէնճէրելէրինաէ ըշըգ կէօրիւ նիւր , վէ հաթիմա պու ըշըգլար չօգ տէֆա սասպահա գա տար եանար ըտը : կիւնլէր պալօ մէվսիմի օլուպ , պու ը չըգլար՝ չըլղընճասընա թէրիմիպ օլունան չէնիք կիճէլէ րինին բարըմըլարընա պէնզէր իտի . չու գատար քի տատի մուշլար եէրինէ քիլիսէ մուշլարը վէ պալօլարըն մէարուս րանէ նազմէլէրի եէրինէ տէ խաթիրատհաթը բուհ իչուն օ գունան տուտալար գահիմ օլմուշ ըտը . պունատան պաշգա , մնախսարա գըլյաֆէթինէ կիրէճէք քէնան իչուն տիւրլիւ տիւրլիւ պալօ էլչիսէլէրի սաթանլարըն կիւրլիւնճ գըլյաֆէթլէր կէօսթէրէն ֆէնէրլէրի վէ եա ղըլյատար լէվկա լարը եէրինէ , գան րէնկինատէ իրի ֆէնէրլէր կէօրիւլմէք տէ իտի քի , պու ֆէնէրլէրին իւզէրինատէ սիյահ հարֆլար լա աթիատէքի սէօզլէր եազըլմըշ ըտը .

ԲՈԼԷՐԱՑՍ. ԹՈՒԹՂԼԱՆԼԱՐՈՒ ՄՈՒԱՎԷՆԷԹ

Պունճա եէս ու մաթէմ արտաբնտա հագիգի պէր չէնլիք եէրի վատ ըտա , օ տա՝ կիճէլէրի ՀՀզարիսթանըտա ըտը : կիճէնին չամաթասրզ զէմանլարընտա տախմահմուզ նէնկիզ վէ սաքին օլան օ մահալլէր , տէրունլէրինատէ րուզգեարըն թէէսիրլէ սալլանան սէրվի ագաճլարընէն խաֆիֆ խըշըրթըլարընատան պաշգա պիր չէյ իչիտիլմէյէն վէ պէյազ մէզար թաշլարը իւզէրինէ ագա՛ իտէն մահու թապըն խաֆիֆ զըլյասը իլէ ագաճըգ քէնպի պէշայէթ իլլէյէն օ մահալլէր , կիճէլէյին պուլունէթի ֆէվգ էլ ա տէսինի իսլաւ իմ մէյէ հիչ քիմսէնին ճէսարէթ իտէմէ-

Digitized by Google

տիյի օ մահալլէր պիրտէն պիրէ մէսրուրանէ , կիւրիւլթիւ-
լիւ վէ շալատատար պիր սուրէթի քէսպ իթմիշ իտի :

Սիյահ չամ աղաճլարը վէ պէյազ մեզար թաշլարը
իւզերինէ գըրմըզըյա մնիլ պիր ղըյա նէյր իտէն մաշա-
լալարըն տիւմանլը ըշըղըյըս , պիր սիւրիւ մեզաճըլար
հէմ քէմալը չէվգ ու նէյէ իլէ չարդը չաղըրմագտա վէ
հէմ տէ միւթէմատիյէն մեզար գազմագտա ըտրլար :
Պու թէհլիքէլի վէ ըզտըրտալը սէնատէ օ կիւնլէրտէ աչ-
թուն քէսիյօրտու . պու ատէմլէրէ օ գատար իհթիյաճ
վար ըտը քի , հէր նէ տախի օլսա քէնտիլէրինի խօշնուտ
իթմէք լազըմ կէլիյօրտու . պունլար պէօյլէ զահմէթլի
պիր աէնատէրն իճրասը իչուն լազըմ օլան գուվվէթ վէ
նէյէլէրինէ մուհաֆազա իթմէք իչուն , ալէտ տէվամ իչ-
կի իչմէքտէ վէ չարդը չաղըրմագտա ըտրլար։ Էկէր պու-
լարտան պագըլարը պաշլամըշ օլըդլարը պիր չուգուրը
թէսատիւֆէն պիթիրէմէյիպ տէ էօլէճէք օլապըլըրլար ,
արգատաչլարը անլէր նամընա պու չուգուրը աչարլար ,
վէ անլէրի սուրէթի տօսթանէտէ իչինէ եէրլէշիփիրլէր
իտի :

Մէզարճըլարըն մէսրուրանէ չարդըլարընա գարշը ու-
զագտան ուզագա պաշգա չարդըլար տախի մուգապէլէ
կէօսթէրմէմէքտէ իտի . մէզարիսթան ճիվարլարընտա մէյ-
խանէլէր աչըլմըշ օլուպ , էօլիւ նատլընա մէմուր օլան
արապաճըլար՝ գէշիեէլէրինէ եէրլէրինէ կէօնկէօփէփ տօնըր ,
ֆէվգ էլ ատէ իւճրէթլէ զէնկինլէշմիշ օլարգարընտան ,
մեզքիւր վէ չխանէլէրէ կիրիպ վուր բաղլասըն թարզըն-
տա եէչիպ իչերլէր վէ էչլէնիպ քէյֆ իտիլէր իտի .
չօգ տէֆա գատէհ էլլէրինտէ իքէն չաֆագ ատար ըտը :
Լաքին գարիպի շուրասը տըր քի , իլլէթի ինգիւլէնին
հէման տա պաղրընտա եաչայան պու ատէմլէր արասըն-
տա բէք ազ վէֆիյաթի վուգու պուլուր ըտը :

Տար , գարանլըգ վէ մուլտար մնահալլէէրտէ միհ-

լիք պիր հավա իլէ մուհաթ օլարագ, պիր խայլը փագըր ֆամիլեալար իգամէթ իտեր իտի քի, պունլար զաթէն էն տէհղէթլի մահրումիյէթլեր սախդասըլա պիւտ պիւթիւն տէրմանատան տուշմուշ օլտըգլարընտան, քոլէրանըն բէնէյսինէ գուրպան օլմադա հազըր ըտըլար. պինաէն ալէյհ՝ մէզքիւր մահալլէլէրտէ այրը այրը ատէմլէր տէյիլ, իլլա պիւթիւն ֆամիլեա ադասը պիրտէն պիր իքի սաաթ զորֆընտա՝ թօբրադա կիրէրլէր իտի. մա մաֆիհ զարիպ պիր ինսայէթի Բապադանիյէ էսէրի տիր քի, պիր խանէտէ բէտէր, վալիտէ, պիրատէր, հէմշիրէ թապութլարըլա կիմոհիքտէն սօնրա, սօղուգ վէ խարաբէզար պիր օտա տէրունինտէ եալընըզ պիր իքի քիշիւք մասումճըղազ գալըր ըտը։ Զօգ տէֆա տախի չալըշգան իշճիլէր մէաքէնի օլան պու խանէլէրտէն էքսէրիսի՝ քիշիւք օճագ պիւրիւճիւլէրին սամանլար իւզէրինտէ եաթտըգլարը պօտուլումտան պիլ իպթիտար, պիր գաչ իշիզ վէ էքմէքպիզ պիչարէլէր եաթադը օլան թաւան իչի օտալարընա գատար պիր կիւնտէ պօշանարագ, պիւս պիւթիւն գաբանըը կիտէր իտի։

Քոլէրանըն քէսպի չիտտէթ իմթիյի կիւնլէր էանաընտա, Բարիսին պիւթիւն մահալլէլէրի տրասընտա էն տէհղէթլի մէնզարէյի իրայէ իտէն եէր Սիթէ մահալլէսի, վէ Սիթէ մահէլլէսինտէ տախի Նոթր-Տամ քիլիսէսինին մէյտանը իտի. չունքի ճիվարտաքի սօղագլարտան Օթել-Տիէօ խասթէխանէսինէ նագլ իտիլէն խասթալարըն էքսէրիսի մէզքիւր մէյտանտան կէչիրիլիր իտի։

Քոլէրանըն պիր տէյիլ, պին չէքլ վէ սուրէթի վար ըտը ...։ Բօտէնին պիրտէն պիրէ իլլէթի մէզքիւրլէյէ թուքըլմասընտան սէքիզ կիւն սօնրա, Նոթր-Տամ քիլիսէսինին մէյտանընտա պազը զարիպ վէ տէհղէթլի վազըալար ճէրէյան իթմէքտէ իտի։

Շիմոի տօղրուտան տօղրուլա մէզքիւր մէյտանա կէօ-

Digitized by Google

թիւրէն Ներգալ. սօգալը եէրինէ, օ զէման Սիթէնին պիլ ճիւմլէ սօգագլարը կիպի քիչիւք վէ մուլտար պիր սօգագ վար ըտը քի, պու սօգաղըն ուճը գարանլըգ վէ եըգըգ պիր քէմեր իլէ նիհայէթ պուլուր ըտը։ Պու սօգագատան մէչտանա կիրիլէսիյի զէման, սօլ թարաֆտա Նոթր-Տամ քիլիսէսինին գաբուսը վէ գարշըտա տախի Օթել-Տիէօ խասթէխանէսինին պինալարը պուլունուր, վէ պիր ազ ուզագտա տախի Նոթր-Տամ քիլիսէսինին ըլխթըմը կէօրիւլիւր իտի։

Ֆէմէրին սիյահլմսը վէ չաթլագ տիվարը իւզէրինտէ էէնի պիր եաֆթա եագըշտըրըլմըշ ըտը քի, պու եաֆթա իւզէրինտէ քէօմիւր թօզու վէ պագըր հարֆլարլա մուհարրէր օլան աթիտէքի սէօզլէր օգունըյօր ըտը (1).

«Ինթիգա՛մ... ինթիգա՛մ...։

«Խասթէխանէլէրէ նագլ օլունան ֆագըր էհալիյի օրատա զէհիրլէյօրլար. չունքի խասթէլէրին մըգտարընը բէք չօգ պուլույօրլար։ Հէր կիճէ նաչլարլա տօլու գայըգլար Սէն նէհրինտէն աշաղը էնիյօր։

«Ինթիգա՛մ... էհալի գաթիլլէրինէ էօլի՛մ։»

Մանթօլարընա պիւրիւնմիւշ վէ քէմերին ալթընտա կիզլէնմիշ օլան իքի քիչի՝ Օթել-Տիէօ խասթէխանէսի ճի-

(1) Ռոլէրա զէմանընտա Բարիստէ պու կիպի եաֆթալար քէսրէթլէ տաղըտըլըր, վէ պունլարըն տաղըտըլմասը այրը այրը թօլիթիգա ֆըրգալարընա վէ պիլ խասսա րուհպան կիրուհընա խանատ իտիլտի. զերա բիւէսաի րուհանիյէտէն պագըլարը՝ Ֆըրանսա էհալիսի հիւքմտարը մէչրուլարընը Թարտ խթմիչ վէ գաթոլիք մէզհէպինի տախի տիկէր մէզհէպլէր տէրթճէսինէ էնտիրմիչ օլտըրընտան տօլայը, ճէնտալը Հագգըն ղազապա կէլմիչ վէ ճէզա օլմագ իւզրէ քոլէրայը կէօնտէրմիչ օլտըրընը կէրէք էվրագը մախսուս իլէ վէ կէրէք քիլիսէլէրտէ վազ վէրմէք սուրէթիյլէ էհալիյէ իլան իթտիլէր։

վարընտա պիրիքմիշ օլան ղալէպէլիք արաբընտան իշի-
տիլէն վէ կիմի կիտէ թէհտիտամիզ պիր տուրէթ քէտ-
խանէն պիր վէլվէլէյի պէօյիւք պիր մերագլա տինլէ-
մէքտէ խոլէբր։ Զօգ կէչմէքտիզին « Հէքիմլէրէ էօլիւմ։
ինմիդա՛մ » կիպի ավազէլէր քէմէր ալճընտա կիզէն-
միշ օլան պու հէրիֆլէրին գուլագլարընա գատար աքա
խմտիլինտէն, պունլարտան պիրի տիկէրինէ խիճապէն.

— Նաֆխալարըն թէէսիւլ կէօրիւլմէյէ պաշլա-
յար. պարուի ամէշ ալմագ իւզրէ տիր... էհալի պիր
տէֆա խուճուշընճա, քիմի՛ն իւզէրինէ խոթէնիլիրսէ
սալտըրըլապիլիր. — տէտի։

ԵՒրգատաշը. — Հէլէ աշաղը թարաֆա պագ... իրի
պոյու իլէ պիւթիւն այագ թագըմը արաբընտա թէ-
մէյնէզ խտէն շու հէրիֆի կէօրիւյօրմուտուն։ Մ. Հար-
ատինին ֆաարիզ պասը խարապ իտիլտիյի զէման. մէրդում
է՛ն պէօյիւք ֆէնատ պաշլարընտան պիրի խոի զանն ի-
տէրիմ։

— Էվվէ՛ի... պէն քէնտիսինի թանըրըմ. Ներէտէ
իյգա իտիլէճէք պիր քէօմիւլիւք վար ըսա, պու հայ-
լաղ օրատա տըր։

— Էկէր պանա սօրարսան պու քէմէրին ալճընտա
տուրմայալըմ. պուզ կիպի սօղուգ պիր րիւզկեար էսիյօր-
հէլ նէ գատար ֆանէլալարա պիւրիւնմիւշ խէմ տէ...։

— Հագգըն վար, արգատաշ. քօլէրայ էօլէ ֆա-
նէլա ֆիլան տիյնէմէզ. գաբարդընը կէօմիւրիւր։ Պու-
րատա հէր չէյ սըրատընտա տըր. հաճիա թէէմին ի-
տիյօրլար քի մէճհուրիյէթի թարաֆտարլարընըն գը-
յամը պիւթիւն Սէնի-Ռնիմուան վարընընը այագա
գալարրաճագ տըր. ֆէնա տէյիլ. արպետա իսթէտիյի
գատար պէօյիւֆիւն. պու հալ պիզէ խըտմէթ իտէպի-
լիր. մէզհէպին մուգատտես տավասը ևսթիլալճըլարըն
տինսիզիյինէ նիհայէթ զալէպէ իտէճէք տիր։ Հայտի՛,
աբրայ տ'էրինեինն եանընա կիտէլիմ։ 6—275

— Ախբայ տ'էկրիներէյի նէ՞բէտե պուլաճաղըզ։

— Պուրատա, ճագըննտա... կէ՛լ... կէ՛լ...։

Պու սէօզիւ միւթէագըպ մէրգումանի իչի քիշի ա-լէլ ացէլէ կէօզտէն նիհան օլտուլար։

Կիւնէշ ղուրուպ իթմէք իւզէրէ օլուպ, ալթուն ըչենկինտէքի չիւալարընը՝ նոթր Տամ քիլիսէսինին գա-բուանը իւզէրինտէքի սիյահ օյմալար վէ լանգիվէրտ պիր սէմա իչինտէ սէրֆիրազ օլան իչի միւքէլլէֆ չան գու-լէսի իւզէրինէ սալմագտա իտի. գիրա պիր գաչ կիւն-տէն պէրու գուրու վէ սօղուգ պիր բօյրաղ ղուզկաա-րը՝ է՛ն քիւչիւք պուլութլարը պիլէ սիւբիւրիւպ կէօ-թիւրմէքտէ իտի։

Եօգարըտա սէօյլէսիյիմիզ վէճհլէ, Օթել-Տիէօ խասթախանէսի ճիվարընտա թօրլանմըշ օլան ղալէպէ-լիք՝ խասթէխանէնին հավլիսինի մուհիթ օլան բարմագ-լըգ էօնիւնտէ եըղըլմագտա ըսըլըր. իշպու բարմագ-լըգը արգասընտա տավսի պիր պէօլիւք բիյատէ աս-քէրի սըրալանմըշ տուրույորտը. գիրա «Հէքիմլէրէ էօ-լի՛մ...» ավազէլէրի կիթտիքճէ թէհտիտամիզ պիր սուրէթ քէսպ իթմիշ իտի։

Պու եօլտա հայգըրան ատէմլէր՝ ալէլ ումում Բա-րիս չէհրինին այագ թագըմընա մէնսուպ իշսիզ, սէր-սէրի վէ ֆէսատը ախլէագ լալէ միւթթասըֆ ատէմլէր-տէն իտիլէր. պինտէն ալէյհ, Օթել-Տիէօ խասթախա-նէսինէ նագլ օլընան պիչարէլէր իսթէր իսթէմէզ պու-ղալէպէլիյին միւտհիշ ավազէլէրի վէ էօլիւմ թէհտիտ-լէրի արտընտան կէչէրէք խասթէխանէյէ կիրմէքտէ իտիլէր։

Չէր տագըգա սէտեալար վէ թէճգիրէլէր լալէ եէ-նի եէնի խասթալար կէթիրիլմէքտէ իտի. սէտեալար-տա էքսէրիյա եէլքէն պէզինտէն մամուլ քէրտէլէր պուլընտուղընտան, խասթէկեանը նաղարլարտան էքէյի-

Digitized by Google

ճէ կիզլէ յեպիւիր իտի. լաքին թէճկերեւերտէ էօյլէ թէրտէ ֆիլան պուլընմասըղընան, պազէն ճան չէքիշ-մէք հալինտէ պուլընան պիր պիչարէնին պինիրլերի հա-ղէքէթ կելմէտի սեպեպիյլէ իւզերինտէքի էօրթիւ սըյրըլմադ, էօթիւ կիպի սօղուն չէհրէտի մէ յոտանա չըգար ըսը։

Գու կիպի մէնզարէլէր՝ խասթախանէնին էօնիւնէ եըզըլմըշ օլան հերիֆլերի գօրդուտանճագ եէրտէ, պիլ-ադա պիր թագըմ վահշիյանէ լոթիֆլերը իթմէյէ վէ եախօտա պու պիչարէնէրին հէքիմլերը էլինէ տիւշտիւք-տէն սօնրա տիւշար օլտճագլարը հալ հադըընտա զա-ղըլմանէ քէշֆիյաթտա պուլընմազա պախա օլմադըտա ը-տըլար։

Թաշ օճագճը իլէ Սիպու՝ արդատաշլարընտան էքսէրիտի իլէ պէրտաէր պու ղալէպէլիյէ գարըշմըշլար ըտը։ Մ. Հարտինին ֆոտոգրիֆտա խարտագ օլոլըտան պէրտա Գաւրտլար ճէմիյէթի թաշ օճագճըյը ըէտմէն ճէմիյէթտէն Թարտա իթմիշլէր իտի. պունըն իւզերինէ թաշ օճագճը տուխտի ալչագճա պիր սէֆահէթի տէր-եասընա տուշմըշ, վէ գուվվէթի պատղուսընը պիր վա-ադըտի խոթիֆատէ տատ իտէրէք, իւճրէթ իլէ Սիպու վէ էմուալինին համիսի օլմուշ ըտը։

Թէատատիւֆէն Նոթր-Տամ մէ յոտանընտան կէշմէք-տէ օլան պիր գաշ քիշի միւսթէհնա օլարագ, մէզքիւր մէ յոտանատա պիրիքմիշ օլան ղալէպէլիք Թարիս էհալի-սինին էտաֆիլ թագըմընտան ըտըլար. պունլար թէք-տէրէ շայան օլմագտան գիյատէ ճընմադա շայան ադը-լար. գիրա սէֆալէթի, ճէհալէթի վէ մէքրուքիյէթինի ալէլ ումում ֆէնալըգ վէ ճինայէթի թէվլիտ իթտիյէ մալիեմ տիւր։ Գու մէտէնիյէթի վահշիլէրի իչուն. էթ-ըտֆլարընտա ճէրէյան իտէն տէհշէթնաք մէնզարէլէ-րի կէօրիւագ ճընմագ, իպրէթի ալմագ վէ եա իւրքմէք

կիպի տուչդուլար իհթիմալ խարիճինտե խոր . ալուճլար հեր կիւն ացըղա վե ես ճինայեքի իղլասաքընա տիւ. չար օլտըգլարը ճիհեքիլե հայտմլարընա էհեմմիյեքի վեքմեսիքլերինտեն , պէօյուք պիր ճեսարեքիլե պու ա. ֆեքիի միւսահիճէյե գարշը կէօյուս կէղմեքտե վե ես. խոտ աէօյե սայա էօլմեքտե խոխլեր :

Ուզուն պօյու իլե ղալեպիլիք արապընա թէհաք. քիւմ խտեն թ՚աշ օճագը՝ կէօպէրլի գան չանդըրընա ատանմիւշ վե չէհրեմ աթէշի հիտտեքիլե գըղատմըշ օլտըղը հալտե , վար գուվկեքինէ . « Հէքիմլերե էօ. լիւմ. . . էհալիյի պէհլիվէյօղլար » տե յու հայդըրմագ. տա , վե Սիպուլ տաճի « էհալիյի պէօլիմեքտեն խե ղէհլիվէմեք տահա գօլայ տըր » տե յու իլավե իմմեք. տե խոր ,

Պու սըրատա իքի քիչի գալեպիլիյի խայլը ղահմեթե լե ճարըպ պիր իակէմլե իւղերինտե պուլընան իմոխ. յար պիր խաաթէյլի կէմիխմեքտե օլտըգլարընատա , Սիպուլ մերգում իմոխիյատա խիճապէն .

— Պագսան ա՛, իմոխիյար , իչէրի կիրմե . . . պու մաղատա իչինտե կէպէրէճէք եէրտե , աչըզ հավատա կէպէր . չունքի պու մաղատա իչինտե աէնի իմոխիյար պիր սըչան կիպի ղէհլիվէյճէքլէր ախր . — տէտի , վե թ՚աշ օճագը տախի իլավէթէն .

— Էվվէթ , սօնրա տա ագ քէֆթալատա եէմ օլ. մագ իչուն սէնի ՆէհրԷ ախտագալար , վէ օնտան սօնրա ագ քէֆթալ եէյէմէյէճէքսին. — տէ յու պէյան իլէտի :

Պու վահչիյանե իմոխիհզալար իւղերինե , իմոխիյար չուգուրա պաթմըշ օլան կէօզլերինի պէրիյե չէվիրտե վե տերին տերին ինղէմէյե պաշլատը : Սիպուլ խատ. թէյի նադլ իտէնլերի առուտըրմագ իմոխիյինտեն , պիչարէլերի մերգումնին էլինտեն գուրթուլընճայա գատ. տար պէօյուք ղահմեի չէքտիքեր :

Digitized by Google

Օթել-Տիէս խասթախանէսինէ կէթիրիլմէքտէ օլան խասթէլէրին մըդատարը ան ազ ան արթմըդատա ըտը. պիլճիւմիէ վէսայիթը նագիւյէ քիֆայէթ իմմէտիկին. տէն, վէ պօշ սէտա վէ թէճակէրէ տէ պուլընամատը. զընատան, խասթէլէրի էլ իւզէրինտէ կէթիրմէյէ մեճ. պուրնյեէթ հասըլ օլմուշ ըտը։

Նէր եէր կէօրիւլէն աէհչէթլի վագըալար՝ իւլէթի մէզքիւրէնին նէ՛ տէրէճէ սիւրաթլա սիրայէթ իմմէքտէ օլաըղընը կէօսթէրմէքտէ իտիլէր։ Մէյտանըն պիր թա. բաֆընատան իքի ֆինի գանլը պիր չարչէպ իլէ էօրիւ. միւշ պիր թէճակէրէ կէթիքմէքտէ իտիլէր. պունլարտան պիրի պիրտէն պիրէ թուրթուլարագ ապաճըգ տուրտու, գօլտարը գուվվէթ վէ տէրմանտան ահչէրէք թէճակ. բէյլի պըրագտը, պէնզի սօլտու, տիզլէրինին պաղը չէօզիւլտիւ, խասթէնին իւզէրինէ եուվարլանըպ տիւշ. տիւ, վէ անըն կիպի մծա մօր քէսիլտի ... տիկէր ար. գատաչը խէ՝ պու հալտէն բէք զիյատէ գօրգատագ, կէրէք արգատաչընը վէ կէրէք խասթէյի ղալէպէլիք արաբընտա պըրագըպ գաչտը։ Ղալէպէլիքտէն պաղը. լարը իւրքէրէք օրատան սավուշտըլար. պաղըլարը տա. խի վահչիյանէ գահգահալար իլէ կիւմէյէ պաշլատըլար։

Թաշ օճագը. — Ամըլար իւրքտիւլէր վէ արապայը պըրագըպ գաչտըլար. — տէտի։

Թէճակէրէտէ պուլունան խասթէ խէ եիւրէք բա. բալայընը պիր սէտա իլէ.

— Իմտա՛տ ... Ալլահ աշզընա օլսուն, պէնի խաս. թէխանէյէ կէօթիւրիւնիւզ. — տէյու հայգըրմագտա ըտը եահո՛ւ։

Իսթիհզաքտար պիր սէտա. — Թէաթրօ բաղթէրին. տէ եէր գաչմատը։

Պիր տիկէրի. — Սէնին տէ բալատայէ չըգաճագ իգ. թիտարըն եօգ տըր։

Խոսքէ գաղտնագ իշուն պիր գայրէթաէ պուլընտը. լաքին գաւվէլքի պունա քիֆայէթ իմմէյէրէք թէքրար պայդըն պիր հալտէ եաթագը իւզերինէ տիւշտիւ։ Գոլ սըրատա ղալէպէլիք պիրտէն պիրէ սէյր կէսպի պաստը, թէճկերէ տեվրիլտի վէ հէմ թէճկերէյի թաշըյան չախա վէ հէմ տէ իմամիյար այագլար տալընտա գալտըլար. պիչարէլերին ինիմիներն «Հէքիմլէրէ էօվ՛ւմ» սէտալտըը թէէսիրիտէ իչիտիլմէգ օլտու։

Գոլ սըրատա ավազէլեր պիր գաթի տահա չիտաէքլէ իչիտիլմէյէ պաշլատը։ Ղալէպէլիյի թէչքիլ իտէն հայտուտլար՝ ճիննէթի վահշիյանէլերի տափագտըլա հիչ պիր չէյէ րիայէթ իմմէյէ քտաէ օլտըգլարը հալտաէ, պիր իքի տապէգա սօնրա արգատաշլարընտան քիսինէ եօղ աչմագտա օլան պիր սիւրիւ իշճիլէրին թաղլիպինէ տայանամայըդ ապըլմագա մէճպուր օլտուլար. պու իքի քիչի՝ կէնճ պիր իշճիյի գօլտարը իւզերինէ սըրշ կէմիմմէքտաէ խափէլեր. պիչարէնին պաշը ադրըշմըշ վէ մոս մեր քէսիլմիշ օլուպ, արգատաշլարընտան պիրինին ումաւզունա տայաթմըշ ըտը. քիւչիւք պիր չոճուգ տափի իշճիլերտէն պիրինին բէչինի թուրթմըշ օլտուղը հալտե. ընչգըրա ընչգըրա ադաչյարագ արգատալարը սըրա կէլմէքտաէ իտի։

Պիր գաչ տապգատանն պէրու Սիւթէ մահալլէսինին էյրի պիւյրիւ օտագալարընտա, պիր գաչ թրամբէթա աէտալարը իչիտիլմէքտաէ իտի. պու թրամբէթա լար ապքէրի գըշլալարընտա տավէթ իտիյօրլար. զիրա Սէնթ-Անթուան վարըշընտագի գարըշդիգ պէօյիւմէյէ պաշլամըշ ըտը. թրամբէթաճըլար քէմէրտէն տըշարը չըգըպ նոթր-Ցամ քլիսէսի մէյտանընտան կէչմէքտաէ իտիլեր. լաքին գըր պըյրգուը եակի ապքէրլէրտէն պիրի թրամբէթաընը պիրտէն պիրէ քէսերէք, պիր ատըմ կէրիտէ գալտը. արգատաշլարը հայրէթլէ արգալարընա տէօնտիւլեր... ապքէրին եիւզու եէքե եէչիլ օլմուշ պիչարէ պիր գաչ անլաշըլմայդ սէօզլեր քէքէլէտի վէ պաճագլարը տափի թիթրէմէքտաէ պուլընմըշ իտի. վէ պաճագլարը տապ ապքէրի պիր գաչ տահա չիտաէքլէ իչիտիլմէյէ պաշլատը։ Ղալէպէլիյի թէչքիլ իտէն հայտուտլար՝ ճիննէթի վահշիյանէլերի տափագտըլա հիչ պիր չէյէ րիայէթ իմմէյէ քտաէ օլտըգլարը հալտաէ, պիր իքի տապէգա սօնրա արգատաշլարընտան քիսինէ եօղ աչմագտա օլան պիր սիւրիւ իշճիլէրին թաղլիպինէ տայանամայըդ ապըլմագա մէճպուր օլտուլար. պու իքի քիչի՝ կէնճ պիր իշճիյի գօլտարը իւզերինէ սըրշ կէմիմմէքտաէ իտիլեր. պիչարէնին պաշը ադրըշմըշ վէ մոս մեր քէսիլմիշ օլուպ, արգատաշլարընտան պիրինին ումաւզունա տայաթմըշ ըտը. քիւչիւք պիր չոճուգ տափի իշճիլերտէն պիրինին բէչինի թուրթմըշ օլտուղը հալտե. ընչգըրա ընչգըրա ադաչյարագ արգատալարը սըրա կէլմէքտաէ իտի։

Պիր գաչ տապգատանն պէրու Սիւթէ մահալլէսինին էյրի պիւյրիւ օտագալարընտա, պիր գաչ թրամբէթա աէտալարը իչիտիլմէքտաէ իտի. պու թրամբէթա լար ապքէրի գըշլալարընտա տավէթ իտիյօրլար. զիրա Սէնթ-Անթուան վարըշընտագի գարըշդիգ պէօյիւմէյէ պաշլամըշ ըտը. թրամբէթաճըլար քէմէրտէն տըշարը չըգըպ նոթր-Ցամ քլիսէսի մէյտանընտան կէչմէքտաէ իտիլեր. լաքին գըր պըյրգուը եակի ապքէրլէրտէն պիրի թրամբէթաընը պիրտէն պիրէ քէսերէք, պիր ատըմ կէրիտէ գալտը. արգատաշլարը հայրէթլէ արգալարը-նա տէօնտիւլեր... ապքէրին եիւզու եէքե եէչիլ օլմուշ

Digitized by Google

էին արբատաքի թրամբէթաճըլար չալմալարընը թաթիլ
թիմէզտէն էվվէլ եըլարըմտան վուրուլմըշճասընա եէ-
րէ սիւշիւ :

Պու տարպէի նախէհանի՝ էն դիւատէ թաշ հիւրէք-
լի օլանլարը պիլէ գօրգուԹտու ղալէպէլիին պիր դըս-
մը թրամբէթալարըն պիրտէն պիրէ սիւքիւթ իմմէսին-
տէն ղայէթլէ միւթէահճիսի օլարագ , սաքէրլէրէ սօղ-
րու գօշտուլար :

Արգատաշլարընտան իքիսինին գօլլարը արտաընտա
Թուիմըշ օլտըգլարը սաքէրին ճան չէքիշմէքտէ օլտը-
ղընը կէօրիւնճէ , պիր միւտտէթ էվվէլ քէմէրին ալ-
Թընտա կիզլէնմիշ օլան իքի քիշիտէն պիրի սաքէրլէյ-
տէն պիրինէ խիթապէն .

— Արգատաշընըզ կէլիրքէն չէշմէլէրին պիրինտէն
սու իչմի՞մի . ա տէյու սօրտու :

Առքէր . – Էվվէ՛թ , էֆէնտիմ , սուսըպլըգտան պա-
յըրըյօրտու , Շաիրլէ մէչիտընտաքի չէշմէտէն սու
իչաի :

— Էօյլէ խէ զէհիրլէնմիշ տիր :

Պիր չօղ սէտաւար . – Զէհիրլէնմի՞շ մի սիր :

— (Էսարին պիր Թաւիր իլէ .) Պունտա Թէճաճիւպ
իտէճէք նէ՞ վար . ումմուի չէշմէլէրէ զէհիր աԹը յօր-
լար . պու սապահ Պոպուրկ սօգայընտա պիր ատէմ
Թէլէֆ իտիլտի . պու խայըն քէօրէք պիր վէյլանէճի-
նին չարապ գապը իչինէ սըչան օլմու պօշալԹըրքէն
ԹուԹուլմըշ .

Մէրգումմ պու աէօղէրի աէօյլէտիքտէն սօնրա ,
ղալէպէլիք արտաընտա նաապէտիտ օլտու :

Օթէլ-Տիէօյէ նագլ օլունան խատիճէկանընըն զէհիր-
լէնմէքտէ օլտըղընա տաիր խալգ արտաընտա տէվէրան
իտէն չայիա գատար մէճունանէք օլան պու չայիա տա-
իր՝ ղալէպէլիք Թարաֆընտան պիր Թագըմ հիտտէթ
ավտոզէլէրիյլէ Թէլագդը օլունտը . Եըրմըգ լիպասլար
կիյինմիշ օլան պէշ ալթը հայտուտ՝ ճան չէքիշմէք հա-
լինտէ պուլունն սաքէրի Թուլմտըլար վէ արգատաշլա-
րընըն մուխալէֆէթինէ պագմայարագ ումուզլարընա

Digitized by Google

ալտըլար վէ թաչ օճագճը իլէ Սիպու ատլալէթիլլէ մէյտանըն տէօրթ թարաֆընը տօլաշտըրտըլար. Թաշճը իլէ Սիպու իսէ. «Նաշլարա եօ՛լ աչընըզ... էհա-լիյի նա՛սըլ զէհիրլէմէքտէ օլտուգլարընը կէօրիւնիւ՛ղ...» տէյու հայդըրմագտա ըտըլար։

Պու սըրատա տէօրթ ալթը պիր բօսթա արապասը կէլիպ, ղալէպէլիլլի եէնիտէն հարէքէթէ կէթիրտի. պու արապա՝ գալտըրըմը նըաֆէն սէօքիւլմիւշ օլան նաթուլէոն րըխթըմընտան կէչէմէյէրէք, Նոթը-Տամ քիլիսէսի մէյտանընտան Սէն Նէհրինին տիկէր սահիլինէ կէչմէք իւզրէ Սիթէնին էյլրի պիւյրիւ սօգագլարընա կիրմիշ իտի։ Պու արապա տէրուննտէ պուլունանլար տախի՝ սաիր պիր թագըմ էհալի կիպլի քօլէրանըն էլինտէն գուրթուլմագ իւզրէ Բարիստէն գաչմագտա ըտըլար։

Արապանըն արգասընտա օթուրմագտա օլան պիր խըտմէթքար իլէ պիր պէսլէմէ Օթել-Տիէօ խասթէխանէսի էօնիւնտէն կէչտիքլէրի սըրատա, տէհչէթի հավի պիր նիկահ թէսթի իթտիլէր. պու սըրատա արապա իչինտէ օթուրմուշ օլան պիր տէլիգանլը տախտ ճամը աչաղը ալարագ, եավաշ եավաշ եիւրիւմէյի արապաճըլարա թէնպիհ իլլէտի. գիրա օ սըրատա մէյտանտաքի ղալէպէլիք բէք քէսթէթլի օլտըղընտան, պիր գազա վուգուլ մէլհուզ իտի։ Պու տէլիգանլը Մ. տը Մորէնվալ իտի. արապանըն արգա թարաֆընտա տախի Մ. տը Մոնպրոն իլէ եէկէնի մատամ տը Մորէնվալ պուլունըյօրտը։ կէնճ գատընըն չէհրէխինտէքի ասլըտունըդ վէ թէղայեիւ՛ նէ՛ տէրէճէ տիւչարը տէհչէթի օլմըշ օլտըղընը իրայէ իթմէքտէ իտի. Մ. տը Մոնպըրոն տախի՝ մէթանէթլի ֆիքրի իլէ պէրապէր բէք զիյատէ ըզտըրապ իչինտէ կէօրիւնիւյօր, վէ այս սըրատա քտաֆիրի իլէ տօլու պիր չիչէյի եէկէնի կիպի պուրնըտա կէօթիւրիւյօր ըտը։

Արապա իքի տագըգա գատար աղըր ագըր իլէրլէտիլ արապաճըլար պարկիրլէրինի քէմալը իհթիյաթլա եիւրիւթմէքտէ իտիլէր։ Նակէհան զալէպէլիք արապընտա պիր ֆըսըլթը բէյտա օլտու, վէ պու ֆըսըլթը եավաշ

եռավաղ եռագլաշմաղա պաշլատը. ալել ումում թօքճու ա-
րապալարընա մախստա օլան պիր թագըմ զէնճիրլէր վէ
աէմիրլէր չամաթասը իչիտիլմէքտէ, վէ պու փըսըլթը
տախի արթտըգճա արթմագտա ըտը. փիլ հագըդա Մ.
ար Մորէնվալըն արապասընըն մուխալիֆ ճիհէթինտէն,
եանի Նոթր-Տամ բըլթըմընատան պիր թօքճու արապատը
կէլմէքտէ իտի:

Ղարի՛պ հալ. գալէպէլիյի թէշքիլ իտէն խալգ քէս-
րէթլի վէ մէզքիւր արապանըն եհուրիւյիչիւ տէ սիւրաթլը
օլմագլա պէրապէր, արապա եռագլաշտըգճա, ղալէպէ-
լիք կիւյա պիր գուվվէթի սիհրիյէյէ գաբըլմըշ կիսի աչըլ-
մագտա ըտը: Պաւ վագըտի զարիպէնին նէտէն իլէրի կէլ-
մէյի՝ պիր ազ սօնրա աղըզտան աղըզա իչիտիլէն. «Էօ-
լիւլէ՛ր արապատը... էօլիւլէ՛ր արապատը» սէօզլէրինտէն
անլաշըլըը:

Ձէննագէ արապալարը էօլիւլէրին նագըլընա քիֆայէթ
իթմէտիքլէրինտէն, հիւքիւմէթի մահալլէյէ պիր գաչ թօք-
ճու արապատը կէօնտէրմիշ իտի քէ, էօլիւլէրին թապուճ-
լարընը պուննարընը իչինէ տօլտուրարագ, մէզարիթանա
կէօթիւրմէքտէ իտիլէր:

Մէյտանատան կէչէն պիր խայլը ատէմիլէր պու ուզուր-
սըզ արապայը ատէղէթլէ կէօրմէքտէ իտիլէր. Թաչ օճագ-
ճը իլէ արգատաչլարը իսէ մէքրուհ խաթխզալարընը թէք-
թարէ պաչլատըլար:

Սկսաւ. – Էօլիւլէր օմմիպիւսիւնէ եօ՛լ ատչըն. – տէ-
յու պաղըրտը:

Թաչ օճագճը. – Պու օմմիպիւս իչինտէ պիր պէյլէ-
րինին այագլարընա պատմագ թէհլիքէսի եօգ ատըր:

— Իչինտէքիլէր եումուշագ թապիաթլը եօլճուլար
ապըլար:

— Էվվէթ, հիչ պիր վագիթ աչագըյա էնմէք իսթէ-
մէզլէր:

Digitized by Google

— Պագընըզ, պագընըզ, արապանըն արգա թարաֆըն-տա հալընըզ պիր ասքէր վար տըր։

— Ցօղրու տըր, էօնտէքի պարկիրլէրի սիւրէն հէրիֆ՝ ամէլէ կէօմլէյի կիյինմիշ պիր ատէմ տիր։

— Պէս պէլլի օ պիր ասքեր եօրուլմըշ վէ տիկէրլէրիյլէ պէրապեր էօիւլլեր օճիպիւսիւնէ պինմիշ տիր. պունլար պէօյիւք տէլիքտէն պաշգա պիր եէրտէ էնմէյէճէքլէրտիր։

— Պաշ աշադը էնէճէքլէր, տէյիլ մի։

— Էվվէթ, քիրէճտէն եաբըլմըշ պիր եաթաղա կիրէճէքլէր տիր։

— Հէմտէ պու եաթագ իչինտէ արգա իւսթիւ եիւզէճէքլէր տիր։

— Ինանան կէօզլէրի գաբաալը օլարադ պու արապանըն արգասը սըրա կիտէպիլիր . . . պու արապա Մոնֆոնտոնտաքի տար աղաճընտան տահա ֆէնա տըր։

Թաշ օճագճը . — (Արապանըն պըրագտըղը լէշ գօգուսընը անլաթմագ իսթէյէրէք.) Էվվէթ, տօղրու տըր. պայաթի էօիւ գօգույօր։

Սիպուլ . — Պագընըզ, պագընըզ . . . էօիւլլեր օճիքպիւսիւ օ պիր արապայա չաթըշաճագ . . . ֆէնա տէյիլ... իչինտէքի զէնկինլեր էօիւմ գօգուսընը ալըրլար։

Ֆէլ հագըգա թօքճու արապասը օ սըրատա բօսթա արապասըյլա գարշը գարշըյա պուլունըյօր ըտը. ամէլէ կէօմլէյի կիյինմիշ վէ այագլարընա թաքթա բապուճլար կէչիրմիշ օլան պիր ատէմ՝ թօքճու արապասընըն էօնտէքի պարկիրլէրինի վէ պէր ասքէր տախի արգատագի պարկիրլէրի սիւրմէքտէ իտի։ Արապանըն իչինտէքի թապութլար օ գատար քէսրէթլի իտի քի, սանտըղըն եարըմ տախրէ չէքլինտէքի գաբաղը անճագ նըսֆէն գաբանմըշ, վէ պինանէն ալէյհ՝ արապա էյրի պիւրիւ գալտըրըմ իւզէրինտէ եիւրիւյէրէք սարսըլտըդճա, իչինտէքի թապութ-

Digitized by Google

լար տախի պիրի պիրլերինէ չարբըշմագտա պուլընմըշ ըլաք։

Ամելէ կէօմլէյի կիյինմիշ օլան հերիֆին ամէէքին կէօզլերինտէն վէ գըզարմըշ չէհրէսինտէն՝ եարը սերհոշ օլարդը անլաշըլմագտա ըտը. մերդումի կերէք սէտասը վէ կերէք գամչըսը իլէ աթլարը թահրիք իթմէքտէ վէ աս֊քերին իսթաւրաթընա գուլագ պիլէ սամամագտա ըտը. ապքեր խէ պարկիրլէրինի կիւճ իլէ դապթ իտերէք, չար նաչալ մերդումընն հարէքէթինէ իմթիսալ իթմէքտէ իտի. պունըն իչուն սերհոշ արապայը եօլընտան չըգարարագ, ասս տօղրաւ օ պիր արապանըն իւզէրինէ կիտիպ անընլա չաթըշտը։

Պու մնւսատէմէ իւզէրինէ թօքճու արապասընըն գա֊բաղը տեվրիլտի, իչինտէքի թապուրլարտան պիրի քէ֊մալը չիտտէթլէ սարսըլըպ տրշարը ֆըրլատը, վէ տիկէր արապանըն գաբուրընը զէտէլէտիքտէն սօնրա, աղըր պիր չամաթա իլէ գալտըրըմ իւզէրինէ տիւշտիւ. պունըն իւ֊զէրինէ թապուրթըն ալէլ աճելէ մըհանմըշ օլան չամ թախ֊թալարը սէօքիւլիւպ, եարը եարը յա քէֆինէ սարըլմըշ օ֊լան մախմախ պիր էօլիւ տրշարը եուվարլանտը։

Մատամ տը Մոլէնվալ՝ պաչընը բասթ կէլէ արապա֊նըն գաբուրընտան տրշարը ուզաթմըշ օլտրդընտան, պու տէհշէթլի մէնզարէյի կէօրիւնճէ ճաը պիր նէտա սալը վերիպ քէնտինի զայագ իթտի։ Ղալէպէլիք տախի տիւշարը խէվֆ ու տէհշէթ օլարագ կէրի չէքիլտի։ Բօսթա արա֊պասընըն արապաճըլարը խէ՝ պու հալտէն բէք զիյատէ իւրքմիւշ օլտրգլարընտան, ղալէպէլիյին պիրտէն պիրէ կէրի չէքիլմէսինտէն պիլ իսթիֆատէ, պարկիրլերի գամ֊չըլատըլար, վէ արապա իրհաթըմա տօղրու միւթէվէճճիհ օլտու։

Իշպու արապա Օթել-Տիէօ խասթէհանէսինին սօն պինալարը արգասընտա կէօզտէն նիհան օլտրդը սըրատա,

Digitized by Google

ուշագուտան ուզաղա չաֆարէֆլի պիր մուդիդանըն էգկիլէրի վէ աղըզտան ալըզա թէքրար օլունան . « Թալեք՝ ֆաֆոթաք » աէօզլէրի իչիտիլմէ յէ պաշլատը :

Պու աէօզլէր՝ քոլէյանըն քէսպի չիտուէթ իթտիյի զէմանլարտա չօգ տէֆալար կէօրիւլմիւշ օլան եարը կիւլէնճ վէ եարը գօրգունճ ալայլարտան պիրի կէլմէքտէ օլտըղընը իմանար իթմէքտէ իտիլէր : Ֆիլ հագըգա , էկեր մէզքիւր մասխարա ալայընը կէօրմիւշ օլան զէվանըն իֆատանըը ղազէթալարըն իրվայանընա թէմամըյլա մուվաֆըգ օլմամըշ օլտայըտը , պունըն պիր վագըտան հագիգինէ տէյիլ պէլքի խայալանը իլէ ուզրաշան պիր պէյնին էսէրի իմիթիտա՛ը օլտըղընա հիւքմ օլունաճագ իտի :

Մ. տը Մորէնվալըն արտագասը էօլիւէր արտագասըյա չաֆըշաըգտան սօնրա իրմանըմ ճիհէթինտէ կէօրաէն նիհան օլտըղը սըրատա , քոլէրա մասխարասը տախի նոթր-Տամ մէյտանընա վասըլ օլտու :

5

ՔՈԼԷՐԱ ՄԱՍԽԱՐԱՍԸ (1)

Մասխարալար կիւրուհընըն էօնիւնտէն եիւրիւմէքտէ օլան պիր սիւրիւ խալգ՝ ավազլարը օլտըգճա հայգըրատագ , քէմէրտէն պիրտէն պիրէ մէյտանա հիւճիւմ իթտիլէր : Պիր ալայ չօճուգլար պօրու չալմագտա , պաղըլա-

(1) 1832 մարտ 31 ճումաա իրթէսի թարիխի Գօնսթիթիւսիօնէլ ղազէթասընտա պէր վէճհի աթի օգունմըշ տըր .

« Բարիսլիէր՝ քոլէրատան մուհաֆազա օլունմագ իչուն լա-

Digitized by Google

րը եուհա պաղըրմագտա վէ պաղըչապը տախի քալըդ չալ-
մագտա ըտըլալ։

Թաշ օճագճը, Միպոլ վէ արգաստաչլարը պու եինէ
մէնզարէնին ճաղիպէսինէ տայանամայարագ, քէմերէ
ատղրու սէյրթիտիլէր։ Շիմտի Արգոլ սօգաղընըն հէր իքի
թարաֆընտա պուլընան լօգանթալար եէրինէ, օ վագթ-
լար քէմերին սօլ թարաֆընտա եալընըզ պիր լօգանթա
վար ըտը քի, չարապալարընըն նէֆասէթի վէ եէմէքլէրի-
նին միւքէմմէլլիյէթի իլէ մէքթէպլիլէր ալէմինտէ պէօ-
յիւք պիր չէօհրէթի գազանմըշ ըտը։

Մահխարալար ալայը էօնիւնտէ պուլընան րէհպէրլէ-
րին չալտըգլարը պօրտալարըն էլէ սէտասը իքիտիլիր իշի-
տիլմէզ, մէղքիւր լօգանթանընն պէօյիւք սալօնընտագի
բէնճէրէլէր աչըլտը, վէ պիր թագըմ կալապալար բէշ-
կիրլերի գօլարընընն ալթընա օլտըղը հալտէ, պէնքէմպէքտէ
օլտըգլարը տավէթիլիլէրին վիւրուտինի կէօրմէք իւզրէ,
սահղալարդըգլա բէնճէրէլէրտէն աքշարը էյիլտիլէր։

Նէհայէթի մահխարալար ալայը սօնունդ տավաղէլէգ ա-
րտաընտա զահիր օլտու։ Պու ալայ տէօրթ պարկիրլի պիր
արապատան իպտարէթի օլուպ, պունըն եանընտան տախի
գաալըն, էրքէք պիր չօգ ակիլլար եիւրիւմէքտէ իտի-
կէրէք էրքէքլէր վէ կէրէք գատընլար նէվ պէ նէվ զա-
րիֆ վէ միւզէյյէնն էլափսէլէր կիյինմիչլէր իտի. զէրա պու-

զըմ կէլէն թէտապիրի սըհհիյէտէն պիրի տէ՛ իպէթի մէղքիւրէ-
տէն գօրդումամագ վէ միւմքին օլտըղը գատար էյլէնմէք խու-
սուսընա մունհասըր օլտըղընը գապաւ իթմիչ օլտըգլարընտան,
պէօյիւք բէրհիդ օրթասընտա իճրա օլունան չէնլիքլէր գարնա-
վալ հաֆթասը գատար չուշապը վէ թանթանալը պիր սուրէթ-
տէ իճրա օլունտը. միւտուէթի մէտիւէտէն պէրու սէնէնին պու
մէմլիմինտէ պու գատար պալօ կէօրիւլմէմիշ օլտըղը կիպի, քո-
լէրա իչուն տախի այրըճա պիր մահաթարա ալտըը թէրթիպ օլու-
նապագ, Բալխան հէր թարաֆընա կէզտիրիլտի։

Digitized by Google

մասքէլիլերուէն բէք չօղու՝ օրթա հալլը վէ սաատէմի հալ-
տէ եաշայան էհալիյէ մէնսուպ ըտըլար։

Գոլէրայը մէզահա ալմագ վէ նէշանթախշ պիր
նիւմայըշ իլէ, տիւչարը տէհղիթ օլմուշ օլան էհալինին
գալպինի ճէսարէթլէնտիրմէք իւզրէ, պիր մնախսուս սա-
լայը թէրթիպ իտիլտիյինէ տահիր պիր չայխա տէվէրան
իթմիշ իտի. տէրհալ պիր թագըմ աէնսամթեարլար,
չալղըճըլար, էյլէնճէ պուտալասը տէլիգանլըլար, մէք-
թէպլիլէր, թիւճճար եազըճըլարը վէ սահրէ պու տավէ-
թէ իճապէթ իթտիլէր, վէ օ վագթա գատար պիրի պիր-
լէրինի քանըմատըգլարը հալտէ տէրհալ գարտաշ կիպի
օլտուլար։ Պունլարտան պաղըլարը՝ չէնիյինի չալսամասընը
պիր գաթ տահա արթըրմագ իւզրէ մալուգէլէրինի տէ
պէրապէր էլէթիրմիշլէր իտի։

Շէնլիյին մէսարըֆընը գարամագ իւզրէ էվվէլա պիր
հայանէ տէֆթէրի աչըլմըշ ըտը. պու քէյֆիկ ալայ՝ սա-
պահլայըն Բարիսին տիկէր պիր ուճրնատա միւքէմմէլ
պիր գահվալթը իթտիքտէն սօնրա, ագշամ թաամընը
տա Նոթր-Տամ քիլիսէսի վէյտանընտա եէմէք իւզրէ ճէ-
սուրանէ պիր սուրէթտէ եօլա տիւզէլմիշլէր իտի։ «Ճէ-
սուրանէ» թապիրինին գաստէն գուլլանըլօրըզ. չունքի
տէհղիթ վէ մաթէմ իչինէ միւսթաղրագ օլան Բարիս կի-
պի պէօյիւք պիր չէհրի ուճտան ուճա տօլաչմագ, հէմանը
հէր սաբահնա ըէնկի աթմագտըզըն ճան չէքիշմէք հալինտէ
պուլունան խաաթալարըլա տօլու թէճգէրբէլէր վէ էօլիւլէր-
լէ տօլու ատապալարտա թէֆաատիւֆ իթմէք, վէյլ հասըլ
Բարիսի խատապէզարտա տէօնտիւրէն պու իլէթի միւտհի-
շէյի պէօյլէ ղարիպ պիր նիւմայըշ իլէ իսթիհզայէ ալմագ
իչուն, իշպու նիւմայըշնա իչթիրագ իտէն կէնճ գատընլար-
տա ղարիպ պիր եապատըլըգ վէ պէօյիւք պիր մէթանէթի
էֆքեար վէ թապիաթի պուլունմագ լազըմ ըտը։ Գալտը
քի պէօյլէ պիր ֆիքըր հալընըզ Բարիստէ, վէ անճագ էճ

հալենին պիր սընըֆընտա տօղուպ հասըլ օլապիլիր իտի։

Իքի քիշի՝ ճէնազէ արապաճըլարը կիպի կիյինմիշ, իրի եաբմա պուրունլարըա տօնանմըշ, չապգալարընա կիւլբէնկ պիւրիւմճիւքտէն եաս չերիտլերի թագմըշ, վէ տիւյմէ տէ-լիքլերինէ տէ իրի կիւլ պուքեթլերի վէ պիւրիւմճիւք բիւսիւլլեր եէրլէշտիրմիշ օլտըգլարը ֆալտէ, տէօրթ աթ-լը արապայը եիւրիւթմէքտէ իտիլեր։ ԵՒրապանըն իւզէ-րինտէ տէ տիւրլիւ տիւրլիւ գըյաֆեթլերէ կիթմիշ տէօրթ քիշի օթուրմագտա ըտը քի, պունլար՝ ՇԱՐԱՊ, ՃԻՆՆԷՓ, ՄՈՒՀԱՊՊԻՓ վէ ՕՑՈՒՆ նամըարըյլա տէօրթ շէյ իրայէ իթմէքտէ իտիլեր։

Պու տէօրթ քիշինին մէմուրիյէթի՝ պիր թագըմ մու-գալիտիքլեր, մասխարալըգլար վէ հիճվիյէլեր իլէ կիւլիւնճ պիր գըյաֆեթէ կէրմիշ օլան ՊԱՏԻՏԻՒ ՔՈՒԼԷՐԱՑԸ էօմ-րիւմտէն պըզտըրմագտան իպարէթի օլմադըլա, անը պին-լերճէ սուրէթլէ իսթիհզայէ ալըպ թահգիր իթմէքտէ ի-տիլեր։ Պու լաթիֆէտէն մագսատ իսէ. «Փուլէրայա քէ-մալը էմնիյէթլէ կէօյիւս վէրմէք իչուն, իչմէք, կիւլմէք օյնամագ վէ սէվիշմէք լազըմ տուր» հիքմէթինի անլամագ-տան իպարէթի իտի։

ՇԱՐԱՊՈՒ վէքեալէթի իտէն շախա՝ իրի գարընը, չին-ման թըգնազ վէ պույնուղու պիր ատէմ օլուպ, պաշը-նա սալմաշըգտան միւրէթթէպ պիր թաճ գօյմուշ, ումու-զունա պիր բարս տէրիսի աթմըշ վէ էլինէ տէ եալտըզը վէ չիչէքլի պէօյիւք պիր գատէհ թուխմըշ ըտը։ Ռախա-գիյաթ վէ մէզհէպ հագգընտա պէնտլէր եազան Նինի-Մուլէնտէն պաշգա հիչ քիմսէ սէյիրճիլէրկ պունտան զի-յատէ գըրմըզը պիր գուլագ, պէօյիւք պիր գարըն, մու-զաֆֆէրանէ վէ պօյալը պիր չէհրէ տրղ իտէմէզ իտի։ Ատա սըրա Նինի-Մուլէն էլինտէքի գատէհի պօշալճըլօր կիպի կէօսթէրիր, վէ պատէհու կէլիպ Փուլէրանըն պուր-նունա գահգահա իլէ կիւլէր իտի։

Digitized by Google

Իօլիւ Նաչընա միւշապհի օլան Փոլէրա իսէ՝ ընօֆէյն պիր քէֆինէ պիւրիւնմիւշ օլուպ, գըրմըզը վէ պաթըզ կէօզլէրի հավի օլան եէշիլիմի մուգավվատան մամուլ մասքէսի՝ միւթէճատիյէն էօլիւմիւ իտիհզա իտիյօր կիպի կէօրիւնմէքտէ իտի։ Մէրգում պաչընա իւչ գունյրուգլու պիր քէրուգա թագմըշ օլտըզը կիպի, պունըն իւզէրինէ տէ իւրի բամպուգ պիր թագեէ եէրլէշտիրմիշ, վէ քէֆինատէն ատըլտըզը չըգմըշ օլան պօյնը իլէ գօլտըրընտան պիրի կիւնէլ պիր եէշիլէ պօյանմըշ ըտը. սըթմայա թուտուլմըշճասընա միւթէճատիյէն թիթրէմէքտէ օլան զայըֆ էյի՝ գարկա պուրունըր պիր տէյնէյէ տայանմըշ, վէ նիհայէթ պայաղընա տա գօրճալը տիզ պաղլարընը հավի գըրմըզը չօրապլար իլէ կիյտհ գաաթօրտան եիւքսէք թէրիքէքէր կէչիրմիշ իտի։ Փոլէրայա վէքեէլէթ իտէն պու կիւնճ չախա տաախ՝ Գուշ-թունիւ իտի։ Մէրգում՝ չօգ իչրէթ գուլլանմագտան վէ սէֆահէթտէն իլէրի կէչէն ադըր վէ թէհլիքէլի պիր հիւմմայա միւպթէլա պուլընմագլա պէրապէր, Մօրօքըն թէշվիգիյէ պու մասխարա ալայընա իչթիրաք իթմէյէ մէճպուր օլմուշ ըտը։

Մօրօք իսէ՝ օյուն քեաղըտլարընտան օրեա թաղլըսը գըյաֆէթինէ կիրմիշ օլտըզը հալտէ, ՕՕՈՒՆա վէքեէլէթ իթմէքտէ իտի։ Պաչընա եալտըզլը մուգավվատան մամուլ պիր թաճ վազ իթմիշ օլուպ, գոյտսըզ վէ սօղուն չէհրէքսինի ատըը ուզուն պիր սագալ իհալա իթմէքտէ վէ պու սագալ տաախի ըէննէկեարէնկ անթէրխինին էօնիւնէ տօղրու սարգմագտա ըտը. խիւլասա՝ Մօրօք իճրա իտէճէյի վազիֆէնին թամ սուրէթինի ալմըշ ըտը։

Մէրգում՝ օյուն քեաղըտլարը սուրէթինտէ թէրթիպ իտիլմիշ մուգաթալայը իլէ տօղու օյան պէօյուք պիր թօրպայը գունդնագճա պիր իթավը իլէ ատա սըրա Փոլէրանըն կէօզլէրի էօնիւնտէ սալտըրմագտա ըտը։ Լաքին սաղ գօլընը օյնաթըրքէն կէօսթէրտիյի սըգընթըյա նաչարէն՝ սի-

Digitized by Google

յահ բարսըն ձալմա թարաֆընտան մէլէֆ իտիլմէզտէն էվ-
վել գօլընտա աչմըշ օլտըղը եարանըն աճըսը հէնուզ կէչ-
ժէմիշ օլտըղը անլաշըլմագտա ըտը ։

Կիւլմէք մագամընը թուԹմըշ՝ օլան ձինննէթ տախի
եալտըզլը ուֆագ չընղըրագլարը հավի օլան աատընը արա
սըրա Ֆոլէրանըն գուլագլարը ալԹընտա էօթտիւրմէքտէ
իտի ։ ՁիննէԹի իրայէ իտէն չախա՝ կէնճ , չէվիք վէ կիւզել
պիր գըզճըզագ օլուպ , կիւզել սիյահ սաչլարը իւզէրինէ
գըրմըզը քիւչիւք պիր Թագէ եէրլէշտիւմիշ իտի ։ Պու
գըզ Գուշ-Թու-Նիւնիւն նէզտինտէ պիչարէ գրալիչա Պա-
քանալըն եէրինի ԹուԹմագտա ըտը . օ ճէհաւը վէ չէն-
մէչըէպ գըզճըզագըն քի պու կիպի չէնկիքէրտէն տալա
կէբի գալմատըղը կիպի , տահա պիր գաչ հաֆԹա էվվէլ
տէ պուընըն գատար էյլէնճէլի տիկկէր պիր մահբարա տա-
լայընա իչԹիրաք իմիշ իտի ։

Իչպու ալայ ալԹըլարընտան մէչհուր պիր ըէհսամըն
եանընտա մծտէլ խըտմէԹինի կէօրէն մատմուազէլ Մո-
տէսԹ Պորնիչու նամընտա պիր գըզ տախի ՄՈՒՀԱՊՊԷԹ
վէքեալէԹինի իճրա իմտէքտէ իտի . Մահապպէթ նա-
մընա պուընտան տահա տիլրուպա պիր չէհրէ վէ տահա
նազիքեանէ ալվար ԹէսավվուՀ օլունամազ ըտը ։ Մէր-
գուժ՝ ալԹուն բուլլարլա միւզէյէնէ մաի պիր լիպաս
կիյինմիշ , քէոԹանէ րէնկինտէքի սաչլարը իւզէրինէ բար-
լագ վէ մաի պիր Թագէ գօյմըշ վէ պէյազ ումուզլա-
րը արգասընա տա իչի քիւչիւք չիֆֆաֆ գանատլար Թագ-
մըշ օլտըղը հալտէ , արա սըրա սաղ էլինտէքի չահատէթ
բարմագընը սօլ էլինտէքի չահատէթ բարմագը իւզէրինէ
գօյարագ , Ֆոլէրայը արտըզճա վէ ֆագաթա նազիքեանէ
պիր սուրէԹտէ զէվգէ ալմագտա ըտը ։

Պաչըճա ալայընը էմրագընտա ազ չօգ կիւլունճ տի-
կէր մասքէլիլէր տահա պուլունուպ , պունլար էլլէրինտէ-
քի պայրագլարը սալլայըպ տուրմագտա խոխլէր . իչպու

Digitized by Google

պայքագլար իւղերինտէ վագի ու հալէ մուվաֆըգ օլան աֆիւնէքի սէօզլէր եաղըլմըշ ըտը .

« ԲՈԼՐՈ ՏԻ՛ՇՆ ՕԼՍԻՆՏԸ . – ԳԸՄԱ ՎԻ ԼՅԻ . – ԿԻՒԼՄԷՔ . . . ԿԻՒԼՄԷՔ , ՀԻՄ ՏՈՒՔՄՈՒ ԿԻՒԼՄԷՔ ԼՈՋԸՄ ՏԸՐ . – ՄԱՐՍԸԳԼՈՒ ԲՈԼԷՐՈՒԾԸ ԵԱԳԱՃԱԳԼԻՐ . – ԵՒՇԱՄԸ՛Ն ՄՈՒՀՂՈՊՆԷ . – ԵՒՇՈՒՄԸ՛Ն ՇԻՐԱՊ . – ԼԱՓԻՆ ԿԷԼ ՊԱԳՈՒԼԸՄ , ՈՒՂՈՒՐՍԸ՛Զ ՊԷԼԱ : »

Պու մնոսխարալար կիւրուհընտա օ՛ գաւառ չաֆաբէթ վէ պէշաչէթ մէշհուտ իտի քի , ադշամ թաամը վուպու ղուլաճագ օլան լօգանթայա կիմէք իւղրէ սըրա թէլէ մէյտանտան կէչտիքլէրի սըրատա , սէյիրճիլէրին էքսէրիսի քէնտիլէրինի պիր գաչ տէֆալար ալդըշլատըլար . պու հարէքէթի քիւաֆախանէ պագըլալրընճա հայրէթի մուճիպ օլտըղը հալտէ , մըգտարճա ազ օլան սաիր պիր թագըմ սէյիրճիլէրէ տախի ղազապը իլահիյէ գարշը պիր նէվ մէյտան օգումա օլմազ իւղրէ կէօրինտիւիւնտէն , իշպու ալայը հիտտէթ ավազէլէրիյլէ թէլագդը իմտիլէր :

Պու մէնզարէի խարիգ իւլ ատէ վէ մուճիպ օլտըղը թէէսիրաթը մուխթէլիֆէ՝ հէր տիւրլիւ վուգուաֆ վէ ատաֆընը խարիճինտէ օլտըղընտան , հագդըլլա թագտիր իտիլէմէզ , վէ պու հարէքէթի քիւաֆախանէ թահսինէ՛ մի , թէքքաիրէ՛ մի չայէսէթ օլտըղը հագդըգաթէն պիլինէմէզ : Գալտը քի ասրտան ասրա պիր չօգ էհալիյի մահվ ու նապուտ իտէն պու իլլէթի մհուտհիշէնին զուհուրը՝ ավալէագ վէ էֆքեարճա հէմտան տախա պիր նէվ հէյէճանը մուճիպ օլմուշ տըր քի , իլլէթի մէզքիւրէյլ տիւշար օլմայանլար հէյէճանը մէզքիւրիւն թէէսիրինտէն հէչ պիր վագի գուրթուլամազլար . պու էօյլէ ղարիպ վէ թէհլիքէլի պիր ճինէթ տիր քի , պագէն է՛ն պաթըլ իթիգատլըրը վէ է՛ն վահիյանէ մէյիլէրի մէյտանտա չըգարըր , վէ պագէն տէ մուղայիրի օլարագ է՛ն կիւզէլ ֆէտագքարլըգլարը վէ է՛ն գահրամանանէ հարէքէթլէրի մուճիպ օլար . օ պայէտէ

պազը ատէմիէր էօխւմ գօրգուսընը ճիննէթ տէրէճէխինէ իյսալ իտերլեր վէ պազըլտըը տախի է՛ն քիւսթախանէ հարեքէթլերլէ հայուանը հիչ եէրինէ գօրլար։

Մասխարալար կիւրտւհը՝ հագըլարընտա տէրմիյան օ֊ լունան մէտայիհ վէ թէքտիրաթը տալա տիւչիւնմէյէրէք, լօգանըմանըն գաբաւսընա վասըլ օլտըլար վէ ումաւմըն ալ֊ պէշլտըը արասընտա լօգանըպայա կիւրտիլէր։

Պու ղարիպ նիւմայիշը զայէթ ահայիպ զըտոհյէթ֊ լեր իլէ իքմալ իթմէք իչուն, ատնըլսըն քի հէր շէյ եվվէլ֊ տէն սէօզ պիւյիւնէ իհմիյէ իտի . . . ։ Մէսէլա, պու չէնի֊ յին վուգտս պուլաճադը լօգանըա նոհրը֊Ցամ քիւհսէնէ վէ Օքէզ֊Տիւօ խասթէհանէսինէ բէք եահգըն օլտըզընտան, քիւհսէտէ օգունան տառալար, խասթէհանէտէն կէլէն ահ ու ֆիղանլար վէ այլ ու իչրէթլէ մէշղուլ օլան ճասխարա֊ լարըն չարգըլտըը եէքտիկէրինէ գատըլճագ վէ եահսատ նէօպէթլէհ իչիտիլճէք խուր։

Մասաքէլիէր արատպատան վէ աթլատման աչտըը էննէ֊ րէք, քէնտիլէրի իչուն հագըլանմըչ օլան սուֆրանըն էթ֊ րաֆընտա օթուրտըլար։

Պու սուֆրա լօգանըմանըն պէօյիւք սալասընտա գու֊ րուլմըչ ըտը։ Մասխարալար ալայընը թէչգիլ իտէն գա֊ տընլար վէ էյքէքլէրը բէք զիյատէ մէտուր կէօրինիյօր֊ լար, վէ քէմալը մէսէլէթէլերինտէն բահթըտը կիւրիւլ֊ թիւ իտիյօրլար ըտը. լաքին պուննլարըն պէշալէթ վէ չա֊ թարէթի զարիպ ալէր հալատէ պուլունը յօրտը. է՛ն զիյա֊ տէ ճէլբէթիքտար օլանլար ալէյհ՝ քուէրայա պարշը ալճօյէ մէճպուռնանէ վէ քիւսթախանէ ալէր սուրէթտէ հարէքէթ իտերէք, հայաթլարընյլա ֆինամագտա օլտըգլարընը պա֊ զէն պիւյա իհթիյար ոէրինտէր իհմալէքտէ իտիլէր։ Պու խաթընդէ՝ ինսանը պիր տագըգա իչինտէ տօնտուրան սըճ֊ մա թիլթըմէնի կիւպի բէք չարուգ թէհլիւլ իհտիյինտէն, վագէ վագէ հիւքմիքըմտա օլան սիւքիւթլէր պու հնտիչէ֊

լէրի տէրհալ կէօղէ՞ չալըռաճագ պիր հալէ կէթիրմէքտէ իտիլէր. Ձլաքին պուճուքսիւթիւլէր պիր սանիյէ անճագ իմ թիտաս իթտիյինտէն, մէզքիւր էնտիշէլէր տախի եէնի մէսէրրեթի ավազէլէրիյլէ միւնտէֆի օլուր ըտը. չունքի հէր քէս քէնտի քէնտինէ. «Կէվշէքլիք լազըմ տէյիլ... արդատաշըմ վէ մաշուգէմ պանա պագըյօր» տէր իտի։ Հէր քէս կիւլէր, գատէհ տօգուշտուրուր, եանընտաքի իլէ սէնլի պէնլի կէօրիւշիւր, վէ գատէհինտէն պիրի թէրճիհ իշկի իշէր իտի։

Գուշ-թու-Նիւ Գոլէրա մաքէտոնի վէ բէրուգասընը չըգարմըշ ըտը։ Գուրչուն ըէնկինտէքի չէհրեհինին զայըֆլըղը, տէհշէթլի սօղուունլըղը վէ պաթըգ կէօղէրինին սէօնիւք բարըլթըտը՝ քէնտիսինի եավաշ եավաշ եէյիպ պիրիրմէքտէ օլան խասթէլիյին միւթէմատիյէն իլէրիլէմէքտէ օլտըղընը կէօսթէրմէքտէ իտի։ Պիշարե տէլիգանը սէֆահէթի ֆէվգ էլ ատէսիյլէ ասն տէրէճէ թիւքէնմիշ վէ գուվվէթտէն տիւշմիւշ իտի։ հէր նէ գատար գիզլի պիր ալէվ իշինի եազմագտա իտի խսէ տէ, հաթտա պիր թէպէսսիւմլէ ազրըլտըրընը կիզլէմէյէ ճահտ իթմէքտէ իտի։

Մէրգումէն ասլ թարաֆընտա հիւքմ ու թէէսիրի կիմիտիճճէ արթմագտա օլան Մորոք, վէ ատղ թարաֆընտա տախի ձինննէթէ վէքեաէլէթի իտէն գըզճըղազ օթուրմըշ ըտը. Մարիէթի նամինը վէրտիքլէրի պու գըզըն եանընտա տախի Նինի-Մուլէն պուլունմագտա օլուպ, վէրգում՝ չէշմանլըղը իլէ գուրուլուպ տուրմագտա վէ տիկէր թարաֆընտաքի գամիուսը մատմուազէլ Մոռէօթին պաճագլարընը սըգմագ իւզրէ, սըգ սըգ մասանընն ալթընա էյիլիպ բէշկիրինի տրայը կիպի կէօրիւնմէքտէ իտի։

Տավէթլիլէրին էքսէթիսի մաշուգէլէրինի եանլարընա ալարագ ալայ թէշքիլ իթմիշլէր, վէ մաշուգէտէն մահրում օլանլար տախի նէրէտէ լաալթ կէլմիշլէրտէ օրատա

օթուրմըշլար ըտը։ Եէմէյին իքինճի թագըմը ֆօրթայա կէլմիշ իտի. միւքէմմէլ շարապլար, նէֆիս եէմէքլէր, նէշէլի մուհավէրէլէր վէ պու չէնլիյին ղարապէթի հէր քէսին էֆքարըննը ղարիպ պիր սուրէթտէ թէհեիճ իթմիշ իտի քի, աթիտե ճէրէյան իտէճէք օլան վուգուաթ տէլաղէթիյլէ տախի անլաշըլաճագ ատը։

6

ՏՈՒԷԼԼՕ

Լօգանթա կարսօնլարընտան պիրի՝ տավէթլիլէրին նաղարը տըգգաթընը ճէլպ իթմէքտիգին իքի իւչ տէֆա իչէրի կիրմիշ, վէ մանիտար պիր սուրէթտէ սալանըն թանվանընը կէօսթէրէրէք, արգատաշլարը յալա եավաշ աէտա իլէ գօնուշմըշ ըտը. լաքին արգատաշլարը՝ տավէթլիլէրին կիթտիքճէ արթմագտա օլան պէշաշէթի մէճնունանէսինի իվալ իթմէք իսթէմէտիքլէրինտէն, մէրգումըն միւլահազաթ վէ գօրգուլարընա էհէմմիյէթի վէրմէմիշլէր իտի։

Մահալլաշլար ալայը պայրագտարլարընտան օլուպ հօգգապազ գըյաֆէթինէ կիրմիշ պուլընան պիր մահալա աէտի քի.

— Փոլէրայա գարշը կէօսթէրտիյիմիզ չու հարէքէթին ֆէվգ էլ ատէլիյինտէն չիմտի քիմ չիւպհէ իտէպիլիր։ Պագընըզ, պիզիմ մուգատտէս թապուրըմըզա տօգունմաղա ճէսարէթի իտէպիլմի մի։

Պիր տիկէրի. – Իչիթէ իչին պիւթիւն էարալը օրատա ատը։

— Օնտան տահա տատէ պիր չէյ օլսամազ, ծօսթըմ. քոլէրանըն պուրնընա կիւլիւնիւզ, տէյրհալ սիզէ սըրթընը չէվիրէճէք տիր։

Քիւչիւք պիր գըզ. — (Էլինտէքի գատեհի եավաշ եավաշ պօշալթարագ.) Հադգընը քէնտիսի իհգագ իտէր. զիրա եաբատըղը չէյնի ագըլսըզլըգ օլտըղընը քէնտիսի տէ պիլիր։

Պու գըզըն աչըգը. — Հադգըն վար, Շուշու, ագըլսըզլըգ, հէմ տէ ֆէվգ էլ ատէ ագըլսըզլըգ տըր. զիրա իսթիրահաթը քեամիլէ իչինտէ պուլունուր վէ աատէթի հայաթատան միւսթէֆիտ օլուրքէն, եիւզիւն պիրտէն պիր տէհշէթլի պիր սուրըթտէ պուրուշուր վէ պիր սանիյէ ածրա ախրէթի եօղընը թուրթարսըն.... Շիմտի սիզէ չուրասընը սօրմագ իսթէրիմ քի պէօյլէ իչիտիլմէտիք պիր ֆէնալըգ նէյի իսպաթ իտէր։

Ցավկա նամ ըէստամըն թաավիր իթթիհի Թամալը գըյաֆէթինէ կիրմիշ օլան մէշհուր պիր ըէստամ սէօզէ գարըշարագ.

— Քոլէրանըն աճընաճագ պիր նագդաշ օլտըղընը իսպաթ իտէր. զիրա գալէմինին ուճընտա եաղընըգ պիր ըէնկ վար տըր քի, օ տա՝ ֆէնա պիր եէշիլ ըէնկ տիր։ Ղալիբա քի քոլէրանագ գաշըղը մէքթէպ ըէստամլարընըն պաշը օլան ժագտպէնտէն էօյրէնմիշ տիր։

Ըէստամըն չակիրտլէրինտէն պիրի. — (Հմֆիրտամքէտրանէ պիր թտվր իլէ.) Մա մաֆիհ պէն էօյլէ քոլէրտյա թուղըլանլար կէօրտիւմ քի, պուն լարըն սինիր կէբիրմէսի վէ ճան չէքիշմէսի էբէյիճէ ճալիտ վէ զարիֆանէ իտի։

Պիր հէյքէլթրաշ. — Էֆէնտիլէր, մէնէլէյի խթալտա իտէլիմ. քոլէրա ֆէնա պիր նագդաշ տըր, լագին ըէտիմ ճիլիքտէ բէք մահիր տիր... իստանբըն պէտէնիմի մահիրանէ պիր սուրըթտէ թէշրիհ իտէր վէ էթլէրինի քէտիքտ

Digitized by Google

լերինտեն այլերը։ Մ'իքել-Ձնժպիւլէ ճերն եանընտա չըրադ-
ման պաշգա պիր շէյ օլսմազ։

Հէր պիր աղըզ. – Սէօյլէտիյինիզ տօղրու տըր, քո-
լէրա էյի պիր նադպաշ տէյիլ իսէ ատէ, ուսթա պիր ըէ-
փմճի տիր։

Նինի-Մուլէն. – (կիւլուճճ պիր վազատ իլէ.) Պուն-
ատան պաշգա պէօյիւք Պոսիւէնին տէտիյէ կիպի, պու իլ-
լէթտէ չաբադընճա պիր նասիհաթ վար տըր։

— Նասիհաթ մը... նաՙսըլ նասիհաթ։

Նինի-Մուլէն. – Էվվէլ՛թ, էֆէնտիլէր... պանա էօյ-
լէ կէլիյօր քի ալէմի պալէտտան կէլէն պիր սէտա պիղէ.
ճհալէտիյինիզ գատար իչինիզ, քէսէնիզի պօշալթընըզ

վէ գօմշունըզըն գարըսընը էօքիւնիւզ... չունքի սահաթ-
լարընըզ մահտուտ տըր, ա՛ սէֆիլլեր...» տէյու պաղը-
ըըլյօր։

Պու սէօզիւ սէօյլէյէրէք, Նինի-Մուլէն՝ եանընտա
օթուրան մատմուազէլ Մոտէսթին մէշղուլ պուլընտըզը
պիր ղէմանտան պիլ իսթիֆատե, մէրգումէնին գըրմըզը
եանաղընա իրի պիր պուսե գօնտուրտու։ Նինի-Մուլէնին
շու հարէքէթի պաշգալարընա տա սիրայէթ իտէրէք, շա-
մախալը գահգահալարլա պէրապէր պիր պուսե շագըր-
տըսը տըր գօքտու։

Բէսսամ Նինի-Մուլէնի չէնմէշրէպանէ պիր սուրէթ-
տէ թէհտիտ իտէրէք.

— Տուա իտինիզ քի եարըն տիւնեանըն սօնը տըր.
եօգսա մուհապպէթիմին Մուհապպէթի օլան գըզը պու
եօլտա էօրմէնիզի սիզին եանընըզտա պըրագմազ ըտըմ-
տէտի։

Նինի-Մուլէն. — Է՛յ Բիւպէնս, է՛յ Բաֆաէլ, իչթէ
պու տա քոլէրանըն պին տիւրլիւ ֆահիտէլէրինի իսպաթ
իտէր. տօղրուսը պէն քոլէրայը գապըլը իւլֆէթ վէ խա-
թըրշինա պիր քիմսէ աատ իտէրիմ։

Տավէթլիէրտէն պիրի. — Ինսանիյէթքէրվէր օլտըղը-
նը ունուտըյօր մըսընըզ. օնըն սայէսինտէ, ալաճադը-
լար պօրճլուլարընըն սըհհէթլէրինէ իհթիմամ կէօսթէրի-
յօրլար։ Սաղ գալմագլըղըմ քէնտիսի իչուն սուրէթի մախ-
սուսէտե մուհիմմ օլան պիր թէֆէէր՝ պու սապահ քոլէ-
րայա ղըստ պիր թագըմ իլաճլար կէթիրերէք, անլէրի
գուլլանմագլըղըմը մուսիբրանէ ըէճա իլլէտի։

Բէսսամըն չակիրտի. — Պէօյլէ պիր շէյ տե պէնիմ
պաշըմտա կէլտի. թէրվիմե իւչ պին ֆրանք պօրճում օլ-
տըղընտան, հէրվիֆ պէլվիմե պիր ֆանէլա գուշագ սարմա-
ղա պէնի մէճպուր իլլէտի. պէն տե պունա գարշըլըգ
քէնտիսինե տէտիմ քի. «Է՛յ թէրվի, ալաճաղընը ալաը-

Digitized by Google

ղընա տախիր պանա պիր մագպուզ քեաղըտը վեր, արզու իթախյին վեճհլե սանա տախմա միւշթերի գալմագ իշուն պիւթիւն վիւճուտիմի ֆանելա իչինէ սարարըմ։»

Նինի-Մուլէն. — Է՛յ քոլերա, պու գատեհի աչնին աչ-դընա իչքյօրըմ. աչն մէ յուռյեթթ տէ յիլսին. պիլ աքս իւմիտին ալէամէթի միւճեասէմէսի սին։ Նէ՛ գատար գօ-ճալար, նէ՛ գատար գարըլար տուլլըգ բիյանգօսընըն զա-յէթ չիւպհէլի օլան պիր նիւմերօսընա կիւվէնմէքտե իտի-լէր։ Մէն զուհուր իտինճէ, ճիւմլէսինին տե եիւզե կիւլ-մէյե պաչլատը. պիրտէն պիրե հայաթը թազե քէսպ իթ-տիլէր. զիրա սէնին սայէի լուԹֆընտա սէլպէսթ օլմագ հագգընտաքի իհթիմալաթըն եիւզտե եիւզ տերէճէտե արթմըչ օլտըզընը կէօրիւյօրլար։

— Եա միրաախօրլո՛ր... քոլերայա նէ՛ գատար միւ-թէէքքիր տիրլեր։ Ազաճըգ սօզուգ ալարագ վէ եախօտ ակկեր ճիւզի պիր պէհանէ իլէ պիր ամճա վէ եախօտ ագրապատան տիկեր պիր քիմսէ պիր սաաթ զարֆընտա եուվարլանըպ կիտիյօր։

— Եա պաչգալարընըն մէմուրիյեէթինէ կէօզ տիքէն-լէր... քոլերանըն իւզերինէ նէ՛ պէօյիւք իւմիտլեր գօ-յօրլար։

Մատմուազէլ Մոտէսթ.— Քոլերա նէ՛ գատար սա-տագաթ եէմինլերինի հագըգաթ սուրէթինէ թահվիլ ի-տէճէք տիր. նէ՛ գատար չաբգընլար լաթիֆ վէ զահմի-զաճ գատընլարա էօլիւնճէյէ գատար քէնտիլերինի սեվէ-ճէքլերինի վատ իթմիչլեր տիր. պու վահչիլեր սէօզլերին-տէ պու գատար սաատը գալաճագլարընը սալա մէմուլ իթմէզլեր իտի։

Նինի-Մուլէն. — Էֆէնտիլէ՛ր, չու մէչհուր ըհտամըն տէտիյի կիպի, եարըն պէլքի տե տիւնեանըն սօնընճը կիւ-նիւ օլտըզընտան, ալթ իւոթ օլմուշ տիւնեա օյունընը օյ-նամայը թէքլիֆ իտէրիմ. ըճա իտէրիմ քի պու գատըն-

Digitized by Google

լար պիզի թահրիք իթսինլէր , պիզէ մէյտան օգուսընլար, պիզի իգաճ իթսինլէր , պիզտէն պուսէլէր գաբսընլար, պիզիմ իլէ իֆրաթ սէրպէսթլիքլէ հարէքէթի իթսինլէր վէ հաթիթա ; նէ՞ օլմազ իհթիմալի վար , ատամ էօլմէզ ա՛, պիզի քէմալը չիտտէթլէ թահգիր իթսինլէր . էվվէ՛թ , պէնի թահգիր իթմէլէրինէ միւսաատէ իթմէյի ալէնէն վատ իտէրիմ: Պինաէն ալէյհ , է՛յ Մուհամմէթ , պէնիմ կիպի ֆագիլէթլի վէ մահճուպ պիր էրկէնին եիւզիւնէ է՛ն զիյատե գատա սապա թահգիրաթը եաղտըրտաբագ պէնի չէրէֆեսապ իտէպիլիրսինիզ :

Պու սէօզիւ միւթէագրիպ մէյգում մատմուազէլ Մոտէսթէ տօղրու էյլիտի իսէ տէ , գըզ տիվանէ կիսպի կիւլէրէք քէնտիսինի կէրի եիմտի : Նինի-Մուլէնին չու կիւլիւնճ թէքլիֆի՝ գահգահալարըս թէլագդը օլընտը , վէ այշ ու իչրէթ եէնի պիր չէվգ ու չաթարէթ քէտպ իյլէտի :

Պու չիտտէթլի կիւրիւլթիւ արասընտա , էվվէլճէ պիր գաչ տէֆթալար ղըյաֆէթ սալտսընա կիրմիշ վէ մուզտաբըպանէ պիր չէհրէ իլէ թավանը կէօսթէրէրէք արգատաշլարըյա գօնուշմըշ օլան խըտմէթքէար՝ պէնզի ուշմըշ վէ աւթ իւսթ օլմուշ օլտըղը հալտե թէքրար իչէրի կիրտի , վէ սուֆրաճը խըտմէթինի կէօրէն չախսըն եանընա կիտէրէք , ղայէթ եավաշ վէ հէյճանըլը պիր սէտա իլէ .

— Կէլտիլէր . — տէտի :

Սուֆրաճը . — քի՞մ :

Խըտմէթքէար . — (Թավանը կէօսթէրէրէք .) Պիլմէյօր մընընըզ . . . եօգաւրքի իչուն . . . :

Սուֆրաճը . — (Թէլաշա տիւշար օլարագ .) Ա՛հ . . . նէ՞րէտէ տիրլէր :

Խըտմէթքէար . — (Գօրգտըղընը իյմա իտէր պիր սուրթէաե պաչընը սալայարագ .) Շիմտի եօգաւրը չըգտըլար . . . եօգաւրտա տըրըլար :

Սուֆրաճը . – Եօգաւրտա՛ մը... ուսթա նէ՞ սեօյլէյօր :

Խըտմէթքեաը . – (Տավէթլիլէր իւզերինէ կէօզ կեզ-տիրէրէք .) Ուսթա սօն տէլիէճէ ալթ իւսթ օլմըշ տըր . . . նէ՛ եաբաճաղընը պիլմէյօր . . . պէնի սիզէ կէօնտէրտի :

Սուֆրաճը . – (Ալընընը սիլէրէք .) Մէնի պանա՞ մը կէօնտէրտի . . . պէն նէ՞ եաբասպիլիրիմ . . . պու չէյ օլաճագ իտի . . . պունտան գուրթուլմագ իհթիմալի եօգ տըր :

Խըտմէթքեաը . – Պէն պուրատա տուրսամամ . . . պիր չիմոի պաշլայաճագ տըր :

Սուֆրաճը . – Բէք է՛յի եաբաբարըն . չունքի պու սօղ-ղուն չէհրէ իլէ զաթէն նազարը տըդգամըդը ճէզպ իթմէկ յէ պաշլատըն , հայտի կիթ ուսթայա սեօյլէ քի իչին սօնընա պէգլէմէկքտէն պաշգա չարէ եօգ տըր :

Պու կիւրիւլթիւլու այլ ու իչրէթին կիթտիքճէ տը-թան չամաթասը ալասընտա , չու վագըա հէման տա հիչ քիմսէնին նազարը տըդգամընա չարըմատը :

Մա մաֆիհ տավէթլիլէր ալասընտա պիր քիմսէ վար ըտը քի , ասլա կիւլմէյօր վէ իչմէյօրտը . պու քիմսէ պիզ զաթ Գուշ-Թու-Նիու օլուպ , պիչարէ՝ մահզուն վէ սապթի պիր նազարլա հաթայա պագըյօր , վէ էթրաֆընտա ճէ-րէյան իտէն չէյլէրին եապանճըտը իմիչ կիպի , պէօյլէ պիր չէնկիքտէ դայէթլէ բարլագ վէ չաթարէթլի օլաճագ օլան գրաֆիչա Պաքանալը տիւչինիյօր իտի : Էլան պիր մուհապպէթի չէտիտէ իլէ սէվմէքտէ օլտըղը պու դըզընն խաթըրէսի՝ վագթ վագթ գինընինէ կէլէրէք քէնտիսինի սերթէմիլիյինտէն ույանտըրան եէկեանէ վիւլահազա իտի :

Ղարիպի չուրսատ քի , ժագ պու ժասթարա կիւրու-հընա եաղընըդ պիր սէպէպլէ իչթիրաք իթմէկ յէ մուվա-ֆագաթ կէօսթէրմիչ իտի . օ սէպէպ տէ՝ պու մէճնունա-նէ չէնկիլին՝ Սէֆիդ իլէ կէչիրտիլի գարնավալըն սօնընճը կիւնիւնիւ , եանի մասքէլի պիր պալօ կիճէսինտէն սօնդա վուգու պուլան սապահ թաամընը իթմէթ իթմէկքտէ օղ-

Digitized by Google

մասը խոի · պու չէվգամիզ զըյաֆէֆէ էանասընտա գրա-
լէչա պաքանալ՝ զարիպ պիր չահատէֆի գալըպ սախգա-
սըլլա , Ֆրանսայա եագլաշմագտա օլսըղը րիվայէֆէ օ-
լունան քոլէրա աշգընա խտարէի ագտահ խոէրէք · ե եա-
շամագ արզուսընտա պուլընանլարը էսիրկէմէսի վէ պիրի
պիրինտէն այրըլմագ խոթէմէ յէնէլէրի տէ պէրապէրճէ էօլ-
տիւրմէսի ինչուն , քոլէրա աշգընա իչէիմ » տէմիշ խոի ։

ծագ՝ պու սըրատտա պու քէտէրնագ աէօղլէրի տէր-
խաթըր խտէրէք , տէրին պիր միւլահազաթ տէխտասընա
տուլմըշ ըսը ։ Մորոք մէրգուսմըն մէշղուլյէէմի զիհնիյէ-
սինի Ֆարգ խտէրէք , եիւքսէք պիր սէտա իլէ ·

— Պագատան ա՛, ծա՛գ · · · արթըգ իչմէ յօրսըն · շա-
րապտան օսանտը՞ն մը · · · րագը՞ մը խոթէրսին · · · կէթիրթի-
տիրէ յի՞մ մի · — տէտիքտէ , ծագ քէմալը չիտտէթլէ ·

— Պանա նէ՛ րագը , նէ՛ տէ չարապ լագըմ տըր · —
տէ յու ճէվապ վէրտի , վէ պատէհու եէնիտէն միւլահա-
զաթ տէրեասընա տալտը ։

Մորոք ճէպրէն կիւլիւմսէյէրէք , վէ կիթ կիտէ սէ-
տասընը եիւքսէլտէրէք ·

— Հագդըն վար տըր , ծագ , քէնտինի պագատագ
բէք է յի եաբըլյօրսըն · · · պէն րագըտան պահս խտէրէք
տիվանէլիք իթտիմ · · · պէօյլէ պիր գէմիտա պիր չինչ
րագընըն գարշըսընտա օթուրմագ՝ տօլու պիր տապանճա-
ՆԸՆ ադղը մուգապիլինտէ տուրմագ գատար թէհլիքէլի
տիր · — տէտի ։

Գուշ-թու-նիւ իչկի իչմէք հագդընտագի ճէսարէթի-
նին պէօյլէ չիւահէ թահրընա վազ խտիւտիյինի կէօրիւն-
ճէ , հիտտէթլի պիր չէհրէ իլէ Մորոքըն եիւզիւնէ պագ-
տը , վէ նըսֆէն սէօնմիւշ օլան չուլէի գէքեավէթի հայ-
ախյէթի զաթիյէսինի միւտաֆաա իթմէք իւզրէ ույանտրագ
տէտի քի ·

— վա՛յ, գօրգագլըղըմտա՞ն նագի մի րագը իչմէք իա-

Digitized by Google

թէ մէկ յօրըմ . . . ճէվապ վէր պապայըմ, Մորթ . . . գօր-
գապըղըմտա՞ն հաչի մի րագը իշմէքտէն իմիհինա խոկայ-
րըմ՝ :

Տաւիէթլիէրտէն պիրի . – (Ծածկա խոհեմապէն .) Հայ-
տի՛, եղկիմ արգատաշ, պիտ հէբտիմիզ տէ պու կիտան ճէ-
սարէթիմիզին ասարըննը կէօսթէրտիք . պա խուսուս պիզ
ազաճըգ խասիաթա օլմագլա պէրապէր Ֆոլէրա բօգընը գա-
պալ իմամէք ճէսարէթինտէ պուլունտուղուզ :

Մորթ . – (Հէր քէսին նազարը տրգդաճը քէնտիսին
իլէ Գուշ-թու-նիւ խոզերինէ աիճ օլընտագընը կէօթէրէք .)
Էֆէնտի՛լէր , պէնիմ եարտագըմ լահիճէտէն իպարէթի
իսի . (Ծածկը կէօսթէրէրէք .) Էկէր պու արգատաչլըղը
թէքնիճիմի գադաթ իմամէք պասխրէթտիպղինտե պու-
ղընը-
մըշ օլսայըտը , ճէսուր տէ յիմ տիվանէ սայըլտաճագ-
պէրէքէմ վէրսին քի շու սըրատա գայէմի թէհղիքէշի օլան
պու կիպի էօյինճիճիլիքէրտէն կէրի տուրտաճագ գա-
տար ագլը վար տըր , վէ պէն . . . .

Գուշ-թու-նիւ . – (Գէօյիւք պիր սապրտըգլըգլա Մո-
րթընն սէօգիւնիւ քէսէրէք .) Եարտա՛ն , խալ չիշէ րագը իմէ
իքի գատէհ կէթիր :

Մորթ . – (Ինանիշէլի պիր թէճաճիւպ թասալայաթագ .)
Նէ եարտագապըն , ծագ, պու խալ չիշէ րագը յը նէ իչուն
չաղըրը յօքսըն :

Ծագ . – (Պարիտանէ վէ գամիի պիր թավը իլէ .)
Պիր տուէլլա իչուն :

Տաւիէթլիէր . – (Բէմտլը թէճաճիւպլէ .) Տուէլլա-
չուն մը :

Ծագ . – Էվէ՛թ . . . պիր րագը տուէլլօսը իչուն .
պէն պիր չիշէ րագընըն գարշընտատա օհնալումագ՝ տօղու
պիր տապանճանըն ադգը մուգապիլինտէ տուրմագ գա-
տար թէհղիքէշի օլարղընը իտտիա իտիյօրսըն, տէ յիվ վի-
թէք է յի , հէր խալիմիզ տէ պիտէր չիշէ տօղուսը րագը ա-

լալը՝ վէ իքիմիզէն հա՛նկըսը կէրի չէքիլմէյէ մէճպուր ալաճաղընը հէր քէս կէօրսուն։

Գուշ-թու-Նիւնիւն չու ղարիպ թէքլիֆի՝ պաղըլարը թարաֆընտան մէսէրըէթ ավազէլէրի վէ պաղըլարը թարաֆընտան ատա հափիգի պիր էնտիշէ իլէ թէլաֆգը օ-լուռնտը։

Պաղըլարը. – Եաշասո՛ն, չիշէ բէհլիվանլարը։

Տիկէրլէրի. – Խա՛յր, խա՛յր, պէօյլէ պիր եարըշ բէք թէհլիքէլի տիր։

Պիր պաշգատը. – Էվվէ՛թ, պէօյլէ պիր մուճատէլէ չու ըրըտտա ախլահ իլէ տուէլլօ իթմէք գատար վէխիմ տիր։

Մորթ. – (Շէյթանի պիր թէպէսսումէ.) Ինչիքո՛յօր մըսըն, ժա՛գ, թէհլիքէ էօնլիւռտէն չէքիլմէք խոթէ յիպ խոթէմէհիյինի չիմտի կէօր։

Ժագ, թէհլիքէի վագըայը քէնտիսինէ եէնիտէն իսթար իտէն չու սէօզլէր իւզէրինէ, զիհնինէ նակէհանի պիր ֆիքր վարխտ օլմուշ կիպի պիրտէն պիրէ սարսըլտը, պաշընը մաղրուլտանէ պիր սուրէթտէ եօգարը գալտըրտը, եանագլարը խաֆիֆճէ գըզարտը, սէօնուք կէօզլէրինտէ մէչուտ պիր մէմնունիյէթէ էսէրի կէօրիւնտու, վէ մէթին պիր սէտա իլէ։

— Պագսան ա՛, կարսօ՛ն, սաղը՛ր մը սըն, սէնտէն իքի չիշէ րահգը խոթէ՛մէտիմ մի. – տէտի։

Կարսօն «Ինչի՛ կէթիրիյօրըմ, էֆէնտի՛մ» տէյէրէք, պու իշրէթի գավղասը էսնաըսընտա ճէրէյան իտէճէք վագըտտան տօշայը ատէթա իւրքմիւշ օլտըղը հալտէ տըշա-րը չըգտը։

Ժագըն տիվանէճճ վէ թէհլիքէլի գալտըրը՝ տավէթ-լիլէրին էքսէրիյէթի թարաֆընտան ալգըշլարըա թէլաֆգը օլուռնտը։

Նինի-Մուլէն օթուրտըղը սանտալիէնին իւզէրինտէ

Digitized by Google

սալանարագ , վէ այագլարընը եէրէ վուրարագ վար գուվ-
վէթիլէ .

— Բաքոս վէ սուսըգլըղը՛մ . . . գատէհիմ վէ գու-
բամ . . . պօղազլար աշըլըը . . . րագը՛ , իմտատա կէ՛լ . . .
պօլը՛ւգ , պօլը՛ւգ . . . — ատ յու հայգըրտը , վէ հագիգի
պիր ճիրիտ բէհլիվանը կիպի մատմուազէլ Մոհէմմէթին եիւ-
զինիւ էօքտիւ . պատէհու պու հարէքէթինի մազուր
կէօմթէրմէք իւզրէ , իլալէի մէգալ իլէ .

— Է՛յ Մուհապպէթ , սէն կիւզէլլիք գրալիչասը օլա-
ճագսըն . . . պէն տէ սանա զալէպէ իթմէք սատատէթինի
չիմիտէն թէճրիւպէ իթմէք իսթէյօրըմ . — տէտի :

Պուննըն իւզէրինէ տավէթլիլէրը հէր պիր աղըզ .

— Րագը՛ , րագը՛ , պօլը՛ւգ . . . ատ յու հայգըրտըլար :

Նինի-Մուլէն . — (Շէվգ իլէ .) էֆէնտիլէր , սատէհիլ-
Քոլէրանըն (ժագըն) պիզէ կէօմթէրտիյի հիւանիւ միսալա
գարշը պիզ գայտսը՞զ մը տուրաճաղըգ . օ մանգրուրանէ
պիր սուրէթտէ րագը ըսմարլատը . . . պիզ տէ քէնտիսինէ
բօնճ իլէ մուգատապէլէ կէօմթէրէլիմ . . . :

— Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ , բօնճ իլէ մուգատապէլէ կէօմթէ-
րէլիմ :

Նինի-Մուլէն . — (Շիտտէթլի պիր սէտա իլէ .) Պագ-
սանա՛ , կարսո՛ն , պուրատա պէօխիւք պիր բօնճ եագմադ
իչուն պիր գազանընըզ , պիր թէնճերէնիզ , պիր թէքնէ-
նիզ , վէլ հասըլ պէօխիւք պիր գապընըզ վա՞ր մը սըր :

— Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ , պապիլոնեացլարա մախսուս
պիր բօնճ . . . :

— Պիր բօնճ կէօրիւ . . . :

— Պիր բօնճ օգիյանօսը . . . :

Նինի-Մուլէնին թէքրիֆի պու կիպի թապիրաթը միւ-
պալաղաքեարանէ իլէ գապուլ օլունտու : Նինի-Մուլէնին
հայգըրմասը իւզէրինէ կէլմիշ օլան կարսօն՝ մուզաֆֆէ-
րանէ պիր չէհրէ իլէ .

Digitized by Google

— Ինչո՞ւ գաղտնաբար պիտի ապաքեր թէնճիրէմիզ վար տըր, էֆէնտիմ. չիմտիւէ գատար հիչ գուլլանըլմամըշ տըր. Ան ատը օթուզ չիշէ քօնճ ալըր. — տէհաքատէ, Նինի-Մուլէն.

— Էօյլէ խոհ թէնճիրէ յի պուրայա կէթիր. — տէ յա՛ւ էմր ինէտուի վէ տավէթ լիէր հէր պիր տաղըզ.

— Եաշասո՛ն թէնճիրէ. — տէ յա՛ւ ապաղըտըգըտ:

Նինի-Մուլէն վահչիյանէ պիր տուրէթտէ հայգըրատագ.

— Կեաթաճան, թէնճիրէնին իչինէ աէ տիկիրմի շիշէ քիլոտան տաղըտը, ալթը քէնէ չէքէր, օն իքի լիմոն, պիր չէպըրա տաղըչըն վէ հէր թաւուաքընա տա ատթէշ գօյ. — տէհաք, վէ հուզուտար եփնէ հէր պիր տաղըզ.

— Էվէլէթ, էվէլէթ, հէր թաւուաքընա տա ատթէշ գօյ. — տէ յա՛ւ թէքրաւէտտըր:

Նինի-Մուլէնին թէքլիֆի ուժուրսուզ պէշ չայէթ վէ շաքարթէթինէ եէնի պիր ղաւրէթ վէկտի. հէր թաւուաքտան տհուրմա տհօղուշ տհիվանճ սեօզլէր պիրի պիրինէ գարըշմագտա, վէ իլճէտի կիւնիւ ալէնքի ատ տհունատա պուլլանմադընտան պրա կիւն հէր նէ՛ ճարաբրատա գաթ լանմագ լազըմ կէլէճէ յի պէհանէսիյլէ վէ ճահօտ անուղըն աղընտան պուսկէրին շաքըրտըրը իչիխիլմէքտէ իտի:

Նահկէհան, պուզլէն ա՛ն պէօյուք շահմարթալար ատրաբընտա պիրէ հիւքմիկտոհա օլան պիր ահուքէթ էնանաբլըտա, պիյանքօ տաղըտընըն իւսմի գաթընտան պաղը տէրինի վէ ճունատաղամ տաղըտէրը իչիխիլտի. պուղըն իւզէրինէ տավէթ լիէր սիւքիւթ իտէրէք էթրաֆը տինլէմէ յէ պաշլատըլար:

7

ՐԱԳԸ, ԵՒՆԷ ՐԱԳԸ

Տավէթլիլէրի տիւշարը թէաճճիւպ իթմիշ օլան տարպէլէրին ղարիպ կիւրիւլթիւախ պիր գուշ սանիյէ սօնրա էվվէլքինէն տահա չիտոէթլի վէ տահա սիւրէքլի պիր սուրէթտէ թէքրար իչիտիլմէյէ պաշլատըղընտան, տավէթլիլէրտէն պիրի.

— Կարսօ՞ն, պու կիւրիւլթիւ՞նէ՞ տիր. — ասէյու սօրսուս։

Կարսօն արդատաչլարըյլա էնտիշէլի պիր նազար թէաթէի իթտիքաէն սօնրա, քէքէլէյէրէք տէտի քի.

— Մօսիէօ... չէյ... եանի՛...

Նինի-Մուլէն. — Նէ՞ օլաճագ, ա՛ ճանըմ, պէնպէլլի պէտխուդ վէ թիթիզ պիր քիրաճը վէ եա տահա սօղրուսը էյլէնճէ տիւշմէնի պիր հայվան օլմալը քի, չօգ պատղըմամըզը պիզէ իւլթալ իթմէք իչուն ոէօչէմէ յախթասընա վուրըյօր։

Րէասամըն չակիրտի. — (Միւթէհաքքիմանէ պիր թալղասա.) Օ հալտե գահտէի ումուսիյէէյէ րհայէթ իթմէլի իզ. պիր խանէ սահիպի վէ եախօտ պիր քիրաճը սիւքիւթ խոխլմէսինի թալէպ իտէճէք օլուրսա, րհվայաթը թարխխիյէ մուճիպինճէ միւմքին օլուրսա գուլագլարընը սապըր իտէճէք սուրէթտէ պիր չամաթա իլէ մուգապիլէ կէօսթէրմէք լազըմ կէլիր։ Թավանն արալարընտա հէմճինվար օլան տէվէթլէր մապէյնինտէ միւնասէպաթ վէ մուամէլաթ պու եօլտա տըր։

Անագըգ քիւթահիանէ օլան պու լաթիֆէ՝ ումուսընն

Digitized by Google

գահգահալարը վէ պրավօ սէտալարը իւէ թէլագգը օլունտը։ Պու վէլվէլէ էանասընտա Մորոք կարսօնլարտան պիրինի իսթիճվապ իւէ մահճուզ օլան ճէվապը ալմըշ օլտըղընտան, չամահթայը պաթթալ իտէճէք գատար քէսկին պիր սէտա իւէ.

— Ըէօզ իսթէրիմ. — տէյու հայգըրտը։

Մասխարալար հէր պիր աղըզ քէյֆի պիր չէհրէ իւէ.

— Ըէօլէվճէյէ վէճէրուն աընըզ. — տէյու պագըրտըլար։

Մորոքըն սէօզիւնիւ միւթէագըպ քէյտա օլան պուքիւթ էանասընտա, թավան ատրասընտան կէլէն ատրպէէլէր պու տէֆթա ուսհա սիւքրանԼը պիր սուրէթտէ թէքրար իչիտիվէքտէ օլտըղընտան, Մորոք մէնհուս պիր թէպէսսիւմլէ.

— Քիրաճընըն գապաչնաթը եօգ տըր. քիրաճը պիրիմ էյլէնճէյիզէ մուխալիֆէթի իլէմէյէ մուգթէսիր տէյիլ տիր. — տէտի։

Նինի-Մուլէն. (Գատէհինի պօշալտարագ.) էօյլէ իսէ ատըզը կիպի նի՞չուն տէօշէմէյէ վուրըյօր։

Մորոք. — (Քէսկինն վէ գաթի պիր սէտա իւէ.) Վուրան քիրաճը աէյիլ տիր, ա՛ ճանըմ... քէնտի թապուրթընը մընիսայօրլար....

Պու սէօզ իւզէրինէ սալա տէրուննտէ նակէհանի պիր տիւքիւն թէյտա օլտու։ Մորոք սէօզիւնիւ չու եօլտա աէվամ իյլէտի.

— Քէնտի թապուրթընը՞ մը տէտիմ... խայր... եանընըտըմ... թապուրթլարընը տէյէճէքտիմ... զիրա վագիր բէք վիւսթաճել օլտըղընտան, չօճուգ իւէ վալիտէյի պիր թապուտա գօյօրլար։

Ձինինէթ. — (Կարսօնա խիթապէն.) Պիր վալիտէյի՞ մի... էօլէն պիր գատընը մը տըր։

Կարսօն. — (Մահղունիյէթլէ.) Էվվէ՛թ, մատամ, եիւկիրմի եաշընտա ֆագըրը պիր գատընճըղագ տըր. հէնուզ

մեմեսոե օլան քիւշիւ գլըղը տոխոք քենտոխինտեն այիր ասղ ասնրա էօլտիւ . . . այիւթիւն պու հալլերը իչի տատղ ակւրմէտոք . . . ՈւսաթատմըզՂ պու վաղըտանըն սիզին եէ-մէյինիզի հարատմ իտեճէյինիզ տիւշինէրսէք , բենք գիյատեէ էսէճ իչինտէ պուլունըր յօր . ճադաթի պու ճէլատքէճի էմ-վէլտէն քենճի իտեմէզ իտի . գիւա պու գատընդան տիւն տապահ հիչ պիր չէյոի եօզ ըտը . մուղայիրի օլարադ , եիւքսէք սէտա իլէ թէզաննի իմմէքտեէ իտի . քենտիսինտէն տանճա մէսրուր ոլէ տահա պէչաչէճի պիր քիմսէ օ-լամադը ըտը :

Գու սէօզլէր իւզէրինէ , պու մէսրուրանդ մէնղադրէ իւզէրինէ պիրտէն պիրճ պիր բէրտեէ նէս ու մանճէմ եա-յըլըտը . նէչճի չարադ իլէ գըղադրըղ օլան չէհրէզէրինի քեաճճիճինտե մահզունիյէճի վէ մաղմուժիյէճի ասարը բէ յտա օլտոս , վէ պիր թադադութա գօյուզ մընդատադտա օլտըգըտարը վադիտե իլէ չօճուգ հադգընտա իսթիհզայա գօյուլմադա հիչ քիմսէ ճեսարէճի իտեմէզտի :

Օրմանըգտա հասըլ օլան ուրքութ օ՛ տէրէճէճ տէրինի իտի քի , տասմէճի ինէզտէն ադագըտարընդը գըսըգ լէհնէճի-ճիւալէրի իչտոխտուճուքտուճ իտի . չէքիճինն սան տատրպէէրի հէյբ քէտճն գադպինտէ մաճէնիսադ պիր տուրէճտէ ադքսէն-տադ օրմանգտա իտի . տանընդարդը քի օ վադգիա գատտար հադար իտոխտուի օշան հրդտախտադը մուքէտտաճրանէ էվվէլ-ջան տատրէճ վէ պէչաչէճի մեգտանինա գաիմ օլաճադ իտի : Վադգիա բենք գատճի օլտուգընտան , պէճօյուք պիր տատրպէ ենտիրդրէճ , հիսգն տե տահղէճէճ նալի օլան գալղէէրի ճեսատէճէճենտոխտուճ լադդմ կեմէքտեէ իտի . գիւա պոգը նիւքսէր չեհրեզէր պիրտէն պիրճ սօնմյուշ վէ պոգդը գըրմըղդը գօւլգադար տատխի պէյմ պէյտադ քէսիլմէյ իտի . Նինի-Ոտաչէնին գօւլադգադտը տատխի պոե գատպէէտէն իտի :

Գուշ-թօւ-Նիւ իտէ պիրճ աքս ճէտատէճէճ վէ ճիւրէ-թինէ թէճգիտ իմմէքտեէ օլտուպընտան , տէրմանտոգուդ

սեպհականէ գամպուրլաշմըշ օլան պէյինի տօղրուլթմըշ վէ չէհրէսի խաֆիֆճէ գըզարմըշ օլտըղը հալտէ .

— Գաղան ա՛, կարաօ՛ն, բագը չիչէլէրի, քանճ նէ՛ր էտէ գալտը . . . հայ՛, եէրէ պաթմասը չէյ . . . տիրիլճէրի իւրքիւթմէք էօլիւէրիճ մի գալտը . — տէտի :

Տավէթլիլէրտէն պաղըլտըը թէէվինի էֆքեար իթմէք իհթիյաճընը հըսս իթմէքտէ օլտըգլարընտան , հէր պիր աղըզ .

— Գուշ-թու-նիւնիւն հագգը վար . մահզունիյէթ եէրէ պաթմըն . էվվէ՛թ , էվվէ՛թ , քօնճ , քօնճ . — տէյու հայգըրտըլար :

— Քօնճ իլէրի՛ կէլմէն . . . :

— Փէտէր եէրէ՛ պաթմըն . . .

— Եաչասը՛ն մէաէրըէթ :

Պու սըրատտա կարաօնլարտան պիր սալա գաբուսընը աչարագ .

— Իչթէ քօնճ , էֆէնտիլէր , — տէտի :

Տէհչէթլէ քէսալի զաաֆ իթմիչ օլան ֆիքիրլէրէ գուվվէթ վէրէճէք օլան պու ալէվլի իչկի զուհուր խանճէ , սալա չըզըննճա պլուալօ աէտալարըյլա տօլտաս :

Կիւնէչ հէնուզ ղուրուպ իթմիչ խտի : Ջըյաֆէթ վուդու պուլմագտա օլան պու սալա ուզուն վէ տէրին վէ բէնճէբէլէր սէյրէք , տար վէ գըրմըզըը բամպաշգա գումաշընտան մամաճ բէրտէլէր իլէ նըսֆէն մէմթուր օլուպ , հէր նէ գատար հէնուզ կիճէ օլմամըշ ըտը ըսա տա , պիր կէնճ սալանըլն տիկէր ուճը աաէթա պիւս պիւթիւն գաըրանլըգ իչինտէ գալմըշ ըտը : Պու սըրատտա իչի կարաօն՝ ալթուն կիսի բաըլայան ճէսիմ տիր պագըր գազանըն քըի գուլըքնա պիր տէմիր չուպուգ կէչիրմիշ օլտըգլարը հալտէ քօնճը կէթիրտիլէր . իչպու գազան տէրտունինտէն ըէնկճաբէնկ սէվվէր չըգմագտա ըտը : Ալթէչ կիսի եանմագտա օլան իչկի՝ պիր ազ էվվէլ իւղէրլէրինէ չէօքէն

տէհղեթ վէ էլէմի ունուԹմադա պաշլամըշ օլան տավէքքէլերին մէսէլըսէթ տարաքնտաշմասանըն իւզերինէ գօնուլտու։

Գունըն իւզերինէ Գուշ-Թու-Նիւ մէչտան օգուրճասընա պիր Թավը իլէ Մորոքա խիԹադէն.

— Բօնճ Եանըզ գըվամընը պուլընճայա գատար պիզ տուէլգամըզը իճրա իտէլիմ. սէյիրճիլէր հանկըմըզ գալէպէ իԹմիշ օլտըղըմըզը մուհաքէմէ իտէճէքլեր տիր։ — աէսի, վէ պատէհու կարօնըն կէԹիրմիշ օլտըզը քըլ չինչէ րագըյը խասմինէ կէօսԹէրէճէք.

— Մէլահընը ինԹիխապ էԹ. — տէտի։

Մորոք. — Սէն ինԹիխապ էԹ։

Ժագ. — Բէք էյի... իշԹէ սէնին չիշէն... վէ գաատէհին... Նինի-Մուշէն մուհաքէմէ էԹսին։

Նինի-Մուշէն. — Պէն գարտալը պիր եէրտէ իճրա օլունան պէօյլէ պիր եարըշտա հաքիմ օլմագտան գաչընմամ. եալընըզ սիզէ շուրասընը էվԹար իտէյիմ քի օյնապըզընըզ օյուն բէք ադըր տըր, վէ էֆէնտիլէրտէն պիրինին տէտիյի կիպի, պէօյլէ պիր զէմանտա պիր րագը չիշէսինի ադըզա ածմագ՝ տօղու պիր տապանճայը ապըզա ածմագտան տահա Թէհլիքէլի տիր վէ...։

Ժագ. — (Նինի-Մուշէնին աէօգիւնիւ քէսէրէք) Ամէճ գօմանտասընը վէրինիզ, էվԹիյար տօվմըմ, եօգսա գօմանտայը պէն վէրէյիմ։

Նինի-Մուշէն. — մատամ քի իսԹէյօրսընըզ, էօյլէ օլսուն։

Ժագ. — Պագ, շիմտիտէն աէօյլէյիմ, իշմէքտէն էն էվվէլ քիմ ֆէրագէթ իտէրսէ, մադըրսա օլմուշ ատտ օլունաճագ տըր։

Մորոք. — Բէք էյի։

Նինի-Մուշէն. — Էֆէնտիլէր, տըգգաթ իտէյիմ... իշիէն գատէհլէրէ պագալըմ... լաքին էվվէլա չիշէլէրի

մուսաների օրհասական ընդհարումը . . . զիրա հետ չէ յանէն էվիկել սիրահարուտա միւսաների պուլենտով լսելու տըր :

Գու հաղթութեգլար էմուսաքնուտա , սաղա ակրունինուտ տերին պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէքտէ իտի : Յանկերին էքզերիսինին գալսի գօնգը կէթիրիլմէսի իւզերինէ ազացըգ քէսպի գուվվէթի իթտիքտէն սոնրա , պիր թապըմ հիւզնէնկիզ միւհաֆազայի թէքտիրիլէ նէնիտէն կիմսէյի չէ պաշլամըշ ըտը . հէր քէս Մորտքն վնազուխտ սէպեպիյէթի վէրտիյի պաս տեհլիքէլի տուէլլոնըն թէհլիքէսինի միւսահիմ սուրհմտուէ հըրա իթմէքտէ իտի : Գու թէհիարաթ թապուր վազըտապընըն հատը իթտիյի միւսահաֆաթը միւտահիշէ յէ ինդրամամ խոխթէք , հոզպարըն չէհրէսինի ազ չօգ մաղմուտ իթմէքտէ իտի : Տանկերին էլտէն պապըլատը քէնտիէքինի ինէրին կէօռթէրմէյէ չալըշտըտա ըտըլատրա տա , պէշպէնի վազըտապը մէճպասըի օլտըդը կէօրթուլմէքտէ իտի :

Գազէն էօյէ հալդեր վար տըր քի , ե՛ն ճիւզի չէյլեր պիրէյ պէօյիւք պէօյիւք թէհէլուաթը մուճթահ օլտու : Եօգաւրըտա տէօյլէսինիդի վէնցէ , կիւնէչինն զուրաձաթատան սոնրա գարանլըգ իչպու պէօյէտ սաղանըն պիր գըսմընըդը խոմիւշ իթմիչ օլտուդընտան , օ թաւարֆլարտա օթուրան տախմինիներ նապընըդ բօյնըն բարըյէ ըտը իւչ թէնէքէ խոխոմիչ իտիլեր . մալիւմ օլտուդը իւզրէ , խոբէրսիզ ալէմի չէնջլեր իւզէրինտէ մահման պիր լէճի նէչր իտէր . պու սէպապէ բէնճերէլերտէն ուզագտա օթուրան պիր իսայդը տահմինինէրտին չէնթրէյէրի գարշը վէ հէման տա տէհլիքէնպիդ պիր ժէնգատէ խոյէ իթմէքտէ իտի :

Ըէսասամ պու թէմաշաի գարիպտէն հէր քէտտէն պիյատե միւթէհսիր օլարագ .

— Ծու ռասանդըն ուճքնտա պիրի պիրիմիդէ պագալդի . եհէզիճիդ օ գատտ խէչիլմանի վէ մարիդի կէօ-

ընդհատեր քո, զայերայա իմ ուրախալու իմինտէ եբեվէք եբե-
յորզ զանո օլուռնը յոր. – տէտի։

Պու լաթիֆէ տավվերվիլէրին քէք տէ ծ գատար խօ-
չընա կիթվէտի։ Պիւրէքէր վէրսին քի ուրգաթ թալէպ
իտէն Նինի-Ա ուլէնին չամաթսալը աեսուտը հուզզարը պիր
տագըդաճըդ խշղալ հալէտի։ Մերգոամ զահիրէն կէօ-
ընանախալունէն առահա զիյաոէ խալխանէ պիր էնտիշէ
իլէ.

– Սիալէշ ՄԷյտանը ասըլտը, հադըր մը սընըզ, եբե-
կիթ չեհվալանըաք. – տէտի։

Մորոք վէ ծադ. – Էվվէլթ, հազըր զըզ, – տէյու ճէ-
վապ վէրտիլէր։

Նինի-Ա ուլէն. – (Էլինի էլինէ վուրարագ.) Էօյլէ կո-
սէ... տաթ Ի չ... տէյտ պագըրտըզ։

ծադ իլէ Մորոք պիրտէր գատէհ ըտագըլը պիր եռա-
տուժնա տաշալմըշլար։ Մորոք գաչէտրընըզ պիրէ օյնատ-
մատը. մերմերտէն չէհրէմի էվվէլէրի թավրը պիթիւթու-
րանէխինի մուհաֆազա էյլէտի, վէ մէթին պիր թավը իլէ
գատէհինի մասանըն իւզէրինէ գօյտու։ Լաքին ծագ է-
լինտէքի գատեհի պըրագտըղը զէման, գալալինտէքի խաս-
թէպէքաեն իլէրի կէլէն խաֆիֆ պիր սինիկ թիթրէմէյինէ
պաչար գլատու։

Նինի-Ա ուլէն. – Իչթէ եիկիթճէ իչմէք պուննա տէր-
լէր... պիր եռատուժնա պիր չիշէ րագընըն չարեէյինի պի-
թիրմէք ատպրտաը մուզաֆֆէրանէ պիր հալէքէթ տիր...
պուրատան պուլունմազտտան հիչ պիրի պէօյլէ պիր չէյ
եաբմայա մուգթէտիր տէյիլ տիր... էկէր սէօզիւմիւ
պինէբէնիզ, պու գատարլա իքթիֆա խոինիզ, ճէսուբ
բէհվանդըզ. – տէտի։

Գուշ-թաե-նիւ. – (Ճէսուրանէ պիր սուրէթտէ.) Ա-
թէչ գօմանատաիրընը վէրինիզ. – տէյու պագըրտը։

Պատեհօս թիթրէք եչինէ րագը չհշէսինի աչտը վէ

գատէհինի տօլտուրմազան էվվէլ, Մորոքա խոխ-
պէն.

— Պագան ա՛, արգատաշ, գատէհ ֆիլան լազըմ
ոէյիլ... չիշէ իլէ իշէլիմ... չիշէ իլէ իշմէք տահա եի-
կիթճէ օլուր... ճէնարէքի իտի՛րմիխին. — տէտի:

Մորոք պու աէօզլէրէ ճէվապ օլմագ իւզրէ, ուճուզ-
լարընը գալըրարագ չիշէնին աղզընը տէւտագլագրնա
կէօթիւրտիւ: Ճագ տախի տէրհալ պու հարէքէթէ իճ-
թիաալ իյլէտի: Չիշէլէր սարըմճըրագ, ինճէ վէ չէֆֆագ
օլտըղընտան, տէրտունլէրինտէքի րագընըն թէտրիճէն ա-
զալտըղը կէօրիւլմէքտէ իտի:

Մորոքըն մէրմէր կիպի չէհրէտի վէ ճագընը ազուզ
թէր տամըալարըլյալ մէօթուր օլան ազղուն վէ զայըֆ լէհ-
ճէտի պու սըրատա տիկէր տագվէթլիլէրին եիւզլէրի կիպի
քօնճըն մահմի ազյասը իլէ թէհնէվիւր իթմիշ իտի. պիլ-
ճիւմէ զալըմանէ մէնզարէլէրին ինանմատա պիլա իխթի-
յար ույանտըրտըղը վահշիյանէ մէրագ տահագաալյար, հէր
քէսին նազարը՝ Մորոք իլէ ճագընը իւզէրինէ տիքքէթիշ
գալմըշ ըտը:

Ճագ րագը չիշէնինի ազ էլինտէ թաւթմըշ օլարագ իշ-
մէքտէ իտի. նահէհան տաղ էլինին քարմագլարընը զայ-
րը իխթիյարի պիր սինիր չէքիլմէտի թէէտիրիյլէ գաբայըզ
սըգտը. սաչլարը պու՛զ կիպի ազուզ օլան ալընմա եա-
բըշտը, վէ պիր սանիյէ գատար չէհրէխնտէ չիտտէթլի
պիր աղրը էսէրի կէօրիւնտիւ. մա մանֆիհ իշմէքտէ եինէ
տէվամ կէօթէրտի: չու գատար քի չիշէնին աղզընը տու-
տագլարընա տայամըշ օլտըղընտան, կիւյա ազուզ ալ-
մագ իսթէյօրմըշ կիպի չիշէյի պիր ատգըճագ աշաղը
ալտը: Պու սըրատա կէօզլէրի՝ պիր թավըր պիֆիւթիւ-
րանէ իլէ իշմէքտէ օլան Մորոքըն խոխհզաքեարանէ պա-
գըշընա թէէատիւֆ իթտիյինտէն, պու պագըշտա թահ-
գիրատիզ պիր մուզաֆֆէրիյէթի էսէրի կէօրէրէք, տիրաէ-

Digitized by Google

յինի պիրտէն պիրէ եօգաւրը գալտըրտը վէ պիր գաչ եու-
ուսմ տահա իչտի ։

Լաքին պիչարէնին գուվվէթի թիւքէնմիչ իտի . սէօն-
մէսի գասիլ օլմայան պիր աթէչի տիւսուզ՝ իչինի եագըպ
խարապ իթմէքտէ իտի . հըսա իթտիչի ազրը բէք չիտտէթ-
լի օլաըղընսան , արթըգ տայանամայըպ պաչը տէվրիլտի,
չէնէլերի քինէտալէնէրէք չիչէնին աղրը տիչչերի արասըն-
տա բաբչալանտը, պօյնու պիւքիւլտիւ , վիւճուտի թիթրէ-
մէյէ զաչլատը , չէք տաէթա քէնտիտինի ղայպ իթտի ։

Մօրթք պու հարի կէօրինճէ կէօզլէրի չէյիթանի պիր
ճէզրպէթլէ բարլայտըտը .

— Թապ . . . օղլում . . . պիր չէյ եօգ . . . գօրգմա . —
ետաի վէ պատէհու էլինտէքի չիչէյի մասանըն խազէրի-
նէ գօյտուդ , Նինի-Մուչէն եարտըմ իթմէք իւղրէ այա-
ղա գազգատը . Նինի-Մուչէն իսէ Գուչթուհինիյիւ պիհու-
ան էչրէ իթուլմամըտա չապալամազտա իտի ։

Շու պուհրանը նակէհանիտէ պիր կէճէնէ քուչէրա ա-
լտընէի կէօրինմէյէքտէ իտի իսէ տէ , տաւչէրի զիչէրի նա-
կէհանի պիր տէհչէթի գատըլտը . գատընալտան պիրի
չիտաչէթլի պիր պինար սըրմատընա տուչտա օլտըղը կիպի ,
պիր տիկէրի տէ աճը աճը հայգըրտըգ պայըլտը ։

Նինի-Մուչէն Թապը Մօրթքըն էչինտէ պըրագտըգ ,
իթիմատտա իթմէք իւղրէ գատույա տոդրու գըչտու . չա-
քին գաբու պիրտէն պիրէ աչըլտը , վէ Նինի-Մուչէն հիչ
տէ մէհաւ իթմէմէյի պիր չախտը կէօպիւ էօնիւնտէ կէօ-
րինճէ , քէմալը թէսաճճիւպլէ կէրի չէքիլտի ։

Digitized by Google

8

ԽՈՓԸՐԷԼԷՐ

Նինի-Մուլէնին քէմալը թէսճճիւպլէ կէրի չէքիլմէսինէ սէպէպ օլմուշ օլան չախա՝ գրալիչա Պաքանալ իսի։ Պիչարէ գըզճըղազ զայըֆլանմըշ, պէնզի ազմուշ, սաչլարը գարըշմըշ, եանագլարը չուգուրլաշմըշ, կէօզլէրի պաթմըշ, էակի պիւսկիւ լիպասլար կիյինմիշ, վէլ հասըլ՝ պուէնճա մէճպուրնանէ չէնլիքլէրին օբարլագ վէ պէշաշէթլի գահրամանը պիր կէօլկէյէ տէօնմիւշ իսի. սէֆալէթ վէ քէտէր՝ մէրգումէնին հայրէթպախշ կիւզէլլիյինի պիւս պիւթիւն սօլտուրմըշ ըտըլար։

Սէֆիլ սալայա կիրէր կիրմէզ տուրտու, վէ արաթըղը սառէմի պուլմագ իւզրէ սալանըն ենի գարանլըղը իչինտէ կէօզ կէզտիրմէյէ պաշլատը։ Նակէհան կէնճ գըզ թիթրէյիպ միւտհիշ պիր ավազէ սալը վէրտի. բօնճըն մահմանի բարըլթըսը իլէ, մասանըն տիկէր ուճունտա ժագը կէօրմիւշ իսի քի, Մորոք վէ տավէթլիլէրտէն պիրի սինիր հարէքէթլէրինի անճագ մէն՝ իսէպիլմէքտէ իսթէր-պունըն իւզէրինէ պիչարէ գըզճըղազ տիւչարը տէհշէթ օլարագ վէ մէրգում հագգընտաքի աչգ ու մահապէթինտէն սեվգ իտիլէրէք, մէսէրլէթ վէ էյլէնճէ զէմանլարընտա չօգ տէֆալար եաբմըշ օլտուգը չէյի պու տէֆա տախի եաբատը. եանի՝ մասանըն էթրաֆընը տօլաշարագ գըյմէթտար պիր վագթ զայագ իսէճէք եէրտէ, խաֆիֆ պիր սուրէթտէ մասանըն իւզէրինէ սըչրատը, չիշէլէրին վէ թապագլարընը արասընտան կէչտի, վէ պիր աթլայըշ-

ա Գուշ-Թու-Նիւնիւն ևանընտա պուլընտը։ Պատէհու մորոքըն օրատա պուլընտըղընը հէնուզ ֆարգ իմմէյէ-րէք վէ աչըգընըն պոյնընա սարըլարագ.

— ժա՛գ . . . ժա՛գ, պէն իմ . . . Մէֆիզ . . . — տէ-յու պաղըրտը։

Գուշ-Թու-Նիւ քէք չօգ տէֆալար իչիմիչ օլտըղը պու սէտայը, թա գալպկեահտան չըգան պու տիլիսրաշ ավազէյի իչիմիչ կիպի կէօրիւնտու. կէօզլէրինի աչմագ-ըզըն պաշընը գրալիչա Պաքանալըն պուլընտըղը թարա-ֆա չէվիրտի վէ տէրունի պիր ահ սալտըրտը. պատէհու չէքիմիչ օլան ազամ վիւճուտի կէվչէտի, սինիր հարէ-քէթլէրի եէրինէ խաֆիֆ պիր թիթրէմէ հասըլ օլտու, վէ պիր գաչ տագըգա սօնրա կէօզ գաբագլարը ազաճըգ աչըլարագ, միւսհէմ վէ սօնիւք կէօզլէրինի նազարլարա արզ իյլէտի։

Տավէթլիլէր տիլսիզ կիպի սաքիթ վէ միւթէհայեիր օլարագ էնտիշէլի պիր մէրագ իլէ պագմագտա ըտըլար։ Մէֆիզ խսե՝ աչըգընըն էօնիւնտէ տիզ չէօքմիւշ օլտըղը հալտէ, էլէրինի կէօզ եաչլարը վէ պուսէլէր իլէ ըսլաթ-մագտա վէ ընչգըրա ընչգըրա աղլայարագ.

— ժա՛գ . . . պէն իմ . . . Մէֆիզ . . . իչթէ սէնի պուլտուսմ . . . սէնտէն այրըլտըմ ըսա գապահաթ պէն-տէ տէյիլ տիր . . . պէնի աֆիվ էթ . . . — տէմէքտէ իտի։

Մ՛որոք՝ չու թէսաոտիւֆիւն պէլքի տէ քէնտի թէսավ-վուրաթընա մանի օլաճաղընը տիւչիւնիւպ հիտոէթլէնէրէք.

— Մէֆի՛լ, պիչարէյի էօլտիւրմէ՛ք մի իսթիյօրսըն . . . պու հալինտէ գալպինի հէյէճանա ուղրաթմագ թէհլիքէ-լի օլաբղընը պի՛լմէյօր մըսըն . . . կէրի չէքիլ. — տէտի, վէ մէրգումէնին գօլունտան թուրթուպ չէքտի։

Պու սըրատա ժագ տախի՝ ըզտըրտապըլը պիր լուլա-տան ուլանմըշ կիպի, էթրաֆընտա ճէրէյան իտէն հալ-լէրի ֆարգ իմմէյէ պաշլայօրտու։

Digitized by Google

Գրավիչա Պաքանալ Մորուքը կէօրիւնճէ տէրհալ թա-նըլյարագ, վէ շաղըն շաղըն եիւզիւնէ պագարագ.

— Սի՛զ . . . սի՛զ սինիզ . . . պէնի ժանգտան այլ-րան սի՛զ սինիզ . . . — տէյու հայգըրտը, վէ ֆագաթ աէօզիւնիւ պիրտէն պիրէ քէստի . զիրա Գուշ-թու-Նիւնիւն աէօնիւք պագըշը քէնտիսի իւզէրինէ մաթուֆ օլաըղնտան, սանըրսըն քի եավաշ եավաշ ճանլանը յօրտու:

Ժագ. — Սէֆի՛զ . . . սէ՞ն մի սին. — տէյու մըրըլտա-տը:

Սէֆիզ. — (Հէյէճանը պիր սէտա իլէ.) Էվվէթ, պէն իմ . . . պէն իմ . . . կէլտիմ . . . սանա սէօյլէյէճէյիմ . . .:

Պիչարէ գըզճըղազ աէօզիւնիւ տէվամ իտէմէտի. էլ-լէրինի պիրի պիրինէ գավուշտըրտը, վէ սօղուն վէ եուա չտամըշ չէհրէմինտէ պիր հայրէթի մէ յուսանէ էսէրի կէօ-րիւնտիւ. պու հայրէթի ժագըն սիմասընտաքի ֆէյվզ էլ ատէ թէղայիւրտէն իլէրի կէլմէքտէ իտի:

Ժագ պու հայրէթին սէպէպինի անլատը, վէ քէնտի-սի տէ Սէֆիվէին սօղուն վէ զայըֆ չէհրէմինէ պագադագ.

— Պիչարէ գըզճըղազ . . . սէն չօգ քէտէր . . . չօգ սէֆալէթի չէքմիշ սին . . . օ գատար տէ յիրմիշ սինքի, պէն տէ սէնի թանըյամայօրում. — տէտի:

Սէֆիզ. — (Թիթրէյէրէք վէ սօղուն չէհրէմի ֆէյվզ էլ ատէ գըզարարագ.) Էվվէթ, չօգ քէտէր . . . չօգ սէ-ֆալէթի վէ սէֆալէթտէն տէ ֆէնա չէ յլէր չէքտիմ.

Ժագ. — (Մ՚ուրթէճաճխպանէ.) Սէֆալէթտէ՞ն տէ ֆէնա մը . . .:

Սէֆիզ. — (Ժագըն աէօզիւնէ տօղրուտան տօղրույա ճէվապ վէրմէյէրէք.) Լաքին սէն . . . սէն տայհա զիյատէ զըտըրտագ չէքմիշսին:

Ժագ. — Պէն պիր ազ էվվէլ հայաթըմտա նիհայէթ վէրմէք իւզէրէ իտիմ . . . սէն պէնի չաղըրտըն . . . պիր տագըդա իչուն տովտէթ իլէէտիմ . . . (Էլինի կէօյտիւնէ

Digitized by Google

ասյաղիա արդեն։) Վիրտ պատրաստակամ տղերը ասահա գնում են ետևից մի ասատատ իմ մեզ լուսինն պիտի ծագի... չիմոխ աչեն կէօրահում... մեքսանչեն եօրէնէյիմ։

Մէքսիկ... – Մէն եղևի յէօնէթմէյիմ... ժապ... իշիէ պէն ասանըրնասըրամ։

ժապ... – Պէնի տինլէ գըզըլամ... եկէր վիտէյոմէ պէրի քիլէ ասանհայ քէսմիա պուլըմայը օլասըբըտը, պան պատար եապամազ ըտը... պիր այտան գիյատե տեր քի, հիւրքե յիմնոխ պիր ամէնչ վար տըր. պան պէնչ ազգար տղայ պէնի եապըպ պիհիխրիյօր։ (Պաշըյա Մ՚ուտքը կէօսթէրե րէք։) Հաթիա պու սէվկիլի տօսթըմ տանիս պան պէնչ պանիա աչէվէնտիրմէկտէն խոտի գալմայը... Պունտան պաշգա, պէն հայհաթըմ էլտէն կիմ տիրի իշաւն քիճ էանիգ իմ մէ յօրտում։ ... չտըշնագ տանէքնտէն վազ կէչմի վէ ազը ու իչրճքիճ վիւպէնէյա օղնաւ օլտըղըտանդ, նիհայէթի ասճգիզ պիր տատիմ օբտահատըր. պան սիպգեայէ պան տօսթըմըն կէօդսիւմտէքի ամէնչի թուճըշտըրտագ էյլէնմէկտէն միւատատ իմ մէ յի թէրճնց իչէտամ. ... Վիր ադ էվվել իչտիյիմ բոգըտանդ պէրի, իչէրիհանէքի ատճէչնէ շուտ բօնճրն ատճէվէրի կիտի թուճըշմագտա օղտըղնատան էմին իմ։

Մատաք.–(Ասանա գըտըրըպտը գալտըրտագտը.) Մէն հէմ տէլի վէ հէմ նանքէօր տնն, ժապ. պէն գուտէհինի տագտրի տըն, ադէն տէ տօլատըրտաւմ... հաթիա պատնատան պէօդ, լէ ատահա բէդ չօդ գիճնոնլատը գատէհ տօտդուշտրտագտադ։

Պիր գաչ ատագըրտատան պէրտ, Մէքսիկ կէօդսինիւ Մ՚ուտքըն հետևգնատէն տյղըտնատագտա ըտը։ ժապ գտյըճի պիր սէտա փչէ Մ՚ուտքա խոհ ատգէն.

— Վիւճաւտեմ եաղմադտա օղնան ամէնչի պիր չօդ գէմանտան պէրտ պէն հաճիէ յօրտըն. քոչերտատան հետգօղրըմ զանն իհմիհինդէր տեչտա պան պեօգլերի տեօյնէյօրըմ։ Պինատէն ալէ յհ՚ պու սեօգիւմ. ատանա գատրդը պիկի հիճք։

տիր , պիր չիքեւայէթ տէյիլ տիր , տօսթըմ. սէն քէմալը մէսէրսէթլէ պէնիմ մէզարըմը գաղըրըմ . . . ֆիլ հագըղա սրա սըրա տիւշէճէյիմ ուչուրումը կէօրէրէք , պիր ա. տըմ կէրի չէքիլիր իտիմ . . . լաքին սէն , մուշֆիգ տօս. թըմ, պէնի քէմալը չիտտէթլէ ուչուրումնան աչաղը ի. թերէք . « Հայտի՛ , կի՛թ , մնախաբա . . . կիթ » տէր խոին. պէն տէ կիտաէր իտիմ, էվվէ՛թ . . . իչթէ նիհայէթ օրթայա եէթիշտիմ . . . »

Գու սէօզիւ սէօյլէյէրէք , Գուչ-Թուանիւ էօյլէ պիր գահպահա գօնաղտը քի , կիթ-տիքճէ տիւչարը հէյէճան օ. լան տավէթլիլէր տօնագաղընըլար :

Մորոք . – (Գարիտանէ .) Օղլում . . . պէնի տինլէ . . . նահիհաթըմա կէօրէ տավրան . . . վէ . . . :

Ժակ . – (Մորոքըն սէօզիւնիւ քէսէրէք) թէչէքքիւր իտէրիմ . . . սէնին նահիհաթլարընը պիլիրիմ . . . սէնի տինլէ. մէքտէն իսէ , պէնիմ պիչարէ Մէֆիլիմէ գօնուչմայը տա. հա գիյատէ թէրճիհ իտէրիմ . . . մէզարըմա կիրմէզսէն էվվէլ , գալտիմտէքի ադրըլը քէնտիտինէ սէօյլէյէճէյիմ :

Մէֆիլ . – Ժա՛կ , տո՛ւս , պէնի նէ՛ գատար մուքէտ. տէր իմտիյինի պիլմէյօրսըն . . . սանա էօլմէյէճէքսին տէ. յօրըմ :

Ժակ . – (Հուդղարը թէճաճիւպտէ պըրագաճագ տէ. րէճէտէ ադրը վէ միւէսսիր պիր սէտա իլէ .) Օ հալտէ սէն պէնի գուրթարտաճագսըն , ազիզըմ Մէֆիլ . էվվէ՛թ , ագրըմ ագայըմա կէլիպ տէ սէնի պէօյլէ սէֆիլանէ պիր գըյաֆէթտէ կէօրիւնճէ , գալտիմտէ պիր թէսէլլի բէյ. տա օլտու . սէպէպինի պիլիրսիսին . . . ղիրա քէնտի քէն. տիմէ տէտիմ քի . « Ջավալլը գը՛ղ . . . պանա վէրտիյի սէօզտէ սէպաթ իթմիշ . . . պէնիմ վազիթըյլա վէրտիյիմ չէ՛յի քէնտիտինէ վէրէճէք օլան տիկէր պիր աչըգ պու. մագտան ըսա , չալըշմայը, ըզտըրագ չէ՛քմէ՛յի , զաղուրէթ վէ սէֆալէթէ տիւչար օլմայը թէրճիհ իթմիշ . . . » Պու.

Digitized by Google

մուլահազա լուհրմը թաղէլէնտիրտի ... պէնիմ պունա րէք զիյատէ իհթիյաճըմ վար ըտը ... զիրա եանը յօրտըմ, վէ էլան տա եանը յօրըմ. նիհայէթ մէտուա օլտում վէ էյլիք հըտա իթտիմ. թէշէքքիւր իտէրիմ, լութֆքեար վէ ճէտուր Մէֆիզիմ... էվվէ՛թ, սէն հէմ լութֆքեարլըգ վէ հէմ տէ ճէտուրլըգ իթտին ... հագդըն վար տըր ... զիրա պէն տիւնեատա սէնտէն պաշգա հիչ քիմսէյի սէվմէմիշիմ տիր ... սէրսէմիլիք հալիմտէ պիլէ՛ տահա էյի օլմատըդըմտան տօլայը պէնի քէտէրլէնտիրէն պիր մուսահապէթիմին խաթըրէսի իտի ... իմտի, թէշէքքիւր իտէրիմ, պիչարէ տօսթըմ, թէշէքքիւր իտէրիմ:

Ժագըն աթէշնաք կէօզլէրի պու սըրատա եաշարմադա պաշլատը, վէ պուդ կիպի տօղուգ էլինի Մէֆիզէ ուզաթարագ, իլավէթ մէգտալ իլէ.

—Էկէր էօլիւրսէմ ... մէհաուն օլարագ էօլէճէյիմ: եաշարսամ ... մէտուտ օլարագ եաշայաճաղըմ ... էլինի պանա վէր ... սէվկիլի Մէֆիզիմ, էլինի պանա վէր ... սէն նամուսքեար վէ ատաթգանէ պիր մախլուգ կիպի հարէքէթ իթտին. — տէտի:

Էլան տիզ չէօքմիւշ պուլնան Մէֆիզ՝ Ժագըն ուզաթարդը էլի թուրաճագ եէրտէ, պաշընը էյդի վէ կէօզլէրինի գալտըրըգ տա աչըգընա պագմաղա ճէսարէթի իտէմէտի:

Ժագ կէնճ գըզա տօղրու էյիլէրէք.

— Ճէվապ վէրմէյօրսըն ... էլիմի թուրմայօրսըն ... նի՞չուն ... ոէպի՞պ. — տէյու հայգըրտը:

Պէտապախի գըզճըղագ պօղուգ ընչգըրըգլարլա մուգաթէլէ կէօսթէրտի. հիճապընտան ատուրմայարագ, ի գատար հագդրանէ վէ նիյագքեարանէ պիր վազիյէթ ալմըշ ըտը քի, ալնը ատէթա Ժագըն այագլարընա տօղուր նըյօր քաի:

. . . վաղ՝ գրավիչ Պաքանալը սիրտը վեր հարեցավ. թինտեն մուխ ածիլով օտարոտ, շուշլը շաշլը չեն ախոհ. պատրաստ չարտաս. ալիտոնին պիրէ չհրճախ թե ղայիւր ուղեցավ, տուատզլատը թե մի ոչ ատարշատը, վե ատեմա քեզ ելէ չէրեզ.

— Մէ՛ք, պէն աչեր թանըրըմ . . . էլիմի թուխ. տամանըն սէպէլի . . . :

Պիչաղճնին փէսի գըտըրատագ աչագիւնիս քեզատի վէ սիրտ տագըգ ափրիլճագ սիրիլճագն ուզատա, պօշուդ գիր աչատա ելէ.

— Պունտան ալէը հաքիա էվվել պէնի հատախանէ. չէ կէօթիւրտիւ քէզիլինտէ, սէն գառնա փէտին քի . . . ծա՛գ, հայտըմ վուզիլինէ մէնին իտեչիմ քի, չատըշանագըմ . . . իճատ իտէրսե տէհճիլ պիր աճքաալէմ ինչինտէ ևաշայա. ճագըմ . . . չագրին նատիճաքտարանէ տագչայճագըմ . . . » Ինձի ե պատնա պէճօղէ վատա իճիւիչ կտուն . . . պէն հիչ պիր վագրի ևապան պէճօղէ իճիւիչ տուր . . . պէճօղէ պատգայըմ, աճագիանիս մուռիտը մը . . . պէնի տանա ինանըչըմ. — ասէտի :

Digitized by Google

Սէֆիկ՝ ժագըն տիզլէրինի սօլումագտա օլան կէօյ-
սինէ պասարագ, ընչգըրա ընչգըրա աղլամագտան պաշգա
պիր մուգապէլէտէ պուլընմասը։

Ղարի՛պ զըտիյէթ . . . սէրխոշլըգ վէ սէֆիհլիք ի-
լէ ատէթա հայվանա տէօնմիւշ վէ հապսխանէտէն չըգա-
լըտան պէրու իչրէթտէն իչրէթէ եուվարլանարագ Մորո-
քըն պիլ ճիւմլէ թէչվիգաթընա թագի օլմուշ օլան պու
ատէմ՝ էօթէտէն պէրու ահվալը րէզիլանէսիյլէ պէրապէր
սէվմիշ օլտըղը պու մախլուգըն սիւքիւթի վագըտաընտան
քէնտիսինէ սատագաթսըզլըգ իլէմիշ օլտըղընը քէշֆ իլէ,
միւտհիշ պիր տարպէ յէ ուղրամըշ ըտը։

Մէրգումըն իլգ հարէքէթի բէգ տէհշէթլի օլտու.
վիւճուտինէն զաաֆ վէ տէրմանսըզլըղը յա պէրապէր ա-
յաղա գալգտը, վէ չէհրէսի հիտտէթ վէ մէյուսիյէթ
ատարըլյա պուրուշմըշ օլտըղը հալտէ, հուզգարըն մուխա-
լէֆէթինէ մէյտան վէրմէքսիզին պիր պուշադ ալըպ Սէ-
ֆիզին իւղէրինէ գալտըրտը։ Լաքին վուրաճաղը սըրատա,
իյգա՝ իտէճէյի ճինայէթտէն իւրքէրէք, պուշաղը պիր հա-
նա ֆըրըլաթտը, վէ չէհրէսինի էլլէրի իչինէ ալարագ պայ-
ղըն պիր հալտէ սանտալիէսի իւղէրինէ տիւշտու։

Ժագըն էլինտէն պուշաղը ալմագ իչուն իւղէրինէ ա-
թըլմըշ օլան Նինի—Մուլէնին հայգըրմասը իւղէրինէ, Սէ-
ֆիզ պաշընը հօգտըը գալտըրտը, վէ Գուշ-ֆու-Նիհնիւն
պայղընըլըղընը կէօրիւնճէ եիւրէյի բարչալանարագ, պիր-
տէն պիրէ այաղա գալգտը, վէ ժագըն մուխալէֆէթինէ
բաղմէն պօյնընա սարըլարագ, ընչգըրըգը պիր սէտա իլէ։

— Ժա՛գ . . . էկէր պիլսէ խոին . . . ա՛հ . . . էկէր պիլ-
սէ խոին . . . պէնի տինլէ . . . պէնի տինլէմէքսիզին մահ-
քիմ իթմէ . . . եէմին իտէրիմ քի հէր չէյի սանա սէօյ-
լէյէճէյիմ . . . (Մորոքը կէօսթէրէրէք.) պու ատէմ լին-
քեար իտէմէզ . . . քէնտիսի կէլիպ պանա տէտի քի . . « ճէ-
սուր օլունըզ քի . . . : »

Digitized by Google

ժագ. – (Ձէֆիզի կէրի իթէրէք, կիթտիքճէ քէսպի զաաֆ իտէն պիր սէտա իլէ.) Պէն սէնի թայիպ իթմէմ... թայիպ իթմէյէ հագգըմ եօգ տըր... պէնի պըրագ տա ըահաթ էօլէյիմ... չիմոի արթըգ պունտան պաշգա պիր չէյ իսթէմէմ... Պէրէքէթ վէրսին քի... հիսապըմը ու-նաւթմամըշըմ տըր... ըագը տուէլլօսընը... գապուլ իթ-տիյիմ զէման... պէն ճաբտըղըմը պիլիր իտիմ։

Ձէֆիզ. – Խա՛յր... սէն էօլմէյէճէքսին, վէ պէնի տինլէյէճէքսին... հէր քէս տախի սէօզլէրիմի իշիտէճէք-լէր վէ գապահաթ պէնտէ օլուպ օլմատըղընը կէօրէճէք-լէր տիր... էֆէնտիլէր... մէրհաւէթէ միւսթահագգ օլ-տըղըմ հալտէ, պանա աֆվ իթմէկսինի ժագտան րէճա ի-տէճէքսինիզ, տէյ՛լմի... վագըա պէն սէֆալէթէ տիւ-չաը օլապագ վէ իշլէյէճէք իշ պուլամայապագ, քէնտիմի սաֆմաղա մէճպուր օլտում. հալ պու քի պու քէյֆիյէթ՝ կիյինիպ գուշանմագ իչուն տէյիլ, իլլա էքմէք թէտարիք իթմէք վէ իսասթա վէ էօլիւմ հալինտէ վէ պէնտէն տա-հա զիյատէ սէֆիլ պուլընան հէմշիրիմէ սըղընաճագ պիր եէր պուլմագ իչուն իտի... պու սէպէպլէ պանա մէրհա-մէթի իտիլէճէք տիր զանն իտէրիմ... (Շիտտէթլի պիր գահգահա գօբաըարագ.) եօգսա պէնիմ կիպի պիր դըզ քէնտի էյլէնճէսի իչուն քէնտիսինի սաթար տէնիլէճէք ի-տի։ (Ցէհէյթինտէն թիթրէյէրէք այլագ պիր սէտա իլէ.) Ո՛հ, ժա՛գ, քէնտիսինի պէօյլէ սաթմագ նէ՛ գաւտար մէք-րուհ, նէ՛ գաւտար միւտհիշ պիր չէյ օլտըղընը պիլսէ՛ն... պունըն իչուն իքինճի տէֆա պէօյլէ պիր մէճպուրիյէթէ գաթէլանմագտան ըսա, էօլմէյի թէրճիհ իյլէտիմ։ Ֆէն-տիմի էօլտիւլմէյէ հագըրլանմըշ իքէն, սէնին պուրատա պուլընտըղընը խապէր ալտըմ։

Պատէհու ժագըն՝ քէնտիսինէ ճէվապ վէրմէքսիզին պաշընը մահզունանէ պիր տուրէթտէ սալլատըղընը վէ հէր նէ գաւտալ Նինէ-Տուշն քէնտիսինի թուրթմըշ ըսա տա,

եինէ քէնտի քէնտիսինին իւզէրինէ եըգըլտըղընը կէօրիւնճէ, էլլէրինի նիյազքեարանէ պիր սուրէթտէ անա ուզաքարադ.

— Ժա՛գ, պիր քէլիմէ... աֆվա, մէրհաւմէթէ տաիր պիր սէօզ սէօյլէ. – տէտի:

Մորոք. – էֆէնտիլէր, Ալլահ աշգընա օլսուն, չու գատընը չուրատան ուէֆ' իտինիզ. տօսթըմ քէնտիսինի կէօրտիւքճէ, չիտտէթլի պիր հէյէճանա տիւշսէր օլույօր. – տէտի:

Պաւ սէօզ իւզէրինէ, փէվգ էլ ատէ հէյէճանա կէլմիչ օլան պագը տավէթլիլէր Սէֆիվզի ուզագլաշտըրմապա չալըշարադ.

— Հա՛յտի, սէվկիլի գըզճըղազ, սէօզ տինլէ..., անը պըրագ տա պիզիմ եանըմըզա կէլ, քէնտիսի իչուն հիչ պիր թէհլիքէ եօգ տըր. – տէտիլէր:

Պիչարէ գըզճըղազ հէօնքիւր հէօնքիւր ազլայարագ վէ էլլէրինի մագամը իչճատա եօգարը գալտըրարադ.

— էֆէնտիլէր, ա՛հ, էֆէնտիլէր, պէնի տինլէյինիզ, վիւատատէ իտինիզտէ պիր սէօզ սէօյլէյիմ... իսթէտիյինիզի եաբարըմ... պուրատան կիտէբիմ... ֆագաթ, Ալլահ աշգընա՛ օլսուն, պիրիսինի կէօնաէբիպ իտնատա իսթէյինիզ... պըրագմայընըզ քի պու հալատէ էօլսիւն: Ա՛հ, պագընըզ, պագընըզ, նէ՛ զալըմ աղըրլապ չէքիյօր... սինիրլէրի նա՛սըլ տէհչէթլի պիր սուրէթտէ չէքիլիյօր:

Տավէթլիլէրտէն պիրի. – (Գաբուլյա տօղրու գօչիրադ.) Հագգը վար տըր, պիրիսինի կէօնտէրիպ պիր հէքիմ չաղըրթմագ լազըմ տըր:

Պիր տիկէրի. – Շիմտի հէքիմ պուլընմազ... հէքիմլէր բէք պիյատէ մէչղուլ տըրլար:

Պիր իւչիւնճիւ. – էօյլէ իսէ տահա ագիլանէ պիր թէտպիրէ միւրաճաաթ իտէլիմ. Օթել-Տիէօ խաստէխանէսի գարշըմըզտա տըր, պու պիչարէ տէլիգանլըյը օրայա

Digitized by Google

նագլ իտէլիմ. օրատա լազըմ կէլէն թէտավիկի իճրա իտէրլէր. մանանըն էք թախթալարընտան պիրիսինի թէճկէրէ, վէ իւզէրինտէքի էօրթիւլիւ տէ եօրդան մագամընտա գուլլանըրըզ։

Պիր չօգ սէտալար. – Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, պու թէտպիր էյի տիր. քէնտիսինի օրայա նագլ իտէլիմ, վէ պիզ տէ շուրատան չէքիլիպ կիտէլիմ։

Ժագ՝ պիր եանտան իչտիկի րագըտան խարապ օլարագ վէ տիկէր եանտան Սէֆիզ իլէ վուգու պուլան միւլագաթընտան հէյէճանա կէլէրէք, եէնիտէն չիտէթլի պիր տինիր չէքիլմէսինէ տուշար օլմուշ ըտը. պու հալ՝ պէտպախթ տէլիգանլընըն ճան չէքիշմէսի իտի։ Քէնտիսինի տուֆրա էօրթիւսիւնիւն ուզուն ուճլարըյլա պաղլատըլար, վէ պատէհու թէճկէրէ խըտմէթինի կէօրէճէք օլան թախթանըն իւզէրինէ եաթըրտըգտան սոնրա, տավէթլիլէրտէն իքի քիչի թէճկէրէյի գալտըրըպ կէօթիւրտուլէր։ Սէֆիզ՝ սոնընճը պիր լութֆ օլմագ իւզրէ, խաստէքխանէյէ գատար ժագա րէֆագաթ իթմէսինէ միւսաատէ իտիլմէսինի րէճա իթմիշ օլտըղընտան, իչպու րէճայա մուվաֆագաթ կէօսթէրիլտի։

Խաստա լօգանթանըն պէօյիւք սալասընտան տըշարը չըգարըլընճա, տավէթլիլէր ումուսէն ֆիրար իթմէյէ պաշլատըլար. էրքէքլէր վէ գատընլար գըյաֆէթլէրինի կիզլէմէք իչուն մանթօլարընա պիւրիւնմէյէ խթիճալ իթտիլէր։ Պէրէքէթ վէրսին քի մասխարալար ալայընըն ավտէթի իչուն խթէնիլէն արապալար վատըլ օլմուշլար ըտը։ Քոլէրայա գարշը կէօսթէրիլէն հագարէթ խիթամ պուլմըշ օլուպ, պու քիւսթախանէ հարէքէթէ իչթիրաք իտէնլէր վազիֆէլէրինի իքմալ իթմիշ օլտըգլարընտան, մուզաֆֆէրանէ պիր սուրէթտէ ավտէթի իտէպիլիրլէր իտի։

Տավէթլիլէրին պիր գըսմը հէնուզ լօգանթանըն պէօյիւք սալասընտա պուլունտըգլարը սըրատա, էվվէլա

ուզագտան իշիտիլտիյի հալտէ մուախխարէն եագլաշմա-
ղա պաշլայան պիր վէլվէլէ Նոթր-Տամ մէ յոտանընտա զու-
հուր ևյլէտի ։

Ժագ լօգանթանըն տըշարտաքի գաբուսընա գատար
էնտիրիլմիշ իտի . Մոլոք վէ Նինի-Մուլէն՝ թէճկերէնին
էօնիւնտէն եիւրիւյէրէք , Օթել-Տիէօ խասթէխանէսինէ վա-
սըլ օլմագ իչուն զալէպէլիք արաապնտա եօլ աչմաղա չա-
լըշմագտա ըտըշար ։ Լաքին զալէպէլիյին չիտտէթլի պիր
թէհաճիւմիւ քէնտիլէրինի պիրտէն պիրէ տուրմաղա մէճ-
պուր ևյլէտի , վէ մէ յոտանըն տիկէր ուճընտա , Նոթր-Տամ
քիլիսէսինին քէօչէսինետ եէնիտէն պիր թագըմ վահչիյանէ
սէտալար իշիտիլտի ։

Նինի-Մուլէն՝ էօնիւնտէ սըչրամագտա օլան պէտ-
չէհրէ պիր ատէմէ խիթապէն .

— Նէ՞ վար , արգատաշ , պու սէտալար նէ՞ տիր . -
տէյու սօրտու ։

— Նէ՞ օլաճագ , պիր աղ էվվէլ ճէսէտի նէհրէ ա-
թըլան գէհիրլէյիճի կիպի , պիր հէրիֆ տահա էօլտիւրիւ-
յօրլար . . . պու մէնզիլէյի սիզ տէ կէօրմէք իսթէրսէ-
նիզ , արգամ սըրա կէլինիզ . . . լաքին տիրսէյինիզի օյնա-
տընըզ . . . եօգսա կէճ եէթիշիրիզ ։

Մէրգում պու սէօզլէրի հէնուզ իրատ իթմիշ իքէն ,
Գուշ-Թու-Նիւնիւն թէճկերէսինի կէօթիւրէն ատէմլէրին
խայլը զահմէթլէ աչտըգլարը գալէպէլիք արաապնտան
միւտհիշ պիր ավազէ իշիտիլտի ։ Պու ավազէի մէ յուսանէ՝
Օէֆիզին ճանկեահընտան չընգմըշ իտի . . . զիրա , Բէննընըն
ֆամիլեասընըն եէտի վարիսլէրինտէն պիրի օլան ժագ՝
քէնտիսինին գօլլարը արաապնտա յուհընը թէսլիմ իյլէմիշ
իտի . . . ։

Ղալի՛պ թէռատուֆ . . . Սէֆիզին ավազէի մէ յուսա-
նէսի ժագըն վէֆաթընը իլան իթմոյի սըրատա , պիր զէ-
հիրլէ յիճինին էլտուրուլմէքտէ օլտըղը թարաֆտան տա-

Digitized by Google

խի տիկէր պիր սէտա զուհուր ՚յլէտի . . . : Գաթիլլէրինին տարպէլէրի ալթընտա հէլաք օլան պիր քիմսէնին սօնքընճը ֆիղանընա պէնզէյէն պու նիյազքեարանէ ավազէ իւզէրինէ , Մորոք՝ նախի մուզաֆֆէրիյէթի օլտըղը անտէ տօնա գալտը :

Սիլահը մահվ ու հէլաք օլարադ սէրխոշլըդ վէ աֆֆահէթի կիպի պիր տէրէճէյէ գատար մէշրու օլան վասըթալար ինթիխապ իթմիշ օլան պու դաթիլի մէշհուր .

— ձէհէննէ՛մ . . . ճէհէննէ՛մ . . . աբբայ տ՚էկրինեինին սէտասը տըր . . . քէնտիսինի էօլտուրույօրլար . — տէյու հայգըրտը :

9

ԶԷՀԻՐԼԷՑԻՃԻ

Ժագ Լէննըքոնըն թէսլիմի լուհ իթտիյլ սըրատա , չըգարտըղը ավազէի մէ յուսանէ Մորոքա բէք գիյատե թէէսիր իթմիշ օլան աբբայ տ՚էկրինեինէ միւթէալլիգ վուգուաթըն հիքեայէսինէ կէշմէք իչուն , ագաճըդ վուգուաթը մագիյէյէ հիյատէի նազար իթմէմիշ լազըմ կէլիր :

Նագլ իտէճէյիմիզ մէնզարէլէր բէք վահշիյանէ տիր : Պու մէնզարէլէրին պիր տէրսի իպրէթ օլապիլէճէյինի ուսմիտ իթմէք միւմքին օլսայըտը , պու միւտհիշ թաւիր՝ մուճիպ օլաճաղը հըսսը տէհշէթի իլէ , պիր թագըմ ճահիլ վէ քէօր խալգըն է՚ն միւտհիշ իթիգատըտա գաբըլատագ պուտալա վէ վահշի ֆէտատ պաշլարընըն թահրիքաթի

իւէ կիգա իթիքէրի մուամէլաթը վահիյանէնին էօնիւ-
նիւ ալապիլիր իտի ։

Եօգարտա սէօյլէտիյիմիզ վէճհէ , Բարիստէ պիր թա-
գըմ ղարիպ վէ թահրիքամիզ չայիալար տէվէրան իթմէք-
տէ իտի . Եալընըզ խասթալարըն վէ ումումի չէշմէլէրին
զէհիրլէնմէքտէ օլտըգլարը տէյիլ , հալթա պիր թագըմ
սէֆիլէրին՝ չարապ սաթանլարըն տէսթիկեահլարը իւզէ-
րինէ հազըր պուլընան չարապ գատէհլէրինէ սըչան օ-
թու սաթարքէն թուէթըլմիշ օլտըգլարը տա տիլտէն տիլէ
սէօյլէնմէքտէ իտի ։

Գողիաթ՝ Մէրրիսգոլոսխանէ մէյհանընըտաքի խանէ-
լէրտէն պիրինտէ քէնտիսինէ պէգլէմէքտէ օլան աբբայ
տ'Էկրինեի նէզտինտէ պիր մէմուրիյէթի մահսուսէ իյֆա
իթիքատէն ոնըա , կէլիպ Մորաքը պուլաճագ ըտը ։ Գո-
ղիաթ՝ քէնտիսինի ագաճըդ սէրինլէնտիրմէր իւզրէ Գալան-
տրը սօգաղընտաքի մէյհանէլէրտէն պիրինէ կիւտի , վէ
օտատա իքի գատէհ չարապ իչտիքտէն սոնրա , բարասընը
վէտի ։ Մէյհանէճի գատըն կէրի վէրճճէյէ բարայը ա-
րաչարտըտըղը սըլտատա , Գողիաթ էլինի բասթ կէլէ վէ պիր
նիյէթի մահսուսէսի օլմայարագ , տէսթիկեահ իւզէրինտէ
պուլընան չարապ գատէհլէրինտէն պիրինին ալզընա տա-
յաթը ։

Մէրգումըն ուղուն պօյը , չիրքին չէհրէսի վէ վահիյ-
յանէ սըֆաթը՝ պէյն էլ խալգ տէվէրան իտէն չայիալար
իլէ զիհնի տօլմուշ օլան մէյհանէճի գատընա զաթէն չիպ-
հէյի մուճիպ օլրըշ օլտըլընտան , մէրգումըն էլինի չարապ
գատէհլէրինտէն պիրինէ տայաթտըղընը կէօրիւնճէ , ա-
տէթա տիւչարը տէհշէթի օլարագ .

— Ա՛հ , եա՛ Բապափ , գատէհին իչինէ պիր չէյ աթ-
տընըզ . — տէյու հայգըրտը ։

Գու սէօզլէր տէհշէթի էյմա իտէր պիր սէտա իլէ
իրատ իտիլմիշ օլտըզընտան , մէյհանէ տէրտունինտէ օ-

թուրմըզ օլան իքի իւչ քիշի պիրտէն պիրէ այաղա գալ-
գարագ , տէսթիկեահըն եանընա գօշտուլար վէ պուն̈լար-
տան պիրիսի միւլահազասըղճասընա .

— Պու ատէմ զէհիրլէյիճի՛ տիր . – տէտի :

Գողիաթ մահալլէտէ տէվէրան իտէն շայիալարտան
պէխապէր պուլընտըղընտան , հագդընտա իտիլէն իթհամ
նէտէ՛ն իպարէթ օլտըղընը իպթիտաի էմրտէ անլայամա-
տը : Մէյլանէ միւլթէրիլէրի քէնտիսինէ պիր թագըմ
սիւալլէր սօրարագ եավաչ եավաչ սէյլէրինի եիւքսէլմէ-
յէ պաչլատըլար . Գողիաթ իսէ՝ գուվվէթի պազուսընա
կիւվենէրէք , մագամը հագարէթտէ ումուզլարընը գալ-
տըրտը , վէ գապա պիր սուրէթտէ վէրտիլի ագճէնին
իւսթ եանընը թալէպ իյլէտի . զիրա մէյլանէճի գատըն՝
պէնզի սօլմըշ վէ ֆէվգ էլ ատէ գօրդմըշ օլտըղընտան ,
մէղքիւր ագճէյի կէլի վէրմէյի ունուտմըշ ըտը :

Մէյլանէ միւլթէրիլէրինտէն պիրի սօգագտան կէ-
չէն ատէմլէրտէն պազըսընը տուրտըրթաճագ տէրէճէտէ
չիտտէմի պիր սէտա իլէ .

— Հայտո՛ւա . . . չարապ գատէհի իչինէ նէ՛ աթ-
մըշ օլտըղընը սէօյլէյճէնէք օլուրսան , բարան կէրի վէ-
րիլիր . – տէտի :

եէչէնլէրտէն պիրի . –վա՛յ , գատէհին իչինէ պիր չէ՛յ
մի աթտը :

Պիր այկէրի . –նէօրինիւր քի պու տա զէհիրլէյիճիլէր
ֆըրդասընտան տըր :

Պիր իւչունճիսի . – էօյլէ իսէ քէնտիսինի տէրտէսթ
իթմէլի :

Պու սէօզ իւզէրինէ մէյլանէ միւլթէրիլէրի պէյնի
տէ նամուսլարտար ատէմլէր օլմագլա պէրապէր , տէհղէթի
ումուտմայէնին թէհրիրինէ տիւչար օլարագ .

— Էվվէթ , էվվէթ , պու ատէմ զէհիրլէյիճի տիր ,
քէնտիսինի տէրտէսթ իթմէլի . . . տէսթիկեահ իւզէրին-

Digitized by Google

ան քի գատէ Հ լէ տէն ալիւինէ ղէհիր ամատքէն թուաթուը տու . — տէտիլէր :

« Գու ատէմ ղէհիրլէ յիճի տիր » աէօգիւ զալէպէնիք արատընատա աէրհաշ աղըզտան աղըզա Հայըլըտը , զալէպէնիք Հոչ՝ իպրահատա Հա չ ուէօրի քիչիտէն Հապարէթ իքէն , տադըզատան տադըզայա ադրմադատա վէ ան կիանէնին էօնիւնատէ ալիրիքմէքտէ Հոր . օ սըրատա ալիւ թագըմ թէհոիտքատրանէ աէտալար տաճի իշիւիլմէյէ պաչլատը . « ղէհիրլէ յիճի » աէօգիւնիւ էն էվվել Հրատ իթմիչ օլան տաէմ՝ տէհչէթի վազըատընա պաչգալարընէն տաճի իշթիրաք իթտիքէրինի կէօրէրէք , էյի վէ ճէատը տատմլէրէ մախատա պիր Հարէքէթտէ պուլունըյօր զըյասըյլա , գողիամէն ետգատընատան թուաթատգ .

— Հայտո՛ւտ , Հայտի գատաղօլա եվուրիւ տէ օրատատ ճէվապ վէր . — տէտի :

Գողիամէ՝ տիւչար օլատըղը Հազգատաթէն նէ՛տէն իչէրի կէշտիյինի պիլմէտիյի ճիհէթլէ զաթէն բէք գիյատէ Հիտտէթլէնմիչ օլատըղընատան , պատ Հիճճիւմի նատկէհանի իւղէրինէ պիւս պիւթիւն Հիտտէթլէնտի , վէ թաապիաթը վահչիյանէպինէ թաապի օլատագ Հատամինի տէպթիկատնէն իւզէրինէ տէվիրտի , վէ եումրուդլարըյլա մէրգումը թէքէլէմէյէ պաչլատը :

Գու գավգա էննատընատա , պիր գաչ չինէ իլէ իքի իւչ ճամ գըրըլըգ պէօյիւք պիր չամաթա Հատըլ օլտու . մեյխանէճի գատը խոչ տիւչատը տէհղէթ օլատագ , վատ գուվվէթիյլէ .

— Իմտա՛տ . . . ղէհիրլէ յիճի՛ վատ . . . գաթի՛լ վատ . գատաղո՛լ կէլսին . . . — տէյտու Հայգըրատը :

Գըրըլան ճամլարընէն չամաթատը վէ մէյխանէճի գատընընէն ատվատըէթի իւզէրինէ , մէյխանէ էօնիւնատէ պիրիքմիչ օլան աէյիրճիլէրատէն էքապիրիսի՝ իյիտատ ատհիհէն պիր ղէհիրլէ յիճի վատ ղէհատըյլատ , Գողիամէը թաւթմագ իս

Digitized by Google

չաւն վէյիանէ մուշէրիլէրինէ մուսավէնէթ իթմէք իւզրէ տէրհալ տիւքքանա կիրտիլէր։ Գողիաթ իսկ հէտի սէքիզ քիչի կալ պիր գաչ տադըգա տէօյիւշտիւքաէն ոճ-լար, գուվվէթի ֆէվգ էլ ատէսի սայէսինտէ ե՛ն պղղըն ահուհմէնէլէրինտէն իքիսինի եէրէ եաթըրտը, վէ տիկկէր-լէրինի տէ տադըթտը. պատեհու մէչիանէ տէսթիկեա-հընա եազըլաշարագ պիր չիտտիթի ճէտիտէ քէսպ իթ-տիքտէն սոնրա, գուտուրմըշ պիր պուղա կիսկի պայընը է յէրէք գաբու էօնիւնտէքի ղալէպէլիք իւղէրինէ սալ-մըրտը, վէ իթի ումուզլարը վէ բէհլիվանանէ գօչմըրը ի-լէ ղալէպէլիք արասընտան պիր եօլ աչարագ, լևպասլա-րը եըրթըլմըշ, պայը այըգ գալմըշ վէ քէմալը Ֆիտտէ-թինտէն պէնզի ուչմըշ օլտըղը հալտէ, Նոթր-Տամ մէչ-տանընտան գօչմաղա պաչլատը. ղալէպէլիյի թէչքիլ ի-տէն էչխաստան էքսէրիսի Գողիաթըն արգասընա տիւշ-տիւլէր վէ եիւզլէրճէ խալգ հէր պիր աղըզ.

— ԹուԹընը՛զ... զէհիլէ յիճիյէ թուԹընը՛զ... տէ-յու հայդըրմաղա պաչլատըլար։

Պայընտա պէօյիւք պիր պօշ սէքէտ պուլընտըղը հալ-տէ օ սըրատտա օտատան կէչմէքտէ օլան պիր գատտադ չը-բաղը պու սէտաալտը իչիտերէք, պէտչէհրէ վէ շաչըրմըշ պիր ատէմին տէ գօչմագտա օլտըղընը կէօրիւնճէ, պա-չընտաքի սէքէտի հէյման Գողիաթըն այագլարը ալթընա աթտը. պու նակէհդուհուր մանեա իւղէրինէ, Գողիաթըն այատը գայարագ եէրէ տէվրիլտի։ Գատտադ չըբաղը գու-տուրմըշ պիր քէօրէք իւղէրինէ սալտըրըրճասընա պիր հարբէքէթի գահրամանանէ իլէ Գողիաթըն իւղէրինէ ա-թըլտը, վէ անընա սօգագ գալտըրըրմը իւղէրինտէ եու-վարլանարագ.

— Խմտա՛ա... պու ատէմ զէհիլէ յիճի տիր... խմտա՛ա... տէ յու հայդըրմաղա պաչլատը։

Պու վագըա Նոթր-Տամ քիլիսէսինէ հագըն պիր եէր-

տէ ճերէյան իմ վէքտէ իտի իսէ տէ , Օթել-Տիէօ խաս-
թէխանէսինին գաբուսը վէ Թալէյա ճոխտասընըն կիր-
միլ օլտըղը չօգանըմ էօնիւնտէ պիրիքմիշ օլան ղալէպէ,
լիքտէն էբէյիճէ ուղադտա իտի . գաստակ չըրաղընըն ա-
ճը աճը հայգըմտասը իւզէրինէ , պաշլադընտա Միսաւլ ինչ
թաշ օճագճը պուլընան պիր սիւրու խալդ մահալը մի-
նաձայա տօղրու չիմտալ իմտիքլէրի կիսի , Դալանտը
սօգաղընտան պէրու Դողիսանը թասափով իմ վէքտէ օլան
ատէմէյը տանխ մէ յտանա վասըլ օլտօլար :

Դողիսանի իմհտիտքարանէ պիր սուրէթտէ քէնտիսի-
նէ տօղրու կէլէն պու ղալէպէլիյի կէօրինճէ , իրի տամ
սուն քէօրէքլէրինէ մախտաս պիր մէմանէթլէ տէօյիշ
մէքտէ օլան գաստակ չըրաղընա գարշը քէնտիսինի միս-
տաֆտա իմ վէքլէ պէրտպէր , պու տուշմէնընտէն հապտա-
յը սըյըրմայաճադ օլուրսա , իչի պիմիչ օլտըղընը հըսս
իլէտի : պինաէն ալէյհ՝ իւզէրինէ պուլընան գաստակ
չըրաղընըն եիւզիւնէ չիտտէթլի պիր հուսիւտ վուրմադ
չէնէհինի բարչալատը , վէ անըն գօլտըրը արաբընտան
քէնտիսինի գուրթարմադ այադա գալդըղ շաշղըն չաշղըն
պիր գաչ ատըմ իլէրիլէտի . Գիագաթի պիրտէն պիրէ տու-
տու . հէր թարաֆտան ապլօգա իտիլմիչ օլտըղընը միւշա-
հէտէ իլէտի : Արգադընտա Նոթր-Տամ քիլիսէսինին եիւք-
սէք տիվարըտրը պուլընմադտա , վէ ապդտան , ոօլտան վէ
գարշըտան տախ ղալէպէլիք գօչմադտա իտի : Դանըլարա
միւէմմա օլարադ գալտըրմըշ օլտըգտարը գաստակ չըրա-
ղընըն ֆէրեաստ ու ֆիղանըտրը տախ խոտգըն հիտտէթի-
նի պիր գամ տահա թահրիք իմ վէքտէ իտի :

Դողիսանի՝ եավաշ եավաշ տարըշմադտա օլան պիր
տաիրէ իչինտէ եաթ եավընըդ տուրմըշ օլտըղը հալտէ ,
պիր թադըմ ադղըն տուշմէնէրինին էօլիւմ թէհտիտներ
ինչ իւզէրինէ տօղրու կէլմէքտէ օլտըգտըրընը կէօրինճէ ,
պիր տադգադա գաստար տէհղէթլի պիր հալէ տուշար օլ-

Digitized by Google

տու։ Պիր երապան տօմուզը քէնտի իւզէրինէ հիւճիւմ իտէն ալճը քէօրէքլէրինէ գարշը գօյմազտան էվվէլ պիր իքի տէֆա քէնտի քէնտիսի իւզէրինէ տէօնտիւրիւ կիպի, Գողիաթ տախի՝ գօրգուսընտան շաշըրարագ, քէմալը լէ-ըէտտիւտլէ չուրայա պուրայա պիր գաչ ատըմ աթտը. լաքին գաչմազ միւմքինսիզ օյտըլընը անլայարագ, վէ հըս-սը տախիլիսի՝ պէօյիւք պիր հիտտէթ վէ վահշէթէ սիւչար օլմըշ օլան պու ղալէպէլիքտէն մէրհամէթ վէ լութֆ սի-լէմէք պիհուտէ օլտըղընը հըսա լութտիրէրէք, հիչ օլմազտա հայաթընը պէհալըյա սաթմազ իսթէտի. պինտէն ալէյհ՝ պուչաղընը ճէպհինտէ արաշտըրտը քսա տա, պուլմաղա մուվաֆֆագ օլամատըղընտան, բէհվանվարի պիր վա-ղիյէթլէ ատ պատաղը իւզէրինէ տայանտը վէ իքի տէմիր չոպուգ կիպի սէրթ վէ պինխըլի օլան գօլլարընը նըգաֆէն աչմըշ օլտըղը հալատէ իլէրիյէ տօղրու ուղատատագ, վու-գու պուլաճագ հիւճիւմէ գարշը քէմալը ճէսարէթլէ պէքլէտի։

Գողիաթըն ևանընա է՛ն էվվէլ վատըլ օլան չախա՝ Սի-պուլ ըտը։ Մէրգուժէ Գողիաթըն իւզէրինէ հիւճիւմ իտ-տէճէք եէրտէ պիրտէն պիրէ տուրտու, վէ եէրէ էյիլէ-րէք այաղընտաքի թախթա քապուճլարտան պիրիհինի ալ-տըգտան ատնրա, պուընը էօյլէ պիր չիտտէթ վէ մէհա-րէթլէ Գողիաթըն գաֆիասընա ֆըրլամտը քի կէօղիւնիւն թա օրթասընա խապէթ իտէրէք, պիչարէնին կէօղիւ գա-նա միւէմմա օլարագ խանէհինտէն տըշըրը ֆըրլանտը։

Գողիաթ իքի էլինի պիրտէն եիւղիւնէ կէօթիւրէրէք, ադրընըն չիտտէթինտէն ագը ագը հայգըրմաղա պաշլատը. Սիպուլ խէ գահգահա իլէ կիւլէրէք.

— Քէնտիսինի չաչի եապտըմ. — տէտի։

Գողիաթըն տիւշմէնլէրի անըն հէյատէթնէւմա չէհ-րէսինտէն խըրքէրէք հէնագ քէնտիսինէ վաւրմաղա ճէսա-րէթի իտէմէտիքլէրինտէն, վէ թաչ օճագը տախի քէն-

Digitized by Google

տիսինե լայրգ պիր տիւշմէն խսե տե , ղալէպէվսին պիր հարէքէթի իւգէրինե կերի ախրիւշմիշ օլտըղընտան . Գողիսթ կէօզիւնիւն ածըլընտան ինհայէթ տէղիճէյտէ հիսաւէթլէնէրէք , եանընտա պուվրնան ալտայըն իւզէրինե տալտըրտը :

Պէօյլէ պիր գավղայա իչթիրաք իտէնլէր հէր ճիհէթճէ միւսաւիր օլմատըգընտան , գավղանըն ուղտան վիւսաւէթ տէվամ իտէմէյճէյի աչիքտար ըտը . ըտըրին վէյսխյճէթ՝ Գողիսթըն գուվվէթինի պիր պախ տահա արթըրմըշ օլտըղընտան , մուհարեպէ պիր միւսաւիրճէք տէհլէթլի պիր ըրնկ քէսպ իյէտու . Գողիսթ չատուգ տիւշմէտի . Պիր սիւրիւ ադըրն հէրմիգէր արաստընտա պիր գալ անկյէ գատար հէման պիւս պիւթիմ դայպ օլտըգագ կեահ գուվվէթի գօլընըն հավայա կիւքտէլտիկի վէ չան նըն պուռնըն գաֆիտաբնա վէ եիւգիւնէ ետաճիտագըտ էն . պիրտիքտէն սօնրա աչադըյտա տիւշտիկիւ վէ կեահ տաճիկ մօրարիլը վէ գանըտաբա դարգ օլմուշ օլան գաֆիտաբընըն գըվըրճգ սայլարընտան չէքիլէրէք արգաբնա տօղրու էյիտէյի կէօրիւլմէքտե իտի : Եէր եէր դալէպէվսին պիրտէն պիրէ աչըլմասը վէ չիտտիքլի պիր փուրթտե տալդալանմասը՝ Գողիսթըն նե՛ տէրճճե չիտտիքլէ քէնտինի միւսաֆիա իթմէքտե օլտըղընը կէօսթէրմէքտե իտի : Մա մաֆիհ թաշ օճագճը քէնտինինե իթգադրտագ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլտրագ , պիչարե նհայէթ եէրե աէվրիլտի :

Ղալէպէվիք պու հալի վահչիյանէ պիր մէսէրճէքճե թէլադգը իյէտու . դիրա պու կիտի ահվալտե տիւշմէք էօմէյէ միւսաւիր տիր . պինըլէրճէ սաեմըլէր սօղումաղտաս ծալան սէտատարըյըս . « Զէհիրէ յինճիկի էօլտիւդմէկ . . . » սէօզլէրինի թէքրարլատըլար :

Թամ պու արըտտա Ամերիգա վահչիլէրինե մուխտու մէնզարէլէտէն պիրի ճերե յան իթտի . պու մէնզարե օ տէ-

լեցե՛ք ահեղելի վէ՛ր թէճամուղքեարանէ իսի՛ր քի՛, ինսան հիչ պիր վախտ վուգուներ իհմիմալ վերեմէզ. ղերա պու կիտի հալեքեաթը վահչիյանէսե՛ չօ՛ք տեքա սէ յիրճի սը-ֆաթըյլա՛ ետմուսքեար վէ ինանիյեէթլի ատեմլեր պու-լունուր քի՛, պունլար՝ պուտալաճա իթիգատալարա վէ պա-թըղ էֆքեարլարդա գաբըլարդաղ պիրլ հարեքեէթլ ատիլանէ-ատ պուլունըյօրլար գըյասըյլա՛, հեր տուրլիւ պարպար-լըգլար իճրա իտեըլեր։

Էքսեդիյա վուգաս պուլտըղը նազիկ, Գողիաթըն եան-բաղալընտան սէյլ կիպի ճարի օլան գանըն թէմմաշասը՝ ատիշվեշէկնինն հիտտեթ վէ վահչիթինի պիր գաթ տա-հա վահչիտ իլլեէտ։ Ելուզլերճե գօլլար էնիպ գալդմաղա պաշլատըլար. պիչարե յի այադլարը ալթընա ալտըլար. եվղինիւ եարա պէրե իթտիլեր, կէօյսիւնիւ բարչալատը-լար։ Ճրա պըրա տաքի «Չէհիրլե յիճիյի էօլտիւրմէյի...» ապաղէլերի աբասընտա, չէտիտ հուժրուգլար վէ պունլա-րը վիճէապըղ պօղուգ ինիլթիլեր իչիտիլմէքճուն իտի. խուբաբա պու վէնզարե ատհչէթլի պիր չէյ իտի. հեր քէս պիր աբզուն գաթիլմանե սահգասըյլա պիր տարպէ տե քէնտիսի վուրմագ վէ պիչարէնիե էթինտէն պիր բարչա չէքիպ գօբաղմագ իսթէմէքճուն իտի. գատընլար, եվլէթ, գատընլար վէ վալիտէյեր պիրե պու ճէսէտի պիրուհատան քէմալը վահչիթլե ինթիգամ ալտըլար։

Պիր տապըգա գատար ֆէկվէ էլ ատե պիր ատհչէթ հիւքմֆերմա օլտու։ Գողիաթ՝ եիւզիւ պէրելէնմիչ, չա-մուրլար իչինաե գալմըչ, լիպասլարը բարչալանմըչ, կէօյ-սիւ գըզըլտըմըչ վէ հարըլմըչ օլտուդու հալտե, գաթիլլերի-նե ատըզ օլան եօղունելըգտան պիլ իսթիֆատե, եճել պուհրանընտա քէսիր իլ վուգուս օլան տինիր հարեքեէթ-լերինտէն պիրի թէէսիրիյլե պիրտէն պիրե այադա գալգ-տը, վէ պիր գաչ սանիյե գատար պաճագլարը իւզերին-տե տուրադագ, վէ քէնտիսինի էնտիրիլէն տարպէլերտէն

Digitized by Google

մուհաֆիզաց իմ մէջ խաթէյօրմըշ կիպի գօշարըները սալա-
յարագ . « Մ'էրհամէ՛թ . . . մէրհամէ՛թ . . . պէն գէհիրլէ-
յիճի տէ յիլիմ . . . մէրհամէ՛թ . . . » տէ յու մըրըլտասը ,
վէ պու սէօզիւ միւթէագըպ աղըընտան ոէա կիպի գան-
լար ֆըշգըրտը :

Պու հալ զալէպէլիք իւզէրինտէ էօյլէ պիր թէէսիր
հասըլ իյլէտի քի , հէր քէս ուիւշարը տէհշէթ օլարագ
կէրի չէքիլտի . սէտալար պիրտէն պիրէ քէսիլտի , պիչա-
քընին էթրաֆը աղաճըգ այըլտը , պաղըլարընըն գալպի
տէ մէրհամէթէ կէլմէյէ պաչլատը . ֆագաթ թաշ օճագ-
ճը՝ մէրգումըն եիւզիւ կէօղիւ գան իչինտէ գալմըշ օլտը-
ղը հալտէ էլլէրինի էօթէյէ պէրիյէ սալաթատըղընը կէօ-
բիւնճէ , վահշիյանէ պիր սուրէթտէ իսթիհզայա պլարագ .

— Պագընըզ , պագընըզ , կէօզ գաբատաճա օյնայօր .
— տէտի :

Պատէհու գարընընա չիտտէթլի պիր թէքմէ էնտիրէ-
րէք , պիչարէ թէքըար եէրէ տէվրիլտի վէ պաչը իքի տէ-
ֆա գալտըրըմ թաչլարընա վուրուլտու . թամ պու սը-
րատա , զալէպէլիք արաբընագան պիր սէտա .

— Գողիա՛թ տըր . . . տուրընըզ . . . օ պիչարէ պի-
կիւնահ տըր . — տէյու հայգըրտը :

Պու սէտանըն սահիպի աբբայ տ'էկրինեի օլուպ , պիր
հըսսը ալիճէնապանէ սահգասըյա զալէպէլինի թա էօն
սըրատընա վասըլ օլմադա չապալամագտա ըտը . նիհայէթ
օրայա վասըլ օլարագ , պէնգի պէթի գաչմըշ վէ հիտ-
տէթլէնմիշ օլտըղը հալտէ թէհտիտքարանէ պիր սէտա
իլէ .

— Միզ ալչագ սընըզ , գաթիլ սինիզ . . . պու ա-
տէմ պիկիւնահ տըր . . . պէն քէնտիսինի թանըրըմ . . .
անընը գանը սիզտէն իսթէնիլէճէք տիր . — տէտի :

Աբբայ տ'էկրինեինին չու չիտտէթլի սէօզլէրի զալէ-
պէլիք արաբընտա պէօյիւք պիր կիւրիւլթիւ հասըլ իյլէտի :

թաչ օճագճը ճէզիւխթին եագասընտան խուխարագ .

— Սէն պու զէհիրլէյիճիլ թանըյօրսըն, էօյլէ՞ մի . . . տէմէք քի ահ՞ն տէ պիր զէհիրլէյիճի սին . — տէտի :

Ընբայ տ՚էկրինեի . — (թաչ օճագճընըն էլինտէն եաւ-գասընը գուրխարմաղա չալըշարագ .) Սէֆի՛լ, իւզէրիմէ ֆլ գալտըրմաղա ճէսարէ՛թ մի խոհյօրսըն :

թաչ օճագճը . — Էվվէ՛թ . . . պէն հէր չէյէ ճէսա-րէթ իտէրիմ :

Պիր չօգ սէտալար . — Մաշամ քի անը թանըյօր . . . պու տա զէհիրլէյիճի օլմալը տըր :

Ղալէպէլիք կիթտիքճէ թաչ օճագճը իլէ ընբայ տ՚էկրինեինին էթրաֆընտա պիրիքմէքտէ իտի . Գողիտի-նէ իքինճի տէֆա տիւշտիւյիւ վագէթ գաֆտառը եարըլմըշ օլտըրնտան , ճան չէքիչինլէր կիպի խըրըլտամագտա իտի :

Ընբայ տ՚էկրինեի թաչ օճագճընըն էլինտէն գուր-թուլմագ. իչուն պիր հարէքէթի չէտիտէտ պուլընտըղը սըրատա , եէշիլիճի պիր սու իլէ տօլու վէ խուսուսի պիր չէքիլտէ եարըլմըշ էբէյիճէ պէօյուք պիր չիշէ ճէպինտէն տըշարը ֆըրլանըպ , Գողիտիրն եանընտա եուվարլանտը : Պու չիշէյի կէօրունճէ , ղալէպէլիք .

— Ջէհիր տիր , զէհի՛ր . . . պագընըզ . . . ճէպինտէ զէհիր վար ըմըշ . — տէյու հայդըրտըլար :

Պու իթհամ իւզէրինէ սէալէր չօղալտը , վէ ղալէպէ-լիք ընբայ տ՚էկրինեիյի օ գատար եագընտան սըգմաղա պաշլատը քի , ժէզիւիթ .

— Պանա տօգուննմայընըզ . . . պանա եադլաշմայընըզ . — տէյու պաղըրտը :

Ղալէպէլիքտէն պիրի . — Էկէր պու տա զէհիրլէյէն-լէր ալայընտան ըտա , պունը տա օ պիրի կիպի կէպէրթ-մէլի :

Ընբայ տէ՚կրինեի . — (Տէհշէթինտէն շաշըրարագ .) նէ՞ . . պէն զէհիրլէյիճի՞ մի օլայըմ :

Digitized by Google

Սիպու՛լ չիչէնին իւզէրինէ աթըլըպ ալմըշ ըտը. թաշ օճագճը պունը մէրգուվէնին էլինտէն ալարագ աղվընը աչտը վէ աբբայ տ'էկրինեվէ ուզաթարագ.

— Պու նէ՞ տիր... սէօյլէ պագայըմ. – տէտի։

Աբբայ տ'էկրինեվի. – Զէհիր տէյիլ տիր։

Թաշ օճագճը. – Էօյլէ խսէ իչ տէ կէօրէլիմ...։

Ղալէպէլիք. – (Հէր պիր աղըզտան.) Էվվէթ... էվվէ՛թ... իչօին տէ կէօրէլիմ։

Աբբայ տ'էկրինեվի քէմալը տէհչէթլէ կէրի չէքիլէ-րէք.

— Ալա... ասլա՛. – տէյու ճէվապ վէրտիքտէն սօնրա, էլիյլէ չիչէյի կէրի էվէտի։

Ղալէպէլիք պունը կէօրիւնճէ պիր գաթ տահա հէ-յէճանա կէլէրէք.

— Կէօրի՛յօր մըսընըզ... չիչէնին իչինտէքի զէհիր խմիչ... իչմէյէ ճէսարէթի իտէմէյօր. – տէյու հայգըր-տըլար։

Աբբայ տ'էկրինեվի խալգըն թաղեիգիլէ սըգըշարագ գողիաթըն ճէսէտի իւզէրինէ եուվարլանաճագ իտի. մէրգում զէհիրլէյիճի օլմատըղընը իսպաթ իթմէք իչուն աէհչէթլի պիր թէճրիւպէտէ պուլունմագ մէճպուրիյէ-թինտէ իտի. զիրա մէզքիւր չիչէնին միւհթէվիյաթը քո-լէրայա գարշը սէրթ պիր իլաճտան իպարէթի օլտըղընտան, պունը իչմէք զէհիր իչմէք գատար թէհլիքէլի իտի. պի-նաէն ալէյհ ղալէպէլիյէ թէվճիհի խիթապլա տէտի քի.

— Ծօսթլար, սէվկիլի սօսթլար, եանըլըյօրսընըզ... ձէնապը Հագգ նամընա եէմին իտէրիմ քի....։

Թաշ օճագճը. – (Չիչէյի թէքրար ժէղիւիթէ ուզա-թարագ.) Պունըն իչինտէքի զէհիր տէյիլ իսէ... իչ տէ կէօրէլիմ... էկէր իչմէ յէճէք օլուրսան, արգատա-չըն կիպի սէն տէ էօլէճէքսին... զիրա սէն տէ օնըն կիպի էհալիյի զէհիրլէյօրսըն։

Digitized by Google

Ղալէպէլիք. – Էվվէթ . . . էօլտիւրմէլի . . . էօլտիւրմէլի . . . :

Աբբայ տ'Էկրինեի. – (Ցեհղէթինտէն սաչլարը տիքիլէրէք.) Լաքին, սեֆիլլեր, պէնի գա՞թալ մը իթմէք խաթէյօրսընըզ:

— Եա սէնին իլէ արգատաչլընըն ղեհիրլետիլինիզ առտէմլէ՞ր . . . օնլար պիր չէյ տէյի՞լ մի, հայտուտ:

Աբբայ տ'Էկրինեի. – Լաքին պու սէօզ տօղրու տէյիլ տիր, եալան տըր, վէ . . . :

Թաշ օճադճը. – Էօյլէ իսէ ի՛նչ պադալըմ. . . իշթէ սօն տէֆա օլարադ սէօյլէյօրըմ. . . ինչեճի՛ք մի սին:

Աբբայ տ'Էկրինեի. – Ինչմի՛ք մի . . . լաքին ինչեճէք օլուրսամ, էօլիւրիւմ: (1)

Ղալէպէլիք. – (Ցահա զիյատէ սըզըշարադ.) Հէյլէ շու հայտուտա պադըշընըզ . . . իդրար խոյօր . . . իդրար խոյօր . . . քէնտիսինի էլէ վէրտի . . . «ինչեճէք օլուրսամ, էօլիւրիւմ» տէտի:

Աբբայ տ'Էկրինեի. – (Էլլէրինի գավուշտըրարադ.) Լաքին . . . պէնի տինլէյինիզ . . . պու չինչինին իչինտէքի...:

Վահչիյանէ ավազէլէր աբբայ տ'Էկրինեինին սէօզիւննու դաթ իթտիլեր. Թաշ օճադճը տախի այադըյա Գողհաթը եիթէրէք.

— Սիպու՛լ, սէն շունըն իչինի պիլմիր, պէն տէ պունը պայչայայըմ. – տէտի, վէ աբբայ տ'Էկրինեինի պօղազընտան դավրատը:

Պու սէօզ լուզէրինէ իքի ալայ թէչէքքիւլ իթտի.

(1) Պու վագըա թարիխէ միւսթէնիտ տիր. խուզէրինտէ պիր ամօնեագ չիչէսի պուլընմըշ օլան պիր տաէմ մէդքիւր էճզայը իչմէքտէն իմթինա իթտիյի իչուն, խալգ չիչէնին զէհիր իլէ տօլու օլտըղընա գանաաթ հասըլ իտէրէք, պիչարէյի բարչա բարչա իթտիլեր:

պունլարտան պիրի Միպուլըն տէլալէթիլէ թէքմէ, թաշ, գունտուրա իլէ Գողիաթըն իշինի պէթիրտիլէր. պիր աղ ոնրա պիչարէնին ճէսէտի չէքիլսիզ վէ հարէքէթսիզ պիր էթ եըղընթըը, չամուր իլէ միւլէմմա պիր ճիսմի պիրու հալինէ կէլտի։ Միպուլ ումուզընտաքի ըէնկէարէնկ չալը վէրտի, վէ պունը նաչըն այագլարընտան պիրինէ պաղլայարագ, իրխթըմըն քէնարընա գատար չէքիպ կէօթիւրտիւլէր, վէ օրատա վահչիյանէ ավազէլէր արասընտա նէհրէ աթտըլար։

Խալգըն հէյէճանա կէլտիյի վագթլար, նամուսքեար վէ հաթթա պիղարագ պիր քիմսէնին աղզընտան չըգան պիր քէլիմէնին պէօյլէ տէհշէթլի պիր ճինայէթ իյդա՛ընա քեաֆի օլտըղը տիւշիւնիւլիւրսէ, պու տիւշիւնճէ ինսանը թիթրէթմէ՞ղ մի։

Գալանտր սօգաղընտաքի մէյլսանէ միւլթէրիսի «Պու ատէմ պէլքի տէ պիր զէհիրլէյիճի տիր...» տէմիշ իտի. հալ պու քի Գողիաթ պիրահմանէ պիր սուրէթտէ թէլէֆ իտիլտի...։

Թալիմ ու թէրպիյէյի էհալի արասընտա նէշր իթմէք, վէ պու սուրէթթէ պիր խայըը պէտպախթըարը պուտաճա էֆքեարըարա, մուզիրր իթիգատարա վէ տէհշէթլի սօֆրըըգլարա գարշը քէնտիէրինի միւտաֆաա իտճէք պիր հալէ գօյմադ իչուն, պունլար պէօյիւք պէօյիւք սէպէպլէր տէյիր մի տիր։ Ճէհալէթի սէպէպիյէ հայվանա տէօնմիշ, սէֆալէթի իլէ ֆէսատա եիւզ թութմըշ վէ տիւչար օլտըղը իշքէնճէլէր իլէ հիտտէթէ կէլմիշ օլան վէ անճագ քիւրէյէ գօնուշմասընա վէ ճէլըստա թէսլիմ իթմէք իչուն պաղլանմասընա լիւզում կէօրիւլտիւյիւ վագթ ճէմիյէթի պէչէրիյէնին նագարը տըգգաթընը ճէլալ իտէն պու կիսի մէթրուգ մախլուգլարտան սիքիւնէթի էֆքեար, միւլահազա, քէնտիսինէ հիւքմ, ատալէթ տույդուսը կիսի չէյլէր թալէպ օլընապիլիր մի։

. . . . . .

Թաշ օճագճը էօլիւմ հալինտէ պուլընան Գողիաթը Սիպուլա կէօսթէրէրէք վէ « Ծէն չունըն իչինի պիթիր . . . պէն տէ պունը պաշլայալըմ » տէյէրէք էլինի աքբայ տ'Էկրինեինին իւզէրինէ գօյտըղը ղէման , ձէզիւիթին չըգարտըղը սէտաի տէհղէթինթիմա Մորոքը՝ տիւչարը տէհղէթ իտէն սէտա իտի ։

10

ՊԱՇ ՓԻԼԻՍԷ

Գողիաթըն նաչը նէհրէ աթըլտըղը ղէման , կիճէ գարանլըղը հէման քեամիլէն պասմըշ ըտը ։ Ղալէպէլիյին տալղալանմասը՝ աքբայ տ'Էկրինեինին տէսթի զուլմընա տիւչմիւշ օլտըղը ալայը Նոթր-Տամ քիլիսէսինին սօլ թարաֆընտաքի սօգադ իչինէ գատար սիւրմիւշ կէօթիւրմիւշ իտի . աքբայ տ'Էկրինեի իսէ՝ թաշ օճագճընըն գուվվէթլի էլէրինտէն գուրթուլապիլմիչ իսէ տէ , « Ջէհիրլէյիճիյէ էօլ'ւմ » տէյու հայգըրարագ քէնտիսինի սըգըշտըրմագտա օլան ղալէպէլիյին թազեիգաթընա գարշը ատըմ ատըմ կէրի չէքիլմէքտէ վէ էնտիրիլէն եուսրուգլարտան քէնտիսինի մուհաֆազա իթմէյէ չալըշմագտա իտի ։ Մէրգում պէտահէթի զիհնի , մէհարէթ վէ ճէսարէթի սայէսինտէ պու պուհրանլը տագըգատա սապըգ չիտտէթի ասքէրիյէսինի թէքրար էլտէ իթմիշ վէ տիւշմէք էօլմէյէ միւսաիփ օլտըղընը Գողիաթա վագը օլան ֆէլաքէթտէն էօյրէնմիշ օլտըղընտան , օ զէմանա գատար մու-

Digitized by Google

գավէմէթ իթմէյէ վէ այագտա տուրմազա մուվաֆֆագ օլապիլմիշ իտի ։ Հէր նէ գատար սէմ իչիտիլէճէյինէ իւ-միտ իթմէմէքտէ իտի իսէ տէ , եվինէ վար գուվվէթիյլէ. « Իմա՛տ . . . իմա՛տ . . . » տէյու հայդըրմագտա ըտը ։ Ամըմ ատըմ կէրի չէքիլէրէք վէ քիլիսէնին ետան տիվարլարընտան պիրինէ եագլաչաճագ տուքէթտէ մանօվրալար իճրա իտէրէք , Նիհայէթ քիւչիւք պիր գաբուընըն եանընտա տըշարը չըգմըշ օլան պիր տիրէյին թէչքիլ իյլէտիյի քէօչէյէ կէլէպիլտի ։ Պու մէվգը քէնտիսի իչուն էքէյիճէ միւնասիպ իտի . մէրգումի սըրթընը տիվարա տայաթարագ վուգու պուլան հիւճիւմլէրտէն գըսմէն պիրքէրտէ պուլունըյօր ըտը ։ Լաքին թաշ օճագճը՝ պու սօնընճը իւմիտի սէլամէթի տէ քէնտիսինտէն ալմագ իսթէյէրէք , պուլընտրըը քէօչէտէն զալէպէլիյին օրթասընա չէքիպ այագլար ալթընա ալմագ ֆիքրիյլէ իւզէրինէ հիւճիւմ իյլէտի . ֆագաթ էօլիւմ գօրգուսը աբբայ տ'էկրինեիյէ ֆէվգ էլ ատէ պիր գուվվէթ վէրմիշ օլտըղընտան , թաշ օճագճը յը չիտտէթլէ կէրի եիթմէյէ վէ սըղընմըշ օլտըղը քէօչէտէ գալմադա մուվաֆֆագ օլտու . Ժէզվիւիթին չու մուգավէմէթի տիւչմէնլէրինին հիտտէթինի պիր գաթ տահա թահրիք իյլէտիյինտէն , էօլիւմ ավագէլէրի պիր գաթ տահա չիտտէթլէ իչիտիլմէյէ պաչլատը ։

Թաշ օճագճը եէնիտէն աբբայ տ'էկրինեինին իւզէրինէ աթըլարագ .

— Գագանըզ ա՛, տօսթլար . . . պունըն իչի ուզուն սիւրտիւ . . . պու իչէ պիր նիհայէթ վէրէլիմ , — տէմի ։

Աբբայ տ'էկրինեի մահվ օլաճագընը կէօրտի . . . գուվվէթի թիւքէնտի . . . պաճագլարը թիթրէմէյէ պաչլատը . . . պայըլաճագընը հըսս իթտի . . . կէօզլէրի էօնիւնտէն պիր պուլուր կէչտի վէ պու ազգըն հէրքիֆլէգինին հայդըըշլարը գուլագլարընա զայըֆ պիր սուրէթտէ վատըլ օլմադա պաչլատը . գավգա էննասընտա պաչընտա վէ պիլ

խաստա կէօյսւնտէ հասըլ օլմըչ օլան եարալարըն թէէ-
միրլէրնը հըսս իլմէքտէ իտի . իլի իւչ տէֆա աղղըն-
տան գան իլէ գարըշըգ պէյազ քէօրիւք կէլտի . խիւա-
սաի քէլամ պուլընտըղը հալ բէք տէհշէթլի իտի :

« Մուհարէպէտէ պունճա տէֆա էօլիւմտէն գուր-
թուլտըգտան սօնրա , պու գապա հէրիֆլէրին էլինտէ էօլ-
մէք հա՛ : »

Թաչ օճագճը իւղէրինէ հիւճիւմ իլտիյի զէմման ,
աբբայ տ'էկրինեինին մուհաղազասը պու օլմուչ իտի :

Ժէզիւլիթ քէնտիսինի մուհաֆազա իլմէք սէվտասը
իլէ սօնընճը տէֆա տիլսըաչ պիր սէտա իլէ իսթիմտատա

Digitized by Google

իթոխի սըրատա , արգասընտաքի գաբու պիրտէն պիրէ աչըտը վէ գուվվէթլի պիր էլ քէնտիսինի քիլիսէ իչէքի-սինէ չէքտի : Պու հարէքէթ օ տէրէճէ սիւրաթլա իճրա խիլմիչ իտի քի , թաշ օճագճը՝ աբբայ տ'էկրինեվիլի ԹուԹ-մագ իչուն իլէրիյէ ալճըլտըզը ղէման հըզընը ալամայա-րագ , աբբայ տ'էկրինեվինին մագամընա գափմ օլմըշ օլան ատէմ իլէ եիւզ եիւզէ կէլտի : Թաշ օճագճը պիրտէն պիրէ տուրտու վէ պաաէհու պու նակէհզուհուր Թէմաշատան չաչըրարագ , վէ պէօյլէ վիւճիղէ գապիլին-տէն պիր սուրէթտէ աբբայ տ'էկրինեվինին մուավէնէթինէ կէլէն ատէմի կէօրիւնճէ ղալէպէլիք կիպի քէնտիսի տէ տիւչարը հայրէթ օլարագ , իքի ատըմ գատար կէրի չէ-քիլտի : Պու ատէմ Գաբրիէլ իտի :

Կէնճ բաբազ գաբունըն էչլինտէ տուրմըշ ըտը : Ու-ղուն սիյահ գաֆթանը քիլիսէնին իչէրիսինաէքի խաֆիֆ ըղըգ իլէ կէօվկէլէնտիյի կիպի , ուզուն գուվրաշ սաչլար իլէ մուհաթ օլան չէհրէի մէչէքեանէսի տախ ագշամ այտընըզընըն ղայրէք ղըյասը իլէ խաֆիֆճէ ղըյատաղ օլմըշ իտի : Եիւզիւնտէ էօյլէ իլահի պիր կիւզէլիք բաղ-լամագտա , վէ էօյլէ միւէսսիր պիր չէֆգավ էսէրի կէօ-րիւվէքտէ իտի քի , կէնճ բաբազ՝ իրի մահ կէօչէրըն եա-չարմըշ վէ էլլէրինի նիյազքեարանէ պիր սուրէթտէ իչէրի-յէ ուզաթմըշ օլտըզը հալտէ, հավիմանե վէ Թիթիրճք պիր սէտա իլէ « Լու՛Թֆ . . . պէրատէրլէրիմ . . . լուԹֆքեար օլընըզ . . . ատիլ օլընըզ . . . » տէտիյի զէմանի , ղալէ-պէլիյին գալպի ատէթա հէյէճանա կէլտի :

Թաշ օճագճընըն իլք հայրէթ վէ հէյէճանը ազար ազար միւնատիֆի օլարագ , Գաբրիէլէ տօղրու իչէրլէյէրէք տէտի քի .

— Զէհիրլէյիճիյէ լուԹֆ իտիլէմէզ . . . օպէղէ վա-ղըմ տըր . . . եա՛ քէնտիսինի պիղէ վէրմէյի . . . վէ եա-խօտ պիղ իչէրի կիրիպ ալըրըզ :

Digitized by Google

Գաբրիել. – Էյի տուչիւնքիւյօր մըսընըզ, պիրատէրլէ-
րիմ . . . քիւլիսէտե . . . պէօյլէ մուգատատէս պիր մահալ-
տէ . . . մաղտուրլարըն իլթիճակեահը օլան պիր եէրտէ
էօյլէ պիր հալ էյգա իսիւէպիւլիր մի :

Թաշ օճագճը . – (ձանվէրանէ պիր ատուրէթտէ .) Պիզ
զէհիրլէ յիճիյի միհրապ իւզէրինտէն պիլէ ալըրըզ . . . քէն-
տիսինի պիզէ թէսլիմ իթմէլի :

Գաբրիել. – (Գօլլարընը անա տօղրու ուզաթարագ .)
Պիրատէրլէրիմ, պէնի տինլէ յինիզ . . . :

Թաշ օճագճը . – Մա՛հվ օլսուն թագեէլիլէր . . .
զէհիրլէ յիճի քիւլիսէտե սագլանըյօր . . . քիւլիսէ յե կիւրէ-
լիմ :

Ղալէպէլիք . – Էվվէ՛թ . . . էվվէ՛թ . . . մա՛հվ օլ-
սուն թագեէլիլէր . . . :

— Սէօզլէրի պիր տիր :

— Մա՛հվ օլսուն թագեէլիլէր :

— Վագթըյլա սէրբեսգօրսոսանէ յէ վէ Սէն-ժէրմէն
լ'Օգսէրուայա կիրտիքլէրի կիպի , պիզ տե քիւլիսէ յե կի-
րէլիմ :

— Պիր քիւլիսէնին պիզճէ նէ՞ թէէսիրի օլապիլիր . . . :

— Էկէր թագեէլիլէր զէհիրլէ յիճիլէրէ սահապէթ
իսիյօրլարսա . . . անլէրի տե սույա աթարըզ :

— Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ . . . :

— Պէն սիզէ եօլու կէօսթէրիրիմ :

Պու սէօզու սէօյլէյիպ թաշ օճագճը՝ Սիպուլ վէ պիր
սիւրիւ ատէմլէր րէֆագաթըյլա Գաբրիէլէ տօղրու պիր
ատըմ՝ աթտը : Կէնճ բաբազ պիր գաչ սանիյէտէն պէրու
ղալէպէլիյին հիտտէթի արթմագտա օլտըղընը կէօրէրէք ,
պու հալի քէշֆ իթմիշ իտի . պինահէն ալէ յհ՝ պիրտէն պի-
րէ քիւլիսէ յե կիրէրէք գաբուլը գաբատը , վէ հիւճիւմ
իտէնլէրին թագեիգաթընա րաղմէն գաբուլը կիւճիւ եէթ-
տիկի գատար գաբալը թուրթմաղա մուվաֆֆագ օլտու .

Digitized by Google

պատէհու պիր օտուն բարչասընըն պիր ուճընը գալտըրըմա վէ տիկէրինի տէ գաբու իւզէրինէքի թախթալարտան պիրինէ տայալթը, վէ պու բայանատա սայէսինտէ գաբու պիր գաչ տագըգա մուգավէմէթ իտէպիլտի։

Գաբրիէլ պու սուրէթլէ գաբույը միւտաֆատա իթմէքլէ պէրապէր, աբբայ տ'էկրինեհյէ խիթապէն.

— Գաչընըզ, պապաճըղըմ... էլտիսէ մահալինտէն գաչընըզ... օ պիր գաբուլար գաբալը տըր. — տէյտու հայգըրմագտա ըտը։

Թէզիւթի իսէ պայըլաճագ հալէ կէլմիշ, վիւճուտի ետրա պէրէ իչինտէ գալմըշ վէ սօղուգ պիր թէրէ միւսթաղրագ օլմուշ օլտըղընտան, գուվվէթի պիւս պիւթիւն թիւքէնտիլինի հըսս իտէրէք, վէ քէնտիսինի էմնիյէթ իչինտէ զանն իյլէյէրէք, ետրը պայղըն պիր հալտէ պիր ատտատիյէնին իւզէրինէ տիւշմիւշ գալմըշ ըտը։ Գաբրիէլին հայգըրմասը իւզէրինէ խայըը զահմէթլէ այաղա գալգատը, վէ թիթրէք ատտմըտրըա քիլիսէնին օրթասընտան պիր տէմիր բարմագըդ իլէ այրըլմըշ օլան խանէնտէլէր մահալինէ կէլթմէյէ չիթտագ իյլէտի։

Գաբրիէլ խարիճտէն եիթմէքտէ օլտըգըարը գաբույա օլանճա գուվվէթիյլէ տայանարագ.

— Զաբուգ օլընըզ, պապաճըղըմ, չաբուգ օլընըզ... պիր իքի տագըգա սօնրա իչ իչտէն կէլմիշ օլաճագ տըր. — տէյտու հայգըրտը, վէ պատէհու մէյուսանէ պիր թաւիր իլէ.

— Պու տիվանէլէրին հիւճիւմիւնէ գարըշը գօյմագ իչուն եալընըզ գալմագ հա՛... — տէյտու մըրըլտատը։

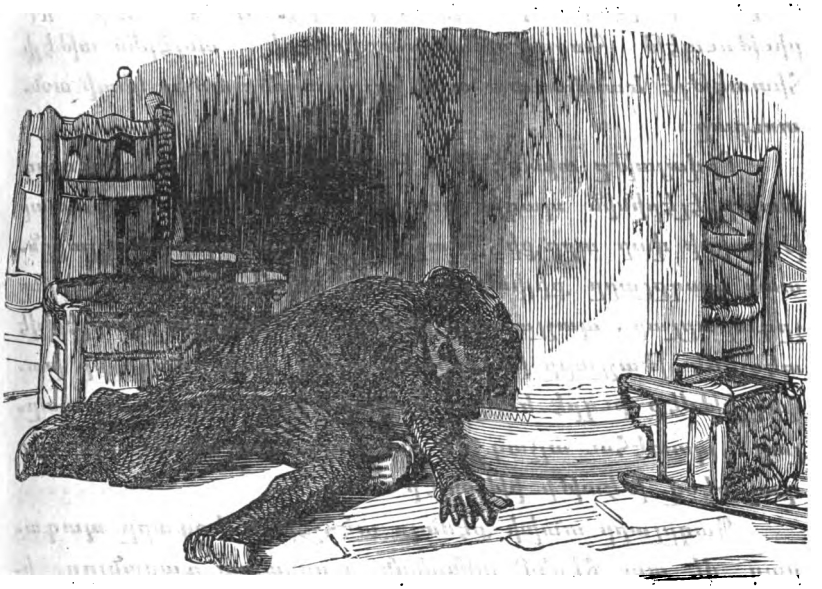
Ֆէլ հագըգա Գաբրիէլ եալընըզ պուլունը յօրտու։ Հիւճիւմիւն իչք կիւրիւլթիւսիւ էնասընտա, իչ տէօրթ քիլիսէ խատէմէսի վէ պիր գաչ իտարէ մէճլուրլարը աէրբիսգուռսխանէտէ վէ Սէն-Ժէրմէն լ'Օգսէրուա քիլիսէսինտէ վուգու պուլան ղատպ ու ղարէթի տէրթաթըր իտէ-

ըեզը , հեման ֆիրաթա եիւզ թուխմըշլար , չէզլէ քի՝ պա-
զըլարը երգանունըլարըն մեվղու պուլընարըզը մահալլէրէ խլ-
թիճա իմամիլեր վէ պազըլարը տախկ էլպահէ մահալինան
ֆիրար իտէրէք գաթուլարը իչերտէն գարամըշ օլարգա-
ըընան , Գաբրիէլ իլէ ապրայ տ'Էկրինեվինին ֆիրաբլըը իմ-
քան խազինինէ չըգարմըշլար ըտը :

Ապրայ տ'Էկրինեվ՝ հրա իմամի աղրը թէէխիրիլէ ի-
քի գաթ օլմըշ օլաբգը հալտէ , վէնճ բաբաղըն սէօզլէրի-
նան տինլէմէքտէ , վէ եօլը իւզերինտէ բաթաղ վէլտիկ սան-
տըպիէճէրի թօռթընարագ , խանէնատէլէր մահալինին բար-
մագըզըգնա գատար կիմսէք իչդէ պիհուտէ եէրէ սարիգը
զադրէթ իմամէքտէ խոխ . . . : Պէր գաչ ատըմ իլէրիլէտիք-
տէն սօնգրա , հէյէճան վէ աղրըգնա մնդղուպ օլարագ ,
իչդի եանընա տօզրու սալլանարը վէ թաչլար իւզերինէ տիւ-
շէնագ պայրլարը :

Պու էանատէ Գաբրիէլ՝ ապրայ տ'Էկրինեվին գուրթաբ-
մագ իւզրէ կէօմիէրտուխի հիմմէթ վէ զայրէթէ , րտղմէն ,
գաբրունըն թաղնիգաթը վագըտայա տայանամայագ գէրըգը-
մագ իւզրէ օլորդրնը կէօրտու , վէ հիչ օլմազտա ժէզիւխ-
թինն եէլպահ մահալինէ կիրիպ կիրմէգինին անլամագ իւզրէ
պաչընը պէրիյէ չէվիրինճէ , մէրգուսրն խանէնտէլէր մա-
հալինտէն պիր գաչ ատըմ պէրիտէ եօլու կիպի սէրիլմիչ
գալմըշ օլարդրնը քէմօլը տէհշէթէլէ միւշահէտէ իյլէտի .
պունըն իւզերինէ նըտֆինն գէրըլմըշ օլան գարաուչը պէրտա-
գըպ աբրայ տ'Էկրինեվինին եանընտա գօչմասը վէ մէրգումը
գէալտըրագ խանէնտէլէր մահալինին բարմագըզըգնտան ի-
չէրի չէքմէկի պիր սանիյէ սիւրմէտի . գիրա քէնտիսի խա-
նէնտէլէր մահալինին բարմագըզը գարաուսրնը գարատրդը
պրըգտա , թաչ օճագնը իւչ չէթէկի տակի գարաուչը ճէպ-
ըէն գէրըգը քիմսէ չէ կիրմէքտէ իտիլէր :

Գաբրիէլ խանէնտէլէր մահալինտէն ատշարը չըգտը ,
վէ գօմարընը խաչմարի կէօյսիւնէ տայանմըշ օլարդրը հալ-

ան, պէօյլէ մէմուլըն ղայըը պիր մուգամէյէթ իւղէրինէ պիր գաթ տահա գուտուրմըշ օլան ղաղէպէլիլիճի վիւրուտինէ պէգլէմէ։

Բիլիակ գաբուսը գըրըլընճա, հիւճիւմ իտէնլէր մէճնունանէ պիր սուրէթտէ իչէրի կիրտիլէր. ֆագամէ այագլարընը հէնուզ քիլիսէյէ գօյմըշ իքէն ղարիպ պիր մէդալիօն ճէրչէյան էթտի։

Ճիճէ գարանլըղը օրթալըղը պասմըշ ըտը... պիր գաչ ատէտ կիւմիւշ գանտիլ՝ պաշ միհրապըն էֆրաֆընա սօղուն պիր զըյա նէշը իթմէ քտէ, վէ սաիր մահալլէր հա սէ գարանլըգ իչինտէ նապէտիտ օրմանտան ըտը։ Ղալէպէլիլիճի է՛ն ճէսուրլարը պու գարանլըգ, սիւքիննէթլի վէ թէնհա քիլինէյէ կիրինճէ, օրանըն մէհիալ վէ տէհղիթէնկիզ պէօյուքլիւյու գարշընընտա տիւչտը հայրէթ օլուպ գալտըլար. ավազէլէր վէ թէհտիտէր տուտանգլարընտա գալտը. զանն իտէրսին քի քիլիսէնին նիհայէթսիզ գուպպէէրինտէ հաստը օլաճագ աքսը սէտատան գօրգա

մագտա ըտըլար. պու սկյահ գուպպեէրտէն էօյլէ պիր րիւթուպէթ հասըլ օլմագտա իտի քի, անլէրին աթէչի հիտտէթլէ եանմագտա օլան ալընըրընը պուղ կիպի տօնատուրտը։

Իվայաթը տինիյէնին, էսկի ատէթլէրին, չօճուգլըգ խաթըրէլէրինին պագը ատէմլէր իւզէրինտէ օ գատար թէէսիրի վար տըր քի, թաշ օճագճընըն արգատաշլարընան պագըլարը քիւիսէյէ կիրեր կիրմէգ չապգալարընը չըգարտըլար, պաշլարընը քէմալը իհթիրամլա էյտիլեր վէ տէօշէմէ թաշլարը իւզէրինտէ այագ բաթըրտըսընը խաֆիֆլէթմէք իւզրէ եավաշ եավաշ եիւրիւմէյէ պաշլատըլար. պատհու ալչագ վէ գօրգագ պիր սէտա իլէ պիր գաչ սէօզ թէաթի իթտիլեր։

Պագըլարը տախի քէմալը տէհշէթլէ եօգարը պագատրագ վէ պու ճէսիմ պինանընն օ սըրատա գարանլըգ իչինտէ գալմըշ օլան սօնընճը գուպպեէրինի արաշտըրատրագ, քէնտիլէրինի ղայէթ քիւչիւք կէօրտիւքլէրինտէն տօլայըատէթա գօրգմագտա ըտըլար։ Լաքին թաշ օճագճընըն պիր լաթիֆէի իւզէրինէ, ղալէպէլայի չու հէյճանընը տէրհալ միւնտէֆի՝ օլտու. մէրգում սիւքիւթի վագըայը պէրթարաֆ իտէրէք.

— Պագանըզ ա՛, տօսթլար, ադչամ տուասը օգուսմագ իչուն նէֆէ՞ս մի ալըյօրըզ։ Մուգատտէս սու գապը իչինտէ չարապ պուլընայըտը, ֆէնա օլմագ ըտը. — տէտի։

Պու սէօզլէր վահշիյանէ գահգահալար իլէ թէլագգը օլընտը։

Պիրիսի. — Պու թէրէտտիւտ էանասընտա հայտուտը էլիմիզտէն գաչըրաճաղըզ։ — տէտի։

Սիպուլ. — Էվվէ՛թ, ավըմըզը չալտըրաճաղըզ։

Թաշ օճագճը. — Պիզի գօրգագ զանն իտճճէքլէր վէ քիւիսէ խատէմլէրինտէն գօրգույօրլար տէյէճէքլէր։

Digitized by Google

Ղալէպցիք. – (Հեր պիր աղըզ.) Ալա՛... ասլ՛ա, պիզ հիչ քիմսէտէն գօրգմայըզ։

Թաշ օճագճը. – Էօյլէ իսէ եհուբիւյիւնիւզ պագալըմ...։

Ղալէպցիք. – (Հէր թարաֆտան.) Էվվէ՛թ... էվվէ՛թ... եհուբիւյելիմ։

Գու սէօզիւ միւթէագըպ, պիր միւտտէթճիք սիւքիւնէթ պաւըմըզ օլան հէյէճան վէ հարէքէթ քէսպի չիտտէթ իլլէտի։ Պիր գաչ տագըգա ասնրա, հիւճիւմ իտէնլէրին կէօզլէրի գարանլըզա ալըշարագ, կիւմիւշ պիր գանատիին նէշը իլլէտիլի խաֆիֆ զըյանըն իյանէսիյլէ, խանէնտէլէր մահալինին բարմագլըզը խարիճինտէ տուրմըշ օլան Գաբրիէլին չէհրէսինի կէօրտիւլէր. պունըն իւզէրինէ թաշ օճագճը ղալէպցիքի խիթապէն.

— Զէհիրլէյիճի պուրատա պիր եէրտէ կիզլէնմիշ տիր... օ հայտուտը պիզէ թէալիմ իթմէյէ պու քաբաղը մէճպուր իթմէլիյիզ։

— Էվվէթ, զէհիրլէյիճիյի օնտան խաթէրիզ... մէսուլը օ տըր։

— Հայտուտը քիլիսէյէ օ գաչըրտը։

— Օ պիրի պուլունմայանճագ օլուրսա, իքիսինին տէ աճըսընը քէնտիսինտէն չըգարաճաղըզ։

Ղալէպցիքին պիլա իսթիյար հըսս իլլէտիլի հէյէճան վէ գօրգունըն իլք թէքսիրի մահվ օլտըգճա, սէպէբէր տասխի եհուքսէլմէքտէ, վէ հէր քէս պիր տագըգաճըգ թէքրէտտիւտ վէ զաաֆը գալպ կէօսթէրմիշ օլտըղընտան ատնքի մահճուպ օլարագ, չէհրէլէրտէ տահա զիյատէ վահչէթ վէ թէհտիտ ալայիմի կէօրիւլմէքտէ իսի։

Հիտտէթլէրինտէն սէպէբի թիթրէմէքտէ օլան պագը քիմսէյէր.

— Էվվէ՛թ... էվվէ՛թ... պիզէ իքիսինտէն պիրինէն հայաթը, եախօտ հէր իքիսինին տէ հայաթը լազըմ տըր. – տէյտւ հայգըրտըլար։

Digitized by Google

— Կիւնահը պօյնընա . . . պու բաբաղ ղեհրլէչ իճի-
յի կէպէրմէմիզէ նէ՞չուն մուճանաղի իտի՞օր ։

— Էօլի՛մ. . . էօլի՛մ։

Իրլիսէնին նիհայէթսիզ գուպպէլէրի ալթընտա միւ-
հիշ պիր սուրէթտէ աքսէնտաղ օլան չու ճանվէրանէ ան-
տալտը իւղերինէ , ղալէպէլիք Փարրիէլին գարուաընտա
տուրմագտա օլտըղը քարմադլըղա տօղրու հիւճիւմ ի-
լէտի ։

Ամէրիգանըն Թօշէօզ տաղլարընտաքի վահչիէր թա-
րաֆընտան խոչա կէրիլտիյի հալտէ տախի ճէլլաթլարը-
նա աֆիվ իթմէսինի ձէննապը Հագգտան թէմիէննի իտէն
պու կէնճ բաբաղըն գալպինտէ օ տէրէճէ ճէսարէթի վէ
չէֆգաթի մէրքիւզ իտի քի , արբայ տ՚էկրինեիյի գու-
թաստանդ ինչուն քէնտի հայաթընը թէհլիքէյէ գօյմադա
հազըր ըտը . . . օ ատէմի քի քէնտինինէ ալչագճա վէ ին-
սաֆսըզճա պիր մուրայիլիքլէ ալտաթմըշ ըտը։

11

ԳԱԹԻԼԷՐ

Թաշ օճագիճը՝ ղալէպցիներէն արդէն ընտրած թագիրը օլաջաղը հարցնէ, քարմագլուգտան պիր գաչ ատըմ իչէրիլէ-միշ օլան Գաթրիէլին իւզերինէ եւրուպիւ, կէօզլերինդէն աթեչլի հիւսուէքի սայֆնպտա օլտուղը հալտե.

— Զէհիրլէյիճի նէ՞ըէտե տիր... օ պիղե լազըմ տըր-տէյտու հայգըրտը:

Գաթրիէլ. – (Միւէսսիր վէ լոթիճի պիր աչառա իչէ...) Մնըն զէհիրլէյիճի օլտուղունը սիղէ քի՞մ սէօյլէտի, պիրտաեըլէը... պունը իսպաթի իճմէք իչուն տէյնիլէը... շահիւլէը... զէհիրլէնմիչլէը վա՞ր մը տըր:

Թաշ օճագիճը. – (Թէհահաքեարանէ պիր ազաքէթտէ իլէրիլէյէրէք.) Էլվէրիր, էլվէրիր... պիղ պուրայա կիւնահ չըգարմաղա կէլմէտիկ... սիղ օ ատէմի պիղէ թէսլիմ իտինիզ... եօգսա օնըն եէրինէ սիղ կիտէրտի-նիզ...:

Պիր չօգ սէտալար. – Էվվէթ... էվվէթ... օնլար եէքտիկէրիյլէ հէմէֆքեար տըրլար... պիղէ իքիսինտէն պիրի լազըմ տըր:

Գաթրիէլ պիրտէն պիրէ պայընը եօգարը գալտըրտը վէ քէմալը թէսլիմիյէթ վէ ալգընէթլէ իլէրիլէյէրէք.

— Մաատամ քի իքիմիզտէն պիրէօնիւ իսթէյօրսընըզ, իչիմէ պէն հազըր ըմ... հա՛ օ, հա՛ պէն... սիղ գան իսթէյօրսընըզ, տէյի՛լ մի, պէնիմ գանըմը ալընըմ, պէն սիղէ աֆիվ իտէրիմ, դարտաչալտըմ. գիրա սիզին էֆ-քեարընըզ ուղուրտըզ պիր հէյէճան սեպէպիյլէ գարըշ-մըչ տըր. – ատէտի:

Գաբրիէլին չու սէօզլէրի, ճէսարէթի, տուրըշընըն նէճապէթի, չէհրէսինին լէթաֆէթի հիւճիւմ իտէնլէրտէն պաղըլարը իւզէրինտէ պէօյիւք պիր թէէսիր հասըլ ույլէտի. ֆագաթ պու սըրատա չիտտէթլի պիր սէտա.

— Հէ՛յ, տօսթլա՛ր... զէհիրլէ յիճի օրատա... բարմագլըդըն արդասընտա տըր. — տէյու հայգըրտը:

Ղալէպէլիք. — Նէ՞րէտէ... նէ՞րէտէ:

— Իչթէ... ֆէօրիւյօր մըսընըզ... եէրտէ սէրիլմիշ գալմըշ...:

Հիւճիւմ իտէնլէր՝ օ զէմանա գատար քիլիսէ օրթասընըն իչի ճէնահընը պիրի պիրինտէն այըրան տար կէչիտտէ պիրինջիյէ օլտըգլարը հալտէ, պու սէօզլէրի իչիտինճէ տըբայ տ'Էկրինեվիի մուհաֆըզա իտէն վէ եէկեսինէ սէթէրիս հիւքմիւնտէ օլան բարմագլըզա տօղրու գիմիզէք իւզրէ հէր թարաֆա տաղըլտըլար:

Պու սըրատա թայ օճագընը, Մխոյուլ վէ տահա պիր չօզ քիմսնէյէր Գաբրիէլէ տօղրու իլէրիլէյէրէք, վահչիյանէ պիր մէսէրըէթլէ.

— Պու տէֆա էլիմիզտէն գուրթուլամազ... զէհիրլէ յիճիյէ էօլի՛մ... — տէյու հայգըրտըլար:

Գաբրիէլ տբբայ տ'Էկրինեվիի գուրթարմագ իչուն, բարմագլըգ գաբուսը էօնիւնտէ էօլմէյէ հազըր ըտը. լաքին բարմագլըգ անճագ տէօրթ գատըմ եիւքսէքլիքտէ օլտըղընտան, հիւճիւմ իտէնլէր պունը պիր տագըդա զարֆընտա գըրմադա վէ եախօտ իւզէրինտէն աչմադա մուդթէտիր խոխլէր. պինանէն ալէյհ Գաբրիէլ ժէզվէլիթի տէհշէթլի պիր էօլիւմտէն գուրթարմագ իւմիտինի պիւս պիւթիւն զայայ իթմի: Մա մաֆիհ եինէ պիր քէրըէ. «Տուրընըզ... պիչարէ ադըլսըզլար... տուրընըզ...» տէյու հայգըրտը վէ էլէրինի գալէպէլիյէ տօղրու ուզաթարագ իլէրիյէ աթըլտը:

Ծէտասը, թավրը, սիմասը ղալէպէլիք իւզէրինտէ

եղյի մուշֆիգանէ վէ պիրատէրանէ պիր թէէխիր հասըլ ըլմխան քի, պիր միւտտէթճիլք թէրէտտիւտէ տիւշար օլ-մասըզդ. լաքին պիր ազ սօնրա պու թէրէտտիւտ եէրինէ ինինճէն վահշիյանէ սէտալար գահիմ օլարագ.

— Էօլի՛մ... էօլի՛մ... — տէյու հայգըրմադա պաշ-լատըլար:

Գաբրիէլին պէնզի պիր գաթ տահա սօլարագ.

— Էօլմէխինի՞ մի խոթէ յօրսընըզ. — տէտի:

Ղալէպէլիք. — Էվվէ՛թ... էվվէ՛թ, էօլմէխինի խո-թէրիզ. — տէյու ճէվապ վէրտիլէր:

Գաբրիէլին գիհնինտէ նակէհանի պիր իւմիտ տօղաք-լագ.

— Ըէք էյի... էօլսուն... էվվէ՛թ, չիմտի էօլսուն. — տէտի:

Ինճճ բաբադըն չու սէօզլէրի ղալէպէլիյի հայրէթէ պիւչյագ խղճտի: Պիր գաչ սանիյէ գատար սաքին վէ հա-լէքէթիդ պիր հալտէ Գաբրիէլին եիւզիւնէ պագտըլար:

Կինճ բաբադ թէթրէէք վէ հէյէճանը պիր սէտա իւ-լէ տէտի քի.

— Գու ատէմ գապահաթը տըր տէյօրսընըզ... խո-պաթադըզ, շահիտահիզ քէնտիսինի մուհաքէմէ իտիյօրսընըզ, տէյի՛ մի. զարար եօգ... էօլսուն... զէհիրլէյիճի տէր տէյօրսընըզ... զէհիրլէտիյի ատէմլէր նէ՞րէտէ տիր, պիր-ճէպհանիդ.., պու՞նըն տա զարարը եօգ... մահքիւմ օլմըշ տըր...: Հէր միւթթէհիմին հուգուգը մուգատտէսինի-տէն օլան միւտաֆաասընը տինլէմէք իտիյօրսընըզ... պու՞նըն տա զարարը եօգ... հագդընտա հիւքմ ատըր պէնիմ տըր: Սիզ հէմ իթհամ իտիճի, հէմ հաքիմ, հէմ տէ ճէզաատ տընըզ... ըէք էյի, էօյլէ օլսուն... սիզ պու պիչարէյի միւտտէթի էօմրիւնիւզտէ ասլա կէօմէմիչինիդ տէր, սիզէ հիչ պիր փէնալըգ եարամադը տըր... պաշգա-սընա եարամ՞չ մը տըր, ծնու տա պիրմէ յօրսընըզ... վէ

Digitized by Google

պիւթիւն ալէմ հուզուրընտա էճէլինին ... իշիտիյորընը-
նըզ ... էճէլինին տէհշէթլի մէսուլիյէթինի իւզէրինէզէ
ալըյօրսընըզ ... էօյլէ օլսուն ... վիճտանընըզ սիզճ աֆվ
իտէճէք տիր ... բէք էյի ... մահքիւմ օլան չախա էօչէ-
ճէք տիր ... էվվէ՛լ, քիլիսէնին մուգաատէսիյի տախի
քէնտիսինի գուրթարամայաճադ տըր ... :

Պիր չօգ սէտալար . – Խա՛յր ... խա՛յր ... :

Գաբրիէլ . – (Պիր գաթի տահա հէյէճան իլէ .) Խա՛-
յըր ... սիզ գան տէօքմէք իսթէյօրսընըզ, ճէնտըը Հագ-
գընը իպատէթիանէսինտէ պիլէ տէօքէճէքսինիզ : Պու սի-
զին հագգընըզ տըր տէյօրսընըզ ... տէհշէթլի վէ ֆադաթի
ատիլանէ պիր հարէքէթտէ պուլընաճագսընըզ ... լաքին
էօլիւմ հալինտէ պուլընան պու ատէմին իչինի պիթիրմէք
իչուն պու գատար գուվվէթլի պազուլարա նէ՞ լիւզում
վար ... պու սէտալարա, պու հիատէթլէրէ, պու չիա-
տէթլէրէ նէ՞ հաճէթ . էհալինին, ատալէթբէրվէր վէ
գուվվէթլի էհալինին մուհաքէմաթը պէօյլէ՞ ուի իճրա հ-
ատիլիր : Խա՛յր, խա՛յր ... էհալի հագգ քէնտի թաթաֆըն-
տա օլտըղընա էվին օլուպ տա տիւշմէնինի վուրընճա,
վիճտանէն վէ լուհէն հիւքմ վէրէն հաքիմէ չայըգ պիր
սուրէթտէ վուրըր ... խա՛յր, ատալէթբէրվէր վէ գուվ-
վէթլի օլան էհալի՝ ալչագճա պիր ճինայէթէ մահկում-
մագ իսթէյօրմըշ կիսի քէօր քէօրինէ վէ չըղընճասընա
վուրմագ : Խա՛յր, սիզին իճրա իթմէկ իսթէտիյինիզ հագգ
պու եօլտա իճրա իտիլէմէզ ... զիրա սիզ շու սըրատա
պէօյլէ պիր հագգ իսթիմալ իթմէկ իսթէյօրսընըզ :

Գաբրիէլին շու սէօզլէրի իւզէրինէ հիւճիւմ իտէնլէր-
տէն է քսէրիսի միւթէէսիր օլարագ սիւքիւթ իթտիլէր .
հալ պու քի թաշ օճագճը, Միսիուլ վէ տահա պէիր պիր
չօգ ինսանֆսըզլար .

— Էվվէ՛լ, էվվէ՛լ պու հագգը իսթիմալ իթմէկ
իսթէրիզ . – տէյու հայգըրտըլար :

Թաշ օճագճը. – Էվվէ՛թ, հագգըմըզ տըր, զէհիրլէյիճիլի էօլտուրմէք իսթէրիզ. – տէյու թէքրարլատըգտան սօնրա, կէօզլէրի գանա զարգ օլմուշ, վէ եանագլարը աթէշի հիտոէթլէ գըզարմըշ օլտըղը հալտէ, պիր սիւրիւ չաբգընլարըն ըէֆագաթըյլա իլէրիէ տօղրու եիւրիւտիւ, վէ բարմագլըգտան պիր ազ պէրիտէ տուրմագտա օլան Գաբրիէլի պիր թարաֆա սիւրմէք իսթէյօրմըշ կիպի էլիյլէ պիր հարէքէթտէ պուլունտը։ Ցագաթ կէնճ բաքազ հայտուտըն հիւճիւմինէ միւմանաաթ իտէճէք եէրտէ, քէնտիսինէ տօղրու իլէրիլէտի վէ գօլբնտան թուֆտըգտան սօնրա, մէթին պիր սէտա իլէ. «կէլինիզ...» տէտի։

Գաբրիէլին չու հարէքէթի իւզէրինէ, թաշ օճագճընըն արգատաշլարը տիւչարը հայրէթ օլարագ, մէրգուտըն արգասը սըրա կիթմէյէ ճէսարէթի իտէմէտիլէր։ Գաբրիէլ իսէ թաշ օճագճըյը ատէթա չէքիպ կէօթիւրէրէք, խանէնտէլէր մահալինին բարմագլըգ գաբուսընը աչտը վէ մէրգումը տէօչէմէ թաշլարը իւզէրինտէ սէրիլմիշ գալմըշ ոլան աբգայ տ'էկրինէնինին եանընա կէօթիւրէրէք.

— Իչթէ գուրպանընըզ... մահքիւմ օլմըշ տըր... վուրընըզ... – տէյու հայդըրտը։

Թաշ օճագճը. – (Թէրէտտիւտլէ.) Պէ՛ն մի... եալընըզ պէ՞ն մի վուրայըմ...։

Գաբրիէլ. – Օ՛հ, գօրգմայընըզ, հիչ պիր թէհլիքէ եօգ տըր։ չար չաբուգ իչինի պիթիրէպիլիրսինիզ... զաթէն աղրըլտան ույուշմըշ տըր... իւզէրինտէ անճագ պիր նէֆէս գալմըշ տըր... հիչ պիր մուխալիֆէթտէ պուլընամազ... գօրգմայընըզ։

Թաշ օճագճը հարէքէթսիզ տուրըյօրտը. զալէպէլիք իսէ պու վագըտի զարիպէտէն բէք զիյատէ միթէէսիր օլարագ ազար ազար բարմագլըգ գաբուսընա եագլաշտըլար ըսա տա, իչէրի կիրմէյէ հիչ քիմսէ ճէսարէթի իտէմէմէքտէ իսի։

Գաբրիել միւթէազղիմանէ պիր թաւր իլէ ղալէպէլի. ի կէօսթէրէրէք, թաշ օճագճըյա խիթապէն.

— Վուրսանըզ ա՛, իլթէ հաքիմլէրինիզ... սիզ տէ ճէլլատը սընըզ. – տէյու թէքրարլատը։

Ֆագաթի թաշ օճագճը քէմալը տէհշէթլէ կէրի չէքիլսի, վէ կէօզլէրինի պէրիյէ չեվիրէրէք.

— Խա՛յր, պէն ճէլլատ տէյիլիմ... պէն ճէլլատ օլմայաճաղըմ. – տէյու հայգըրտը։

Պունըն իւզէրինէ ղալէպէլիք արասընտա պիր սիւքիւթ հասըլ օլտու։ Պիր գաչ սանիյէ գատար հիչ պիր սէօզ վէ հիչ պիր սէտա քիլիսէնին սիւքիւնէթի ֆէվգ էլ ատէսինի իթալ իթմէտի։

Գաբրիել՝ պիր մէյուսիյէթի գէմանընտա, ինսանըն հըսսիյաթը գալպիյէսի հագգընտաքի վուգուճընա մուվաֆըգ սուրէթտէ հարէքէթի իթմիչ իտի։ Պիր ղալէպէլիք՝ քէօր քէօրիւնէ պիր հիւտէթէ տիւչար օլարագ, պիր մաղտուրըն իւզէրինէ հիւճիւմ իտէր վէ հէր քէս պիրերը տարպէ էնտիրիրսէ, պէօյլէ պիր ճինայէթ՝ ֆահիլէրի նաղարըն.

Digitized by Google

— Ես ոչինչ չեմ ուզում, միայն թե ինձ մենակ թողեք։

— Ինչպե՞ս կարելի է մենակ թողնել, երբ ձեր կյանքը վտանգի մեջ է։ Ես ձեզ չեմ հեռանա, մինչև որ ձեզ ապահով տեղ չհասցնեմ։

— Ասացի՛ ձեզ, ինձ մենակ թողեք, ես ուզում եմ մենակ մնալ։

— Պատասխանեցի՛ր, կերպարանքդ ինչո՞ւ է այդպես փոխվել։

— Ինչո՞ւ, ծերացումն է ինձ ստիպել այդպես փոխվել։

— Ինչպե՞ս կարող է ծերացումը այդքան արագ ազդել մարդու վրա։ Ասա՛, ինչ է պատահել, ինչո՞ւ ես այդքան տխուր

Գու թէքլիճ իւզերինէ սէալէր քէօխլօտի , վճ քիլիճ առնիկլիճաճ եէնիտէն պիր սիւքիւճի ճէվզ էլ ատէ հիւ քնումճէրմա օլտու : Պիր ազ էվվէլ հարէքէթէ կէչմիչ օլան քիմսէլէր մահզունի վէ մահճուզ պիր թաւիր քէսճ լիմանլէր . զալէպէլիք իճրա իտէճէյի իչին նէ՛ տէրճճ ալ չաղճա պիր վահիլիք օլտըղընը անլատմադա պաչլատը : Ինա լիւմ հալլինաճ պուլընան պու աստմէ կիտիպ եաղընըզ պա չընա վուրմադա հիչ քիմսէ ճէսարէթի իտէմէմէքճաճ իտի : Նահէհան ադբայ տ՛էկրինեի ճան չէքիչէնլէրէ մախ տու պիր խըրլընը չըգարտը . պաչը վէ գօլլարընտան պիրիսի տարտըլատագ հօդաըը գադգտը , վէ պատէհով տունընը թէպիմ իմմիչ կիպի եէնիտէն թաչլաւ իւղերինէ տիւչտիւ :

Գաբրիէլ պու հալի կէօրիւնճէ ատը ատը հայդըրտը , վէ « Եա՛ Բապալի , էօլտիւ ? . . » տէյէրէք , ադբայ տ՛էկ. քինեինին եանընատա տիզ չէօքտիւ :

Կէրճէք է յիտէն վէ կէրճէք քէօթիւտէն միւթէէաիր օ. ղան էհալինին զարիպ պիր գարարտըղընը վար տըր , Գաբ. րիէլին ատը ատը հայդըրմատը իւղերինէ , պիր տագըդա եվվէլ պաղրա պաղրա ժէզիւթին էօլմէսինի թաչճագ խանէն ատէմիէր հէման տա ժէրհամէթէ կէլտիլէր . « Էօլ տո՛ւ , » սէօզիւ եաւաչ սէտա իլէ զալէպէլիք պուտըրնատա նայդըրը , վէ հէր քէսի խաֆիճի պիր թիֆրէմէ խաթիլա հալէտի : Գաբրիէլ իսէ պիր էվլյէ ադբայ տ՛էկրինեինին տաղըր պաչընը գալտըրտըղը կիպի , տիկերկյէ տէ նագ. զընը ապաչտըրմադատա ընտը :

Գու ադբատա թաչ օճագճը Գաբրիէլէ տօղրու էյի. լէրէք .

— Բաբազ էֆէնտի , սահիհէն էօլմի՞չ միւ տիւր , քինեինինի գուրթարմադատ պիր չարէ եօ՞գ մը . — տէյու պօքտու :

Հէր քէս քէմալը թէչաշ իլէ Գաբրիէլին վէրճճէյի

Digitized by Google

ճեմասրահ սկէքլեաթ , օրիորդաց տէրևին սիրոյ սիւքիանէքի հիւքմ իտիյօր, վէ անճագ եաւաշ սէտա իլէ պիրի իւքի սեռոզ թէաթիր օլունըյօր ըտը . պու սըրատա Գաբրիել պիրտէն պիրէ .

— Շիւքրիէր օլսուն , եա՛ Բապալի . . . եիւրէյի վու-րուլօր . . . — տէտի :

Թաշ օճագճը պու վիւժտէյի վէրմէք իւզրէ պաշընը գալէպճիկէ տօղրու չէվիրէրէք .

— Եիւրէյի վուրուլօր . . . — տէյու թէքրարլատը :

Ղալէպճիկ . — (եաւաշ սէտա իլէ .) Ա՛հ , եիւրէյի վուրըլօր ըմմը . — տէտիլէր :

Գաբրիել . — (թարիճին նազատալը պիր ալեճրիքէճ ե) էֆէնտիմ իւմիտ պէյ ատը . . . քէնտիսինի գուրթարտալիէճակ էյիմ . — տէտի :

Թաշ օճագճը . — Բէնտիսինի գուրթարտալըճաղ վէյ . — տէյու թէքրարլատը :

Ղալէպճիկ . — (եաւաշ սէտա իլէ .) Գուրթարտալըճաղըէքէքէր տիր . — տէյու պէյան էյտի :

Գաբրիել . — (Թաշ օճագճը յա խրթալէն) Զաթաւշ , չաւուշ , պանա եաւրում իտինիզ , քէնտիսինի գուրթարըլմա սա ճիվարտաքի խանէքէրտէն պիրինէ նազար իտէյիմ... պատտա լազըմ կելէն թէտաւի իճրա իտիլիր :

Թաշ օճագճը տէրհալ իթտաթ էյլէտի : կէնճ քաթ-նաղ տարեայ տ՚էկրինեինի գօլտարընտան գուրթարտըղը սը-բատա , թաշ օճագճը տախի պատճագլարընտան թուքա-տա , վէ էքիսի պիրիքտէ քարմագլըգ գաբուլընտան տը-չարը չըգարտըլար :

Ղալէպճիկ՝ թաշ օճագճընըն պիր ազ էվվել-էօլիւմ թէհատիրէրի իլէ թատպիկ իթմէքտաե օլուդուը . . տաէմէ մոտալինմէ իթտիյինի կէօրունճէ , հէր-քէսին գաճալինտե պիրի հըլտատը չէֆճագաթ հատըղ օլտու , Պունքար , Գաբրիել-ին սէօղլէրինտէն զաթէն միւթէէսսիր օլմուշ օլտուգու-

Digitized by Google

լրջմտածութեան, եւ ընդհակառակն՝ ամենայն ըստ պահանջման պատշաճութեան լաւ։

Սիպուլ. — Բարեաց էքիէնտի, քենտիսինի պիտի ամենայն ինչ իւղերինէ գոյութիւն կէօթիւրմէք տահա էյի օլուր։

Գիր պաշդասը. — Կիտէ չիմ Օթել-Տնէօտէն պիտի թէճ. կերե կէթիրէչի՞մ մի։

Գիր խչիւնճիս. — Բարեաց էքիէնտի, պըրտգընըզ տա ալտին եէրինիզէ պէն կէչէ չիմ. պու տոքըր վիւճուտը պիզ կէօթիթքիմէզ պինիզ։

Գոռվիճի պիր տաէմ. — (Թափափանափանկ պիր տուրէթտէ Գաբրիէլէ եաղլաչարագ.) Միզ եօղուրլուկունըզ գարտաչ էքիէնտի, պէն տագճա էյի կէօթիւրէպիլիրիմ։

Հայրագ պիր չոճագ. — (Պաշընատաքի թեզգինէ չէ գարշըտրագ.) Գօշուպ պիր արապա կէթիկեճի Նանագ եւ լրագ, բարեաց էքիէնտի։

Թաշ օճագճը. — Հագգըն վար, հօյտան ախնի կէտէ-ճիմ, չարպագ կիլի։

Սիպուլ. — (Զօճուղը ալըգօյարագ.) Լաքին կիլի-ճէզտէն էվվէլ արապա կէթիրմէյէ լիւզում օլսա-պըղնը բարեաց էքիէնտիյէ ասրըվէր։

Միչիրիէբտէն պիրի. — Տօղրու տըր, քիւխէ խչին-տէ պուլունըյօրըզ... պուրատա բարեաց էքիէնտի գա-րըզըր։

Գաբրիէլ. — (Զօճուղա խիմաչէն.) Էվվէ՛լ, օղլում, էվվէ՛լ, չար բարեաց կիլի տէ պիր տրապա կէթիր...

Զօճուգ դալէպիլիյի եօղրագ կիլի տիյր պըրատա, դալէ-պէվիք արապընատան պիր սէտա։

— Նանըրսոտա լրագը իլգ տօգրա ուչագ տիյր չինչ վար պըղը... պիր իչէ Խարայապիլիր մի։

Գաբրիէլ. — Շիւպհէսիզ... վէյրինէտ, էքիրինէտը... գնացիրանըն դուրագ թօգրըրընը օլմաղտրըզ, վի քենտիսինէ ան գրագլամ պըղըրըզ։

Digitized by Google

Սիպոտ. – Շիշէ մի պուռ թարափա կէչիրինիզ... ֆառֆալի պուրնունըզը իչինէ սոփմայընըզ։

Բազը չիշէ քէմալը իհթիյաթլա էլտէն էլէ կէչէրէք, Զաքրիէնի գառատը վասըլ օլտու։ Արապանըն վիւրուտինէ ինթիզարէն, ապրայ տ'Էկրինեի պիր սանտալիէ իւզէրինէ օթուրթտըրըլմըշ ըտը. պիր թագըմ խայրխահ ատէմիէր ծէզիւիթի քէմալը իհինա իլէ թուրթտըդլարը սրրատա, կէնճ բաթաղ տախի քէնտիսինէ ըտգը գօգլոմմագտա ըտը. պիր իքի տագըդա սօնրա բագընըն թէէսիրի կէօրիւնմէյէ պաշլատը. ծէզիւիթի պիր գաչ տէֆթալար խաֆիֆճէ գըմըլտանտըգտան սօնրա, տէբինտէն պիր ահ չէքտի։

Զաքրիէլ պա հալի կէօրիւնճէ ֆէվզ էլ գայէ մէտաւար օլարագ, մուզաֆֆէրանէ պիր սէտա խլէ.

— Թուրթուլտը... հաշայաճագ տըր... պիրտաէրկրիմ, հաշայաճագ տըր. – տէմտի։

Պիր չօգ սէտալար. – Ա՛հ, հաշայաճա՛գ մը։

Զաքրիէլ. – Օ՛հ, էվվէ՛լ, պիրտաէրկրիմ, հէմտէ վճատանընըզ տէհղիխի պիր ճինայէթին ազասը իլէ մուզտաֆագ օլաճագ եէրտէ, ատիճէնապանէ վէ ատիկանէ պիր իչին խաթըրտէհայլէ մահզուզ օլաճագ տըր։ Սիզին հիտտէթինիզի չէֆգաթ ու վէրհամէթէ թէպտիլ իթմիշ օլտըղնատան սօլայը ճէնապը Հագգա չիւքր իտէյիմ, վէ կէրէկը սէզի վէ կէրէք ռէվոհքէրինիզի պու պիչարէնին գուրթուլմըշ օլտըղը թէհղիքէյէ տիւչար իթմէմէնիզի քէնտիսինտէն րիճա իտէյիմ։ (Հապրէթի Իսանըն թասվիրինի կէօրմէրէրէք, միւէսսիր վէ հէյէճանլը պիր սէտա խլէ...) Գարատաշլարըմ, մազլուճլարըն, պիզիմ կիսի մէճճուլ գալան էվլատը էհալինիզին խէյլաը իչուն պու խայ, իւզէրինտէ էօյմէչ օլան զաթըն «Պիրի պիրիմիզի սէվմէյիմ...» տէմէկ օլտըղընը ասլա ունութմայալըմ. պա լաթիֆ վէ մուշֆիգանէ ռէօզլէրի հէր տայըմ խա-

Digitized by Google

թերըմըզա կէթիրէլիմ. պիրի պիրիմիզի սէվէլիմ, պիրի պիրիմիզէ մուավէնէթ իտէլիմ. ղիրա պիզիմ կիպի ֆա-գերըլար մահզա պու սայէտէ էյի, մէսուտ վէ աուիլ օլա-պիլիրլէր: Պիրի պիրիմիզի սէվէլիմ, գարտաշլարըմ, պիրի պիրիմիզի սէվէլիմ, վէ տիւնեատա մնաղտուրլարըն, ղա-յըֆլարըն վէ էլէմզէտէլէրին համիլի եէկեանէսի օլան Հազ-րէթի Իսանըն էօնիւնտէ սէճտէ իտէլիմ:

Պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սօնրա, Գաբրիէլ տիզ չէօքտիւ: Մէօյլէտիյի սէօզլէր օ գատար սատէ վէ միւէս-սիր իտի քի, օրատա հազրը պուլունանլարըն քէաֆֆէֆտի տէ անըն հարէքէթինէ պիլ իթթիպա, իհթիրամքեարանէ պիր սուրէթտէ տիզ չէօքտիւլեր:

Պու սըրատա ղարիպ պիր հալ զուհուր իտէրէք պու մէնզարէնին ազամէթինի պիր գաթ տահա արթըրտը:

Էվվէլճէ սէօյլէտիյիմիզ վէճհլէ, թաչ օճագճընըն չէթէտի քիլիսէյէ կիրմէզտէն պիր ազ էվվէլ, օրատա պու-լունան պիր գաչ քիչի հէմման ֆիրարա եիւզ թուէթուպ, պունլարտան իքիտի տէ էրղանունլարըն մէվզու պուլընտը-ղը մահալէ իլթիճա իթմիչլեր, վէ օրատան հիչ քիմսէյէ կէօրիւմէքսիզին եօգարըդի վուգուտաթը սէյր իթմիչլեր իտի: Պունլարտան պիրիսի էրղանունլարըն մուհաֆազա-սընա մէմուր պիր տէլիգանլը օլուպ, մուզիգայա տա է-քէյիճէ աչնա իտի. մէրգում՝ պաչլանղըճը գօրգունճ օ-լան իչպու վագըտանըն ֆէվգ էլ մէմուլ նէթիճէսինտէն միւթէէսսիր օլարագ, խալգըն Գաբրիէլ իլէ պէրապէր տիզ չէօքտիւյիւնիւ կիօրիւնճէ, էրղանունըն բարմադլա-րընը վուրմազա պաչլատը: Իպթիտա քիլիսէնին տէրկինճ-տէն հըսս իտիլիր իտիլմէզ տէրէճէտէ խաֆիֆ պիր ա-հէնկ զուհուր էյլէտի, վէ պատէհու քիւնլիյիւն խօչպուլ տիւմանը կիպի գուպպէլէրէ գատար եիւքսէլէրէք հէր թարաֆա եայըլտը. ազար ազար օ խաֆիֆ վէ լաթիֆ ահէնկլէր՝ րուհէֆզա, տինտարանէ վէ հագին պիր մագամ

Digitized by Google

սուրբերինի ալտըլար քի , Թաւրիզի նագաղիլ պիր սէտաի չիւքրան վէ մուհտաղէթ կիպի սէմայա չըգմազտա ըտը ։ Գու ահէնկլէր օ գատար պիլրուպա վէ օ գատար միւէսսէր իտի քի , սէճտէյէ վարմըշ օլան ումում խալգ՝ անլէրին Թէէսիրի չէտիտինէ ազար ազար մաղլուպ օլտուլար ։ օ վագԹա գատար գուրու օլան կէօղլէր եաչարտը վէ պիր չօգ սէրԹ եիւրէքլէր՝ Գաբրիէլին միւէսսիր պիր սէտա իւլէ սէօյլէտիյի « Պիրի պիրիմիզի սէվէլիմ » սէօղլէրինի տերխաԹըր իտէրէք , Թաւրը Թաւրը չարըմաղա պայլատը ։

Թամ պու սըրատա աբբայ տ՚էկրինեի քէնտիսինէ կէլէրէք , կէօղլէրինի աչտը . ֆագաԹ էվվէլի էմրտէ րույա կէօրիւյօր զանն իյլէտի . . . մէրգում՝ պիր Թագըմ վահդի ատէմլէրին էօլիւմ Թէհտիտլէրիյլէ քէնտիսինի քիլիսէյէ գատար գովալամագտա օլտըգլարընը կէօրէրէք , քէնտիսինի ղայպ իմամիչ իտի . . . հալ պու քի չիմոի կէօղլէրինի ալտըղընտա , գանտիլլէրին սօղուն զըյասը վէ էրզանուննըն րուհէֆզա ահէնկլէրի արասընտա պիր աղ էվվէլ օ գատար գուտուրմըշ օլան ղալէպէլիյին քէմալը սիւքիւնէԹլէ տիզ չէօքմիւշ , հէյէճանա կէլմիշ վէ իպատէԹիա նէնին իհԹիշամ վէ ազամէԹի էօնիւնտէ հագիրանէ պիր սուրբԹէ պաչ էյմիշ օլտըղընը կէօրմէքտէ իտի ։

. . . . . .

Պիր գաչ տագըգա սօնրա , Գաբրիէլ՝ ղալէպէլիյին գօլտարը իւղէրինտէ քէմալը մուզաֆֆէրիյէԹլէ արապայա կիրմէքտէ իտի քի , եավաչ եավաչ ագըը պաչընա կէլմիշ օլան աբբայ տ՚էկրինեի պու արապա իչինտէ ուղանմըշ եաԹմըշ ըտը ։

Արապա պիր միւտտէԹ եիւրիւտիւքտէն սօնրա , ծէպիւԹին էմրի իւղէրինէ վոժիւտ սօգաղընտաքի պիր խանէնին գաբուսը էօնիւնտէ տուրտու , վէ աբբայ տ՚էկրինեի եալընըշ պայընա պու խանէյէ տախիլ օլտու իսէ , Գաբրիէլ իչէրի գապուլ իտիլմէտի . պիշ տէ օգույանլարըմըշը պու խանէյէ նագլ իտէճէյիշ ։

Digitized by Google

12

ԿԷՉԻՆՄԷ

Վոժիքար ասգաղընըն նիհայէթինտէ օ վագթըար ղա-
յէթ եիւքսէք պիր տիվար կէօրիւլմէքտէ իտի քի, ատս
տիվարըն իւղէրինտէ ուֆագ բէնճէրէլի քիւչիւք պիր գա-
բուտան պաշգա պիր չէյ եօղ ըտը։ Պու գաբուտան կի-
րիլինճէ, էթրաֆը տէմիր բարմագլըգլարլա մուհաթ օլան
պիր հավլի կէօրիւլիւր իտի քի, բարմագլըգ տէմիրլէրի-
նէն արասընտան էօթէքի թարաֆը կէօրիւլմէյէք իւղրէ
արգասընա տա թախթա գաֆէսլէր վազ իտիլմիշ իտի։
Հավլիտէն էօթէյէ հիւանիւ թէրթիպ իւղրէ տօնատըլմըշ
վասի վէ կիւղէլ պիր պաղչէյէ կիրիլիր իտի. պու պաղ-
չէնին նիհայէթինտէ տէ կիւղէլ կէօրիւնիւշլիւ վէ ֆագաթ
սատէ պիր սուրէթտէ եաբըլմըշ իքի գաթլը պիր պինա
պուլունըր յօրտը։

Ակբայ տ'էկրինէի՝ Գաբրիէլին ճէսարէթի գահրամա-
նանէսի սայէսինտէ խալգըն բէնչէի վահչէթինտէն գուր-
թուլալը պիր գաչ կիւն կէչմիշ իտի։ Սկյահ գաֆթանլար
կիյինմիշ, պէյազ պօղազ պաղըլար թագմըշ վէ պաչլա-
րընա տա տէօրթ քէօչէ թագեէլէր գոյմուշ օլան իւչ բա-
հիպ պաղչէտէ եավաչ եավաչ կէգինմէքտէ իտիլէր. պու
բահիպլէրին է'ն կէնճի օֆուզ եաչընտա գատար կէօրիւ-
նիւյօրտու... չէհրէմի սօղուն, գայըֆ վէ բուհանիչէվճի
մախտուս աէրթ պիր հէյեէթէ մալիք իտի. պունըն, իքի
արգատաշը իսէ էլլիտէն ալթմըշա գատար կէօրիւնտիւք-
լէրի հալտէ, տինտարլանէ վէ պիլ խատտա հէյէքեարլանէ
պիր չէհրէյէ մալիք լտիլէր. եանագլարը բարլագ, գըր-

Digitized by Google

վիրաբուժական գործիքներ, կերտանավարժ իսկ գործիքներ վերջ վարպետ կենցաղ բանիմաց առողջության պատրաստ պահպանել գաստատ ապրելու իսկ։ Պահանջատ ծնողների ճիշտ վիճակին դավանության ընտանեկան իրավիճակներ, իրենց կան հասկանալ կեցվածքներին, որպես պիտանիության պիտի սանիկ պիտի այրերմանագետ ընտրյալ։

Պատվաստան պիտի՝ ելմիկների պատշաճման օրեն պիտի մոհավերժ տեվամ իլե, օրատա հաղորդ պատվիճակյան պիտ վիճակ հադգինատ պահա իսկերիք տեղի քի.

— Մխիթարեմ բետերիմիզին քոլերայա թուրքական պատու միաբանական իսկ ճանապարհ՝ գումիկերին թիւքերեմիզ, վե խառնալզիներ պէօյլե թերևիքելի պիր առուրեթառ ավտերինե մուհեթ օր մեզ օտրղիտատան բերք զիյատե գօրգույօրըմ։

Տիկերի. — Հիչ պիր վագիթ անքն պուհրան վե ըզտըր պապընա պենզեր պիր չէյ կէօրիւրմէիզ տեր առէյօրսուր։

Կենճ բահիպ. — Բենտիսինին ահվալը սրհհյէսի խոմիատիզ կէօրիւներէք ածնընը վազիքելէրինին կիրառը երվերքի կիւն քենտիսինե թեքլիֆ խոիտրտաե, պիտնահրան րընը ալենէն սէօյէմէք խոթեմէմէպիյէ ըեզալերի՛ե սեպե պիյեր վերմիշ օտրղը բերք զիյատե չայանը թեքեսիւֆ տիւր։

Նաշրտպարտան պիրի. — Մ. Բատեն ահվալը արհհյինին ծ գատար գենա օրմատրղընը գանն խոթօրատաե հոքիա քենտիսի ըզտամ կէօրտիւրիւ վագիթ սընընք վտրիֆելէրինի իյիա խոեճէք իտի։

Տիկերի. — Շուրատը տօղրու տըր քի, ան կիւն երվերել պուրայա կերթիրթտիյի գէնան էօրիւմ հապենաե խոտ... կիւնատեն պերու հայատիը պուհրանդը պիր ճան չեքիշմեպենատեն պաշգա պիր չէյ օրմատը, հալ պու քի եպան հան չայօր։

Կենճ բահիպ. — Գեն խոտրթաղրղընդն իրք փուչ կիւնդեն

վանգելիստա տօգրէէօր Պալէնիէնին չակիրտի Մ. Րուսլէ ֆ-լէ Եանըմտատ պէօքլէտիմ. պիր տագըզա պիլէ ագլը պաշըն-նա կէլմէտի. ձէնտարմը Հագգ քէնտիսինէ պիր գաչ տատ-զըգա րահաթ վէրտիմ զէման տալսի, քէնտիսինի եաթա-զընա մըխլամըշ օլան թալիհինէ գարշը լանէթլէր օգուս-րագ վագթ կէչիրիր իտի։

Ֆիկէրի. – Թէէմինէն պէ յան իսիկիյօր քի, հիւրմէթ-լու գարտընալ Մալիքիէրի՝ միւէսսիսի մուգատաէսիմիզ Լոյոլանըն էվլատընա լայըգ պիր սուրէթաե էօմրիւնէ խի-թամ վէրմէսինի քէնտիսինէ նասիհաթ իլթիմիսինտէ, Մ. Բօսէն գարտընալա « Պէնիմ կիւնահլարըմը ալէնէն սէօյ-լէմէկյէ իհթիյաճըմ եօգ տըր. Պէն ԵՈՇԱՄԱԳ ԻՕԹԷՐԻՄ ՀԷՎ ՑԼ ԵՈՇՈՑԱՃՈՂԸՄ » ճէվապընը վէրմիչ։

Կէնճ րահիպ. – (Հիտաէթլէնէրէք.) Պէն պու սէօ-պիւ գուլաղըմըա իչիթմէտիմ... ֆագաթ Մ. Բօսէն պէօյ-լէ պիր սէօզ սէօյլէմէյէ ճէսարէթի իլթիչ խսէ... րուհը իչուն...

Պու տըրատա ագլընա պիր միւլահազա կէլէրէք, պի-ֆիքիւրտնէ պիր չէհրէ իլէ տուրմագտա օլան արդատաչ-լաըընա եան եան պագտը, վէ պատէհու իլտվէի մէգալ-իլէ.

— Էկէր պէօյլէ պիր սէօզ սէօյլէմիչ իսէ, րուհը ի-չուն պէօյիւք պիր ֆէլաքէթ տիր... ֆագաթ պունըն պիր իֆթիրա օլտըղընտան էմին իմ։ – տէտի։

Ֆիկէր րահիպ րէֆիգիյլէ պիր նիկեահ թէսլիթի խոչ-րէք.

— Պէն տէ պու սէօզլէրի իֆթիրա գապիլինտէն պիր թէվաթուր օլմագ իւզրէ սէօյլէտիմ. – տէտի։

Պու մանավէրէ յի միւթէագըզ էբէ յիճե ուզուն պիր ախըքիթ թէ յտա օլտու։ Մէրգուման իւչ րահիպլէր՝ պու եօլտա գօնուշա գօնուշա, պիր ադաճլը մէ յտանճրըզա-միկնիթէհի սուզուն պիր եօլու եիւրիւմիւշլէր իտի։ Պու մէյ-

Digitized by Google

տանճըղըն օրթա եէրինտէ պէօյուք վէ եուվարլադ պիր թաշ մասա կէօրիւլմէքտէ օլուպ, րահիպ գըյաֆէթինտէ պիր ատէմ պու մասա իւզէրինտէ տիզ չէօքմիւշ, վէ սըրթընա վէ կէօյսիւնէ իքի պէօյուք եաֆթա եաքըշըրըլմըշ ըտը քի, պունլարտան պիրի իւզէրինտէ «ԻԹԱԼԱԹՄԸՋ» վէ տիկէրի իւզէրինտէ տէ «ԹԷՆԹԷՐՎԷՐ» քէլիմէլէրի եազըլմըշ ըտը։

Ձէմիյէթին գավահտի էտասիյէսի իգթիզասընճա կէղինմէ զէմանընտա մէքթէպ չակիրտանընա մախսուս օ. լան չու պուտաղաճա ճէզայը չէքմէքտէ օլան րահիպ գըրդ եաչընտա, իրի եարը, գալըն պօյունլու, սիյահ վէ գըվըրճըգ սաչը վէ էսմէր չէհրէլի պիր ատէմ իտի. հէր նէ գատար ատէթ մուճիպինճէ տահմա էօնիւնէ պագմագ. տա իտի իսէ տէ, գալըն գաչլարընըն սըգ սըգ չաթըլմա. սը՝ գալպինտէքի քին ու դարազըն զահիրէն կէօրիւլէն հալը թէսալիմիյէթի իլէ բէք տէ օ գատար թէվաֆուգ իթ. մէմէքտէ օլտըղընը կէօսթէրմէքտէ իտի. պա խուսուս քէնտիսինին պուլընտըղը եուվարլադ մէ յտանճըղա միւն. թէհի եօլլարտա իւչէր իւչէր վէ եախօտ թէք թէք կէ. զինմէքտէ օլան րահիպլէրին քէնտիսինէ տօղրու եագլաշ. ըգլարընը կէօրտիւյիւ զէման, հիտայէթի տահա դիյա. տէ արթմագտա ըտը։

Ն օգարըտա պահա իթմիչ օլտըղըմըզ իւչ րահիպլէր պու կիւճլիւ գուվվէթլի ատէմին էօնիւնտէն կէչտիքլէրի սըրատա, քէնտի մէսլէքտաշլարընտան պիրիսինին իրթի. քապ իթմիչ օլտըղը խաթատան տօլայը ճէնապը Հագգ. ատն աֆվ տիլէ յօրլարմըշ կիպի իւչիւ պիրլիքտէ կէօզլէ. րինի սէմայա տօղրու գալտըրարլար, վէ պատէհու եըլ. տըրըմ կիպի չարբարճասընտա պիչարէնին եիւդիւնէ պագ. տըլար քի, իրի եարը վիճուտինէ նազարէն իթտաֆսըզ վէ թէնբէրվէր օլմագ իչուն բէք չօգ հուգուգը հախ խտի։ պատէհու եինէ իւչիւ պիրլիքտէ կիւյա տէրուսը

տիկտէն պիր ահ չեքտիքտէն սօնրա , քէնտիլիլինտէն խլէ-
յէն մաքինալարա մեխսուս պիր տօղրուլըդա կէզինակէքտէ
տէվամ իթթիհատը :

Պաղչէտէ կէզինէն տիկէր ըահիպլէր արատընտա պա-
ղը ճիամանիլէր տախի կէօրուլմէքտէ իտի քի , պուընքն ա-
պէպինի պէր վէճհի ալթի իյզահ իտէճէյիզ : Բահիպլէրին
սաքին օլտըգլարը խանէյէ գարիպ տիկէր պիր խանէ-
տաճա մէվճուտ օլուպ , իքինի արասընտա կիւրկէն աղաճ-
լարը տիքիլմիշ պիր կէչիտտէն պաշգա պիր շէյ եօղ ըտը-
պիր չօգ տինտար ատէմլեր՝ չիլե չէքմէքլե վագթ կէչիրմէք
իչուն մէզքիւր խանէյէ կէլիպ իւճրէթլե իգամէթ իտէր-
լէր իտի : Ֆիլ հագըգա պուընտան տահա կիւզէլ պիր եէր
օլմազ ըտը . օրատա նէֆիս եէմիէքլէր , քիւչիւք պիր ի-
պատէմխանէ , հէր տիւրլիւ էշեա իլէ մէֆրուշ տտալար
վէ միւքէմմէլ սուֆրալար պուլունուր ըտը :

Պու մուգատտէս միւսաֆիրխանէտէ րուհանի վէ ճիա-
մանի եէմիէքլեր միւսաւի տէրէճէտէ նէֆիս վէ լէզզէթլի
իտի . օրատա ինսան պիր մզդտար ագճէ վէրերէք հէմ
րուհընը վէ հէմ տէ ճիամինի պէսլէյէպիլիր իտի . հաթ-
թա օրատա պուլունանլար՝ Օսմանտան կէլէն պիր չոխտան
նահինի պէտէլինի թէէհհիյէ իտէրէք ճումա կիւնլէրի
բէրհուլէրինի քէմալը էմնիյէթլէ եէյէպիլիրլեր իտի քի ,
պու րուխսաթնամէ գահվէտէն վէ րագըտան սօնրա եէ-
մէք բուսուսէտ իլէ պիրլիքտէ թագտիմ իտիլիր իտի :

Հաթթա ժէզիւթի բաբազլարընըն բարա չէքմէյէ օ-
լանի ֆէվգ էլ ատէ մէհարէթլէրինի մէտո իթմէք իւզրէ
տէրիզ քի , պու միւսաֆիրխանէնին բէք չօգ միւշթէրիսի
վար ըտը . Նա՛սըլ օլմասըն . օրատա ավ էթէրի օ գա-
տար կիւզէլ եուսուշթարըլըբ , ախրէթ եօլու օ գա-
տար գօլայ կէօսթէրիլիր , պավրգվար օ գատար թագէ
բէյնիրիկիր , սէլամէթ եօլու օ գատար տիւզ կէօսթէրիկիր ,
թուրֆանտա մէյվէլէր օ գատար քէսրէթլէ պուլունուր ,

վէ տօղրուտան տօղրուլյա Բօմատան կէլէն իթաւեա սու-
ճուղլարընը վէ Ազիզ-Բէտէրին (Բաբանըն) մաղֆէրէթլէրի-
նի հիւսապա գաթմայարագ, չէքիլէճէք չիլէլեր օ գատար
թախֆիֆ իտիլէր իտի քի, հէր քէս օրայա ճան ափար
ըտը: Ճէնապը Հադդ իլէ ուզլաշմագ իչուն տէրուննատէ
պին տիւրլիւ սուհուլէթ պուլընան պու մահալ իլէ հտ՞ն-
կը լօգանթա ըէգապէթ իտէպիլքը իտի: Պէր չօգ զէննկին
վէ տինտար ատէմլէր վար ատը քի, չէյթանըն պույնուզ-
լարընտան ֆէվգ էլ ատէ գօրգմագլա պէլապէր, պիր
թագըմ խօշ վէ լաթիֆ կիւնահլարտան վազ կէչէմէզլէր.
իչթէ պու կիպիլէր իչուն ծէղիւթի րահիպլէրինին գավախ-
տի տինիյէյի իսթէտիքլերի գալըպա տէօքմէլէրի խա-
թըրչինաանէսի պէհասըզ պիր նիյմէթ իտի:

Ֆիլ հագըգա ֆէսատը ափլէնագ սահիպի, վէ գօր-
գագ պիր իսթիյար՝ հուզուրլաթը նէֆսանիյէտինտէն, հըր-
սիյաթը ֆասիտանէսինտէն վէ մէյլիյաթը խօտպինանէ-
սինտէն հիչ պիրինին թէրքինի թալէպ իթմէքսիզին
քէնտիսինի ճէհէննէմէ կիթմէքտէն վէն իտին վէ սաատէ-
թէ էպէտիյէյի թահթը թէէմինէ ալան պու րահիպլէրէ
նէ՛ գատար միւթէչէքքիր օլմագ: Ֆագաթ պու գատար
միւսաատէքտար օլան իթիրաֆ բաբագլարընա, պէօյլէ խա-
թըրչինաս թուհանիլէրէ նա՞բել արզը չիւքրան իտիլիր. պու-
տէյնի շիւքրան՝ նամուսքտար, չալըշգան վէ էքսէրիյա ֆա-
գըր վարիալէրէ ղատը օլմագ իւզրէ կիւղէլ եմլաք վէ ա-
րագի վէ բարլագ լիրալար թէրք իլէ խիֆա իտիլիր քի, պի-
չարէ վարիալէր տինտարանէ պիր սուրէթտէ րահիպ էֆէն-
տիլէրտէն սօյուլուրլար:

Եօգարըտա պահ իթտիյիմիզ եաղը րահիպլէրտէն
պիրի՝ արալարընտա չէօքմիւշ օլան սիւքիւթի պէրթարաֆ
իմանէք իսթէյէրէք, խանէնին պագչէսինտէ կէգինմէքտէ
ալան ճիամանիլէրի անլամագ իւզրէ, սօֆուլանէ պիր
չէհրէ իլէ կէնճ րահիպէ տէտի քի.

Digitized by Google

— Կեչկեն կիւն միւսաֆիրխանէ յէ կէմիխրէմիշ օլան եաղալը ատէմ՝ պէտտէլի հէնուզ Էվվէլքի վահշիլիք հալինտէ պուլունմալը քի, պիզիմ ո պէր միւսաֆիրլէր ատա-արնտա քէնտիսինի կէօրէմէ յօրըմ։

Տիկէրի. — Իհթիմալ քի եէնի պինանըն պաշլէմինտէ եաղընըզ պաշլանա կէղինմէ յի թէրճիհ խոխյօր։

կէնճ բահիլ. — Ո ատէմ պիզիմ միւսաֆիրխանէ յէ կէղէլիտէն պէրու օթուրմադան օլտուղը քէօշք իթթիխա-լինտէքի չիչէք պաղչէտինէ պիլէ էնթէմիշ տիր. քէնտիսինէ եաղընըզ կէօրիւշմէքտէ օլան ադրաբայ ա'իլէսինի կէղէնլէր-ատ անըն տուրդուտուղունատան չիքմայէն իմմաքտե խան-մէրգումի պէր տէֆտաճըզ օլսուն իսդատիթխանէ յէ կիթմէ-միշ տիր։

Եաշլըտուման պէրի. — Պէկլի իսդատիթխանէ յէ կիտէ-ճէք հալտե տէյիլ։

Տիկէրի. — Տոգրու Վալիտեհէին պու ատէմ իչուն կէղմէճէք վէ հափէքէթտե պուլունմազ գայէթլէ ֆահիճլի վէ չէվգաղալը օլտուղունը աէօյլէմէյինի պէն գուլաղըմա իչիթտիմ, ֆազլա պէր մէրդումի օտասընտան տըշարը չըդ-մադ խոթէմէ յօրտում։

կէնճ բահիլ. — (Գլուսա վէ սէրի պէր ադամ իլէ.) Ին-սան իսմէնտիյի վազիֆ իսդատիթխանէ յէ կիտէճէկտիր. — ան-տի, վէ պատիհու սիւքլիմ իտէրէք ընֆիդէրիյէ պէրաբէր-տե կէղինմէնինի տէվամ իյլէտի. ընֆիդէրի փաշ պէր վէճ-հի ամէք գօնուշմադա ապաշլատըլար.

— Պու ատէմին խոռմին պիլիյօրմընըզ։

— Խա՛յր, օն պէշ կիւնտէն պէրու պուրատա ադու-լէնտըղը հալտե, խոռմին հէնուզ իչթիմէտիմ. քէնտիսինէ տանիմա «Քէօչէյիւն էֆէնտիմ» նամընը վէրիյօրլար։ Քէն-տի խըտամըթինէ թահսիս իսդիմի օլան խըտամըթքյատ-լատան պիլիմի մէրդումճին ոճա տէյիճէ հալիմ թա-պիաթը պիր ատէմ օլտուղունը վէ պէօյուք պիր քէտէրի

պուլունը յօր կիպի կէօրիւնտիւյինիւ պանա սէօյլէտի. ա-
տէթա հիչ լազըրտը սէօյլէմէզ լիմիչ. ջոք տէֆա աչնքնը
իքի էլլէրի արասընա ալարագ սասաթլարճա տիւչիւնիւր-
միւշ. ֆագամի կէօրիւնիւր քի օթուրտուղը օտասանդ մէմ-
նուն տըր. ղարիպի չուրասը քի եարը գարանլըղը ըշըգ-
տան տահա զիյատե սէվէրմիշ. հեչ աթէչկին այտընկըղը
քէնտիսինէ օ տէրէճէ սըգընմըր վէրիյօր ըմըշ քի, մարտ
այընըն սօն կիւնլէրինտէքի ֆէվգ էլ ատե ազգուդա պագ-
մայաթագ, օտասընտա աթէչ եազմայաղընը մէն' իմմիչ:

— Պէլքի տե տիմանէ տիր:

— Խայր, խըտմէթքէարըն իֆատէսինէ կէօրէ, ագ-
ըր պաշընտա պիր ատէմ իմիչ. ֆագամի իհթիմալ քի ա-
թէչկին այտընկըղը ֆիկըրինէ քէտէրնագ պիր խաթըրէ տիւ-
չիւրիւյօր:

— Գաւ ատէմէ միւթէալլիգ խուսուսամի հադգընտա
պրայ ա'էկրինեյինին հէր քէստէն գիյատե մանիւմմէրը օլ-
մայը տըր. պիրա հէմման հէդ կիւն քինտիսինէ ուզուն ու-
զատմայա կէօրիւչիւյօր:

— Ախրայ ա'էկրինեն իւչ կիւնատէն սէրու միւլագաթ-
լաղընա խիճամ վէրմիչ տիր. գիրա կէշէն կիճճ ադգը
սուրէտէ խասաճալանմըշ օլտուդը սէօյլէնիլէյիէք ախրայա
իլճ պուրայա նագդ օղունալդըան սէրու օտասընտան տը-
շարը չըգմամըշ տըր:

— Օրտաք մանիւմ. (Ադաճլըգդը կօլուն գումմ տանէ-
լէրինի սայըյօր կիպի կէօրինէն կիճճ բարադը իմմա
խէրէք.) ֆագամի պիղ երնէ սէվկիլի պիրատէրիմիզին
սէօյլէտիյի աէօղէ ավտէթ իտէյիմ. խասաթալդըտան չըգ-
մըշ օլան պու ատէմին իսպատէֆխանէյէ այագ պատմա-
մըշ օլմասը բէք գարիպ տիր: Ո պիր միւսաֆիրլէրիմիզ
պիր իշմիչկագը իսպատէֆքարանէ իլէ վագթ կէչիրմէք ի-
չուն պուրայա կէլիյօրլար... Նա՞սըլ օղույօր տա ֆօղէն
ինինճէ պու ղայրէթի բուհանիյէյէ իշմիրագ իմմէյօր:

Digitized by Google

— Էօյլէ եա՛, օ հալտէ նիչուն պաչդա եէրէ կիթմէ-
միշ տէ, պիզիմ խանէմիզէ կէլմիշ։

— Պէլքի թէպսիւի մէսլէք իտէճէք, պէլքի մուգաւա-
տէս տինիմիզտէ թէրպիյէ կէօրմէք իչուն պուրայա կէլ-
միշ տիր։

Մէրգուման իւչ րահիպլէր՝ պու սուրէթլէ գօնուչա-
րագ կէզինմէլէրինի տէվամ իթտիլէր։ Պու ֆահտէսիզ,
ճուգճա վէ լագլագիյաթ գապլինտէն օլան մուհավէրէ յէ
պագարագ, պու իւչ րահիպլէր ատի վէ ճահիլ րահիպլէր-
տէն աստ իտիլէճէք օլուրսա, ֆէվգ էլ ատէ խաթա ի-
տիլիր։ պունլարըն հէր իւչիւ տէ տինտարան դիւմրէսի ա-
րասընտա կէօրէճէքլէրի խըտմէթէ կէօյէ, ժէզիւիթ ճէ-
միյէթի ազասընըն էքսէրիյէթինէ մախսուս օլան քիւս-
թախանէ, սէպաթքեարանէ, տէսիսէքեարանէ վէ մու-
րայիճ իսթիտատ իլէ պէրապէր պիրէր նատիր իւլ էմ
սալ էհլիյէթ վէ մէհարէթէ մալիք իտիլէր։ Լաքին պիրի
պիրլէրինէ գարշը ճասուսլըգտա պուլընմագ մէճպուրիյէ-
թի վէ պունտան իլէրի կէլէն էմնիյէթսիզլիք սէպէպիյլէ,
քէնտի արաալարընտա տահմա ղամնաղլըղա էլվէրիշլի օլ-
մույան պէօյլէ պիհուտէ սէօզլէր թէսաթի իտէրլէր, վէ
օլանճա գուվվէթ վէ զէքեավէթլէրինի րէնսէյէրինէն իրա-
տէսինի պիլա գուսուր իյիճա իթմէմէյէ սագլարլար, վէ ան-
տէն ալտըգլարը էվամիր վէ թալիմաթըն իճրասընտա ի-
թաաթը քեամիլէ իլէ պէրապէր պիր մէհարէթի չէյլթա-
նէթքեարանէ կէօսթէրիրլէր իտի։

Հաթթա պու հալիմ վէ գըրմըզը չէհրէլի էքի րա-
հիպին՝ էֆքեարը խայընանէլէրինի զայըֆ էֆքեար աս-
հապը, խաթալար վէ էօյում հալինտէ պուլունանլար
իւզէրինտէ իճրա իթմէք իւզրէ, պազէն իղֆալաթը տէ-
սիսէքեարանէ վէ միւտահէնէ իճրա իթմէք, պազէն ճէն-
նէթտէ րահաթ եէրլէր վատ իյլէմէք վէ պազէն տէ իֆ-
թիրա, թէհտիտ վէ գօրգու իյգա իթմէք կիպի վաարթա-

Digitized by Google

լարա թէչէպաիւս իտէրէք, տահմա աղրը աչըգ օլան ճէ-
միյէթ չուվալընա իտիսալ իթմիշ օլաըգլարը միրասլարը
վէ հիպէլէրի սայմազ իմքան խարիճինտէ տիր։

Պու իւչ բահիպէլէրտէն է՛ն կէնճի՝ սօղուն վէ պայըճ
պիր չէհրէյէ, մահզունանէ կէօղլէրէ վէ սէրթ վէ չիս-
տէթլի պիր թավրա մալիք օլուպ, ուսուլը տինիյէնին
պիր նուսմունէի միւճէսսէմի հիւքմիւնտէ օլաըղընան,
Լոյոլա էվլատլարընըն տինլէրինտէ դավի վէ իպատէթքար
օլաըգլարընը վէ բէրհիղ վէ իչքէնճէ սէպէպիյլէ քէմիք
թօրպալարընա տէօնմէքտէ պուլընտըգլարընը պիր թա-
գըմ սատէտիլլէրէ ինանտըրմազ լազըմ կէլմիյէ զէման,
ժէզիւիթի ճէմիյէթի մէրգումը տահմա իլէրիյէ սէվգ իտէր
իտի. չունքի իրի գարընըլը վէ եուվարլազ չէհրէլի բահիպ-
լէր պէօյլէ պիր եալան եուԹտուրմաղա մուգթէտիր տէյիլ
իտիլէր. խիւլասաի քէլամ, էսկի գօմէտեաճը գումբան-
եալարը կիպի, ժէզիւիթ ճէմիյէթի տահի՝ հէր պիր բօղ
սահիպինին քէնտի խըտմէթինէ կէօրէ իսթիխտամը պէ-
տէնիակ տահի պուլընմասընա ճահտ իտէր իտի։

Պու իւչ բահիպլէր՝ պալէատէ պէյան օլընտըղը վէճհ-
լէ գօնուշա գօնուշա, պաչլըճա իգամէթի կէահա մուԹԹա-
սըլ մաղազա չէքլինէ պիր պինանըն եանընա վասըլ օչ-
տուլար. պու պինա իլէ իսթիխլաթ իթմէք իչուն խուսուսի
պիր գաբու վար ըտը քի, էբէյիճէ եիւքսէք պիր տիվա-
րըն արգասընտա պուլընտըղը իչուն կէօրիւնմէզ օլմուչ
ըտը. տէմիր բարմագլըգլը աչըգ պիր բէնճէրէտէն ալէտ
տէվամ պիր չօգ ագճէլէր չագըրտըսը իչիտիվէքտէ իտի.
պու ագճէլէր կէահ պիր չուվալտան պիր մասա իւզէրի-
նէ տէօքիւլիւյօր կիպի կէօրիւնմէքտէ վէ կէահ տահի քիւ-
մէ քիւմէ եաբըլըյօր կիպի գուրու պիր սէս չըգարմագ-
տա ըտը։

Պու պինա տէրունինտէ թիճարէթի սանտըղը պուլու-
նուպ, ճէմիյէթի թարաֆընտան եաբըլան վէ Քիլիսէնէն

մուսալինեներին ձրանասանքը հեր թաղացիքնատ նեշր խոխ-
լեն քիթատալարը, թասավիրլերին, թեզախլերին վե տահա-
սաիր սիր չոզ շեյլերին ազետելի պու լոզյա թեզեզիյե խոխ-
լիր խոխ. ճեմիյեթին նեշր իթոխի քիթատալար եքսերիյա
սաղլամ տարան, տասիլելի էտեզ խասրճինոճ (1) վե եալան
սեօզլերին տօլա օլուպ, ծրանաս ճիւմհուրիյեթին թաղի-
խոխատելի է՛ն կիւզել, է՛ն ազօյիւք վե է՛ն մեշհուր վազըլա-
լար մեզքիւր քիթատալարտա դայեթ գասպա սիր լիսան խե
թաղներ վե թասդիր խոխլուխ խոխ: Ջեմանեմիզտե վա-
գոտ պուլան միւճիւզելլերի իրայե խոչն թասավիրլերին կե-
լինճե, պունըարդն զիյրինատ եօյլե կիւլիւնճ վե ատըզոճա
հաչիյելեր եապըլմըշ ըտը քի, բանայլար հօգ գասպատալար.
նըն եառֆեթալարընատ թեզելվիւգ խոխը խոխ:

Ռահիպլերտոչն սիրի ագճելերին չագըրտըըընը քեմա-
լը ճեչե իլե տինլետիքտոչն սօնրա, կիւլիւմսե յերեք.

— Գու կիւն ուֆագ թեզելե թասախլաթ կիւնեու տիւր-
վեչելլոագ ըահիպ իլը իւչ այլըն հասըլաճաը սեքսեն իւչ
պին ֆրանք օլմուչ օլտըդընը կեչեճելերտե աեօյլե յօրատու:

Ռչենճ ըահիպ. – (Քեզրե պիր թավը խլե.) Գու գա-
տար ագճե խմանըդըլարըն էլինտե գալմըշ օլսայլըտը, քե օ-
թիւլիւք խիմմեյե պիր վասըլեթա օլաճադտը. պու վասը-
թա քենտիլերինատչն գալաըրըլմըշ տըր տեմեք օլուր:

Ճաչլը ըահիպլերտոչն պիրի. – Իմանըգլար խաթետիք-
լերի գատար ալաչ գալաըրաճաղըզ. տինատար սատեմլեր
պիղիմլե պերապար տիրլեր. քոլերանդըն մուճիպ օլտըդը
պու հրատան մե էնտիչեյե ըաղմեն, պիղիմ ուսուրը տինճյե

(1) Միւտտասիդը խոպար խիմեք իչուն պու քիթապալար միյանընատա ճալընըդ պիր ըհասլեյի զիքր խիմեքլե խքիֆա իս-
տերի.զ պու ըհասլետե Հազրեթի Մերեեմին վազը համլը է՛ն ըե-
զիլանե թեզեզրուաթը իլե պերապեր նագչ խոխլուխ տիր. պու
քիթապ կենճ գըրդագդը վե թասասընա մախսուս տըր.

բնչանգօնքդրն նիւմէրալարը գաբան գաբանա գուլյար Պունաան պաշգա, բնչանգօյա գօնքըմաղ խազրէ հէր կինն ախէ հէնի հէնի հետիցէլէր կելիրիմյօր։ Տիւնքի հէտիլէլեր բէք կիւզէլ խոի. 10. Վէնիւա Գաղիրիմ հէյքէլինի պէյազ մերմերտէն քիւշիւք ալիր Թադրխոի. (պունա պէտէլ պաշգա պիր հէտիյէ կելիրիրէք խոի, տաճա զիյատէ մուվաֆըգդը էտէզ օղուր բաը. Գադսէմ վասըթալար ատիլիլ, մագասատա պադմայը տըր.) 2°. խայըն Տապերիէրի գաթղիկահը իւզերինէ պաղլամաղա գուլյանըմըշ օլան էրնի պիր բաղչասը. (պունըն իւզերինէ ֆ մեչետինի գանը հիմաւղ կէօրիւլմյօր.) 3°. ալմանատան մամաւղ քիւշիւք պիր պագըչախ գաւազը էլինէ ալընմըշ ան գիզ Ֆրանգըմէհմէտինն ազը տիշէրինտէն պիրլէ. 4°. վղաղէլ Գորոմանտել էնօգրիւյէ պօյանմըշ վէ գիգըլյամէմ կնաաալարյա ապէղինվիչ օ պիր ատպատան գալմա պիր տուղկինա գուլֆոազը։

Տիվէրէ. – Պու սաղան բնչանգօյա գօնաալմաղ իւզրէ պաշգա պիր հէտիյէ տահա կէթիրիլմէ։ Սաբը եալընըզլըը կիւմիւշտէն ղայէթ կիւզել պիր խանչէր թէսադֆ գաւ իտնիզ. պու խանչէրին ճէնիչ վէ օյուգ տէմիրի պիրիսինին վիճաատինէ տաբլանաը մը, հադրըգաթէն հիւնէրլի պիր լէրթիպ տայէսինտէ, պու տէմիրին իչէր ճառնլարընտան պիր չօգ ուճադ ուճադ քէսգին տէմիրլէր տահա չըգըյօր, վէ եթլերին իչինէ կիրերէք խանչէրին չէքմէյ չըդարըլմասընա մանի օլույօր. պէն զաման իմամէմ քի պունտան գիյատէ միւհիմ պիր սիլահ թէսադվուր օլընապիլմին. գընը տա գաատիկէտէն եապըլմըշ վէ օյմալը տէ թաան իչէմէլէրէ պէճէնմիչ տեր։

Կէնճ բաբաղ. – Օ՛հ, էկէր պու խանչէր բնչանգօյա գօնըլըճաղ օլաւրսա, բէք չօգ առէմ եապըլաճաղ տըր։

Եապըլարտան պիրի. – Օնա չիւպհէ եօգ... պունըն իչուն ածը վչնևսին հէյքէլի վէ ախուպհիւն գուլֆոազը խ-

լէ պէրապէր Հազրէթի Մէրեէմ բիյանգօսընըն պէօյուք իքրամիյէլէրի առասընա գօյմագ տահա միւնասիպ օլուր։

Տիկէրի. – (Թէաճճիւպլէ.) Նէ՞ տէմէք խոթէ յօրսընըզ, Հազրէթի Մէրեէմին բիյանգօսը՞ հանկըսը տըր։

— Պի՛լմէ յօրմը սընըզ։

— Խա՛յր, պիլմէ յօրըմ։

— Վալիտէ Մէհմէթ-Բէրքէթիւնիւն կիւզէլ պիր իճատը տըր։ Պէօյուք իքրամիյէլէր զէմպէրէքլի քիւչիւք պիր Հազրէթի Մէրեէմ հէյքէլի վասրթասըլա չէքիլէճէք տիր. պու զէմպէրէք ֆիսթանը ալթընտան պիր սաաթ սոնախարը յա գուրըլաճաղընտան, Հազրէթի Իսանըն վալիտէի պիր գաչ տագըգա գատար քէնտիսի իւզէրինտէ աէօնէճէք վէ հանկը նիւմէրօնըն իւզէրինտէ տուրաճագ օլուրսա, օ նիւմէրօ գազանաճագ տըր։

— Հագըգաթէն կիւզէլ չէյ... պու իճատ է յի տիւչինիւմիւշտիւր... ֆագաթ պու բիյանգօնըն թիճարէթի իլէ մէսարըֆը գաբատըլաճագ օլան պիւրչանիյէնին (Սըրբուրթէան ճաճանչ) գաչա մալ օլաճաղընը պիլէ՛յօրմը սընըզ։

— Վիքիլ բահիպ պանա տէսէք քի պիւրչանիյէ՝ իւզէրինտէքի միւճէվհէրաթ իլէ պէրապէր օֆուզ պէչ պին ֆրանք մալ օլաճագ տըր... ամմա պին ֆրանք ալթուն պէհասընա կէրի ալմըշ օլտըգլարը էսկի պիւրչանիյէ տէ պաշգա...։

— Բիյանգօսան գըրգ պին ֆրանք հասըլ օլաճաղը ճիհէթիլէ, պիւրչանիյէնին մէսարըֆընը էօտէյէպիլիրիզ։ Հիչ տէյիլ իսէ, պիզիմ իպատէթխանէ Հազարիսթլէրին իպատէթխանէսինտէքի խիթիշամ՝ վէ շաշատան աշաղը գալմայաճագ տըր։

— Պիլաքս չիմսի անլէր պիզէ հասէտա իտէճէքլէր տիր. դիրսա անլէրին օ գատար մուղթուրլանտըգլարը սամ ալթուն պիւրչանիյէ՝ բիյանգօնըն թիճարէթիյէ էլտէ ի-

աէճէյիմիզ պիւրչանիյէնին եարըսընը պիլէ տէյմէզ. պի-
զիմքի տահա պէօյիւք օլտըգտան պաշգա, իւզէրի տէ
զիդըյմէթ թաշլար իլէ տօնանմըշ տըր։

Գու ճալիպի տըգդաթ մուհավէրէնին խիթամ պուլ-
տըղընա էսէճ խոխլիր։ Գուգարալըգ, կէօնիւլ ալշագլը-
ղը, նամուսքեարլըգ վէ չէֆագաթ իւզէրինէ միւպթէնի
օլան պիր մէզհէպին ըահիպլէրի՝ քիլիսէ միհրապլարընը
քէմալը իհթիշամ վէ շաշաա իլէ թէզէին իթմէք իւզրէ,
գանունէն մէճմու օլան պախթ օյունլարընա միւրաճաաթ
իթմէքտէ վէ չունա պուննա էլ աչմագտա օլտըգլարընը
վէ պու իսէ՝ պինլէրճէ պիրատէրլէրինին աճլըգտան վէ
սէֆալէթտէն քիլիսէ գաբուլարընտա էօլտիւքլէրի պիր
սըրատա վուգու պուլտըղընը կէօրմէք չայանը թէէսսիֆ
տէյլ մի տիր. պունլար խօտպինանէ լիգապկէթլէր օլուպ,
ատի վէ ալշագճա պիր հասէտտէն պաշգա պիր սէպկէ-
տէն նէշէթ իթմէզլէր. հանկը թարաֆընը գուգարայա
տահա զիյատէ մուավէնէթ խոճէյի տիւչիւնիւլմէզ տէ,
իպատէթխանէնին միհրապը իւզէրինտէ հանկը թարա-
ֆըն տահա զիյատէ շաշաա վէ իհթիշամ արզ խոճէյի
տիւչիւնիւլիւր։

. . . . . .

. . . . . .

Նակէհան պաղչէնին տէմիր բարմագլըղընտաքի գա-
բուլարտան պիրի աչըլտը, վէ իւչ բահիպտէն պիրի գա-
բուտան եէնի պիր չախսըն իչէրի կիրտիյինի կէօրիւն-
ճէ.

— Ա՛հ, իչթէ գարտինալ Մալիթիէրի Մ. Բօտէնի զի-
յարէթէ կէլիյօր. — տէմի։

Կէնճ բահիպ. — (Փիւսթախանէ պիր չէհրէ իլէ.) Ալ-
լահ վէրէ տէ միւմահիլէյհին շու զիյարէթի Մ. Բօտէն
հագգընտա էվվէլքինտէն զիյատէ մուճիպլի խոթիֆատէ
օլտա։

Digitized by Google

Ցիչ հագըգա գարտինալ Մալիբիեըի պաղչէնին նէ-
հայէթինէ տօղրու կիտէրէք, Օտէնին իգամէթ էթտիկի
խանէյէ կիրտի։

13

ԽԱՍԹԱ

Բրէնաէա տը Մէն-Տիգիէնին գօնաղընտա ինիգատ իտէն
մէճլիսի րուհանիտէ հազըր պուլընտըղը մէշհուտըմըզ օ-
մուշ օլան վէ չիմոի տէ Օտէնին պուլընտըղը տաիրէյէ
կիթմէքտէ պուլունան գարտինալ Մալիբիեըի՝ ճիամանի
գըյաֆէթինէ կիրմիշ վէ սիյահ աթլաստան մամուլ բամ-
պուգլու կէնիշ պիր էլպիսէյէ պիւրիւնմիւշ իտի. իւզէ-
րինտէն տէ քէակին պիր քեաֆիյի գօգուսը կէլմէքտէ ի-
տի. զիրա գարտինալ քոլէրայա զբտտ օլան հէր տիւրլիւ
էճզա իլէ էթրաֆընը իհաթա էթմիշ իտի։

Մէրգում խանէնին իքինճի գաթընտաքի սահանլըգ-
լարտան պիրինէ վասըլ օլարագ, քիւլ րէնկինտէ պիր
գաբուլը չալտը, վէ իչէրտէն ճէվապ վէրէն օլմատըղընը
կէօրիւնճէ, գաբուլը աչարագ վէ խանէ սէքէնէսինի թէ-
մամըյլա թանըյօրմըշ կիպի պիր թավը իլէ թէնէֆֆիւա
օտասը կիպի պիր եէրտէն կէչէրէք, տիկէր պիր օտայա
տախիլ օլտու. պու օտատա պիր գայըշ եաթագ պուլու-
նըյօր, վէ սիյահ թախթատան մամուլ պիր մասա իւզէ-
րինտէ տէ տիւրլիւ տիւրլիւ մուալէճաթը հավի պիր չօգ
բուլլուգ չիշէլէր կէօրիւլիւյօր ըտը։

Գարտինալըն չէհրէսինտէ եհտիշէ վէ մահզունիյէթի

ասարը ժէնգուշ էտի. եւ ուղիւնիւն րէնկի սարըմիրագ վէ սաֆրաղի էտի. գարա վէ շաչը կէօղէրինի մուհիթ օլան սիյահըմսը տաիրէ տախի միւթատընտան զիյատէ գարար-մըշ կէօրիւնիւյօր ընը։ Մէրգումմ պիր տաղըգա գատար տուրարագ, տատէթա տէհղէթիէ էթրաֆընա պագտըգ-տան վէ պիր գաչ տէֆտալար քոլէբանընն զըտը օլան պիր րուհը գօգլատըգտան սօնրա, քէնտիսինի եալընըղ կէօ-րէրէք, չըմինէնին իւղէրինտէ ժէվգու օլան պիր այինէնին եանընա կիթտի, վէ քէմալը տըգ-ալթըա տիլինի մուայէ-նէ իլէտտի։

Էբէյիճէ մէհմունիյէթինի մուճիպ օլմուշ օլան պու մուայինէի մուտադըգտանէտէն սօնրա, ալթունտան մա-մուլ պիր չէքէրլամէ գումգումը իչինտէն պիր գաչ տանէ հապ չըգարտը, վէ կէօղէրինի գաբայարագ պունըարը ագզընա աթտը։ Պու թէտտագիրի սրհհիյէյի իթթիհատ իթտիքտէն սօնրա, չիչէյի եէնիտէն պուրնունա կէօթիւ-րէրէք եանընտաքի օտայա կիրմէյէ հազըրլանմըշ իքէն, պու իքի օտա արասընտաքի ինճէ պիր պէօյմէ արգատընը-տան էբէյիճէ եիւքսէք պիր մուհավէրէ իչիտէրէք, սէօյ-լէնիլէն սէօղլէրի տինլէմէք իւզրէ օրատա տուրտու. գի-րա ժէգքիւր օտատա ճէրէյան իտէն մուհավէրէ քէնտի-սինէ գատար տքա իթմէքտէ իտի։

Ջայրֆ վէ ֆագաթի գըսա վէ միւթէքէպպիրանէ պիր սէտտա տէտի քի.

— Եարալարըմ սարըլտը պիթտի . . . եաթագտան գալգաճաղըմ։

Տահա գուվվէթլի պիր սէտտա. — Պու չէյի խաթընը-նըղտան պիլէ կէչիրմէյինիզ, պապաճըղըմ, պունըն իմ-քինանը եօգ տըր։

— Իմքեանը վա՞ր մը, եօ՞գ մը, կէօրէճէքսինիզ։

— Ֆագաթի, պապաճըղըմ քէնտինիզի թէլէֆ իտէ-ճէքսինիզ . . . ախղն այատա գալգմադա իգթիտարընըզ

եօգ տուր . . . խասթէլիյինիզին մյուհիլք պիր տուրէթտէ ավաէթինէ մուճիպ օլաճագընըզ . . . պէն պուննա մուվաֆագաթ իտէմէմ։

Պու սէօզիւ միւթէագըպ , չիքեայէթտէն զիյատէ հիտտէթէ տէլալէթի իտէն ինիլթիլէրլէ գարըշըզ զայըֆ պիր կիւրիւլթիւ իչխիլտի , վէ գուվվէթլի սէտա .

— Խա՛յր , խա՛յր , պապաճըղըմ , պու հարէքէթինիզ իմքեանըզ տըր , վէ տահա զիյատէ էմին օլմագ իչուն լիպասլարընըզը տախի եանընըզտա պըրագմայաճաղըմ . . . իլաճ իչէճէք վագթընըզ կէլմիչ տիր , կիտէյիմ հազըրլայայըմ . – տէտի , վէ հէման ագապինտէ գաբու աչըլարագ , գարտինալըն պուլընտըղը օտայա թագրիպէն եկկիրմի պէշ եաշընտա պիր տէլիգանլը կիւտի , վէ գօլթըղը ալթընտաքի զէյթունի էսկի րըտէնկօթը վէ աչընմըչ սիյահ բանթալօնը պիր սանտալիէնին իւզէրինէ ֆըրլաթտը ։

Ցէլիգանլը՝ տօգթէօր Պալէնիէնին իլք շակիրտի Մ. Անժ-Մոտէսթ-Րուսլէ օլուպ , չէհրէսինտէ հիլմիյէթ վէ լէթաֆէթ վէ իհթիյաթ ասարը կէօրիւլմէքտէ , վէ պաչընըն էօն թարաֆընտա ղայէթ գրսա օլան սաչլարը իսէ պօյնընըն արգասընտա տալղալանմագտա ըտը . մէրգում գարտինալը կէօրիւր կէօրմէզ թէճաճիւպի իյմա իտէր պիր հարէքէթտէ պուլընտը , վէ եիւղիւնէ պագմագըզըն միւմանիլէ յհի իքի տէֆա լթաազիմքեարանէ պիր սուրէթտէ սէլամլատը ։

Գարտինալ՝ քեաֆիրի չիչէսինի պուրնընա տայաթմըչ զտըզը հալտէ , իթալեացը թէլաֆֆուզը իլէ .

— Հէր չէյտէն էվվէլ , քոլէրա ալէյհտէթլէրինին եէնիտէն զուհուր իտիպ իթմէտիյինի անլամագ իսթէրիմ . – տէտի ։

Րուսլէ . – Խա՛յր , էֆէնտիմ , քոլէրայը միւթէագըպպէն զուհուր իտէն սըթմա հիւքմիւնիւ էլան իճրա իտիյօր ։

Digitized by Google

Գարտինալ. – Էօյլէ իսէ բէք էյի . . . ֆագաթի խաս. թա ուսլու տուրմագ իսթէմէ յօր մը : Շիմոի իչիթիչիմ կիւրիւլթիւ նէ՞ իտի :

Ռուսլէ . – Մ. Օտէն մուխլագա եաթագտան գալգ. մագ վէ լիպասլարընը կիյինմէք իսթէ յօրտու . ֆագաթի օ տէրէճէ տէրմանտան տիւշմիւշ տիւր քի , եաթաղընտան տըշարը պիր ատըմ պիլէ աթամազ : Սապրսըզլըղընտան քէնտիսինի եէ յօր . . . պու չիտտէթլի հէյէճանլար սէ. պէպիյլէ խասթալըղընըն միւհիմ պիր տուրէթտէ ավաէթ իտէճէյինտէն գօրգույօրըզ :

Գարտինալ. – Տօգթէօր Պալէնիէ պու սապահ կէլ. մի՞ մի :

Ռուսլէ . – Էվվէ՛լ , վէ չիմոի տըշարը չըգտը :

Գարտինալ. – Խասթա հագդընտաքի էֆքեարը նէ՞ տիր :

Ռուսլէ . – Խասթայը մուճիպի էնտիչէ օլաճագ պիր հալտէ պուլույօր . . . տիւն կիճէ օ գատար ֆէնա իտի քի , Մ. Պալէնիէ պու սապահ ֆէվգ էլ ատ գօրգույօր ըտը . նիհայէթ Մ. Օտէն եաշայըպ էօլէճէ յինի պիր գաչ սաաթ զարֆընտա թային իտէճէք պու հրահլը տագըդա. լարտան պիրինտէ պուլունը յօր . . . : Մ. Պալէնիէ միւ. էսիր պիր ամէլիյաթ իճրասը իչուն լազըմ օլան ալաթ վէ էճզայը կէթիրմէք իւզրէ տըշարը չըգտը . չիմոի կէլէ. ճէք տիր :

Գարտինալ. – ԵՒբբայ տ'էկրինեիյէ խապէր վէրիլտի՞ մի :

Ռուսլէ . – Մաիւմիւնիւզ օլտըղը վէճհլէ , աբբայ տ'էկրինեի տէ խասթա տըր . . . իւչ կիւնտէն պէրու եա. թաղընտան չըգամատը :

Գարտինալ. – Եօգարը չըգարքէն քէնտիսի հագդըն. տա մաիւմաթ ալտըմ , վէ պիր ազ սօնրա տա քէնտիսիյլէ կէօրիւշէճէյիմ : Մ. Օտէնէ կէլինճէ , մատամ քի իւ. միտսիզ պիր հալտէ պուլունըյօր , մատամ քի հագդըն.

Digitized by Google

տա պէօյլէ թէհլիքէլի պիր ամէլիյաթի իճրա իտիլէճէք , քէնտի իթիրաֆ բաբազըննա խապէր վէրիլմի՞ մի՞ :

Րուսլէ . – Մ. Պալէնիէ կէրէք պու խուսուսը վէ կէ-րէք սօնըննը վազիֆէլէրինի իյֆա իթմէք լիւզումընը պիր իքի սէօզ իլէ անլաթտը . ֆագաթ Մ. Բօտէնի քէնտիսինի պիր տագըգա ըահաթ պըրագմամադըտա վէ միւթէմաադի-յէն խըրբաալամագտա օլտըգլարընը վէ սէլամէթի րուհընը քէնտիսի հէր քէստէն զիյատէ տիւշիւնմէքտէ պուլընտը-ղընը քէմալը հիտտէթլէ պէյան իյլէտի , վէ . . . :

Գարտինալ . – (Մ. Րուսլէնին լագըրտըսընը քէսէրէք վէ քէսկին վէ չիտտէթլի սէտտասընը պիր գաթ տահա եիւքսէլտէրէք .) ֆագաթ մէսէլէ քէնտի նէֆսինէ այիտ տէյիլ տիր . ապա եէրտէ ճէմիյէթին մէնֆաաթը վար տըր : Մ. Բօտէնին սօնըննը վազիֆէլէրինի չաշաալը սու-րէթտէ իյֆա իթմէսի վէ սուրէթի վէֆաթը իսրիսթիյան-ճա օլմագլա գալմայընա պէօյիւք պիր նէթիճէ հասըլ իյ-լէմէսի հէր հալտէ լազըմ տըր . . . հէմ տէ վէֆաթը պէօյիւք պիր թէէսսիր հասըլ իտէպիլմէք իչուն պու խա-նէնին պիւթիւն ատէմլէրի վէ հաթթա էճնէպիլէր պիլէ պու մէնզարէյէ տավէթթ օլունմալը տըր :

Րուսլէ . – Հիւրմէթլու ըահիպ կրիզոն վէ հիւրմէթլու ըահիպ Պրիւնէ պու խուսուսը քէնտիսինէ անլաթմադա չա-ղըշտըլար : ֆագաթ Մ. Բօտէնին պու նասիհաթլարը նա՛-սըլ պիր հիտտէթլէ թէլագգը իթմիշ օլտըգը մալիւմիւ-նիւզ տիւր : Մ. Պալէնիէ տահի թէհլիքէլի վէ պէէքի տէ միւհիմ պիր պուհրանը տավէթթ իտէճէ յինտէն գօրգա-ըագ , պու պապտէ ընըտը կէօսթէրմէյէ ճէսարէթթ իտէ-մէտի :

Գարտինալ . – Օ ճէսարէթթ իտէմէտի իսէ , պէն ճէ-սարէթթ իտէպիլիրիմ· պիրա պու իմանընըզըզ վէ ֆէսատա-ճըլըգ գէմանընտա , խրիսթիյանլըգ գաֆիստիճէ մավա-ֆըգ տուրէթտէ հայաթլընա խիճամ վէրմէգլիյին իտալգ

իւզէրինտէ սէլամէթպախշ պիր թէէսիրի վար տըր. հաթթա վէֆաթը հալինտէ միւմահիլէյհին ճէնէթինի պահաբանագ վէ Օսմա ատէթի իւզրէ պիր գաշ կիւն գպատար պիր իպատէթխանէտէ թէշհիր իթմէք լազըմ տըր։ Սըրր քեաթիպիմ՝ թաապուրը իւզէրինէ վազ խոիլէճէք մահֆազանըն ըհտիմինի վէրէճէք տիր քի, դայէթ շաշաալը վէ միւքէլլէֆ պիր շէյ տիր։ Մ. Օսմէնին թարիգաթըմըզտա հաիզ օլտըգը մէվգը իգթիդասընճա, ճէնազէ ալայը պէօյիւք պիր շաշաա իլէ իճրա օլընմալը տըր. քէնտիսինի թէնվիր իթմէք իչուն լա էգալ ալթը եիւզ պալ մօմու իլէ օն իքի գատար իսթիրհաթօլու ճէնազէ գանտիլի եագմալը տըր քի, պու քէյֆիյէթի չանընա լայըգ օլուր. պունտան պաշգա, միւմահիլէյհին տինտարանէ վէ միւնզիվիյանէ հայաթը հագգընտա քիւչիւք պիր բիսալէ թէրթիպ իտէրէք էհալիյէ թէվզի իթմէլի տիր, վէ . . .։

Պու սըրատա Օսմէնին պուլընտըղը օտատա քէմալը հիտտէթլէ եէրէ աթըլան պիր սիքքէնին սէտասը կիպի գուրու պիր սէտա իչիտիլէրէք, գարտինալըն սէօզլէրինի մունգաթի օլտու։ Պունըն իւզէրինէ Մ. Անժ-Մոռէթ Բուսլէ պալագ պիր սէտա իլէ.

— Ալլահ վէրէ տէ Մ. Օսմէն վիճուտինին պահարլանմասը հադգընտաքի սէօզլէրինիզի իչիթմէմիշ օլսա . . . նախթաղը պու պէօլմէնին եանընտա օլտըղընտան, պուլսատա սէօյլէնիլէն սէօզլէրին քեաֆֆէսի տէ օրատա իչիտիլիր. — տէտի։

Գարտինալ. — (Օտանըն օ պիր ուճընա կիտէրէք, քէզալիք ալագ պիր սէտա իլէ.) էկէր Մ. Օսմէն սէօյլէտիքլէրիմի իչիթմիշ խսէ, պու քէյֆիյէթ քէնտիսինէ սէօղ աչմագլըղըմա եարտըմ իտէճէք տիր. ֆագաթ հէր նէ տախի օլսա, էվվէլքի սէօզիւմտէ ըսրար իլէ տէրիմ քի, պահարլամագ վէ թէշհիր իթմէք խուսուսլարը՝ էհալինին էֆքեարընա թէէսիր իթմէք իչուն հէր հալտէ լազըմ տըր։

Խալգ զաթէն քոչէրատան իւրքմիւշ օլտրղընտան, պէօյլէ պիր ճէնազէ րէսմի՝ անըն էֆքեարը իւզէրինտէ պէօյիւք պիր թէէսիր հասըլ իտէճէք տիր։

Րուսլէ. – Մ՚իւսաատէնիզէ մաղրուրէն չուրասընը իխ-թար իտէրիմ քի, պուրատա գանուն պու կիպի թէչհիր-լէրէ րուխսաթ վէրմէզ, վէ...։

Գարտինալ. – (Թապիպին սէօզիւնիւ քէսէրէք, հիտ-տէթլէ.) Գանուն... հէր վագթ գանուն... Րօմանըն տա-խի քէնտիսինէ մախսուս գանունլարը եօ՞գ մը տըր. րա-հիպլէրին քեաֆֆէսի տէ Րօմայա թապի տէյի՚լմի տիր. հէնուզ վագթ կէ՞լմէմիշ մի տիր քի...։

Գարտինալ կէնճ թապիպ իլէ պէս պէլլի տահա զի-յատէ աչըգտան աչըղա գօնուչմագ իսթէմէտիյինտէն, էվ-վէլքի սէօզիւնիւ թէրք իլէ տէտի քի.

— Պունլարտան սօնրա պահս իտէրիզ. սէօյլէ յինիզ պագայըմ, պէնիմ սօնընճը վիզիթամտան սօնրա Մ. Րօ-տէն եէնիտէն սայըգլատը՞ մը։

Րուսլէ. – Էվվէթ, էֆէնտիմ, պու կիճէ պիր պու-չուգ սահաթտան զիյատէ սայըգլատը։

Գարտինալ. – Սիզէ թէնպիհ իտիլտիյի իւզրէ, պու եէնի սայըգլամա էանասընտա աղրընտան չըգան սէօզլէրին քեաֆֆէսինի տէ տօղրու տօղրույա գայտ իթտինի՞զ մի։

Րուսլէ. – Էվվէ՚թ, էֆէնտիմ, գալէմէ ալտըղըմ նօ-թա իչիթ չու տըր։

Պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սօնրա, Մ. Րուսլէ՝ չօգ կէօզլիւ պիր էվրագ տօլապընտան պիր քեաղըտ չըգարըպ գարտինալա վէրտի։ Շուրասընը տա խապէր վէրէլիմ քի, Մ. Րուսլէ իլէ գարտինալ արասընտա ճէրէյան իտէն մու-հավէրէնին չու գըսմը պէօլմէտէն ուզագ պիր եէրտէ ճէ-րէյան իթտիյի ճիհէթլէ, Րօտէն հիչ պիր չէյ իչիթ մէմիշ իտի. ֆագաթ քէնտիսինին պահարլանմասը հագգընտագի սէօզլէր թէմամըյլա գուլաղընա վասըլ օլմըշ ըտը։

Digitized by Google

Գարտինալ ազիմ ալիր մէրագլա Մ. Ռուալէնին էլինէն նօթայը ալտը, վէ քէմալը տըգդաթլա կէօզէն կէչիրիքտէն սօնրա, քեազըտը ամուճը իչինէ էօրնէլէյէրէք, վէ խօշնուտսըզլըղընը քէթմ իտէմէյէրէք, քէնտի քէնտինէ. «Եինէ օ բապլըթասըզ աէօզէր... առամ ադըլը ալիր ներթնճ չըզարըլաճագ իքի քէլիմէ եօզ... զանն իտէրսին քի ազու առէմ սայըզլամասը էանասըննա տախի քէնտիսինէ սահիպ օլմագ իգթիտարընը հախ պուլնը յօր... գիրա էհէմմիյէթսիզ վէ բապլըթասըզ աէօզլէրտէն պաշգա ալիր չէյ աէօյլէմէ յօր» տէտի վէ պատեհու Մ. Ռուալէյէ խիթապէն.

— Սայըգլամասը էմնասընտա ադըրնտան չըգան աէօզլէրի թէհլիռլյա գայտ իմ միչ օլտըղընըզտան էմին սինիզ. — տէյու ատտու։

Ռուալէ. — Էվվէթ, էֆէնտիմ, միւթէմատիյէն թէքրար իթտիյի ճիհէթլէ ալիր տէֆթա գայտ իմմիչ օլտըղըմ ճիւմլէլէրը միւսլիմանա օլտրագ, է՛ն պիհուտէ վէ է՛ն բապլըթասըզ աէօզէրի պիլէ գաչըրմամըշ օլտըղըմտան էմին օլագիլիյոսինիզ։

Գարտինալ. — (Պիր տադըգդաճըգ սիւքիւթտէն սօնրա.) Գէնի Մ. Ռօսէնին ատասընա կիրտիրինիզ։

Ռուալէ. — (Թէրէտտիւտլէ.) Ծադաթ... էֆէնտիմ... նէօալէթի քէսիլէլի անճագ ալիր սաաթ օլտու... Մ. Ռօսէն պուս սըրատա պէօյուք պիր զաաֆ իչինտէ տուր։

Գարտինալ. — Ցահա էյի եա... տահա էյի եա... վէրճէյիմ թէօէլլիկէրի տահա էյի անլար... էկէր տույօրսա, ուչանտըրընըզ վէ զիյարէթինէ կէչտիյիմի խան ալիր վէրինիզ։

Ռուալէ. — Էմիրնիզէ հազըր ըմ, էֆէնտիմ։

Գէնճ թաապիպ պուս աէօզու աէօյլէտիքտէն սօնրա, թաապիպքիւրանէ պիր սուրէթտէ էյիլէրէք, Ռօսէնին տատընա գիրտի։

Digitized by Google

Գաթոնալ եալընըզ գալընճա, քէնտի քէնտինէ թէ-
ֆէքքիւր իտէրէք տէտի քի.

— Մէսէլէ տահմա օ նօգթայա կէլիյօր... Մ. Րօպէն պիրտէն պիրէ քօլէյայա թուԹըլտըզը գէմճան, Ազիզ-Բէ-
տէրին էմրի իւղէրինէ քէնտիսինի զէհիրլէտիլէր զանն իյ-
լէտի. պէօյլէ մէքրուհ պիր գօրգուչա տիւչար օլտըզընա
նազարէն, Րօմայա գարշը մուԹլագա պազը գօրգունճ
էնԹրիգալար ԹէրԹիպ իմմէքտէ օլտըզը քէշֆ իտիլիյօր.
ճճապա շիւպհէլէրիմիզ տօղրու չըգաճա՞գ մը. ճճապա
գարտինալլար մէճլիսի ազասընըն էքսէրիսի իւղէրինտէ
խաֆիյէն գուվվէԹլի պիր նուֆո՞ւզ մը ֆռրա իտիյօր...
ՖագաԹ նէ՞ մագասատա մէգնի: Հէմմէֆքէարլարը մէրգու-
մըն էարարընը օ տէրէճէ սատագալմա կիզլէյօրլար քի,
չիմտիյէ գատար պու իշէ քէսպի վուգուֆ իմմէք միւմքին
օլամատը..., Սայըգլատըզը էնատէ աղզընտան չըգա-
ճագ պազը սէօզլէրտէն՝ պիզճէ պիլինմէսի էլզէմ օլան մէ-
սէլէ հագգընտա պազը էմարէլէր էլտէ իտէպիլէճէ յիմի-
զի իւմիտ իմմէքտէ իտիմ. չունքի սայըգլամա՝ պիլ խաօ-
սա ԹէլաշԼը վէ րահաԹսըզ պիր ատէմ իչուն հէմճան տահի-
մա զիհնինի իշղալ իտէն պիր էֆքէար հագգընտա վու-
գու պուլուր. հալպու քի պու ատէմին սայըգլամասը պէշ
տէֆա օլարագ գայտ իտիլտիկի հալտէ, պիր Թագըմ պի-
հուտէ վէ նէԹիճէսիզ սէօզլէրտէն պաշգա պիր շէյ կէօ-
րիւլմէմէտի:»

Մ. Րուալէնին ավտէքի գարտինալըն միւլահազաքը-
նա խիԹամ վէրտի. կէնճ Թապիպ մէրգումըն եանընա
հագլաշարագ.

— Մա էԹԹէնսիֆ պէյան իտէրիմ քի, Մ. Րօպէն
հիչ քիմսէյի գապուլէմմէք իսԹէմէյօր. աղաճըգ իսմի-
րահաԹա միւհիմճ օլտըզընը սէօյլէյօր: Հէր նէ գատար
սօն տէրէճէ զայըֆ ըսա տա, չէհրէսինտէ մահգունկյէմէ
վէ հիտտէԹ ալէամէԹի կէօրիւլիւյօր... քէնտինի պա-

Digitized by Google

հարլամագ հագգընտաքի սեօղլէքինդի իչիմիչ տիր զանն իտէրիմ ... պիր տէ ... :

Գարտինալ Մ. Րուալէնին սէօղիւնիւ քէսէրէք .

— Տէմէք քի Մ. Րօտէն սան տէֆա օլարագ պու կիւճ սայըգլատը , էօյլէ՞ մի :

Րուալէ . – Էվէլ՛թ , էֆէնտիմ , սաաթ իւչտէն պէշ պուչուղա գատար :

Գարտինալ . – (Պու խուսուսը գուվվէի հաֆըզասընտա սագլամագ իսթէյօրմըշ կիպի .) Սաաթ իւչտէն պէշ պուչուղա գատար հա՛ ... էյ պու սայըգլայըշընտա շայանը տըգգաթ պիր չէյ եօգ մը իտի :

Րուալէ . – Խա՛յր , էֆէնտիմ , թագտիմ իլթիչիմ նօթաատան անլայապիլմիշ օլտըղընըդ վէճհլէ , պունլարտան տահա բաալըթասըդ վէ սաչմա սաբան սէօղլէր թօբլամագ իմքանանըդ տըր :

Պատէհու գարտինալըն օ պիր օտանըն գաբուսը- նա տօղրու իլէրիլէմէքտէ օլտըղընը կէօրիւնճէ , իլավէ- թէն .

— Ֆագաթ , էֆէնտիմ , Մ. Րօտէն հիչ քիմսէյի գա- պուլ իթմէք իսթէմէյօր ... պիր միտտէթ սօնրա իճրա իտիլէճէք ամէլիյաթտան մուգատտէմ քեամիլէն իսթի- բահաթա վուհթաճ տըր ... իհթիմալ քի չիմտի թէհլիքէ- լի ... :

Գարտինալ պու միւլահազաթա ասլա էհէմմիյէթ վէրմէքսիզին , Րօտէնին օտասընա կիրտի :

Պու օտա էքէյիճէ կէնիշ վէ իչքի բէնճէրէլի օլուպ , սաաէճէ վէ ֆագաթ դուլլանըշլը պիր սուրէթտէ տէօշէն- միչ իտի . օճագ իչինտէ ադըր ադըր իչքի բարչա օտուն կանմագտա օլուպ , պունլարըն իւզէրինտէ տէ պիր գահվէ ընպըրըզը , պիր չինի գապ վէ չուգուր պիր թաւա կէօ- րիւմէքտէ իտի քի , պունըն իչինտէ ուն իլէ հարտալտան իպտիդա գաթը պիր մախլութ գայնամագտա ըտը . օճա-

ղըն իւղէրինտէ տէ տաղընըզ պիր սուրէթտէ պիր չօգ պէզ բարչալարը վէ սարղըլար պուլընմագտա ըտը։ Խաս թա պուլունան մահալլէրտէ օլտըղը կիպի, պու օտա տէ րուննինտէ տախի իլաճլատտան հասըլ օլան էճդա գօգուսը իլէ աէրթ, թէաֆֆիւնվիւ վէ պուլանթը վէրէն տիկէր պիր գօգու հիւքմ իթմէքտէ օլտըղընտան, գարտընալ պիր միւտտէթճիք գաբու իչինտէ տուրտը, վէ իլէրի կիճմէյէ ճէսարէթի խտէմէպի։

Խանէ պաղչէսինտէ կէօրախւիւմիւզ րահիպլէրին աէօյլէտիքլէրի վէճհլէ, Րօտէն «Պէն եաչամագ իսթէրիմ, հէմ տէ եաչայաճաղըմ» տէմիշ օլտըղը իչուն եաչամագտա ըտը։ Զիրա զայըֆ ֆիքիրլի վէ գօրդագ եիւրէքլի ատէմլէրին չօգ տէֆա եալընըզ թէհլիքէ գօրդուրընա մայլուպ օլտըղլարը կիպի, չիւտէթի թապխէթ վէ մեթանէթի մանէվիյէ սահիպի օլանլար տախի թէհլիքէյէ գարշը ճէսուրանէ տէօյուչէպիլիրլէր վէ պագը աէֆա տա ղալիպ չընգարլար։

Իչթէ Րօտէնէ տախի պէօյլէ վագը օլմըշ ըտը։ Թա պիաթընըն չիտտէթի ֆեվգ էլ ատէսի վէ իրատէսինին մեթանէթի միւտհիշէսի տօգթէօր Պալէնկյէնին մսհի րանէ թէտավիսինէ ինղիմամ իտէրէք, ժէղիւնթ պիրտէն պիրէ ատուչար օլտըղը իլլէթի միւտհիշէտէն գուրթուլմըշ ըտը. ֆագաթ պու իլլէթ եէրինէ ղայէթ թէհլիքէլի պիր սըթմա գաիմ օլմուշ ըտը քի, Րօտէնին հայաթընը պէօյիւք պիր մուխաթարայա իլգա իթմէքտէ իտի։ Թէհլիքէնին չու սուրէթլէ արթմասը՝ աբաչայ տ'Էկրինեվիյէ պէօյիւք պիր էնտիշէյի մուճիպ օլմուշ ըտը. զիրա մէրգում Րօտէն հագգընտաքի խուսուսէթի վէ հապէտիյէյէ պէրտապէր, Րէննըբան մէսէլէսինին վասըլ օլտըղը նօգթայա նազարէն, անը եալընըզ Րօտէն խտարէ իտէպլէչճէյինի հրտա իթմէքտէ իտի։

Խաթաճընըն օտասընտաքի բէլտէչէր նըտճէն էնտի-

Digitized by Google

բնչմիչ օլտըզըլնտան, Ռամէնին եամի պաղը եվըտիզընա ան-
ճադ խոսֆիֆ պիր զըյա աքս խմամէքտէ խոր։ Գուէրայա
Ռամէաւլանըպտա մախտուս օլան եէչկիլինմէք բէնկ ժէզիւէվ-
չէհրէնտէն մահվ օլմուշ խէ տէ, էօխու չէհրէմ կիպի
մորտրմը հէնուշ պագը գալմըշ ըտը. վիւճուտէ օ տէրէճճ
զայըֆկանմըշ ըտը քի, գուրտ վէ պուրուշտ տէրինմ
չըգընմըտը քէմիքլերինէ եառըշմըշ, վէ ազ պապա պօյնու
կիպի ուզուն, Ռիւյոիւշ վէ գուրտու պօյնընտաքի տա-
մըլար տախի քիւչիւք պիր աղըն իրլերինէ պէնզէմէքտէ
պուլունմըշ իոր։

Պաչը ակյահ վէ ատրը խրէքտէն մամռւ քիրլի պիր
պօնէֆ իչէ վէմէուր օլուպ, պունըն ալթընտան ատ գօ-
յու քիւ բէնկինտէքի ապչլարընըն ուճլարը ադշարը ֆըր-
լամըշ ըտը. եիւզինու քիրլի պիր եապէրդա տայապմըշ
ըտը. գիրտ Ռւզէրինտէքի պէզլէրի տէյիշտիրմէչլէրինէ տա-
իմա միւմանտաճի խտէր իտի։ Ոէյրէք վէ պէյազ ատ գալը
վիւտաէֆի մէսիտէտէն պէրու Ռրաշ իսիլմէմիշ օլտըզընը-
տան, ֆըրչա գըլըարը կիպի անըն Ռօգրաղ բէնկինտէքի
աերիսի իւզէրինտե տիքիլմիշ տաւրմըշ ըտը. կէօմլէյինին
ալթընտան էսկի վէ տէլիք տէլիք պիր եիւն եէլէք կիյինմիշ,
գօլարընտան պիրիսինի եամաղընտան ադշարը ուզաթ-
մըշ, վէ քեմիքլի վէ գըլարը էլինտե տախի բէնկի պալիսի
նագտպլի Ռարիֆ պիր էննիյէ մէնտիլի Ռուիմըշ ըտը։

Կէօզ չաւգուրլարը իչինտե բարլամագտա օլան ադէշ-
ֆիշան կէօզլէրի պուլունմամըշ օլայըտը, քէնտիսինի պէ-
հէմէհալ պիր ճէսէտի պէրաւե զանն իտէրլէր իտի. վիւ-
ճուտընտա հայաթ վէ գուվվէթտէն իպարէթ հէր նէ՛
գալմըշ քաս կէօզլէրինտէ Ռօգրանմըշ կիպի կէօրինէն
պու ատէմին պագըշը՝ պէօյուք պիր ըզարըպապ եօէրի կէօզ-
Ռէրիյօրտու. պաղէն սիմատը քէսկին պիր աղրը ըզգնտ Ռ-
տէր, վէ պաղէն տէ էլլէրինին պիւզիւլմէսի վէ վիւճու-
տինին Ռիֆէրէմէսի՝ տէրէօհտէ Ռէտիյի մէնաֆիրի մուհիմմէ

ֆիքրինին պիւթիւն գէքեավէթ վէ մէհարէթինի խաթիրզամ իթաիչի պիր սըրատա եաթաղընատա մնիչանըպ գալմըշ օլտըղընատան տօլայը հըսա իթտիչի հիտտէթի մէյուսանէչի իֆհամ հյլէը իտի։ Իչթէ պու սուրէթլէ միւթէմատիչին հարէքէթտէ պուլունան ֆիքրի քէսպի զաաֆ իտէրէք, չօգ տէֆա սայըգլամաղա պաչլար, վէ պատէհու ըզտըրտապը պիր րուչատան ուչանը յօրմըշ կիպի քէնտիսինէ կէլէրէք, պու հալին խաթըրէսի քէնտիսինի իւրքիւտիւր իտի։

Հէր նէ գատար ժէզիւիթի՝ պիր գաչ ճիհէթլէ էհէմմիյէթի վէրմէքտէ օլտըղը վէ խասթէլիք սէպէպիյլէ եէրին տէն գըմըլտայամատըղը ճիհէթլէ թէհլիքէյէ տիւչար օլաճաղընատան վէ եախօտ զայպ իտիլճէյլինտէն գօրգմազտան պուլունտըղը Բէննըրտն մէսէլէսինին կիտիչի հագգընատա աբդայ տ'էկրինեիյէ պազը սիւալլէր կէօնտէրմիշ իտի խէտէ, տօգթէօր Պալէնիէ պու կիպի մէսալիհի մուհիմմ իլէ մէչղուլ օլմագ քէնտիսինճէ միւմքին օլամայաճաղընը պիլտիրմիշ օլտըղընատան, աբդայ տ'էկրինեի տախի միւմանէյհին ագիլանէ նասիհաթլարընա թէվֆիգէն, մէգքիւր սիւալլէրէ ճէվապ վէրմէքտէն օ վագթա գատար իճթինապ իյլէմիշ իտի։

Հէր ճիհէթլէ քէնտի էլինտէ պուլունան պու ֆէտատտօլապը հագգընատա աբդայ տ'էկրինեինին սիւքիւթի վադըը վէ քէնտի խասթէլիյինտէն պէրու ճէրէյան իտէն ահվալ վէ վուգուտաթ հագգընատաքի ճէհալէթի քեամիմէսի Բօտէնին հէյէճան վէ հիտտէթինի պիլը գաթի տատհա արթըրմագտա իտի։

Իչթէ գարտինալ Մալիբիէրինին քէնտի օտասընա կիրտիյի զէման, Բօտէնին ահվալը մանէվիյէ վէ պէտէնիյեսի պու մերքէզտէ իտի։

Digitized by Google

14

ՏՈՒԶԻԳ

Թասթէլիք սէպէպիլէ եաթտըտա գալմագ մէճպուրիէթինէ պուլունան Օտէնին ըզտըրապլարընը պիր էյիճ անլաթմագ վէ գարտինալ Մալիբիէրինին զիյարէթինէ էհէմմիյէթի էյզահ իթմէք իչուն , քէնտիսինի Բաբա պէշինճի Մեքստոսըն րագիպլինի աուտ խոէն վէ պիր կիւն օլուպ տա անըն տէրէճէսինէ չըգմաղա պէքլէյէն Օտէնին էֆքեարը չէօհրէթճուլանէսինի պիր իքի սէօզ իլէ էյզահ իտէլիմ։ Բէննըբան մէտէլէսինին նախլի մուվաֆֆագիյէթ օլմասը սայէսինտէ մէնսուպ օլտըղը ճեմիյէթին րէիսի ումումիսի օլմագ վէ պատէհու Բաբա իսթիֆա իթտիյինտէ , գարտինալլար մէճլիսինին էքսէրիյէթինի րիչվէթ իլէ գազանարագ բաբալըգ մագամընա չըգմագ վէ օհալտէ ժէզվիթի ճեմիյէթինին նիզամնամէսինի թէպսիլ իտէրէք , պու գուվվէթլի ճեմիյէթին բաբալըգ հիւքումէթինէ միւսաալի կէլմէսինէ վէ հէման տախմա անաթէհաքքիւմ իթմէսինէ միւսաատէ իտէճէք եէրտէ անը բաբալըգ մագամընա մահքիւմ գըլմագ , իչթէ Օտէնին էֆքեարը խաֆիյէսի պուռնտան իպարէթ իտի ։

Պու էֆքեար վէ ատալին հուսուլէզիր օլապիլմէսի խուսուսընա կէլինճէ , ահվալը սապըգա պուռնլարընը միհթէմէլ օլտըղընը կէօսթէրմէքտէ իտի . զիրա պիր չօգ ատի բահիպլէրին վէ բաբալարընը պիրտէն պիրէ բաբալըգ մագամընա չըգմըշ օլտըգլարը կէօրիւլմիւշ իտի ։ Մէսէլէնին ախլագիյաթ ճիհէթինէ կէլինճէ , Պորճիալարընը , իքինճի Ծուլիոսըն վէ տահա սաիր պիր չօգ Հաղրէթի Իսա վէ

քիլլէրինին բաբալըզ մագամընա ճիւլուսը՝ Բօսէնին պու պապատէքի էֆքեար վէ ամալինի հադգը կէօսթէրմէքտէ իտի. զիրա Բօսէն անլէրէ ենապէթլէ միւհթէրեմ պիր ազիզ սայըլապիլիր իտի։

Մէրգումըն Բօմատա չէվիրտիյի կիզլի էնթրիգալար հէր նէ գատար օ զէմանա տէյին քէրտէի մեճհուլիյէթ ալթընտա գալմըշ ըտը ըսա տա, գարտինալլար մեճլիսի ադաժըներն էքսէրիսի իլէ միւնասէպաթը խաֆիյէտէ պուլունմասը ֆարգ իտի։ Իշպու մեճլիս ադաժընտան պիր գըսմը շիւպհէյէ զահիրէ օլմուշ օլուպ, գարտինալ Ճալիբիէրի գըսմը մեզգիւրինն րիյասէթինտէ պուլունտըղը ճիհէթլէ, Ֆրանսայա վուգու պուլան սէյահաթլերնտան պիլ իսթիֆատէ, Ժէղիւիթին խաֆիյէսինի անլադմազա ճահտ իլմէքտէ իտի։ Հաթթա Բօսէնին քէնտիսինի գատարտըլ իլմէք իսթէմէմէսի իլէ ալէրտալէր անընլա պէհէմմէ հալ կէօրիւնմէք իւզրէ ընտար կէօսթէրմէսի Բօսէնին Բօմատա չէվիրտիյի մաջնուն օլան էնթրիգալար հադգընտա օ վագթա գատար կիզլի սատգլանմըշ օլան պիր ադրտա հիլէ իլէ ահեռա օլմազ իւմիտինտէն նէշէթ թէմմէք իտի։

Իշթէ պու կիւպի ահվալը մուհիմմէ ադուալընտա իտի քի, Բօսէն՝ օլանճա զէքաւէթի իչկի զադըլըդընա հէր վադըտա զիյատէ մեհթաճ օլտըդը հալտէ, պիւթիւն գուվվէթլէրինի հադըքէթտէն պըրագան պիր խաֆթէլիյէ տուչար օլմուշ քիմի։

. . . . . .

Գարտինալ օտանընն գադուսը իչինտէ պիր գոչ ատադըա ադուրտընտան սօնրա, չիչէհինի էլան պուլունը՝ նա ատոյաթմըշ օլտըդը հալտէ, ադըր ադըր Բօսէնին ճաթթաղընա ճուգլաշտը։ Բօսէն իսկ գարտինալըն չուճ նիզամսուզ միւյուճատէն հիւտութէլէնէրէք վէ պիր չոք սէպէպլերտէն ոտլադը քէնտիսինի ճալիտի նէֆրէթի օլան պիր

միւլագաթտան գուրթուլմագ իսթէյէրէք, պիրտէն պիրէ պաշընը տիվարա տօղրու չէվիրիպ ույուլօր կիպի կէօրիւնմիւ։

Գարտինալ պու հալէ ասլա էհէմմիյէթ վէրմէյէրէք, վէ Թօտէնին հալը զաաֆընտան իսթիֆատէ իթմէյի գաբուլաշտըրմըշ օլտըղընտան, պիր սանտալիէ ալտը վէ քոլէրատան սօն տէրէճէ գօրգմագլա պէրապէր ծէզիւիւթին պաշը ուճունտա օթուրտըգտան սօնրա, Իթալեացը թէլաֆֆուզը յլա պիր գաթ տահա քէսպի լէթաֆֆէթ իտէն պիր սէտա իլէ.

— Միւհթէրէմ վէ ազիզ բէտէրիմ... նաՙսըլ սընըզ, էյի՛ մի սինիզ. — տէտի։

Թօտէն պու սէօզիւ իչիթմէմիշ կիպի կէօրիւնէրէք, չիտէթլի պիր նէֆէս ալտը ըսա տա, հիչ պիր ճէվապ վէրմէտի։ Գարտինալ հէր նէ գատար էլտիվէն կիյինմիշ իսի -իսէ տէ, եւինէ նէֆրէթտէն իսալի օլմայարագ Թօտէնին էլինի թուԹտը, վէ պունը ազաճըգ սիլքսիքտէն սօնրա, տահա եիւքսէք պիր սէտա իլէ.

— Միւհթէրէմ վէ ազիզ բէտէրիմ, ճէվապ վէրինիզ, ըչճա իսէրիմ. — տէտի։

Թօտէն պիր ալէամէթի հիտտէթ ըզհարընտան քէնտինի մէն իսէմէտի. ֆագաթ եինէ սիւքիւթ տուրուռ։ Գարտինալ իսէ՝ պու գատար ճիւզի պիր չէյտէն օսմանճագ ատէմլէրտէն օլմատըղընտան, տահա զիյատէ չիտաէթլէ ծէզիւիւթին գօլընը սիլքտի, վէ տիւնեատա էՙն սապըրը ատէմի պիլէ հիտտէթլէնտիրէճէք պիր մեթանէթի պարիտանէ իլէ.

— Միւհթէրէմ վէ ազիզ բէտէրիմ, մատամ քի ույումայօրսընըզ... պէնի տինլէյինիզ, ըչճա իսէրիմ. — տէտի։

Թօտէն՝ հրաա իթտիյի աղրըտան միւնֆաիլ օլարագ վէ գարտինալըն չու ինսատճըլըղընտան հիտտէթլէնէրէք, պա-

Digitized by Google

չընը պիրտէն պիրե պէրիյէ չէվիրտի, պաթըդ վէ ա-
թէչին կէօզլէրինի գարտինալա աթֆ իթաի, վէ միւս-
թէհզիյանէ պիր սուրէթտէ կիւլիւմսէյէրէք, մէհարէթ-
լէ.

— Ղալիպա պէնի պահարլայըպ պիր իպատէթխանէ-
տէ թէչհիր իթմէյի բէք զիյատէ արզու իտիյօրսընըզ քի,
էօլիւմ հալիմտէ պիլէ պանա իշքէնճէ վէրմէյէ վէ վէֆա-
թըմը թահիլ իթմէյէ կէլմիշինիզ. — տէտի:

Գարտինալ. — Պէ՞ն մի, ազիզ բէտէր... եա՛ Բապ-
պի... նէ՞ սէօյլէյօրսընըզ. — տէյիպ, Բօտէն հադդը-
տաքի թէվէճճիւհի մուշֆիգանէսինէ ձէնապը Հադդը
չահիտ կէօսթէրմէք իսթէյօրմըշ կիպի, իքի էլինի սէմայա
տօղրու գալտըրըտը:

Բօտէն պիր գաթ տահա մէքարէթ վէ քէտէրլէ.

— Պիր ազ էվվէլ իշիթտիկիմ շէյլէրի սէօյլէյօրըմ,
չունքի պու օտանընն պէօլմէսի ղայէթ ինճէ տիր. — տէ-
տի:

Գարտինալ. — Էկէր պու սէօզլէրի սէօյլէմէքտէն
մագսատընըզ՝ սիզին իսրիսթիյանլըղա լայըգ վէ սահիլէ-
րինէ իպրէթնիւմա օլաճագ պիր սուրէթտէ էօմրիւնիւզէ
խիթամ վէրմէնիզի արզու իթտիյիմի անլաթմադտան իպա-
րէթ իսէ, օնա տէյճէյիմ եօգ, ազիզ բէտէրիմ... սիզէ
սէօյլէտիյիմ սէօզլէրի քեամիլէն իշիթտինիզ, զիրա էօմ-
րիւնիւզիւ ֆահիտէլի պիր սուրէթտէ կէչիրտիքտէն սօնրա
վէֆաթընըզտա խրիսթիյանլար իչուն պիր սէպէպի իպրէթ
օլտըղընըզը կէօրմէք պէնճէ ղայէթ լաթիֆ պիր չէյ օլա-
ճագ տըր:

Բօտէն. — (Զայըֆ վէ գըսըգ պիր սէտա իլէ.) Պէն
տէ սիզէ սէօյլէյօրըմ քի, պէնիմ կիպի մէյուս պիր հալ-
տէ պուլունան պիր խասթանըն էօնիւնտէ պէօյլէ արզու-
լար պէյան իթմէք ատէթա վահիլիք տիր. (Ֆէմալը զաա-
ֆը իլէ զըտտիյէթ թէչքիլ իտէճէք պիր հէյէճանը ֆէվգ

Digitized by Google

էլ ատէ իւէ .) Ֆագաթի սագընսընլար , իչիտիյօր մըսընըզ... էկէր չօգ արզամտան տիւշէճէք , պանա միւթէմատիյէն էզիյէթ վէրէճէք վէ էօլիւմ հալիմտէ տախի պէնի ըահաթ պըրագմայաճագ օլուրլարսա ... իչթէ այըգտան այը-ղա սէօյլէրիմ քի , խրխրթիյանլըղա բէք տէ լայըգ օլմայա-ճագ սուրէթտէ էօլմէյէ պէնի մէճպուր իտէճէքլէր ... էկէր իսալգա ճալիպի իպրէթ պիր մէնզարէ իրայէ իթմէք իչուն վէֆաթըմտան իսթիֆատէ իթմէք իսթէյօրլարսա , բէք զիյատէ եանըլըյօրլար :

Պու հիտտէթի Բօտէնէ պէօյիւք պիր եօրղունլըգը մու-ճիպ օլտըղընտան , պայը եասթըղը իւզէրինէ տիւշտիւ , վէ էլինտէքի էնֆիյէ մէնտիլիյլէ եարըգ վէ գանայան տու-տագլարընը սիլտի :

Գարտինալ Բօտէնին գալպինի թէէմին իթմէք իւզրէ բէտէրանէ պիր թաւը իլէ .

— Հայտի՛, հայտի՛, ազիզ բէտէրիմ, խաթըրընըզտան պէօյլէ ուղուրսըզ ֆիքիրլէր կէչիրմէյինիզ : Ճէնապը Հագ-գըն սիզի պէօյիւք պիր թէհլիքէտէն գուրթարմըշ օլտը-ղընա նազարէն , հագգընըզտա պէօյիւք պէօյիւք թէհաւ-վուրաթը պուլունտըղը աչիքճար տըր ... սիզի չու սըրա-տա թէհտիտ իտէն թէհլիքէտէն տախի գուրթարտաճաղը-նը իւմիտ իթմէկթիզ . — տէտի :

Բօտէն գարտինալըն պու սէօզլէրինէ պօղուգ պիր խըրըլթը իլէ մուգապէլէտէ պուլունարագ , եէնիտէն պա-չընը տիվարա չէվիրտի : Գարտինալ իսէ քէնտիսինէ ասլա ֆիւթուր կէթիրմէյէրէք սէօզիւնիւ չու եօլտա տէվամ իյլէտի .

— Ճէնապը Հագգ արզուլարընը մահզա սիզի գուր-թարմագա կէօսթէրմէտի , ազիզ բէտէր . քէնտի գուվ-վէթ վէ գուտրէթինի պաչգա պիր թարզ իլէ տէ իսպաթ իյլէտի ... սիզէ սէօյլէյէճէյիմ սէօզլէր ֆէվգ էլ ատէ մուհիմ՝ տիր , տըգգաթլըճա տինլէյինիզ :

Digitized by Google

Թօտէն եւ զիւնիւ չէվիրմէքսիզին ըզտըրապը հագիգիսինի իյմա իտէճէք պիր թաւիր ժիւքէտտէրանէ իլէ.

— Էօլմէմի իսթէյօրլար... կէօյսիւմ աթէշլէր իչինտէ եանը յօր... պաշըմ գըրըլըր... տահա տա մէրհամմէթ իթմէ յօրլար... օ՛հ, եա՛ Բապպի, պու նէ՛ տէհշէթլի ըզտըրապ... պիր ճէհէննէմիւք կիպի ազապ վէ իչքէնճէ չէքիյօրըմ. – տէտի։

Գարտինալ իսթիհզաքեարի պիր սուրէթտէ կիւլիւմսէյէրէք, քէնտի քէնտինէ.

— Տահա տուր պագալըմ... – տէյու մըրըլտանտըգտան սօնրա, սէսինի եիւքսէլտէրէք.

— Ըսրար իթտիյիմտէն տօլայը պէնի մաղուր կէօրիւնիւզ, ադիղ բէտեր... պէնի տինլէմէք իչուն ազապճըգ ղայրէթ իտինիզ, թէէսսիֆ իթմէ յէճէքսինիզ. – տէտի։

Բօտէն՝ եաթաղը իւղէրինտէ սէրթլմիչ եաթմըչ օլտըղը հալտէ, հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէքսիզին պիր հարէքէթի մէ յուսանէ իլէ իքի էլինի պիրտէն սէմայա տօղրու գալտըրտը. ֆագաթի գօլտարը տէրմանտան քէսիլէրէք թէքրար աշաղըյա տիւշտիւ։

Գարտինալ խաֆիֆճէ ումուզլարընը գալտըրտը, վէ Բօտէնին հէր պիր քէլիմէյի իչիտէպիլէճէյի սուրէթտէ աղըր աղըր վէ տանէ տանէ սէօյլէյէրէք.

— Ադիղ բէտէրիմ, սայըգլատըղընըզ սըրատտա խապէրինիզ օլմագսըզըն պագը մուհիմ իթիրաֆաթտա պուլունմանըզը ձէննապը Հագգ միւրատ իթմիչ. – տէտի վէ պատէհու քէմալը մէրագլա ժէզիւիթին ֆիքրի զայըֆընա գարշը գուրտըղը չու տուզաղընն նէթիճէսինէ պէքլէտի։

Ֆագաթ Բօտէն՝ եիւզիւնիւ էլան տիվարա տօղրու չէվիրմիչ օլտըղը հալտէ, պու սէօզլէրի իչիթմէմիչ կիպի կէօրիւնէրէք սիւքիւթ իլէտտի։

Digitized by Google

Գարտինալ. – Շիւպհէ եօգ քի սէօյլէտիյիմ սէօզլէ-
րի ահւշիւնիւյօրսընըզ, ազիզ բէտէրիմ. պու պապա-
հագգընըզ վար տըր. զիրա մէսելէ ղայէթ մուհիմմ տիր.
էվվէ՛լ, սայրգլատըզընըզ սըրատա սէօյլէտիյինիզ սէօզ-
լէրլէ է՛ն կիշլի էֆքեար վէ էսրարընըզը ֆաշ իթմէնիզի
ձէնատը Հագգ միւրատ պույուրտու. պէրէքէթ վէրսին
քի սիզի ազըր պիր սուրէթտէ իթհամ իտէպիլէճէք բատ-
աէտ օլան պու էֆքեար վէ էսրարը եաւլընըզ պէն իչիթ-
տիմ... վէլ Հասըլ՝ իւքի սաաթ գատար տէվամ իտէն
պու կէճէքի սայրգլամանըզտա գարտինալլար մէճլիսի ա-
զասընտան պագըլըրըյլա Օսմատա չէվիրտիյինիզ էն-
թրիգալարընն մագսատը խաֆիսինի մէյտանա չըգարտը-
նըզ:

Պաւ սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սօնրա, գարտինալ եա-
վաշ եավաշ այագա գալգտը վէ Օսմէնինն չէհրէսինի
թէտգիգ իթմէք իւզրէ եաթաղա տօղրու էյիլմէք իսթէ-
տի: Ֆագաթ Օսմէն անըն պու Հարէքէթինէ մէյտան պը-
ըագմատը: Էլէքթրիգ ամպիյաթընա տիւշար իտիլէն պիր
էօլիւ նակէհանի պիր սուրէթտէ սիլքինիպ սըչրատըզը
կեպի, Օսմէն տահի գարտինալըն սօնընճը սէօզլէրինի իչի-
տինճէ եաթաղը իչինտէ սըչրայըպ եիւզիւնիւ գարտինալա
տօղրու չէվիրտի:

Գարահնալ ժէզիւիթին չու Հարէքէթինի նէ-րիւնճէ
իթաւեանճա վէ եավաշ սէտա իլէ. «Եաթ-այը էլէ վէր-
տի...» տէտի վէ պիրտէն պիրէ եէ-ոօ օթուրարագ մէ-
սէրրէթլէ բաըլայան կէօզլէրինի Օսմէնին իւզէրինէ տիք-
տէ:

Օսմէն գարտինալ ժ՝ալիրէէրինին չու սէօզլէրինէ իչիթ-
մէմիշ վէ չէհրէսին-էքի խօշնուտիյէթ վէ մէսէրրէթէի ֆարգ
իթմէմիշ իտի. «Է՛յ տէ, քէմալը գաւաֆըլյա պէրաապեր իւք
Հարէքէթինըն գահտէի իհթիյաճա նէ՛ տէրքէճէ մուղա-
յիր ճողըընը անլատը. կիւյա պիր պաշ տեօնմէսինէ

տուչար օլմուշ կինպի էլինի եավաշ եավաշ աչընա կէօ-
թիւրտիւ , վէ չաշղըն չաշղըն էթրաֆընա պագտըգտան
ածնրա , էլինաէքի էնկի էնֆիյէ մէնտիլինի թիմրէք տու-
տագլարընա կէօթիւրէրէք , պիր գաչ սանիյէ գատար ը-
սըրտը :

Գարտինալ տէսիսէի վագըասընըն նէթիճէքէզիր օլ-
տըղընտան տօլայը պիր գամ տահա քէսպի մէսէրսէթի ի-
տէրէք , վէ նիհայէթ մուհիմմ պիր սըրրա ակետո օլմագ
իւզրէ պուլընտըղընը զանն իյլէ յէրէք տէտի քի .

— Շու հէյէճան վէ տէհչէթինիզ քէշֆիյաթը վա-
գըամըն սըհհէթինի թաստիգ իտէրլէր , ազիզ քէտէր .
չիմտի թէսավվուրաթընըզ վէ Ո՛օմատաքի հէմէֆքեարլա-
րընըզ հագգընտա մալիւմաթը մուֆասսալ էթա իթմէք
սիզին մէնֆաաթընըզ իճապընտան օլտըղընը կէօրիւյօրսը-
նըզ . եաղընըզ պու սուրէթլէ , Ֆիւրսիւ Մուգատտէստէն
աֆիվ ու մադֆէրէթ ումմապիլիրսինիզ . . . պա խուսուս ա-
յրգլատըղընըզ զէման ֆաչ իթտիրինիզ էսրարըն պագը
էքսիք եէրլէրինի իքմալ իթմէք իւզրէ իթիրաֆաթընըզ
մուֆասսալ վէ մուասարատ օլուրսա . . . :

Ո՛օտէնին իլք հէյէճանը միւնտէֆի օլունճա , տէքէ
կէլմիշ օլտըղընը վէ սէօզլէրիյլէ տէյիլ պէլքի հայրէթ վէ
տէհչէթի իյմա իտէր պիր հարէքէթիյլէ քէնտիսինի էլէ
վէրմիշ պուլունտըղընը անլատը : Ֆիլ հագգըդա , Ո՛օմա
իլէ կիղլի էնթըհագլար թէրթիպ իմմէքլէ իթհամ իտիլ-
տիյինի կէօրիւնճէ , այրգլամասը էնասընտա աղրընտան
պիր չէյ գաչըրմըշ օլտընընտան իպթիտա գօրգմըշ ըտը .
լաքին պիր գաչ տագըդա տիւքենիւնճէ , ֆիքրինին չա-
յըֆլըղըյլա պէրապէր քէնտի քէնտինէ .

— Էկէր պու Ո՛օմալը պէնիմ էսրուրմա վագըֆ օլ-
մուշ օլսայըտը , անը պանա խապէր վէրմէքտէն իճ-
թինապ իտէր իտի . տէմէք քի պագը չիւհհէյէրէ զա-
հիպ օլմուշ , վէ պէր ազ էվվէլքի ղայրը իւ-Թիյարի

Digitized by Google

հարէքէթիմ տախի պու չիւպհէլերի թէէվիւ իթմիշ տիր . — տէտի ։

Պատէհաւ աթէշ կիտի եանմադտա օլան ալընմատան ադան սօղուգ թէրլէրի սիլտի ։ Լաքին պու վագըանըն մուճիպ օլալըդը հէյճան աղրըլարընը պիր գաթ տահա սրթըրմըշ վէ զաթէն թէհլիքէ իչինտէ օլան ահվալը սըհհէյխինի պիր գաթ տահա ֆէնալաչտըրմըշ ըտը . Եօրդունլուգտան պիթապ գալմըշ օլտըդընտան , եաթադը իչինտէ օթաըրամայարադ , եասթըդը իւզէրինէ տիւշտիւ ։

Գարտինալ ժէզիւիթին չէհրէսինտէքի սօղունլըգտան տիւշարը տէհշէթ օլարադ , քէնտի քէնտինէ .

— Հա՛յ չէյթանըն պէլասը . . . օ՛ղմայա քի հիչ պիր չէյ սէօյլէմէտին էօլսիւն վէ պու գատար մէհարէթլէ թէրթիպ իթմիշ օլտըդըմ տուղադտան գուրթուլսուն . — տէտի վէ Բօտէնէ տօղրու էյիլէրէք , քէմալը կէրմի իլէ .

— Նէնի՞ղ վար , ազիզ բէտեր , նէ՞ օլույօրսընըզ . — տէյու սօրտու ։

Բօտէն . — Փէնտիմի սօն տէրէճէ զայըֆ պուլույօրըմ . չէքտիյիմ աղրըլար թարիֆ իտիլէմէզ . . . ։

Գարտինալ . — Պու պուհրանըն պիր ասւի նէթիճէ հասըլ իթմէյէճէ յինի իւմիտ իթմէկիյիզ , ազիզ բէտեր . . , ֆագաթ աքսը մէմուլ տախի զուհուր իտէպիլէճէ յինտէն , սէլամէթի լուտրնըզ իչուն հէր չէյի պանա միւքէմմէլ վէ մուֆասսալ սուրէթտէ իթիրաֆ իթմէնիզ լազըմ տըր . պու սուրէթլէ գուվվէթինիզ թիւքէնէճէք օլսա տախի , պէիս եօգ . . . զիրա հայաթը էպէտիյէ հայաթը ֆանիյէյէ միւրէճճահ տըր ։

Բօտէն . — (Զայըֆ պիր աէտա վէ իսթիհզաքտարի պիր չէհրէ իլէ .) Հա՞նկը իթիրաֆտան պահս իտիյօրսընըզ ։

Գարտինալ . — (Թէաճճիւպլէ .) Հա՞նկը իթիրաֆտան մը . . . Բօմատա չէվիրտիյինիզ թէհլիքէլի էնթրիգալար հադգընտաքի իթիրաֆընըզտան պահս իտիյօրըմ ։

Digitized by Google

Ր օ ա ե ն . – Նա՛ սըլ էնթրիգալար :

Գ ա ր ա ի ն ա լ . – (կիթ կիտե հարէքէթե կէլլէն պիր սա-
պըրսըզլըգլա .) Պայըգլասըլըրընըզ դէման սէօյլէմիշ օլսը-
ղընըզ էնթրիգալար . . . վագը օլան իթիրաֆաթը-
նըզ ֆըէյրեճե մուսարրահ ոէյի՛լ մի իտի . չիմանի նօգ-
սան ճիհէթլէրինի իքմա՛լ իթմէքտէ նէ՞ իչուն թէրէտտիւտ
իտիյօրսունըզ :

Ր օ ա ե ն . – (Հէր պիր քէլիմէտէ սէօզիւնիւ քէսէրէք .)
Իթիրաֆաթըմ . . . մուսարրահ մը . . . իտի . . . պէնի
թէէմմին իտէ՛րմիսինիզ :

Գ ա ր ա ի ն ա լ . – Էվվէ՛լ , թէքրար իտէրիմ քի պիր գաչ
էքօիք թէրլէրուէն մաատա , իթիրաֆաթընըզ ղայէթլէ
մուսարրահ իտի :

Ր օ ա ե ն . – Օ հալտէ . . . անլէրի սիզէ թէքրարլամա-
յա . . . նէ՞ լիւզում վար . . . :

– Պու սէօզիւ միւթէագգիպ Ր օ ա ե ն ին մահմի տուտագ-
լարընտա միւթէհզիյանէ պիր թէպէսիւմ կէօրիւնտիւ :

Գ ա ր ա ի ն ա լ . – (Հիտտէթլէ .) Նէ՞ լիւզում մը վար . . .
մազհարը աֆիլ օլմազա իտթիհգագ քէտզ իտէճէքսինիզ .
զիրա իտաթալարընը իթիրաֆ իտէն պիր կիւնահքեարա
աֆիլ ու մէրհամէթ կէօսթէրմէյէ լիւզում վար ըսա ,
գալզի բէք օլան պիր վիւնահքեարա տահի նէֆրէթ վէ
ըսանէթտէն պաշգա պիր շէյ եաբըլամազ :

Ր օ ա ե ն . – Օ՛հ . . . պու նէ՛ իշքէնճէ . . . պու ապսապ
իչինտէ էօլմէք տիր . . . : Ֆագաթ մաատամ քի հէր շէյի
ահզէ սէօյլէմիշիմ տիր . . . արթըգ պէյան իտէճէք հիչ
պիր շէյիմ գալմամըշ տըր . . . սիզ հէր շէյէ պիլիյօր ը-
մըշսունըզ :

Գ ա ր ա ի ն ա լ . – Էվվէ՛լ , հէր շէյի պիլիրիմ . . . Ֆագաթ
զաուալսըզ նա՛սըլ խապէր ալըրսըմ . . . քէնտինիզէ մալիք օլ-
մատըղընըզ պիր սըրատա սէօյլէտիյինիզ սէօզլէրը սայէսին-
տէ խապէր ալըրսըմ . . . պուն ընչա վազիֆէնիզի էյֆա՛ մը

Digitized by Google

իմ տինիզ զանն իսկ յօրսընդզ . . . խա՛յր , խա՛յր . . . սէօ-
վիւմէ իմ իսատ խոնիզ . . . վագմ բեզ ը՛ն հ՛նքեզի տիր . . .
էօլիւմ պաշընդըզն ուճընատա տըր , էվվէմ , պաշընդըզն ու-
ճընատա սիզի ը՛ն հ՛նտիւտ խոյօր . (կիմտիքճե հիտոտէմի
արհատագ վէ չիտոտէմէ Օտէնին գօլունու սիզքերէք .)
Թիմըէ յինիզ . . . ումուրը մուգատոտէսէյ մուզայիր պիր
եալան սէօյլէվէքտէն իճմինապ իտինիզ . . . էկեր հագը-
գաթ օլաըզընը պիլտիյինիզ պիր չէյի ինքեատ խոէճէք
օլուրսանըզ , ճէհէննէմին աթէչինտէն գօրգընըզ . . . ։
ինքեատ խոՀր միսինիզ .

Օտէն . – (Պէօյուք պիր զահմէթէ չէ .) Պէն հիչ պիր
չէյի . . . ինքեատ իմ մէմ . . . պէնի րահաթ պըրագընըզ ։

Գարտինալ . – (Մէմնունանէ պիր թէպէսիւմէ .) Նի-
հայեթ ճէննապը Հագգ սիզե իլհամ իտիյօր . . . (Մագ-
սատընա վասըլ օլուէյօր զանն իտէրէք .) ճէննապը Հագգըն
սէտոսընը իչիտինիզ . . . պու սէտա սիզե տէլալէթ իտէ-
ճէք տիր , ազիզ բէտէրիմ . տէմէք քի չիմտի հիչ պիր չէ-
յի ինքեատ իմ մէմ յօրսընըզ , էօյլէ միւ

Օտէն . – Պէն . . . սայըգլայօրտում . . . հիչ պիր . . .
չէյի . . . ինքեատ . . . իտէմէմ . . . օ՛հ , պու նէ՛ տէհ-
չէթլի աղրը . . . էվվէ՛թ , սայըգլատըզըմ էննատէ . . .
աղզըմտան չըգան . . . տիվանէճէ սէօզլէրի . . . ինքեատ
իտէմէմ . . . ։

Գարտինալ . – (Զաննընտա եինէ ալտանմըշ օլտըզըն-
տան տօլայը ֆէվզ էլ ատէ հիտոտէթլէնէրէք .) Ֆագաթ
պու տիվանէճէ սէօզլէր Հագգագաթա մուխատապըգ ըսա . . .
պու սայըգլամա՝ ճէննապը Հագգըն էսէրի հիքմէթի օլարագ
ղայրը իմհինյարի պիր իթիրաֆտան իպարէթ իսէ . . . ։

Օտէն . – (Մէօնիւք պիր սէտա իլէ .) Գարտինալ
Մալիբիեբի . . . չու տէսիսէնիզ . . . էօլիւմ հալինտէ պու-
լընտըզըմ հալտէ տախի . . . պանա թէէսիր իտէմէզ . . . ։
Ինկեր սահիհէն պիր էսարըմ վար ըսա . . . անը սէօյլէ-

Digitized by Google

միշ օլմատըղըմըն իսպաթը՝ սիզին անը պանա . . . սէօյ-
լէթտիրմէ յէ չալըշմանըզ տըր . . . :

Պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սօնրա , ծէզիւիթ՝ վիւճու-
տինին աղրըլարը վէ զաֆթը հալիյլէ պէրապէր եաթաղը
իւզէրինտէ նըսֆէն գալգըպ , տիք տիք Գարտինալըն եիւ-
զիւնէ պագմաղա վէ չէյլթանի պիր թէպէսիւմէ մէրգու-
մը իսթիհզայէ ալմաղա պաշլատը . պատէհու իքի էլինի
կէօյսիւնէ կէօթիւրէրէք , վէ ուզուն պիր ահ չէքէրէք եէ-
նիտէն եաթըղը իւզէրինէ տիւշտիւ :

Պունըն իւզէրինէ գարտինալ մէյուս օլարագ վէ քէ-
մալը հիտտէթինտէն այաղընը \եէրէ վուրարագ , քէնտի
քէնտինէ .

— Լանէ՛թ օլսուն... պու ճին ֆիքիրլի ծէզիւիթ գուր-
տուզըմ տօլապը եուխմատը . . . իլք հարէքէթինին քէն-
տիսինի թէհլիքէյէ տիւշիւրմիւշ օլտըղընը անլատը . չիմ-
տի իհթիյաթը տավրանըյօր . . . քէնտիսինտէն հիչ պիր
սէօզ ալամայաճաղըմ . . . քէնտիսինի միւթէմատիյէն թա-
ճիզ . . . թէհտիտ վէ թէտհիշ իտէրէք , հալը զաֆթիչխի-
մալինտէն իսթիֆատէ իթմէյէճէք օլուրսամ . . . :

Գարտինալ սէօզիւնիւ պիթիրէմէտի . գաբու պիր-
տէն պիրէ աչըլտը , վէ աբբայ տ՝էկրինեի իչէրի կիրէրէք ,
թարիֆի նագապիլ պիր սէվինճլէ . « Խայըրլը պիր հավա-
տի՛ս . . . » տէյու հայգըրտը :

Digitized by Google

15

ԽԱՑԸՐԼԸ ՀԱՎԱՏՈՒՍ

Աբբայ տ'Էկրինեվինն չէ հրեախնաէքի թեղայկիւր, սօլղունկըզ վէ աթվար ու հարէքեաթընտաքի էսէրի զաաֆ՝ նաթր-ծամ քիլիսէսի մէյտանընտաքի վագըտի միւտհիշէնին սըհհէթի վիւճուտինէ ֆէնա թէէսիր իթմիշ օլտըղընը կէօսթէրմէքտէ իտի։ Մա մաֆիհ Րօտէնին օտասընա կիրէրէք. «Խայըրլը պիր հավաաի՛ս...» տէյու հայգըրընճա, չէհրէսի պէշաչէթլի վէ մուզաֆֆէրանէ պիր թավր ալտը։

Րօտէն պու աէօղիւ իչիտիր իչիթմէզ սարսըլտը. քէմալը զաաֆըլյա պէրապէր պաշընը պիրտէն պիրէ եօգտըը գալտըրտը, կէօզլէրի մէրագլը վէ էնտիշէլի պիր թավր ալթպ քարլամաղա պաշլատը, վէ զայրֆ էլիյլէ աբբայ տ'Էկրինեվիյի եանընա չաղըրըպ, անճագ իչիտիլէպիլէնէք տէրէճէտէ զայըֆ վէ գըսըգ պիր սէտա իլէ.

— Բէք ֆէնայըմ... գարտինալ պէնի պիթիրտի... ֆագաթ էկէր պու խայըրլը հավաատիս... զիհնիմի իշղալ իտէն վէ ֆագաթ պէնտէն սագլանըլան Րէննըբոն մէսէլէսինէ տաիր իսէ... պանա էօյլէ կէլէյօր քի... չիֆաեապ օլաճաղըմ. ա տէտի։

Աբբայ տ'Էկրինեի՝ Րօտէն իլէ մէնաֆիի մուհիմմէ հագգընտա պահա իտիլմէսինի մէն՝ իթմիշ օլան տօգթէօր Պալէնթինին թէնպիհաթընը պիւս պիւթիւն ունուտարագ.

— Էօյլէ իսէ չիֆաեապ օլընըզ... էվվէ՛թ, չիֆաեապ օլունըզ... օգուլյունըզ տա իֆթիխար խոնիզ... սէօյլէտիյինիզ չէյ հուսուլբէզիր օլմադա պաշլայօր. – տէ-

Digitized by Google

տի , վէ պատէհու ճէպինտէն պիր քեաղըտ չըգարըպ[illegible]
տէնէ վէրտի . Բօտէն իսէ թիթրէք[illegible]պու քեաղը-
տը՞ալտը ։

Պիր գաչ տագըգա էվվէլ[illegible]իւթ՝ իհթիյաթ վէ պա-
սիրէթէ րիայէթ՝ մէճպուրիյէթինտէ պուլընմամըշ օլա
տախի , գարտինալ իլէ վագը օլան մուհավէրէսինի տէ-
վամ իթմէյէ մուգթէտիր օլմատըղը կիպի , գուվվէի պա-
սիրէսի տէ օգատար զայըֆլաշմըշ վէ գարարմըշ ըտը քի,
պիր սաթը եազըյը պիլէ օգույամազ ըտը : Ֆագաթ ար-
բայ տ՚էկրինեվինին սէօզլէրինտէն էօյլէ պիր շէվգ ու խուշի
քէսպ իյլէտի քի , մէթանէթի թապիաթընա տէլալէթ ի-
տէճէք պիր ղայրէթի ֆէվգ էլ աստ իլէ եաթաղը իւզէ-
րինտէ օթուրտու , վէ աէրպէսթ պիր ֆիքր վէ բարլագ
պիր նազարըա արբայ տ՚էկրինեվինին վէրտիյի քեաղըտը ա-
լէլ աճէլէ օգուտու ։

Դարտինալ՝ պու թէպէտտիւլի նակէհանիտէն հայ-
րան օլարագ , պիր գաչ տագըգա էվվէլ ատէթա քէնտի-
սինտէն պէհտապէր օլարագ եաթաղը իւզէրինտէ եայըլմըշ
գաղմըշ օլան աստմին սահիհէն պու աստմ օլուպ օլմադը-
ղընը քէնտի քէնտինէ տիւշունմէյէ պաշլատը ։

Բօտէն մէգքիւր քեաղըտը օգուր օգուտմազ պօղուգ
պիր մէսէրէթի ավագէսի չըգարտը , վէ թարիֆի նագա-
պիլ պիր սէտա իլէ . « Պէրիսի հա՛ . . . իյի պաշլայօր . .
սըրասընա կիրտի . . . » տէյու պէյան իյլէտի . պատէհու
պիր հայրէթի ադամէ իլէ կէօզլէրինի գաբայարագ , չէհ-
րէսինտէ մուզաֆֆէրանէ պիր թէպէսիւմ կէօրիւնտու ,
վէ ֆագաթ սարը վէ քիրլի տիշլէրի մէյտանա չըգարագ
եիւզիւ պիր գամ տահա չինքին պիր թավը աշտը ։ Հէյէ-
ճանը գալպի օ տէրէճէ պէօյիւտու քի , օգուտըղը քեա-
ղըտ թիթրէք էլլէրինտէն եէրէ տիւշտու ։

Աբբայ տ՚էկրինեվի էնտիչէ իլէ Բօտէնէ տօղրու էյի-
շէրէք ·

— Քէնտիսինի զայզ իսկ յօր . . . գապահաթի պէնտէ օլտու . . . տօգթէօր Պալէնիէնին մէսալիհի մուհիմմէտէն քէնտիսինէ պահա իթմէմէ յի գանա թէնպիհ իթմիշ իսի... պու թէնպիհինի պիւս պիւթիւն ունութտում . — տէտի :

Բօտէն աբգայ տ'էկրինեվիյի թէէվին իթմէք իւզրէ , նըօֆէն գալգըպ օթուրարագ , ալչագ պիր սէտա իլէ .

Խա՛յր . . . խա՛յր . . . գապահաթ սիզոէ տէյիլ տիր . . . պու մէմուլըն զայըր մէսէրբէթ . . . պէլքի տէ չիֆահապ օլմամա սէպէպ օլաճագ տըր . էվվէթ . . . նէ՛ հըսս իթ-տիյիճի պիլէմէմ . . . ֆագաթ եանագլարըմա պագընըզ . . . պանա էօյլէ կէլիյօր քի պու սէֆալէթի եաթագընա մըխլա-նալըտան պէրու իլք տէֆա օլարագ ազաճըդ դըզարըր յօր... եիւզեւմոէ պիր հարարէթ հըսս իտիյօրըմ . — տէտի :

Բօտէնին սէօղիւ տօղրու իսի : Մօրըմսը վէ սաճուագ եանագլաբընտա պիրտէն պիրէ նէմռաք վէ խաֆիֆ պիր դըզարըթը բէկյտա օլտու . սէտասը պիկէ հէր նէ գատար էլան զայըֆ ըսա տա , էվվէլքի կիպի թիֆիրէք վէ գըմըգ-չըգ-ևայօրտու . հաթիա աբգայ տ'էկրինեի իլէ գարտինա-լը թիտիրէթտիրէճէք սուրէթտոէ գանատաթ քեարանէ պիր-թավը իլէ .

— Պու պիրինճի մուվաֆֆագիյեէթ տիկէրլէրի իչուն պիր թէէվինամէ տըր . . . պէն իսթէգպալի կէօրիյօրըմ... էվվէ՛թ , էվվէ՛թ . . . պիզիմ տավամըզ ղալէպէ խոճաճէք տիր . . . Րէնդբաճն ֆամիլեասընըն պիլ ճիւմլէ ադամը մահվ ու բէրիչան օլաճագ տըր . . . հէմ տէ պունը չօգ կէչմէք-սինիզ կէօրէճէքսինիզ . . . — տէտի :

Պատէհու սէօղիւնիւ պիրտէն պիրէ քէստի վէ « Օ՛հ , սէվինճիմտէն նէֆէսիմ քէսիլիյօր . . . սէսիմ թուլթու-լըյօր » տէ յէրէք , եէնիտէն եասթըղը իւզէրինէ տիւշ-տիւ :

Գարտինալ պու սէօղլէրտէն մէրագա տիւշմար օլա-ղագ , աբգայ տ'էկրինեվիյէ խիմաապէն .

— Նէ՛ վար . . . մէսէլէ նէտէ՞ն իպարէթ . – տէյու սօրտու ։

Պրբայ ս՛էկրինեի ըհյաքեարանէ պիր սէտա իլէ ճէվապէն .

— Բէննըբոն ֆամիլեասը միրասխօրլարընտան սէֆիլ պիր սէնաաթքեար՝ զաթէն սէֆահէթ վէ իշրէթ թէէսսիւյլէ խարապ օլմուշ օլտըղընտան , պունտան իւչ կիւն էվվէլ քոլէրայա գարշը իճրա օլունան պիր մասխարատա բէք զիյատե այշ ու իշրէթ իտէրէք , վէֆաթ իթթիհ տէր ։ Փէյֆսխզիլիք վէ տիկէր պիր քէյֆիյէթ սէպէպսիլէ խաննէմէն տըշարը չըգամատըղմտան , սէֆահէթ վէ տէհնսխզիլիք գուրպանը օլան պու սէֆիլին վէֆաթընա տէյիր օլան քեաղըտը ան ճագ պու կիւն էլտե իտէպիլտիմ ։ (Բօտէնի կէօսթէրէրէք .) Պունտան տօլայը քէնտիլէրինի մէտհու սէնայէ պօրճլուլըմ . զիրա քէնտիլէրի պանա . « Պու տինսիզ ատէմին վարիսլէրինին է՛ն ֆէնա տիւշմէնլէրի՝ քէնտիլէրինին սուճ մէյլիյաթը տըր . . . իմտի պու իմանըղ սիլսիլէ ալէյհինտէ անլէր պիղէ եարաըմճը օլսունլար . . . » տէմիշ իտի ։ Ժագ Բէննըբոն հադգընտա տախի այնը հալ վագը օլտու ։

Բօտէն . – (Անլաշըլմազ տէրէճէտէ զայըֆ վէ սէօնիք պիր սէտա իլէ .) կէօրիւյօրսընըզ ա՛, ճէղա պաշլայօր . . . Բէննըբոնլարտան պիրի . . . էօլտիւ . . . (Անքայ ս՛էկրինեենինն էլինտէքի քեաղըտը կէօսթէրէրէք .) տիւշինիւնիւզ քի . . . պու վէֆաթ քեաղըտը . . . պիրը կիւն ժէզիւիթի ճէմիյէթինէ գըրդ միլիոն ֆրանք կէթիրէճէք տէր . . . պու տա . . . մահզա . . . պէնիմ . . . ։

Պու սէօզլէրին պագըտը Բօտէնին տուտագլարընտա գալտը ։ Պիր գաչ տագըգատան պէրու սէսի օ սէրէճէ զայըֆլանմըշ ըտը քի , նիհայէթ պիւս պիւթիւն գըսըլըպ իչիտիլմէզ բատատէյէ կէլտի . խըրլաղը չիտտէթի հէյէճանընտան պիւզիւլէրէք սէտասընըն չըգմասընա մինի օ-

Digitized by Google

լսելօրտու ։ Ժէզիւիթի պու հալտէն էնտիշէյէ տիւշար օ-
լաճագ եէրտէ , սէօզիւնիւ բանթօմիմա իլէ իքճալ ինլէնտի.
չէօյլէ քի՝ պաշընը մաղրուրանէ պիր սուրէթտէ եօգարը
գալտըրարագ , միւթէազզիմանէ վէ միւֆթէխխիրանէ պիր
չէհրէ իլէ չահատէթի բարմաղընըն ուճընը իքի իւչ տէֆա
ալընընա տօգունտըրտը , վէ պու իլք մուվաֆֆագինէէթին
քէնտի ֆիքը ու թէտպիրի սայէսինտէ հասըլ օլմուշ օլտը-
ղընը պու սուրէթլէ անլաթմագ իսթէտի ։

Ֆագաթի չօգ կէչմէքսիզին պիթապ վէ պայղըն պիր
հալտէ թէքրար եաթադը իւզէրինէ տիւշիւպ , էլինտէքի
մէնտիլի գուրումուշ տուտագլարընա կէօթիւրտու ։ Ալքայ
տ'էկրինեինին տէտիյի կիպի , իշպու « խայըրլը հավասխա»
Բօտէնի տալա տիրիլմէմիշ իտի . եալընըգ պիր տագըդա
գատար աղրըլարընը քէմալը ճէսարէթլէ ունուտտապիլմիշ
իտի . հալթա եանագլարընա ազաճըգ րէնք վէրմիշ օլան
խաֆիֆ գըրմըզըլըդ պիրտէն պիրչ զախլ օլտու , եէւզիւ
եէնիտէն մօրարտը վէ աղրըլարը պիր տագըդաճըդ տին-
լէտիքտէն սօնրա օ տէրէճէ քէսպի չիտտէթ իլլէտի քի ,
եաթադը իչինտէ սինիրլէրի չէքիլիրճէսինէ պիւքիւլիւպ
գըվրըլմագա պաչլատը . պատէհու եիւզիւնիւ եաթըդընա
չէվիրտի , վէ պիւզիւլմիւշ վէ տէմիր կիպի սէրթ էլլէրինի
տէ պաշընտան եօգարը ուզաթտը ։

Գու չիտտէթլի վէ սիւրաթլը պուհրան էսնասընտա
աբբայ տ'էկրինեի իլէ գարտինալ Մալիբիէրի Բօտէնին եա-
նընա չիթապ իթտիլէր . ֆագաթի պու պուհրան կէչին-
ճէ , չէհրէմի մօղուդ պիր թէր իչինտէ գալմըշ օլտըղը հալ-
տէ , աղրըսը ազաճըդ տիչինէնմիշ օլտըղընը վէ մսաա իւզէ-
րինտէ մէվզու պուլունան պիր իլաճտան ազաճըդ իչմէք
իսթէտիչինի իչաբէթլէ անլաթտը ։ Ալքայ տ'էկրինեի տէղ-
հալ մէզգիւր իլաճը կէթիրտի , վէ գարտինալ Մալիբիէրի
պիր նէֆրէթի ազիմէ իլէ Բօտէնի թուրթարագ , ալքայ
տ'էկրինեի տախի մէզգիւր իլաճտան պիր գաչ գաչըդ ի-

Digitized by Google

չէրտի, վէ չօգ կէշմէքսիզին անըն թէէսէքրաթը կէօրիւլ-մէյէ պաշլատը։

Բօռէն եամաղը իւզէրինտէ եայըլըպ հաթքնճա, արթայ տ'Էկրինեի.

— Մ. Ռուալէյի չաղըրայըմ մը, իսթէր միսինիզ, — ատէյոռ, ազռոռ։

Բօռէն «Խա՛յր» մեռնասընը մուրին ալարագ պաշընը սալլատը վէ պաեէհու եէնի պիր զայրէթ խէ սաղ էլինի հօգարը գալտըրըպ աչտըգռան ասնրա, ասլ էլինին չա-հատէթ բարմաղընը սաղ էլինին ավուճընտա կէզտիրէրէք վէ օռանընն պիր քէօչէհինտէ պուլունան հասպը մռեռա-նը կէռթէրէրէք, նուրթգա մուդթէեիր օլամատըդը իչուն հասպը հազմագ իսթէտիչինի անլաթտը։ Պունըն իւզէրինէ ապթայ տ'Էկրինեի ճէվապէն։

— Նէ՞ սէվմէք իսթէտիչինիզի անլայօրում, լաքին հէլէ ազաճըդ ափնէնինիզ. պիր ազ սռնրա իհթիյաճ վէռա իսպէր-ռէ, հազմագ իչուն լազըմ օլան չէյլէրի սիպէ վէրիրիմ.— տէմտի։

Զաւ սըրտատա, Բօռէնին պուլընտըդը օռանընն հանընն-տաքի տաիրէնին գաբուռսը էքի տէֆռա չիտահէթլէ վաբու-լատդ, պու մէնզարէնին ճէրէչ յանընա մանի օլռաս. ապ-թայ տ'Էկրինեի գաիտէի իհթիյաճա բիայէթէն վէ Բօռէն լոչ վազը օլաճագ միւլագաթ կիզլի գալմագ իչուն թէ-նէֆֆիֆնա օռասը գաբուսընռա տուրմասընը Մ. Ռուալէ-ռէն րէճա էյլէվիչ իտի։

Ապթայ տ'Էկրինեի էքինճի օռայը կէչաքաճէն սռնրա, թէնէֆֆիֆնա օռասընընն գաբուսընը աչտը, վէ Մ. Ռուալէյի օրատա պուլռաս. կէնճ թասիպ մէրգուսա պէօյիւճէք պիր էվրագ թաքթէթի ուզաթարագ տէտի քի.

— Ափզի բահաթըզ իթտիչիմտէն սօլայը ափվընըդը տիլէբիմ. լաքին պու քեաղըտլարը տէքհալ ախպէ թէալիմ իթմէյի պանա թաավիյէ իլլէտիլէր։

Digitized by Google

Աբբայ տ'Էկրինեի. – Թէշէքքիւր իտէրիմ, մօսիէօ Րուալէ, Մ. Պալէնիէնին սաաթ գաչտա կէլէճէյինի պիլիր միսինիզ։

Րուալէ. – Կէճիքմէյիպ կէլէճէք տիր, բէտէրիմ... զիրա Մ. Րօտէնին ահվալը սըհհիյէսի իւզերինտէ թէէսիւրաթը գաթիյէսի կէօրիւլէճէք օլան պիր ամէլիյաթը կէճէ օլմազտան էվվէլ իճրա իտէճէք տիր. (Պիր թագըմ զաւրիպ վէ տէհղիթլի ալէթլերը կէօսթէրէրէք.) Պէն տէ պուՆըն իչուն լազըմ օլան չէյլերի հազըրլայօրում։

Աբբայ տ'Էկրինեի. – Պիլմէմ քի թէհլիքէլի պիր չէյ մի տիր... Մ. Րօտէնին սէսի պիրտէն պիրէ գըսըլըը։

Րուալէ. – Պու հալ սէքիզ կիւնտէն պէրու իւչիւնճիւ տէֆա օլարագ վուգու պուլույօր. Մ. Պալէնիէնին իճրա իտէճէյի ամէլիյաթ հէմ խըրթլաղը վէ հէմ տէագ ճիյէրլէրի իւզէրինտէ պէօյիւք պիր թէէսիր հասըլ իտէճէք տիր։

Աբբայ տ'Էկրինեի. – Պու ամէլիյաթ չօգ ադրը վէրիր մի։

Րուալէ. – Զանն իթմէմ քի ճէրրահլըգտա պուՆտան տահա զալըմ պիր ամէլիյաթ պուլուՆսուն. Մ. Պալէնիէ պուՆըն էհէմմիյէթինի Մ. Րօտէնտէն կիզլէտի։

Աբբայ տ'Էկրինեի. – Լութֆէն պուրատա պէքլէյինիզ, վէ Մ. Պալէնիէ կէլիր կէլմէզ իչէրի կէօՆտէրինիզ։

Պու սէօզիւ սէօյլէյէրէք աբբայ տ'Էկրինեի Րօտէնին օտասըՆա ավտէթ իտիպ, պաչը ուճըՆտա օթուրտու, վէ ալմըշ օլտըղը էվրագ բաքէթինի կէօսթէրէրէք.

— Ահվալինի սուրէթի մախսուսէտ թէֆթիշէ լիզում կէօրտիւյիւմ Րէնընբրոն ֆամիլեասը ազասընտան պաղըլարը հագդընտա օլան բաթօրթօլար իչթէ չունլար տըր. պիր գաչ կիւնտէն պէրու ազաճըգ քէյֆիպ պուլընտըղըմ ճիհէթլէ, քէնտիմ հիչ պիր չէյէ պագամատըմ... պու կիւն իչք տէֆա օլարագ տըշարը չըգըյօրըմ... ֆա-

Digitized by Google

գամ պիլմէմ քի հալինիզ պունլարը տինլէմէյէ ժիւսա-
ֆա մի տիր։

Պու սէօզ իւզէրինէ Բօտէն էօյլէ նիյազքեարանէ վէ
մէ յուսանէ պիր հարէքէթտէ պուլունտը քի, աբբայ տ'Էկ-
բինեի՝ անլըն արզուսընը իճրա իմմէմէք տէ իճրա իմմէք
գառար թէհլիքէլի օլաճաղընը հլսս իյլէտի, վէ պինաէն
ալէյհ՝ Բօտէնին էֆքեար վէ էսրարընա ակահ օլսմա-
տըզընտան տօլայը էլան մէյուսիյէթ իչինաէ պուլունան
գարտինալա տէօնէրէք, վէ էվլադ բաքէթինի կէօսթէ-
բէրէք, իհթիրամքեարանէ պիր թավր իլէ. «Միւսաատէ
իտէր միսինիզ» տէտի։ Գարտինալ իսկ պաշընը էյէրէք.

— Սիզին իչլէրինիզ պիզիմ իչլէրիմիզ տէմէք տիր, ապիզ բէտէրիմ. սիզին չանլը ճէմիյէթինիզի սէվինտիրէն չէյ փիլիսէ իչուն տաթի պատիի մէսէրրէթ տիր. — տէտի։

Աբբայ տ'Էկրինեի բաքէթին մէօհրինիւ ֆէքք իմտի, վէ իչինտէն մուհիմ էլիֆ եազըլարլա մուհարբեր պիր գաչ բաքօրթօ չըգտը։ Աբբայ տ'Էկրինեի պունլարըն պիրինճի-սինի օգուտրգտան սօնրա, չէհրէսի պիրտէն պիրէ պու-րուչտու վէ ճիտտի վէ միւէսսիր պիր աէտա իլէ.

— Ֆէլաքէթ... պէօյիւք պիր ֆէլաքէթ... — տէ-յու պադըլտը։

Բօտէն պաշընը պիրտէն պիրէ այնա տօղրու չէվիրիպ էնտիչէլի վէ իսթիճվապքեարի պիր նազարլա եիւզիւնէ պագտըգտա, աբբայ տ'Էկրինեի.

— Ֆլորին քոլէբտան էօլմիւշ... (Բաքօրթօյը էլլէ-բի իչինտէ էօրսէլէյէրէք.) Ֆագաթ իչին նէֆսէ կիւճ կէլիր ճիհէթի չուրսաը տըր քի, պու սէֆիլ գըզ՝ սիզտէն ալտըգը էվլադիր իւզէրինէ պիր չօգ վագիտան պէրու քէնտիսինի ճասուսլամագտա օլտըգընը էօլմէզտէն էվվէլ մատմուազէլ տը Գարտօվիլէ իդրար իթմիչ տիր. — տէտի։

Ֆլորինին վէֆաթը վէ մատմուազէլ տը Գարտօվիլէ վուգու պուլան իգլարաթը Բօտէնին թէսավվուրաթ վէ

Digitized by Google

էֆքեարընը իւլալ իտէպիլիր իտի. պինաէն ալէյհ՝ աղ-
ղընտան պիր թադըմ բաալթասըզ վէ գարըշըգ սէօզլէր
չըդըը, վէ եիւղիւ ֆէվգ էլ ատէ պուրուշտու։

Ընբայ տ'էկրինեի տիկէր պիր քեաղըտ ալըպ օգու-
տըգտան սօնրա, Բօտէնէ խիմապէն.

— Մարէշալ Սիմոնա տաիր օլան չու բաբօրթօ պիւս
պիւթիւն ֆէնա տէյիլ իսէ տէ, մուճիպի մէմնունիյէթ օ-
լաճագ բատտէտէ տէ տէյիլ. զիրա անրն հալինտէ աղա-
ճըգ էյիլիք կէօրիւմիւշ օլտըղընը իշալ իտիյօր։ Ֆագաթ
տիկէր պիր մէնպատան ալընան մալիւմաթ՝ պու լաբօրթօ-
նըն էմնիյէթէ շայէսթէ օլուպ օլմատըղընը կէօսթէրէճէք
տիր. – տէտի։

Բօտէն սապըսըզլըղընա տէլալէթ իտէճէք պիր թաւր
իլէ չաբուգ օգումասընը աբբայ տ'էկրինեիյէ անլաթտը-
ղընտան, աբբայ տ'էկրինեի տախի պէր վէճհի աթի օ-
գուտը.

«Պիր գաչ կիւնտէն պէրու մարէշալըն էվվէլքինտէն
տահա ազ միւքէտտէր, էնտիշէլի վէ մուզտարըպ կէօ-
բիւնտիւյիւ թէէմին իտիյօր. ախիրէն իքի սաաթ գատար
գըզլարըյլա վագթ կէչիրտի. էրէյիճէ ուզուն պիր վա-
գըթտան պէրու պէօյլէ պիր հալ վուգու պուլմամըշ ըտը։

«Մայէթինտէ պուլընմըշ օլան Տակոպէր նամընտաքի
ադքերին աէյթ չէհրէսի կիթ կիտէ քէսպի պէշ՝՝չէթ իթ-
տիյինտէն, պու ալէտմէթ՝ մարէշալըն հալինտէ հրաս օ-
լունուլ տէրէճէտէ իյիլիք հասըլ օլտըղընա է՛ն սահիհ պիր
տէվիլ ատտ օլունապիլիր...։

«Ըօն տէֆա կէօնտէրիլէն իմղասըզ մէքթուպլար ճա-
գըլարընտան թանըլարագ, մարէշալըն էլինէ վասըլ օլմա-
տան Տակոպէր թարաֆընտան մէքթուպ միւվէզզիինէ իյտա-
տէ իտիլմիշ օլտըղընտան, անլէրի տիկէր պիր վասըթա իլէ
մարէշալըն էլինէ իյսալ իթմէք էսպապը տիւշիւնիւլիւյօր։»

Digitized by Google

Աբբայ տ'Էկրինեի պու սէօղլէրի օգուտըգտան սօնբա, Բօտէնին եիւզիւնէ պագարագ.

— Շիւպհէ եօգ քի զաթը ալիւէրի տախի պէնիմ կիւպի պու բաբօրթօնըն տահա զիյատէ մէմուննիյէթպախշ օլտըղընա հիւքմ իտիյօրլար. — տէտի:

Բօտէն պաշընը էյտի: Լագըրտը սէօյլէյէմէտիյինտէն տօլայը նէ' գուտար միւքէտտէր օլտըղը պուրուշմուշ չէհրէմինտէն անլաշըլմագտա ըտը. քէմալը ըզտըրպալա աբբայ տ'Էկրինեիյէ պագարագ, իքի տէֆա էլինի պօղազընա կէօթիւրտիւ:

Աբբայ տ'Էկրինեի տիկէր պիր քեաղըտը կէօզտէն կէչիրտիքտէն սօնրա, հիտտէթ վէ քէտէրլէ.

— Մ'հ, պու կիւն պիր խայըրլը խապէրէ գարշը պին տէ ուղուրսըզ հավատիս վար տըր.— տէտի:

Բօտէն պու սէօզլէրի իշիտինճէ, պիրտէն պիրէ աբբայ տ'Էկրինեիյէ տէօնտիւ վէ թիթրէյէ էլլէրինի անա տօղրու ուզաթարագ, թավր վէ պագըշըյլա նէ' օլտըղընը սիւալ իլլէտի:

Գարտինալ տախի այնը էնտիշէյէ տիւշար օլարագ.

— Պու բաբօրթօ նէ' խապէր վէրիյօր, ազիզ բէտէր. — տէյու սօրտու:

Աբբայ տ'Էկրինեի. — Մ. Հարտինին պիրիմ խանէմիզտէ իգամէթ իմտիյինտէն հիչ քիմսէնին խապէրի եօգ տըր զանն օլունըյօրտու. հալ պու քի չիմտի Ռկրիքօլ Պոտուէնին էսկի ուսթաասընըն պուրատա պուլընտըղընը խապէր ալմըշ վէ հաթթա խանէ խըտմէթքեարլարընտան պիրի վասըթասըյլա քէնտիսինէ պիր տէ մէքթուպ իյսալ իմմիշ օլտըղընտան գօրգուլըյօր...: Պու իւշ կիւն զարֆընտա Մ. Հարտիյի կէօրմէյէ կիմմէք պէնճէ միւմքին օլամատըղը ճիհէթլէ, խըտմէթքեարլարընտան պիրքինի ըիչվէթլէ գանտըրմըշ օլմալը տըրլար...: Պունլարըն իչինտէ պիր թէք կէօզլիւ վար տըր քի, քէնտիսինտէն տաիմա

չուպհե իթմիչիմ տիր . . . : Ֆագամթ խայլը , խայլը , պէն պու խըլյանէթե տալա ինանամամ. պէօյէ պիր հալ բէք ֆէնա նէթիճէլէրի ինթաճ իտէր . զիրա պէն իչին նե՛ մէր-քէզոե պուլընտըղընը հէր քէսոէն է յի պիլիցիմ. պէօյէ պիր մուխապէրե Մ. Հարտինին զհնինոե խայլը զահմէթ-լե ույուշմըշ օլան խաթըրէլէրի թէքրար ույանտըրարագ հէր չէ յի ղայպ իտէպիլիր . պու սուրէթլէ միւսաֆիրկա-նէմիզոե իգամէթ իտէլիտէն պէրու չէվիրտիյիմ էնթրի-գալարըն քաֆֆէսի պիր կիւնտե պօզուլուր . . . պէրէքէթ վէրսին քի պու րաթօրթօտա եալընըզ չիւպհէլէր վէ գօր-գուլար պէ յան իտիկմիշ տիր . տահա զիյատե հագիգի կէօրիւնէն մալիւմաթը սաղլէնին պու չիւպհէլէրի թէէհիտ իթմէ յէճէքլէրինի իւմիտ իտէրիմ :

Գարտինալ . – ԵՒզիզ բէտեր , մէ յուս օլմագ լազըմ տէյիլ . . . տօղրու օլան պիր տավանըն նէթիճէբէզիր օլ-մասընա ձէնապը Հագգ տահիա եարտըմ իտէր :

Գարտինալըն չու աէօզլէրի աբբայ տ'Էկրինեվյի բէք տէ օ գատար թէէմին իտէմէտի . Րօտէն իսէ եաթաղը իւզերինտե եայըլմըշ օլտըղը Հալտե , պու եէնի մուվաֆֆագիյեթսիզլիյի տիւշիւնէրէք . քէմալը Հիտտէթինտէն թիթրէմէքտե իտի :

Աբբայ տ'Էկրինեի պիր միւտտէթ սիւքութ իտիպ տիւշինտիւքտէն սոնրա .

— Շու սօնընճը րաթօրթօյը տա կէօզտէն կէչիրէլիմ. պունը կէօտերէն զաթ Հագգընտա էմինիյէթի քաատիլէմ պուլունտըղընտան , Հավի օլտըղը մալիւմաթ վէ թաֆֆա-լաթըն սոն տէրէճէ տօղրու օլաճաղընտան էմին իմ. ԵՒլ-լահ վէրե տե էվվէլքիլէրինէ մուղայիր մալիւմաթը Հավի պուլունսա . – տէտի :

Պու մէնզարէտե Հագգը պուլունանլարա տէհշէթլի պիր սուրէթտե թէէհիր իտէճէք օլան պու սօնընճը րա-թօրթօնըն Հավի օլտըղը ահվալ վէ վուգուաթը գաթի իթ-

մէմէք իչուն, մէզքիւր բաբօրթօնըն գրասթը էնսասընտա աբբայ տ'Էկրինեինին ըզհար իթտիչի հայրէթ, հիտտէթ, ատավէթ վէ տէհչէթ ասարընըն վէ Րօտէնին իճրա իլլէ-տիչի տէհչէթլի բանթօմիմանընը թագտիր վէ թէսավվուրընը օգուչանլարընդզը ֆիքիրլէրինէ հավալէ իտէրիզ։

Պու բաբօրթօ՝ ժէզիւիթլէրին ղայէթ սատըզ խաֆիչէ մէմուրլարընտան պիրիսինին նէթիճէի թահգիգաթը իտի։

16

ԿԻԶԼԻ ԲԱԲՕՐԹՕ

Աբբայ տ'Էկրինեի պէր վէճհի աթի օգումաղա պաշլաթը։

«Աբբայ Գաբրիէլ ատ ՐԷննըբոն չիմտիչէ գատար ասլա մատմուազէլ տը Գալտօվիլին խանէսինէ կիթմէմիշ օլտըղը հալտե, պունտան իւչ կիւն մուդատտեմ էօչլէտէն սօնրա սաաթ պիր պուչուգ րատտելէրինտէ մէզքիւր խանէչէ կիթտի, վէ սաաթ պէշէ գատար օրատա գալտը։ Գաբրիէլին մուֆարագաթընը միւթէագըպ իքի խըտմէքճար խանէտէն տըշարը չըգտըլար, վէ պունլարտան պիրի մարէշալ Սիմոնըն խանէսինէ վէ տիկէրի տէ Թալթիտա Ակրիքոլ Պոտուէն նամ տէմիւճինին վէ մուախաբէն տէ բրէնա ճալմանընը խանէսինէ կիթտի...։

«Տիւնքի կիւն, էօչլէ վագթընա տօղրու, մարէշալ Սիմոն իլէ իքի գըզը մատմուազէլ տը Գալտօվիլին խանէսինէ կէլտիլէր. պիր ազ սօնրա տա Ակրիքոլ Պոտուէն իլէ

Digitized by Google

աբբայ Գաբրիել վասըլ օլտու։ Պունլար իլէ մատմուազէլ ոը Գարտօվիլ արասընտա ուզուն պիր միւզաքէրէ վուգու պուլտու. մէրգումըլար սաաթ իւչ պուչուղա գատար մատմուազէլին խանէսինտէ գալտըլար։

« Մարէշալ Սիմոն արապա իլէ կէլմիշ օլտըղը հապտէ, իքի գըզըլա պէրապէր եւրիւյէրէք ավտէթ իթտի։ Պունլարըն իւչիւ տէ ղայէթլէ մէճհուն կէօրիւնմէքտէ իսթիլէր. հաթթա Շանզ-էլիզէնին աղաճլըգը եօլպրընտան պիրիսինտէ մարէշալ Սիմոնըն քէմալը չէֆգաթ վէ մուհապպէթլէ գըզլարընը էօքմիւշ օլտըղը տա կէօրիւլմիւշ տիւր։

« Աբբայ Գաբրիել իլէ Ակրիքոլ Պոտուէն մատմուազէլին խանէսինտէն է՛ն սօնրա չըգտըլար։

« Մուախխարէն խապէր ալընտըղընա կէօրէ, աբբայ Գաբրիել տօղրուճա խանէսինէ կիթտի։ Հագգընտա ճասուալըգ իթմէք իչուն բէք չօգ սեպեպլէրիմիզ պուլունան տէմիրճի իսէ՝ լա Հարբ սօգաղընտա վագը պիր մէչհանէյէ կիրտի. պիղտէ արգասընտան կիրտիք. տէմիրճի պիր չիչէ չարապ իսթէյիպ, իչ օտասընըն սօլ թարաֆընտա թէննհա պիր քէօչէտէ օթուրտու. ֆագաթ կէթիրթմիշ օլտըղը չարապը իչմէյօր, վէ պէօյիւք պիր մէչղուվէթի իչինտէ իմիշ կիպի կէօրիւնիւյօր ըտը. հարբմ սաաթ սօնրա, թագվիպէն օթուզ եաչընտա, ուզուն պօյլու, էամէր, սօլ կէօղիւ քէօր, քէսթանէ ըէնկինաէ պիր ըըտէնկօթ վէ սիյահ պիր բանթալօն կիյինմիշ պիր ատէմ մէչհանէյէ կիրտի. պաչը աչըգ օլտըղընա նազարէն, եագըն պիր եէրտէն կէլտիյի անլաչըլմագտա ըտը։ Մէգումի կիտիպ տէմիրճինին եանընտա օթուրտու, վէ ապալարընտա հաբարէթլի պիր մուհավէրէ տիր պաչլատը. ֆագաթ թէէսսիֆ օլունուր քի պու մուհավէրէնին հիչ պիր քէլիմէսի իչիտիլէմէտի։

« Եարըմ սաաթ սօնրա, Ակրիքոլ Պոտուէն թէք

Digitized by Google

կէօղլիւ ատէմին էլինէ ուֆագ պիր բաքէթ եէրլէշտիրսի. պու բաքէթին քիւչիւքլիւլիւնէ վէ թէք կէօղլիւնիւն քէմալը չիւքրանիյէթլէ անը գապուլ իթմէսինէ նազարէն, իչինտէքի ալթուն օլտուղը զանն օլունապիլիր իտի. պատէհու Ակրիքոլ մէրգումա պիր մէքթուպ վէրտի, վէ պու մէքթուպը քէնտիսինէ մուսիրրանէ թավսիյէ իլլէտի. թէք կէօղլիւ ատէմ մէքթուպը տէրհալ ալդա ճէպինէ գօյտու. պունտան սօնրա իքինի տէ պիրի պիրլէրինտէն այրըլտըլար վէ տէմիրճի «եարըն կէօրիւշիւրիւզ» տէյէրէք չէքիլտի կիթտի։

«Պու միլլաթտան սօնրա, թէք կէօղլիւ ատէմին հարէքէթլերնը թէֆթիշ իթմէք լիւզումը հըսս օլունտու. մէրգում լա Հարբ սօգաղընտան չըգտը, Լիւքսէնպուրկտան կէչտի վէ Վոժիրար սօգաղընտաքի խանէյէ կիրտի։

«Իրթէսի կիւնիւ բէք էրքէնտէն լա Հարբ սօգաղընտաքի մէյլանէ ճիվարլարընա կիթտիք. զիրա Ակրիքոլըն իլք կիւնիւ սաաթ գաչտա պուլուշմագ իւզրէ սէօզ վէրմիշ օլտուղընը պիլմէյօրտուգ։ Սաաթ պիր պուչուղա գատար պէքլէտիք. նիհայէթ տէմիրճի կէլտի։ Կէօրիւլմէմէք իւզրէ քէնտիմիզի պիւս պիւթիւն թանըլմազ պիր հալէ գօյմուշ օլտուղմուզտան, իլք կիւնքի կիպի մէյլանէյէ կիրտիք վէ սաղա չիւպհէյի տավէթ իթմէքսիզին տէմիրճիյէ եագդըն պիր մահաատա օթուրտուգ. չօգ կէչմէքսիզին թէք կէօղլիւ ատէմ տէ կէլտի, վէ տէմիրճիյէ սիյահ մէհիւրլիւ պիր մէքթուպ վէրտի։ Ակրիքոլ Պոտուէն պու մէքթուպը կէօրինճէ, օ տէրհէճէ միւթէասիր օլտու քի անը. օգումազտան էվվէլ, կէօղիւնտէն պիր տասլա եաշ ագըպ պըյըգլարը իւզէրինէ տիւշտիւ։

«Մէքթուպ ղայէթ գըսա իտի. չունքի տէմիրճի իքի տագըգա զարֆընտա անը օգույուպ պիթիրտի. ֆագաթ օ գատար մէյինուն վէ օ գատար մէսրուր կէօրիւնտիւքէ, սէվինճինտէն օթուրտուղը եէրտէ սըչրայըպ թէք կէօղ-

լիւ առէմին էլինի սըգտը , վէ պատէհու քէնտիսինէ մու-
սիրանէ պիր չէյ թէքլիֆ իյլէտի . թէք կէօզլիւ իպթի-
տա գաձուլ իթմէք իսթէմէտի . ֆագաթ նիհայէթ մաւ-
վաֆագաթ կէօսյէրիլ կիպի օլարագ , իքիսի պէրապէտ
մէկյանէտէն տըշարը չըգտըլար :

« Պիզ տէ ուզագտան քէնտիլէրինի թաագիպ իթ-
տիք . թէք կէօզլիւ ատէմ իլք կիւնքի կիպի վոժիրար սօ-
գաղընտաքի խանէկյէ կիրտի : Ականքալ խէ՝ խանէ գաբու-
սընա գատար քէնտիսինէ րէֆագաթի իթտիքտէն սօնրա ,
օրանըն ահվալը ժախսուսէսինի թէտգիգ իսկյօր կիպի
կէօրիւնէրէք , պիր միւտտէթ տիվարլարըն էթրաֆընտա
տօլաշտը , տրա սրրա տախի էլինտէքի ճէպ տէֆթէրինէ
պիր չէյլէր եազմագտա ըտը : Պատէհու ալէլ աճէլէ Օ-
տէճո մէկյտանընա կիտէրէք , օրտտա պիր արապայա օ-
թուրտու . պիզ տէ պիր արապա թուլթարագ , արգասը
սրրա կիթտիք վէ տ'Ականժու սօգաղընտա մատմուազէլ տը
Գարտօվիլին խանէսինէ կիրմէքտէ օլտըղընը կէօրտիք :

« Կիւզէլ պիր թէսատիւֆ սէպէպկյլէ Ականքալ մէզ-
քիւր խանէկյէ կիրտիկի սրրատա , մատմուազէլին պիր ա
րապասը տախի տրշարը չըգմագտա ըտը : Իշպու արապա-
տա մատմուազէլին պաշ սէկյիսի իլէ պէտչէհրէ , սօղղուն
եիւզիւ վէ սէֆիլանէ գըկյաֆէթլի պիր ատէմ օթաւրմըշ
ըտը :

« Գու վագըտա նազարը տրգգաթըմըզը ճէլալ իթտի-
կինատէն , արապանըն արգասը սրրա կիթմէկյէ մէճպուր
օլտաւգ : Ականքալ տօղրուճա զատիթկյէ նազարէթինէ կիթ-
տի վէ մատմուազէլ տը Գարտօվիլին պաշ սէկյիսի իլէ
պէտչէհրէ ատէմ արապատան աշաղըկյա էնտիքտէն սօն-
րա , մուհաֆիզտա մէմուրլարը գալէմինէ կիրտիլէր . եա-
րըմ սաաթ սօնրա մատմուազէլ տը Գարտօվիլին պաշ սէ-
կյիսի եալընըզճա տրշարը չըգտը , վէ արապայա պինէկյէք
տօղրուճա տալկյէ գօնաղընա կիթտի , վէ միւտտաիի ու-

Digitized by Google

մուվինին տահրէսինէ կիրէրէք, եարըմ սաաթ գատար օրատա գալտըգտան սօնրա, տ'Անժու սօգաղընա ավետի հյլէտի։

« Մէվսուգ պիր մէնպատան ալընան խտպէրէ կէօրէ, մատմուազէլ տը Գարտօվիլ տօգթէօր Պալէնիէնին թխմարխանէսինտէ թէվգըֆ իտիլտիյի զէման չիքեայաթընը գապու իթմիշ օլան միւսթէնթիգ իլէ Մ. տ'Օրմէսոն վէ Մ. տը Վալպէլ նամ մէշհուր ավօգաթլար երինէ ո կիւնիւ, ադչամըն սաաթ սէքիզինէ տօղրու մատմուազէլին գօնաղընա կիտէրէք, եարը կէճէյէ գատար միւզաքէրէ իթմիշլէր վէ Ակրիքօլ Պոտուէն իլէ Մ. Հարտինին ֆապրիգասը իշճիլէրինտէն իքի քիչի պու միւզաքէրաթտա հաղըր պուլընմըշլար տըր։

« Պու կիւն տէ բրէնս ճալմա մարէշալ Սիմոնըն խանէսինէ կիթտի, վէ իւչ պուչուգ սաաթ գատար օրատա գալտը. պատէհու մարէշալ իլէ բրէնս ճալմա մատմուազէլ տը Գարտօվիլին խանէսինէ կիթտիլեր. զիրա արապալարը տ'Անժու սօգաղընտա մատմուազէլին խանէսի էօնիւնտէ տուրմըշ ըտը։ Նակէհզուհուր պիր վագըա՝ պու սօնընճը մալիւմաթը իքմալ իթմէյէ մանի օլտու։

« Շիմտի խապէր ալտըգ քի, Մ. Թրիբոնըն ասպըգ վէքիլի ումուրը օլան Լէօնար նամ շախս ալէյհինտէ պիր Թէվգըֆ միւզէքքէրէսի սատըր օլմուշ։ Պու Լէօնար՝ Մ. Ֆըբանտուա Հարտինին ֆապրիգասընը եագմըշ օլան շախս օլտըղը զանն օլունը յօր. Ակրիքօլ Պոտուէն վէ արգատաշլարընտան իքիսի պիր ատէմին էշքեալընը թարիֆ իթմիշլէր քի, թէմամըյլա Լէօնարընքինէ պէնզէմէքտէ իմիշ։

« Պիւթիւն չու ահվալտէն աշիքեարէն կէօրիւլիյօր քի, մատմուազէլ տը Գարտօվիլին խանէսի պիր գաչ կիւնտէն պէրու մարէշալ Սիմոնա, գըզլարընա վէ Մ. Ֆրանսուա ատտիյէ միւթէալլիգ պիր թագըմ զայուրանէ թէշէպիւսաաթըն մէրքէզի ինթիշարը օլմուշ տըր. մատմուազէլ

ամբ Գարտօվիլ, աբբայ Գաբրիել վէ Ակրիքոլ Պոտուէն իսէ պու թէչէպպիւսաթըն է՛ն ղայրէթքեար վէ համթա է՛ն թէհլիքէլի ֆաիլէրի տիրլէր։»

Պու բաբօրթօնըն միւհթէվիյաթընը մալիւմաթը սահրէ իլէ մուգայէսէ խտրէք, վէ վուգուաթը մազիէյի կէօզ էօնիւնէ կէթիրէրէք, ժէզիւիթ րահիպլէրի իչուն մէյուսիյէթպախշ օլաճագ հալլեր մէյտանա չըգմագտա իտի։ Մէսէլա Գաբրիել օ ղէմանա գատար Ատրիէնի թանըմատըղը հալտէ, անընլա սըգ սըգ վէ ուզուն ուզատըյա միւզաքերաթտա պուլունմըշ վէ Ակրիքոլ Պոտուէն Մ. Ֆրանսուա Հարտի իլէ միւնասէպէթէ կիրիշմիշ իտի. ատալիյէ մէմուրլարը տախի Մ. Հարտինին ֆապրիգասընը եագմաղա սէպէպ օլան ֆէսատըն էօն այագլարընը պուլմագ իւզէրէ իտիլէր. մատմուազէլ տը Գարտօվիլին բրէնս ճալմա իլէ միւլագաթ իլմիհ օլտըղը տախի մունհագգագ կէօրիւնմէքտէ իտի։

Պիւթիւն չու հալլերտէն անլաշըլըյօրտու քի, մատմուազէլ տը Գարտօվիլ՝ Բօտէնին խըլյանէթլէրի մէյտանա չըգտըղը զէման տէրմիյան իլմիհալի սէօզտէ սատըգ գալարագ, ֆամիլեասընըն տաղընըգ ազասընը՝ էթրաֆընա թօքլամալա վէ պու սայէտէ թէսավվուրաթը խայրանէսի մէյտանա չըգմըշ օլան թէհլիքէլի տիւշմէնինէ գարշը էլ պէրհայլէ մուգապէլէ կէօսթէրմէյէ չալըշմագտա ըտը։

Շիմոթ չու բաբօրթօնըն աբբայ տ'Էկրինեի իլէ Բօտէն իւզէրինտէ նա՛սըլ տէհղիթլի պիր թէէսիր հասըլ իլմիհ օլտըղը անլաշըլապիլիր. . . . Բօտէն էօլիւմ եաթաղընա մըխալանըպ գալմըշ վէ տէրմանըզլըղա մահքիւմ օլմուշ օլտըղը հալտէ, օ գատար զահմէթլէ մէյտանա կէթիրմէշ օլտըղը պինանըն բարչա բարչա եըգըլմագտա օլտըղընը նազարը տէհղիթլէ կէօրմէքտէ իտի։

Digitized by Google

17

Ա Մ Է Լ Ի Ց Ա Թ

Միւտաէթի մէտիտէտէն պէրու պէալէտիյի իւմիտլէ-
րի պիր սանիյէ զարֆընտա մահվ իտէն իշպու ըարօր-
թօնըն գրատաթը էնտասընտա Բօտէնին չէհրէսինի , վազի-
յէթինի , հարէքաթընը թարիֆ իթմէյէ լիւզում կէօր-
մէտիք : Գուրտըղը ֆէտատ տօլապընըն մուվաֆֆագիյ-
եէթէէզիլ օլաճադը հագգընտա հասըլ իթմիշ օլտըղը էմ-
նիյէթին՝ հէնուզ խատթալըղընը եէնէճէք գատար քէնտի-
սինէ գուվվէթ վէրմէքտէ օլտըղը սըրատա , հէր չէյ պիր-
տէն պիրէ մահվ օլույօրտու : Քոլէրատան հէնուզ գուր-
թուլմըշ իքէն , եէկէտանէ պիր տիւշիւնճէ ֆիքրինի թէհ-
եիճ իթմիշ վէ հաթթա սայըգլամադա գատար սէվգ իյլէ-
միշ իտի . պու տիւշիւնճէ տէ՝ խատթալըղը էնտասընտա
Բէննըբան մէսէլէսինին էյի քէօթիւ նէ՞ գատար թէրագգը
իթմիշ օլտըղը քէյֆիյէթի իտի : Էվվէլա քէնտիսինէ ժոգ
Բէննըբանըն վէֆաթընը թէպշիր իթմիշլէր իտի . ֆագաթ
պիր ազ սօնրա Բէննըբան միրասխօրլարընըն մըգտարընը
եէտիտէն ալթըյա էնտիրէն չու վէֆաթ քէյֆիյէթլինտէն
միւթէվէլլիտ ֆաիտէլէր պիւս պիւթիւն մահվ օլուրօր ը-
տը : Ճուրայա պուրայա տավըրմըշ օլան պու ֆամիլեա
աղասը՝ պիր չօգ զէմանտան պէրու քէնտիսինի մահվա չա-
լըշան տիւշմէնլէրինի նիհայէթ թանըյարագ պիրլէշմէքտէ
օլտըգլարընտան , ժագըն վէֆաթը նէ՞ ֆաիտէ հասըլ ի-
տէպիլիր իտի : Էկէր պիւթիւն պու մէճրուհ , միւքէտտէր
վէ պէրէլէնմիշ գալպլէր թէգարրուպ իտիպ պիրի պիրլէ-
րինի միւթէսէլլի իտէրլէր վէ պիրի պիրլէրինէ մուավէ-

Digitized by Google

նէք խոիպ էֆքեարլարընը թէնվիր իյլէրլեյուսէ իտի, տա. վալարընը գազանաճապլարը վէ օ միրասը ճէպիմին ժէ. զիւլի բահիպլէրի էլինտէն չըգաճաղը տէրքեար վէ ա. չիքեար ըտը։ Պունա գաթըչը նէ՞ եաբամագ լազըմ ըտը...

Իրատէի ինանմիյէնին գաւվէլի զարիպէպինէ ագապը. նըզ։ Բաշէնին պիր այաղը հէնուզ ժէզատտա օլտըղը, քէնտիսի հէմտան տա ճան չէքիշմէք բատտէպինտէ պուլնո. տըղը վէ պէտտասը գըտըլմըշ օլտըղը հալտէ, հէնուզ մէ. յուս օլմամագտա իտի. պիր միւճիզէ իլէ պիրուէն պիրճ քէսպի սըհհէթ իտէճէք օլտայըտը, թէսավվուլտէն ընը մուվաֆֆագիյէթբէզիր օլաճաղը հագդընտաքի էմնիյէթի քեամիլէսի սահիպասըյլա հէր չէյի հէնուզ թատիր իտէպի. լէճէյինի իւմիտ իթմէքտէ իտի . . . ֆագաթ քէնտիսինէ հէր չէյտէն էվվէլ սըհհէթի վէ հայաթ լազըմ ըտը . . .

Սըհհէ՞թ մի . . . հայա՞թ մը . . . հալ պու քի թա. պէպի՝ պունճա հէյէճանլատտան ասնըա եաշայըպ եաշա. մայաճաղընը վէ իճրա իտէճէյի ամէլիյաթա տայօգնըպ տայանամայաճաղընը հէնուզ պիլմէմէքտէ իտի։ Ակհհէ՞թ մի . . . հայա՞թ մը . . . հալ պու քի տահա պիր ազ էվվէլ քէնտիսի իչուն իճրա իտիլէճէք օլան ճէնտէ ալըյընտան պահա օլընտըղընը իչիթմէքտէ իտի։ Ֆագաթ քէնտիսի սըհհէթի վէ հայաթ պուլաճագ իտի։ Էվվէթ, օ ղէմանա գատտար եաշամագ իսթէմիշ վէ եաշամըշ ըտը։ Տահա ու. զուն միւտտէթ նէ՞ իչուն եաշամայաճագ իտի . . . էվվէթ, եաշայաճագ իտի . . . պիրա քէնտիսի պէօյլէ իսթէմէքտէ իտի . . .։

Իչթէ պու եազտըղըմըզ չէյլէրի Բօտէն պիր սանիյէ զարֆընտա տիւչինմիւշ իտի։ Պու մանէվի իչքէնճէ իլէ թէպէտտիւլ իթմիշ օլան չէհրէսի զայէթ զարիպ պիր հէյ. եէթ քէսպ իթմիշ օլմայը քի, աթքայ ա՛էկրինեի իլէ գատ. տինալ Մ՛ալթրիէրի քէմայը տիւքիւթ վէ հայրէթլէ քէնտի. սինէ պագմագտա ըտըլար։

Digitized by Google

Թամէն Բէննըքըն ֆամիլեասընա գարշը վէ յուսանէ պիր սուրէթտէ ուղրաշմադ իչուն եաշամադը գարար վերտիքտէն սօնրա , ո եօլտա հարէքէթ իլլէտի . պիր գաչ տաղըգա գատար աբբայ տ'Էկրինեի իլէ գարտինալ րուեյա կէօրիւյօրլար զանն իմտիլէր : Թամէն չիտուէթի թապիաթընա տէլալէթ իտէճէք պիր զայրէթլէ եաթաղընտան տըշարը ֆըրլատը , վէ ալթընտա պուլնան չարչէպլէրտէն պիրինի տէ զայրֆ վիւճուտինին արդասընտան քէֆին կիպի սիւրիւքլէյիպ կէօթիւրտիւ :

Օտա սօղուդ իտի : Թէզիւիթին եիւզիւնտէն սէլ կիպ թէլ ագըյօր , վէ չըպլադ վէ նէմնաք այագլարընըն իզի տէօչէմէ իւզէրինտէ գալըյօր ըտը :

Աբբայ տ'Էկրինեի հէման Թամէնէ տօղրու գօչարադ . « նէ՞ եաբըյօրսընըզ . . . տիվանէ՞ մի օլտունըզ : . . քէնտինիզի թէլէ՞ֆ մի իտէճէք սինիզ » տէյու հայգըրտը , վէ մէրգումը թուէուպ եաթաղընա եաթըրմադ իսթէտի : Ֆագաթ Թամէն գուրու վէ տէմիր կիպի սէրթ գօլլարընտան պիրիսինի ուզաթարադ , ֆէվգ էլ ատէ չիտուէթլէ աբբայ տ'Էկրինեյի կէրիյէ եիթտի :

Աբբայ տ'Էկրինեեի տիւչմէմէք իւզրէ քէնտիսինի թուԹարադ , գարտինալա խիթապէն .

— Նէօպէթթի թուէթտըզը զէմանը , սարալը պիր ատէմ դատար գուվվէթի վար տըր . — տէտի :

Թամէն եավաչ եավաչ եիւրիւյէրէք , եազը մասասընըն եանընա կիթտի . պու մասա իւզէրինտէ տօգթէօր Պալէնիէնին րէչէթալարընը եազմադա մախսուս հէր տիւրլիւ լէվազիմաթ հազըր պուլունըյօրտու . Թամէն մասանընն էօնիւնտէ օթուրտուգտան սօնրա , ազաճըգ քեաղըտ իլէ պիր գալէմ աչտը վէ մէթինի պիր թավր իլէ եազմադա պաչլատը : Հարէքեաթը սափինանէ վէ էմնիյէթքեաւանէսի՝ ույգուտա կէզմէք խասթէյինէ թուէթըլանլարընը հարէքեաթընը անտրըյօրտու :

Digitized by Google

Գարտինալ իլէ աբբայ տ'Էկրինեի՝ կէօրտուքլէրի քուլա օլուպ օլմատըղընը պիլմէտիքլէրինտէն, եարը չըպլագ պիր հալտե եազը եազմագտա օլան Րօտէնին ֆէվգ ել ղայէ ասղուգ գանլըըղընը կէօրէրէք, սէսսիզ, հարէքէթսիզ վէ միւթէհայեիրանէ պիր սուրէթտե քէնտիսինէ պագմագտա ըտրըար։

Նիհայէթ աբբայ տ'Էկրինեի անա տօղրու իլէրիլէյէրէք։

— Ֆագաթ, բէտէրիմ, հարէքէթի վագըանըզ պէօյիւք պիր պասիրէթսիզլիք տիր... — տէտի։

Րօտէն ումուզլարընը գալտըրարագ, պաչընը քէնտիսինէ տօղրու չէվիրտի, վէ պիր հարէքէթլէ սէօգիւնիւ քէսէրէք, եազտըղը չէյի կէլիպ օգուամասընը իշարէթլէ անլաթտը։

Աբբայ տ'Էկրինեի սայըգլայան պիր ֆիքրին տիվանէճ հէզէյանլարընը կէօրէճէք զանընըյլա, Րօտէն տիկէր պիր քեաղըտ եազմագա պաչլատըղը սըրատա քէնտիսինտէ մէգզիւր քեաղըտը ալտը վէ անը օգուտըգտան սօնրա գարտինալա ուզաթարագ։

— Շու քեաղըտը օգույընըզ. — տէտի։

Գարտինալ քեաղըտը ալըպ օգուտը, վէ պատէհու քէնտիսինէ իյատէ լտէրէք, միւթէհայեիրանէ պիր չէհրէ իլէ։

— Զէքեավէթ, մէհարէթ վէ տիրայէթ իլէ տօղուտը. պու սայէտե Րէննըբօն ֆամիլեասընընէն է՛ն թէհլիքէլի էօն այագլարը օլան աբբայ Գաբրիել իլէ մատմուազէլ ազ Գարտօվիլին էթթիֆագը թէէսիրսիզ պըրագըլապիլէճէք տիր։

Աբբայ տ'Էկրինեի. — Տօղուսը միւճիզէ նէվինտէն պիր չէյ տիր։

Գարտինալ. — (Աբբայ տ'Էկրինեիին սէօզլէրինտէն միւթէէսսիր օլարագ վէ պիր թավըր մահզունանէ իլէ

պաշինը ամլայարագ .) Ա՛հ , ադիզ բէտերիմ, պու մէն-զարէյի հաւլընըզ պիզիմ կէօրմէմիզէ էսէֆ իտիլմէզ մի... պունատան նէ՛ կիւզել աիր Մուհճունջ հասըլ օլապիլիր իտի էօլիւմ հաղինտէ պուլունան պիր ատէմ պէօյլէ պիրտէն պիրէ թէպէտտիւլ իթմի՛ն . . . պու մէնզարէ մահիրանէ պիր սուրէթտէ թասվիր իտիլէճէք օլուրսա , Ղազարոսըն տիրիլմէսի մագամընը թուլթապիլիր :

Ամբայ տ'Էկրինեի . – (եավաշ սէտա իլէ .) նէ՛ կիւզել ֆիքր , պունը էյի տիւշունտիւնիւզ , պու թէսատիւֆուրընըզը կէրի պըրագմամալը տըր . . . ղայէթ մագպուլ պիր չէյ տիր վէ . . . :

Բօտէն պաշընը պէրիյէ չէվիրէրէք պու մասումանէ ֆէսատա իտիմամ վէրտի . մէրգումի քէնտիսինէ եազլաշմասընը ամբայ տ'Էկրինեիյէ իշարէթլէ անլաթտըգտան սօնրա , քիւչիւք պիր քեաղըտ իլէ պիրլիքտէ տիկէր պիր քեաղըտ վէրտի . քիւչիւք քեաղըտ իւզէրինտէ « Պիր սաաթիա գատար իճրա իտիլմէլի » սէօզլէրի եազըլմըշ ըտը :

Ամբայ տ'Էկրինեի պու եէնի քեաղըտը ալէլ աճէլէ օգուլյարագ .

— Տօղրու տըր , պէն պունը ասլա տիւշունմէմիշ իտիմ . . . պու սայէտէ Ակրիքօլ Պոտուէն իլէ Մ. Հարտիննին մէքթուպլաշմասը պիզճէ մուզիրր օլաճագ եէրտէ , պիրազա ֆահիտէլի օլապիլիր : (Գարտինալա եազլաշարագ եավաշ սէտա իլէ .) Հագրգաթէն զիհնիմ գարըշըյօր . . . կէօրիւյօրըմ . . . օգուլօրըմ . . . վէ կէօզլէրիմէ պիր տիւրլիւ ինանամայօրըմ . . . պիր ազ էվվէլ մէյուս վէ էօլիւմ հալինտէ իքէն , չիմտի ֆիքրինտէ պու տէրէճէ բարլագլըգ վէ սաֆվէթի բէյտա օլսո՛ւն . . . : Սագըն ույգուտա կէզինմէք հալէաթընտան պիրինի կէօրմիւշ օլմայալըմ :

Պու սըրատա պիրտէն պիրէ գաբու աչըլըպ Մ. Պալէնիէ իչէրի կիրտի : Մէրգումի Բօտէնի եարը չըպլագ օ-

Digitized by Google

լարագ եաղը մեծասրընդն էօնիւնտե օթաւրմըշ վէ այտագ-
լարընը տէօշէմէ իւզէրինէ գօյմուշ կէօրիւնճէ , թէքթորվի
վէ տէհշէթի հավվի պիր թավը իլէ .

— Ծագաթ , մընանէնէօր . . . Ֆագաթ , բէյտէրիմ . . .
պու պիչարէյի պու հալտե պըրագմագ սաէթա ճինայէթ
տիր . էկէր պիր հիւմմա նէօպէթինէ թուԹըլմըշ ըսա ,
քէնտիսինի եաթաղը իչինտե պաղլամագ վէ հաթիա գա-
միզօլ կիյտիրմէք լազըմ տըր . — տէտի :

Պու սէօզիւ սէօյլէյէրէք , տօգթէօր Պալէնիե քէմալը
կէրմի իլէ Րօսէնե թէգաւրուպ իտիպ գօլունը թուԹագը .
մէրգուսըն տէրիսինի գուրու վէ պուզ կիսի սօղուգ պու-
լաճագ զանն իտիյօրտու . Հալ պու քի անըն եուամուչագ
վէ սաէթա ըսլագ օլտըղընը կէօրիւնճէ , բէք զիյատե
թէաճճիւպտե գալարագ , սօլ էլինին նապզընը եօգլա-
մագ իսթէտի . Րօսէն իսե սաղ էլիլէ եազմադտա տե-
վամ իթմէքլէ պէրապէր , սօլ էլինի տօգթէօրէ թէսլիմ
իյլէտի :

Տօգթէօր Րօսէնին նապզընըն տարպէչէրինի ապայա-
րագ .

— Հիքմէ՛թ , սէքիզ կիւնտէն պէրու վէ հաթիա
պու սապահ նապզը նիզամընդ , քէսիք վէ սաէթա հըսա
իտիվէզ տէրճէտե իքէն , չիմտի պիրտէն պիրէ ճանլան-
տըղընը վէ ինթիզամ բէ յտա իթտիյինի կէօրիւյօրըմ . . .
(Նբրայ տ՚էկրինեի իլէ գարտինալա տէօնէրէք .) Նէ օլ-
տու . . . Նէ վուգուա կէլտի . . . կէօրտիւշիւմէ պիր տիւր-
լիւ ինանամայօրըմ :

Նբրայ տ՚էկրինեի . — Միւհթէրէմ բէտէրմիզին էվ-
վէլա սէսի գըսըլտը , պատէհու ֆէնա հավատիսէլէր ալա-
րագ օ՛ տէրճէճէ չիտտէքիլի պիր մէ յուսիյէթէ տիւշար օլ-
տու քի , պիր միւտտէթ հայաթընտան գօրգմադագ ապաշլա-
տըգ . . . հալ պու քի քէմալը ճէսարէթլէ իսթանպընտան
պըրտայտագ եաղը մասասընդն եանընա գաւտար կիթտի ,

Digitized by Google

վէ ամ տագրգատան պէրու էօյլէ պիր էֆքեար բարլագըլըգը իլէ եադը եազըյօր քի, կէրէք գարտինալ վէ կէրէք պէնտէնիզ պու հալէ հայրան օլուպ գալըրգ։

Ծոգմէօր. – Զրիրգդ չիւպհէ գալմատը, տիւչար օլտըդը մէյուտիյէթ քէնտիսինտէ չիսաէթլի պիր պուհրան հասըլ իլմիշ ամր քի, չիմոն իճրա իտէճ յիմ ամէլիյաթ իլէ խոթնասալինտէն էմին պուլընտըգըմ հիւանիւ նէթիճէյէ եարտըմ իտէպիլիր։

Ագրայ տ'էկրինեի. – (եավաշ սէսա իլէ.) էլտէ ամէլիյաթի իճրասը էֆքեարընտա՞ մը սընըդ։

Ծոգմէօր. – Պու ապաճահ թէբէտիւա իտէպէլիր, ամէ, ֆագաթ չիմոն հասըլ օլան հէյէճանը չէտիտ պունընքն իճրասընը հազըրլամըշ օլտըդընտան, պու հէյէճանտան խոթիֆատէ իմմէդ լազըմ տըր. զիրա պու հէյէճան եէրինէ պիր աղ սօնրա պէօյթ պիր զաաֆ գաթմ օլտաճադընը կէօրիւյօրմ։

Գարտինալ. – Տէմէք քի պու ամէլիյաթի իճրա իտիլմէյէճէք օլուրսա...

Ծոգմէօր. – Մ'էմուլըն ղայրը օլարագ զուհուրա կէլէն չոճ պուհրան պօչա չէգաբ... հաթթա անընը աքսը թէբէսիրի քէնտիսինի էօլտուրէպիլիր։

Գարտինալ. – Էյ պու ամէլիյաթընը վէխամէթ վէ էհէմմիյէթէ՞ինի քէնտիսինէ իտապէր վէրմի՞շ միսինիզ...

Ծոգմէօր. – Պիր տէրէճէյէ գատար։

Գարտինալ. – Ֆագաթ պունա քէնտիսինի իգնա՝ իմտիրմէք զէմանը չիմոի տիր։

Ծոգմէօր. – Իչթէ պէն տէ օ թէճրիպէտէ պուլուննաճաղըմ։

Գաե սէօզիւ սէօյլէյէրէք տօգմէօր Պաղէնիի Բօտէննէն հռանընա գիմտի։ Թէպիւիի եաղմագ վէ տիւչիւնմէյի տէվամ իմտիյինտէն, ապչագ սէտա իլէ ճէրէյան իտէն իչպու մու հավէգրէյ իչթիմէմիշ իտի։ Տօգմէօր մէրգու-

Digitized by Google

մըն եանըննա եագլաչընճա , մէթին պիր սէտա իլէ ,

— Միւհթէրէմ բէտէրիմ, սէֆքիզ կիւնէ գատար ա-յաղա գալգմադ իսթէրսինիզ . – տէտի ։

Բօտէն «իչթէ այագա գալգմըշըմ եա՛ » սէօզիւնիւ իյ-ծա խոէճէք պիր հարէքէթտէ պուլնտըղընտան , տօգ-թէօր գալէնիէ .

— Օնա ալտանմայընըզ , ազիզ բէտէրիմ , պու պուհ-րանը նակէհանի սիզին իչուն բէք է՛ի իսե տէ , չօգ սիւր-մէզ կէչէր . պիր իքի սէօզ իլէ սիզէ անլաթմըշ օլտըղըմ ամէլիյաթըն իճրասը իչուն , էկեր պու հալտէն իսթիֆա-տէ իմմէյէճէք օլուրսադ , այըգտան այըդա սէօյէրիմ քի , պէօյէ պիր պուհրանտան սօնրա կէչէճէք չէյտէն մէտաւլ օլամամ . – տէտի ։

Բօտէն՝ եարըմ սաաթ էվվէլ աբրայ տ՛էկրինեի թա-րաֆընտան վէրիլէն հավատիսին թէէսիրիյլէ հըսս իմմիշ օլտըղը մուվադգամի էյլէնէն նէ՛ գատար ազ սիւրմիւշ օլ-տըղընը թէճրիւպէ իլէ կէօրմիւշ օլտըղընտան , վէ կէօյ-սիւնտէքի թագէիդին եէնիտէն քէսպի չիտտէի իմտիյի-նի հըսս իմմէյէ պայլատըղընտան , տօգթէօրիւն պու սէօզլէրի քէնտիսինէ ֆէվգ էլ սաէ մէէսիր իմտի ։

Մ. Գալէնիէ Բօտէնի թէրէտտիւտտէ զանն իտէրէք , վէ անը իզնա իմմէք իսթէյէրէք , իլավէի մէգալ իլէ .

— Խուլասա , եաշամագ իսթէր միսինիզ . – տէտի ։

Բօտէն պիր քահղըտ ալըպ « եաշամագ իչուն ... վիւ-ճուտիմին տէօրթ ազասընը պիլէ քէտտիրմէյէ հազըր ըմ » սէօզլէրինի եազաբգտան սօնրա տօգթէօրէ վէրտի, վէ պատէհու այագա գալգմագ իւզրէ պիր հարէքէթտէ պուլունտը ։

Տօգթէօր . – Սիզի թէրէտտիւտտէ պըրագմագ իչուն տէյիլ, ճէսարէթինիզի պիրտէն պիրէ քէսմէմէք իչուն չիմոիտէն սէօյլէյիմ քի , իճրա իտէճէյիմ ամէլիյաթ քէք դիյատէ աղրը վէրիր . – տէտի ։

Digitized by Google

Բօտէն ուսմունդարբնը գալտրլուտը վէ մէքին պիր թաւը իլէ չու սէօղէրի եազտը։

« Պաշըմը պանա պըրագընըզ տա . . . իւսթ եանընը նէ՛ եաբարսանըզ եարընըզ . . . »

Տօգթէօր Պալէնիէ պու սէօղէրի եիւքսէք սէտա իլէ օգուսմըշ օլտըղընտան , գարտինալ իլէ աբբայ տ՚Էկրինիի ժէղիւիթին չու ճէսարէթի ֆէվգ էլ ատէսէնտէն հայրան օլարագ պիրի պիրլէրինէ պագըշտըլար ։

Տօգթէօր Պալէնիէ մէմնունանէ պիր չէհրէ իլէ .

— Թէքրար եաթաղընըզա եաթմալըսընըզ , միւհ-թէրէմ բէտէրիմ . — տէտի ։

Բօտէն պիր քեաղըտ ալըպ . « Սիզ հազըրլըգ կէօ-րիւնիւզ . . . պէնիմ ղայէթ միւսթաճէլ էմրլէրիմ պուլղն-տըղընտան , անլէրի եազմադա մէճպուր ըմ . . . վագթ կէլինճէ պանա խապէր վէրինիզ » սէօղէրինի եազտըգ-տան սօնրա , տիկէր պիր քեաղըտը տիւրիւպ մէօհիւրլէ-յէրէք , եազաճաղը սէօղէրի օգուսմասընը աբբայ տ՚Էկ-րինիէյէ իչարէթլէ անլաթտը , վէ պատէհու չու սէօղէ-րի թահրիր իյլէտի .

« Պու քեաղըտը տէրագադ իմզասըզ մէքթուպլարը մարէշալ Սիմոնա իտսալ իտէն ճաուսա կէօնտէրինիզ ։ »

Աբբայ տ՚Էկրինիի . — Էմնիյէթլի պիր ատէմ վասթ-թասը յօք չիմոի կէօնտէրիրիմ , բէտէրիմ ։

Տօգթէօր . — (Բօտէնէ խիթապէն .) Միւհթէրիմ բէ-տէր , մատամ քի եազը եազմադ իսթէյօրսընըզ , եաթա-ղընըզա եաթընըզ . պիզ ուֆագ թէֆէք հազըրլըգլարը կէօրիւնճէյէ գատար , սիզ տէ եաթաղընըզտա եազարտը-նըզ . — տէտի ։

Բօտէն րիզասընա տէլալէթ իտէճէք պիր թաւը իլէ այագա գալգտը ։ Ֆագաթ տօգթէօրիւն քէշֆի հուսուսլէ կէլտի . ժէղիւիթ անճագ պիր սանիյէ գատար այագտա տուրապիլէրէք , եէնիտէն սանատալիէսի իւզէրինէ եըգըլ-

Digitized by Google

ատը վէ քէմալը էնտիշէ իլէ տօգթէօրիւն եիւզիւնէ պագ ատը . սօլուղը կիթ կիտէ տարլաշմաղա պաշլամըշ ըտը :

Տօգթէօր քէնտիսինի թէէմին իթմէք խոթէյէրէք .

— Վէսվէսէ իթմէ յինիշ , ֆագաթ ատէլէ իթմէմիշ լաղըմ ատը . . . պանա վէ աբդալ ա՛էկրինեիյէ տայանընըշ - տէտի :

Ռօտէն պու իքի ատէմէ տայանարադ եամթաղընա կիթտի , վէ օրատա օթուրտըգտան սօնրա , հօգգայը վէ քեադըտը եանընա կէթիրմէլէրինի իշարէթլէ անլաթտը . պատէհու գալըն պիր տէֆթէրի տիզինէ տայաթարադ , եազըսընը տէվամ իթմէյէ պաշլատը . ֆագաթ արա սը - րա տուրարադ պօղուլտույօր կիտի պէօյլուք զահմէթլէ ազ - լուդ ալմագտա վէ էթրաֆընատա ճէրէյան խոէն ահվալէ պագմամագտա իտի :

Տօգթէօր Պալէնիէ աբդալ ա՛էկրինեիյէ խիթապէն .

— Միւհթէրէմ բէտէր , իճրա խոէճէյիմ ամէլիյաթ էնատընտա պանա եարտըմ իտէպիլի՞ր մի սինիզ . . . պէօյլէ իշլէրտէ ճէսարէթինիզ վա՞ր մը տըր . — տէտի :

Աբդալ ա՛էկրինեի . — Խա՛յր , էֆէնտիմ , ասքէր օլտը - ղըմ ճէման օրտուտա ազա քէսմէք ամէլիյաթընտա ատլա ազըր պուլընամամըշըմ տըր . գան կէօրէճէք օլուրսամ , ևուրէյիմ տայանմազ , իւզէրիմէ պայղընլըգ կէլիր :

Տօգթէօր . — Գան եօգ տըր ամմա , պու ամէլիյաթ ատհա ֆէնա տըր . . . . Միւհթէրէմ բէտէրյէրտէն իւ - չինիւ լութֆէն պուրայա կէօնտէրինիզ , օնլար պանա եառտըմ իտէպիլիրլէր . . . Մ . Րուալէյի տախի էլաթլա - ըըլա պէրապէր պուրայա կէօնտէրինիզ :

Աբդալ ա՛էկրինեի տըշարը չըգտը : Գարտինալ Մալի - բիէի տօգթէօրիւն եանընա եագլաշտը վէ Րօտէնի կէօս - թէրտէք ալչագ պիր աէտա իլէ .

— Թէհլիքէյի սավուշտըրմըշ մը տըր . — տէտի :

Օգթէօր . — Էվվէ՛թ , իճրա խոէճէյիմ ամէլիյաթա

Digitized by Google

տայանաճաղ օլուրսա , թէհլիքէյի սոփուչպըմըշ տըր :

Գարտինալ . – Տայանաճաղընսան էմմ՚ն ալ պինիզ :

Տօգթէօր . – Գէնտիսինէ « Էվվէ՚թ » տէրիմ , գապաղի պիգէ « Իւմիտ իմմէլի տանէն պաշգա պիր ճէվապ վէրէմէմ :

Գարտինալ . – Տայանճայրակ էօլէճէք օլուրսա , սօնըն. ճը վաղիֆէլէրինի ալէնէն իճրա իմմէյէ վագթ պուլապի. լէճէ՚ք միյիզ . . . պիրա պէօյլէ պիր չէյ ազաճըգ ուզուն. ճա փուրէր :

Տօգթէօր . – Ճան չէքիշմէսի պիր չարմէք գաստար ուէվամ իտէճէք տիր զանն իտէրիմ :

Գարտինալ . – Ալ տըր , գապաղի նէ՞ չարէ . . . պու. նընըա քիթիֆա իմմէգը լազըմ տըր :

Պու նէօգիւ սէօյլէյէրէք գարտինալ բէնճէրէլէրսէն պիրինին եանընա կիթտի , վէ Թօտէնին թապուրը քուզէ. րինէ գօյտըրմադ իտալիայի մահֆազաի միւզէյէնէնին հասըլ իտէճէյի թէէսիրաթը տիւչիւնէրէք , բէնճէրէնին ճամլարը իւզէրինտէ բարմադլարընըն ուճբյլա սավուգ չալ մադա պաշլատը :

Պու սըրատա Մ. Րուալէ՝ գօլթուզը այիճընսա տէօրթ քէօշէլի պէօյիւք պիր գուիթու պուլունմադը հայտէ օտա. տան իչէրի կիրտի , վէ պիր պըրօյա թէգարրուպլէ անըն մէրմէր թաշը իւզէրինէ ալէմլէրի սըրալատը :

Տօգթէօր . – Գաչ տանէ հազըրլատընըզ . – տէյու ձօրտու :

Րուալէ . – Ալիը տանէ :

Տօգթէօր . – Ձէօրթ տանէ քիֆայէթ իտէր , գապաղի իհթիյաճը պուլունմադ տտիմա է յի տիր : Բտմպուդ է. յի թըգըլմըշ մը տըր :

Րուալէ . – Գապընըզ :

Տօգթէօր . – Բէք է յի տիր :

Րուալէ . – Խատմա նամ՚ալ տըր :

Տօգթէօր . – (Ձայէթ եավաշ սէտա իլէ .) Է՛հ . . .

Digitized by Google

կէօյսիւ տէհչէթլի պիր սուրէթտէ թուրճուլմըշ տըր, սօ-
լուղը խըշըրտայօր... սէսի էլան գըսըգ տըր... լաքին
նիհայէթի պիր իւմիտ եէրի վար տըր...:

Րուսլէ. – Պէն է՛ն զիյատէ աղրըյա տայանամայա-
ճաղընտան գօրգուլօրըմ:

Տօգթէօր. – Օ տա մէմուլ օլունապիլիր... ֆագաթ
պէօյլէ պիր հալտէ հէր չէյի կէօզէ ալտըրմագ լազըմ
տըր... հայտի, ազիզիմ, պիր մամ եագընըզ, քիթէ եար-
տըմճըլարըմըզ տա կէլիյօրլար:

Ֆէլ հագըգա պու սըրատա, սապահլայըն վաժիբար
սօգաղընտաքի խանէնին պաղչէսինտէ կէզինմէքտէ օլան
իւչ քահիպ ադըայ տ'էկրինեի իլէ պէրապէր օտայա կիր-
տիլէր:

Էվվէլճէ սեօյլէտիյիմիզ վէճհլէ, պունլարըն իքիսի
գըրմըզը վէ եուվարլագ եիւզիւ պիրէր իսթիյար վէ տի-
կերի տէ սօֆու չէհրէլի պիր կէնճ օլուպ, պէրմիւթատ
սիլահ գաֆիլանլար կիյմիչլէր, պաչլարընա տէօրթ քէօշէ
թագեէլէր գօյմուշլար, վէ պօղաղլարընա տա պէյազ պօ-
յուն պաղրլար թագմըշլար ըտը. պունլարըն իւչիւ տէ
տօգթէօր Պալէնիէնին իճրա իտէճէյի ավէլկիլաթը միւտ-
հիչէ էնտասընտա անա մուավէնէթ իթմէյէ հազըր վէ ա-
մատե կէօրիւնմէքտէ իտիլէր:

18

Ի Շ Ռ Է Ն Ձ Է

Տօգթէօր Պալէնիէ սէօզիւնիւ պու իւչ ժէզիւիթէ խի-
թապ իտէրէք , նէզաքէթլէ ։

— Միւհթէրէմ բէյեէրլէր , մուավէնէթիմէ միւսա-
բաաթի իմտիխինիզտէն տօլայը սիզէ արզը թէչէքքիւր ի-
տէրիմ . . . եարաճաղընըզ չէյ զայէթ սատէ տիր . . . Ձէ-
նապը Հադգըն ինայէթ վէ մուավէնէթիյլէ , պու ամէլի-
յաթըն ւիւհթէրէմ բէյեէրիմիզ Մ. Րօտէնի դուրթարա-
ճաղընտան էմին իմ . — տէտի ։

Սկյահ գաֆթանլըլար կէօզլէրինի նիյազքեարանէ պիր
սուրէթտէ սէմայա տօղրու գալտըրտըլար , վէ պատէհու
իւչիւ պիրլիքտէ էյիլտիլէր ։

Րօտէն էթրաֆընտա վուգուա կէլէն ահվալէ աթֆը
տըգգաթի իթմէյիպ , եազը եազմագտան վէ տիւչիւնմէք-
տէն պիր տագըգա պիլէ կէրի տուրմամըշ ըտը ։ Մա-
մաֆիհ զահիրէն կէօրիւլէն սիւքիւնէթի հալի իլէ պէրա-
պէր արա սըրա թէնէֆֆիւսի օ՛ տէրէճէ տալըշմագտա
ըտը քի , տօգթէօր Պալէնիէ խասթէնին պօզազընտան չը-
գան պօղուդ խըշըրթըլարը իչիտէրէք քեմալը էնտիչէ իլէ
պաշընը պէրիյէ չէվիրիյօրտու . պինաէն ալէյհ՝ չակիրտինէ
պիր իշարէթ իմտիքտէն սօնրա Րօտէնին եանընա կիտէրէք ։

— Հայտի , միւհթէրէմ բէյեէր , իչթէ գաթի տա-
գըգա կէլտի . . . ճէսուր օլունըզ . — տէտի ։

Ժէզիւիթին չէհրէսինտէ հիչ պիր էսէրի տէհչէթ կէօ-
րիւլմէտի . եիւզիւ էօլիւ չէհրէսի կիպի ասլա պօղուլմատը .
չու գատար քի ուֆագ եըլան կէօզլէրի պուլանըգ չու-

Digitized by Google

գուրլարը իչինտէ աթէշ կիպի բարլամազա պաշլատը. պու վէնգարէտէ հազըր պուլունանլար իւզէրինէ էմնիյէթ քեարանէ պիր նիկեահ աթի իթտիքտէն սօնրա, գալէմիի տիշլէրի արասընա ալարագ տիկէր պիր քեաղըտ տահա տիւրտիւ վէ պունը մէօհիւրլէյէրէք եանընտաքի մասա. նըն իւզէրինէ գօյտուգտան սօնրա, տօգթէօր Պալէնիէ յէ տէօնէրէք, հազըր օլտըղընը իշարէթլէ անլաթտը։

Տօգթէօր. – Էվվէլա եուն եէլէյինիզի վէ կէօմլէյինիզի չըգարմազ լազըմ տըր. – տէտի։

Բօտէն ուԹանաղընտաՆ մը, եօգսա մահճուպիյէթինտէ՞ն մի, պիր տագըգաճըգ թէրէտտուտ իյլէտի. Ֆագաթ տօգթէօր. « Պէօյլէ իգթիզա իտեր, միւհթէրէմ բէտէրիմ» տէյու թէքրարլայընճա, ժէղիւիթ էլան եաթաղը իչինտէ օթաուրմըշ օլտըղը հալտե; Մ. Պալէնիէնին մուա. վէնէթիյլէ եէլէյինի վէ կէօմլէյինի չըգարտը։ Տօգթէօր իսէ պէսպէշլի անըն մահճուպիյէթինի առֆ իթմէք իւզրէ.

— Պիղիմ եալընըզ կէօյսիւնիւզէ իհթիյաճըմըզ վար տըր, ազիզ բէտէրիմ, ամմէյյաթը սաղ վէ սօլ թարաֆալարընըզտա իճրա իտէճէկիզ. – տէտի։

Բօտէն՝ սիյահ իքէքտէն մամուլ քիրլի թագեէսի էլան պաշընտա օլտըղը հալտե սըրթ իւսթիւ. եաթարագ, մախ վէ սարըյա մախլ կէօվտէսինին պիր գըսմընը մէյտան. նա չըգարտը. չըգընթըլը գապուրղալարընըն վէ կէյրէքլէրինին արտաընտաքի սիյահ վէ եուվարլագ չուգուրլար կէօզէ չարբմագտա իտի. ախնիրլէրինին չէօքիւքլիյինտէն քէմիքլէրի վէ տամամլարը օ գատար չըգըդ կէօրիւնմէքտէ իտի քի, գօլլարը գալըն իրլէրլէ սարըլմըշ վէ իւզէրինէ ճիլալը թիրչէ կէչիրիլմիշ պիրեր քէմիք գանն օլուսնուր ըտը։

Տօգթէօր Պալէնիէ « Հայատ, մօսիէօ Րուսլէ, ալէթլէրի կէթիրինիզ» տէտիքտէն սօնրա, ժէղիւիթ ըահիպլէրինէ տէօնէրէք.

Digitized by Google

— Լիճենտիլեր, եագըն կէլինիզ... պիր ազ էվվէլ սէօյլէտիյիմ կինպի, եարաճաուշըզ չէյ ղոյնէթ սատէ տուր, չիմտի կէօրէճէքսինիզ. – տէտի։

Պատէհու անլերին վաղինֆելերինի թոյին իյլէտի։ Ֆիլ հաղըգա պու վաղինֆէ ղայէթ սատէ խոի։ Ցօգինէօր տէօրթ եարտըմճըլարընտան հէր պիրինինէ իւչ բարմագ եիւքսէլիյինտէ վէ իքի բարմագ գուվրինտէ պիրեր քիւչիք սաճ այագ վէրտի. պու սաճ այագլարըն տահիրէ չէքլինտէքի մերքէղլէրինէ ֆիլֆիլ կիսի բամպուգլար լըգըմընշ ըտը. եարտըմճըլար պու ալեթլէրի պիր օտուն սաբ վաղինա ազ էլտէ թուվմըշտըր, վէ սաղ էլլէրինէ տէ ծն սէքիզ բարմագ ուզունըղընտա պիրեր թէնեկէ օղուգ ալմըշտըր ըտը քի, պու օղուգլարըն պիր ուճքնատա եարտըմճըլարըն տուտտագլարընը իչինէ ալաճագ գատար պիլ տեվիք. աչըլմըշ վէ տիկեր ուճը տահի քիւչիք սաճ այագլարը գաբաղ խրտվեթինի կէօրէ. պիրէցէք ատուբէթտէ էյլիմիշ վէ կենիշլետիլմիշ իտի։

Իշտու հաղըրըգլատտա տեհշէթի մուճիպ օլաճագ հիչ պիր շէյ եօղ ըտը։ Ուզագտան պագմագտա օլան ադաթայ տ'էկրինտեր իլէ գարտընալ պու ամէլիյաթըն նա'սըլ օղուպ տա, ֆէվգ էլ ատէ աղրը վէրէճէկ չինէ պիր տիւրլիւ անլայամայօղլար ըտը։

Ֆագաթ պիր ազ ածնրա իշի անլատըլար։ Ցօգինէօր Պալէնտէ եարտըմճըլարընը պու տուրէթլէ տէքլահլանտըրտըգտան սօնրա, Ռօտէնին գարտօլատընը օտանըն օրթասընա չէքտիրիպ եարտըմճըլարընը անըն եանընա եագլաշտըտը, վէ իքինտիի պիր թարաֆտա վէ տիկէր իքինտիտէ օպիր թարաֆտա տուրտուրթտը. պատէհու քէլամա պիլ իպթիտար.

— Շիմտի, էֆէնտիլեր, բամպուղը եագընըզ... սէվվի գըամընը՝ ֆիլֆիլի հավի օլան սաճ այագ վատընթատըլ յատաթանըն տէրիսի իւզէրինէ գօյընըզ... օղուգ-

լարընդդէմ կէնիչ ապրելու սահ այդը գաթայընդդ. պա-
տեհու աթէնի բարեմիտ իւրէ ոզնդ տելիինտէն իւ-
լէյինիզ... կէօրիւյօրսընդդ ա՛, դայէմ գօլայ պիր չէյ
սիր. — ասէտ:

Ինչ հագդգա պու ամէլիյաձ դայէմ գօլայ պիր չէյ
իտի: Թուխուչտրդըմդ վէ ֆագաթ եավաչ եուխաչ եան-
մադ սուրէթինտէ եարդըմդ տէօրթ սահ բամպուդ ֆի-
թիլ՝ Բօտէնին կէօյսիւնիւն սաղ վէ սօղ թալաֆիլարդձա
եէրլէշտիրիլտի: Պու ամէլիյաձա ավամ լիսանընտա ծոխ,
եանի եանմդդ բամպուդ իլէ եագը աչմադ թաակիլ օղու-
նսա: Յէրինին պիւթիւն գալընդդը պու սուրէթիլէ եանընի-
ճա, ամէլիյաձ խիխաոմ պուդմդդ օղուր... պու խսէ եէտի
սէքիզ տագդգա իմիտատ իտէր: Ադա քէամէ ամէլիյա-
թը պու ամէլիյաձա նիսպէթիլէ հիչ պիր չէյ տիր տէրդէր:

Բօտէն պու հագդրդդգարդը ճէսուրանէ պիր մէրագա
սէյր իմմիշ իտի. ֆագաթ պու տէօրթ ախէչանդարը
առդրիսինէ թէմաս իտինճէ, պիրտէն պիրէ տիքիլիա տու-
տու վէ եըլան կիպի պիւքիւլուպ դըվրըդմադա պաշլատը.
Նուխագը պիւս պիւթիւն թուխդըդմդ օլադըդընտան, հիչ պիր
սէտա չդգալատմատը. ադրըսընդը պէչան իմմէք իգիթիա-
դը պիրէ քէնտիսինտէն սէլա օղուճմդդ ըտը:

Բօտէնին հարէքէթի նակէհանիի իւղէրինէ, տէօրթ
եարտըմճընդն ալէթդէդի՝ մէվղու օլտըգդարը եէրդէրտէն
գըմդըդտանմդդ օլադըգդարընտան, ամէլիյաձը եէնիտէն պաշ-
լամադ լազըմ կէլտի:

Ցօգթէօր Պալինիչ ձէկիւիմի ճէսարէթլէնտիրմէք
իւղրէ, վիւտահէնէքեարանէ պիր սէտա իդէ.

— ձէնտար օղունդդ, ադիդ բէսէիրիմ, պու իչքինճէ-
լէրինինդի ձէհնադը Հագգա հավաչ իտինիզ... ձէնադ
Հագգ պուննարը գապաուդ իտեր. պիր ազ էվվէլ սէօյլէ-
տիմ ա՛, պու ամէլիյաձ բէք զիյատե աղրը վէրիր, ֆա-
գաթ օ նիսպէթէ տե սէկամէթպախչ տըր... Հայտի՛,

Digitized by Google

չիմոխյէ գատար ճէսարէթ վէ մէթանէթ կէօսթէրտիքտէն սօնրա, չու գաթի տագըգատա կէվչէմէյինիզ. - տէտի։

Րօտէն կէօղլէրինի գաբամըշ ըտը. հըսա իթտիյի աղըրընըն թէէսիրինէ մաղլուպ օլարագ եէնիտէն աչտը, վէ պու գատար էսէրի զաաֆ կէօսթէրմիշ օլտըղընտան տօ-լայը ատէթա մահճուպ օլարագ տօգթէօրիւն եիւղիւնէ պագտը։ Մա մաֆիհ եանըգլար օ տէրէճէ չիտտէթլի իտի քի, կէօյսիւնիւն սաղ վէ սօլ թարաֆլարընտա գըզըլ գան բէնկինտէ տէօրթ տանէ կէնիշ եարըդ բէյտա օլմուշ ըտը։

ծէղիւթի եաթաղը իչինտէ եէրլէշէճէյի սըրատա, հօգգայը կէօսթէրէրէք եաղը եաղմագ արզուսընտա պուլաունտըղընը անլաթտը։ Պու արզու քէնտիսի իչուն մաղուր կէօրիւլէպիլիր իտի։ Տօգթէօր Պալէնիէ հօգգա վէ քեաղըտը քէնտիսինէ ուզաթտը, վէ Րօտէն տա-խի քիւչիւք պիր քեաղըտ իւղերինէ չու սէօղլէրի եազ-ադը.

« Վագթ ղայպ իթմէմէք տախմա էյի տիր.... Սա-պըդ վէքքէրէսի սատըր օլմուշ օլտըղընը տէրհալ պարօն Թրի-քտյա իհպալ իտինիզ։ »

Պատէհու պու քեաղըտը տօգթէօր Պալէնիէյէ վեր-տի վէ աբքայ տ'Էկլինեիյէ իթա իթմէսինի իշարէթլէ ան-լաթտը։ Ա.բքայ տ'Էկլինեի՝ պու տէհչէթլի աղրըլար ա-բասընտա Րօտէնին չու ղէքեավէթ վէ տիրայէթինտէն տօգթէօր վէ գարտինալ կիպի միւթէհայեիր օլարագ, պիր միւտտէթճիք չաշագալտը. Րօտէն իսկ՝ կէօղլէրինի աբ-քայ տ'Էկլինեինին իւղերինէ տիքմիշ օլտըղը հալտէ, գանն իսէբսին քի վէրտիյի էվամիրին իճրասը իչուն տէրհալ չը-գըպ կիթմէսինէ պէէքլէմէքտէ իտի։ Տօգթէօր Պալէնիէ Րօտէնին ֆիքրի նէ՛ օլտըղընը անլայարագ, աբքայ տ'Էկ-

Digitized by Google

րինեվյե պիր իքի սեօզ սեօյլետի, վե պունըն իւզերինե աբբաս տ'Էկրինեի տըշարը չըգտը։

Ծօգթէօր. – (Րօտէնե խոթապէն.) Հայտի՛, միւհթէրէմ բէյեֆէնտի, ամէլիյաթը եէնիտէն պաշլայաճագըզ, պու տէֆա եէրինիզտէն գըմըլտամայընըզ, ամէլիյաթըն թէէսիրի կէօրիւլմէյէ պաշլատը. – տէտի։

Րօտէն ճեվապ վէրմէյիպ, էլլէրինի պիրի պիրինե գավուշտըրտը, կէօյսիւնիւ իւզերիյե ուզաթտը վե կէօզլէրինի գաբատը։

Պու մէնզարէ՝ ղարիպ, հիւզնէննկիզ վե ատէթա խայալի պիր թէմաշա իտի։ Ուզուն սիյահ գաֆթանլար կիյինմիշ օլան իւչ րահիպլէր՝ ատէթա էօլիւ հալինէ կէլմիշ օլան Րօտէնին վիւճուտը իւզերինե էյիլմիշ վե ատուտագլարընը անըն կէօյսիւ իւզերինտէքի թէնէքէ օլուդլարա տույամմըշ օլտըգլարը հալտէ, զանն իտերսին քի ժէզիւթին գանընը էմիյօրլար վե եախօտ պիր սիհրի ղարիպ իլէ խմշա իտիյօրլար ըտը....։

Պու սըրատա օտա իչինտէ քէսիլին վե պուլանթը վէրիճի պիր եանըզ էթ գօգուսը եայըլմաղա պաշլատը, վե եարտըմճըլարըն հէր պիրի թիւմէքտէ օլան սաճ այագլարըն ալթընտա իսաֆիֆ պիր չաթըրտը իչիթտիլէր.... Րօտէնին տէրիսի աթէչին թէէսիրիյլէ չաթըրտամագտա վե կէօյսիւնիւն տէօրթ մուխթէլիֆ եէրլէրի չաթլամագտա իտի։

Ժէզիւթին ալընընտան սօղուզ պիր թէր ագարագ, անըն մօրարմըշ եիւզիւնիւ քարըլթմագտա իտի. սէրթ վե ըսլագ սաչլարը գուլագ թօզլարընա եարըշմագտա ըտը։ Ակա սըրա աղրըլարը օ՛ տէրէճէ քէսգի չիտտէթ իտեր իտի քի, գօլլարընտաքի տամարլարը չիչէր վե գօբմագ իւզերէ օլան իրլէր կիպի չէքիլիպ կէրիլիր իտի։ Պիւթիւն չէրէֆ ու չանը աղրըյա նաղարը հագարէթլէ պագմագտան իպտարէթ օլան վահշիլէրե մահատուս պիր թէսլիմիյէթ-

Digitized by Google

լէ պու տէհղէթլի իչքէնճէյի չէքտիյի զէման , Բօտէն ճէ-
սարէթի վէ գուվվէթինի եաչամագ իսմիթինտէ վէ եա-
տատհա տօզրատը եաչամագ էմնիյէթինտէ պուլմար ըտը ։
Պու շքատէթլի թաղլամըն տէրէճէյի մէթանէթի օ՛ տէ-
րէճէ պէյլուք իտի քի , տէհղէթի իչքէնճէլէրի ապատանա
պիլէ եէկեանէ էֆքեարը քէնտիսինտէն այրըլմայօր ըտը ։
Ընդըլարընդ վազի վագի քէսիլտիյի սթլատա Բէննըրտն
մէնճէսթէրինի տուշմանուր , անըն մուվաֆֆագիյեէթ խմի-
մալլէրինի սայար , վէ դայպ իտէճէք պիր ապագըգա պիլէ
պուլուռնմասըղընը հլաա իտէրէք է՛ն սուրաթլը թէտպիր-
լէդի թէղրիպ իտէր իտի ։

Ծօգթէօր Պաղէնիէ կէօփունու Բօտէն լուղէրինտէն ա-
յըռմայարագ , ագրընըն նէթիճէսինի վէ անըն խասմէ խա-
ղէրինտէ հասալ իտէճէյի թէէսիրաթը սէլամէթպախըշ-
յը քէմալը տըգգաթլա թէֆիհիլ իմէքտուբ իտի . Բօտէն
իսէ ապագըգ տահա զիյատէ բահաթճա նէֆէս ալմագա
պաշլամըշ ըտը ։

Նակէհան խաթըրընա պիր շէյ կէլմէշ կիպի էլինի
սընընա կէօթուրթու , պաշընը քէմալը կէրմի իլէ Մ. Պա-
լէնիէյէ տօզրատ չէվիրտի , վէ ամէլիյաթը պիր տագըգա-
ճըգ թաթիլ իմէճինի իշարէթլէ րէճա իթտիքատէ , տօգ-
թէօր .

— Միղէ շուրասընը խապէր վէրէյիմ քի , խշին եա-
րըտան զիյատէտի պիրիմիշ տիր . էկէր շիմտի ամէլիյա-
թը թաթիլ էտճէք օղուրսագ , եէնիտէն պաշլամագ սու-
զին իշտն տահա զիյատէ էլէմպախշ օլաճագ տըր . — տէ-
մէթ ։

Բօտէն պուընըն իչէք տէ օ գատար էհէմմիյէթի օլմա-
տըգընը վէ քէնտիսի պէհէմէ հալ եազմագ իսթէճտիյի-
նի իշարէթլէ անլատընճա , տօգթէօր Պալէնիէ եարթըմ-
ճըլարընա խիթապէն .

— Էֆէնտիլէր . . . ազագըգ թաթիլ իտինիզ . . . եան-

Digitized by Google

մըշ բամպուդլարը գալտըրմայընըզ . . . ֆագամի աթէչի տէ իւֆլէմէյինիզ . – տէտի :

Ակէչ՝ խասէնին տէրիսինի չիտտէթլէ եագաճագ եէրտէ եավաշ եավաշ եագաճագ իտի : Օտէն խէ ազ էլէմլի վէ ֆագամի էվէլքի դատար քեաբին վէ տէրին օ-լան ադրըյա ըաղմէն սըրթի խուրթու եամարագ , եէնիտէն եազը եազմադա պաշլատը . պուլունտըզը վազիյէթ իգթի-զասընճա քեագըտը սօլ էլինէ ալըպ , կէօզիւնիւն հիզա-սընա կէթիրմէյէ վէ սաղ էլիյլէ եազմադա մէճպուր օլ-տու : Ֆեագըտըն պիրինճի թասպագասընա՝ կիզլի չէյլէր իշարէթ իթմէք իւզրէ մահզա քէնտիսի իչուն իճատ իթ-միշ օլտըզը էլիֆպէ թէրթիպլի իւզրէ պագը իշարէթլէր չըզտը . պիր գաչ տագըգա էվվէլ չէքտիյի իչքէնճէլէր սա-բասընտա զիհնինէ պիրտէն պիրէ բարլագ պիր ֆիքիր կէլ-միշ օլտըզընտան , ըզտըրագլարը արաբընտա ուռնուտուպ կիթմէմէք իչուն անը գայտ իթմէյէ լիւզում կէօրմէչ իտի . ֆագամի իքի իչ տէֆա եագրսընը թաթիլ իյլէտի . զիւա տէրիսի հէր նէ գատար եավաշ եավաշ եանմագտա ըաը քսա տա , երինէ տէհշէթլի պիր սուրէթտէ ադրըմագ-տա ըաը :

Օտէն եազմագտա տէվամ իլէ տիկէր պիր քեագըտ իւզերինէ պիր գաչ սէօզ եազտը , վէ պատէհու արքայ տ'Էկրինեիյէ վէրմէյէրինի իշարէթլէ անլաթտը . իշպու քեագըտ իւղերինտե աթիտէքի սէօզլէր եագըլմըշ ըտը . .

« Պ . . . յի տէրհալ Ֆարէնկայա կէօնտէրինիզ . բրէնս ճալմա հագգընտա չու սօն կիւնլէրտե ճէրէյան իտէն վուգուաթրն բաբօրթօսընը ալսըն վէ տէրագապ պուրա-յա կէթիթսին : »

Աբքայ տ'Էկրինեի պու եէնի էմրի տե իճրա իթմէք իւզրէ ալէյ պճելէ տըշարը չըգտը : Պու սըրատտա գարտինալ ազաճըգ Օտէնին եաթադընա եագլաշտը . օտատա ֆէնա պիր գօգու եայըլմըշ օլմագլա պէրապէր , ժէզիւիթին

գըսաժէն գավրուլտըղընը կէօրէրէք պէօյիւք պիր մահզու-
ղիյէթ հըսա իթմէքտէ իտի . զիրա քէնտիսի Իթալիա բա-
բասը օլմազ հայսիյէթիյլէ Թօտէնէ գարշը քէն թութ-
մագտա իտի :

Տօգթէօր . – (Թօտէնէ խիթապէն .) Հայտի՛ , միւհ-
թէրէմ բէտեր , չու ճալիպլի հայրէթ ճէսարէթինիզի տէ-
վամ իտինիզ , կէօյսիւնիւզ կիթտիքճէ աչըլըյօր . . . տա-
հա պիր գաչ տագըդալըզ իչքէնճէնիզ գալտը . . . ծն-
տան սօնրա էյի իւմիտլէր վար տըր . – տէտի :

Թօտէն եէնիտէն էվվէլքի վազիյէթինի ալտը : Պու սը-
բատա աբբայ տ'Էկրինեի օտայա կիրտիյինտէն , ժէզիւիթ
պադըշըլյա մէրդումը իսթիճվապ էյլէտի . աբբայ տ'Էկ-
րինեի իսէ թաստիպի հավի պիր իշարէթլէ մուգապէլէ
կէօսթէրտի :

Տօգթէօրիւն պիր իշարէթի իւզէրինէ տէօրթ եար-
տըմճըլար տուտագլարընը օլուգլարա եանաշտըրտըլար ,
վէ աճէլէ աճէլէ իւքլէյէրէք ալէճի ալէվլէնտիրմէյէ
պաշլատըլար : Իչքէնճէնին չու սուրէթլէ արթմասը օգա-
տար վահշիյանէ իտի քի , Թօտէն քէնտիսինի թութմագա
իգթիտարը պուլընմագլա պէրապէր տիչէրինի բարչալա-
յաճագ տէրէճէտէ կըճըրտաթտը վէ սինիրլէրի չէքիլի-
յօրմըշ կիպի սիլքինտի . պատէհու ալէճին թէէսիրիյլէ
չարպմագտա օլան կէօյսիւ օ՛ տէրէճէ գապարտը քի , չիտ-
տէյի պիր սբազմօզ իլէ ագ ճիյէրլէրինտէն տէհչէթլի
վէ ֆագաթի ըահաթճա պիր սէտա չըգտը :

Պուընըն իւզէրինէ տօգթէօր Պալէնիէ ֆէվգ էլ ատէ
մէօրուր օլարագ , մուզաֆֆէրանէ պիր թավր իլէ .

— Կէօյսիւ աչըլտը . . . գուրթուլտու . . . ագ ճի-
յէրլէրի հարէքէթէ պաշլատը . . . սէտասը աչըլըյօր . . .
Իւքլէ յինիզ , էֆէնտիլէր , իւքլէ յինիզ . . . (Թօտէնէ խի-
թապէն մէսէրրէթլէ .) Միւհթէրէմ բէտերիմ , սիզ տէ
էկէր գապիլ իսէ պաղըրընըզ . . . հայգըրընըզ . . . չէ-

Digitized by Google

քինամէ յինիզ . . . սէսթինիզի իշխատքէք մէջմուն զլուքըմ . սիզատ թէսէլլի պուլուրսընըզ . . . ճէսուր զլունըզ , չիմ տի չիֆթարէզիր զլաճաղընըզտան էմին իմ . . . պու թէտա-վի հայրէթէ չայան պիր չէյ տիր . . . պունը խլան իտէճէյիմ . . . ալէմէ տուլյուրաճաղըմ . – տէտի :

Պու սըրատտա ատրաչ ա՛ինկրինեի պիրատէն պիրէ տօգ-թէօր Պալէնիէյե թէգապրուա իտէրէք , ալչապ պիր սե-տա իլէ .

— Միւսաատէ խոմնիզ , տօգթէօր , պու վագըանընէն իլանը քէյֆիյէթինի պէնտէնիզին պունտան էվվէլ գարաբա-լաշընըմըշ օլտուղմա գարտընալ չահիտ տիր . զիրա պու վագըա հադըգաթէն պիր միւճիզէ ենէրինէ կէչէճէք տիր , – տէտի :

Տօգթէօր Պալէնիէ իճրաաթը վագըասընըն թագտիր խոխլէտինե փէվգ էլ ատէ էհէմմիյէթի վէրախլինտէն , գու-բու պիր թավր իլէ .

— Ֆէլ հադըգա պու թէտավի միւճիզէ նէվինտէն պիր չէյ օլաճագ տըր . – տէտի :

Ալթէշ տէրինին ատն թաապագապընա վասըլ օլմըշ օլ-տուղընտան հէր նէ գատար Բօաէնին հըսա իթաքի աղրըք-լար էվվէլէլիէրինտէն տահա չիտգէթի իտի խսե տե , վեր-գու գու-ըթուլմըշ օլտուղընը իշխտինճե , հագըգաթէն ճէ-հէննեմլիքլերէ մխասուս պիր կիւղէլլիք քէհպ իյէտի : Զէհրէտա տէհշէթլի պիր սուրէթտե պիւգիւլմէքէ պէքա-պէր , վահշիյանէ վէ մեզաֆֆէրանէ պիր մաղբուրիյէթ էսէրի կէօսթէրիյօր ըտը . ժէրգում եէնիտէն քէապի գու-վէթի վէ իգթիտար իթտիյինի հըսա խտիյօր , վէ իյատէք հայաթ իթմէսինին մուճիպ օլաճաղը ֆէնալըգլարտան ե-մին պուլընտըղը կէօրիւլիւյօր ըտը . պինաէն ալէյհ՝ քէն-ահինի գավուրմագտա օլան աթէչին թէէսիրիյէ գըվրըմ գըվրըմ օլմագլա պէրատէր .

— Պէն ևաշայաճաղըմը սէվյուէյօր ըտըմ . – տէտի :

Digitized by Google

եաւաշ եաւաշ այրլմրլ օլան կէօյսիւնտէն իլք տէֆա օլմրտագ չրգան սէօզլէր պուննլար օլտու ։

Ցօգթէօր իսէ Րօտէնին նապզրնը եօգլայարտագ ։

— Սէօյլէտիկինիզ տօղրու իտի, ազիզ բէտէրիմ. չիմ. ան նապզրնըզ տօլդուն, գուվվէթլի վէ մունթազամ օլա. րագ վուրը յօր · ամէնիյամէրն թէէսիրաթը թէմամըյլա կէօ. րիւլտիւ, գուրթուլտրնըզ. – տէտի ։

Պու սըրատա բամպուգլարըն սօն գրամը տա եանմըզ օլտրզրնտան, սաճ այագլար գալտրրըլտը վէ Րօտէնին քէ. միքլի վէ զայրֆի կէօյսիւնտէ տէօրթ ատէտ կէնիչ վէ եու. վարլագ եանըգլար կէօրիւլտիւ ։ Ֆէօմիւրէ տէօնմիւչ օլան վէ հէնուզ տիւմանը չրգմագտա պուլունան տէրիսի ալ. թընտա գըրմըզը էթի կէօրիւլիյօր ըտը . . . ։ Րօտէնին էվվէլճէ նակէհանի պիր սուրէթտէ սըչրամասըյլա սաճ այագլարտան պիրիսի եէրինտէն օյնամըզ օլտրզրնտան, եարալարտան պիրիսի տիկէրլէրինտէն տահա զիյատէ եա. յըլմըզ վէ պէնատէն ալէյհ ինքի պիյահ վէ եանըգ տաիրէ. լէր թէչքիլ իթմիչ իտի ։

Րօտէն կէօզլէրինի պու եարալարա տիքէրէք, պիր գաչ սանիյէ գատար սիւքիւթլէ թէմաշա իթտիքտէն սօն. րա, տուտագլարընտա ղարիպ պիր թէպէսիւմ կէօրիւն. տիւ. պունըն իւզէրինէ վազիյէթինի թէպտիլ իթմէքտիզին ապրայ տ'էկրինեի իւզէրինէ մանիտար պիր նիկեահ աթֆ իթտի վէ եասը թըրնագլը բարմագլարընըն ուճրյլա պի. րէր պիրեր եարալարընը սայարագ ։

— Ապրա՛յ տ'էկրինեի . . . նէ՞ խայըրլը ալէյհիմէթ . . . պիր քէրրէ պագընըզ . . . պիր Րէննըբոն . . . ինքի Րէննը. բոն . . . իւչ Րէննըբոն . . . տէօրթ Րէննըբոն . . . պէչին. ճինի՞ նէրէտէ . . . հա՛, պուրատա տը՞ր . . . պու եարա ինքիյէ պէտէլ տիր . . . էքիզ տիր (1) . – տէտի, վէ պատէ.

(1) Ժագ Րէննըբոն էօլմիւշ վէ Գաբրիէլ տահի նիզամը տահի. րէսինտէ հուգուգը վէրասէթինի ժէզիւիթի ճէմիյէթինէ թէրք

հու գուրու վէ քէսկին պիր գահգահա գօքարտը։

Ազբայ տ'Էկրինեի, գարտինալ Մալիբիէրի վէ տօգ-թէօր Պալէնիէ պու էսրարի վէ ուղուրսըզ սէօզլէրին մա-նէտաընը անլատըլար. Բօտէն իսէ պիր ազ սօնրա թէյզամ պէրանէ պիր սէտա վէ էմնիյէթի պիր թավը թագընա-րագ, իլք սէօզլէրինին մանէտաընը իքմալ իմմէք իւղրէ։

— Էվվէ՛թ, աչըգտան աչըղա սէօյլէրիմ քի, վիւճու-տիմին տէրինի բարչա բարչա քիւլ քէսիլտիյի կիպի, օ ի-մանաըզըն սիլսիլէսի տախի մահվ օլաճագ տըր... սէօյլէ-յօրըմ... օլաճագ տըր..., զիրա եաչամագ իմքէտիմ... եաչայօրըմ։ -ասէտ։

19

ԳԱՊԱՀԱԹ ՎԷ ՖԱԶԻԼԷԹ

Բօտէն միւճիղէ նէվինտէն օլարագ քէսպի հայաթ ի-տէլիտէն պէրու իքի կիւն կէչմիշ իտի։ Բօտէնին Գլովիս ոօգաղընտաքի խանէտէ էվվէլճէ իքի օտատան իպարէթ պիր տահիրէ իսմիճաը իմմիշ օլտըղընը վէ Րօշ-Թոմբոնըն օթուրտըղը Ֆիլէմոնըն իգամէթկեահը տախի մէգքիւր խա-նէտէ պուլընտըղընը օգուչանլարըմըզ ունուտմամըշ օլմայը տըրլար։

Սաաթ էօյլէտէն սօնրա թագրիպէն իւչ իտի։ Կիւնէ-

իմմիշ օլտըղընտան, Րէննըբոն Ֆամիլեատը միրասխօրլարընտան եալընըզ պէշ քիշի, եանի Րօզ վէ Պլանշ, Ճանմա, Ատրիէն տը Գարտօվիլ վէ Մ. Հարտի գալմըշ ըտը։

չին բարկանգ զբյասը՝ սէպզէճի վէ քէօմիւրճիւ վալիտէ Ալրէնին եարը եէր ալթընտա պուլընան տիւքքեանընըն գաբու գանատը իւզէրինտէքի եուվարլադ պիր տէլիքտէն իչէրի կիրէրէք, պու պօտուրում կիսպի եէրին գարանըլդը իլէ կէօզէ չարբաճադ պիր գըստուիչէմ թէչքիլ իմամէքտէ իտի։ Կիւնէշին պու գըյասը ուղուրուզ պիր եէանէ իւզէրինէ աքս իտիյօրտու... օտուն տէմէքլէրի վէ գուրու-մըշ սէպզէլէր օրթաալընտա, այէօլիւք պիր քէօմիւր եըղընթըսը եանընտա քիս պիր եանէ ագլադըգ պուլունմադըտա օ նէուդ, իւզէրինէ էօրթիւլմիշ օլան եօրղան ալթընտա պիր եօլու կէօրիւլիյօր ըտը։ Պու էօլու վալիտէ Ալրէնին ճէ-սէտի օլուպ, պիչարէ գատըն քոլէրայա թուրթուլարագ իքի կիւն էվվէլիսի վէֆաէ իմամը, վէ ֆագաէ օ սըրատտա կէօմիւլճէք ճէնազէլէր բէք քէսրէթլի օլտըղընտան, մեր-գումէնին ճէնազէսի հէնուզ գալտըրըլմամըշ ըտը։

Գիւվիս սօգադը հէման տա թէննա իտի. խարիճտէ հիւնէնկիզ պիր սիւքիւթ հիւքմֆէրմա օլուպ, բօյրազ բուզկեասրընըն չիտտէթի հուպուպընտան հասըլ օլան սէ-տաալար վագթ վագթ պու սիւքիւթու իմամէքտէ իտի. բուզկեասրըն սէտասը քէսիլտիքճէ տիւքքեան տէրու-նենտէ գուրուն վէ նիգահընըզ պիր պիր խըշըրթը էշիտիլի-յօր ըտը քի, պու տա՝ իւի ֆարէլէրին քէօմիւր բաչա-լարը իւզէրինտէ կէլիպ կիմամէսինտէն հասըլ օլմագտա ըտը։

Նահէճան խաֆիֆ պիր կիւրուլթու էշիտիլտի, վէ մինթաղընտէն պու մուրտար հայվանըլան գաչըպ տէլիք-լէրինէ կիրտիլէր։ Ալաճըգդը եօլտան տիւքքեան իլէ խիթիլաթ իտէն գաբաչը պիրտի ճէպրէն աչմագ խաթ-յօրտու. պու գաբու զաթէն բէք չիւրիւք օլտըղընտան, պիր տոպգըգա սօնրա քիչիտի գըրըլմադ այրըտը վէ պիր գանարն էշէրի կիրէրէք, օ նէճիսաք վէ պուճ կիպի տոպուճ պօտուրումըն գարանըլդը իչինտէ պիր միւտաֆթճէք հա-

րիչքէթախիզ ատուրատու ։ Պիր՝ տատգըգա գատատար թէրէճատիւտատէն սօնրա , իչէրիչէ տօղրու վիրմախ , ձէվէ կիւնեչլին պըչատը գըրատիչա գաչըռնատալըն չէհրէխինի թէհնվիր իչէտի ։ Մէրգուէվէ եավաչ եավաչ վալիտէ Ա.րտէհին էօվրատվա պուլգանան եաթատգըղըն եառնընա եատգաշտը ։

Թատգըն վէգիաթէրնատան պէրու Ոչգիւղին չէհրէսինատէքի թէղայիւր պիր գամ տուհան ատրմըշ ըտը . պիչատէք գըղճըղատ տէհղէթի պիր տուրգեատէ տօչմըշ , կիւղէվ սիւյատ ատչատը պիրի պիրինէ գատրըշմըշ վէ պատճատգատրը վէ այատգատրը տտա ատտգեատ չըպատգ գատրմըշ ըտը . սըրթընա եառճատը պիր եատրըմ գիւսեատն կիչինտիրէ վէ ատգոգատրնա տտա խատչա բատրչա պիր մէնտիլ գըղրատգմըշ ըտը ։

Մէրգուտմէ եաթատգըղըն եառնընա վատատ օրունճա , տատէքա վահղիյատնէ պիր հէմչիյէթլէ ճէնատգէնին քէգիչինէնէ պատգատը ... գիատատր պիրտէն պիրէ ղայրը իւմէքիյարի պիր տէտատի տէհղէթ ատղտըրատատգ , կէրի կէրի չէքէչտի . չունքի անլատչըլմատգ պիր չէյ էօլիւնէիւն այատրնատան թէա պատչընատ գատատար էգիւրիւյէրէ քէգիչինի տատղատատմըշ ըտը . պիր տաղ ատնրատ եաթատգըղըն գատրատտան նէնտիկ թատիքթատատրը տրատարնատան պիր գիտրէ գատչատրատգ , քէգիչինին տատղատնատմատնտան տէպէգի անրատչըտրը ։

Մէգիւղ պատնատան ճէնատրէթ ատլատրատգ , իւտաթէ ատտէմ կէյիր տէ քէնտիտինի պտւ տէգիչատնէ տէտւքգատնատա ատգատնատղատա կէթիրիր գօրգուտը յատ , տատէ ատճէյէ պատգը չէհյէր ատրատչարմատղատա վէ թատրատմատղատա պատչատտը ։ Իչվիճէտ պիր տէչտ տատղատգ անը քէօմիւր իւէ տօղտատւտրգատան ատնրատ , ճիրատգիրնատ պատգընատրատգ պիր քէօչէտէ պիր թատրատգ մանգատ կէօրտիւ վէ միւտոհչ պիր մէտէրրէճէյէ տանը տատ տատղտ . պիչատէ գըղճըղատգ էնտիչէյի պիր թատվր ֆէյ ճիրատգիրնա պատգընատրատգ .

— Պուրընըզա պիճիմէզ . . . պուրընըզա պիճիմէզ . – տէմվէքատէ խտի ։

Digitized by Google

Նիհայէթ տէօքմէ տէմիրտէն մամուլ քիւչիւք պիր սօպանըն եանընտա պիր չագմագ իլէ քիպրիթլերի հավի պիր թէնեքէ գուրթու պուլտու, վէ պունլարը սեբէբտին խազէրինէ գօյտըղտան սօնրա, պիր էլիլէ անը վէ տիկեր էլիլէ տէ մանղալը գալտըրտը։ Պիչարէ քէօմիւրճիւ գա-տընընն ճէնապէհի եանընտան կէչտիկի սըրատա, դարիպ պիր թէպէսիւմլէ.

— Ամենին մալլէրինի չալըյօրըմ, պիչարէ վալիտէ Ալրաէն... ֆագամէ պու խըրսըզլըգտան պէօյիւք պիր ֆաի-տէ խալ իհսալ իթմէյէճէյիմ. — տէտի։

Պատէհու տիւքքանատան տըշարը չըգտը, գաբուչը միւմքին օլտըղը գատար գաբատը, պղաճլըգլը եօլու եիւրիւտիւ վէ պինանըն պու գըսմընը Բօտէնին տախրէսի պուլընան խէրքի գըսմտան այըրան քիւչիւք հավլույէ կիր-տի։

Ծիլէմընըն թահթը խալիճաըրընտա օլուպ Բօզ-Բոմքո-նըն չօգ տէֆալար պիր գուշ կիպի օթուրարագ Պէրանժէ նամ չաիրի մէչհուրըն նաղմէլէրինի թէղաննի իթտիյի օտա-նըն բէնճէրէլէրինտէն մատտա, խանէնին տիկէր պիլճիւմ-լէ բէնճէրէլէրի այըդ պուլունը յօրտը. պիրինճի վէ ե-քինճի գաթլարտա տախի էօլիւլէր պուլունմագտա օլուպ, պունլարտա սահր պիր չօգլարը կիպի թապուրթլարը նագլ իտէն արագալարա պէքլէմէքտէ խոխլէր։

Գրաֆչա Պաքանալ էվվէլճէ Բօտէնին թուրմըդ օլ-տըղը օտալարնա կիտէն ներտիւպանատան եօգարը չըգտը, վէ պատէհու եարը խարագ օլան վէ պիր թարաֆընտա բարմագլըգ եէրինէ էսկի պիր իր պաղլը պուլընան տիկեր պիր ներտիւպանատան եօգարը չըգարագ, նիհայէթ չաթը արագընտա սէֆիլանէ պիր օտանըն եարը չիւրիւք գաբու-սը էօնիւնէ վատըլ օլտու։

Պու խանէ օ՛ գատար էսկի խոխ քի, չաթըսը պիր չօգ եէրլէրինտէն տէլինմիչ օլտըղընտան, եաղմուր եագտըղը

Digitized by Google

ղէման սուլար՝ անճագ օն գատէմ մուրապպահինտէ օլան վէ թաւանտաքի եէկեանէ քէնճէրէտէն ըլըգ կէօրէն պու քիւչիւք օտայա ագար ըտը։ Օրատա մօպիլեա օլա-ըագ տիվար պօլընճա սէրիլմիշ վէ պիր գաչ ատման բարչասը տըշարը ֆըրլամըշ պիր սաման տէօշէք իլէ պու-տէօշէյին եանընտա տա աղրը գըրըգ վէ պիր մըգատր սուլը հաւի քիւչիւք պիր չինի գահվէ եըպրըղը պուլունը-յօր ըտը։

Մայեէօ էակի պիւսկիւ պէղէր կիյինմիշ օլտըղը հալ-տէ, մէղքիւր սաման եաթագը քէնարընտա օթուրմըշ, տիրսէքլէրինի տիզլէրինէ տայաթմըշ վէ եիւղիւնիւ տէ ինճէ վէ պէյազ էլլէրի արասընտա կիզլէմիշ իտի։ Սէ-ֆիզ իչէրի կիրինճէ, պիչարէ գըզճըղազ պայընը եօգարը գալտըրտը. սօղուն վէ լաթիֆ սիմաը պիր գաթ տահա գայընֆլաշմըշ վէ ըզտըրապ, քէտեր վէ սէֆալէթ թէէնի-րիյլէ թէղայեիւր իթմիշ իտի։ Զուգուրա պաթմըշ վէ աղ-լայա աղլայա գըզարմըշ օլան կէօզլէրինի մահղունանէ պիր չէֆգաթլա հէմշիրէսինին եիւղիւնէ աթֆ իթտի.

Սէֆիզ Մայեէօնիւն եանընա եագլաչտըգտան սօնրա, ալչագ պիր սէտա իլէ.

— Հէմշիրէճիյիմ... պիզէ լազըմ օլան չէյլէրի պուլ-տուսմ... սէֆալէթի հալիմիզէ խիթամ վէրէճէք օլան չէյ-լէր պու սէրէտ իչինտէ տիր. – տէտի վէ պատէհու տէօ-չէմէ իւզէրինէ սըրալամըշ օլտըղը էշեայը կէօսթէլէրէք, իլավէթէն.

— Մ'իւտտէթի էօմրիւմտէ իլք տէֆա օլարագ խըր-սըզլըգ իթտիմ... պու քէյֆիյէթ ֆէվգ էլ ատէ մահ-ճուպիյէթ վէ տէհչէթիմէ մուճիպ օլտու...։ Ֆիլ հա-գըգա պէն նէ՛ խըրսըզ օլմագ վէ նէ՛ տէ տիկէր պիր քէօ-թիւլիւք եաբմագ իգթիտարընը հաիզ տէյիլ իմ. – տէտի։

Պիր միւտտէթ սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա, Մայեէօ եիւրէք բարալայաճագ պիր սէտա իլէ.

Digitized by Google

— Մէֆի՛զ... սեվկելիմ Մէֆի՛զ... պէհեմէհալ եօղ. մէ՞ք մի իսթե յօրսըն. — տէտի։

Մէֆիզ. — (Մէթին պիր սէտա իլէ.) Ֆունտան սօնրա թէքէատխա իսեպիլի՞ր միյիմ, էմմիրէճիյիմ. էկէր իսա թէքաէն, հիսապըմա պիր տէֆա ատհա պագալըմ. մահ. ճռապկէթիվ վէ ժագըն հիյնի վէֆաթընատա պանա գարա չը կէօմէրտիյի նէֆրէթի վէ հագարէթի ունուտաճագ զա. սամ տախի, եաշամագ իչուն պանա իքի վասըթա գալըր, սաքլի՛լ մի. պէրինճիսի՝ երինէ նամուս տափրէսինէ կիրիպ չալըշմագ տըր. հալ պու՛ քի, պու պապտէքի հիւանդ. լըգա վէ դայրէթիսիլէ պէրապեր, պիր գաչ կիւնաէն պէ. րու օլտըգը կիպի, չօգ տէֆալար իչլէյճէք իչ պուլուն. միյաճագ տըր. իչ պուլունաճագ օլսա տախի, հաֆթա. ատա տէօրթ պէչ ֆրանք իլէ եաշամագլըղըմ լազըմ կէլէ. ճէք տիր. եանի զարուրէթ վէ սէֆալէթ չէքէրէք եավաչ եավաչ էօլէճէյիմ... պինաէն ալէյհ, պէօյլէ եավաչ եավաչ էօլմէքտաէն իսէ պիրտէն պիրէ էօլմէյի տահա զի. յատաէ թէքճիհ իտերիմ։ Իքինճիսի՝ էվվէլճէ պիր տէֆա թէճրիպէ իթմիչ օլտըղըմ մէքրուհ սէնատթը տէվամ իթմէք տիր... հալ պու՛ քի պունը տա եաբանագ իսթէմէմ, պիրտա չիմտի տրթըզգ իգթիսարըմըն իսարիճինտէ տիր։ Նէհայէթ, հէմշիրէճիյիմ, տէհչէթլի պիր սէֆալէթ, նապ. մաւսալըղըգ վէ եավսա էօլիւմ ատասընտա ինթիհապ իտ. տէճէ՛յիմ չէյ չիւպհե գալտրըսալի՞ր մի... ճէվապ վէր։

Ֆագամ Մայհէօնիւն ճէվապ վէրմէսինէ մէ յտանի պըրտվայտագ, թիթրէք վէ գըտա պիր ուէտա իլէ սէօ. զինիւ չու եօլտա տէվամ իչլէտի.

— Ֆագամ պու՛ պապտէ միւճատհլէյ կիրիչմէք նէռ յէ՞ եաղար... պէն գադարը գամիսի վէրմիչիմ տիր..., հայտարըմա հէր հալտէ խիթամ վէրճէ՛յիմ, տիւնեատտա ճիչ պիր չէյ պու՛ գադարըմա մանի օլամագ. պէն... սէվկիլի հէմշիրէճիյիմ, սէն պէնտէն թալէպ իթմեյինի չէ.

յի էլտե էթոտին . . . Եանի քոլէրա պու պապաե խոթի-
յար իտեճէյիվիզ զահմէթտէն պիզի գուրթարըր իւմի-
տիյէ , պիր գաչ կիւն պու գարարըմը թէէխիր էթոիր-
տին . . . պէն տէ խոթըրըն գըրըլմասըն տէյու պու
թէքզիֆինէ մուվաֆագաթ կէօսթէրտիմ. քոլէրա կէլտի ,
պու խանէտե իդամէթ իտէնլէրին քաֆիֆէսինի էօլտու-
րույոր վէ պիզէ տօգուձմայօր . . . : Կէօրիւյօրսըն ա՛ ,
քէնաի իշինի քէնոտի էլիյլէ կէօրմէք տահա խայըրլը տըր .
պունտան պաշգա , սէն տէ պէնիմ կիպի հայաթընա խի-
թամ վէրմէք արզուսընտա սըն , տէյի՛լմի , սէվկիլի հէմ
չիրէճիյիմ :

Մայհէօ . – (Մէյուսանէ պիր թավր իլէ .) Տօղրու
տըր . . . ֆագաթ ինսան պէօյլէ պիր չէյի Եալընըզճա իճրա
իտէլտէ , Եալընըզ քէնտի նէֆսինտէն մէտուլ օլուր . պա-
նա էօյլէ կէլիյօր քի սէնինլէ պէրապէր էօլէճէք օլուրսամ ,
սէնին էօլիւմիւնէ չէրիքի թէօհմէթ օլմըշ օլաճաղըմ :

Մէֆիզ . – (Ո տէհշէթլի տագըդատա պիլէ աճը վէ
մէյուսանէ պիր իսթիհզա կէօսթէրէրէք .) Տէմէք քի սէն
քէնտի թարաֆընտան վէ պէն տէ քէնտի թարաֆըմտան
հայաթըմըզդա խոթամ վէրէլիմ , էօյլէ մի . . . տօղրուսը
պու բէք թօհաֆ պիր չէյ օլուր :

Մայհէօ . – (Տէհշէթլէ .) Օ՛հ , խայր , խայր . . .
պէն Եալընըզ էօլմէք իսթէմէմ :

Մէֆիզ . – (Հէյէճանլը պիր սէտա իլէ .) Կէօրիւյօր-
սըն ա՛ , սէվկիլի հէմիրէճիյիմ . . . պիրի պիրիմիզտէն այ-
րըլմամաղա հագգըմըզ վար տըր . . . ֆագաթ սէնին տա-
խի պէնիմ կիպի էօլմէք իսթէմիյինի տուշունտուճէ ,
եհսրեյիմ բարչա բարչա օլուրսուր :

Մայհէօ . – (Փէտէրնաք պիր թէպէսիւմլէ .) Խօտ-
պո՛ն , հայաթը սէվմէք իչուն պէնիմ սէնտէն զիյատէ նէ՞
մէճպուրիյէթիմ վար տըր . պէն էօլէճէք օլուրսամ , հան՛-
կը Եէր պօշ գալաճադ տըր :

Digitized by Google

Սէֆիզ. – Լաքին, սէվկիւլի հէմշիրէճիյիմ, սէն պէտ. պախթ պիր մաղտուր սըն . . . բարաղլար ադիղէ գատըն. լարտան պահա իտէրլէր, սէն ծնլարտան աշաղա՞ մը գա. լըրսըն . . . : Ոէն միւտաէթի էօմրիւնիւ չալըշղանլըգ վէ ըղտըրտակ իչինտէ պուլունանլար հագգընտա ֆէտաքեար. լըգ իլէ կէչիրմիշ օլտըղըն հալտէ, պէն իշսիղլիք, գայտ. սըզլըգ վէ կիւնահքեարլըգ իլէ կէչիրտիմ. . . հալ պու քի սէն տէ պէնիմ կիպի էօլմէք իսթէյօրսըն . . . : Սանա նէ՞ սէօյլէյիմ իսթէրսին . . . սէն եէր եիւզիւնտէ պիր մէլէք տէրէճէսինտէ իքէն, պէնիմ կիպի նամուսընը ղայպ իթ. միչ օլան պիր գատըն միսիլլու մէյտանէ պիր սուրէթ. տէ էօլէճէքսին :

Մայէօ. – (Ցիւչիւնէրէք.) Պու ղարիպ չէյ տիր, իքիմիղտէ այնը նօգթատան հարէքէթ իթտիք վէ պիրի պիրինէ մուղայիր եօլլար եիւրիւտիւք . . . հալ պու քի իքիմիղտէ այնը մագսատա վասըլ օլտըգ, եանի եաչա մագտան օսանտըգ . . . : Ոէն տահա պիր գաչ կիւն էվ. վէլ կիւղէլ, ճէսուր վէ զէվգ ու մէսէրրէֆլէ բիւր պիր գըզ օլտըղըն հալտէ չու սըրատա հայաթտան նէֆրէթ իթտիրին կիպի, պէն տէ հագիր վէ զայրֆ պիր մախլուգ օլտըղըմ հալտէ հայաթը սըգընթըլը կէօրիյօրըմ. . . լա. քին հէր նէ տախի օլսա, պէն քէնտի վազիֆէմի սօնուննա գատար իյֆա էյլէտիմ. Ոակրիօքլըն արթըգ պանա իհթի. յաճը եօգ տըր . . . չիմտի էվլէնմիշ տիր . . . սէվիյօր, սէվիլիյօր . . . սաաատէթի հալի մուհագգագ տըր . . . մատմուազէլ տը Գարտօվիլին տախի արզու իտէճէք հէչ պիր չէյի եօգ տըր. քէնտիսի տիլպէր, զէնկին վէ մէսուտ տըր. պէնիմ կիպի պիչարէ պիր գըզ քէնտիսի հագգընտա նէ՞ եարաապիլիրսէ, պէն տէ օնու եարատըմ: Պանա խայրխահլըգ կէօսթէրէնլէրին քեաֆֆէսի տէ մէսուտ տըր. լար. արթըգ կիտիպ բահաթ իթիւէքտէն պաշգա պիր եարաճաղըմ գալմամըշ տըր . . . արթըգ պիւս պիւթիւն

Digitized by Google

եօրուլմըշ վէ գուվվէթտէն տիւշմիւշիւմ տիւր։

Սէֆիզ. – (Մխէսսիր պիր հէյէճան իլէ.) Պիչարէ հէմշիրէճիյիմ, սէնին պանա խապէր վէրմէքսիզին վէ օ ալիճէնապ մատմուազէլին խանէսինէ պիր տահա այագ պաամամագ իչուն վէրմիշ օլտուղուն գարարըն տա պօզարագ, հագգըմտա անըն նազարը չէֆգաթ ու մէրհամէթինի ճէլպ իթմէք իւզրէ, եօրղունլուգ վէ աճլըգտան ատէթա էօլիւմ հալինտէ օլտուղուն հալտէ անըն խանէսինէ գատար կիթ. մէյի կէօզէ ալտըրտըղընը տիւշիւնիւյօրմ... էվվէ՛թ, մէրգումէնին խանէսինէ կիթտիկին զէման, էօլիւմ հալինտէ իտին... զիրա Շանզ-էլիզէտէ թապ ու թագաթըն քէսիլէրէք տիւշիւպ պայըլտըն։

Մայհէօ. – Նիհայէթ մատմուազէլ տը Գարտօվիլին գօնագընա վասըլ օլտուղում զէման, քէնտիսի օթատա տէյիլ իտի... օ՛հ, պու բէք պէօյիւք պիր պէտպախթլըգ ըտը. զիրա իրթէսի կիւնիւ պու սօնընճը իւմիտիմիզինտէ պօշա չըգտըղընը կէօրէրէք. վէ սէնտէն զիյատէ պէնի տիւշիւնէրէք վէ հէր տիւրլիւ ֆէտաքեարլըղը կէօզէ ալտըրըպ էքմէք թէտարիք իթմէք իսթէյէրէք...։

Մայհէօ սէօզիւնիւ սիթթիրէմէտի, վէ թիթրէյէրէք եիւզիւնիւ էլլէրի էչինտէ սագլատը։

Սէֆիզ. – (Թիթրէրէք վէ քէսիք պիր սէտա իլէ.) Օ՛հ, էվվէ՛թ, քէնտիմի սաթմազա մէճպուր օլտուում, իչթէ պիր չօգ պէտպախթլար տախի իչ պուլամատըգլարը վէ եախօտ իւճրէթի եէվմիյէլէրի քիֆայէթ իթմէտիյի զէման քէնտիլէրինի պէօյլէճէ սաթարլար... չու գատար քի պէն սախր պիր չօգլարը կիպի մահճուպիյէթլէ եաշայաճագ եէրտէ, էօլէճէյիմ...։

Մայհէօ. – Ա՛հ, պիչարէ Սէֆիզ, էկէր պէն օ կիւնիւ մատմուազէլ տը Գարտօվիլի կէօրէպիլմիշ օլսայըթըմ վէ եախօտ գաբուճընըն օտասընտա եազմըշ օլտուղում մէքթուպա ճէվապ վէրմիշ օլսայըտը, գալպ սահիպի օլտուղըն

իչուն էօլիւմիւնէ սէպէպ օլաճագ օլան պու տէհլիթլի մահճուպիյէթէ սալա տիւչար օլմայաճագտըն. խոանէսին-սէն պիրտէն պիրէ ֆիրար իթտիյմտէն տօլայը բէք զի-յատէ ինճինմիշ օլտըղընը սիքիւթիւնտէն անլայօրըմ... հարէքէթի վագըամը ալչագճա պիր նանքէօրլիւյէ համը իթմիշ օլմալը տըր... էվվէ՛թ... պանա ճէվապ վէր-մէք խոթէմէմէսինէ նազարէն բէք զիյատէ ճէրիհատար օլ-մուշ օլմալը տըր... պու պապտէ հագգը տա վար տըր. պինանէն ալէյհ՝ իքինճի տէֆա օլարագ քէնտիսինէ մէք-թուպ եազմադա ճէսարէթ իտէմէտիմ... չունքի պու հա-րէքէթիմին ֆահիտէսիզ օլաճաղընտան էմին իմ...: Փէն-տիսի նէ՛ գատար քէրէմքեար վէ հագգանիյէթքէրվէր խսէ, պու միսիլու իշլէրտէ օ՛ գատար տա մէրհամէթսիզ տիր... պունտան պաշգա, վագթ տա կէչմիշ խոի... սէն հայաթընա խոթամ վէրմէյէ գարար վէրմիշ իտին:

Մէֆիզ. – Էվվէ՛թ, հէմտէ գաթիյէն գարար վէրմիշ իտիմ... զիրա նամուսսըզլըղըմ իչիմի եէյիպ պիթիրիյօր ըտը... ծագ պէնտէն նէֆրէթ իտէրէք, գօլլարըմընե իչինտէ էօլմուշ իտի... ֆագաթ պէն քէնտիսինի սէվմէք իտիմ... էվվէ՛թ, պէն քէնտիսինի քնանընն միւտտէթի էօմրիւնտէ պիր տէֆա թէսաատիւֆ իթտիյի մուհապպէթլէ սէվմէր իտիմ...:

Մայեէօ. (Միւթէֆէքքիրանէ.) Էօյլէ խսէ պախթը-մըզ նէյի իճապ իտիյօրսա օ օլսուն:

Մէֆիզ. – (Պիր տագըգտաճըգ սիւքիւթտէն սօնրա.) Լաքին, հէմշիրէճիյիմ, մատմուազէլ տը Թարտօֆիլէն խա-նէսինտէն ֆիրարընընն սէպէպինի պանա սէօյլէմէմիշ սին:

Մայեէօ. – (Կէօզլէրինի էյէրէք.) Էվվէ՛թ, եաըընըզ պու էօրտըը պէրապէր մէզարա կէօթիւրէճէյիմ, սէվգի-լի հէմշիրէճիյիմ:

Պիչարէ գըզճըղազ՝ հայաթընըն սօնընճը կիւնլէրինի զէհիրլէմիշ օլան գօրգուտան, եանի Ակրիքոլ հագգըն-

Digitized by Google

տաքի ուղուրթը վէ կիւլիւնճ մուհասպէթինտէն տէմիր-
ճի խասէրտար օլմըշ օլտըղընտան, անընշա եւուզ Ֆիւզէ
կէլմէք գօրգունընտան չօդ կէչմէքտիղին գուրթուլմաղը-
նը քէմալը մէսէրրիֆէ տիւշիւնմէքտէ խոր. Ֆիրա պու-
պիչարէնին նէֆսինէ սուի գաստ իթմէսինին էսպապընա-
տան պիրի տէ պու աչգ ու մուհասպէթի քէ յէնիկիմի ի-
տի :

Բուղնաժէ տէֆթէրինին նասէխտտ օլմասընտան ագէ-
րա, Ակրիքոլը օ ևիւրէք բարաթլարընը սահիպլէրինէ հաս-
վի օլտըղը կիւրը տուլմաղ օլտըղընը ղանն իթմէկտէ խո-
սո, հէր նէ գաստար քէնտիսի Ակրիքոլը ալդըձնասար մա-
պիսթէը վէ ճի գալտի հագդընտա պէրթձճ չիւպհ իթ-
մէմէկտէ խոր խոչ տէ, պու նէճիպտանի վէ խաղիտանի մա-
հապպէթինտէն օ տէրէճճ մահճուպ օլմագտա խոր քի
Ոէֆիղ իւչ քէնտիսինին տիւշար օլտըղը հայդը ատֆաղէթի
իչթիմալտէ պիլճ, Ակրիքոլտան խմուսա վէ ճյանէ թալէտ
իթմէկ իւզրէ անդն եուանընտա կիթմէճ յէ հիչ պիր գոռվմէճ
պէշէրիյէ քէնտիսինի իճտոր խոչմէղ խոր :

Տիւշար օլտըղընը պէտապահթըղ հէր տիւրլիւ հու-
տուտը կէչտիյի պէման էն մէթին թապիսի ատֆաղընդն
տաճի չօդ ատֆա թաւթըղտըղընը պիր նէվ ճինճէմ իւչ
Մայհէօնիւն ֆիքրի գտրըշմըշ օլմասայընտը, հար ու վար-
յէթինի պաչգա պիր տուրքէտտ թէչկազդը խոչճէ յէ չիւպ-
հէսիղ խոր. լագրին ատֆապէթ, ատիլդ, Ոէֆիթին հայա-
թընտա խիթաս վէրմէք հագդընտաքի էֆքեարընդն հատը
իթտիյի թէչխիրտը, ևիւտտէթի մէտտաէտտէն պէ-
րա քէտտը վէ ըղտրրտագ իչինտէ կէչմիչ օլան պիր հայա-
տան արթըգ օսանմըշ օլմասը՝ Մայհէօնիւն ֆիւլահաղա-
թընտա ատն տտրտագէյի տէ էնտիրտի. պիչարէ գէղճղտագ
հէմչիրէպինին գտրտընտա գտրշը պիր ֆիւտտէթի ատղրագ
տրգտտան սօնդտա, նիհայէթի ատաղդտագ վէ մէ յուտ գղտրտագ
վէ ատֆագէթի հարինին խիթաս պուդտատաղընդ կէօրէկէ

Digitized by Google

Մէֆիզին գարարընա իշխիրաք իմ մէք ազմինէ տիւշտիւ ։

Մէֆիզ Մայեէօնիւն պէօյլէ ուզուն միւտաէթ սիւքիւթ իմ մէնտէն միւթէաճճիպ օլարագ ·

— Նէ՞ տիւշինիւյօրսըն , հէմշիրէճիյիմ . — տէ յու ֆօրտու ։

Մայեէօ . — (Թիթրէյէրէք .) Մատմուազէլ ամ Գարտուվիլին խանէսինտէն պիրտէն պիրէ ֆիրար իտէրէք անըն էօնիւնտէ պիր նանքէօր ատտ իտիլմէքլիյիմի միւսթէյղիմ օլան սէպէպի տիւշինիւյօրում ։ Ալլահ վէրէ տէ անըն խանէսինտէն պէնի տըշարը պըրագան թալիի մէնհուսա պիզտէն պաշգալարը տա գուրպան կիմ մէմիշ օլսա . . . Ալլահ վէրէ տէ էլինի ֆագըր պիր իշճի գըզա ուզատըզ քէնտիսինի « հէմշիրէմ . . . » տէ յու թէսմիյէ իմ միշ օլան պու ալճաճնագ մատմուազէլ հագգընտագի ճիւզի վէ էհէմմիյէթսիզ ֆէտագէարլըզըմ իւզէրինտէն ասլա էքսիք օլմասա . . . (Խալիանէ վէ նիյազքէարանէ պիր թավը իլէ էլլէրինի պիրի պիրինէ դավուշտըրարագ .) Ալլահ վէրէ քէնտիսի մէսուտ , իլէլ էպէտ մէսուտ օլսա . . . ։

Մէֆիզ . — Պէօյլէ պիր սըրատա պու կիպի թէմմէննիյէթ ֆէնա տէյիլ , հէմշիրէճիյիմ ։

Մայեէօ . — Օհ , ֆէվգ էլ ատէ պիր ֆիքրէ , ալիճէնագ պիր դալագ վէ պուլունմազ պիր կիւզէլլիյէ մայիլ օլան օ գըզը պէն տինտարանէ պիր իհթիրամլա սէվիզ հայրան օլուր ըտըմ . զիրա ճէնապը Հագգըն ասարը գուտրէթ վէ ազամէթի անտէն տահա չայանը հայրէթ վէ տահա սաֆի պիր մախլուգատա ասլա կէօրիւլմէմիշ տիր . . . պէնիմ ասընճաը միւլահազամէթսիզանը պիրի տէ պարը օնա մունհասըր օլսուն ։

Մէֆիզ . — Էվվէ՛թ , օ ալիճէնագ մատմուազէլի սօնընճա գատար սէվմիշ վէ հիւրմէթ իմիշ օլաճագսըն . . . ։

Մայեէօ . — (Պիր տագըգաճըգ սիւքիւթ տէն սօնրա .) Օնընա՞ գատար մը . . . տօղրու տըր . . . Հագգըն վար . . .

Digitized by Google

սօնը կէլվիշ տեր . . . պիր ազ սօնրա հէր չէյ խիթամ պուլաճագ տըր . . . կէօրիւյօրսըն ա , սահիբ պիր չօգլարը-նը իւրքիւտէն պիր չէյտէն նա՛սըլ սիւքիւնէթլէ պահա իւ-տիյօրըզ :

Մէֆիզ . -Լվվէ՛թ , սիւքիւնէթլէ պահ՚ս իտիյօրըզ , չուն-քի եաբաճաղըմըզ չէյի գաթիյէն գարարըլաշտըրմըշըզ տըր :

Մայեէօ . - (եէնիտէն հէմշիրէսինէ թէճէսիւքեա-րանէ պիր նիկեահ աթֆ իտերէք .) կէրչէ՛ք մի , գաթի-յէն գարարըլաշտըրմըշ՚ մըսըն , Մէֆի՛զ :

Մէֆիզ . - Օ՛հ , էվվէթ . . . Ալլահ վէրե տէ սէն տէ պէնիմ կիպի գարար վէրմիշ օլսայըտըն :

Մայեէօ . - Միսաթէրիհ օլ . . . պու գարարը կիւնտէն կիւնէ թէէխիր իտիշիմ սանա տիւշիւնմէյէ մէյտան վէր-մէք արզուսընտան նէշէթ իթմէքտէ իտի . . . պիրա պէնիմ իշուն . . . :

Մայեէօ սէօզիւնիւ իքմալ իտէմէտի . ֆագաթ մէյսու-սանէ պիր սուրէթտէ պիր պաշ իշարէթի եաբտը :

Մէֆիզ . - Հայտի՛ . . . հէմշիրէճիյիմ . . . պիրի պիրիմի-զի պուս իտէյիմ տէ ճէսարէթ ալալըմ . - տէտի :

Մայեէօ այաղա գալգարագ հէմշիրէսինին գօլլարը արապընա տէթըլտը . . . հէր իքիսի տէ ուզուն վիւտէթ պիրի պիրինէ սարըլմըշ գալտըլար . . . : Օտա տէրուննին-տէ տէրին վէ հիւզնէնկիզ պիր սիւքիւթ հիւքմֆէրմա օլ-տու քի , արա սըրա իքի հէմշիրէնին ընդըրդըգլարը իլէ մունգաթի օլմագտա իտի . գիրա պուննըտր անճագ օ սըրտա-տա աղլամադա պաշլամըշլար ըտը :

Նիհայէթ Մէֆիզ սիւքիւթիւ իխլալ իտէրէք , տէ-տի քի .

— Օ՛հ , եա՛ Բաապալ . . . պիրի պիրիմիզի պու գա-տար սեվիպ տէ իլէլ էպէտ պիր իպիրիմիզտէն այրըլմա՛գ , բէք տէհշէթլի չէյ տիր . . . :

Digitized by Google

Մայրէօ. – (Սօլմուշ վէճ եաշարմըշ օլան չէհրէմէթ ի-լտահի պիր իւմիտլէ բարլայարագ.) Պիրի պիրիմիզտէն այ-րըլմա՞զ մը . . . օ՜հ, խա՛յր, խա՛յր, պիրի պիրիմիզտէն էպէտա այրըլմայաճաղըզ։ Պանա սիւքիւնէթ վէ եամնկէթ վէրմէն չէ՛յ՝ պիզիմ իչուն տահա էյի պիր հայաթ մէվճուտ օլան ալչակ պալէկայա տօղրու եիւրէյիմճէ հապիզի պիր մէյէլան պուլունմասը տըր։ Ճէնապը Հագգ ազիմ, մէր-հաամկէթլի վէ քէրէմքեաբ օլտըղը ճիհէթլէ, մախլուգաթը-նըն վկել եպէտ աէֆիլ օլմասընը միւրաատ պույուրմասըդ տըր. ֆագաթ պիր թագըմ խօտբէրճաթ ատէմլէր անըն վճոճոստ Կէմիկտիյի չէյի հալը թահլիխինտէն չըգարա-րագ, պիրատէրլէրինի սէֆալէթէ վէ մէ յուսկյէթէ տիւչար խոտկըչը . . . Ֆէօֆիլէրի աճը յալըմ . . . ալէմի պալէա-յա կիտէճիմ, հէմշիրէճկյիմ . . . ինսան օրատա հիչ պիր չէյ տէյիլ տիր . . . օրատա Ճէնապը Հագգ հիւքմ իտէր-ալէմի պալէայա կիտէլիմ, հէմշիրէճէյիմ, ինսան օրատա վճոտա գալուր . . . չարուգ կիտէլիմ . . . զիրա վագթի կէճ տիր։

– Պա՛, սէօզիւ սէօյլէյէրէք Մայրէօ՝ բէնճէրէ ճամլա-րընը գըզդըրա պագսմըշ օլան ղուրսալըն գըրմըզըդ այ՛ըն-լըգընը վկէօմէկտտի։

Սէֆիզ, գարիպգէն խէլաս վէ սէլամէթ պուլմագ փա-միճէ չէհրեմի թէպտիլի սուրէթը իմմիշ վէ զուրսուպ ի-տէն վկինէչէն զըյահ լաթիֆի իլէ խաֆիֆճէ գըզդարմըշ օ-լան հէմշիրէսինկն շուռ չէվգի տինստարանէսինէ հայրան օ-լարագ. անըն իլգի էլլէրինի թուրթուը վէ ֆեվգ ելատէ չէֆգաթլա եիւգիւնէ պագալարագ.

— Օ՜հ, հէմշիրէճկյիմ, նէ կիւզէլ կէօրիւնիյօրսուն. – տէտի։

Մայրէօ. – (Մահղունիյէթլէ կիւլիւմսէյէրէք.) կիւ-զէլիմ ազաճըգ կէճ կէլիյօր զանն խոէրիմ։

Սէֆիզ. – Խա՛յր, հէմշիրէճկյիմ, օ՛ գատար վճուտա

կէօրիւնիւյօրսըն քի, սէնին հագգընտաքի սօնրնճը չիւպհէլէրիմ տախի պիւս պիւթիւն պէրմայաճֆ օլտու։

Մայեէօ. – (Թօբրագ մանղալը կէօսթէրէրէք.) Էօյլէ իսէ աճէլէ իտէլիմ։

Մէֆիզ. – Միւսթէրիհ օ՛լ, հէմշիրէճիյիմ, պու իշ ուղուն սիւրմէ յէճէք տիր։

Պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սօնրա, Մէֆիզ օտանըն պիր քէօշէսինէ գօյմըշ օլտրդը քէօմիւր իլէ տօլու մանղալը ալտը վէ օրթա եէրէ կէթիրտի։

Մայեէօ հէմշիրէսինին եանընա եագլաշարագ.

— Պունը նա՞սըլ թէրթիպ իթտիքլէրինի պիլի՞րմիսին. – տէյտու սօրտու։

Մէֆիզ. – Մ՛հ . . . պունտան տահա սատէ պիր շէյ օլապիլի՞ր մի . . . գաբուլը, բէնճէրէյի գաբարլար վէ քէօմիւրիւ եագարլար . . . ։

Մայեէօ. – Էվվէ՛թ, ֆագաթ հավանըն իչէրի կիրմէսինի մէն՝ իթմէք իւզրէ պիւթիւն տէլիքլէրի տախի գաբամագ լազըմ կէլէճէյինի իչիթմիյիմ տիր զանն իտիյօրըմ։

Մէֆիզ. – Հագգըն վար, սէվկիլի հէմշիրէճիյիմ, գաբուսմըզ պիր էյիճէ գաբանմազ։

Մայեէօ. – Թավան եարըգլարընը կէ՞օրմէ յօրմըսըն։

Մէֆիզ. – Նա՞սըլ եաբալըմ, հէմշիրէճիյիմ։

Մայեէօ. – Պիր չարէսինի պուլուրըզ, տէօշէյիմիզին սամանլարընը պիր էյիճէ պիւքէրէք եարըգլարը գաբայապիլիրիզ։

Մէֆիզ. – Էվվէ՛թ, էյի օլուր, պիր մըգտարընը աթէշի թուԹըշտըրմագ իչուն սագլարըզ վէ պագըսըյըս տա թավանըն եարըգլարը իչուն թագալալ վէ գաբու իլէ բէնճէրէ իչուն տախի եասթըգլար եագարըզ։

Պատէհու պէօյլէ տէհլէթլի զէմանլարտա սըգ սըգ կէօրիւլէն պիր թավըը խոթիհզաքեարանէ իլէ կիւլիւմանէյէրէք.

Digitized by Google

— Պագասան ա՛, հէմշիրէճիյիմ . . . հավայը մէն իթ-մէք իչուն գաբուլարը, բէնճէրէլէլի թըգամագ հա՛ . . . նէ՛ սէֆահէթ . . . զէնկին գատընլար կիպի նազիք օլու-յօրըզ. – տէտի։

Մայհէօ տախի հէմշիրէսի կիպի լաթիֆէ իթմէյէ չա-լըշարագ .

— Էվվէ՛թ, չու սըրատտա ազաճըգ րահաթըմըզա պագասպիլիրիզ. – տէտի։

Պատէհու պու իքի հէմշիրէլէր՝ գաբու վէ տէօշէմէ թախթալարը արասընտաքի տէլիքլէրէ թըգամագ իւղրէ լինանըլմագ պիր ֆիւթուրսըզլըգա քիւչիւք սաման եաս-թըգլար եաբմաղա պաշլատըլար. օնտան սօնրա տա թա-վան եարըգլարընը գաբամագ իւղրէ իրի թաբալար եաբ-տըլար։ Պու ուղուրսըզ մէշղուլիյէէթ տէվամ իթախիլ միւտաէթճէ, պու իքի պէտպախթըն սիւքիւթ վէ թէալի-միյէթինի հիչ պիր շէյ իխլալ իթմէտի։

20

ԹԷԼԷՖԻ ՆԷՖՍ

Սէֆիզ վէ Մայհէօ էօլիւմ թէտարիքեաթընը քէմա-լը սիւքիւնէթլէ տէվամ իթմէքտէ իտիլէր։

Էյվա՛հ, պու իքի հէմշիրէ կիպի քիմ պիլիր տահա նէ՛ գատար պիչարէ գըզճըղազլար մէյտանիյէթէ, նամուս-սըզլըգա վէ եախօտ սէֆալէթէ գարշը պու եօլտա թէլէ-ֆի նէֆս իթմէյէ մէճպուր օլմուշլար տըր։

Պու հալին վուգուի զարուրի տիր . . . պինլէրճէ ա-

տէմլէր քէնտիլէրինէ վէրիլէն ճիւղի իւճրէթլէ ֆոթոկրաֆ նալայոյայոթ, աթիտէքի իչ ըղտըրըպ, մահճուպիլէթ վէ քէտէր կիրտապլարընտան պիրիսինի ինթիհապ իթմէյէ մէճպուր օլտըգճա, պու մէյտանէ էօլիմլէրին մէսուլիյէթի ճէմիյէթի պէչէրիյէյէ այիտ գալաճագ տըր. մէզքիւր իչ կիրտապլար իսէ չունլար տըր.

1.0 Գուվվէթտէն տիւչիւրիճիւ պիր չալըշմանլըգ վէ տէհլիլլի մահրումիյէթլէր իլէ էօմր կէչիրմէք. պու հալ վագթընտան էվվէլ էօլիմիւ միսթէլիմ օլուր։

2.0 Ֆահիշէլիք իթմէք. պու տա քէզալիք ինսանըն մէվթինի մուճիպ օլուր. ֆագաթ աղըր աղըր վէ միւտհիշ խասթալըգլարլա էօլտիւրիւր։

3.0 Հայաթընա խիթամ վէրմէք. պու տա ինսանը տէրհալ մահվ իտէր։

Սէֆիզ իլէ Մայեէօ՝ գատընլարտան իպարէթի օլան իչճի սընըֆընըն իքի գըսմընա պիրէր միսալը միւճէսսէմ առտ օլունապիլիրլէր։

Պունլարտան պիր գըսմը Մայեէօ կիպի ագըլլը, չալըշգան վէ նամուսլը օլուպ, չունըն պունըն իղֆալաթընա, գուվվէթլէրինին ֆէվգինտէ օլան պիր իչին եօրղունլըգլարընա վէ տէհլիլի պիր սէֆալէթէ գարշը քէմալը սէպաթ վէ մէթանէթլէ կէօյիւս վէրիպ ուղրաչըրլար։ Պու ճէսուր մախլուգլար հէման տաիմա ագլըգտան վէ սօղուգտան մուզտարըպ վէ րահաթտան, հավատան վէ կիւնէչտէն մահրում օլտըգլարը ճիհէթլէ հէր նէ գատար զայըֆ, ածղուն վէ խասթէմիզագ իսէլէր տէ, կիտէպիլէճէքլէրի նօգթայա գատար հագիրանէ, հալիմնէ վէ սաապըքտարանէ պիր սուրէթտէ կիտէրլէր։ Էվվէլ, սօն նօգթայա գատար ճէսուրանէ պիր սուրէթտէ կիտէրլէր... հատտէն աչըրը չալըշմա իլէ զայըֆլանարագ վէ թէլէֆիֆ նէֆսի մուճիպ օլան պիր ֆագըրլըգլա թիւքէնէրէկ գուվվէթտէն պիւս պիւթիւն տիւչիւնճէյէ գատար եիւրիւր-

Digitized by Google

լէր . . . օ զէման միւտհիշ խասթալըգլարա տիւչար օլա-
րագ էքսէրիսի խասթէխանէլէրէ կիտիպ էօլիւրլէր վէ
պատէլ վէֆաթ տախի թէշրիհխանէլէրի պէսլէրլէր . . .
հայաթտա իքէն տէ , պատէլ վէֆաթ տա տիրիլէրին իս-
թիֆատէսինի մուճիպ օլուրլար . . . պիչարէ՛ գատընլար ...
ազի՛զ չէհիտլէր :

Տիկէր թագըմը իսէ էվվէլքիլէր գատար սապըրը օլ-
մատըգլարընտան , ազաճըգ քէօմիւր եագարլար , վէ
Մայեէօնիւն տէտիյի կիպի մէսէրրէֆտէն , խաթըրէտէն ,
իւմիտտէն խալի օլան պու զալըմ էօմիւրտէն արթըգ օ-
սանմըշ օլտըգլարընտան , քէնտիլէրինի նիհայէթ թէլէֆի
նէֆսէ սէվգ իտէն պէօյլէ պիր տիւնեայա լանէթ օգուտմայը
պիլէ տիւչիւնմէքտիզին միւէպպէտէն ույուրլար . . . : Էվ-
վէթ , պունլարըն թէլէֆի նէֆստէն պաշգա պիր չարէի
սէլամէթլէրի եօգ տըր . . . զիրա սըհհէթէ մաղարրաթը
հասէպիյլէ իշճի գատընլարընը՝ էքսէրիսինի էօլտիւրէն
սէնաաթլարը հիսապա գաթմայարագ , սէֆալէթ վէ զա-
րուրէթ տախի նէֆէս քէսիլմէսի կիպի վագթը մուայեէն-
տէ ինսանը էօլտիւրիւր :

Տիկէր պիր գըսմը իսէ՝ Ամէրիզ կիպի աթէչմէշրէպ վէ
կիւճլիւ գուվվէթլի օլտըգլարընտան , վէ գանլարը տախմա
ճէվէլան իչինտէ պուլընտըղընտան , աճլըգլարընը պաս-
տըրմաղա պիլէ քիֆայէթ իթմէյէն պիր իւճրէթ իլէ եա-
չամաղա գաթլանամազլար : Հէլէ քիւչիւք պիր էյլէնճէ
եաբմագ վէ գատընլարըն էքսէրիսի նէզտինտէ աճլըգ
գատար մուհիմմ օլան զարիֆանէ տէյիլ ֆագաթ թէմիճ-
ճէ պիր լիպաս կիյինմէք խուսուսլարընը խաթըրտան պիլէ
կէչիրմէմէլի տիր :

Պունըն նէթիճէսի նէ՞ օլուր : Պիր աչլըգ զուհուր իտէր.
հէնուզ կէնճ օլան վէ գարանլըգ վէ թէաֆֆիւնլիւ պիր
օտատա կիւնտէ օն սէքիզ սաաթ իսկէմլէսի իւզէրինտէ
մըխլանըպ գալմալա մէճպուր պուլընան պիր գըզա չէն-

Digitized by Google

լիքլերէ , պալօլարա կիթմէք վէ սէյիր եէրլէրինաէ կէ-
զինմէք կիպի էյլէնճէլլեր թէքլիֆ իտեր . զարիֆ վէ ճէ-
տիտ լիպասլարտան սէօզ աչար . հալ պու քի իշճի գըզըն
սըրթընտաքի եըրթըգ ֆիսթան քէնտիսինի սօղուդտան
պիլէ մուհաֆազա իտէմէզ . նէֆիս եէմէքլէրտէն պահս ի-
տեր . հալ պու քի պիչարէ գըզըն ագշամնան ագշամա
եէտիյի գուրու էքմէք գարընըը պիլէ տօյուրմազ :

Օ զէման պէտպախթ գըզճըղազ ըէտտի նագտապիլ օ-
լան պու թէքլիֆլէրէ մուվաֆֆագաթ կէօսթէրիր . չօգ կէչ-
մէքսիզին աչըգը քէնտիսինտէն օսանըպ քէնտիսինի թէրք
իտեր . ֆագաթ իշսիզլիք ատէթի տամարլարընա եայըլմըշ
վէ հայաթը նագիքլէչտիքճէ , սէֆալէթ գօրգուսը տախի օ
նիսպէթտէ արմմըշ օլտըղընտան , վէ միւթէմադիյէն
չալըշսա տախի էլտէ իտէճէյի իւճրէթի ճիւզիյէ ատի մէ-
սաըրֆաթընա պիլէ քիֆայէթի իտէմէյէճէյինտէն , զաաֆ ,
գօրգու վէ գայտօսըզլըգ սահիպասըյլա , ըէզալէթի հալինին
պիր տէրէճէ տահա աշաղըսընա էնէր վէ նիհայէթի նա-
մուսըզլըգ կիրտասլընըն թա գաարընա եուվարլանըը . վէ
Սէֆիզին տէտիյի կիպի պազըլարը նամուսըզլըգ իչինտէ
եաչարլար վէ պազըլարը տա հայաթլարընա խիթամ վէ-
րիրլէր :

Սէֆիզ կիպի էօլէնլէր թայիպտէն զիյատէ թէէսսիւ-
ֆէ չայան տըրլար : Էֆրատը պէչէրտէն պիրիսի էվվէլա
չալըշգան վէ նամուսու իչէն , միւթէմադիյէն չալըշմասը
մուգապիլինտէ սըհհէթէ նաֆի պիր իպաժէթկեահ , սը-
ճագ թուէթաճագ պիր էլպիսէ , գարընըը տօյուրաճագ
գատար եէմէք , պիր գաչ կիւն իսթիրահաթ վէ թէալլիւմ
վէ թէտէրրիւա իչուն տա հէր տիւրլիւ սուհուլէթի պու-
մադ տա կիրտասը ըէզալէթէ եուվարլանըրսա , ճէմիյէթի
պէչէրիյէ անը թէքտիր վէ թայիպ իթմէք հագգընը զայպ
իթմէ՞զ մի . էվվէ՛թ , պու պիչարէլէրէ թէալլիւմ վէ թէ-
տէրրիւա իչուն հէր տիւրլիւ սուհուլէթի տէ կէօսթէրմէլի

Digitized by Google

աիր. զիրա չալըշդանըզգլարընա վէ տօղրուլըգլարընա մուգապիլ էքմէք վէրմէք նասըլ մուդթէզի իսէ, րուհը տա թէրպիյէ վէ ըսլահ իթմէք էօյլէճէ վազիֆէ տիր։

Էվվէ՛թ, խօտպին վէ գայտասըզ պիր ճէմիյէթ՝ մահզա մունթազամէն եաշամագ մատտէթէն գապիլ օլմամասընատան նէչէթ իտէն պունճա րէզալէթլէրտէն, պունճա ֆէնա իշլէրտէն մէհուլ տըր։

Էվվէ՛թ, թէքրար իտէրիզ քի, ագըլլարա տէհչէթ վէրէճէք տէրէճէտէ չօգ օլան պիչարէ գատընլար պու կիւն՝ եա՛ միւհլիք պիր սէֆալէթի, եա՛ ֆահիշէլիյի վէ եա՛ խօտ թէլէֆի նէֆսի ինթիխապ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունըյօրլար. պու մէճպուրիյէթ իսէ՝ օ պէտպախթլարա վէրիլէն իճրէթլէրին քիֆայէթսիզ վէ կիւլիւնճ օլաճագ տէրէճէտէ ազ օլմասընտան նէչէթ իտէր... զանն օլունմասըն քի պունլարըն ուսթալարը ալէլ ումում սէրթ թապիաթլը վէ հագդսըզ ատէմլէր տիր. խա՛յր. ֆագաթ անլէր տախի չիտտէթլի պիր րէգապէթին թէէսսիւրաթը տախմէսինէ ուղրատըգլարընտան վէ սէնաաթքառանէ պիր տէրէպէյիլիք ալթընտա էզիլտիքլէրինտէն, ալիւս պիւթիւն խարապ օլմամագ իւզրէ իչճիլէրին եէվմիյէսինի կիւնտէն կիւնէ ազալմամալա մէճպուր օլուրլար։

Պու գատար աճընաճագ սէֆիլլէր՝ հիչ օլմազսա պազը քէրրէ տահա էյի պիր իսթիգպալին իւմիտի իլէ միւթէսէլլի օլուրլա՞ր մը։ Էյվա՛հ, պունա հիչ քիմսէ ինանմազա ճէսարէթի իտէմէզ...։

Ֆարզ իտէլիմ քի հիտտէթտէն, ինֆիալտան վէ չիտտէթտէն արի օլուպ ֆագաթի պունճա սէֆալէթլէրի կէօրէրէք գալպի ֆէվգ էլ ատէ միւթէէսսիր օլմըշ օլան խուլուսքառ պիր ատէմ՝ չու աթիտէքի իթիրազը գանուն վազ իտէնլէրիմիզին նազարը տըգդաթընա արզ իթմին.

« Պիր թագըմ աչիքառէ վէ իթիրազ գապուլ իթմէզ վուգուաթլա միւսպէթ տիր քի, Բարիտտէ պինլէրճէ

գատընալար հաֆթաատա է՛ն զկյատէ պէՇ ֆՐՈՒՆՒ իլէ կէ-
չինմէ յէ մէճպուր օղույօրլար . . . իչխիյօր մըսընըզ. խանէ
քիրասը , յուպա պէհասը , ըսընմագ վէ պօղազ պագմագ
իչուն հաֆթաատա պէՇ ֆՐՈՒՆՒ : Պու գատընլարտան էք-
սէրիսի տուլ օղուպ քիչիք չօճուգլարը տա վար տըր .
ֆագաթ պուրատա էօյլէ պիր թագըմ ըսթըլահբէյտաղ-
լըգ իթմէ յէճէ յիմ. եալընըզ գըզլարընըզը , հէմշիրելէ-
րինիզի , գարըլարընըզը , վալիտէյներինիզի տէրեաթը
իթմէնիզի րէճա իտէճէ յիմ: Պու պինլէրճէ պիչարէլեր՝
տէհլիլի վէ ֆէսատը ախլագը մուճիպ օլան պիր հալէ
մահքիմ օլմագլա պէրապեր անլէր կիպի վալիտե , հէմ
չիրէ , էվլատ վէ զէվճէ տիրլեր : Ինսանիյէթի , տիրայէթի ,
մէնֆաաթը ումումիյէ վէ հայսիյէթի պէչերիյէ նամընա
սիզէ սօրարըմ քի , կիթ կիտե քէսպի վէխամէթի իթմէքտէ
օլան պէօյլէ պիր հալ թէճվիզ օղունապիլիր մի , միւմքի՞ն
մի տիր . պա խուսուս պէօյլէ պիր սէֆալէթտէն պունճա
ֆէննալըգլար , րէզալէթլէր թէվէլլիւտ իթտիյինի տիւչիւ-
նէճէք օղուրսանըզ, պէօյլէ պիր հալէ լէհամմիւլ իտէ-
պիլի՞ր միսինիզ : »

Պու իթիրազ իւզէրինէ գանուն վազ իտէնլէրիմիզ նէ՞
եաբաճագլար : Շիւպհէսիզ քի իգթիտարսըզլըգլարըն
տան տօլայը եիւրէքլէրի բարչալանարագ (էօյլէ ֆարզ ի-
տէլիմ) . « է՛յվա՛հ , հագըգաթէն աճընաճագ հալ , պու
միւտհիչ սէֆալէթլէր իւզէրինէ պիզ տէ աճըրըզ , լաքին
էլիմիզտէն հիչ պիր չէյ կէլմէզ » ճէվապընը վէրէճէքլէր :

ԷԼԻՄԻԶՏԷՆ ՀԻՉ ՊԻՐ ՇԷՑ ԿԷԼՄԷ՛Զ :

Պու սէօզլէրին մանէտասը սատէ , վէ նէթիճէսի պիլ
խասսա ըզտըրագ չէքէնլէր իչուն միւէլլիմ տիր . . . պուն-
լար ղայէթ քէսրէթլի օլտըգլարընտան իսթէտիքլերի սու-
րէթտէ նէթիճէլէր չըգարըպ պէքլէրլէր : Ֆագաթ պիր
կիւն կէլճէճէք քի , ճէմիյէթի պէչերիյէ չու չայանը թէէս-
սիւֆ գայտարզլըղընտան տօլայը բէչիման օլաճագ տըր . օ

Digitized by Google

զէման տիւնեանըն մէսուտլարը՝ չու սըրատա պիզի իտա-
րէ իտէն ատէմլէրտէն հիսապ իսթէյճէքլէր տիր. զիրա
պունլար պիր կէօնէ գարըչըգլըգ վուգուա կէթիրմէքսի-
զին վէ իսթիմայը չիտտէթէ լիւզում կէօրմէքսիզին ֆու-
գարանըն սաատէթինի վէ սահապը սէրվէթին տէ իսթի-
յահաթընը թէէմին իթմէյէ մուգթէտիր իտիլէր։

Թէէսսիւֆ օլունուր քի, ճէմիյէթի պէշէրիյէնին վէ
պէյքի տէ պիւթիւն ալէմին իսթիգպալինէ թէալլիւգի պու-
լունան պու մուհիմմ մէսէլէլէր պիր սուրէթլէ հալլ իտի-
լինճէյէ գատար, պիր խայլը պիչարելէր Մայեէօ վէ Մէ-
ֆիզ կիպի սէֆալէթի վէ մէյուսիյէթտէն էօլէճէքլէր տիր։

. . . . . .

Ինքի հէմշիրէլէր հավանըն տուխուլինի մէն իթմէյէ
վէ պօզուլմա խուսուսընը սիւրաթլը վէ էմնիյէթլի պիր
սուրէթտէ իճրա իյլէմէյէ մախսուս օլան թաբալարը վէ
քիւչիւք եասթըգլարը տէօչէքլէրինին սամանըյլա պիր
ինքի տագըգա զարֆընտա եաբըպ պիթիրտիլէր. պատէհու
Մայեէօ հէմշիրէսինէ խիթապէն.

— Մէն պէնտէն տահա ուզուն սըն, Մէֆի՛զ, թավան-
տաքի տէլիքլէրի սէն գաբա, բէնճէրէնին վէ գաբունըն
արալըգլարընը տա պէն թըգայըմ. — տէտի։

Մէֆիզ. — Մ իւսթէրիհ օլ, հէմշիրէճիյիմ... պէն սէն-
տէն էվվէլ իշիմի պիթիրիրիմ. — տէյու ճէվապ վէրտի։

Պատէհու ինքի հէմշիրէ՝ օ վագիթա գատար իշպու խա-
րապ օտա տէրունինէ ճէրէյանը հավայա խըտմէթի իտէն
տէլիքլէրի վէ արալըգլարը քէմալը իհթիմամլա գաբա-
մաղա պաշլատըլար։

Մէֆիզ ուզուն պօյլու օլտըղընտան թավանտաքի
տէլիքլէրի սըգը սըգըյա թըգամաղա մուվաֆֆագ օլտու։

Պու հիւնէնկիզ մէշղուլիյէթ խիթամ պուլունճա,
ինքի հէմշիրէլէր եան եանա կէլտիլէր վէ սէասիզճէ պիրի
պիրինէ պագըշտըլար։ Տէհշէթլի տագըգա թէգարրուպ

ինժեներ իսի. չէհրելէրի հէր նէ գատալ սիւքիւնէթլի իսի իսէ տէ, պէօյլէ իլի քիչի պէրտէն թէլէֆի նէֆաէ հազըրլանտըղը զէման էքսերիյա զուհուրա կէլէն զարիպ պէր հէյեճան իլէ խաֆիֆճէ գըզարմըշ ըտը։

Մայեէօ «Շիմտի չար չաբուդ աթէչի եագալըմ...» տէյէրէք, քէօմիւր իլէ տօլու օլան քիւչիւք մանղալըն էօնիւնտէ տիզ չէօքտիւ. ֆագաթ Սէֆիզ մէրգուժէյի գօլլարընտան թուխթուպ այաղա գալտըրարագ տէտի քի.

— Պըրագ տա աթէչի պէն եագայըմ... օ իչ պանա եագըշըր։

Մայեէօ. — Ֆագաթ, Սէֆիզ...։

Սէֆիզ. — Պիչարէ հէմշիրէճիյիմ, քէօմիւր գօգուսընըն սանա պաչ աղրըսը վէյտիյինի պիլիրսին։

Գրամիչա Պաքանալ պու սէօզլէրի ճիտտէն սէօյլէտտիյինտէն, անըն չու սաֆտէրունլըղը իւզէրինէ իլի հէմշիրէլէր մահզունանէ պիր սուրէթտէ կիւլիւմսէտիլէր։

Սէֆիզ. — Պէխա եօգ, պիր իշքէնճէ տահա չէքմէյէ նէ լիւզում վար. — տէտիքտէն սօնրա, հէնուզ աղաճըգ սամանը հավի օլան եամթաղը կէօսթէրէրէք.

— Մէն օրատա կիթ եամթ, հէմշիրէճիյիմ, մանղալ եանատագ օլուրսա, պէն տէ կէլիր եանընտա օթուրուրըմ. — տէտի։

Մայեէօ. — Ֆագաթ կէճիքմէ, Սէֆիզ։

Սէֆիզ. — Խայր, պէշ տագըգայա գատար օլուր պիթէր։

Սօգագ թարաֆընտագի պինա՝ պու իլի հէմշիրէնին օտասընը հավի օլան տաիրէտէն տար պիր հավլի իլէ այրըմըշ օլուպ, իշպու տաիրէտէն տէ օ գատար եիւքսէք իսի քի, կիւնէշ եիւքսէք տամլարըն արգասընտա ղայպ օլունճա, պունլարըն օտասը տա գարանլըգ իչինտէ գալըր ըտը. բէնճէրէնին ճամլարը օտա սէրուհինէ ըշըգ կիրմէսինէ մանի օլաճագ տէրէճէտտէ սարարմըշ վէ քիր պաղ-

Digitized by Google

լամբէ օլորդընտան, խարիճտէքի ըլըզ մաի վէ պէյազ տա-
մալը էսկի սաման եաթաղընդն եիւզիւնիւ խաֆիֆ պիր
սուրէթտէ թէնվիր իթմէքտէ իտի։ Մայեէօ պու եաթագ
իւզէրինտէ եըրթըզ ֆիխթանըյլա նըսֆէն ուզանմըշ եաթ-
մըշ ըտը. մէրգուման սօլ գօլունա տայանմըշ վէ չէնէսինի
էլինին իչինէ ալմըշ օլորդը հալտէ, եիւրէք բարալայա-
ճագ պիր թավը իլէ հէմչիրէսինին եիւզիւնէ պագըլօր ը-
տը։ Սէֆիզ իսէ՝ մանղալըն էօնիւնտէ տիզ չէօքմիւշ վէ
իւզէրինտէն մահմի ալէվլէր ուչուշմաղա պաշլամըշ օ-
լան սիյահ քէօմիւրէ տօղրու էյիլմիշ օլորդը հալտէ, օ-
վանճա գուվվէթիլէ իֆթէմէքտէ, վէ աթէշին գըրմըզը
ղըյասը սօղուն չէհրէսինէ աքս իթմէքտէ իտի։

Օտա տէրունինտէ տէրին պիր սիւքիւնէթի հիւքմֆէր-
մա օլուպ, Սէֆիզին սօլույա սօլույա իւֆլէմէսինտէն վէ
աթէշին արա սըրա խաֆիֆ խաֆիֆ չաթըրտամասընտան
պաշգա պիր սէտա իչիտիլմէմէքտէ իտի. քէօմիւր խոչ
եանմաղա պաշլամըշ օլորդընտան նախօշ վէ մուրատ
պիր զօգու նէշը իթմէքտէ իտի։

Սէֆիզ մանղալըն պիր էյիճէ եանմըշ վէ պաշընդն
տա ազաճըգ սէրսէմլէնմիյ օլորդընը կէօրէրէք, պիրտէն
պիրէ այաղա գալգտը վէ հէմչիրէսինէ եադլաշարագ.

— Պու իչ պիթտի, հէմչիրէճիյիմ. — տէտի։

Մայեէօ եաթագ իւզէրինտէ տիզ չէօքէրէք.

— Նա՛սըլ եաթաճաղըզ, հէմչիրէճիյիմ... պէն սօն
տագըգայա գատար սէնին եանընտա պուլնմագ իսթէ-
րիմ. — տէտի։

Սէֆիզ. — Տո՛ւր, պէն եաթաղըն պաշ թարաֆընտա
օթուրուպ սըրթըմը տիվարա վէրիրիմ։ Շիմտի կէլ սէն
տէ պուրատա եաթ... թամամ, պաշընը տիզլէրիմէ
տայաթտըր վէ էլինի տէ պանա վէր՛... պէօյլէ էյի՛միսին։

Մայեէօ. — Էվվէ՛թ, էյի իմ, լաքին սէնի կէօրէմէ-
յօրում։

Digitized by Google

Սէֆիզ. – Տահա էյի եա՛... էօյլէ պիր տագըդա վար տըր չի հէր նէ գատար ղայէթի գըսա իսէ տէ, եվնէ բէք զիյատէ ըզտըրըպալը տըր... (Հէյճանլը պիր սէտա խլէ.) պիրի պիրիմիզին իշքէնճէ չէքտիյինի կէօրմէսէք, պահա էյի օլուր։

Մայեէօ. – Հագգըն վար, Սէֆիզ։

Սէֆիզ. – Միւսաատէ էթ տէ սօն տէֆա օլարագ չու կիւղել սաչլարընը պիր տահա էօբէյիմ. սօնրա քէմալը սիւքիւնէթլէ էճէլին վիւրուտինէ պէքլէրիզ։

Պու սէօզիւ սէօյլէյէրէք, կէնճ գըզ Մայեէօնիւն սօղղուն վէ մահգուն չէհրէսինի իհամա իտէն իբէք կիպի բարլագ սաչլարը տուտագլարընա կէօթիւրիւպ էօբտիւ։

Մայեէօ. – Հէմշիրէճիյիմ... էլինի վէր... սօն տէֆա օլարագ էլինի թուԹայրմ... արԹըգ օնտան սօնրա եէրիմիզտէն գըմըլտամայըզ... ուզուն միւտտէթ պէքլէմէյէճէյիզ զանն իտէրիմ. պաշըմ տէօնմէյէ պաշլատըղընը հըսա իտիյօրըմ... սէ՞ն նասըլսըն...։

Սէֆիզ. – Պէ՞ն մի... պէն տահա հիչ պիր չէյ հըսա իԹմէյօրըմ... եալընըզ քէօմիւր գօգուսընը ալըյօրտում։

Մայեէօ. – (Պիր տագըգաճըդ սիւքիւԹտէն սօնրա.) Պիզի հա՛նկը գապրիսԹանա կէօթիւրէճէքլէրինի քէչֆ իտիյօր մըսըն։

Սէֆիզ. – Խա՛յր, պունը նիչուն սօրույօրսըն։

Մայեէօ. – Ջիրա պէն Բէր-Լաչէզի թէրճիհ իտէր իտիմ... պիր տէֆա Ակրիքոլ վէ վալիտէսիյլէ պէրապէր օրայա կիԹտիմ վէ բէք պէյէնտիմ... նէ՛ կիւղել մէնզարէ... հէր Թարաֆտա աղաճլար... չիչէքլէր... մէրմէրլէր կէօրիւլիւյօր... էօլիւլէր տիրիլէրտէն տահա էյի իգամէԹկեահլարա մալիք տիրլէր... վէ...։

Սէֆիզ. – (Հէմշիրէսինին աղըր աղըր սէօյլէտիւքտէն սօնրա պիրտէն պիրէ սէօզիւնիւ քէստիյինտէն Թէլաչա տիւչէրէք.) Նէ՞ն վար, հէմշիրէճիյիմ, նէ՞ օլույօրսըն...։

Digitized by Google

*Մայեէօ. – Պաչըմ տէօնիւյօր... գուլագ թօղլա-
րըմ չընկայօր... աչ՞ն նասըլսըն, քէնտինի նա՞սըլ պու-
լույօրսըն։*

*Սէֆիզ. – Պէն եալընըզ ազաճըգ սէրսեմիւնք տույը-
յօրըմ... աճայի՛պ, քէօմիւրիւն թէէսիրի պէնտէն պի-
յատէ սէնին իւզէրինտէ կէօրիւնիւյօր։*

*Մայեէօ. – (Կիւլիւմսէմէյէ չալըշարագ.) Օ՛հ, պէն
հէր չէյտէ պէօյլէ պայգասընտան իլէրի կէչէրիմ... խա-
թըրընտա՛ մը տըր, Սէֆիզ, րահիպէլէր մէքթէպինտէ
պուլընտըղըմըզ սըրատա, պէնիմ տահմա տիկկէրլէրինտէն
իլէրտէ օլտըղըմը սէօյլէրլէր իտի, չիմտի տէ այնը հալ
վագը օլույօր։*

*Սէֆիզ. – Էվվէ՛թ, ֆագաթ պէն տէ չար չաբուգ ար-
գանտան եէթիշէճէ յիմի իւմիտ իտէրէմ։*

*Ի՛քի հէմշիրէնին թէճաճիւպի թապիի իտի. գրալիչա
Պաքանալ հէր նէ գատար քէտէր վէ սէֆալէթ սահիգա-
սըլյա քէսպի զաաֆ իթմիշ իտի իսէ տէ, Մայեէօ նէ՛
գատար զայըֆ վէ նադիք իսէ, քէնտիսի տէ օ՛ գատար
տինճ վէ գուվվէթլի օլտըղընտան, քէօմիւր գօգուսընըն
թէէսիրաթընը հէմշիրէսինտէն տահա կէճ հըրա իտէճէ յի
թապիի իտի։*

*Պիր տագըգա գատար սիւքիւթտէն սօնրա, Սէֆիզ՝
էլինի էլան տիզլէրի իւզէրինտէ եաթմըշ պուլընան Մայ-
եէօնիւն ալընընա գօյարագ.*

*— Գօնուշմայօրսըն, հէմշիրէճկիմ... աղրը տույու-
յօրսըն, տէյի՛շ մի. – տէտի։*

*Մայեէօ. – (Զայըֆ պիր սէտա իլէ.) Խա՛յր, կէօզ
գաբագլարըմ գուրշուն կիպի աղրըլաշմըշ տըր... ու-
յուշուգլըղըմ արթըյօր... տիւլիմին կիթտիքճէ աղրըլաշ-
մագտա օլտըղընը հըրա իտիյօրըմ... ֆագաթ հէնուզ
չիտտէթլի պիր աղրը տույմայօրըմ... աչ՞ն նասըլ սըն,
հէմշիրէճէկիմ։*

Digitized by Google

Սէֆիզ. – Սէնին լագըրտը սէօյլէտիյին զէմանն, պիր պաշ տէօնմէսի հըսա իհտիմ. չիմտի տէ գուլաղ թօզլա-րըմ չիտտէթլէ վուրըյօր։

Մայեէօ. – Պիր աղ էվվէլտէ պէնիմ գուլաղ թօզլա-րըմ վուրույօր ըտը. չու հալ՝ էօլմէքտէն տահա ըզտը-րտպլը վէ տահա միւշքիլ տիր տէնիլէպիլիր . . .։

Գու սէօզտէն սօնրա, Մայեէօ պիր միւտտէթճիք սիւքիւթ իհտի. պատէհու պիրտէն պիրէ սէօզէ պաշլա-յարագ.

— Ակրիքօղլն պէնի չօգ աճըտըղընը վէ չօգ վագթ-լար պէնի տիւշիւնտիւյիւնիւ զանն իտէ՞ր միսին . – տէտի։

Սէֆիզ. – (Թէքտիրի հավի պիր թաւը իլէ.) Գու տա սօրաճագ պիր չէ՞յ մի։

Մայեէօ. – (Հալիմանէ պիր չէհրէ իլէ.) Հադգընն վար տը՛ր, հէմշիրէճիյիմ. . . պու չիւպհէմտէ ֆէնա պիր տույդու վար տը՛ր . . . ֆագաթ էկէր պիլմիշ օլսայըտընն. . .։

Սէֆիզ. – Նէյի՛, հէմշիրէճիյիմ։

Մայեէօ պիր միւտտէթճիք թէրէտտիւտ իհտի. պա-տէհու մէյյուսանէ պիր թաւը իլէ.

— Հի՛չ . . . պէրէքէթ վէրսին քի Ակրիքօղլն գուն-տան պէօյլէ պանա իհթիյաճը պուլունմայաճաղընա գանի օլարագ էօլիյօրըմ. քէնտիսի կիւղէլ պիր գըզ իլէ էվ-լէնմիշ տիր. պիրի պիրինի սէվիյօրլար . . . մէսաւա օլա-ճագլարընտան էմին իմ. – տէտի։

Գու սօն սէօզլէրի սէօյլէտիյի զէմանն, Մայեէօնիւն աչ-տասը կիհտիքճէ քէսպի զահճի իլէմիշ իտի. մէրգումէ պիրտէն պիրէ սարսըլտը վէ թիթրէք վէ գօրգագ պիր սէտա իլէ.

— Հէմշիրէճիյիմ, պէնի գօլլարընըն իչինէ ալթվէր. գօրգույօրըմ . . . հէր չէյ կէօզիւմէ գօյու մսի բէնկինտէ կէօրիւնիւյօր . . . կէօրտիւյիւմ չէյլէր էթրաֆըմտա գա-սըրղա կիպի տէօնիւյօր . – տէտի։

Պատէհու եաթաղը եէրտէն ազաճըգ գալգարագ եուզիւնիւ հէմշիրէսինին կէօյսիւնէ գօյտու , վէ գուվվէթսիզ գօլլարըլյա մերգումէյէ սարըլտը ։

Մէֆիզ իսկ անը կէօյսիւնէ պատարագ կիթտիքճէ քէսպի զաաֆ իտէն պիր սէտա իլէ .

— Գօրգմա , հէմշիրէճիյիմ . . . ճէսուր օ՛ . . . չիմոի հէր չէյ պիթէր . — տէտի վէ պատէհու հասէտ վէ ոէհ. չէթէլէ գարըշըգ պիր թավր իլէ քէնտի քէնտինէ .

— Հէմշիրէմ նէ՞ իչուն պէօյլէ չաբուգ պայըլմազա պաշլայօր . . . պէնիմ հէնուզ ագլըմ պաշըմտա տըր . . . անտէն տահա ազ ույուշուգլըգ տույույօրըմ . . . Օ՛հ ուսմարըմ քի պու հալ չօգ վագթ սիւրմէյէճէք տիր . էկէր հէմշիրէմին պէնտէն էվվէլ էօլէճէյինի պիլսէ իտիմ , կիտէր եիւզիւմիւ մանղալըն իւզէրինէ թուրթաս ըտըմ . . . էվվէթ . . . կիտէյիմ էօյլէ եաբայըմ . — տէտի ։

Մէֆիզ գալգմագ իչուն պիր հարէքէթտէ պուլունտը ֆագաթ հէմշիրէսինին սըգը սըգըյա քէնտիսինէ սարըլմասը՝ պու հարէքէթինէ մանի օլտու ։

Մէֆիզ . — (Թիթրէյէրէք .) Պիչարէ գըզճըղազ , ազըը մը տույույօրսըն , . . — տէտի ։

Մայեէօ . — Օ՛հ . . . էվվէ՛թ . . . չու սըրատա . . . բէք զիյատէ . . . այրը տույույօրըմ . . . պէնի պըրագմա , բէճա իտէրիմ . . . ։

Մէֆիզ մանղալ իւզէրինէ վահչիյանէ պիր նազար աթֆ իտէրէք , քէնտի քէնտինէ .

— Պէն իսկ . . . հէնուզ հիչ պիր չէյ տույմայօրըմ ։ Օ՛հ . . . տուր . . . էվվէ՛թ . . . պէն տէ պօղուլմազա պաշլայօրըմ . . . նէֆէսիմ թուրթուլույօր . . . կէօյսիւմ թըգանըյօր . . . պաշըմ չաթլայաճագ տըր զանն իտիյօրըմ . — տէտի ։

Ֆիլ հագըգա մանղալտաքի քէօմիւրտէն չըգան կազ իշպու քիւչիւք օտա տէրուննինտէքի հավայը ապար ազար

թարտ իմմիշ վէ անը քեամիլէն տօլտըրմըշ ըտը։ կէճէ թէգարրու պ իմմէքտէ օլուպ, օտայը էբէ յիճէ գարարթմըշ ըտը. մանղտլտան հասըլ օլան ղըյա պու օտայը ճիւղիճէ թէնվիր իմմէքտէ վէ աթէչին ալէվլէրի իսէ՝ սըգը սըգըյա պիրի պիրլէրինէ սարըլմըշ օլան իքի հէմշիրէնին իւզէրինէ ադա իմմէքտէ իտի։

Նակէհան Մայեէօ սինիրլէրի չէքիլիրճէսինէ պիր հարէքէթտէ պուլունարադ, սէօնիւք պիր սէտա իլէ. «Ակրիքոլ... մատմուազէլ տը Գարտօվիլ... օ՛հ, Ալլահա ըամարլատըգ... Ակրիքոլ... պէն սէնի...» սէօզլէրինի սէօյլէտիքտէն սօնրա, անլաչըլմազ պիր գաչ սէօզ տահա մըրրըլտանտը. պատէհու սինիր չէքիլմէլէրի քէսիլ տի, վէ Սէֆիզէ սարըլմըշ օլան գօլլարը հարէքէթսիզ գալըպ տէօչէք իւզէրինէ տիւշտիւ։

Սէֆիզ Մայեէօնիւն պաչընը իքի էլլէրիյլէ գալտըրըպ քէմալը տէհչէթլէ եիւղիւնէ պագարադ.

— Հէմշիրէճիյիմ... սէն պէնտէն էվվէլ էօլիւյօրսըն... լաքին պէ՞ն... լաքին պէ՞ն նէ օլաճաղըմ.— տէյու հայգըրտը։

Մայեէօնիւն չէհրէի լէթաֆէթինիւմսաը միւթատընտան զիյատէ սօլղուն տէյիլ իտի. ֆագաթ նըսֆէն գաբանմըշ օլան կէօզլէրի արթըգ կէօրմէյօր, վէ մահզունիյէթ վէ լէթաֆէթլէ մալի օլան պիր նիմ թէպէսսիւմ հէնուզ մօրարմըշ տուտագլարընտա տօլաչըյօր ըտը. աղըընտան հըսս խորլմէզ տէրէճէտէ խաֆիֆ պիր սօղուգ չըգմագտա իքէն, օտա պիրտէն պիրէ տուրտու. չէհրէսինտէ ղարիպ պիր պէչաչէթ վէ սիւքիւնէթ սասարը կէօրիւլմէքտէ իտի։

Սէֆիզ Մայեէօնիւն սօղումագտա օլան եանագլարընը պուսէլէր իլէ գաբլայարագ տիլխրաչ պիր սէտա իլէ.

— Լաքին սէն պէնտէն էվվէլ էօլմէմէլի սին, հէմշի-

Digitized by Google

բէճիյիմ . . . պէնի պէքլէ . . . պէնի պէքլէ . . . – տէ. յու հայգըրտը :

Մայեէօ հիչ պիր ճէվապ վէրմէտի . Մէֆիղին ազա. ճըգ պըրագմըչ օլտըղը պաչը եավաչճաճըգ եաթագ իւ. ղէրինէ տիւչտիւ :

Մէֆիղ՝ Մայեէօնիւն աէրիլմիչ օլտըղը եաթագ էօնիւն. տէ տիզ չէօքէրէք , մէյուսանէ պիր թավը իլէ .

— եա՛ Բապպի . . . եէմին իտէրիմ քի պէրլիքտէ էօլմէմէքտէ պէնիմ հիչ պիր գապահաթըմ եօգ տըր . . . օ՛հ , էօլտի՛ւ . . . պէնաէն էվվէլ էօլտիւ . . . կէօրիւնիւր քի պէն տահա գուվվէթլի օլտըղըմ իչուն տայանապիլի. յօրըմ . . . : Ա՛հ . . . պէրէքէթ վէրսին քի . . . պէն աե անըն կիպի . . . հէր չէյի գօյու մաի կէօրմէյէ . . . պաչ. լայօրըմ . . . օ՛հ . . . աղրը հըսս իտիյօրըմ . . . նէ՛ սաա. տէթ . . . սօլուղըմ քէսիլմէյէ պաչլայօր . – տէտի , վէ գօլլարընը Մայեէօնիւն պօյնընա սօլայարագ .

— հէմչիրէճիյիմ, իչթէ պէն տէ կէլիյօրըմ. – տէ յու հայգըրտը :

Նակէհան նէրտիւպանտա այագ վէ մուհավէրէ աէ. տալարը բէյտա օլտու : Մէֆիղ հէնուղ պու սէտալարը ֆարգ իտէպիլէճէք տէրէճէտէ քէնտիսինէ մալիք օլտը. ղընաան , հէմչիրէսի իւզէրինէ եայըլմըչ օլտըղը հալտէ , պաչընը եօգարը գալտըրտը : Մէտալար կիթ կիտէ եագ. լաչմագտա իտի . չօգ կէչմէքսիղին գաբունըն խարիճինտէն կէլէն պիր սէտա .

— եա՛ Բապպի . . . պու նէ՛ քէօմիւր գօգուսը տըր. – տէ յու պաղըրտը :

Ա՛յնը սըրատա գաբունըն թախթալարը սաքսըլմաղա պաչլայըպ , տիկկէր պիր սէտա .

— Ա՛չընը՛ղ . . . գաբույը աչընը՛ղ . . . – տէ յու հայ. գըրտը :

— Շիմթէ իչէրի կիրէճէքլէր . . . պէնի գուրթարա.

Digitized by Google

ճագլար ... հալ պու քի հէմչիրէմ էօլմիւշ տիւր ... օ՛հ , խա՛յր , խա՛յր ... պէնիմ իչուն արթըգ եաշամագ հարամ տըր ... պէն անտէն սօնրա եաշամագ այչագլըղընը գա- պու խտէմէմ :

Սէֆիգին սօնընճը միւլահազասը պու օլտու : Մէր- գումէ պիւթիւն գուվվէթինի թօքլայըպ բէնճէրէյէ տօղ- րու գօյտու , ճամը աչտը վէ գաբու՝ խարիճտէն սարֆ իտիլէն զայրէթ իլէ նըսֆէն գըրըլըպ աչըլմագտա օլտըղը սըրատա , պէտպախթ գըզճըղազ քէնտիսինի էվին իւչիւն- ճիւ գաթընտան հավվայէ աթտը : Պու սըրատա Ադրիէն իլէ Ակրիքօլ օտանընն էչիյինտէ կէօրիւնտիւէր :

Մատմուազէլ տը Գարտօվիլ օտանընն հավասընը գա- լամըշ օլան վէ ինսանը պօղաճագ բատտէտե պուլընան քէօմիւր գօգուսընա պագմայարագ տէրհալ իչէրի սէ- յիրթտի , վէ մանղալը կէօրիւնճէ , տէհշէթլէ .

— Պէտպա՛խթ գըզճըղազ ... քէնտիսինի էօլտիւրմիւշ . – տէ՛յտու հայգըրտը :

Ակրիքօլ գաբու աչըլտըղը զէման պիր ինսան կէօկէ- սինին բէնճէրէտէն ճուվարլանըպ նապէտիտ օլտըղընը կէօրմիւշ օլտըղընտան , օ թարաֆա գօյտարագ .

— Խա՛յր ... բէնճէրէտէն աչաղը աթըլտը , ա՛հ ... պու բէք տէհշէթլի չէյ տիր . – տէ՛յտու հայգըրտը , վէ ճիւրէք բարալայընճը պիր նիտա սալը վէրէրէք , պէնզի պէթի աթմըշ վէ ատէթա իւրքմիշ օլտըղը հալտե , մատ- մուազէլ տը Գարտօվիլին նէզտինէ ալմտէթ իչէտտի :

Ֆագաթ Ադրիէն գարանլըպ տա Մայէէօյու ֆարգ իթմիշ օլտըղընտան , վէ Ակրիքօլըն տա աչպէպի տէհշէ- թինի պիլմէտիյինտէն « Խա՛յր ... իչինէ պուրատա տըր » տէ՛յտու պաղըրտը , վէ ամման տէօչէք իպտիրինագ հաչըր- մըշ օլան Մայէէօնիւն սօլղուն չէհրէնինի կէօսթէրտի : պատէհու ճամաղըն ճանընտա տիզ չէօքէրէք , պիչարէ գըզըն էլլէրինի իրուրտու վէ անլէրին պուզ կըպի տօն-

Digitized by Google

մըշ օլտրդընը կէօրտիւ . . . ատրագամ էլինի եիւրէյի խու-
զէրինէ գօյարագ , անըն տախի վուրմատըդընը հըսս իմ-
տի . լաքին պիր ազ սօնրա , գաբուտան վէ քէնճէրէտէն
թազէ հավա իշլէ յինճէ , Ադրիէն Մայեէօնիւն գալպինամէ
ատէթա հըսս իտիլմէզ տէրճէտէ պիր չարըընթը հըսս
իտէրէք .

— Եիւրէյի վուրը յօր , չաբո՛ւգ , մօսիէօ Ակրիքոլ , գօ-
չընըզ , իմտատ թալէպ իտինիզ . . . պէրէքէթ վէրսին քի
չիշէմ՛ եանըմտա տըր . — տէտի :

Ակրիքոլ մէյուսանէ պիր թավըր իլէ . « Էվէ՛թ . . .
էվէ՛թ . . . հէնուզ վագթ վար ըսա , կէրէք գուռնըն վէ
կէրէք տիկէրի իչուն իմտատ թալէպ իթմէլիյիզ » տէտի
վէ մատմուազէլ տը Գարտօվիլի Մայեէօնիւն տէօշէյի
եանընատա պըրագարագ , ներտիւպանա տօղրու ակ յիրթ-
տի :

21

Ի Թ Ի Ր Ա Ֆ Լ Ա Ր

Գալէատէ թասվիր իթտիյոգը մէնզարէի վիւտհիշէ
էնտաձնատա , մատմուազէլ տը Գարտօվիլին քէտէրտէն
ատրմըշ վէ զայըֆլանմըշ օլան չէհրէմի չոտուեթլի պիր հե-
յեճան թէզէսերկյէ գըզգարմըշ ընտը : Մուգատաէմա եու-
վարլագ վէ տօղրուն օլան հանագլարը խաֆիֆճէ չու-
գուրլաշմըշ , վէ եվվէլկի չաշատա վէ ըրթէսագընը գայթ
մըշ օլան իրի գալա կէօզլէրինի ատ լինճէ վէ մափմափ պիր
տափրէ իհաթա լըմըշ իտի . Ֆաղիք տուատագլարը հէր նէ

գատար քեահեր վէ էնտիշէ թէէսիրխյլէ պիւզիւլմիւշ խոի իսկ տէ , էվվէլքի լավիճ բէմպէլեյինի մուհաֆիզա խյլէմիշ խոի ։

Մէրգումէ Մայհէօյէ տահա էյի պագապիլմէք իւզրէ պայընտաքի չապգայը պիր թարաֆա աթմըշ օլտըղընտան , ալթուն բէնկինտէքի լիբհագա սայլարընդն իբէք կիպի տալղալարը՝ չէհրէսինի հէման պիւս պիւթիւն գաբլամըշ ըտը ։ Փէնտիսի իսկ եանընտա տիզ չէօքմիւշ օլարդը սաման տէօչէք իւզերինէ էյիլմիշ օլտըղը հայտէ , պիչարե Մայհէօնիւն զայըֆ էլլերինի քենտի պէյտզ էլլերիյլէ սըգմագտա ըտը ։

Մայհէօ իսկ պիր թարաֆտան հավանըն սէրինլիկի վէ տիկէը թարաֆտան տախի Ատրիէնին չիչէսինտէքի բուհլարըն թէէսիրի իլէ քեամիլէն լյատեի հայտէ իյլէմիշ իտի . պէրէքէթի վէյսին քի մէրգումէնին պայըլմասը՝ քէօմիւր գօգուսընըն թէէսիւրնտէն զիյատե քենտի հէյեճան վէ զաաֆը հալինտէն իլէրի կէլմիշ իտի . չունքի պիչարե գըզ քենտիսինի զայէ իթտիյի զէման , եանան քէօմիւրտէն չըգան միհնէք կազ՝ տէրէճէի գուվվէթինին ան նօգթասրնը հէնուզ պուլմամըշ ըտը ։

Մայհէօ իլէ Ատրիէն արասընտա վուգուա կէլէն իշպու մէնզարէնին հիքեայէսինի տէվամ իթմէզտէն էվվէլ , վուգուաթը մազիյէյե տախր պիր դաչ սէօզ սէօյլէմէք իգթիզա իտեր ։

Բորթ-Մէն-Մարթէն թէաթրօսընտա զուհուրա կէլէն վագըտի զարիպէտէն ասնրա , եանի ճալմանըն հայաթընը թէհլիքէյե աթաբճասընա մատմուազէլ տը Գարտօվիլ մուվաճէհէսինտե սիյահ բարսըն իւզերինէ հիճիմ իթմէսինտէն պէրու , կէնճ գըզ միւլահազաթը մուխթէլֆէյե տիւչար օլմուշ ըտը ։ Ճալմանըն քենտի չանընա եագըմայան պիր գատըն իլե իտալգ հուղուրընա չըգմասընտան հրաս իթտիյի գըսգանճլըգ վէ հագարէթի պիրտէն

Digitized by Google

պիրէ ունուտարագ վէ անըն իպրազ իթաիլի մուամէլէի գահրամանանէ վէ ճէնկեավէրանէ յէ հայրան օլարագ, քէնտի քէնտինէ. «Շու ահվալը էսէֆիչլիմալ իլէ պէրաբպէր, ճալմա էլան պէնի սէվիյօր. զիրա պուքէթիմի ալմագ իչուն հայաթընը էօլիւմ թէհլիքէսինէ գօյտու» տէմիշ իտի։

Լաքին նազիք պիր գալպ, ալիճէնապ պիր թապիաթ վէ հագգընա պիր ֆիքր սահիպի օլան պու կէնճ գըզ՝ պիր ազ սօնրա ագլը սէլիմի տէլալէթիյլէ պիլ միւլահազա, մուհապպէթինին վէ հայսիյէթի զաթիյէսինին ալտըղը ճէրիհայա չիֆա վէրէմէյէճէք օլան պու կիպի թէսէլլիլէրին պիհուտէ օլտըղընը հիւքմ իտէրէք, քէնտի քէնտինէ.

— Թրէնա ավճըլըգտա քի՛մ պիլիր գաչ տէֆալար պիլա սէպէպ պէօյլէ թէհլիքէլէրի կէօզէ ալտըրմըշ տըր. պաճտան պաշգա, պու քէթիմի ալմագ իչուն հայաթընը թէհլիքէյէ գօյմասը տա՝ անը պէրապէրինտէքի գատընա հէտիյէ իթմէք ֆիքրինտէն նէչէթի իթմիշ օլմատըղընը քի՛մ իտապաթ իտէպիլիր. – տէմէքտէ իտի։

Մուհապպէթ հագգընտա Ատրիէնտէ մէվճուտ օլուպ պէյքի տէ ինսանլարա զարիպ կէօրիւնէն վէ ֆագաթ ճէնփալը Հագգ ինտինտէ ատիլանէ վէ միւհիմէրէմ օլան էֆքեարընա մաղրուրիյէթի զաթիյէսի տէ ինզիմամ իտէրէք, ճալմանըն մաշուգէսի սըֆաթըյլա խալգա սըղ իթմիշ օլտըղը գատըն հէր քի՛մ օլուրսա օլսուն անըն եէրինէ կէչմէյի խայալընտան պիլէ կէչիրմէմինէ մանի իտի. հալ պու քի Ատրիէն պունը քէնտի քէնտինէ իգրար իթմէյէ պիլէ ճէսարէթի իտէմէյօր իտի. րագիպէսի օլան գատըն հագգընտա ճալիպի հագարէթի օլան պիր գըռագանճըգ հըսս իթմէքտէ իտի. պա խուսուս քի մէրգումէ քէնտիսիյլէ մուգայէսէ իտիլմէյէ ղայրը լայըգ կէօրիւնիւյօր իտի։

Պազը քերրե տէ , քէնտի գը յմէթի զաթխյէսինի բանա պիլմէքլէ պէրապէր , Ռօզ-Թոմբռնըն նազարքուպա վէ տիլպէր չէհրէմինի տէրխաթըը իտէրէք ; պու կիւղել ճախ-լուգըն պուլընտըղը հարէքեաթը սէրպէսթանէ վէ նալա-յըգանէնին պիր հայասըզլըգտա՞ն մը , ետգսա ուսաալ վէ ատաթուան պիխապէր պուլընմասընտան մը իլերի կէլ-տիյինի քէնտի քէնտինէ տիւշիւմէքտէ իտի . հարէքեաթը մէգքիւրէ ուսուլ վէ ատաթուան պիխապէր պուլունմա-սընտան նէշէթի իմմիշ իսէ , պու հալ պէկքի տէ սաֆտէ-րուն պիր թապիաթուան իլերի կէլտիյինաէն պէօյիւք պիր ճաղիպէյի հահզ օլապիլիր իտի . խիւլասա , պու ճաղիպէ-յէ վէ նագապիլի ինքեար օլան պու կիւղէլլիյէ խալիսա-նէ պիր մուհապպէթ վէ սամիմանէ պիր պատագաթ տա-խի ինզիմամ իմմիշ իսէ , մէրգումէնին պայազը պիր սիլ-սիլէյէ վէնսուպ օլմասը վէ թէրպիյէտէն քիւլլիյէն մահ-րում պուլունմասը էհէմմիյէթի հահզ օլմայըպ , ճալմա-նըն գալպինտէ չիտտէթլի պիր աշգ ու մուհապպէթ ու-յանըրապիլիր իտի :

Ատրիէնին չու էսէֆէնկիզ հալլէր իլէ պէրապէր Ռօզ-Թոմբռնը պայազը պիր մախլուգ ատտ իմմէքտէ թէրէտ-ատիւտ կէօսթէրմէսի՝ ճալմանըն ադամէթի գալպ վէ շա-համէթի ագլը հագգընտա պիր չօգ սէյահհալարըն հիքա-յաթըը վէ պա խուսուս պիր կիւն Ռօսէն իլէ բրէնս ա-րասընտա ճէրէյան իտէրքէն խաֆիյէն տինլէմէյ օլտըղը մու հավէրէյի տէրխաթըը իտէրէք , պէօյլէ մէշհուր պիր ֆիքր , նազիքեանէ պիր գալպ , շաիրանէ պիր խայալ վէ ֆէղայիլ վէ քէմալաթը նատիրէյի թագտիր իտիճի պիր րուհ իլէ մուրթասըֆ օլան պիր ատէմին պայազը պիր մախլուգը սէվպպիլէճէ յինէ վէ անընլա խալգ հուզուրընա չըգապիլէճէ յինէ ինանմագ իսթէմէմէսինտէն նէշէթի իմ-մէքտէ իտի : Պուրատա պիր էսրար մէվճուտ օլուպ , Ռո-բիէն անը անլամադա սայ իմմէքտէ իտի :

Digitized by Google

Պու տէհղեթի չիւպհելէր վէ պու մէրթէպ Ստորիէնին աչգ ու մուհապպէթինի պիր գամի ասհա արթըրմադըսը խոր. ճաըմանըն կէօռթէկտուխի գայռաըզլըգ վէ հապարէթ պիլէ պու աթէչլի աչգ ու մուհապպէթի սէօնուրէմէ չէ-ճէ չինի սէօյլէ չէճէք օլուրսադ, պիչարէ գըզըն մէ չուսի-չէմի ֆէվգ էլ ատէսինին տէրէճէսի անլաչըլասիլիր զաննի խաէրլիգ։

Մէրգումէ պադը քէրրէ ինսանըն հասպ էլ գադեր տիւչար օլուճադը ֆէլաքէթլէրի տիւչունէրէք, պու մու-հապպէթի չէքմէ չէ մէճպուր պուլունուրդունը, ճաըմանըն պու մուհապպէթէ լայըգ օլուրդունը վէ միւմահիլէ չհին հարէ-քեաթընտա մէվճուտ օլան ատլաչըլմազ հադդէրին պիր կիճն քէնտի լէհինէ օլարադ մէչսանը վուճուդա չըգարճաղընը քէնտի քէնտինէ տիւչինիւր, վէ պադը քէրրէ տէ պիլադա ճաըմայը մադսուր կէօրտիւլիւնտէն տօլայը մահճուպ օլա-րադ, չու զաաֆը գալգինտէն տօլայը վիճդանէն մուգ-տաըրըգ օլուր ըտը։ Խիւսաա պու քէնտերլեր թէէսսըրիլէ տիւկիր օլարադ, օ կիւնտէն պէրու եալընըզլըգ իչինտէ եաչամադաղ ադաչլատը։

Չօգ կէչմէքսիզին քոլէրա եըլտըրըմ կիպի բաթլատը։ Ստորիէն բէք զիյատե ալէտագինէ օլտըղընտան, պու ա-ֆէրիի մուտհիչտէն տոլա գօրգմայօր վէ եալընըզ պաչ-գալարընըն սէֆալէթի հալինադէն տիւչարը քէնտեր օլույօր ըտը։ Շայանը հայրէթ պիր մէրհամէթ սահիպատը յէտ թարաֆտան իթա օլունան ճէսիմ կյանելէրէ էն էվվել քէնտինի իչլէթուք իճտի։

Ֆլորին պիրտէն պիրէ քոլէրայա թուտուլտու։ Ատ-րինէն թէհլիքէյի տիւչունմէյէրէք անը կէօրմէք վէ գալ-մինի ճեսարէթլէնտիրմէք իսթէտի։ Ֆլորին հանըմընըն չու եէնի էնէրի լուճֆընտան մութէէսսիր օլարադ, օ զէմանա գատար իճրա իլլէտինի խայրնլըղը արթըգ քէճմ իտէմէ-տի. էօլում քէնտինէ հիւքմ իտէն ատէմլէրին բէնչէի

Digitized by Google

զուլմընտան քէնտիսինի գուլմարաճաղը ճիհէթլէ, նի-
հայէթ հէր չէյի Ամրիէնէ սէօյլէտի։

Պու սուրէթլէ Ամրիէն Ֆլորինին հէր կիւն իճրա իյ-
լէփիյի ճասուսլըզա վէ Մայեէօնիւն նահկհանի պիր սու-
րէթտէ խանէսինտէն ֆիրար իթմէսինին սէպէպինէ ա-
կհահ օլսու։ Պու իֆատտաթ իւզէրինէ, իշճի գըզ հագ-
գընտաքի մուհապպէթ վէ չէֆգաթը պիր գաթ ատհա
արթը։ Քէնտի էմրիյլէ Մայեէօնիւն իզինի ալուսմագ իւզ-
րէ թէհարրիյաթը լազըմէ իճրա իտիլտի։

Ֆլորինին իֆատտաթը մուհիմմ պիր նէթիճէ ատհա
հասըլ իյլէտի. Ամրիէն Օստէնին չէվիրտիւի էնթրիգա
տօլատալարընըն չու եէնի էմալէսինտէն հագգը յօք ալի
իսմի օլաթագ, ճամա իյլէ Րէննըբըն ֆամիլեասընըն ախկեր
ազասընըն տիւչար օլաճագլարը թէհլիքէլէրի խաթըրըատը
Ֆլորինին իֆատտաթընտան սօնրա վէրգուվէնին եէկհա-
նէ տիւչունճէսի՝ պիլճիւմլէ ֆամիլեա ազասընը պիր եէրէ
թօպլայըպ անլէրի տիւշմէնէ գարշը պիրլէշտիրմէ քտէն ի-
պարէթի գալտը. պու տիւշունճէյի մէվգըի իճրայա գօյ-
մայը ատէթա պիր վազիֆէ ատտ իթմէքտէ իսի, Օստէն,
աբդայ տ'Էկրինսի, բլէնհէյս տը Ակն-Տիզիէ վէ անլէրին
հէմֆիքեարլարը կիպի թէհլիքէլի վէ գուվվէթլի տիւշմէն-
լէրէ գարշը ուղրաշմագլա, րիյազեարլըղը վէ սէրթիքէթ
մէֆհունլըղընը մէյատանա չըգարմագ կիպի մէտհէ չայան
վէ ֆագաթի մուխաթաբալը պիր վազիֆէ իյֆա իթմէտքա-
տէն պաշգա, տիւչար օլտըգը քէոեչէլէրէ գարշը պիր թէ-
սէլլի տէյիլ իսէ պիլէ պէօյիւք պիր տէֆիլտամ պուլմըշ
օլաճագ ըտը։

Իշճէ կէնճ գըզըն պիր զէմանատան պէրու տիւչար օլ-
տըգը հարէքէթսիզլիք եէրինէ ատանէն իթհապատէն պէօ-
յիւք պիր իշկիւզարլըգ գախմ օլտու։ Ճարվէթինէ իճա-
պէթ իտէպիլէն ֆամիլեասը ազասընըն քտաֆֆէնինի
էթրաֆընա թօպլատը, վէ աբդայ տ'Էկրինսիէյէ վէրիլէն

բաբօրթօտա սէօյլէնիլմիշ օլտըղը վէճհլէ , մատմուազէլ տը Գարտօվիլին գօնաղը չօգ կէչմէքսիզին պիր թագըմ միւզաքէրաթ վէ թէչէպպիւսաթըն մէրքէզի օլտու . ֆամիլեա ազասը ըզգ սըզգ օրատա իճթիմա խտէր , վէ թէճավուզ վէ միւտաֆաան նէֆս իչուն հէր տիւրլիւ էապապ վէ թէտապիր միւզաքէրէ օլունուր ըսը :

Հէր վէճհ իլէ հագըգաթը հալէ մութապըգ օլան մէզքիւր բաբօրթօ՝ մատմուազէլ տը Գարտօվիլին բրէնա ճալմա իլէ միւլագաթ իթմիչ օլտըղընը տախի խապէր վէրմէքտէ իտի : Պու մալիւմաթ տօղրու տէյիլ իտի : Պու չհպհէյի իսթիլզամ իտէն ապպպ մունախխարէն անլաշըլաճագ տըր : Մատմուազէլ տը Գարտօվիլ ֆամիլեասընա միւթէալլիգ օլան մէնաֆիի ազիմէնին միւթէլզիմ օլտըղը մէչղուլիյէթի զիհնիյէ իլէ , եիւրէյինի եէյիպ պիթիրէն վէ պունտան տօլայը քէնտիսինի թէքտիր իթմէսինէ սէզէպ օլան աթէշի աշգ ու մուհապպէթինի անճագ մուվագգաթ տուրէթտէ ունուտտապիլմէքտէ իտի :

Մէրգումէ Մայեէօնիւն մահալը իգամէթինի խապէր ալտըգ քէնտիսինի պէօյլէ միւճիզէ նէվինտէն պիր ատրէթաէ էճել բէնչէսինտէն գօրթարմադա կէլտիյի կիւնեն ասպահըսը , Ակրիքոլ Պոսուէն՝ Մ. Ֆրանսուա Հարտի հագգընտա պաղը կէօնէ միւզաքէրաթտա պուլունմագ խզրէ քէնտի խանէսինտէ պուլընտըղընտան , Գլօվիս ասգաղընա պիրլիքտէ կիթմէկէրինի մէրգումէյէ ըէճա իթմիչ վէ իքիճի պիրլիքտէ ալէլ ածէլէ օրայա կիթմիչլէր իտի :

Իչթէ պու տէֆա տախի տէրէճաթը ալէմին իքի ուճ. լարընտա պուլունան մատմուազէլ տը Գարտօվիլ իլէ Մայեէօ պիրի պիրինէ եագլաշմագտա , վէ հալը միւսաֆաթտա պուլունմագտա ընտըլար . . դիրա ասգըլճա , բաւհճա վէ գալգըը իչճի գըզ իլէ տալըգտէ գըզ թէմամըյլա պիր պիրլէրինէ միւսաֆի իտիլէր . պունտան պաշգա Ատրիէն

Digitized by Google

սէրվէթ , նէզաքէթ վէ կիւզէլլիք ճիհէթլէրիյլէ պիր նու-
մունէի քէմալ օլտըղը կիպի , Մայեէօ տախի թէսլիմիյէթ
վէ սէֆալէթին պիր միսալը միւճէսսէմի օլտըղընտան, պու
ճիհէթլէ տէ եէքտիկէրիյլէ հէմջայր ըտըլար . էյվա՛հ ,
ճէսարէթ վէ մէթանէթլէ չէքիլէն սէֆալէթ տախի չէրէֆ
ու միւքեաֆաթա լայըգ տէյիլ մի տիր :

Մայեէօ եահթաղը իւղէրինէ եահթմըշ օլտըղը հալտէ ,
օ գատար զայըֆ կէօրիւնմէքտոէ իտի քի , Ակրիքոլ՝ խա-
նէնին զէմին գահթընտա , տէհշէթլի պիր սուրէթտէ ճան
չէքիշմէքտոէ օլան Սէֆիզին եանընտա պուլընմամըշ օլտա
տախի , մատմուազէլ տը Գարտօվիլ այաղա գալգըպ ա-
րապասընա էնմէյի Մայեէօյէ թէքլիֆ իթմէք իւզրէ տա-
հա պիր միւտտէթ պէքլէյէճէք իտի :

Ատրիէնին ֆէթանէթի ագլը վէ վագթ ու հալէ մու-
վաֆըգ օլան պիր եալանը սայէսինտէ , Մայեէօ՝ Սէֆիզին
եագընտա վագը պիր խատաթէխանէյէ նագլ իտիլմիշ օլ-
տըղընա վէ օրատա լազըմ կելէն միւտտավաթ իճրա իտիլ-
մէքտէ պուլընտըղընա վէ համթա ազ վագթ զարֆընտա
թէմամըյլա չիֆաբէզիր օլաճաղը տա չիւպհէսիզ պուլըն-
տըղընա ինանմըշ ըտը : Մէրգումէնին գուվվէի ագլիյէսի
աղըր աղըր ույանմագտա օլտըղընտան , վէ Ակրիքոլըն
մատմուազէլ տը Գարտօվիլ իլէ պէրապէր կէլմիշ օլտը-
ղընը տա պիլմէտիյինտէն , էվվէլի էմրտէ ասլա չիւպհէյէ
զահիպ օլմագսըղըն Ատրիէնին սէօյլէտիյի եալանը գապուլ
իթմիշ իտի :

Մէրգումէ մահզուն վէ միւէսսիր չէհրէմինի Ատրիէնէ
տօղրու չէվիրէրէք .

— Սէֆիզ իլէ պէն հայաթըմըզը սիզէ պօրճլույըզ ,
մատմուազէլ . սիզ պու խարապէզար օտատա , հէմչիրիմիզէ
պէրապէր էօլմէք իսթէմիյիմիզ պու սէֆալէթթ եահթաղը
եանընտա տիզ չէօքէմինիզ հա՛ . . . պէնի թէէմին իթմի-

Digitized by Google

յինիզ վեճհլէ , Սէֆիզին տախի վագիթը յլա իմառատընա եէթիչիլտի , տէյինլ մի , մատմուազէլ :

Ատրիէն . – Էվվէլթ , գըզըմ , օ պապտե էվին օլունըզ , պիր ազ էվվէլ ագլը պաշընա կէլմիշ օլտըղընը պանա խապէր վէրտիլէր :

Մայեէօ . – Պէնիմ հայալտա օլտըղըմը տա քէնտիսինէ սէօյլէտիլէր , տէյինլ մի , մատմուազէլ . . . եօգսա , պէնտէն սօնրա պէրհայաթ գալտըղընտան տօլայը թէէսսիւֆ իտէճէք տիր :

Ատրիէն . – (Մայեէօնուն էլլէրինի սըգարադ վէ եաշարմըշ կէօզլէրինի անըն իւզէրինէ աթֆ իտերէք .) Միւսթէրհ օլունըզ , սէվկիլի գըզճըղազ , քէնտիսինէ լազըմ օլան չէյլէրի սէօյլէտիլէր , եիւրէք թիւքէթմէյինիզ , եալընըզ չինֆաեապ օլմանըզը վէ չիմտիյէ գատար բէք ազ նահիլ օլտըղընըզ սաատէթի հալի տիւչինեիւնիւզ :

Մայեէօ . – Պու նէ գատար լուֆթքէքարլըզ , մապմուազէլ . . . ա՜հ , խանէնէզատէն ֆիլտար իմտիքատէն սօնրա պէնի նանքէօր սատ իմժէյէ մէճպուր պուլընտըղընըզ հալտե , պէնի իհեա իտիյօրսընըզ :

Ատրիէն . – Պիր ազ սօնրա զաաֆը հալինիզ քեամիլէն պէրմարաֆ օլունճա , սիզէ բէք չօգ չէյլէր սէօյլէյէճէկ յիմ . . . պու սէօզլէր պէլքի չիմտի սիզի եօրուտուրլար . ֆագաթ սէօյլէյինիզ պագայըմ , չիմտի նա՞սըլ սընընըզ :

Մայեէօ . – Էյիյիմ , մատմուազէլ . . . էվվէլա հավանըն սէրինլիյի վէ սանիյէն սիզին պուբատա պուլընտըղընըզ ճիհէթլէ հէմշիրէմին պունտան պէօյլէ վէյուսիսէթէ տիւչար օլմայաճաղը միւլահազասը պէնի էյիլէշտիրտի . . . պէն տէ հէր չէյի սիզէ նագլ իտէճէյիմ վէ Սէֆիզէ մէրհամէթի իտէճէքսինիզ , տէյինլ մի , մատմուազէլ :

Ատրիէն . – (Ալթուսթլուկունու սէթրէ չալըշարագ .)

Digitized by Google

Մեզ տոհման պատանա իմիմատ իտէպիլիրսինիզ, գըզըմ, սիզին սէվկիլինիզ ալան չէյլէր պէնիմ տախի սէվկիլիմ տիրլէր . . . (Հեյեճանլը պիր սէտա իլէ .) Էաքին, սէօյլէյինիզ պագայըմ, հայաթընըզա խիթամ վէրմէյի գարարալաշտրթմազտան էվվէլ, պանա մէքթուպ եազտըրըզ, տէյիմ։

Մայէօ . — Էվվէլ, մատմուազել։

Աորիէն . — Էյվա՛հ, պէնտէն ճէվապ ալամայընճա, աճեազա պէնի նէ գատար ունուիգան վէ նէ գատար նանքէօր ատտ իմտինիզ։

Մայէօ . — Օ՛հ, պէն սիզի հիչ պիր վագի իմհամ իմէժէտիմ, մատմուազել, պիչարէ հէմշիրիմ պուդա չնհատէի իտէպիլիր . պէն սօնրնա գատար սիզէ միւթէչէքքիր գալտըմ։

Աորիէն . — Մէօղունիւզէ ինանըրըմ . . . զիրա գալպինիզի պիլիրիմ . . . ֆագաթ նիհայէթ պէնիմ սիւքիւթիւմէ նէ մանիէա վէրտինիզ։

Մայէօ . — Խանէնիզտէն պիրտէն պիրէ ֆիրար իմտիյիմ իչուն պիհագգըն ինճինմիշ օլտըգընըզը զանն իյլէտիմ, մատմուազել։

Աորիէն . — Պէ՞ն մի ինճինմիշ օլայըմ . . . է՛յվա՛հ քի մէքթուպընըզը ալմատըմ։

Մայէօ . — Հալ պաւ քի պէն անը սիզէ կէօնտէրտիմ, մատմուազել։

Աորիէն . — Էվվէլթ, տօսթըմ, հաթթա պու մէքթուպը գաբուճըմընն օտասընատա եազմըշ օլտըգընըզը տա պիլիրիմ. էսէֆ խաէրիմ քի գաբուճը պու մէքթուպըն սիզտէն կէչաթյինի պէյան իտէրէք պէնէլէմէլէրիմտէն ֆլորին նամընատաքի գըզա վէրմիշ։

Մայէօ . — Մատմուազել ֆլորի՞ն մի, օ գըզ պանա ֆէվգ էլատէ մուհապպէթ կէօսթէրիր իտի։

Աորիէն . — Մէյէր ֆլորին պէնի այնագճասընա ալ-

Digitized by Google

տատըր ըմըշ. քէնտիսի տիւշմէնլէրիմին ատամը օլուպ, անլէրէ ճասուսլըգ խըտմէթինի կէօրիւր խմիշ։

Մայեէօ. – Օ՛ մը... եա՛ Բապպի, պու միւմքի՞ն մի տիր, մանտմուազէլ։

Ատրիէն. – (Փէտէրի ազիմ իլէ.) էվվէ՛թ, միւմքին իմիշ... լաքին քէնտիսի թէքտիրտէն զիյատէ աճըմադա լայըգ տըր. զիրա պիչարէ գըզճըղազ տէհշէթլի պիր մէճ-պուրիյէթէ իթտաթ իթմէյէ մէճպուր պուլունըյօրմըշ. պու հարէքէթինի թէմամըյլա իգրար իթմէսի վէ անտէն տօլայը ըզհարը նէտտամէթ իյլէմէսի իւզէրինէ, էօլմէզտէն էվվէլ քէնտիսինէ աֆվ իյլէտիմ։

Մայեէօ. – Վա՛յ, ֆլորի՞նտէ մի էօլտիւ... օ էէնճ վէ կիւզէլ գըզճըղազ էօլտիւ հա՛...։

Ատրիէն. – Հէր նէ գատար քէնտիսի պանա խըյանէթ իթմիշ իտի իսէ տէ, վէֆաթընտան տօլայը ֆէվզ էլ ատէ մահզուն վէ միւքէտտէր օլտում. զիրա խաթալարը-նը եիւրէք բարալայաճագ պիր նէտտամէթլէ իգրար իյլէտի։ Հաթթա պու իգրարաթը արտասընտա, հէմշիրէնիզին հայաթընը գուրթարմագ իւզրէ պէնտէն պիր միւշագաթ թալէպ իթմէք իչուն եազմըղընըզ մէքթուպը տա զապթ վէ քէթմ իթմիշ օլմըղընը պէյան իյլէտի։

Մայեէօ. – Տօղրու տըր, մանտմուազէլ, մէքթուպը-մընն միւնտէրիճաթը պուննտան իպարէթ իտի. ֆագաթ օ մէքթուպը սիզտէն սագլամագտա նէ՞ ֆախտէլէրի օլապիլիր իտի։

Ատրիէն. – Սիզին թէքրար եանըմա կէլէճէյինիզտէն գօրգույօրլար ըտը... զիրա սիզ պէնի խալխանէ պիր սուրէթտէ սէվտիյինիզ ճինէթլէ, պէնի մուհաֆազա խտէն պիր մէլէք մէսապէսինտէ իտինիզ։ Էվվէթ, տիւշմէնլէրիմ սիզին մուհապպէթի սատրգանէնիզտէն գօրգույօրլար ըտը. զիրա գալկինիզին շայանը թէճաճիւպ օլան սէվգի թապիխի պու մուհապպէթի խալխանէյէ ֆէվզ էլ ատէ

Digitized by Google

խըտմէթի իթմէքտէ իտի . . . : Ա՛հ , սիզին չիւսդհէլէրինիզէ գարշը միւտաֆաա իթտիյիմ օ ալչատըն սիզէ մուճիպ օլ-տըղը տէհշէթի վէ նէֆրէթինն նէ՛ գատար հագգը օլտը-ղընը ասլա ունութմայաճաղըմ :

Մայեէօ . – (Թիթրէյէրէք .) Մ . Րօտէնտէ՞ն մի պահա իտիյօրսընըզ :

Ա.տրիէն . – Էվվէ՛թ . . . լաքին չիմտի պու ատէմիէր-տէն պահա իթմէ յէլիմ . . . պունլարըն խաթըրէսի սիզին քէսպի հայաթ իթմէնիզի կէօրմէքլէ հըսա իթտիյիմ մէ-սէրրէթի իխլալ իտէճէք տիր . . . համտ օլաուն , սէտանըզ էվվէլքի գատար զայըֆ տէյիլ տիր , եանագլարընըզա տա ազաճըգ ըչնկ կէլմէյէ պայլատը : Շիւքրլէր օլսուն , սի-զի թէքրար պուլապիլտիյիմտէն տօլայը ֆէվգ էլ ատէ մէսրուր օլտըմ . պիրլէշմէմիզտէն նէլէր իւմիտ իթտիյիմի , նէլէր պէքլէտիյիմի պիլսէնի՛զ . . . արթըգ պիրի պիրիմիզ-տէն այրըլմայաճաղըզ , տէյի՛լ մի , օ՛հ , տօսթլըղըմըզ նա-մընա պունը պանա վատ իտինիզ :

Մայեէօ . – (կէօզլէրինի մահճուպանէ պիր թավը ի-լէ էյէրէք .) Պէ՞ն մի . . . մատմուազէլ . . . պէ՞ն մի սի-զին տօսթընըզ ըմ :

Ա.տրիէն . – Խանէմտէն ֆիրար իթմէզտէն էվվէլ սիզէ տօսթըմ , հէմչիրէմ տէյու խիթապ իթմէ՞զ մի իտիմ . . . էվվէլքի հալ իլէ չիմտիքի հալ արասընտա նէ՞ ֆարգ վար տըր . հի՛չ . . . պիլաքս հալ ու վազիյէթիմիզտէ հասըլ օլան շու մուգաբէնէթ՝ տօսթլըղընըզը ինտիմտէ տահա մագպուլ , տահա գըյմէթտար գըլըյօր . . . պու տօսթլը-ղընըզը ճէլպ իթմիչիմ տիր , տէյի՛լ մի . . . օ՛հ , ըէճա իտէրիմ , պունու պէնտէն էսիրկէմէ յինիզ , պէնիմ սիզին կիպի պիր տօսթա բէք զիյատէ իհթիյաճըմ վար տըր . . . :

Մայեէօ . – Սի՞զ մի , մատմուազէլ . . . պէնիմ կիպի ֆագըր պիր մախլուգըն տօսթլըղընա սի՞զ մի միւհթաճ սընըզ :

Digitized by Google

Ատրիէն. – (Երբեք բաղձալի յաճախագ պիր թաղրը մահ-զուն անդ իլէ Մայրէնիւն եիւզիւնէ պազարտագ.) Էվվէլճա, հաճէթա ահնանատա քէտերլերիմի քէնտիսինէ թէվտի ի-տէպիլճէք պիր քիմսէմ վար ըսա, օտան սիզ սինիզ:

Գու սէօզիւ վիճթէագըպ մատանուազէն տը Գաբտովի-լին եանագլարը գըզարտը:

Մայրէօ. – (Կիմ կիտէ թէաճճիւպի արթարագ.) Պէօյլէ պիր էֆերի թէվճճիւհ վէ էմնիյէտիմ նէ իլէ մազ-հար օլտըղըմը անլայսիվիլմիյիմ, մատամուազէլ:

Ատրիէն. – (Խաֆիճի պիր թէրէտտիւտլէ...) Գալպա-նիզին նէզաքէճի վէ թապիաթընըզըն սատագաճը իլէ... պունտան պաշգա սիզ գատըն սընըզ... էմին իմ քի չէքտիկիմ ըզտըրտապաճը հէր քէստէն էյի անլայաճագ վէ պէնիանճլայաճագ սընըզ...:

Մայրէօ. – (Թէաճճիւպի պիր գաճ տաճա արթա-րագ.) Սիզգի ադըմ՞գ մը... սիզ պէօյլէ տէլպէր վէ ճալիպի հասէտ պիր գատըն իգէն, պէնիմ կիպի ֆագըր վէ սագաճ պիր մախլուգ սիզի նա՞սըլ ադըյապիլիր, մատ-մուազէլ:

Ատրիէն. – (Պիր գաչ տագըգա գատար սիւ քիւթահէն սօնգա.) Սէօյլէ յինիզ, պիչարէ տօսթըմ, է՛ն պէօյլուք քէ-տէրլէր՝ ճալիպի իսթիհզա վէ եահօտ մուճիպի հագարէթի օլմազ գօրգուսը յօղ քիմսէյէ սէօյլէնիլէմէ յէն քէտեր-լէր տէյի՛լ մի տիր... Ինսան նէֆսինտէն ում անտըղը իչտէն քէնտիսինէ իգրար իթմէյէ պիլէ ճէսարէթի իսէմէ-տիյէ պէր թագըմ ըզտըրտապլար վէ քէտերլէրս հագգըն-տա պաշգասընտան նա՞սըլ չէֆգաթ վէ մէրհամէթի թա-լէպ իտէպիլիր:

Մայրէօ իշիթտիյի սէօզլէրէ անճագ ինանատիլէյօր ըսը. վէլիի նիյմէթի օլան պու գըղ քէնտիսի կիպի ու-ղուրսըզ պիր աշգ ու մուհապպէթէ կիւֆֆարտը օլմատըգճա, պէօյլէ պիր լիսան գուլանամազ ըսը. ֆագաթ Մայրէօ

Digitized by Google

պէօյլէ պիր իհթիմալի խաթըրընտան պիլէ կէչիրէմմէ յէճէ-
յինտէն, Ճտրիէնին քէտէրլէրինի տիկէր պիր սէպէպէ
համլ իտէրէք վէ Ռկրիքոլ հագգընտաքի աշգ ու մուհապ-
պէթինի տուչիւնէրէք, պիր թավրը մահզունանէ իլէ.

— Օ՜հ, էվվէթ, մատմուազէլ, ինսանըն մահճուպի-
յէթինի պախս օլան պիր քէտէր տէհղիթլի . . . հէմ զա-
յէթ տէհղիթլի տիր. — տէտի:

Ճտրիէն. — Լաքին ինսանըն էճնիյէթի քեամիլէսինի
ճէլպէ չայէթէ օլտըգտան պաշգա պիր տուրլու քէտէր վէ
էլէմ կէօրիւպ կէչիրմիշ օլտըղընտան մէրհամէթ վէ մուա-
վէնէթ վէ նասիհաթ իլթիմիյէ մուգթէտիր օլան ալիճէ-
նապ պիր գալպէ թէսաատիֆ իթմէք տէ նէ՛ պէօյուք
պախթիյարլըգ տըր: (Ֆէմալը տըգգաթլա Մայեէօյէ պա-
գարագ.) Սէօյլէյինիզ պագայըմ, սէվկիլի գըզըմ, սիզ
պէօյլէ պախի մահճուպիյէթ օլան պիր քէտէր ալթընտա
էզիլմիշ օլսայըտընըզ, քէտէրլէրինիզի քէնտիսինէ արզ ի-
տէպիլէճէք վէ պիր էմնիյէթի քեամիլէ իլէ անլէրի եարը
եարըյա խաֆիֆլէթէճէք սուրէթտէ սիզին գալպինիզ
կիպի պիր գալպէ թէսաատիֆ իթտիյինիզտէ մէսուտ օլ-
մանզ մը իտինիզ:

Մայեէօ՝ միւտէթի էօմրիւնտէ իլք տէֆա օլարագ
չիւպհէ վէ մահզունիյէթ իլէ մատմուազէլ տը Գարտօվի-
լին եիւզիւնէ պագտը:

Կէնճ գըզըն չու սօնընճը սէօզլէրի քէնտիսինէ մանի-
տար կէօրիւնտիւյիւնտէն, քէնտի քէնտինէ.

— Շիւպհէ եօգ քի պէնիմ սըրրըմը պիլիր. լուզնամէ
տէֆթէրիմ էլինէ կէչմիշ տիր. Ռկրիքոլ հագգընտաքի
աշգ ու մուհապպէթիմի եա՛ պիլիյօր վէ եախօտ անտէն
շիւպհէ իտիյօր. չիմտիյէ գատար սէօյլէտիյի սէօզլէրտէն
մագսատը՝ էյի մալիւմաթ ալըպ ալմատըղընը թահգիգ
իթմէք իւզրէ պէնի սըրրըմը իֆշայէ թէչվիգ իթմէքտէն
իպարէթ իտի. — տէմէքտէ իտի:

Digitized by Google

Պու տիւշիւնճէլէր Մայեէօնիւն գալալինտէ Ամրիէնէ գարշը քէտէրլի վէ եախօտ նանքէօրանէ պիր տավշու հասըլ իմմէվէքտէ իտի . ֆագաթ պու աշգ ու մուհապպէթի հադգընտա պիչարէ գըզճըղազըն գալպի օ՛ գառար հըսսը նէզաքէթլէ տօղու վէ օ՛ գառար չաբուգ միւ-ֆէէսսիր օլուր իտի քի , մատմուազէլ տը Գարտօվիլ հագգընտաքի մուհապպէթի խալիսանէսիյլէ պէրապէր , անը ք ճնտի էսարըննա վագըֆ զանն իտերէք ֆէվգ էլ ատէ մա տ՛ղուն վէ միւքէտտէր օլտու :

22

ԻԹԻՐԱՖԼԱՐՆ ՏԷՎԱՄԸ

Ամրիքոլ հաղգընտաքի աշգ ու մուհապպէթինէ մատ-ֆուազէլ տը Գարտօվիլին վագըֆ օլմըշ օլմասը քէյֆիյէթի էվվէլի էմրտէ Մայնէօյու մահզուն իմտի . ֆագաթ պիր աշ սօնրա օ միւշահազա պու նատիր իւլ էմնալ մախլուղըն հըսսիյաթը ալինճէնապնէսի սայէսինտէ ազիմ պիլ , թէէսսուֆէ մունգալիպ օլտու քի , Ամրիէն հագգընտա քի թէվէճճիւհ վէ հիւրմէթինի իսպաթ իմմէքտէ իտի : Պիչարէ գըզճըղազ քէնտի քէնտինէ .

— Ինթիմալ քի վէլիի նիյմէթիմ օլան պու ալինճէնապ ֆի տուազէլին կէօսթէրտիյի լութֆքէտըրըղըն թէէսիրի-նէ մաղրուպ օլարագ , չիմտիյէ գառար հիչ քիմսէյէ սէօյ-լէմէյիմ վէ տահա պիր աշ էվվէլ մէղարա կէօթիւ-մէ ը իւմիտինտէ պուլընտուղում պիր սըրրը քէնտիսինէ աէօյ ուլէր իտիմ . . . պու սուրէթլէ հիչ սէյիլ իսէ քէն-

Digitized by Google

տիսի հագգընտաքի հրսսը չիւքրանիչէթիւին պիր տէլիլի-
նի կէօսթէրմիշ օլուր ըտրմ. . . լաքին էյվահ քի հայա-
թըմըն եէկճանէ սրրրընը վէլիի նիյմէթիմ օլան գըզա
թէվսի իթմէք պահթիյարլըղընտան տա մահրում գալ-
տըմ։ Պունտան պաշգա, անըն հագգըմտաքի չէֆգաթ
ու մէրհամէթի նէ՛ գատար պէօյիւք օլա, մուհապպէթ
վէ թէվէճճիւհի նէ՛ գատար ագիլանէ տահի պուլունա,
էօյլէ տիլպէր վէ պահթիյար պիր գըզ պէնիմ կիպի գալ-
պինին է՛ն տէրին նօգթասընտա մէյուսանէ վէ կիւլիւնճ
պիր աշգ ու մուհապպէթ սագլամըշ օլան հագգիր պիր
մախլուգըն հալը էսէֆիչէթիմալինի հիչ պիր վագթ անլա-
յամազ։ Խա՛յր. . . խա՛յր. . . քէնտիսինէն պանա օլան մու-
հապպէթի նագիլքեանէսինէ լուղմէն, պէնի աճըմազա գալ-
գըշտըգը սըրատա պիլմէյէրէք պէնի ինճիտէճէք տիր. զի-
րա տիւնեատա եավլընըգ տէրտ սուգատաշլարը պիր պիր-
լէրինի թէսէլլի իտէպիլիրլէր. . . : Էյվա՛հ, նի՛չուն պը-
րագմատը քի էօլէյիտիմ։

Շու մի լահազաթ Մայեէօնիւն ֆիքրինտէն բէք չա-
բուգ կէչմիշ իսի։ Ատրիէն քէմալը սրգագաթլա քէնտիսինի
թէֆթիշ իտիյօրտու. իշճի գըզըն չէհրէսի օ վագթա գա-
տար եավաշ եավաշ քէսպի պէշաշէթ իթտիքտէն սօնրա,
եէնիտէն մահզունիյէթ բէ յտա իթմէքճաէ օլսըղընը պիրտէն
պիրէ ֆարգ իթտի. Մայեէօ հէնուզ բէք զայըֆ օլուպ
պիր այագը տա մէզար քէնարընտա պուլընտըղընտան, նէ-
թիճէսի վէխիմ օլապիլէճէճինտէն գօրգուլան չու մէյու-
սիյէթ վէ մահզունիյէթին ավահէթինտէն մատմուազէլ տը
Գարտօվիլ ատէթա էնտիշէյէ տիւշերէք.

—Մէվկիւլի տօսթըմ... ինսան եիւրէյինի սատագաթ-
լը վէ ֆէտագքար պիր գալպէ ալճագագ օլուրսա, է՛ն
տէհշէթլի վէ հաթթա է՛ն զիյատէ ճալիպի հագարէթ օ-
լան պիր քէտէրին պիլէ խաֆլիֆլէնէճէյինի սիզ տէ պէ-
նիմ կիպի զաման իթմէ՞զ միսինիզ։ — տէտի։

Digitized by Google

Մայեէօ. – (Մահղունիյէթլէ.) Էվվէ՛թ, մատմուազէլ, ֆագաթի քէնտի հալինէ ըղտըրտաղ չէքէն պիր եիւրէք պէօյլէ քէտէրպախշ պիր իթիրաֆտա պուլընմազ ղէմանընը անճագ քէնտիսի ինթիխապ իթմէլի տիր... անընն էարարը վագըտսը տուլյուլմըշ օլսա պիլէ, օ ղէմանա գատար անա րիայէթ իթմէք տահա զիյատէ մեւվաֆըգը ինսանիյէթ օլուր զանն իտէրիմ։

Ա.տրիէն. – (Մահղունանէ պիր չէհրէ իլէ.) Հագգընըզ վար, գըզըմ, ֆագաթի քէտէրնաք պիր սըրըը սիզէ թէվտի իթմէք իչուն չու վէխիմ տագըգայը ինթիխապ իտիշիմին սէպէպի բէք սատէ տիր. չունքի պէնի տինլէ յէճէք օլուբանըզ, պէնիմ սիզին չէֆգաթընըզա, թէսէլլինիզ, մէրհամէթինիզ նէ՛ տէրէճէ մուհթաճ օլտըղըմը թագտիր իտէրէք, եաչամազա տահա զիյատէ էհէմմիյէթ վէրէճէքսինիզ։

Պու սէօզլէր իւզէրինէ, Մայեէօ գալգըպ օթուրմազ իչուն պիր ղայրէթտէ պուլունտը վէ եաթաղընա տայանարագ, չաշղընն չաշղընն մատմուազէլ տը Գարտօվիլին եիւզինէ պագտը։ Պիչարէ գըզճըղազ իչիթտիյի սէօզլէրէ իննանամայօր ըտը. վէլիի նիյմէթի օլան պու գըզ քէնտի սըրրընա վագըֆ օլմազ ֆիքրինտէ պուլընմատըգտան պաշգա, քէնտիսինէ ըղտըրտապը պիր իթիրաֆտա պուլընմազա վէ քէնտիսինտէն թէսէլլի վէ մէրհամէթ թալէպ իթմէյէ կէլիյօրտու. պինտէն ալէյհ ատէթա քէքէլէյէրէք ատէտի քի.

— Նէ՞ սէօյլէյօրսընըզ, մատմուազէլ... սի՞զ մի պանա...։

Ա.տրիէն. – Էվվէ՛թ, պէօյիւք պիր քէտէրիմ պուլընտըղընը վէ պու քէտէրիմին պէնճէ մահճուպիյէթի տայի օլտըղընը սիզէ սէօյլէմէյէ կէլիյօրըմ... Էվվէ՛թ... սիզէ ըղտըրտապը պիր իթիրաֆտա պուլունաճաղըմ... սէվիյօրըմ, ֆագաթ սէվտիյիմտէն տօլայը հիճապ իտիյօրըմ։

Digitized by Google

Մայեէօ . – (Էլլէրինի պիրի պիրինէ գավուշտըրա-
րագ .) Պէնիմ կիպի . . . :

Աորիէն . – (Ո վագիա գատար զապէթ իտիլմիշ օ-
լան պիր քէտեր իլէ .) Մէվիյօրըմ . . . էվվէթ , սէվիյօրըմ ,
ֆագաթ սէվիլմէ յօրըմ . . . մուհաթապէթիմ պախսի ըզտը-
րագը ազիմ տիր . . . պէնի եէյիզ պիթիրիյօր . . . պէնի
թէլէֆ իտիյօր . . . հալ պու քի պու սըրրըմը հիչ քիմսէյէ
թէվտիհ իտէմէյօրըմ :

Մայեէօ . – (Տիք տիք Աորիէնին եիւպիւնէ պագա-
րագ .) Պէնիմ կիպի . . . կիւզէլլիք , սէրվէթ վէ պէքա-
վէթ ճիհէթլէրիյլէ պիր գրալիչա տէրբէճէինտէ օլտըղը
հալտէ , օ տա պէնիմ կիպի մուզտարըպ օլուրյօր . . . պէ-
նիմ կիպի պէտալաթի պիր մախլուգ միսիլլու օ տա աէվի-
յօր . . . վէ ֆագաթ սէվիլմէ յօր . . . :

Աորիէն . – Ա՛հ . . . էվվէ՛թ . . . ախպին կիպի սէվի-
յօրըմ վէ ֆագաթ սէվիլմէ յօրըմ . . . տիւնեատա գալսի-
մի աչապիլէճէք պիր քիմսէմ վար ըսա , օ տա սիզ օլտը-
ղընըզը սէօյլէմէ յէ հադգըմ եօ՞ղ մը ըմըշ . . . սիզ տէ
այնը քէտէրէ տիւչար օլմուշ օլտըղընըզտան , եալընըզ սիզ
պէնի աճըյապիլիր սինիզ :

Մայեէօ . – (Կէօզլէրինի էյէրէք վէ թէաճճիւպինի
պէրմարաֆ իտէրէք .) Ցէմէք քի . . . մատմուազէլ . . .
սիզ պիլիր իտինիզ . . . :

Աորիէն . – Էվվէ՛թ , պէն հէր չէյի պիլիր իտիմ ,
պիչարէ չօճուգ . . . հաթթա պէնիմ սիզէ թէվտիհ իտէճէք
տահա ըզտըրըապիլը պիր սըրրըմ պուլունմամըշ օլսայըտը ,
սիզին սըրրընըզտան ասլա պահա իմմէզ իտիմ . . . սիզին
սըրրընըզ եիւրէք հադգըճը տըր , պէնիմքի իսէ պախսի
հագարէթի վէ մէզէլլէթի տիր . . . : Օ՛հ , հէմշիրէճիյիմ ,
կէօրիւյօրսընըզ քի պէտալաթիլըգ ֆարգ վէ թէֆավիւթ
տէնիլէն չէյի եզալէ իտեր . . . հէմ այըրըր վէ հէմ տէ
պիրլէշտիրիր . . չօգ տէֆա հէր քէսին նազարը հասէտինի

Digitized by Google

ճելով իտէն պախթիյարլար տէհղէթլի քէտերլէրե տիւ-
չար օլարագ , էՙն հագիր վէ էՙն սէֆիլ մախլուգլարտան
մէրհամէթ վէ թէսէլլի թալէպ իթմէյե մէճպուր օլորգ-
լարընտան , անլէրտէն ոտահա զիյատե աշաղըյա տիւշերլեր ,
(կէօզիւնտէն ագան եաշլարը սիլէրէք , հէյէճանլը պիր
սէտա իլէ .) Հայտի , հէմշիրէճիյիմ , ճէսուր օլունըզ , ճէ-
սարէթի էլտէն պըրագմայընըզ , պիրի պիրիմիզի սէվէլիմ ,
պիրի պիրիմիզե մուավէնէթ իտէլիմ . պու քէտէրի վէ
կիզլի րահաթթա պիզիմ միւէպպետէն իթթիֆագըմըզա
վասըթթա օլսուն :

Մայեէօ . – (կէօզլէրինի էյէրէք վէ մահճուպիյէթի-
նէ սէթր իտէմէյէրէք .) Ա՛հ , մատմուազէլ , պանա աֆվ
իտինիզ , ֆագաթ հայաթըմընն էՙն կիզլի պիր սըրրընը պիլ-
տիյինիզ իչուն պունտան պէօյլէ պիլա հիճապ եիւզիւնիւ-
զէ պագամայաճաղըմ զանն իտիյօրըմ :

Ատրիէն . – Նէ՞ իչուն . . . Մ. Ակրիքօլը սէվտիյինի՛զ
իչուն մը . . . լաքին օ հալտե պէն սիզին էօնիւնիւզտէ հի-
ճապըմտան էօլմէլիյիմ . զիրա պէն սիզին գատար ճէսա-
րէթի օլմատըդմտան , ըզտըրըպը գալպիմէ թէհամմիւլ
իտիպ տէ աշգ ու մուհապպէթիմի եիւրէյիմին էՙն տէրին
նօգթասընտա սագլամադա մուգթէտիր օլամատըմ : Պուն-
տան պէօյլէ մահվը նագապիլ օլան պիր մուհապպէթլէ
սէվտիյիմ զաթ՝ պու մուհապպէթիմի տուչտու վէ ֆագաթ
եաալընըզ ինթիխապը եէնի վէ գանլը պիր հագդարէթի տէ-
մէք օլան պիր գատընը պանա թէրճիհ իտէրէք , մուհապ-
պէթիմէ էհէմմիյէթի վէրմէտի . . . էկէր ահվալը զահիրէ
պէնի ալտաթմայօրսա , պու գատըն պէնիմլէ մուգայէսէ
իտիլմէյէ նալայըգ տըր . . . չիմտի սէօյլէ յինիգ պագայըմ ,
մահճուպ օլմագ սիզէ մի տիւշեր եօգսա պանա մը :

Մայեէօ . – Սիզինլէ մուգայէսէ իտիլմէյէ նալայըգ
պիր գատըն իչուն տիւշերը հագարէթի օլասընըզ հա՛ . .
ա՛հ , մատմուազէլ , պունա ինանամամ :

Digitized by Google

Ատրիէն. – Պաղը քէրթե պէն տե ինանամամ. . . պու իսէ քիպը ու զուրուրըմտան տէյիլ գալպիմին նէ՛ տէյէրտէ օլաըղընը պիլտիյիմտէն նէչէթի իսէր. . . օ զէ-ման քէնտի քէնտիմէ տէրիմ քի. « Խայր, պանա թէրճիհ օլունան գաղընըն պիր խաստասը օլմապը տըր քի, անը պանա թէրճիհ իտէնին ըուհրընը, ֆիքրինի, գալպինի ճէլպ իսթյօր. »

Մայեէօ. – Ա՛հ, մաամուազէլ, էկէր իչիճտիյիմ չէ-լէր պիր ըուլա տէյիլ իսէ. . . էկէր ահվալը զահիրէ սի-զի ալտաթմայօրսա, քէտէրի տէրուճինիզ հագըգաթէն պէօյիւք տիւր.

Ատրիէն. – Իվվէթ, գըղըմ. . . պէօյիւք. . . հէմ զա-յէթ պէօյիւք տիւր. մա մաֆիհ սիզին սայէնիզտէ պու աշգ ու մուհապպէթխանին քէսպի զաաֆ իտէճէ յինի չիմտի իւ-միտ իտիյօրըմ. պէյքի տե անա զալէպէ իտէճէք գուվվէ-թի պուլաճաղըմ. . . սիզ հէր չէյի տուլյաճագ օլուրսա-նըզ, սիզին էօնիւնիւզտէ մահճուպ օլմագ իսթէմէյէճէ-յիմ. . . սիզ գառընլարընը է՛ն նէճիպի վէ է՛ն հայսիյէթլի-սի օլտըղընըզտան, ճէսարէթի վէ սապրքառըղընըզ պէ-նիմ իչուն տահմա պիր նումունէի խալրէթ օլաճագ տըր.

Մայեէօ. – Ա՛հ, մաամուազէլ. . . ճէսարէթխանէն պահա իմմէյինիզ. զիրա պէնիմ տահի զաաֆը գալպիմ տէն մահճուպ օլաճագ բէք չօգ սէպէպլէրիմ վար տըր.

Ատրիէն. – Մահճուպ օլաճագ սէպէպլէրինի՞զ մի ևար. . . եա՛ Բապալի, էշան պու գէրգա՞ճ մը, սէվկիլի սօսիէթմ, սիզին մուհապպէթինիզտէն տահա միւէսսիր, տահա գահրամանանէ վէ տահա ֆէտագքառանէ պիր շէյ վա՞ր մը տըր. Սիզ մահճուպ օլասընըզ հա՛. . . նէ՞ իչուն... չօուգլըզընըզտան պերու սէվմէյէ ալըշտըլմընըզ ո սա-ահգաթլը սէնաաթքառ հագգընտա մուգատտես պիր մուհապպէթի կէօթէրտիյինի՞զ իչուն մը. վալիտէյնէ շէ-ֆաչաթլը պիր գըզ օլտըղընը՞զ, ճօգսա տալա սէս չըգար-

մագաղը պին տիւրլիւ ըզտըրտապար չէքտիյինէզ իչուն մը ։ Պու ըզտըրտալար գալպինիզի նէ՛ գատար միւքետտէր գըլար ըսը ։ Չունքի պուն ատպէպիյէթ վէրէնլէր սիզի քետէրլէնտիրտիքլէրինի տալա պիլմէդիէր իտի ։ սիզէ Մատլէն նամընը վէրէճէք եէրտէ կիւլիւնճ վէ հագարէթտիզ պիր լագապ վէրտիքլէրի զէման սիզի ինճիթմէյի խայալլարընտան կէչիրէպիլիրլէ՞ր մի իտի ։ Ֆագաթ սիզ պուն տան նէ՛ գատար միւթէէսսիր օլուր , նէ՛ գատար քետէր հըսս իտէր իտինիզ ։ ։ ։

Մայէօ ։ – Էյվա՛հ , մատմուազէլ , պունլարը սիզէ քի՞մ աէօյլէտի ։ ։ ։

Ատրիէն ։ – Պունլարը սիզ եալընըզ լուզնամէ տէֆթէրինիզէ գայտ իթմիշ իտինիզ , տէյի՛լ մի ։ էօյլէ իսէ , սիզէ հէր շէյի նագլ իտէյիմ ։ ։ ։ Ֆլորին էօլտուիւ վագթ եաբտըղը ֆէնալըգլարը պանա իգրար իյլէտի ։ Ֆէնտիխինէ հիւքմ իտէն ատեմլէրին իճպարըյլա սիզին պու քհաղըտլարընըզը չալմըշ , վէ անլէրի քհամիլէն օգումըշ ։ ։ ։ հալ պու քի պու գըզըն հրսսիյաթը հասէնէտի հէնուզ քհամիլէն սէօնմէմիշ օլտուղունտան , շայանը հայրէթ տապլքհարլըզընըզըն վէ մահզունանէ վէ տինտարանէ աշգ ու մուհապէթինիզին թէճէլլիկհահը օլան մէզքիւր քհաղըտլարըն միւթալէասըյլա օ տէրէճէ միւթէէսսիր օլմուշ քի , էօլիւմ եաթաղընտա անլն պաղը ֆըգրալարընը պանա զիքր իտէրէք խանէմինէն ֆիրարընըզըն սէպէպինի խզահ իյլէտի ։ զիրա սիզին ֆիրփրընըզ Ակրիքոյ հագգընտաքի մուհապէթինիզին մէյտանա չըգաճաղը գօրգուսընտան իլէրի կէլտիյինի չիւպհէ իթմէյօր ըսը ։

Մայէօ ։ – Էյվա՛հ , մատմուազէլ , բէք տօղրու տըր ։

Ատրիէն ։ – (Մահզունիյէթլէ ։) Օ՛հ , էվվէթ , օ պէտ պախթ գըզճըղազը թահրիք իտէնլէր տարպէյի հա՛նկի նօգթայա էնտիրմէք լազըմ կէլէճէյինի պիլիրլէր իտի ։ ։ ։ պու հարէքէթ աղլէրին իլք թէճրիպէտի տէյիլ տիր ։ ։ ։

Digitized by Google

սիղի մէ յուսիյէթէ տուչար իտէրէք , էօլտուրմէք իսթէ-
մէքտէ իտիլէր . . . սիզ նէ՞ իչուն պանա ֆէտաքեարլըգ
կէօսթէրիր իտինիզ . . . նէ՞ իչուն անլէրին թէհլիքէյի օլ-
մըգլարընը քէշֆ իտտինիզ ։ (Թիթրէյէրէք .) Օ՛հ , պու-
սիյահ լիպասլըլար ինանաֆըզ , մէրհամէթսիզ տիրլեր ,
գուվվէյի վէ իգթիտարլարը տա ղայէթ պէօյուք տուր ։

Մայրէօ . – Յէհչէթլի չէյ , մատմուազէլ ։

Ամրիէն . – Միւսլիմներիհ օլունըզ , սէվկիլի գըզըմ , գօր-
գաճագ պիր չէյինիզ եօգ տըր . կէօրիյօրսունըզ քի քէօ-
թիւլէրին սիլահլարը չօգ տէֆա քէնտիլէրինէ գարշը աէօ-
նէր . խանէմտէն ֆիրարընըզըն աէպէպինի տուչընճա , հագ-
գընըզտաքի մուհապպէթ վէ չէֆգաթըմ տահա զիյատէ
արթտը ։ Օ կիւնտէն իտիպարէն , սիզի պուլմագ իչուն է-
լիմտէն կէլէն դայրէթի սարֆ իյլէտիմ . Նիհայէթ , պիր
թագըմ թէհարրիյաթտան սօնրա , մահալը իգամէթինիզի
պուլմադա մէմուր օլան չոխա պու խանէտէ իգամէթ իտ-
տիյինիզի պու սապահ խապէրալմադա մավաֆֆագ օլ-
տու ։ Մ. Ակրիքոզ օ սըրատա խանէմտէ պուլընտըզընտան ,
պէնիմլէ պէրապէր կէլմէյի րէճա իյլէտի ։

Մայրէօ . – (Էլլէրինի պիրի պիրինէ գավուշտըրարագ .)
Ակրիքո՞զ մը . . . օ՞ տա մը կէլտի . . . ։

Ամրիէն . – Էվվէ՛թ , գըզըմ , վէսաթէրիհ օլունըզ . . .
պէն պուրատա սիզէ իլը թէտավիյէթը իճրա իտէրքէն ,
օ տա սիզին հէմշիրէնիզլէ մէշղուլ օլտու . . . քէնտիսինի
պիր ազ սօնրա կէօրէճէքսինիզ ։

Մայրէօ . – (Յէհչէթլէ .) Էյվա՛հ , մատմուազէլ , էլ-
պէթթէ քի տուչմըշ տըր . . . ։

Ամրիէն . – Մուհապպէթինիզի՞ մի . . . խա՛յր , խա՛յր ,
միւսլիմներիհ օլունըզ , եաշընըզ պու սատագաթլը վէ քէ-
րէմքեար պիրտաէրի կէօրմէք սատտէթինի տուչունիւնիւզ ։

Մայրէօ . – Ա՛հ , մատմուազէլ . . . պէնճէ պատիի
մահճուպիյէթ օլան վէ էօլմէյի արզու իթտիրէն չէյտէն

Digitized by Google

ասլա խապերտաղ օլմասըն . . . չիւքիւրլեր օլսուն , եան Բապպի , հիչ պիր չեյ պիլմեյօր ըմըշ :

Ա.տրիէն . – Էվվէթ , հիչ պիր չեյ յտէն խապերի եօգ տըր , սէվկիլի գըզըմ , օ հիւզնէնկիզ տիւչիւնճէլերի պէր- թարաֆ իտինիզ , պու սատտագաթլը վէ ալիճէնասլ պիրա- տէրինիզ պիզի էպէտտա ունութտուրմազ պիր քէտէրե տիւ- չար օլմագտան վէ սիզի տէ պէօյիւք պիր խաթա իրթի- քապընտան գուրթարմազ իւզրէ թամ վազթընտա եէ- թիշտիյի իչուն , քէնտիսինի ասլա խաթըրտան չըգարմա- յընըզ . . . Օ՛հ , պիր ինսան հայաթընըն ազըր պուլաը- ղը զէման անը ճէնապը Հազրա իյտտէ իթմէյէ հազգը պուլունտրղընա տահիր ալէմտէ մէվճուտ օլան էֆքեար վէ իթիգատտաթը պաթըլէտէն պահա իթմէք խաթէմէմ. եաղընըզ չտրասընը սէօյլէրիմ քի , սիզին էօլմէմինիզ լա- ղըմ տըր . գիրա սիզի սէվէնլէր վէ սիզին թարաֆընըզ- տան սէվիլինլեր հէնուզ սիզէ միւհթաճ տըրլար :

Ա.այէօ . – Պէն սիզի պախթիյար զանն իտիյօրտում , մատմուազել . Ակրիքոլ իսէ սէվտիյի գըզ իլէ էվլէնմիշ օլ- տըրընտան , պու գըզընն քէնտիսինի մէտուտ իտէճէ յինտէն էմին իտիմ . . . չու հալտէ քիմէ՞ ֆահտէլի օլապիլիր իտիմ :

Ա.արիէն . – Էվվէլա պանա , սէվկիլի գըզըմ . . . պուն- տան պաշգա , Մ. Ակրիքոլըն սիզէ ասլա միւհթաճ օլմա- յաճաղընը վէ կէրէք անըն վէ կէրէք սէվկիլիլէրինին նահիլ օլտըգլարը սատտէթին իլէլ էպէտ տէվամ իտէճէ- յինի վէ եախսա չիտտէթլի թէարրուզաթա կիրիֆթար օլմայաճաղընը սիզէ քիմ սէօյլէտտի : Միզի սէվէնլէրին սատտաէթի իլէլ էպէտ պէր տէվամ օլաճաղընը ֆարզ իթ- սէք պիլէ , ոիզ օլմազտըգըն անլէրին սապատէթի թամամ օլապիլիր մի իտի : Պէլքի տէ քէնտիլէրինի իթէքտիրէ սէ- պէպ օլաճագ օլան վէֆաթընըզ անլէրին գալպինտէ էպէ- տա ունութտուլմազ պիր քէտէր պըրագմայաճագ մը իտի :

Digitized by Google

Մայեէօ . – Տօղրու տըր , մատմուազէլ , եանըլտըմ . . . մէ յուսիյէթիմանէն իւզէրիմէ ճթննէթ կէլտի . . . պունտան պաշգա , տէհշէթլի պիր սէֆալէթ պիզի էգիյօրսու . պիր գաչ կիւնաէն պէրու , իշ պուլամամըշ ըազգ . . . ֆագըր պիր գատընըն մուավէնէթիյլէ կէչինիյօրսըգ . . . հալ պու քի պու գատըն քալէրայա թուխթուլուպ էօլսէ . . . պու սէպէպտէ եարըն եախօտ օ պիր կիւն ացլըգտան հէր հալտէ էօլէճէքտիք :

Ատրիէն . – Ացլըգտան էօլէճէ՞ք մի խոհիզ . . . պէնիմ մահալը իգամէթիմի պիլմէ՞զ մի խոհիզ . . . :

Մայեէօ . – Էվվէ՛թ , պիլիր խոհմ , ֆագաթ սիզէ մէքթուպ եազմըշ ըտըմ , պունա գարշըլըգ ճէվապ ալամայընճա , խանէնիզտէն ֆիլոսոֆ իթոհյիմտէն տօլայը ինճին . միշ օլտըղընըգը զանն հյլէտիմ :

Ատրիէն . – Վա՛հ , պէտպախթ գըզճըղազ , պիր ազ էվվէլ սեօյլէտիյինիզ կիպի , իւզէրինիզէ պիր նէվ ճիննէթ կէլմիշ . . . պունըն իչուն , պէնիմ սատագաթ վէ խալիսէթիմանէն պիր տագըգաճըգ չիւպհէ իթոհյինիզտէն տօլայը սիզի թէքթիրէ հագգըմ եօգ տըր : Նա՞սըլ թէքթիր իտէպիլիրիմ : Պէն տախի հայաթըմա խիթամ վէրմէք ֆիքրինտէ պուլը՞նմատըմ մը :

Մայեէօ . – Սի՞զ մի, մատմուազէլ . . . :

Ատրիէն . – Էվվէ՛թ . . . պէն տէ պու խայալա տիւշտիւմ . . . օ սըրատա Ֆլորինին էօլիւմ հալինտէ օլտըղը հալտէ , պէնի կէօրմէք արզուսընտա պուլընտըգընը խապէր վէրտիլէր . . . պու արզույա մուվաֆագաթլա քէնտի օտասընա կիթտիմ վէ ուզուն ուզատըյա գօնուշտըգ . իգրարաթ վէ իթիրաֆաթը ֆիքրիմի պիւս պիւթիւն թէպտիլ հյլէտի . պէնճէ արթըգ նագապիլի թէհամմիւլ օլան պու մէկյուռանէ էօմր ինտիմտէ պիրտէն պիրէ պաշգալաշտը . գալպիմտէ վազիֆէչինասըգ ֆիքրի ույանտը . սիզ չիւպհէ եօգ քի տէհշէթլի պիր սէֆալէթէ տիւշար օլմուշ խոհիզ .

Digitized by Google

ահզի արայըզ գուրթարմագ պէնիմ վազիֆէմ իգթիզասընտան ըտը։ Ֆլորինին իթիրաֆաթը՝ պէօյիւք պէօյիւք քէտէրլէր վէ տէհշէթլի զահյաթ իլէ էօթէյէ պէրիյէ տաղըլմըշ օլան ֆամիլեամըն տիւշմէնլէրի թարաֆընտան գուրուլան եէնի եէնի ֆէսատ տօլապլարընը մէյտանա չըգարտը. ֆամիլեամ ազասընըն պիլմէտիքլէրի պու թէհլիքէյի քէնտիլէրինէ խապէր վէրմէք վէ տիւշմէնի ումումիյէ գարշը անլէրի պիրլէշտիրմէք վազիֆէմ ճիւմլէսինտէն իտի։ Պէն տէ պիր թագըմ ալչագճա էնթրիդալարա գուրպան կիթմիշ իտիմ. օ սիյահ լիպասլըլար ճեզասըզ գալտրգլարընտան ճէսարէթ ալըպ տա պաշզալարընը տա գուրպան իթմէսինլէր իչուն հագգըմտա վագը օլան ֆէնալըգլարըն ֆահիլէրինի թաագիպ իթմէք վազիֆէմ իգթիզասընտան ըտը. իչթէ օ զէման վազիֆէչինասլըգ տուշղուսը պանա գուվվէթ վէրտի, վէ պուլընտըղըմ հալը մէյուսիյէթտէն գուրթուլտըմ, վէ խրիսթիյանլըղըն նումունէի միճէսսէմի օլան միհրթէրէմ րահիպ Գաբրիէլին մուավէնէթիլէ ճէսուրանէ պիր սուրէթտէ մուհարէպէյէ կիրիշտիմ։ Ա՛հ, գըզըմ, պու վազիֆէլէրին իճրասը վէ սիզի եէնիտէն պուլմագ իւմիտի քէտէրիմի ազաճըգ թախֆիֆ իյլէտի. հէր նէ գատար պիւս պիւթիւն միւթէսէլլի օլմատըմ ըսա տա, ազաճըգ տէֆի ղամ իյլէտիմ... հագգըմտա տէրքեար օլան մուհապպէթի մուչֆիգանէնիզ վէ թարաֆընըզտան կէօսթէրիլէն րիգա վէ թէսլիմիյէթ տախի իշին պագըսընը իճրա իտէճէք վէ պէն տէ օ ուղուրսըզ մուհապպէթի ունուտաճաղըմ...։

Ատրիէն պու սէօզլէրի սէօյլէմէքտէ իքէն, ներտիսպան իւզէրինտէ աճելէ աճելէ աթըլան պիր այագ սէտասը իշիտիլտի վէ լաթիֆ վէ թազէ պիր սէտա.

— Ա՛հ, եա՛ Բապպի, պիչարէ՛ Մայեէօ... թամ վագթընտա եէթիշտիմ... Ալլահ վէրէ տէ քէնտիսինէ ֆահտէլի օլապիլսէ իտիմ. — տէտի։

Digitized by Google

Պատէհու Բօզ-Բոմբոն ալէլ ահէլէ Մայեէօնիւն օտա-
սընա կիրտի ։ Պիր ազ սօնրա Ռկրիքոլ տախի արգասըն-
տան կիրտի , վէ ասլըգ բէնճէրէյի Ռտրիէնէ կէօսթէրէրէք ,
գրալիչա Պաքանալըն վէֆաթընտան իչէրի կիրէն գըզա
պահս իթմէմէսինի պիր իշարէթլէ անլաթմազա չալըշտը ։
Լաքին մատմուազէլ տը Գարտօվիլ պու իշարէթին ֆար-
գընտա օլամատը ։ Մէրգուէմ Բորթ-Ըէն-Մարթէն թէաթ-
րօսընտա ձալմա իլէ պիրլիքտէ կէօրմիւշ օլտըղը վէ օ ագ-
շամտան պէրու չէքտիյի ըզտըրապալարըն սէպէպի եէկճա-
նէսի զանն իթտիյի պու կէնճ գըզը թանը յընճա , գալպի
քէտէր , հիտտէթ վէ ղուրուր իլէ չարբամազա պաշլատը ։

Ֆիլ հագըգա չու թէսատիւֆ թալի'ին գանլը պիր իս-
թիհզասը իտի . զիրա Ռտրիէն սէվտիյի զաթ թարաֆընտան տիւչարը հագարէթ օլան աշգ ու մուհապպէթինի ի-
թիրաֆ իթտիյի պիր սըրատա , ըզտըրապը գալպինէ սէ-
պէպիյէթ վէրէն գատըն տախի կէօզէրի էօնիւնտէ տի-
քիլմէքտէ իտի ։

Մատմուազէլ տը Գարտօվիլին թէճաճիւպի նէ' գա-
տար ֆէվգ էլ ատէ իսէ , Բօզ-Բոմբոնընքի տէ անտէն ազ
տէյիլ իտի ։ Մէրգուէմ՝ սիյահ բարս վագըսընըն ագշա-
մընը թէաթրօտա , պուլընտըղը լօճանըն թա գարշըսըն-
տա օթուրմըշ օլան ալթուն սահէը տիլպէր գըզը հալընըզ
թանըմագլա գալմայըպ , հաթթա պիր թագըմ վէխիմ
սէպէպլէր տօլայըսըլըյա պու մէմուրըն ղայրը թէսատիւ-
ֆիւ ֆէվգ էլ ատէ արղու իթմէքտէ իտի . պու ճիհէթէլէ
Ռտրիէնէ աթֆ իթտիյի նազարը խապխանէ վէ մուզաֆ-
ֆէրանէ յի թարիֆ ու պէյան իթմէք միւմքին օլամազ ։

Մատմուազէլ տը Գարտօվիլ իլք էօնճէ օտայը թէրք
իլէ տըշարը չըգմագ իսթէտի . ֆագաթ Մայեէօյիւ եիւզ
իւսթիւնէ պըրագմագ վէ Ռկրիքոլա տախի պու ազիմէթի
նակէհանիյէ պիր սէպէպ կէօսթէրմէ յէ մէճպուր օլմագ
եիւրէյինէ տըրը կէլմէքտէ իտի . պունտան պաշգա ան-

Digitized by Google

լայլմազ վէ չիտուէթլի պիր մէրազ քէնտիսինի ալըգօ-
յօր ըտը · պինաէն ալէյհ հայտիյէթի զաթիյէսի ճէրիհա-
տար օլմազլա պէրազէր օրատա տուրմազա գարար վէր-
տի : Քէնտիսի իչուն հայաթընա խիթամ վէրմէք ազսինէ
տիւշմիւշ օլտըղը վէ գալսինին հէյէճանըտը արատընատա
ձալմանըն մուհապպէթինի ճէլպ իթմէսինին սէպէպինի
իյզահ խոէճէք սուրէթտէ քէնտիսինէ պիր թագըմ սիմա-
լար թէսաւվուր իթտիյի գըղը նիհայէթ եագընտան կէօ-
րիւպ մուհաքէմէ իտէճէք խտի :

23

Ր Ա Գ Ի Պ Է Լ Է Ր

Հուզուրը մատմուազէլ տը Գարտօվիլտէ չիտուէթ-
լի պիր հէյէճան հասըլ իթմիշ օլան Րօզ-Բոմբոն՝ խաֆիֆ-
մէշրէպանէ վէ մաղրուրանէ պիր սուրէթտէ կէյինմիշ ի-
տի : Գըրմըզը աթլաստան մամուլ տար քէնարըը չապգա-
սը օ գատար էօնէ գայտըրըլմըշ ըտը քի , ատէթա պուր-
նընըն ուճընա գատար էնմէքտէ վէ պաշընըն այգա թա-
րաֆընտաքի գումրալ վէ իրէք կիպի եումուշագ սայլայը-
նըն եարըսընը մէյտանա չըգարմագտա խտի · զարիպ ատ-
մալարը հավի օլան ֆիսթանը էօն թարաֆընտան այրլմըշ ,
վէ կէօյսինտէքի հայրէթէնկիզ եուվարլագլարը քէմալը
սատագաթլա մէյտանա չըգարան լինճէ չէֆֆաֆ պօյուն
մէնտիլի իսէ գօրսաժընըն նիմ տաիրէ չիքէնտիքի աչըգ-
լըղը անճագ պիր աղ գարամըշ ըտը :

Մէրգումէ նէրտիւպանը այէլ ատճէլէ չըգմըշ օլուպ ,

Digitized by Google

ուսուցչությունքի պեծչիւք մահ չալ սբ յարբերարագ ինճէ պեծլինին աչաղրսընա գատար էնմիշ վէ օրատա թաղիի պիր էնկէլէ թէսատէւք իլէ տուրմըշ օլտրդընտան, քէնտոխ մէզքիւր չալըն խրխ ուճլատրընը էլինատ թուրմըշ ըտը։

Շու թաֆխիլատը գատատէն զիքր խոչյորըզ. չունքի մատմուտաղէլ տը Գարատավիլ պէօյլէ քիւսթահնանէ վէ ատըզ սայըզ պիր սուրէթտէ կիչինմիշ օլան պու տիլպէր մախլուզը կէօրթանճէ, հիատէթ, քէսէր վէ մահճուպիյէթի պիր գաթ տահա ատրմըշ ըտը. հաթիրա Օզ-Բոմբոն խաթիճմէչրէպանէ վէ սէրպեսթանէ պիր թաւըր իլէ «Մէզի պուրատա պուլտրդըմտան տօլայը բէնք գիչատէ մէսրուր օլտրմ, մատամ. պէրապէր գօնուչաճաղըզ. . . ֆագաթի միատատաէնիզէ մադրուրէն էվվէլա պու պիչարէ Մատրէօչխ էօրմէք իսթէրիմ, մատամ» սէօզլէրինի սէօչլէ յինճէ, Ատրիէնին հայրէթ վէ մահճուպիյէթի տէրճէվի նիհայէ յէ վարտը։

Պու «մատամ» քէլիմէսինին սուրէթի իֆատէսինի թէսատվուր իտէպիլմէք իչուն ճէքսախկերինէ բագիպ վէ խատիմ օլան պու իրի Օզ-Բոմբոն արատընտա վուգաս կէլէն ազ չօգ չիտոէթի պիր միճատէլէտէ հադըր պուռլընմագ լազըմ տըր. պէօյլէ պէօյնւք հալէրտէ թէքսֆֆուզ օլունան «մատամ» քէլիմէսինատէ նէ՛ գատատա քահրևքաժիզ պիր խուսուսէթի մէվճուտա օլտրդը անճագ օ հալտէ անլաշըլտագիլիր։

Մատմուտաղէլ տը Գարատավիլ Օզ-Բոմբոնըն ճիւզախաղիւչինտէն միւթէճաճիպ օլարագ, աչս չըգատայոր իտի. Ակրիքոլ խսէ օտայա կիրէլիտէն պէրտա կէօզլէրինի քէնտի կէօզլէրինտէն այրըմայան Մատճէօյէ հատրը տըգագաթի իթմիշ օլտրդընտան վէ խանէչինին զէմինի գաթդընտա ճէրէյան իտէն մէնզարէի քէտէրպախչա խաթըրէսիյէ մէչղուլ պուլճնտրդընտան, Օզ-Բոմբոնըն հայատըզլըդընը

ֆարդ իմ մէյէրէք զայէթ եավաշ ոեժտա իլէ Ատրիէնէ խիթապէն .

— Էյվա՛հ , մատմուազէլ . . . հէր շէյ պիթտի . . . Սէֆիզ քէնտիսինի զոուլամայարագ րուհընը թէսլիմ իյլէ-տի . — տէտի :

Ատրիէն . — (Բօզ-Բոմբոնը պիրտէն պիրէ ուռնուտա-րագ , հէյճանը գալպ իլէ .) Պէտպա՛խթ գըզճըղազ . . . էօլտիւ հա՛ . . . :

Ակրիքօլ . — Գու խապէրի Մայեէօտէն սագլամագ լա-զըմ տըր . մուախխաբէն եինէ պէօյիւք պիր իհթիյաճլա քէնտիսինէ տույուրապիլիրիզ . պէրէքէթ վէլսին քի պի-զիմ քիւչիւք Բօզ-Բոմբոն տախի հիչ պիր շէյտէն խապէր-տար տէյիլ տիր :

Գու սէօզիւ միւթէագըպ Ակրիքօլ կէօզիւյլէ Մայ-եէօնիւն եանընտա պիւզիւլմիւշ գալմըշ օլան գըզը կէօս-թէրտի :

Ատրիէն Ակրիքօլըն Բօզ-Բոմբոնտան պէօյլէ թէքլիֆ-սիզճէ պահս իթտիյինի իչիտինճէ , հայրէթ վէ թէսաճ-ճիւպի պիր գալթ տահա արթտը . հըթս իթտիյի շէյլէրի վասֆ ու թարիֆ իմէք միւվաֆֆինսիզ տիր . զիրա Բօզ-Բոմբոնըն իֆտատաթընը իչիթտիքճէ ըզտըրտագը գալպի զանն իտէյսին քի ազալմագտա վէ հէյէճանլարը տա խաֆիֆլէշմէքտէ իտի : Բօզ-Բոմբոն կիւզել մաի կօզլէրի եաշարմըշ օլտըղը հալտէ , հէյէճանը գալպ իլէ տէմէքտէ իտի քի .

— Ա՛հ , սէվկիլի Մայեէօմ , պէօյլէ պիր տիվանէլիք եաբմագ միւմքի՞ն մի տիր . . . ֆագըլ ատէմլէր պիրի պի-րինէ մուավէնէթի իմէզլէ՞ր մի . . . պանա միւրաճաաթ իտէ՞մէզ մի խոինիզ . . . պանա այիտ օլան շէյլէրին պաչ-գալարընա տա այիտ օլտըղընը պիլիր իտինիզ . . . Ֆիլէ-մոնըն օտասընտա սօն պիր եաղմա տահա եաբար ըտըմ . . . օնուն իւչ չիզմէսինի , թիւթիւն չուպուգլարընը , գարնա-

Digitized by Google

վալտա կիյինտիյի սանտալճը էլպիսէսինի, եաթաղընը վէ հաթթա պէօյուք պարտաղընը տախի սաթար ըտըմ, վէ հիչ օլմազսա սիզ պէօյլէ տէհչէթլի պիր հալէ տիւչմէզ խոինիզ . . . : Ֆիլէմոն էյի պիր չօճուգ օլտըղընտան, պանա տարըլմազ ըտը. տարըլսա պիլէ քէնտիսինի տիյնէմէզ իտիմ . . . համտ օլսուն, անընլա էյլէնմիշ տէյլիմ . . . տէմէք իսթէրիմ քի քիւչիւք Բօզ-Բոմբոնը ուննութմամալը իտինիզ :

Մայեէօ Բօզ-Բոմբոնըն էմնալի կիպի ալիճէնապ պիր գալպէ մալիք օլտըղընը հէմչիրէսինտէն իչէթմիշ օլտըղընտան, հէյճանլը պիր սէտա իլէ .

— Լութֆքեար վէ խաթըրնիւազ օլտըղընըզը պիլիրիմ, մատմուազէլ :

Բօզ-Բոմբոն . — (էլինին թէրսիյլէ պուրնունըն ուճուննա տօղրու նուվարլանմըշ օլան պիր տամլա եաշը սիլէրէք .) Իհթիմալ քի պիր ղէմանտան պէրու հա՛նկը տէլիյէ կիրմիշ օլտըղըմը պիլմէտիյինիզի չիմտի պանա սէօյլէյէճէքսինիզ : Պէնիմ հիքեայէմ թօհաֆ պիր հիքեայէ տիր . . . թօհաֆ տէրսէմ մուղայիրի տիր . . . : (Ցերին պիր ահ խտէրէք .) Լաքին պէիս եօգ . . . սիզէ պուննտան պահա խտէճէք տէյիլիմ. չիմտի սիզ արթըգ թէհլիքէյի սավուշտըրտընըզ . . . նէ՛ սիզ վէ նէ՛ տէ Սէֆիզ պիր տահա պէօյլէ պիր հարէքէթտէ պուլունմայաճագսընըզ, տէյի՛լ մի . . . Սէֆիզ ղայէթ տէրմանըզ ըմըզ . . . քէնտիսինի կէօրմէք գապիլ տէյիլ իմիշ տէյօրլար, տօղրո՛ մը տըր, մօսիէօ Ակրիքոլ :

Ակրիքոլ . — (Մայեէօ կէօղլէրինի քէնտի կէօղլէրինտէն այըրմամագտա օլտըղընտան, թէրէտտուլէ .) Էվվէ՛թ, մատմուազէլ, տօղրու տըր, ազաճըգ տահա սապր իթմէք լազըմ տըր :

Մոյեէօ . — Ֆագաթ պէն քէնտիսինի պու կիւն կէօրէպիլէճէյիմ, տէյի՛լ մի, Ակրիքոլ :

Digitized by Google

Ակրիքոլ. — Օ խուսուստան տա պահա խտէրիզ . . . աչն գալպինի ֆէրահ թուր , րէճա խտէքիմ . . . :

Բօզաճումքան . — Մ. Ակրիքոլըն հագգը վար ուըր . սա. պըրտըզուըգ լսաղըմ տէյիլ , ադիզէմ Մայէօ . ազաճըգ տահա պէքլէ յէպիլիրիզ . . . (Ատրիչնին խզէրինէ գուր. նաղճա պիր նազար աֆթի իտէրէք .) Պչնտէ մնատամ իչէ գօնուչտրադ պէքլէ յէճէ յիմ . էվվէթ , էվվէթ , պէքլէ յէ. ճէ յիմ , զիրա սիզին կիպի պիչարէ ՕէֆիզԷ տասխի պանա իմխանատ իտէպիլէճէ յինի սէօյլէմէք խոթէզիմ : Մուսթէ. րիհ օլունըզ , պիր ինսան ադ չօգ սատատէթի հալտէ պու. լունուր տա պէտպախթ տօսմթլատը անը հըսս խտէր. լէրտէ , պէօյնէք պիր չէյ տէյիլ տիր . սատատէթի ճալինի հալընըզ քէնտիսինէ սադլամագ կիւզէլ պիր չէյ մի տիր. Էօյլէ պիր ատէմ պատատէթինի սամանլար իչինէ սարսըն տա հիչ քիմսէ էլ տէյմէմէք իչուն քիլիտ ալթընա վէ հախօտ չիչէ իչինէ գօյսուն . . . : Պունտան պաշգա , պէ. նիմ սատատէթի հալիմ տէրսէմ , պու պիր չիյվէի իֆատէ տիր . վազըտա պիր ճիհէթլէ սատատէթ սայըլսափլըր . . . էվվէթ , ֆագաթ տիկէր ճիհէթլէ . . . անլաՀօր մընընըզ , ադիզէմ Մայէօ . . . : Ֆագաթ նէմէ լազըմ . . . պէն հէ. նուզ օն հէտի հաշընտայըմ . . . նէ պէհա վար . . . ոէսի. մի քհաէրիմ վէտսէլամ . . . զիրա հաորընա գատատը սա պու հօլատա տէվամ իտէճէք օլսամ , հիչ պիր չէյ անլա. յամայսաճագ սընընըզ . . . : Մուսատատէ խոխնիզ տէ սիզի պիր տեֆա տահա էօրէյիմ . . . պունտան պէօյլէ նէ՛ սիզ վէ նէ՛ տէ Ըէֆիզ մէյուս օլմայընընըզ . . . իչիտիՀօր մրսը. նընըզ , զիրա պէն պուրատայըմ . . . :

Պու սէօզիւ միւթէագրիպ Բօզ-Բումքան էյիլէրէք Մայ. հէօյնու խապխանէ պիր սուրէթտէ պուս իթտի :

Մայհէօնիւն թէլէֆի նէֆս թէճրիւպէսի հագգընտա տէրմիյան իթտիյի չու միւշահազա վէ հա տահա տօղրու. սը քէնտի քէնտինէ սէօյլէտիյի չու սէօզլէր խզէքինէ

Digitized by Google

մատճուսաղել տը Գարտուվիլին հրաս իմ տիլի չէ յի թարիֆ իմ մէք մուսքին օլամազ. Բօզ- Բումքոնըն գուլլանտըղը լի- սանէրն գասալըղը, պիրլիքտէ էվլէնմիշ օլմատըղընտան տօլայը պէ յանը մէնիմնիյէթ իմ տիլի ֆիլէմինըն էչնա- սը հազգընտաքի աէմանհէթ վէ ահխավէթի, Մայհէգյէ վատ իմ տիլի խըտմէթ վէ մուավէնէթտէ տրա սրրա գու- հուրա կէլէն Միւրիւվվէթի գալսի, Հէքտիկէրինէ Թէմա- մըլյլա գըտտո օլան չու տրարզճա վէ կիւլիւնճ հարէքէթլէր, վէլ հասըլ պիւթիւն պու հալըէր մատմուսաղել տը Գար- տօվիլ իչուն օ՛ գատար Հէնի չէ յէր իտի քի, քէմալը Թէհանճիւպինտէն էվվէլի էմրտէ տէլսիզ կիպի ատքիթ վէ հարէքէթսիզ գալսը։

Ճալմանըն քէնտիտինէ Թէրճիհ իմ տիլի գըզ պո՞ւ մը իտի։

Ատրիէնին Բօզ-Բումքոնը կէօրիւր կէօրմէզ իճրա իմ- տիլի իլք հարէքէթ հէր նէ գատտար դայէթ տէհղէթլի վէ ղայէթլի ըզտըրտպալը իտի փսէ տէ, պիր ազ սօնրա միւլա- հազա իտինճճ պիհնինտէ պիր Թագըմ չիւպհէլէր տօզա- րտագ, պու չիւպհէլէր կիմ կիտէ Թահլը Թահլը իւմիտ- լէրէ մէնԹէհավիվլ օլտու. մէրդումէ՝ Բօտէնին սատտա- գահրընը Թահդիդ իմ մէք իւզրէ ֆիտան սօպասընտա կիռլէնէրէք տինլէմիշ օլտըղը մուհավէրէյի եէնիսէն տէր- խահրը իտէրէք, աշգ ու մուհապպէթ հազգընտաքի էֆ- քեար վէ խայալահրը օ տէրեճճէ չահրանէ վէ սահֆիյանէ օլան բրէնսին պու քիւչիւք գըղըն արսըզճա վէ կիւլիւնճ հարէքեահրընտա պիր կէօնէ զեվգ ու լէզզէթի պուլապի- լէճճ յինան ինանմազ մազուլ օլուպ օլմատըղընը արթըգ տիւչիւնմէ յօր իտի . . . մէրդումէ պու տէֆա արթըգ Թէ- րետիւտ իմ մէ յիպ, պու իհմիհանի պիհազգըն իմքեան խարիճինտէ կէօրմէքտէ իտի. չունքի օ սրրատտա րագիպէսի օլան պու գըզը եազգընտան Թէտգիգ իմ տիլի կիպի, գապա պիր լհանալա իտարէի քէլամ իմ տիլինի տէ իչիմմէքտէ

Digitized by Google

իտի. պու հարէքեաթ վէ լիսան չէհրէսինին կիւզէլլիյինէ հէր նէ գատար խալէլ կէթիրմէմէքտէ իտի իսէ տէ, անա պայազը վէ ճաղիպէտէն խալի պիր հէյեէթ վէրմէքտէ իտի։

Բրէնա ճալմանըն Թօզ-Քոմբանա այրգ օլմուշ օլմասը հագգընտա Ատրիէնին զիհնինտէ ույանմըշ օլան չիւպհէ-լէր չօգ կէչմէքսիզին պիւա պիւթիւն էմնիյէթսիզլիյէ թէ-պէտտիւլ իմտի. քէնտիսի զէքեավէթ վէ ֆէրասէթի ֆէվգ էլ ատէ սահիպի օլտըղընտան, բրէնա ճալմա թա-րաֆընտան մէմուլ օլունմայան պու միւնասէպէթ վէ իր-թիպաթ ալմընտա հէր հալտէ պիր էսրար մէվճուտ օլ-տըղընը հրսս իտէրէք, իմիտլէրի եէնիտէն թէճէտտիւտ իթտի։

Պու թէսէլլիպախշ միւլահազա Ատրիէնին ֆիքրինի իսթիրա իթտիքճէ, ո վագթա գատար թաղէիդ ալմընտա պուլունան եիւրէյի տէ ո նիհայէթտէ աչըլըպ եայըլ-մագտա վէ տահա էյի պիր իսթիդպալ հագգընտա միւպ-հէմ միւպհէմ արզուլար տօղմագտա իտի. մա մաֆիհ կէչ-միշ զէմանտան բէնճ աճը տէրսլէր ալմըշ օլտըղընտան, պիր խայալը պաթըլա գաբըլըր գօրգուսըյա, բրէնային պու կէնճ գըզ իլէ խալդ հուզուրընա չըգմասը կիպէ պիր թագըմ հագիդի վուգուաթը տէրթաթըր իթմէքտէ վէ քէնտիսի ո սըրատա պու գըզը թէմամըյլա թագտիր իս-տէպիլտիյի ճիհէթլէ, բրէնային հարէքէթինի կիթտիքճէ զարիպ վէ ճայիպ պուլմագտա ըտը։

Ֆիլ հագըգա էսրար իլէ մուհաթ օլան պիր չէյի ա-գիլանէ վէ տօղրու պիր սուրէթտէ նաղարըլ մուհաքէմէ իս-տէպիլիր իտի։ Ֆագաթ պիր ազ սօնրա քէսպի էճնիյէթ իթտի. կիզլի պիր հըսսը տէրսնի՝ բէնչէի էճէլտէն գուր-թարմըշ օլտըղը իչճի գըզըն եաթագը եանընտա պէչքի տէ սատտէթի էօմրինինուն միւթէվագգիֆ պուլընտըղը էսրարտան խապէրտար օլաճաղընը քէնտիսինէ իֆհամ իթմէքտէ իտի։

Digitized by Google

Ատրիէնին գալպինտէքի հէյէճանլար կիթ կիտէ օ՛ գատար պէօյուտիւ քի, տիլպէր վէ լաթիֆ չէհրէսի կիւլ կիպի գըզարտը, կէօյսիւ քէմալը չիտտէթլէ չարըմադա պաչլատը, վէ օ վագթա գատար բէրտէի մահզունիյէթլէ մէսթուր օլան իրի գարա կէօզլէրի օլանճա լէթաֆէթ վէ պէչաչէթիյլէ բարըտը. Թարիֆի նագապիլ պիր սապըրսըզըգլա Օզ-Բոմբոնըն քէնտիսինի թէհտիտ իթմիչ օլտըղը մուհավէրէյէ պէքլէմէքտէ իտի. Ֆիլ հագըգա պիր գաչ տագըգա էվվէլ իչպու մուհավէրէյի պիւթիւն հիտտէթի մաղրուրանէ վէ մէչրուասըյլա բէտտ իտէճէք իտի իսէ տէ, չիմտի քէնտիսինճէ պիլինմէսի էլզեմ օլան պիր սըրրըն մէյտանա չըգմասընա խըտմէթ իտէր իւմիտիյլէ, անըն վուգուինի բէք զիյատէ արզու իտիյօր ըտը։

Օզ-Բոմբոն Մայեէօյիւ մուշֆիգանէ պիր սուրէթտէ պիր տահա էօբտիւքտէն սօնրա, այաղա գալգտը վէ Ատրիէնէ թէվէճճիւհլէ անը թէբէտէն թըրնաղընա գատար սիւզտիւքտէն սօնրա քիւսթախանէ պիր թավը իլէ.

— Շիմտի սըրա պիզիմ տիր, մատա՛մ, պէրապէրճէ հալլ իտէճէք պիր մէսէլէմիզ վար տըր. — տէտի վէ Ատրիէն տախի ղայէթ հալիմանէ պիր թավը իլէ.

— Էմրինիզէ մունթազըր ըմ, մատամուազէլ. — տէյու ճէվապ վէրտի։

Ակրիքոլ Օզ-Բոմբոնըն մուզաֆֆէրանէ վէ մաղրուրանէ չէհրէսինի կէօրէրէք վէ մատամուազէլ տը Գարտօվիլէ մէչտան օգուտըղընը իչիտէրէք, Մայեէօ իլէ պիր գաչ սէօզ թէաթի իթտիքաէն սօնրա, գուլագլարընը տիքտի վէ Օզ-Բոմբոնըն քիւսթախալըղընտան տօլայը հայրէթտէ գալտը. պատէհու կիտիպ գօլունտան չէքէրէք եավաշճա.

— Պագտան ա՛, սէն չըլտըրտը՞ն մը, քիմին իլէ գօնուշմագտա օլտըղընը պիլիյօր մըսըն. — տէտի։

Օզ-Բոմբոն. — (Եիւքսէք սէտա վէ մաղրուրանէ պիր թավը իլէ.) Էյ, նէ՞ օլմուշ... տիլպէր պիր գատըն տի-

կէր պիր գատընտան աշտաղը գալմազ եա՛... պոռ սէօզիւ մատամ իշուն սէօյլէյօրում... պէնիմ մատամ իլէ պիրլիքտէ սէօյլէշէճէք չէ յլէրիմ վար տըր... էվին իմ քի. քէնտիսի պու չէ յլէրին նէ յէ՛ տաիր վէ նիշան օլաղընը պիլիր... եօգսա քէնտիսինէ պէն սէօյլէյէճէյիմ. իֆատաիրըմ բէք ուզուն տէյիլ տիր։

Ատրիէն մէրգումէնին Ակրիքոլ հուզուրընտա ճալմա հադգընտա պաղը կիւլունճ սէօզլէր սէօյլէյէճէյինտէն գօրգարագ, Ակրիքոլա պիր իշարէթ իֆտիքտէն ատնըա, Բօզ-Բումքոնա խիթապէն.

— Միզի տինլէմէյէ հազըր ըմ, մատմուազէլ, լաքին պուրատա օլմազ... սէպէպինի անլատընըզ ա՛. – տէտի։

Բօզ-Բումքոն. – Հադգընըզ վար, մատամ... անտաֆթարըմ եանըմտա տըր... էկէր ատզու խոէրսէյնիզ... պէնիմ օտամա կիտէլիմ։

Պու «պէնիմ օտամա» քէլիմէլէրի մաղրուրանէ պէր չէհրէ իլէ իրատ խոիլտի։

Մատմուազէլ տը Գարտօվիլ իսէ լաֆդէ վէ ահէնկլի պիր սէտա իլէ.

— Մատամ քի պէնի օտանըզա գապատմ չէրէֆինէ նատ իֆմէք իսթէյօրսընըզ, պու ատզունըզա մուվաֆագաթի խոէրիմ, մատմուազէլ. – տէտի։

Պատէհու Բօզ-Բումքոնըն էօնիւնտէ օ՛ տէրէճէյ նէզաքէթ վէ լէթաֆէթլէ էյիլտի քի, կէնճ գըզ արտըզլըըյա պէրապէր ֆէվգ էլ ատէ միւթէհայիր օլտաղ գալմը։

Ակրիքոլ. – Նասը՞լ, մատմուազէլ, թէնէզզիւլ խոիզ տէ...։

Ատրիէն. – (Ակրիքոլըն սէօզիւնիւ քէսէրէք.) Մօ սիէօ Ակրիքոլ, պէն կէլինճէյէ գատար լուֆֆէն պիչարէ տօսթըմըն եանընտա պէքլէյինիզ... պէն չար չաբուգ ավտէթ իտէրիմ. – տէտի վէ Ակրիքոլ կիսի միւթէաճճիպ օլան Մայէօյէ եագլաշարագ.

Digitized by Google

— Պէր գաչ տատգըգա գատատ սիզատին ատրըստըգըմ իչուն ամիվընըգը տիւնէմամ , հեաքիթէնճիյիմ . . . պիր ազ տատհա քէնտիմիզի պուտուրընըգը . . . պիր ազ սանրա թամնիյէ կէօմիւրմէք իւզրէ սիզի ալմաղա կէտէճէյիմ , — տէմէ . . .

Պատհոս , Մայհէոյէ « հիմիչրիկա » տէյատ խոհատայ իմ սիյինատին ատօլայը լըճաճխուզոզ գալընըգ գլանը Ռօզֆոսմ բունա տէօմէրէք .

— Խոհէտիյինիզ վագթ կիատիպիլիրսիզ , մատամուազէյը — տէմի :

Ռօզ-Բոսքոն . — Ծօլու կիճամէրսինիզ իչուն էօնէ կիձը տիրիմատէն տօլայը ամիվընըգը տիւնէրիմ , մատամ . պուս տատ իդէտ թէհլիքէլի նէյրէր չօգ օլատըղընատան , լուհադխանիզ Քիւրիւմէք գատափը տէյիվ տիր . — տէմէ վէ ամէվատը նատ զիքեանէյէ վէ հիւանիւ իֆատէյէ ազնա օլատըղընը կիձուս լէէրմէք իչուն տիրատէքլէրինի վիւճուտինէ եատրքշուրըպ տուտատգլատրընը տտա պիւգտիւ :

Պատհոս իքիսի ալրիւնգատէ Ռակրիքոլ իլէ Մայհէօյիս եատրընըգ պըրատգատրատգ օտատատան տրշատրը չէգատրլատր :

Գրաւիչա Պաքանալըն ճէսէտի վալիտէ Ադաէնին նէր ալէքնատաքի տիւքքեանընա նատգլ իտիլմիշ օլատըղընատան , ատու կիպի ուղուրսուզ վագըտալատրմա տատիմա ճէլգ իմէտիքլէրի էրգատալը մէրատ ատգատգ գատրատանընատա եըգըլմըշ ըն տագլատր . ատու ճիհէթիլէ Բօզ-Բուքոն Ատրիէն իլէ ապէրատգէր քիւչիք հատվլիտէն կէչտիյի սըրատա հիչ քիմսէյի կէօրճմէյինատէն , էտկի տօտթը Մէֆիլգին տէհչէթլի գիր տուրէթտէ վէգատի իմէմիչ օլատըղընը եինէ իտատգէր ատէտատատը :

Պիր գաչ տատգըգա ատնրա Բօզ-Բոսքոն իլէ մնատմուատգէլ տը Գարտօվիլ Ֆիլէմոնըն օտատընա կիրատիլէր : Մէգ քիւր օտա՝ Նինի-Մուլենին Բօզ-Բոսքոնը ատմատգա կէլտիյի գէտան գատրատգըմդ օլատըղը գատտըշգըգտէ վէ էէրիշալըտ իչինատէ պուլունըյօրտու :

Ատրիէն երկտէք վէ գըգ թատէպէկէրին ախատգը գատ

րիպէսինտէն պիւս պիւթիւն պիխապէր պուլընտըղընտան , վեշղուլիէթի զինհիյէսիլէ պէրապեր , մասքէլի պալօ էլ պինհելէրի , չուպուգ իչմէքտե օլան էօլիւ գաֆիալարը , քիւթիւպխանէ իւզերինտե պըրագըլմըշ օլան չիզմէլէր , իրիւպարապագըլար , գուտըն լիպասլարը , ալթը գարարմըշ թիւթիւն չուպուգլարը վէ սահիբէտէն միւրէքքէպ պիք թագըմ տաղընըգ էշեանըն չու զարիպ վէ կիւլիւնճ գարըշըգլըղընը պիր հայրէթի ադիմէ իլէ թէմսիլա իլլետի : Ցագաթ պիր ազ սօնրա Ադրիէնին պու հայրէթի եէրինէ միւէլլիմ պիր նէֆրէթ գաիմ օլտու . կէնճ գըզ մէզքիւր օտանընը ֆագըրը հալինտէն ատ յիլ , պէլքի օրտա հիւքմֆերմա պուլընանն գարըշըգլըգտան նէֆրէթ իթմէքտե իտի . հալ պու քի Մայեէօնիւն խարապէզա օտասընտա պէօյլէ պիր նէֆրէթ տուլմամըշ ընը :

Րօզ-Բոմբոն՝ աթվարը մաղրուբանէսինէ լաղմէն , մատմուազէլ տը Գարտօվիլ իլէ եալընըզ պուլունալտան պէրու չիտտէթլի պիր հէյէճան հլաս իթմէքտե իտի . մէրգումէնին հատիտե կիւզէլլիյի , չէհրէի ազամէթնիւմասը , աթվար ու հալեքաթընըն նէզաքէթի ֆէվգ էլ ատէսի վէ քէնտիսինին քիւսթախանէ սէօզլէրինէ գարշը վէրմիշ օլտըղը թէմքինլի վէ նազիքանէ ճէվապլար քէնտիսի իւզերինտե պէօյիւք պիր թէէսիր հասըլ իլլէմիշ իտի . պուննտան պաշգա , մէրգումէ հատտը զաթընտա էյի պիր գըզճըղազ օլտըղընտան , մատմուազէլ տը Գարտօվիլին Մայեէօյէ հէմշիրէմ , տօսթըմ տէյու խիթապ իթտիյինի կէօրէրէք ֆէվգ էլ ատէ միւթէէսսիր օլմըշ ընը :

Քէնտիսինին Ադրիէն հագգընտա հիչ պիր մալիւմաթը խուսուսիյէտի եօղ ընը քսա տա , անըն ճէմիյէթի պէյլերիյէնին է՛ն զէնկին վէ է՛ն եիւքսէք սընըֆլունա մէնտուպ օլտըղընը պիլտիյինտէն , նանա գարշը էօյլէ հայասըզճա վէ մաղրուբանէ պիր մուամէլէտե պուլընմըշ օլտըղընտան տօլայը վիճտանէն մուզտարըպ օլմագտա

խոի · պինաէն ալէյհ մատմուազել տը Գարտօվիլ՝ հագ-
դընտաքի էֆքեար վէ թէսավվուրաթը էվվէլճճ ղայէթ
խասխմանէ իչէն աղար աղար քէտպի սուքիւնէթի իթմէյէ
պաշլամըշ ըտը ։

Մա մանֆիհ մէրգումէ բէք սիք պաշլը օլաըղընան ,
վէ հայսիյէթի զաթիյէսինէ տօգունան պիր նուֆուզա
մաղլուպ օլմուշ կէօրիւնմէք իսթէմէտիյինտէն , էվվէլքի
թավրը քիւսթահանէսինի թէքրար թագընմաղա չալըշտը
վէ գարբույը սիւրմէլէտիքտէն սօնրա , Ատրիէնէ խիթա-
պէն .

— Լութֆէն օթուրընըզ , մատամ . — տէտի ։

Պու եօլտա իտարէի լիսանտան մագսատը՝ հիւանիւ
իֆատէյէ աչնա օլտըղընը իսպաթ իթմէքտէն իպարէթ
խոի ։

Մատմուազել տը Գարտօվիլ պիր սանտալիէ ալմագ
իւզրէ իքէն , Րօզ-Բոմբոն՝ պիր տիւշմէնի պիլէ իքրամ իթ-
մէյի իլթիզամ իտէն հըսսը միւսաֆիրբէրվէրիյէ իթթի-
պաէն .

— Օ սանտալիէյի ալմայընըզ , մատամ՝ պիր այաղը
էքսիք . — տէտի ։

Ատրիէն էլինի տիկէր պիր սանտալիէյէ ուզաթտը
իսէ տէ , Րօզ-Բոմբոն եէնիտէն միւմանսաթ իտէրէք .

— Օնու տա ալմայընըզ , զիրա արգալըղը գըրըգ տը-
ր . — տէյու հայգըրտը ։

Մէրգումէնին սէօյլէտիյի սէօզ տօղրու իսի . զիրա
սանտալիէնին պիր քէման չէքլինի կէօսթէրէն արգալըղը
մատմուազել տը Գարտօվիլին էլինտէ գալտը . կէնճ գըզ
մէզքիւր արգալըղը սանտալիէնին իւզէրինէ եէրլէշտիր-
տիքտէն սօնրա , Րօզ-Բոմբոնա խիթապէն .

— Ա յագտա տահա էյի գօնուշապիլիրիզ , մատմուա-
զել . — տէտի ։

Րօզ-Բոմբոն պաճագլարը իւզէրինտէ մաղրուրանէ

պիր սուրհանտե տիքիլէրեք վէ հէյհանը գալպինի սեթ-
րէ չալըշարագ ։

— Նապըլ արզու խոհրանիզ, մատամ. — տէյու ճէ-
վապ վէրսի ։

Պահէհաս մատամուազէլ տը Գարտովիլ իլէ Բազ-Բոմբոն
ապաթնատ ավիտէքի մուհավէրէ ճէրէյանէ պաշլատը ։

24

ՄՈՒՀԱՎԷՐԷ

Բազ-Բոմբոն պիր տագըգա գատար Թէրէտիւտուն
ասնրա , գալպի քէմալը չիտուէթլէ չարբմագտա օլան Ա-
րիէնէ խիթապէն .

— Գալպիմտե օլան չէ՛յի սիզէ Թէմամըլ յա աէօյլէ յէ-
ճէ՛յիմ, մատամ. սիզէ Թէսատուֆ իտէճէ՛յիմի պիլմէդ Ե-
տիմ, ֆագաթ մատամ քի Թէսատուֆ իմ՛տիմ, պու ֆըր-
սաթտան խօթիֆատէ՛յէ գալդըշմամ Թապիի տիր . — տէտի,

Ա.տրիէն . — (Հագիմանէ պիր Թավը իլէ .) Լաքին ,
մատմուազէլ, հիչ օլմազսա վուգու պուլաճագ ճուհավէ-
րէմիզին էսասը նէտէն խպարէթի օլտըղընը անլայմ մազ-
մըլըմ։

Բազ-Բոմբոն . — (Թապիի օլմագտան զիյատէ Եաբմա
պիր Թավըը մալդուրանէ իլէ .) Էվվէ՛թ , մատամ, անէա-
յատիլիրսինիզ ։ Էվվէլա , պէնիմ պէտապահի օլտըղըմը
վէ գըսագանճըզ տախտասը յալ սիզէ գարշը նիւմայըշլար.
տա պուլուճաճաղըմը վէ Եախօտ պիր մէթրուք էիպի
աղայըպ սըզլայաճաղըմը զանն իթմէ՛յինիզ . . . պու լա.

Digitized by Google

թիվ իւմիտէ տուշմէյինիզ . . . չիւքրլէր օլսուն , պէնիմ կիւղէլ բրէնատէն չիքեայէթ իտէճէք պիր սէպէպիմ եօք տըր. քէնտիսի պէնի բէք զիյատէ պախթիյար իթտի . քէնտիսինի պըրագմագըղըմ տա խիլաֆը րիզասը օլարագ վուգու պուլտու . զիրա քէյֆիմ էօյլէ իսթէմէի :

Րօզ-Բոմբոն՝ ախվարը սէրպէսթանէսիյէ պէրապէր գալափ բէք զիյատէ գապարմըշ օլտըղընտան , պու սէօզիւնիւ չու եօլտա տէվամ իյլէմի .

— Իվվէ՛թ , մատամ, քէնտիսինի պըրագտըմ, զիրա քէյֆիմ էօյլէ իսթէմի . քէնտիսի պէնի չըլտըրտասըյա սէվէր իտի . . . էկեր իսթէմիշ օլսայըտըմ, պէնիմիչէ էվլէնէճէք իտի . . . պու սէօզլէրիմ սիզճէ քէտէրի մուճիպ օլույօրսա , գապահաթ պէնտէ տէյիլ տիր . . . ֆիլ հագըգա սիզէ քէտէրի մուճիպ օլմազ իսթէր իտիմ . . . ֆագաթ պիր ազ էվվէլ Մայեէօ հագգընտա կէօսթէրտիյինիզ հիւանիւ մուամէլէյի կէօրիւնճէ , գալափմոե պիր չէյլէր հըրա իթտիմ . . . : (Ա.յաղընը եէրէ վուրարագ .) Նիհայէթ շուրասը սահիհ տիր քի , պէն սիզտէն նէֆրէթ իտիյօրըմ, վէ սիզ տէ պու նէֆրէթիմէ լայըգ սընըզ :

Պաւ սէօզլէրտէն՝ Ատրիէն գատար ֆէրասէթլի օլմայան վէ հագըգաթը հալի անլամազա անըն գատար մէնֆաաթը պուլընմայան պիր քիմսէ պիլէ , Րօզ-Բոմբոնըն քէնտիսինի չըլտըրտասըյա սէվէն վէ քէնտիսիյէ էվլէնմէք իսթէյէն քիմսէ հագգընտա սէօյլէտիյի քիւսթախանէ սէօզլէրլէ պէրապէր պիւս պիւթիւն պօշա չըգմըշ օլտըղընը , սէօյլէտիյի սէօզլէր սըրֆ եալանտան իպարէթ պուլընտըղընը , բրէնտին քէնտիսինի սէվմէտիյինի վէ Ատրիէնէ պախթիյար պիր րագիպէ նազարըյլա պագտըղընտան , քէնտիսինտէն ինթիգամ ալմազ իւղրէ պագը հիւրէք տէլիճի սէօզլէր սէօյլէմէք իչուն անա թէհատիւֆ իթմէք արզուսընա տիւշմիւշ օլտըղընը անլայապիլիր իտի . լաքին

Digitized by Google

Ռօզ-Բոմբոնըն թաղիաթը խայրխահանէսի զալէպէ իտէրէք, հիւճիւմինի տէվամ իտէմէզ օլմուշ ըսը. զիրա Ատրիէն եօ. դարըտա պէյան օլունան սէպէպլէրտէն ձայի քէնտիսինի կիւթ կիտէ ֆիւթէնսիր իմմիշ իտի։

Մատմուազէլ սը Գարտօվիլ՝ Ռօզ-Բոմբոնըն չու զա. րիպ հիւճիւմինէ տէյիլ իսէ պիրէ բրէնս ձալմաՀըն մէր. գումէ հագգընտա պիր կէօնէ ֆուհապպէթի ճիտիյէսի օլամայաճաղը նէմիթճէսինէ հէր նէ գատար պէքլէյօր ի. տի իսէ տէ, րագիպէսինին թախմինաթը վագըասընտան պիր գրամընը չու սուրէթլէ թէէթիա վէ թատիգ իմտի. յինի կէօրմէնճէ, էվվէլի էմրատ հայրան օլուպ գալսը. ֆագաթի պիր ազ ածնրա հագգըգաթ սուրէթինի ալմաղա պաշայան իւմումէլերի պիրտէն պիրէ միւտհիշ պիր չիպ. հէյէ թէպետտիւլ իմտի։ Ծէօզիւմիւզիւ իյղահ իտէլիմ։

Ատրիէնին իչիմիշ օլտըղը սէօզ քէնտիսինի պիւա պիւրմէնէ մէմնուն իմմիէլի իտի. Տիւնեանընն ուսուլ վէ ա. ատաթը իգմիթ իզասընճա, ձալմանընն եիւրէյի քէնտիսինէ մէրպուվի օբմագտան իտալի գալմամըշ օլտըղընտա արմըգ էմին օլարագ, բրէնսին կէննճիք սահիպտաբյլար պու սէ. վիմլի վէ ճաղիպէլի գըզ հագգընտա մուվագգաթ պիր ալղույա դաբըլմատըղընտա բէք տէ էհէմմիյէթի վէրմէմէլի իտի. գիւա պէօյլէ պիր արզույա գաբըլմըշ օլտա տուխի, խալաթ նէֆհանիսինտէն տօյայը մահճուպ օլտուգ Ռօզ-Բոմբոնտան այրըլմըշ ըսը։

Ատրիէն՝ պու գանատի քհարանէ սէպէպլէր իլէ պէ. րապէր չու խալաթ նէֆհանիսի հիչ պիր վէճհլէ աֆվ ի. տէմէզ իտի. Մէրդումէ պիրիսինին լէքէսինտէն տիկէրի լէքէտտար օլմամագ սուրէթիլէ րուհըն վէ ճիսմին պիրի պիրինտէն այրըլմասը խուտաուսընը տալա գատպուլ իտէ. մէզ իտի. քէնտիսի մուհապպէթի մասումանէ վէ չէտի. տէ խուտաուսընտա բէք միւքիլբէսէնտա իտի. պու քէյֆի. յէթի ինսանլար նատըրընտա կիւլհինճ վէ պուտալացա պիր

Digitized by Google

չեչ օշտա տախի, թաապիաթի վէ ճէնապտը Հապգ հուզուրընտա ատիլանէ վէ մէչրու' իտի։

Քէնտիսի հրտսիյաթը նէքսատիյէ մի պայգա տիւրլիւ անլատըղընտան, անլէրէ վէ ճէնապտը Հապգընն ազամէթի վէ ճէլալէթինէ պիր տէլիլի գավի մադամընտա ըզհարը հիւրմէթի վէ րիայէթի իմտիհինտէն, հըրտսիյաթը մէզքիւրէ հապգընտա էօյլէ եիւքսէք ֆիքիյէլէրի վար ըտը քի; րուհ վէ մանէվիյաթը թէտգիգ իմտիհըլէ ուղրատըն ֆէնն սէֆթէ թարաֆտարլարընճա պիլէ քէսպիլէն մէճհուլ իտի։

Մատմուազէլ տը Գարտօվիլ կէնճ, կիւզէլ վէ թաք պիր զէվճ իսթէտիքլէրինի այդ տան այղատա սէօյլէմէյնչէն իսէ էօյմէյի թէրճիհ իտէն վէ սինտէն ալէյհ ալիճը տա սօնրա իւքի իւչ տօսթ թուվվաղ շարիճը ղատ գայիթ չէքսքին, դայէի տուդրուսըդ վէ ֆէնատըգ ախլէտաճ սահիպի ատէմլէր իլէ էվլէնմէյէ մէճպուր օլմադըգը վէ մանհճուպ մախլուգլարտան տէյիլ իտի։ Նապլը մէրքէտամէ նէքտիկէրինի չըլտըրտաճը յէ սէվլէն իչի կէճպէճէ մախլուգընմա մատուամիյէթինտէ նէ' գատար տաֆի վէ ռէմնավի պիրլէմատըվէթի մէվճուտ օլտուղունդ վէ ինսանլըգ խուլ ռէֆիա հըրտ իթթիխի մուհապպէթինի էվէհատ գալմայընչ հէդդ իթթիխի լաֆընգ վէ բուհթէրլիէի խաիճ ըրէէյէտէ խոմխոմաճը իչուն նէ' գատար թէէմինաթ պատըլմատընդը գատագն հըրտ խաճը իտի։

Պալէատէ սէօյլէտիյամիզ վէճհէ, բրենտ Ռուսլանընդն Բօզ-Բուրքոն հապգընտա ճիտտի պիր տանհապպէթի կէճտ թէլմէմիշ օլտուղը պիզգաթ մէրկաձէնէն հիտտէթի մադրուբանէսինտէն անլաշըլմադատ իտի խոշ տէ, Ռատրիճն եինէ պիւս պիւթիւն էմին օլմայընչը լազըմ։

Բօզ-Բուրքոն իֆտատէսինէ « Նիհայէթի, մատամ, սիզատէն նէֆրէթի իտիյօրում » ճիւմլէսի խատիրանէսինէ խիմմատ վէրմիշ իտի. պինատէն ալէյհ Ռատրիճն լազընճա պիր չէհրէ իլէ.

— Նի՞չուն պէնտէն նէֆրէթ խոխյօրընըզ, մատմուազէլ. – տէ յու սօրռու։

Րօզ-Բոմբոն. – (Էվվէլքի ղօլընը ունուտարագ վէ խուլուսը գալպինէ իթթիպա խաէրէք.) Օ՛հ, եա՛ Րաբպի, սիզտէն նէ՛ իչուն վէ նէտէ՛ն տօլայը նէֆրէթ իթտիլիմի պիւմէյօր կիպի կէօրիւնմէյինիզ, մատամ... միւմքին մի տիր քի պիր ինսան հիչ թանըմատըդը պիր քիմսէնին չիչէք պուքէթինի ալմագ իչուն թա բարընը ադըընա գատար աթըլըրը.... (Եավաչ եավաչ քէսպի չիտտէթ իտէրէք վէ օ վագթա գատար ճիւզի պիր հիսսէթիլէ գըզարմըդ օլան չէհրէսի հագիգի վէ ֆագաթ կիւլիւնճ պիր թավրը միւքէտտէրանէ ալարագ.) Էկէր մէսէլէ եալընընդ չիչէք պուքէթինի ալմագտան իսթարէթ օլսայըտը, նէ իսէ.... կիւղէլ բրէնսին քէչի եավրուսը կիպի թէսաթրօ սահնէսինէ աթըլտըդընը կէօրտիւյիւմ զէման հէր նէ գատար գանըմ թէրբէմէ սըչրատը իսէ տէ, եհնէ քէնտի քէնտիմէ. «Պու Հինտիլիէրին նէզաքէթի տէ պու իսիչ... պուրատա պիր գատընն էլինտէքի չիչէք տէմէթինի տիւչիւրիւրսէ, թէրպիյէլի պիր էֆէնտի անը գալտըրարագ գատընտա վէրիր. լաքին Հինտիսթանտա իչ պէօյլէ տէյիլ իմիշ. հէրհալդ չիչէք տէմէթինի եէրտէն գալտըրըյօր, տիւչիւրէն գատընտա իյատէ իհմէյօր վէ անըն կէօզլէրի էօնինտէ պիր տէ բարա էօտիւրույօր. կէրիւնիւր քի օ մէմլէքէթինն նէզաքէթ վէ սաէթի տէ պու իսիչ...» տէտիմ։ Լաքին հիչ պիր եէրտէ նէզաքէթէ մուվաֆֆագ կէօրիւլմէյէճէք պիր չէյ վար ըսա, օ տա պանա իհտիյէլ մուսամէլէ տիր, մատամ... պու մուսամէլէյէ իսէ մահզա սէրին սայէնիզտէ մազհար օլտում։

Րօզ-Բոմբոնըն հէմ աճը վէ հէմ տէ կիւլունճ օլան չու չիքեայէթլէրի՝ ճալմանըն քէնտիսինի չըլտըրտասըյա սէվմիշ օլմասը հագգընտա պիր ազ էվվէլ սէօյլէտիյի սէօզլէրէ բէք տէ թէվաֆֆուգ իհմէմէքտէ իտի. լաքին

Digitized by Google

Ադրիէն պու պիրի պիրինէ զըտա սէօզլէրի քէնտիսինէ ան-
լաթըրմադ իսթէմէյերէք , հալիմնէնէ պիր թաւլը իլէ տէ-
տի քի .

— Քէտէրլէրինիզե պէնի աչպէպ ատու իտէրէք եա-
նըլըյօրսունըզ զանն իտէրիմ, մատմուազէլ լաքին հէր նէ
տահի օլսա , սիզին պէօյլէ պիր ատուի մուամէլէյէ ուղրա-
մանըզտան տօլայը իսալիսանէ պէյանը Թէէսսուֆ իտէ-
րիմ։

Րօզ-Բոմբոն . — Էկէր պէնի տէօյմիւշ օլտուգլարընը
զանն իտիյօրսանըզ, եանըլըյօրսունըզ, մատամ՝ խա՛յր ,
պէօյլէ պիր հալ վուգու պուլմատը . . . ֆագաթի էկէր
սիզ օլմասայլարընըզ, բրէնա պէնի ագաճըզ օլսան աէվ-
ճէք իտի . . . պէն տէ պու զահմէթէ տէյէր իտիմ զանն
իտէրիմ։ Տիւնեատու սէվմէք վար . . . սէվմէք տէ վար .
պէն օգատար միւշքիլէսէնա տէյիլ իմ. ֆագաթի պու
Թալէպտէ տէ մի պուլունմայըմ . . . (Պաշ բարմաղընըն
Թըրնայընը ըսըրարագ .) Ա՛հ , Նինի-Մուզէն պուրայա
կէլիպ տէ պէնի գանտըրմադ իւզրէ միւճէվհէրլէր վէ
սաիր զինէթլէր կէմիտիկի զէման , պէնի զայէթ նամուս-
քեարանէ պիր իշէ կէօժիւրմէքտէ. օլտըղընը սէօյլէմէյէ
հագգը վար ըմըշ . . . .

Ադրիէն . — (Կիթտիքճէ մէրագա արԹարագ .) Նինի
-Մուզէն մի . . . պու Նինի-Մուզէն քիմ օլուրօր , մատ-
մուազէլ։

Րօզ-Բոմբոն . — (Մէրթ պիր Թավր իլէ .) Մէզհէպէ
տայըր պէնտէլէր եազըն պիր ժուհարրիր , վէ եա տահա
տօղրուսը պիր Թագըմ ըուհանիլէրին իլգատաԹընա քէօր
քէօրիւնէ խըտմէյի իտէն պիր ճէհէննէմլիք . . . պու հէ-
րիֆ կիւյա ախշագ վէ մէզհէպ հագգընտա պահսըար
եազմագ իչուն պու ըուհանիլէրին բաւալարընը տէրճէպ
իտէր ։ Տօղրուսը ախշագընտա տէյճէք եօգ . . . ։

Ադրիէն « մէզհէպ » վէ « ըուհանի » սէօզլէրինի իչի-

Digitized by Google

տինճէ , քէնահսիլէ ձալմայը գուրպան իմ մէք իւզրէ Բա-
աէն վէ եա աբգայ տ՚Էկրինեինին գուրմըշ օլտգլայը ֆէ-
սատ տօլապլարընըն եէնի պիր ուճընը տահա էլէ կէչիր
տիյինի կէօրտիւ վէ հագըգամը հալի միւսհէմ սուրէթ-
տէ ֆարգ իմէմ չէ պաշլայարագ .

— Ֆագամ , մատմուազէլ , պու ատէմ նէ՞ պէհանէ
իլէ սիզի պուրատան կէօմիւրտիւ . — տէ յու ախտալ իյ-
լէտի :

Բօզ-Բոմբոն . — Նամուս վէ ֆազիլէթիմ իչուն գօր-
գաճագ հիչ պիր չէյ օլմատըղընը վէ եալընըղ քէնահմի
հէր վէճհ իլէ կիւզէլ կէօմէրմէյէ չալըշմագլըդըմ լա-
զըմ կէլէճէ յինի սէօյլէյէրէք պէնի գանատըրտը . օ զէ-
մանն պէն տէ քէնաու քէնահմէ . « Ֆիլէմոն մէմլէքէթինտէ
տիր , պուրատա եաբ եալընըղ ճանըմ սըգըլըյօր . վու-
գու պուլան թէքլիֆ թօհաֆ կէօրիւնիւյօր . ֆագամ պէն-
ճէ հիչ պիր թէհլիքէ հօգ տըր . . . » տէհտիմ, Օ՛հ , խայր,
քէնահմի նէ պէօյիւք պիր թէհլիքէյէ գօյտըղըմը պիլմէ-
յօր ըտրմ՝ Նիհայէթի Նինի-Մուլէն պէնի կիւզէլ պիր արա-
պայա օթուրթտու . Բալէ-Րուայալ մէ յտանընա կէլիր կէլ-
մէզ արապա տուրտու . Նինի-Մուլէն աշաղըյա էնտի վէ
անըն եէրինէ գուրնագ չէհրէլի սալը պիր ատէմ ֆիտու-
րագ , պէնի բրէնախն խանէտինէ կէօմիւրտիւ . օրատա
պանա խուտուսի պիր տահիրէ թախախա իթտիլէր , Բրէնախ
կէօրտիւյիւմ զէման , օ տէրէճէ կիւզէլ իտի քի , պիր-
տէն պիրէ կէօզլէրիմ գամաշարագ հայրան օլուպ գալ-
տըմ՝ ֆագամ սիմատը ղայէթ լաթիֆ վէ վագարլը օլտը-
ղընտան , քէնահ քէնահմէ . « Ագիլտանէ տավլտանմագլըդըմ
լազըմ տըր . պու տէֆա պանա պէօյլէ եագըլըր . . . »
տէհտիմ . պու սէօզիւմիւ թուԹաճաղըմը զանն իմ մէզ ի-
տիմ . . . ֆագամ ագիլտանէ , հէմ տէ ֆէվգ էլ ատէ ա-
գիլտանէ տավլտանտըմ . . . :

Ռարիէն . — Նեսըլ , մատմուազէլ , պէօյլէ իֆֆէթ վէ

Digitized by Google

ֆագիլէթի կէօսթէրտիլմիշտէն տօլայը ըզհարը թէէսթի՛ֆ մի իսիյօրսընըզ . . .։

Բօզ–Բոմբոն . – Խայր . . . պիր չէյի րէտտ իթմէկը մահդուզիյէթինի օլսուն հրաս իտէմէտիլմիտէն տօլայը թէէսթի՛ֆ իսիյօրըմ . . . ֆագաթ սիզտէն հիչ պիր չէյ իսթէմէզլէրսէ , նա՛սըլ րէտտ իտէպիլիր սինիզ . . . սիզէ հադարէթ կէօսթէրէճէք վէ քիւչիւք պիր մոհապէթէ սէօզլիմէ յէճէք օլուրլարսա , նէ՞ եաբարսընըզ։

Ա՛տրիէն . – Լաքին , մատմուազէլ , հադրընըզտա կէօսթէրիլէն պու գայտասըզլըգ՝ օխանէտէ էբէյիճէ վիւա-սէէթ գալմանըզդա մանի օլմատը զանն իտէրիմ։

Բօզ–Բոմբոն . – Բրէնսին պէնի քէնտի նէզտինտէ նէ՛ իչուն սագլատըդընը վէ արապայա պինտիրիպ նէ՛ իչուն կէզտիրտիյինի վէ թէսլիմ օլսուն նէ՛ իչուն կէօթիւրտիւճիւ պէն պիլի՛ր միյիմ։ իհթիմալ քի եանընտա կիթազէլ պիր գըզ պուլունսըրմազ վէ ֆագաթ անըն եիւզիւնէ պիլէ պագմամազ տահի բրէնսին եապանի մէմլէքէթինտէ նա-զիքեանէ պիր ստէթ տիր ։

Ա՛տրիէն . – Ֆագաթ օ հալտէ բրէնսին խանէխինտէ նէ՞ իչուն տուրը յօր ընընըզ ։

Բօզ–Բոմբոն . – (Հիտտէթինտէն այաղընը եէրէ վուրլաթագ .) Տուրը յօր ըսրըմ , չունքի նասըլ օլսըդընը պիլ-մէքսիզին բրէնսի սէվմէ յէ պաչլամըշ ըսրըմ։ իչին իչինտէ զարիպ պիր նօգթա վար ըսա , օ տա չուրասը տըր քի պէն խաբինսօզ կիպի չէննէչլէպ պիր գըզ օլսըդըմ հալտէ , անը մահդուն օլսըդը իչուն սէվիյօր ըսրըմ . պու խէ քէնտիսի-նի ճհտտի պիր սուրէթտէ սէվտիրմի իսպաթ իտէպիլիր իտի ։ նիհայէթ պիր կիւն սապր իտէմէտիմ . . . քէնտի քէնտիմէ տէտիմ քի . « նէ օլուրսա օլսուն , պու հալէ պիր նէյթիճէ վէրմէլի . Ֆիլէժոն մէմլէքէթինտէն պանա աճը աճը մէքթուպլար եազաճագ տըր . ֆագաթ վազի-ֆէմտէ տէյիլ . » քէնտի քէնտիմէ ճէսարէթի վէրտիմ , վէ

Digitized by Google

պիր սապահ գալդըպ իսթէտիյիմ կիպի կիյինիպ գուշան-
տըգտան սօնրա , այնէյ պագարագ . « Օ՛հ , արթըգ տա-
յանամայաճագ տըր . . . » տէտիմ վէ գալդըպ քէնտի օ-
տասընա կիթտիմ. ագլըմ պաշըմտա տէյիլ իտի . . . փիք-
րիմէ նէ՛ գատար լաթիֆ սէօզլէր կէլտի իսէ , քեաֆֆէ-
սինէ տէ սէօյլէտիմ, կիւլտիւմ, ադլատըմ վէ նիհայէթ
քէնտիսինի թադաւրճասընա սէվմէքտէ օլտըղըմը պէյան
իյլէտիմ . . . պու իֆատէմէ նէ՞ ճէվապ վէրսէ այէյէնիր-
սինիզ . . . լաթիֆ վէ ֆագաթի մէրմէր կիպի հէյէճանըղ
աչտասըյլա . « Պիչարէ՛ չօճուգ . . . » տէյու նիտա իյլէ-
տի . էվվէթ , կիւյա քէնտիսինէ պիր տիչ ադրըսընտան չի-
քեայէթ իտիյօրմըշըմ կիպի « Պիչարէ՛ չօճուգ . . . » սէօզիւն-
տէն ֆագաթ վէ եախօտ էքսիք հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէ-
տի . . . Ֆագաթ էմին իմ քի էկէր քէնտիսի աչգ ու մուհապ-
պէթ խուսուսընտա պաշգա թարաֆտան պէտպախթ օլ-
մամըշ օլսայըտը , պարութ կիպի թուխթուչաճագտը. ֆա-
գաթ սօն տէրէճէ մահզուն վէ մէյուս կէօրիւնիյօր ըտը:
(Պիր սանիյէ գատար սիւքիւթտէն սօնրա .) Տօղրուտը . .
ֆագաթ խա՛յր , խա՛յր , պունը սիզէ սէօյլէմէք իսթէմէմ.
զիրա ֆէվգ էլ ատէ մէճպուրն օլաճագտընըղ . . . (Պիր սա-
նիյէ գատար եէնիտէն տուրտուրագ վէ մուշֆիգանէ վէ
թաազիմքեարանէ պիր թավր իլէ մատմուազէլ տը Գար-
տօվիլին եիւզիւնէ պագարագ .) Ֆագաթ նի՞չուն սիւքիւթ
իտէճէյիմ . . . սէօյլէրիմ վէսսէլամ. էվվէլա բրէնսին պէ-
նիմլէ էվլէնմէք իսթէտիյինի մաղրուրանէ պիր սուրէթտէ
սէօյլէտիմ վէ սօնրա տա պէնի պայագը գաբուտան տըշա-
րը աթմըշ օլտըղընը պիլա իսթիյար իթիրաֆ իթտիմ: Նէ՞
եաբայըմ, էլիմտէ տէյիլ, պիր եալան սէօյլէյէճէք օլուր-
սամ, պէօյլէ տաիմա բուսուլայը չաշըրըրըմ: Տինլէյինիզ,
մատամ, հագըդաթը հալ չունտան իպարէթ տիր . սիզի
Մայեէօնիւն օտասընտա կէօրտիւյիմ ղէման , էվվէլա սի-
զէ գարշը պիր հինտի եավրուսը կիպի հիտտէթլէնտիմ . . .

Digitized by Google

ֆագաթի սիզին կիպի տիլպէը վէ ասըլզատէ պիր գատը-
նըն օ պիչարէ իշճի գըզա հէմշիրէ կիպի մուամէլէ իթթի-
յինի կէօրիւնճէ, հիտաէթիմ պիւս պիւթիւն պէրթարաֆ
օլտու . . . : Պուրայա կէլտիյիմիզ զէման, հիտաէթիմի թէք-
րար էլտէ իթմէք իսթէտիմ. ֆագաթի պիր տիւրլիւ մու-
վաֆֆագ օլամատըմ. . . սիզինլէ պէնիմ արամըզտա մէվ-
ճուտ օլան ֆարգը կէօրտիւքճէ, բրէնսին մահզա սիզի
տիւշիւնմէյէ հագգը պուլընտըղընը թէսլիմ իտիյօր ը-
տըմ. . . պիչարէ տէլիգանլը սիզի չըլտըրասըյա սէվիյօր,
մատամ. . . պու սէօզիւ եալընըզ Բօրթ-Մէն-Մարթէն
թէաթրօսընտա սիզին իչուն էօլտիւրտիւլիւ բարա վագըա-
սընտան տօլայը սէօյլէմէյօրըմ. օնտան սօնրա սիզին չի-
չէք պուքէթինիզլէ եարտըղը չըլղընըլգաբըը պիլսէնիզ. . . :
Կէճէլէրի ույգուսըզ կէչիրիր, վէ չօգ տէֆալար սիզի իլք
տէֆա կէօրմիւշ օլտըղը սալօնտա օթուրուպ սապահլարա
գատար աղլար ըտը: Թաավիրինիզի տէ մէմլէքէթինին
ուսուլինճէ այնէ իւզէրինտէ չըզտը: Պէն քէնտիսինի
ֆէվգ էլ ատէ սէվահիյիմտէն, պու հալլէրի կէօրէրէք էվ-
վէլճա քէտէրիմտէն քէնտիմի դայպ իտեր իտիմ. ֆագաթ
սօնրատան օ տէրքէճէ միւթէէսսիր օլուր ըտըմ քի, պէն
տէ աղլամադա պաշլար ըտըմ. էվվէթ, մատամ. . . նասըլ
քի չիմտի տէ օ պիչարէ բրէնսի խաթըրլատըդճա, կէօզ-
լէրիմ եաշարըր: (Կիւղել մահ կէօզլէրի եաշարմըշ օլա-
րագ վէ Ամրիէնի հէյէճանա տիւշիւրէճէք տէրէճէտէ
խալիսանէ պիր թավր իլէ.) Ա՛հ, մատամ. . . սիզ լա-
թիֆ վէ քերէմքեար պիր չէհրէյէ մալիք օլնիզ. պիչարէ
բրէնսի պէտպախթ իթմէյինիզ, քէնտիսինի ազաճըգ սէվի-
նիզ. . . քէնտիսինի սէվմէքտէն սիզճէ նէ՞ զարար հասըլ օ-
լապիլիր . . . :

Պու սէօզիւ միւթէագբալ Բօզ-Քոմբոն բէճասընա տա-
հա զիյատէ չիտտէթ վէրմէք իւզրէ թէքրիֆսիզճէ վէ ֆա-
գաթ սաֆտիլանէ պիր թավր իլէ Ամրիէնին էլինի թուքտը,

Digitized by Google

Մատմուազէլ տը Գարտօվիլին իսէ գալպինտէն տու-տագլարընա չըգան չէվգ ու մէսէրրէթի զապթ իթմէք, Րօզ-Բոմբոնա սօրմագ արզուսընտա պուլընտըղը սիւալ-լէրի սօրմամագ վէ պիր գաչ տագըգատան պէրօս քիր-րիքլէրի ալթընտա բարլայան թաթլը թաթլը մէսուտիյէթ եաչլարընը Թուրմագ իչուն քէնտիսինի ֆէվգ էլ ատէ ճէպր իթմէսի լազըմ կէլմիշ իտի. պունտան պէշգա, Րօզ-Բոմբոն քէնտի էլինի Թուրթըղը զէման, Ատրիէն ա-նը կէրի չէքէճէք եէրտէ քէնտիսի տէ մէրգուժէնին էլի-նի սըգմըշ վէ պատէհու մէրգուժէնին լաթիֆ չէհրէմինի տահա զիյատէ տըգզ աթըլճա թէմմաչա իթմէք իսթէյօր-մըշ կիպի անը բէնճէրէնին եանընտա տօղրու չէքմիշ կէօ-թիւրմիւշ իտի։

Րօզ-Բոմբոն իչէրի կիրտիյի զէման չալընը վէ չապ-գաաընը եաթաղըն իւզէրինի աթմըշ օլտըղընտան, Ատրիէն անըն թարավէթլի չէհրէմինի չէրչիվէ կիպի իհաթա իտէն գօյու գուրմրալ սաչլարընըն գալըն վէ իրէք կիպի եուժու-չագ էօրկիւլէրինի, կիւլրէնք եանագլարընը, բէմզէ տու-տագլարընը, իրի մահ կէօզլէրինի վէ աչըգ օլան ուժուզ-լարընտան տա կէօվտէսինին լէթաֆէթ վէ խաղինէլէրինի սէյր ու թէմաչա իտէպիլտի։

Պու հալ նէ գատար ղարիպ կէօրիւնսէ տահի, Ատ-րիէն պու կէնճ գըզը էվվէլքինտէն տահա զիյատէ կիւ-զէլ պուլտըղընտան տօլայը ֆէվգ էլ ատէ մէսրուր օլ-մագտա իտի...։ Ճալմանըն պու ճազիպէլի մահլուգ հագգընտա կէօսթէրտիյի գայտսըզլըգ վէ ֆիւթուրսըզ-լըգ գալպինտէքի աչգ ու մուհապպէթին խալիսէթինէ պիր տէլիլի գավի իտի։

Րօզ-Բոմբոն՝ Ատրիէնին էլինի թուրթըգատան ածնրա, անըն չու թէքլիֆսիզճէ հարէքէթինի պէօյլէ քէրիմանէ պիր սուրէթտէ թէլագգը իթտիյինտէն մէպհութ վէ միւ-թէհայեիր օլտու, վէ պիր գաչ տագըգատան պէրու

Digitized by Google

միւննէթտարանէ պիր թավր իլէ քէնտիսինէ պագան Ատրիէնին չու միւսաատէ վէ սիւքիւթիւնտէն ճէսարէթ ալարագ .

— Օ՛հ , մատամ . . . պու պիչարէ բրէնսի աճըյաճագ սընըզ , տէյիլ մի . — ատէտի :

Մատմուազէլ սը Գարտօվիլին չու միւլահազասըզճա սիւալէ նէ՛ ճէվապ վէրիճէյինի պիլէմէյիզ . պու սըրա տա գարու արգասընտան խօրօզ սէտասը կիպի վահչիյանէ , քէսկին վէ գուլագլարը սաղըր իտիճի պիր սէտա իշիտիլտի :

Ատրիէն պիրտէն պիրէ գօրգուպ սարսըլտը . Ֆագաթ Րօզ-Բոմբոնըն օ վագիա գատար միւթէէսիր կէօրիւնէն սիմասը պիրտէն պիրէ պէշաչէթ քէսպ իյլէտի վէ էլլէրինի պիրի պիրինէ վուրարագ . « Ֆիլոմոն տըր » տէյու հայգըրտը :

Ատրիէն շաշըրմըշ գալմըշ օլտըղընտան , քէմալը կէրմի իլէ .

— Ֆիլէմո՞ն մը . . . Ֆիլէմոն քիմ օլույօր . — ատէյու սօրտու :

Րօզ-Բոմբոն . — Էվվէթ , մատամ . . . աչըգըմ տըր . . . ա՛հ , ճանավար . . . խօրօզ սէսի չըգարմագ իչուն գուրտ կիպի եավաչ եավաչ եօգարը չըգմըշ . . . էվվէթ , թա քէնտիսի փէր :

Պու սըրատա գաբունըն արգասընտան էվվէլքինատէն տահա չիտտէթլի պիր փօփօչէօ տահա իշիտիլտի :

Րօզ-Բոմբոն . — Եա՛ Իապպի , նէ՞ մուզալլիտ հէրիֆ տիր , տահիմա պու մասխարալըղը եաբար տա պէնի էյլէնտիրիր . — տէտի :

Պատհու էլինէն թէրսէյլէ կէօզլէրինտէ գալան եաչլարը սիլէրէք , քէնտիսինէ բէք էյլէնճէլի կէօրիւնէն Ֆիլէմոնըն չու լաթիֆէսինէ գարշը տէլի կիպի կիւլմէյէ պաշլատը :

Digitized by Google

Ատրիէն իսէ կիթ կիտէ թէլաչա տիւշերէք , եավաչ սէտա իլէ .

— Գաբուլը աչմայընըզ , ճէվապ վէրմէյինիզ , ըչճա խոէրիմ : — տէտի :

Րօզ-Բոմբոն . — Անախթար գաբուներն իւզէրինտէ տիր , սիւրկիւ տախի գօնուլմըշ տըր . Ֆիլէմոն իչէրտէ ատէմ պուլընտըղընը հէր հալտէ անլար :

Ատրիէն . — Պէխ եօգ :

Րօզ-Բոմբոն . — Լաքին պուրասը քէնտի օտասը տըր , մատամ . պիզ անըն օտասընտա պուլունըյօրըզ :

Ֆիլէմոն խօրօզ սէտասը թագլիտէրինտէն բէք տէօ գատար ֆահտէ հասըլ օլմատըղընը կէօրէրէք պէսպէչլի ճանը սըգըլտըղընտան , անախթարը քիլիտի իչինտէ չէվիրտի վէ գաբուլը աչամայընճա , ղայէթ գալըն պիր սէտա իլէ .

— Պո՞ւ նէ , սէվկիլի քէտիճիյիմ . . . իչէրտէ գաբանմըշ նէ՞ եաթըյօրընըզ . . . Մոն-Մոնըն (Ֆիլէմոնըն) ավտէթի իչուն տուա՞ մը իտիյօրընըզ . — տէտի :

Ատրիէն պու հալին տէվամընա մէյտան վէրէրէք անըն սըգըլէթինի արթըրմագ իսթէմէտիյինտէն , կիտիպ գաբուլը աչտը . Ֆիլէմոն մէրգումէյի կէօրիւնճէ , հայրէթտէ գալարագ իքի ատըմ կէրի չէքիլտի : Մատմուազէլ տը Գարտօվիլ իսէ գալպինին սըգընթըսը իլէ պէրապէր , Րօզ-Բոմբոնըն աչըգընը վէ էլինտէ վէ գօլթուղընտա պուլունան չէյլէրի կէօրիւնճէ , կիւլիւմսէմէքտէն քէնտիսինի մէն իտէմէտի :

Ֆիլէմոն ուզուն պօյլու վէ էմէլը չէհրէլի պիր տէլիգանլը օլուպ , եօլտան կէլտիյի ճիհէթլէ պաչընա եասը պէյազ պիր չապգա գօյմուշ ըտը . սիյահ վէ սըգ սագալը աչըգ մահ լէնկինտէքի կէնիշ եէլէյինէ գատար էնմիշ իտի . ղէյթունի գատիֆէտէն գըսա պիր ըրտէնկօթ վէ տամալը ղայէթ կէնիշ պիր բանլաչօն Ֆիլէմոնըն էլ-

Digitized by Google

պիսէսինի իքմալ իթմէքտէ իտի ։ Ատրիէնին թէպէսիւ-
մինի ճալիպ օլան չէյլէրէ կէլինճէ , պունլար տա պիր
հէյպէ իլէ պիր տէ գաֆէատէն իպարէթ իտի . Ֆիլէմոն
հէյպէյի գօլմուղը ալթընա ալմըշ օլուպ , պիր ուճընտան
պիր գազըն գաֆասը իլէ այագլարը կէօրիւլիւյօր , վէ է-
լինտէքի գաֆէատէ տէ իրի պէյազ պիր ատա թավշանը
պուլունըյօր ըտը ։

Բօզ-Բոմբոն իյք տէֆա սէօզէ պայլայարագ .

— Ա՜հ , մինի մինի պէյազ թավշան . . . նէ՛ կիւզէլ
գըրմըզը կէօյլէրի վար . — տէտի ։

Բօզ-Բոմբոն պու սէօյլէրի Ֆիլէմոնա խիթապ իթմէ-
միշ իտի . հալ պու քի Ֆիլէմոն ուղուն պիր սէյահէթ-
տէն ավտէթ իթմիշ օլըդը հալտէ , ուղուն գուլագը
վէ գըրմըզը կէօգլիս արգատաշընա թէրճիհ իտիլտիյին-
տէն տօլայը կիւճէնմէտիքտէն պայգա , պէօյլէ պիրտէն
պիրէ մայուգէսինի կէթիւտիյի չէյլէրին մազհարը հիս-
նիս գապուլ օլտըղընտան տօլայը մէՀՈւն տախի օլարագ ,
կիւլիւմսէտի ։

Պու հալ բէք չաբուգ ճէրէյան իթմիշ իտի ։ Բօզ-Բոմ-
բոն գաֆէսին էօնիւնտէ տիղ չէօքմիւշ օլտըղը հալտէ ,
ատա թավշանընը թէմայա իթտիյի սըրատա , Ֆիլէմոն
տախի մատմուազէլ տը Դարտօվիլին ազամէթլի չէհրէ-
սինտէն միւթէէսսիր օլարագ , պայշընտաքի եասը չապ-
գայը չըգարտը վէ տիվար պօյընճա կէրի կէրի կիտէրէք
մէրգումէյի թաազիմքեարանէ պիր սուրէթտէ սէլամլա-
տը ։ Ատրիէն իսէ նէզաքէթի ֆէվգ էլ ատէ իլէ խյատէի
սէլամ իթտիքտէն ասնրա , նէրտիւպանտան եավաշ եա-
վաշ աշաղըյա էնիպ կէօզտէն նիհան օլտու ։

Ֆիլէմոն մէրգումէնին կիւզէլլիյինէ վէ նէճիպ վէ միւհ-
թէրէմ չէհրէսինէ հայրան օլարագ , վէ պա խուսուս Բօզ-
Բոմբոնըն նասըլ օլուպ տա պու կիպի գատընլարըա մու-
արէֆէսի պուլընտուղընը անլամագ մէյագընա տիւշէրէք ,

Digitized by Google

քէնտիսինէ մախսուս օլան լսթըլահաթը աչըգանէ իլէ .

— Պագսան ա՛, Մոն-Մոնըն (Ֆիլէմոնըն) սէվկիլի քէտիսի , պու կիւղել գատըն քիմ տիր . – տէյու սօրտու :

Բօզ-Բոմբոն իսէ պէյազ սատա թավշանընը օխշայա-ըագ .

— Մէքթէպ արգատաշլարըմտան պիրի տիր , իրի ճանավար . . . – տէյու ճէվապ վէրտի վէ պատէհու Ֆի-լէմոնըն գափէս իլէ հէյպէնին եանընա գօյմըշ օլտըղը սանտըղա պագսրագ .

— Պահա իտէրիմ քի պու սանտըգլա երինէ պանա իւ-զիւմ րէչէլի կէթիրիյօրսըն . – տէտի :

Ֆիլէմոն . – Մոն-Մոն սէվկիլի քէտիսինէ օնտան տա-հա էյիսինի կէթիրիյօր . . . Մոն-Մոն քէտիսինէ եիւրէ-յինի կէթիրիյօր . – տէտի :

Պատէհու այաղա գալգմըշ օլան Բօզ-Բոմբոնըն թա-ըավէթլի եանագլարընա իքի պուսէ գօնտուրտու :

Բօզ-Բոմբոն « Անլաշըլտը . . . անլաշըլտը » տէյէրէք սօլ էլինին պաշ բարմաղընը պուրնունըն ուճընա գօյտու վէ ուֆաճըգ էլինի աչըպ եավաշ եավաշ սալտաթտը :

Ֆիլէմոն՝ մէրգումէնին չու հարէքէթի ճիւվէքեարա-նէսինէ մուգապէլէ օլմագ իւզրէ , մուհապպէթքեարանէ պիր սուրէթտէ պէլինէ սարըլտը . պատէհու աչըգ վէ մաշուգէ գաբուլարընը գաբատըլտը :

Digitized by Google

25

ԹԷՍԼԼԻ

Անտրիէն իւէ Բօզ-Բոմբոն արասընտա մուհավէրէի մէզքիւրէ ճէրէյան իթտիյի սըրատա, մատմուազէլ տը Գարտօվիլին Բօզ-Բոմբոնըն հաղընտա իպրազ իթտիյի մուամէլէի թէնէզիւլքեարանէտէն ֆէվգ էլ ատէ տիւչարը թէաճճիւպ օլմուշ օլան Ակրիքոլ իւէ Մայեէօ արասընտա տա աթիտէքի վագըա զուհուրա կէլմիշ իտի։

Անտրիէն օտատան տըշարը չըգար չըգմազ, Ակրիքոլ Մայեէօնիւն եաթաղը եանընտա տիզ չէօքտիւ վէ հէյճանը ֆէվգ էլ ատէ իւէ։

— Շիմտի արթըգ եալընըզ պուլունը,յօրըզ . . . գալպիմտէ օլան չէյի նիհայէթ սանա սէօյլէյէպիլիրիմ։ Եաքտըզըն չէյին ղայէթ տէհշէթլի պիր չէյ օլտըզընը պիլի֊յօրմըսըն . . . սէֆալէթտէն, մէ յուսիյէթտէն էօլմէք տէ պէնի եանընտա չաղըրմամազ հա՛ . . ։

Մայեէօ. – Ակրիքոլ . . . պէնի տինլէ . . . ։

Ակրիքոլ. – Խայր . . . պու պապտէ հիչ պիր էօզրիւն օլամազ . . . սէֆալէթ վէ մէ յուսիյէթ զէմանընտա պէօյլէ հայաթընա խիթամ վէրմէյի գարարլաշտըրտըզըն հալտէ, պիրի պիրիսիզ պիրատէր վէ հէմշիրէ նամընը վէրմէմիզ վէ օն պէշ սէնէ միւթէմատիյէն եէքտիկէրիսիզ հագգընտա մուհապսէթի խալիսանէ կէօսթէրմիշ օլմամըզ նէյճ եարար . . . արգանտա պըրագտըզըն ատէմիէրի տիւչինմէքտիզին հայաթընա խիթամ վէրմէք՝ անլէրէ « Սիզ պէնիմ նազարըմտա հիչ հիւքմիւնտէ սինիզ » տէմէյէ միւսավի տիր։

Digitized by Google

Մայեէօ. – (կէօզլէրինի է՛յերէք.) Ա՛ֆվ իտէրսին, Ակրիքոլ... սէօյլէտիյին սէօզլէր բէ՛ք տօղրու տըր... պէն պուրասընը տիւշիւնմէտիմ... լաքին սէ՛ֆալէթ... իշսիզլիք...:

Ակրիքոլ. – Սէ՛ֆալէ՛թ մի... իշսիզլի՛ք մի... պէն պուրատա տէյի՛լ մի իտիմ:

Մայեէօ. – Մէ՛յուսիյէթ...:

Ակրիքոլ. – Մէ՛յուսիյէ՛թ մի... պու մէ՛յուսիյէթ նէ՛տէ՞ն իճապ իտիյօր... օ ալիճէնապ մատմուազէլ սէնի գօնաղընա ալտը, տէյէրինի թագտիր իտէրէք սանա տօսթը կիպի մուամէյլէ իթտի վէ իսթիգպալտէքի սա՛ատէթին թահթը թէէվինտէ օլտըղը պիր սըրատա, պիր՛տէն պիրէ խանէսինտէն ֆիրար իտիպ պիզի պուլընտը՛ղըն հալ հագգընտա տէհղեմլի պիր էնտիշէյէ տիւշար իթտին:

Մայեէօ. – (Փէքեյէ՛յերէք.) Պէն... պէն... մատ՛մուազէլ սը Գարտօվիլէ... եիւք օլմագտան գօրգույօր ըտըմ:

Ակրիքոլ. – Սէ՛ն... օ զէնկին վէ ալիճէնապ մատ՛մուազէլէ եիւք օլաճագտըն հա՛...:

Մայեէօ. – (Կիթ կիտե թէլաշա տիւշերէք.) Սայղը՛սըզլըգտա պուլունաճաղըմտան գօրգույօր ըտըմ:

Ակրիքոլ Մայեէօյէ ճէվապ վէրէճէք եէրտե, նագա՛պիվի թարիֆ պիր թավըր մուշֆիգանէ իլէ պիր միւտտէթ՛ճիք եիւղունէ պագտը. պատէհու կիւյա քէնտի քէնտի՛սինէ իրատ իթմէկ օլտըղը պիր սիւալէ ճիվապ վէրիյօր ըմըշ կիպի.

— Փէնտիսինէ իթաաթսըզլըգ իթմէկ օլտըղըմտան տօլայը պէնի աֆվ իտէճէք տիր. էվվէթ, պու պապտէ էմին իմ. – տէտի վէ պատէհու միւթէաճճիպանէ պիր թավը իլէ քէնտիսինէ պագմագտա օլան Մայեէօյէ խո՛թապէն, գըսա վէ հէյէճանը պիր սէտա իլէ.

Digitized by Google

— Պէնիմ խուլուսը գալպ սահիպի օլտըղըմը պիլիր-սին... պու հալ չէքիլիր շէյ տէյիլ տիր. պէն սէնի թէքտիր իտիյօրըմ, սէնի այըպլայօրըմ... վէ սանա սէօյ-լէտիյիմ սէօզէ պէն սայիք օլմայօրըմ... պաշգա շէյ տիւշիւնիւյօրըմ...:

Մայեէօ. – Նէ՞ տիւշիւնիւյօրսըն, Ակրիքօղ:

Ակրիքօղ. – Սանա եաբտըղըմ ֆէնալըղը տիւշիւնէրէք, եիւրէյիմ բարչա բարչա օլույօր:

Մայեէօ. – Ֆիքրինի անլայամայօրըմ, Ակրիքօղ... սէն պանա հիչ պիր վագթ ֆէնալըգ իթմէմիշսին տիր:

Ակրիքօղ. – Էօյլէ՞ մի... հաթթա ուֆագ թէֆէք շէյ-լէրտէ տախի սանա ֆէնալըգ իթմէմիշ միյիմ... մէսէլա պէն սէնի ֆէվգ էլ ատէ սէվտիյիմ վէ հէմշիրէմ կիպի հիւրմէթ իթտիյիմ հալտէ, պիր չօճուգլուգ ատէթինէ թէպահյեէթլէ, կիւնտէ պէլքի եիւզ տէֆա սէնի թահ-գիր իթմէ՞զ մի իտիմ:

Մայեէօ. – Սէն պէնի թահգի՞ր մի իտեր իտին:

Ակրիքօղ. – Սէնի ասըլ իսմինլէ եատ իտէճէք եէրտէ, մէքրուհ վէ կիւլիւնճ պիր լագապ իլէ եատ իթտիյիմ զէ-մանո, թահգիր իթմէզ տէ նէ՞ եաբար ըտըմ:

Մայեէօ պու սէօզլէրի իշիտինճէ քէմալը տէհշէթլէ տէմիրճիին եիւզիւնէ պագտը, վէ մատմուազէլ տը Գար-տօվիլին աքսինի միւէյիտ օլարագ սէօյլէմիշ օլտըղը սէօզ-լէր իլէ պէրապէր, Ակրիքօղլըն քէնտի էալարընա վագըֆ օլ-տըղընտան տօլայը թիթրէմէյէ պաշլատը. մա մանֆիհ քէն-տիսինին տատմա պէօյլէ թահգիրամիզ պիր լագապ իլէ եատ օլունմասընտան գալպէն հըսս իտէճէյի ըղտըրապը Ակրիքօղլըն քէշֆ իթմիշ օլտըղընը պիլ միւլահազա ազա-ճըգ քէնտիսինի թէսքին իթտի վէ պինաէն ալէյհ՝ կիւլիւմ-սէմէյէ չալըշարագ.

— Պէօյլէ ճիւզի պիր շէյ իչուն նէյէ՞ քէտէրլէնիյօր-սըն, Ակրիքօղ... պիր ազ էվվէլ սէօյլէտիյին կիպի պու

Digitized by Google

հարէքէթին պիր չօճուգլուգ ատէթի տիր ... սէնին քէ-
րէմքեար վէ չէֆագաթ՛լը վալիտէն տախի պէնի գըզը կի-
պի սէվտիյի հալտէ Մայեէօ նամըլլա եատ իտէր իտի .
– տէտի :

Ակրիքոլ . – Վալիտէմ իզտիվաճըմ հադգընատ սանա
ֆիքիր տանըշմաղա կէլտի՞ մի ... նիշանլըմըն կիւղէլլիյի-
տէն սանա պահս իթտի՞ մի ... հադգըմտա օլան մուհապ-
պէթին սաիգասըլլա վուգու պուլան ինթիխապըմըն էյի
օլուպ օլմատըղընը հըսս իտէրսին իւմիտիյլէ պու կէնճ
գըզը կէօրմէնի վէ ախլագ ու թապիաթընը մուայէնէ իթ-
մէնի սէնատէն ըճաս իթտի՞ մի ... սէօյլէ պագայըմ, սէվ-
կիլի Մայեէօմ, վալիտէմ պէօյլէ պիր մէրհամէթսիզլիքտէ
պուլունտը՞ մը : Յա՛յլը ... պու սուրէթլէ եալընըզ պէն սէ-
նին գալպինի ինճիթտիմ :

Մայեէօնիւն գօրգուլարը եէնիտէն պաշ կէօսթէրտի .
Ակրիքոլըն քէնտի սըրրընտան խապէրտար օլտըղընա ար-
թըգ չիւպհէսի գալմատը վէ հիճապ վէ մէյուսիյէթին-
տէն պայըլաճագ հալէ կէլտի . մա մաֆիհ պու քէչիք ի-
նանմամագ իչուն սօն պիր դայրէթտէ տահա պուլունա-
րագ , զայըֆ պիր սէտա իլէ տէտի քի .

— Ֆիլ հագըգա պունլարը պէնտէն ըճաս իտէն վա-
լիտէն տէյիլ իտի ... Ակրիքո՛լ ... սէ՛ն իտին ... վէ պէն
տախի պու էսէրի էմնիյէթինտէն տօլայը սանա թէչէք-
քիւր իթտիմ :

Ակրիքոլ . – (Կէօզլէրի եաշլարըլա տօլալագ .) Թէչէք-
քիւր մի իթտին ... պէտպա՛խթ գըզճըղագ ... խաա՛յր,
պու սէօզիւն տօղրու տէյիլ տիր . չունքի սանա սէհվէթլէ
պիր ֆէնալըգ իտիյօրտում ... խապէրիմ օլմագտըզըն զա-
լըմանէ պիր հարէքէթտէ պուլունըը յօրտում :

Մայեէօ . – (Անճագ տույուլուր պիր սէտա խէ .) Ֆա-
գաթ ... պունլարը նի՞չուն զիքր իտիյօրսըն :

Ակրիքոլ . – Նի՞չուն մը զիքր իտիյօրըմ ... (Մայեէօյէ

պիրատէրանէ պիր մուհապէթլէ տէրաղուշ խտէրէք, թէքմէրէք պիր սէտա իլէ .) չունքի սէն պէնի սէվիյօր ըսթըն։

Մայֆէօ . – (հիւդիւնիւ էլլէրի իչինէ ալարագ .) Օ՛հ, եա՛ Բապպի . . . հէր շէյի պիւլիյօր . . . հէր շէյի պիւլիյօր։

Ակրիքօլ . – (Թարիֆի նագատաիլ պիր չէֆգաթ ու իհ-թիրամլա .) Էվվէլ . . . հէր շէյի պիւլիրիմ . . . վէ պէնճէ պահի չէրէֆ ու իֆթիխար օլան պէօյլէ պիր տուլդուտան տօլայը սէնին մահճուպ օլմանը իսթէմէմ. էվվէլ, հէր շէյի պիւլիրիմ, վէ տիւնեատա է՛ն կիւզէլ, է՛ն նէճիպ պիր գապլին պահա պապլանմըշ օլտըղունը, էրան պապլը պուլըն-տըղընը վէ իւէլ էպէտ տէ պապլը գալաճաղընը քէմալը ղու-րուր ու իֆթիխար իւլէ սէօյլէրիմ։ Հայտի՛, ազիզիմ Մատ-լէն, մահճուպիյէթինի պէր թասրաֆ էմ. պաշընը եօգա-րը գալտըր, եէնիմէ պագ . . . չէհրէմին հիչ պիր վադթ պէնի եալնըզ չըգարմատըղընը վէ սրֆաթըմտա հիչ պիր վադթ սախթէ պիր հէյէճան էսէրի կէօրիւլմէտիյինի պի-լիրսին . . . եիւզիւմէ պագ տէյօրըմ, եիւզիւմէ պագ . . . մուհապէթինտէն նէ՛ գատար իֆթիխար իհտիյիմի եիւ-զիւմէ կէօրէճէքսին, էվվէ՛լ, Մատլէն, մուհապէթին-տէն պէհագգին իֆթիխար իտէրիմ։

Մայֆէօ քէտէր վէ հիճապընտան շաշըրմըշ գալմըշ օլտըղը ճիհէթլէ, օ վադթա պատար կէօզլէրինի գալտը-րըպ տա Ակրիքօլըն եիւզիւնէ պագամամըշ ըտը . լաքին տէվիրճինին սէօզլէրի օ՛ գատար գանտաթքետրանէ վէ թէքթէրէք սէտասը օ՛ տէրէճէ մուշֆիգանէ իտի քի, պիչա-րէ զըղճըղազ մահճուպիյէթինին ազար ազար զաթլ օլ-տըղընը հըսս իթտի։

Ակրիքօլ կիթի կիտէ արթան պիր հէյէճան իւլէ սէօ-զիւնիւ չու եօլտա տէվամ իյլէտի .

— Օէվկիլի Մատլէնիմ, պու խալխանէ վէ մուգատ-տէա մուհապէթինտէն էմին օլ . . . պէն օ մուհապէթէ

լայըգ օլաճաղըմ. սէօզիւմէ իթխմատ իտէպիլիրսին. պու մուհապպէթ եւուզիւնտէն պու անէ տէյին նէ՛ գատար կէօզ եաշը տէօքտիւն իսէ, պունտան սօնրա տա օ՛ գատար մէսուտ վէ պախթիյար օլաճագըն . . . : Պու մուհապպէթ պունտան պէօյլէ սէնճէ նի՞չուն պահի խէվֆ ու մահճուպիյէթ օլաճագ. սէնին գալպինին հըսա իթտիյի մուհապպէթ նէ՞ տիր. պիր պիրի հագգընտա ֆէտաքեարլըգ, չէֆագաթ, հիւրմէթ վէ էմնիյէթ կէօսթէրմէքտէն պաշգա պիր չէ՞յ մի տիր. պիզ եէքտիկէրիմիզ հագգընտա պու ֆէտաքեարլըղը, պու չէֆագաթը, պու էմնիյէթի էվվէլտէն զիյատէ կէօսթէրէճէյիզ, ազիզէմ Մատլէն: Շիմտիյէ գատար էսրարըն սէնճէ գօրգու վէ էմնիյէթ սիզլիյի մուճիպ օլույօր ըտը . . . միւսթագպէլտէ իսէ սէնին ճէսարէթլի գալպինի տօլտուրմագ խուսուսընտա պէնի օ՛ տէրէճէ չէն վէ պէշայէթլի կէօրէճէքսին քի, պանա պախշ իթտիյին սաատէթտէն սէն տէ մէսուտ օլաճագսըն: Պու սէօզլէրիմ իհթիմալ քի խօտպինանէ օլսուն . . . ֆագաթ նէմէ՞ լազըմ. . . պէն եալան սէօյլէմէք պիլմէմ:

Տէմիրճի պու սէօզլէրի սէօյլէտիքճէ, Մայեէօ տախի քէսպի ճէսարէթի իթմէքտէ իտի: Պըրընճըն մէյտանա չըգմասընտա է՛ն զիյատէ գօրգտըղը պիր ճիհէթի վար ըսա, օ տա՝ անըն իսթիհզա վէ հագաարէթէ տիւչար օլաճաղը խուսուսը իտի. հալ պու քի պէօյլէ պիր հալ վուգու պուլմատըգտան պաշգա, Ակրիքօլըն մէրտանէ վէ խալխանէ չէհրէնինտէ ասարը մէսէրըէթի վէ սաատէթ տախի կէօրիւլիյօրտու. Մայեէօ մէրգումըն ոախթէ պիր թաւր թագընմադա մուդթէտիր օլմատըղընը պիլտիյինտէն, պու տէֆա պիլա մահճուպիյէթ վէ պիլաքս պիր նէվ ղուրուր իլէ տէտի քի.

— Հէր պիր մուհապպէթի խալխանէնին չու կիւզէլ վէ թէսէլլիպախշ հալի վար տըր քի, ինսան անըն իլք

պուհրանլալընա տայանընճա , նիհայէթ պէօյուք պիր թէ-
վէճճիւհէ մազհար օլուր վէ անընն հուսուլինէ սէպէպ
օլան գալպի վէ թէքսիրինի հրաս իտէն գալպի միւսավի
սուրէթոե չէրէֆլէնտիրիր : Ովենին սայէնտե , Ակրիքոլ ,
քենտիմի պէնիմ նազարըմտա եիւքսէլտէն օ պիր թագըմ
կիւզել սէօզլէրին սայէսինտե , պու մուհապպէթտէն տօ-
լայը մահճուպ օլաճագ եէրտե , իֆթիխար իմմէյէ մէճ-
պուբ պուլընտըղըմը հրաս իտէյօրըմ . . . Մատմուազել տը
Գարտօվիլին հագգը վար տըր . . . սէնին տէ հագգընն վար
տըր . . . նի՞չուն մահճուպ օլաճաղըմ : Պու մուհապպէթիմ
մուգատտես վէ հագիգի տէյի՞լ մի տիր : Ցաիմա սէնին
հայաթընա մէրպութ գալմադ , սէնի սէվմէք վէ պիր
մուհապպէթի տահմէ իլէ անը սանա իսպաթ իմմէք ,
պունտան զիյատե նէ՞ իսթէտիմ . հալ պու քի գօրգու վէ
մահճուպիյէթ՝ տէհշէթլի պիր սէֆալէթին մուճիպ օլը-
ղը ճիննէթէ մունզամմ օլմադ , պէնի թէլէֆի նէֆսէ
գատար սովգ իմտի : Պունտան պաշգա , չօճուգլըղընտան
պէրու հէր քէսին իսթիհզասընա հէտէֆ օլմուշ օլան ֆա-
գըր պիր մախլուգըն պու կիպի չիւպհելէրինէ աֆիվ իմ-
մէք լազըմ տըր . . . : Էկէր քէչֆի նազատիլ օլան պիր
թէսատիֆ սահգասըլյա պու սըրտան ակեահ օլմամըշ
օլասյլըտըն, պու սըրր պէնիմլէ պէրապէր մէզարա կիրէճէք
իտի : Պու պապատե սէնին հագգըն վար տըր . կէրէք քէն-
տիմտէն վէ կէրէք սէնտէն էմին օլարագ , հիչ պիր շէյ-
տէն գօրգմամմալը յըտրմ . լաքին պանա աֆիվ իմմէլի տիր .
ինանան քենտիսի հագգընտա էմնիյէթսիզլիք կէօսթէրէճէք
օլուրսա , պաշգալարընտան տա չիւպհէ իմմէ յէ պաշլար
Ֆագաթի պունլարը ունուտալըմ, ալճճենապ գարտաշըմ ,
պիր ազ էվվել սէնին պանա սէօյլէտիյին սէօզիւ չիմոի
տէ պէն սանա սէօյլէյիմ . եիւզիւմէ պագ , պիլիրսին քի
պէնիմ եիւզիւմ տահի հիչ պիր զէման պէնի եալանճը
չըգարմամըշ տըր . եիւզիւմէ պագ . . . պագ պէնիմ կէօզ-

Digitized by Google

լերիմ աչինքիլէտտէն այրըլը՛յօր մը . . . հիչ պիր վագէթ եքնէլումտէ պու գաւտար ասարը մէտտուհիմէթ կէօրիւլմիւչ մի՛ւ տիւր . . . հալ պու քի պիր աղ էվվէլ էյլէճէք ի՛տիմ :

Մայրէօնիւն սէօզիւ տօղրու իտի . սէօյլէտիխի աճօզլէրին պու գաւտար չարուգ թէէսիր իտէճէ՛կինի ակլիքօղլ տախի մէմուլ իթ՛ւէյօրտու . սէֆիալէթ , քէտէր վէ խաս-թալըգ հէր նէ գաւտար կ՛էնճ գ՛ըզըն եքնէլիւնտէ տէրին տէրին էսէրլէր պըրագմըշ իտի իսէ տէ , չ՛էհրէսի օ պըրա-տա ֆէվգ էլ ատէ սաաատէթ վէ պէչաչէթլէ բարըսյօր , վէ ք՛ուհը կ՛իպի լաթիֆ վէ սաֆի օլան մահ կէօզլէրի տախի պիլա մահճուպիյէթ Ակրիքօլն կէօզլէրինէ մահուֆ պու-լունը՛յօր ըտը :

Ակրիքօղ իսէ մէսէրլէթինտէն ատէթա աէրիսօչ օ-լարագ .

— Թէչէքքիւր իտէրիմ , թէչէքքիւր իտէրիմ , սէնի պէօյլէ ըահաթ վէ մէսուտ կէօրէրէք , գալպէն չ՛իքրա-նիյէթի հըսս իտիյօրըմ , Մատլէն . — տէտի :

Մայրէօ . — էվվէլթ , ըահաթ վէ մէսուտ ը՛մ . . . թ-լէլ էպէտ տէ մէսուտ օլաճաղը՛մ . զիրա չ՛իմտի սէն պէ-նիմ էն կ՛իզլի էֆքեարը՛մը պիլիրսին . . . էվվէլթ , մէսուտ ը՛մ , չ՛ունքի պու կ՛իւն ուղուրսըզ պիր սուրէթտէ պաչլա-մըշ ի՛քէն , իլահի պիր ըույա կ՛իպի խիմամ պուլ՛ուր՛յօր . չ՛իմտի աւրթըգ գօրգմայօրըմ , պիլյաքս իւմիտ վէ մէսեր-ըէթլէ եքնէլիւնէ պագը՛յօրըմ . պէնի հիմայէ իտէն աւթ-ճէնապ գ՛ըզճ՛ըղաղը եէնիտէն պու՛լտուս . պիչարէ հէմչի-ըէմին իմիգպաւլինտէն աւրթըգ էմին օլտուս . . . Պիր աղ սօնբա քէնտիսինի կէօրէճէ՛յիդ , տէ՛յ՛ի՛ մի , Ակրիքօղ . . . պու մէսէրլէթէ անըն տախի իչ՛իհթիաճ իմ՛մէսի լազըմ տը՛ր :

Մայրէօ օ՛ գաւտար մէսուտ կէօրիւնիւյօր ը՛մը քի , ատմէյնի Ընֆիզին վէֆաթը՛նը խտպէր վէրմէ յէ՛ ճէսարէթ

Digitized by Google

իսէմհետի. պու խապէրի սօնքատան տույուրմագ էֆքետքընտա պուլունարագ տէտի քի.

— Մէֆիղ սէնտէն տահա զիյատէ կիւճլիւ գուվվէթլի օլտըղընտան, տահա զիյատէ պօզուլմըշ տըր. պու սէպէպլէ քէնտիսինին պու կիւն քեամիլէն իսթիրահաթատա գալմասը լազըմ կէլէճէյինի պիր ազ էվվէլ պանա սեօյլէտիլէր:

Մայեէօ. — Տէմէք քի պէքլէյէճէյէմ, էօյլէ՞ մի. պէիս եօգ, քէնտիմի իչղալ իսէճէք չէյիմ վար տըր, սանա սէօյլէյէճէք օ գատար չէյլէրիմ վար քի...:

Ակրիքօղլ. — Մէվկիլի Մատլէն...:

Մայեէօ. — (Ակրիքօղլուն լազըրտըսընը քէսէրէք վէ սէվինճինտէն աղլայարագ.) Ահ, պէնի Մատլէն թէսմիյէ իթտիյին պէման գալպիմտէ բէյտա օլան հըսսիյաթը սանա թարիֆ իտէմէմ... պու իմ պէնիմ իչուն օ՛ գատար թաթլը, օ՛ գատար լաթիֆ վէ օ գատար հայաթէֆզա տըր քի, եւրէյիմ անընէա ֆէրահ պուլույօր:

Ակրիքօղլ. — (Թարիֆի նագատիլ պիր չէֆգաթլա.) Ֆէտագաիմ գըզգընշազ, քիմ պիլիր նէ գատար ըզտըրատ չէքմիշ քի, քէնտի իսմիյլէ եատ իսթլահիյինի իչիտէրէք, պու գատար մէսուտիյէթ վէ շիւքրանիյէթ կէօսթէրիյօր:

Մայեէօ. — Լաքին տուշիւն պիր քէրրէ քի պու իմ սէնին ազգընտա պէնիմ իչուն պիր լէթաֆէթի մահսուսքի հավի տիր. իսթիգպալ իչուն շու սըրատա կէօրտիւրիւմ իւմիտլէրի, պիլսէ՛ն... հըսսիյաթը մուշֆիգանէմին պիւթիւն արզուլարընը պիլսէ՛ն... սէնին զէվճէն, օ տիլպէլ Անժէլ... մէլէքճանէ չէհրէմի վէ րուհը իլէ պուլոնմազ պիր մահլուգ տըր... եիւզիւմէ պագ, Ակրիքօղլ, պու թաթլը իմին հէմ տուտագլարըմա վէ հէմ տէ գալպիմէ նէ գատար լէթաֆէթի վէրտիյինի կէօրէճէքսին, եվվէթ, սէնին սեվգիլի վէ քէրեմքեար Անժէլին տահի պանա Մատլէն նամընը վէրճէճէք տիր... չօճուգլարդն...

Ակրիքոլ... օ սէվիլմէյէ չայան մինի մինի եավրուճըգ-լար... անլէրին տախի Մատլէնի օլաճաղըմ... անլէր հագգընտա կէօսթէրէճէյիմ մուհապպէթլէ պէնիմ մա-լիմ տախի օլաճագլար տըր· զիրա չէֆգաթը մատէրանէ-յէ պէն տէ հիսէտար օլմագ իսթէրիմ. պունլար իչիւ-միւզիւն տէ մալի օլաճագ տըր, տէյի՛լ մի, Ակրիքոլ...: Օ՛հ, պըրագ, պըրագ պէնի աղլայալըմ... մէրարէթսիզ վէ աչիքեարէ օլան կէօզ եաշլարը նէ՛ գատար թաթլը տըր... համտ օլսուն, սէնին սայէնտէ աճը վէ կիղլի եաշ-լարըն մէնպար՝ միւէպպէտէն գուրուտու:

Պիր գաչ տագրգատան պէրու պու միւէսսիր մէնզա-րէյի պիրիսի խաֆիյէն թէմաշա իտիյօր ըտը: Ակրիքոլ վէ Մայեէօ՝ ֆէվգ էլ ատէ տիւչարը հէյէճան օլմուշ պուլընտըղլարընտան, գաբունըն իչինտէ տուրմըշ օլան մատամուազէլ տը Գարտօվիլի կէօրէմէմիչլէր իտի:

Մայեէօնիւն սէօյլէտիյի վէճճլէ, օ կիւնիւ հէր քէս իչուն ուղուրսըզ պիր սուրէթտէ պաչլամըշ օլտըղը հալ-տէ, թարիֆի նագաթլը պիր սաատէթ վէ իգպալ կիւնիւ օլմուշ ըտը: Ատրիէն տախի ղայէթ մէսուր կէօրիւնիւյօր ըտը· զիրա ճալմա քէնտիսինէ սատըգ գալմըշ օլտըղը կիպի, քէնտիսինի տէ ֆէվգ էլ ատէ սէվիյօրտու: Քէն-տիսինի իղֆալ իթմիշ օլան օ պիր թագըմ ահվալը զա-հիրէնին Րօտէնին եէնի պիր էնթրիգասը օլտըղը աչիքեար օլուպ, մատամուազէլ տը Գարտօվիլ իչուն եալընըզ պու էնթրիգալարըն էսասը մագսատընը մէյտանա չըգարմագ վազիֆէսի գալըյօր ըտը:

Քէնտիսի սօն պիր մէսէլըսէթ տահա հըսս իտէճէք իտի: Սաատէթ ինսանան ֆէվգ էլ ատէ ֆէրասէթ մէյտի-յինտէն, Ատրիէն Մայեէօնիւն սօն սէօզլէրինի իչիտինճէ, իչճի գըզ իլէ սէմիրճի արասընտա արթըգ հիչ պիր սըրը գալմամըշ օլտըղընը անլատը վէ պինաէն ալէյհ իչէրի կիրտիյի զէման քէնտիսինի զապթ իտէմէյիպ.

Digitized by Google

— Ը՛հ, պու կիւն էօմիւմիւն է՛ն կիւղել պիր կիւ-նիւ տիւր . . . զիրա մէսուտ օլան եալընըզ պէն տէյ-լիմ . — տէյու հայգրրտը :

Ակրիքոլ վէ Մայեէօ պիրտէն պիրէ արգալարընա տէօնտիւքլէրինտէն , Ակրիքոլ .

— Մատմուազէլ , սիզէ վէրտիյիմ վատը թուրքամա-յարագ պէնի սէվտիյինտէն խապէրտար օլտըղըմը Մատ-լէնէ սէօյլէտիմ . — տէտի :

Մայեէօ . — Ախրթըգ պու մուհապպէթիմտէն տօլայը Ակրիքոլըն էօնիւնտէ մահճուպ օլմայօրըմ . սիզին էօնիւ-նիւզէ նա՞սըլ մահճուպ օլապիլիրիմ , մատմուազէլ . տա-հա պիր ազ էվվէլ պանա « Պու մուհապպէթտէն տօլայը իֆթիխար իտինիզ . . . չունքի պուննտան տահա նէճիպա-նէ վէ խալիսանէ պիր չէյ օլմազ . . . » տէմէտինիզ մի :

Պու սէօզիւ միւթէագրիպ , Մայեէօ՝ հըսս իրտիյի մէ-սէրրէթ գուվվէթիյլէ այաղա գալգմաղա վէ Ակրիքոլըն գօլունա տայանմազա մուվաֆֆագ օլտու :

Ատրիէն մէրգուժէնին եանընա կիտէրէք վէ անը պիր գօլույլա թուրթարագ տէտի քի .

— Բէք էյի , գըզըմ , բէք էյի , պէլքի տէ թէքտիրէ չայան կէօրէճէյինիզ պիր միւլահազասըզլըղըմտան տօլա-յը քէնտիմի մազուր կէօսթէրմէք իչուն պիր իրի սէօզ սէօյլէյիմ . . . սիզին սըրրընըզը Մ. Ակրիքոլա սէօյլէյիշիմին սէպէպի . . . :

Ակրիքոլ . — (Ատրիէնին սէօզիւնիւ քէսէրէք .) Պիլի՞-միսին նէ տիր , Մատլէն . . . մատմուազէլտէ հիչ պիր վա-գըթ էքսիք օլմայան ուլուվվը ճէնապ վէ նէզաքէթի գալ-պին եէնի պիր տէլիլի տիր . քէնտիսի պու սապահ պա-նա տէտի քի . « Պէն պու սըրրը սիզէ թէվտի իմմէքտէ բէք չօգ թէրէտտիւտ իմտիմ . լաքին նիհայէթ գարար վէրտիմ . մանէվի հէմշիրէնիզի պուլմազա կիտէճէյիզ : Միզ՝ անըն իչուն պուլունմազ պիր պիրատէր սինիզ . ֆագաթ

Digitized by Google

խապէրինիզ օլմագսըզըն վէ ֆարգընա կիթմէգսիզին չիմ-
տիյէ գատար քէնտիսինի բէգ չօգ տէֆալար ինճիտիր ի-
տինիզ. չիմտի իսէ անըն սըրրընը պիլիրսինիզ... պու սըր-
րը սատըգանէ պիր սուրէթտէ սագլայաճաղընըզը վէ օ
պիչարէ գըզը պու կիպի քէտէրլէրտէն մուհաֆազա իտէ-
ճէյինիզի սատագաթը գալպինիզտէն պէքլէրիմ... զիրա
պու քէտէրլէր սիզին թարաֆընըզտան կէլտիյի իչուն տա-
հա զիյատէ քէտէրպախշ տըրլար: Պինաէն ալէյհ՝ զէվճէ-
նիզտէ, սատատէթինիզտէն պահա իթտիյինիզ վագթ,
օնէճիպ, քէրէմքեար վէ չէֆագաթլը եուրէյի ինճիթմէ-
մէք իչուն իհթիյաթ իլէ սէօզ սէօյլէյինիզ... » Էվվէ՛թ,
Մատլէն, իշթէ մատմուազել միւլահազասըզըզ տէտիյի
շէյի պունըն իչուն եաբտը:

Մայեէօ. – Սիզէ միւէպպէտէն արզը թէշէքքիւր ի-
չուն նէ եօլտա թատիր գուլլանաճաղըմը պիլէմէմ, մատ-
մուազել:

Ատրիէն. – Պագընըզ, տօսթըմ, քէօթիւլէրին էնթ-
րիգալարը նա՛սըլ քէնտիլէրինէ գարշը աէօնէր. սիզին
հագգըմտա օլան ֆէտաքեարլըզընըզտան գօրգարագ,
րուզնամէ տէֆթէրինիզի չալմայը պէտպախթ ֆլորինէ
էմր իթտիլէր:

Մայեէօ. – Զունքի էն կիզլի էսրարըմըն չունըն պու-
նըն իսթիհզաքեարլըգլարընա հէտէֆ օլաճաղընը կէօրէ-
րէք, մահճուպիյէթիմտէն խանէնիզի թէրք իտճէյիմի
միւլահազա իթմիշլէր իտի... չիմտի արթըգ չիւպհէմ
գալմատը, մատմուազել:

Ատրիէն. – Հագգընըզ վար, գըզըմ. ֆագաթ ազ
գալսըն վէֆամընըզա սէպէպ օլաճագ օլան պու տէհ-
չէթլի ֆէնալըգ չիմտի քէօթիւլէրի րէզիլ պէտնամ իթմէյէ
պախս օլույօր. անլէրին էնթրիգալարը մէյտանա չըգար...
(Բօզ-Իոմբոնըն սէօզլէրինի խաթըրլայարագ.) Էվվէթ,
հէմ պու վէ հէմ տէ սաիր պիր չօգ էնթրիգալար մէյ-

Digitized by Google

առնա չըգտը ։ Խուլասա պիզ էվվէլտէն զիյատէ մուխ-թէֆիգ , էվվէլտէն զիյատէ մէտուտ օլտուգ . պու մէտու-տիյէթիմիզ իսէ տուշմէնլէրիմիզէ գարշը պիզէ եէնի եէնի գուվվէթլէր վէրիյօր . տուշմէնլէրիմիզէ տէ յօրըմ , չունքի պէնի սէվէնլէրին քեաֆֆէսի օ ալչագլար նազարընտա մէրտուտ վէ մէնֆուր տըր . . . լաքին գօրգմայընըզ . վագթ կէլտի . չիմտիտէ սըրա գալպ սահիպի օլանլարըն տըր ։

Ակրիքոլ . – Համտ օլսուն , մատմուազէլ , պէնտէն տէ ղայրէթ վէ սատագաթ էքսիլմէզ . . . անլէրին նիգապլա-րընը չէքիպ աչմագ նէ՛ պէօյուք սատագէթ տիր ։

Ռորիէն . – Պիլիրսինիզ եա , մօսիէօ Ակրիքոլ , եա-րըն Մ . Հարտի իլէ պիր մուլագաթ ընըզ օլաճագ տըր ։

Ակրիքոլ . – խաթըրըմտա տըր , մատմուազէլ , հաթթա ալիճէնապանէ թէքլիֆլէրինիզի տէ ունութմամըշըմ տըր ։

Ռորիէն . – Ալիճէնապանէ օլաճագ նէ՞ վար . . . Մ . Հարտի տախի ագրապատան տըր . պու ագշամ քէնտի-սինէ եազաճաղըմ շէյի սիզ տէ չիֆահէն սէօյլէյինիզ . ֆապրիգասընը թէքրար թէէսիս իմմէք իչուն լազըմ օ-լան ագճէլէր հազըր տըր . պու սէօզիւ եալընըզ քէնտի-սի իչուն տէյիլ , գարարսըզ պիր հալէ տուշար օլմուշ օ-լան եիգլէրճէ ֆամիլեալար իչուն տախի սէօյլէյօրըմ ։ ։ Քէնտիսինի կէօթիւրմիւշ օլտըգլարը ուղուրսըզ էվի հէ-ման թէրք իմմէսինի քէնտիսինատէն ըէճա իտինիզ . պիր չօգ էապապտան տօլայը էթրաֆընտա պուլունանլարտան շիւպհէ իմմէլի տիր ։

Ակրիքոլ . – Մ իւսթէրիհ օլունըզ , մատմուազէլ . . . խաֆիյէն քէնտիսինէ կէօնտէրտիյիմ մէքթուպա եազտըզը ճէվապ ղայէթլէ քետերամիզ օլմագլա պէրապէր , գըսա վէ խալիսանէ իտի . պէնիմլէ միւլագաթ իմմէք արզու-սընտա պուլընտըղընը պէյան իմմիշ իտի . քէնտիսինի օ հիւզնէնկիզ խանէյի թէրքէ վէ պէլքի տէ պէնիմլէ պիր-լիքտէ կէլմէյէ իգնա իտէճէյիմտէն էմին իմ՝ Մ . Հարտի

Digitized by Google

ֆէտագիտարկը զրմը պիլոխիմոեն , պանա էՒիյէթ իմ մէքտէն ասլա կէրի տուրմամըշ տըր ։

Ատրիէն . – (Մանթօսըն Մայեէօնէուն ումուզլաթըն վէրիպ , անը քէմալը իհթիմամըա ատարատգ .) Ձէսարէ՛թ , մնախէօ Ակրիքոլ , արթըգ կիտէյիմ , զիրա վագթ կէճ տիր։ Էվիմէ կիտէր կիթմէզ Մ. Հարտի իչուն սիզէ պէր մէքթուպ վէրէճէյիմ վէ միւլագաթընըզըն նէթիճէսինի կաըն պանա խապէր վէրմէյէ կէլէճէքսինիզ , տէյՒ մի ։ (Պատէհու խաթըրընա պիր շէյ կէլէրէք խաֆիֆճէ գըզաըրըպ .) Խա՛յր . . . եաըն կէլմէյինիզ . . . եալընըզ պանա թահրիրէն մալիւմաթ վէրինիզ , օ պիր կիւն էօյլէ վագթընա տօղրու կէլիրսինիզ ։

. . . . . .

Պու մուհավէրէնին ճէրէյանընտան պիր գաչ տագըգա սօնրա , իչճի գըզ՝ Ակրիքոլ վէ Ատրիէնին մեւավէնէթիյլէ օ հիւզնէնկիզ խանէնին ներտիւպանընտան աշաղը էնտի վէ մատմուազէլ տը Գարտօվիլ իլէ արապայա պինէրէք սօն տէրճէճ ըսըար իլէ Սէֆիզի կէօրմէք խոթէտի . Ակրիքոլ պունըն միւմքինսիզ օլտըղընը վէ անը իրթէտի կիւնիւ կէօրէպիլէճէյինի պիհուտէ եէրէ սէօյլէտի ։

. . . . . .

Մատմուազէլ տը Գարտօվիլ՝ Բօզ-Բոմբոնըն վէրտիյի մալիւմաթ սայէսինտէ , ճալմանըն էթրաֆընտա պուլունան ատէմլէրէ պիհագգըն էՒիյէթ իմմէյէրէք , օ ագշամը բրէնսին էլինէ քէնտի թարտֆընտան պիր մէքթուպ իյսալ իմմէնին էՒիյէթլի պիր չարէսինի պուլտու ։

Digitized by Google

26

Ի Ջ Ի Ա. Ր Ա. Պ Ա.

Մատմուազէլ սը Գարտեվիլլին Մայեէօյիւ թէլէֆի նէֆտէն մէն իմ միշ օլտըղը կիւնիւն ապշամը խոր։

Սաաթ օն պիրի չալմագտա օլուպ, կէճէ բէք գայրանըգ իտի. բուզկեար քէմալը չիտտէթլէ էսիյօր վէ մահիթապըն սօլգուն ըչըղընը սէթր իտէն իրի սիյահ պուլուժտըը սիւրիւպ կէօթիւրիւյօր ըտը։

Պու արըատա պիր մէչտան արապասը՝ պարկիրէկինէն սօլուղը քէսիլմիշ օլտըղը հալտէ աղըր աղըր վէ իտայէը զԱհմէթլէ Պլանշ սօգաղընըն եօգուչընտան եօգասը չըգմագտա ըտը. պու սօգագ չէհիր գաբուսը թապաֆընտա էբ։յիճէ տիք օլուպ, ձալմանըն խանէսի տէ չէհիր գաբուրնա եագըն պուլունըյօր ըտը։

Ալրապա տուրտու։ Ալրապաճը՝ պու տիք եօգուչա միւնթէհի օլան եօլտան պիրմէզ թիւքէնմէզ ուզունըղընտան հիտտէթլէնէբէք, օթուրտըղը մահալտէն արգասընա տօնտիւ վէ արապանըն էօն թարաֆտագի ճամա տօղրու էիլէրէք, իչինտէքի ատէմէ թէրս պիր թավր իլէ.

– Պագպանըգ ա՛, էֆէնտի, տահա կէՀմէտիք մի. վո. ժիրար սօգաղընտան թա Պլանշ սօգաղընա գատար պիր եօլճուլուգ սայըըը. կէճէ տէ օ գատար գարանըգդ տըր քի, ինան տէօրթ ատըմ իլէրիսինի կէօրէմէ յօր. մահիթապ վո տէ յու սօգագ ֆէնէրլէրինի եագմանըշլար, հալ պուքի մահիթապ պուլուԹլար ալԹընտա գալըգը տըը. – վէտի։

Digitized by Google

Արապաններն իչինտէն քեսքին պիր սէտա իթալեան չհյվէսհյլէ ։

—Իւզերի սաչագլը քիչիւք պիր գաբու արայընըզ, պու գաբույը երկիրմի ատըմ գատար կէչտիքտէն սօնրա, տիվար ալթընտա տուրունըզ ։

Արապաճը . – (Քէմալը հիտտէթլէ , քէնտի քէնտինէ .) Ալ սանա իմանսըզ պիր Ալման քի , պէնի պուտալայա չէվիրճէք ։ (Եիքսէք սէտա իլէ .) Լաքին կէօզ կէօրմէտիյինի սիզէ սէօյլէտիյիմ հալտէ , օ քիչիւք գաբույը նաըալ կէօրէպիլիրիմ ։

Միւլթէրի . – Ո գատար ագլընըզ եօգ մը ... սաղ թարաֆտաքի տիվար պօյունճա եիւրիյինիւզ վէ արապա ֆէնէրլէրինին ըշըղըյըս քիչիւք գաբույը գօլայլըգլա ֆարգ իտէպիլիրսինիզ. պու գաբու 50 նիւմէրօտան սօնրաքի գաբու տըր ... պուլմայաճագ օլուրսանըզ, սէրխօշ օլտըղընըզ անլաշըլաճագ տըր ։

Արապաճը ճէվապ վէրէճէք եէրտէ աղղընա կէչէն քիւֆիւրլէրի եաղտըրարագ , եօրուլմըշ պարկիրլէրինի գամչըլատը վէ տիվար պօյունճա եիւրիյէրէք արապա ֆէնէրլէրինին ըշըղը իլէ գաբու նիւմէրօլարընը կէօմէք իչուն կէօզլէրինի աչտը ։

Պիր գաչ տագըդա գատար եիւրիւտիւքտէն օնրա արապա եէնիտէն տուրտու վէ արապաճը .

— 50 նիւմէրօյը կէչտիմ, իւզերի սաչագլը քիչիւք գաբույա կէլտիմ, պո՞ւ մը տըր . – տէյտու սօրտու

Միւլթէրի . – Էվվէլթ ... չիմտի երկիրմի ատմ գատար իլէրի՞կիտինիզ վէ օրատա տուրընըզ ։

Արապաճը , – Հայտի օնու տա եարաալըմ ։

Միւլթէրի . – Սօներա օթուրտըղընըզ եէրտէն աչաղը էնէրսինիզ վէ կէչէճէճյիմիզ քիչիւք գաբունըն եանընա կիտիպ իքի տէֆա իւչէր քէրրէ վուրուրսընըզ . անլաշյօր մըսընըզ, իքի տէֆա իւչէր քէրրէ ։

Digitized by Google

Արապաճը . – (Հիտտէթլէնէրէք .) Պանա վէրէճէյի-նիզ պախշիշ պո՞ւ մը տըր :

Մուշթերի . – Էկէր ագըլլը իսէնիզ, պէնի պուրա-տան իգամէթկեահըմ օլան Սէն-ժէրմէն վարըշընա կէօ-թիւրտիւյիւնիւզ վագթ , էյի պիր պախշիշ ալըրսընըզ :

Արապաճը . – Թամամ . . . չիմտի տէ Սէն-ժէրմէն վարըշը չըգտը . . . թէշէքքիւր իտէրիմ, թէաթրօ տէօնիւ-չիւ պուլվար իւզէրինտէ պուլունմադ իչուն , պարկիրլէ-րիմին ճանընը չըգարտըմ . . . : (Պախթընա քիւսէրէք վէ վէրիլէճէք պախշիշէ կիւվէնէրէք .) Տէվէք քի քիւչիւք գարուչյա ալթը քէրրէ վուրաճաղըմ, էօյլէ՞ մի :

Մուշթերի . – Էվվէ՛թ , էվվէլա իւչ քէրրէ վէ պիր աղ տուրտըգտան սօնրա , իւչ քէրրէ տահա վուրաճագ-սընըզ . . . անլա՞յօր մըսընըզ :

Արապաճը . – Անլամայաճագ նէ՞ վար . . . սօնլա՞ :

Մուշթերի . – Գարուչը աչան ատէմէ « Սիզի պէքլէ-յօրլար » տէրսինիզ վէ քէնտիսինի ալըպ արապանըն ետա-նընա կէթիրիրսինիզ :

Արապաճը . – (Թէքրար եէրինէ օթուրարագ վէ պարկիրլէրինի գամչըլայարագ .) Շէյթան ճանընը եագ-սըն , պու իմանսըզ Ալմանըն Ֆրան-Մասօնլար վէ պէլճի տէ գաչագճըլարլա միւնասէպէթի օլմալը տըր . չունքի չէհիր գարուսընա եագըն պուլունը յօրըզ . . . պէօյլէ ա-տէմի թուխտըրմալը քի , պէնի վոժիւար սօգաղընտան պուրայա գատար կէթիրտիյինի անլասըն :

Ֆիւչիւք գարուտան երկիրմի ատըմ գատար ուզագ-տա արապա լեէնիտէն տուրտու , վէ արապաճը ալտըղը էմրի իճրա իթմէք իւզրէ օթուրտըղը եէրտէն աչաղըյա էնտի . պիր աղ սօնրա քիւչիւք գարունըն եանընա վասըլ օլարագ , էվվէլա իւչ քէրրէ վէ պիր աղ տուրտըգտան սօնրա , իւչ քէրրէ տահա գարուլը վուրտու :

Պու սըրատա մահիթապը գարլայան պուլուխլար

եէլինէ տահա ազ քէսիճ վէ տահա ազ գօյու պուլութ-
լար գահիմ օլարագ , մահիճապըն զըլյասը էճրաճա աք-
սէնտագ օլտու , վէ վէրիլէն իշարէթի իւզէրինէ գաբու
աչըլընճա , արապաճը՝ պիր մանթօյա պիւրիւնմիւշ վէ պա-
չընա տա ըէնկի պիր թաքեէ գօյմուշ օրթա պօյլու պիր
առէմին տըշարը չըգտըղընը կէօրտու :

Պու ատէմ գաբուլը անախթար իլէ գաբատըգտան
սօնրա , սօգագտա իլքի ատըմ եիւրիւյիւնճէ , արապաճը
« Սիզի պէգլէյօրլար . . . սիզի արապանըն եանընա կէօ-
թիւրէճէյիմ » տէտի վէ պատէհու քէնտիսինէ պիր պաչ
իշարէթի իլէ մուգապէլէտէ պուլունմըշ օլան մանթօյու
հէրիճին էօնիւնտէն եիւրիւյէրէք , անը արապանըն եա-
նընա կէօթիւրտու :

Մէյգում արապա գաբուսընը աչմագա վէ պատամա-
ղընը ալչալթմագա հազըրլանմըշ իքէն , իչէրտէքի սէտա .

— Լիւզումը եօգ տըր . . . էճէնտ արատայա օ-
թուրմայաճագ . . . պէն քէնտիսիյլէ արապա գարտաըն-
տան գօնուշաճաղըմ . . . կիթմէք զէմանը կէլինճէ պիզ
սիզէ խապէր վէրիրիզ . – տէտի :

Արապաճը . –(Բէնտի քէնտինէ մըրըլտանարագ .)
Տէմէք քի սանա լանէթի օգու մադա վագթըմ օլաճագ տըր .
պարը ազաճըդ կէզինէյիմ տէ այագլարըմըն ույուշուգ-
լըղընը տէճ իտէյիմ . – տէտի վէ պատէհու քիչիք
գաբունըն եանընտաքի տիվար պօյընճա եօգարը աշագը
կէզինմէյէ պաշլատը :

Պիր գաչ տագըգա սօնրա ուզագտան տիկէր պիր ա-
րապա սէտասը իչիտիլմի քի , մէգքէմ արապա տախի
եօգուչը սիւրաթլա չըգարագ քիչիք գաբատան ազ
ուզագտա տուրատու . պունըն իւզէրինէ արապաճը .

— Օ՛ . . . իչիթ կիւզէլ պիր արապա . . . գապատայը
ամլար . . . պունըար տա պիգիմքիլէր կիպի պու եէրէ պա-
թասը եօգուչը չըգմագա մէճպուր օլտուլար . – տէտի :

Digitized by Google

Արապաճը պու սէօղլէրի սէօյլէմէքտէ իքէն , մահի-
թապըն խաֆիֆ ըչըղըյլա մէղքիւր արապատան պիր ա-
տէմ էնտիկինի վէ ալէլ աճէլէ քիւչիւք գաբուչա տօղրու
իլէքիլէտիկինի միւշահէտէ էյլէտի . պու ատէմ քիւչիւք
գաբունըն էօձիւնտէ ադաճըդ տուրտըդտան սօնրա , գա-
բուչը աչտը վէ իչէրի կիրիպ թէքրար գաբատըդտան ած-
րա կէօզտէն նիհան օլտու ։

Արապաճը ղայէթլէ թէճաճիւպտէ գալարադ .

— Օ՛, օ՛, իշ չաթալլաչտը ... պիրի տըշարը չըգտը ,
տիկէր պիրի տէ իչէրի կիրտի . — տէտի վէ եավաչ եավաչ
արապայա տօղրու իլէրիլէտի ։

Պու արապայա իքի կիւղէլ վէ գուվվէթլի պարկիր
գօչուլմըչ ըտը . արապաճը իսէ պիր գաչ եադալը ու-
զուն պիր ըրտէնկօթ կիյինմիչ օլտըղը հալտէ օթուրմըչ
վէ գասնըրընն սաբընը առ սաղ տիզինէ տօյաթըպ հա-
րէքէթսիզ տուրմըչ ըտը ։

Մէյտան արապաչընըն արապաճըտը մէրգումա արա-
պաճըյա խիթապէն .

— Պագսանըդ ա՛, արդատտաչ, հավա պու կիճէ բէք
ֆէնա օլտըղընտան , սիզին հայվանլարընըդ կիպի միւքէմ-
մէլ հայվանլարը ուզուն միւտտէթ այագ իւզէրինտէ պէք-
լէթմէք հիսապա ույմազ . — տէտի . լաքին տիկէր արա-
պաճը քէնտիսինէ սէօյլէմէ յօրմըչ կիպի տալա ֆիւթուրը-
նը պօզմատըղընտան , պիզիմ արապաճը անըն տիւքիւթիւ-
նէ հիչ պիր մանէա վէրմէմէյէրէք .

— Ֆրանսըզճա ճանլամայօր ... Ինկիլիզ օլմալը ...
պաբկիրլէրճէ պագըլընճա ինկիլիզ օլտըղը անլաչըլապի-
լիր . — տէտի ։

Պատէհու , պիր գաչ ատըմ ուզադտա արապանըն
գաբուսընտա տուրմըչ օլան վէ այըգ մահ եադալը վէ
կիւմիւչ տիւյմէրի սարըյա մահիչ ուզուն վէ կէնիչ պիր
ըրտէնկօթ կիյինմիչ պուլունան իրի եարը պիր խըտժէթ-

Digitized by Google

քեաար կէօրէրէք, անըն եանընա կիթտի վէ լիսանընը թէպտիլ իթմէքսիզին։

— Տօղրու տէյի՛լ մի, արգատաշ, հալա քէք ֆէնա օլաըղընտան, ուզուն միւտտէթ այագ իւզէրինտէ պէքլէ-մէք միւշքիլ կէլիյօր. — տէտի իսէ տէ, խըտմէթքեար տախի արապաճը կիպի հիչ պիր ճէվապ վէրմէտի։

Պունըն իւզէրինէ արապաճը ֆէյլէսոֆանէ պիր թավր իլէ.

— Պու տա ինկիլիզ իմիշ. — տէտի վէ քիւչիւք գա-բու վագըասընտան էբէյինճէ միւթէաճճիպ օլմագլա պէ-րապէր, արապասընա եադլաշարագ եէնիտէն կէղինմէյէ պաշլատը։

Պէրիտէ պու վագըա ճէրէյան իթտիլի սըրատա, մանթօլու ատէմ իլէ իթալեան չէյվէսիյլէ գօնուշան ա-տէմ տախի մուհավէրէլէրինի տէվամ իթմէքտէ իտիլէր. պիրիսի արապա իչինտէ օլուպ, տիկէրի իսէ տըշարըտա այագ իւզէրինտէ տուրմըշ վէ էլինի տէ արապա գաբու-սընըն քէնարընա տայաթմըշ ըտը։

Մուհավէրէ պիր միւտտէթտէն պէրու իթալեանճա օլարագ տէվամ իտիյօր ըտը։ զիյրտէքի սէօղլէրտէն ան-լայընագաղը վէճհվէ, պու մուհավէրէ օրատա հազըր պուլունմայան պիր քիմսէ հագգընտա իտի։ Արապա իչին-տէքի ատէմ տէտի քի.

— Տէմէք քի իշ գարարլաշտը, էօյլէ՞ մի։

Մանթօլու ատէմ. — Իվվէթթ, մենասէնեէօր, ֆագաթ դարթմալ գուշու եըլան օլաճագ օլուրսա։

— Ա՛քսի թագտիրինտէ չիմտի սիզէ վէրտիյիմ ֆիլ տիշի խաչըն օ պիր եարըսընը ալըր ալմազ...։

— Պունըն նէ՛ տէմէք օլտըղընը անլայաճաղըմ, մեն-սէնեէօր։

— Սիզ տախմա անըն էմնիյէթինի ճէլպ իթմէյէ չա-լըշընըզ։

Digitized by Google

— Զալըշաճաղըմ, մննսէննէէօր, չունքի ագլը, ճէսա-
ըէթ վէ մէթանէթի իլէ տիւննեանըն է՛ն իգթիտարլը ա-
տէմլէրինտէն զիյատէ գուվվէթլի օլան պու ատէմէ հայ-
բան օլուպ քէնտիսինէ հիւրմէթ իտէրիմ։ Պոհվանի իլէ
իպատէթքեարլարը արտասընտա պուլունան իւչ պուխլար-
տան պիրինին էօնիւնատ իմիշիմ կիպի անըն էօնիւնատ
տախմա քէմալը թէվազու իլէ տիզ չէօքէրիմ... զիրա ա-
նըն տախի մէզհէպի պէնիմ կիպի հայաթը հիչէ լա՛ռվիլ
իթմէքտէն իպարէթ տիր։

— (Թէլաշա տիւչէրէք·) Պագտան ա, օղլում, պուն-
լար լիւզումըզ վէ եանլըշ թէչպիհլէր տիր... սիզ եա-
լընըզ քէնտիսինէ իթաաթ իթմէյի տիւշիւնիւնիւզ...
իթաաթընըզըն մագտատընը վիւլահազա իթմէյինիզ։

— Էմր իթսին, պէն իճրա իտէրիմ. քէնտիսինին
սէօյլէտիյի վէճհլէ, պէն անըն էլինտէ պէչ ճեսեթլի պէչա-
կիպի իմ...։ Բիլէնա ձալմա նէզտինտէ քէնտիսինէ իյիճա
իմմտիյիմ իսթտմէթլէրիլէ ճէտաքեարլըզըմը կէօրմիւշ տիւր
վէ էլան տա կէօրիւր։ Պանա «Պու հիւքմտարզատէյի
էօլտի՛ւր...» տէսին...։

— (Մանթօղու հէրիճին սէօզիւնիւ քէսէրէք·) Ալ-
լահ աչգընա օլսուն, պէօյլէ միւլահազաթտա պուլուն-
մայընըզ... համտ օլսուն, սիզտէն պու կիպի ասարը սա-
տագաթ իպրազը հիչ պիր վագթ իմալէպ օլունմայաճագ
ըր։

— Պանա նէ՛ էմր իտէրլէրսէ, իճրա իտէրիմ... պի-
րա Պոհվանի տախմա պանա պագար։

— Ղայրէթ վէ սատագաթընըզտան ղէրրէ գատար
չիւպհէմ եօգ տուր... սիզին բրէնա իլէ պիր թագըմ մէ-
նաճիկ ազիմէ արասընա մէվզու պիր մէթէրիս օլտըղընը-
զը պիլիրիմ. հաթթա պէն տէ կէնճ Հինտլիյի ալտաթ-
մագ խուսուսընտաքի ղայրէթ վէ մէհարէթինիզտէն վէ
խուսուսըյլա ալտըղընըզ էմրլէրի իճրատա կէօսթէրտի-

յինիզ ֆէտաքեարլըգտան խապէրտար օլտըղըմ խչուն հէր չէյի սիզէ անլաթմագ իսթէտիմ։ Սիգ խըտմէթ իթ-տիյինիզ քիմսէ հագգընտա միւթեասըզանէ պիր ու-պուտիյէթ կէօսթէրիյօրսընըզ... պու ֆէնա տէյիլ... ինսան ինթիխապ իթտիյի մապուտըն էսիրի օլմալը տըր։

— Էվվէ՛թ, մօնսէնիէօր, օ մապուտ մապուտ գալ-տըգճա։

— Պիր պիրիմիզին էֆքեարընը բէք ալէա անլայօրըզ։ Սիզին միւքեաֆաթընըզա կէլինճէ, վէրտիյիմ վատալարը պիլէրսինիզ։

— Մ.իւքեաֆաթ՞մ մը... պէն միւքեաֆաթըմը զա-թէն ալմըշըմ տըր, մօնսէնիէօր։

— Նա՞սըլ։

— Պէն պիլիրիմ։

— Թէք էյի... սըրր սագլամագ խուսուսընա կէլին-ճէ...։

— Պու պապատէ թէէմինաթը քեաֆիյէնիզ վար տըր, մօնսէնիէօր։

— Էվվէ՛թ...։

— Պունտան պաշգա, խըտմէթ իթտիյիմ իչին մէն-ֆաաթը՝ սատադաթը տավրանաճաղըմա վէ սըրր սագ-լամագ խուսուսընտա սէպաթ իտէճէյիմէ տէլիլ տիր։

— Տօղրու տըր... սիզ մէթանէթ վէ գանաաթ սա-հիպի պիր ատէմ սինիզ։

— Էօյլէ օլմաղա չալըշըրըմ, մօնսէնիէօր։

— Պա խուսուս սիզին իթիգատընըզճա ղայէթլէ տին-տար սընըզ... զաթէն տինսիզլիք հիւքմ իտէն պէօյլէ պիր զէմանտա պու կիպի խուսուսաթտա պիր իթիգատա զա-հիպ օլմագ ֆէվգ էլատէ չայանը թահսին տիր. խուսու-սըյլա սիզին իթիգատընըզճա պանա մուամէնէթ իտէճէ-յինիզի տէ թէէմին իտիյօրսընըզ։

— Էվվէ՛թ, մօնսէնիէօր, պու պապատէ էմին օլապի-

Digitized by Google

լիրսինիզ. գիրա ճէսարէթլի պիր ավճը պիր չագալը օն թիլքիյէ, պիր գաբլանը օն չագալա, պիր արսլանը օն գաբլանա վէ պիր ուէլվիսթէ օն արսլանա թէրճիհ իտէր։

— Ուէլվիս նէ տիր։

— Բուհ ճիամէ, գըլըճ գընա, գօգու չիչէյէ վէ պաշ կէօվտէյէ նէ իտէ, պու տա օ տըր։

— Անլատըմ... հիչ պիր թէշպիհ պու գատար տօզրու օլամազ... էյի մուհաքէմէ սահիպի իմիշսինիզ։ Շիմտի պանա սէօյլէտիյինիզ չէյի տահմա տէրքսաթըր իտինիզ, վէ խըտմէթի իմտիյինիզ չախսըն էմնիյէթինի գազանմազա չալըշընըզ։

— Գարիպէն պէնի տինլէյէպիլէճէ՞ք մի տիր, մանսէնէէօր։

— Իքի վէ նիհայէթի իւչ կիւնէ գատար. տիւնքի կիւն հուսուլէ կէլէն պիր պուհրան հասէպիյլէ էօլմէքտէն գուրթուլը... իրատէսի օ տէրճէ գուվվէթլի տիր քի, քէնք չաբուգ չիֆաեաձ օլաճագ՝ տըր։

— Եաբըն քէնտիսինի թէքրար կէօրէճէ՞ք մի սինիզ, մանսէնէէօր։

— Էվվէ՛թ, եօլա չըգմազտան էվվէլ վէհտա իմմէք իչուն քէնտիսինի կէօրէճէյիմ։

— Օ հալտէ սիզէ գարիպ պիր չէյ նագլ իտէյիմ տէ քէնտիսինէ սէօյլէյինիզ. պու վագըա տիւնքի կիւն գուհուրա կէլտիյի ճիհէթլէ քէնտիսինէ խասէր վէրէմէտիմ։

— Սէօյլէյինիզ։

— Տիւնքի կիւն գապրխաթանա կիմսիչ իտիմ... հէր թաբաֆտա ճէնազէ ալայլարը կէօրիւլիւյօր ըտը... կէճէ գարանլըղը արասընտա խագըլան մաշալալար վէզարլարը թէնվիր իտիյօրլար ըտը... Պոհվանի ապանօզտան եաբըլմըշ թախթը իւզէրինտէն պագըպ կիւլիւյօր ըտը։ Պու մուգատտէս հիչլիք իլահընը տիւշիւնէրէք, թապութ-

լարլա տալու օլան պիր արապայը պօշալթմալարընը սէյր իտիյօրտուս։ Կէնիշ պիր չուգուր ճէհէննէմ աղղը կիպի այնըգ տուրըյօրտու . . . Էօլուլէրի իւսթ իւսթէ պու չուգուրըն իչինէ աթըյօրլար ըտը . . . Ֆագաթ չուգուր եինէ տօլմայօր ըտը։ Պիր տէ պու ուրատա պիր մաշալանըն ըչղըյլա եանըմտա պիր իխթիյար կէօրտիւմ քի հէօնքիւր հէօնքիւր աղլայօրտու . . . պէն պու իխթիյարը զաթէն կէօրմիշ իտիմ . . . մալիւմիւնիւզ օլան Սէն-Ֆրանսուա սօ-գաղընտաքի խանէնին եահուտի պէքճիսի իտի։

Պու սէօզիւ միւթէագիպ մանթօլու ատէմ թիթրէ-յիպ տուրտու։

— Էվվէ՛թ , պիլիրիմ . . . Ֆագաթ նէ՞ օլտուղդ տա պէօյլէ պիրտէն պիրէ սէօզիւնիւզիւ քէստինիզ։

— Պու խանէտէ եիւզ էլլի սէնէտէն պէրու պիր ա-տէմին թասվիրի վար տըր քի , պու ատէմի պէն վագթըյ-լա Հինտիսթանտա , Դանգէս նէհրի սահիլինտէ կէօրմիւ-շիւմ տիւր։

Մանթօլու ատէմ եէնիտէն թիթրէյիպ տուրտու։

— Պէսպէյլի ղարիպ պիր միւշապէհէթ էսէրի օլմալը տըր։

— Էվվէթ , մէնսէնեէօր , ղարիպ պիր միւշապէհէթ... պաշգա պիր շէյ օլամազ . . .։

— Լաքին օ իխթիյար եահուտի նէ՞ օլտու։

— Իչթէ օլասընա կէլէճէյիմ , մէնսէնեէօր , պու իխ-թիյար եահուտի ալէտտէվամ աղլայտրագ պիր մէզարճը-յա . « Պագսանըզ ա՛ , թասպուէթը պուլտընը՞զ մը » տէյու սօրտու . մէզարճը իսէ . « Էվվէ՛թ , հագգընըզ վար ըմըշ, օ պիր չուգուրըն իչինճի սըրասընտա պուլտում. սէօյլէ-տիյինիզ կիպի , իւզէրինտէ եէտի ատէտ սիյահ նօգթա-տան միւթէշէքքիլ պիր խալ իշարէթի վար ըտը։ Լաքին սիզ պու թասպուէթըն իւզէրինտէքի իշարէթ իլէ պուլտն-տըղը եէրի նա՞սըլ պիլտինիզ » տէյինճէ , եահուտի պիր

Digitized by Google

մահզունկէթի ազիմէ իլէ . « Նէնիզէ՞ լազըմ, էյի մալիւ-
մաթ ալտըղըմը կէօրիւյօրսընըզ ա՛. Թապութ նէ՞րէտէ
տիր , օնու սէօյլէյինիզ » տէյու պէյան հյլէտի . մէզարճը
խսէ « Պիլմիյինիզ սիյահ մէրմէրտէն պէօյիւք մէզարըն
արգասընտա տըր. Թօբրագլա պէրապէր սագլանմըշ
տըր. լաքին չաբուգ օլունըզ. պու գարըշըգլըզ արա-
սընտա հիչ պիր չէյի կէօրէմէզլէր : Միզ ազանա պօլ իւճ-
ըէթ վէրտինիզ. պէն տէ խաթէրիմ քի եաբաճաղընըզ
չէյտէ մուվաֆֆագ օլասընըզ » տէտի :

— Պու խաթիյար եահուտի օ եէտի սիյահ նօգթալը
Թապութը նէ՞ եաբաը :

— Պու եահուտի իլէ պէրապէր տիկէր իքի քիշի տա-
հա վար ըտը . պունլար տա բէրտեյլերի գաբալը պիր սէտ-
եա Թաշըմագտա ըտըրլար . եահուտի պիր ֆէնէր եագտը
վէ պէրապէրինտէքի իքի քիշի իլէ մէզարճընըն կէօսթեր-
տիյի եէրէ տօղրու եիւրիւմէյէ պաշլատը . . . պէն տէ
մէզարլարըն արասընտան եահուտինին արգասը սըրա կիթ-
մէյէ պաշլատը խսէմ տէ , պիր եէրտէ հէր նասըլսա էօլիւ
արապալարընըն քամքըտըրսընտան քէնտիսինի զայպ իթ-
տիմ վէ պիր տահա պու-ըմագ միւմքին օլամատը :

— Ֆիլ հագըգա պու բէք զարիպ չէյ տիր . . պու
եահուտի աճապա օ Թապութը նէ՞ եաբաճագ իտի :

— Եահուտիլեր սիհիրպազլըղա տաիր Թըլըսըմլար. եաբ-
մագ իչուն էօլիւլէրի գուլլանըրլար տէրլէր , մէնսէնեէօր :

— Պու իմանըզլար հէր չէյէ . . . հաԹիա չէյԹան-
լար իլէ միւնասէպէԹէ կիրիշմէյէ պիլէ մուգԹէտիր տիր-
լեր . . . հէր նե հալ իսէ , պունը իլէրիտե տուշինիւրիւզ.
իհԹիմալ քի պու քէշֆինիզ զայէԹ էհէմմիյէԹլի պիր չէյ
տիր :

Պու սըրատա ուզագտան պիր սաաԹ եարը կիճէյի
վուրտու :

— Վա՛յ , կէճէ եարըսը օլմըշ հա՛ . . :

Digitized by Google

— Էվվէթ, մծնաէնեէօր։

— Էօլէ խոէ կիտէյիմ... Գալահա ըսմարլատըզ, օղլում... տէմիզ քի ասն տէֆիա օլարագ եէմին իտիյօրսընըզ, արամըզտա դարարիկիր օլան ֆըրսաթի զուհուր իմտիսի վագթ, վէրտիյիմ ֆիլ տիշի խաչըն օ պիր եարըսընը ալըր ալմագ վատընըզը իճրա իտէճէքսինիզ, տէյի՛լ մի։

— Գունը Գոհվանի նամընա սիզէ եէմին իճտիմ, մծնաէնեէօր։

— Շունը տա ունուդմայընըզ քի խոչէն օ պիր եարըսընը սիզէ թէսլիմ իտէճէք օլան քիմոճ՝ տահա զիյատէ էմնիյէթի հասըլ օլմագ իչուն սիզէ պիր սէօզ սէօյլէյէճէք տիր... պու սէօզ խաթըրընըզտա՞ մը տըր։

— Էվվէ՛թ, մծնաէնեէօր, խաթըրըմտա տըր. «Գաէհտէն ադընընա գատար էրէյիճէ մէսաֆէ վար տըր» տէյէճէք տիր։

— Բէք է՛յի, Գալահա ըսմարլատըզ, օրրըր մուհաճաղա իճմէքտէն, սատագաթի կէօսթէրմէքտէն պիր ան կէրի տուրմայընըզ։

— Բէք է՛յի, մծնաէնեէօր, օ պադզոտ էմին օլուսնըզ։

Պու մուհաէրէնին ճէրէյանընտան պիր գաչ տագըզա ասնրա, մէյտան արագասը եօլա չընգարագ դարտընալ Մալիքիէրիի կէօմիւրտէ. զիրա մանթօլու հէրիֆ իլէ գօնուշան շախս օ իտի։

Մանթօլու աստէմ իսէ պիլտիրիմիզ Ֆարէնկա օլուպ, ճալմանընը իգամէթ իճտիյի խանէնին քիւչիւք գարուսը եռանընա ափտէթ իճտի վէ անախթարը քիլիտէ ռօգաճաղը սըրատա, գարունընն իչէրտէն զիրտէն պիրէ այըլտընընը վէ պիր ատէմ տըշարը չընգտըղընը քէմալը թէճճիւլէ միւշահէտէ ինլէտի։

Ֆարէնկա հէման պու ատէմին իւզէրինէ հիւճիւմ իճտի վէ եագասընտան սըգը սըգըլ յատմուրագ.

Digitized by Google

— Սիզ քի՞մ սինիզ, նէ՞ւէտէն կէլիյօրսընըզ. — տէյու ժօրտու։

Շախսը մէճհուլ պու սիւալին Թարզը իֆատէսինի, բէք տէ էմնիյէթպախշ պուլմադըզ օլմալը քի, մէզքիւր սիւալէ ճէվապ վէրէճէք եէրտէ, Ֆարէնկանըն ելինտէն եապայը սըյրըմադա չալըշմագա պէրապէր, քէսկին պիր սէտա իլէ «Բիէ՛ր . . . եէթիշի՛ն . . . » տէյու հայգըրըը։

Պունըն իւզէրինէ քիւչիւք գաբուտան պիր գաչ ատըմ ուզագտա տուրմըշ օլան արապա ալէլ ացէլէ օրայա եապալաչը, վէ իրի եարը խըտմէթքեար Ֆարէնկայը ումուզլարընտան ԹուԹուպ պիր գաչ ատըմ կէրիյէ աԹըը վէ պու սուրէթլէ մէճհուլ ատէմի օ այղըր հէրիֆին քէնդէսինտէն գուրԹարտը։

Շախսը մէճհուլ իւսԹիւնիւ պաշընը տիւզէլԹէրէք վէ իրի եարը խըտմէթքեարը տա քէնտիսինէ համի իԹԹիխաղ իտէրէք.

— Շիմտի սիզին սիւալլէրինիզէ ճէվապ վէրէպիլիրիմ, մօսիէօ . . . հէր նէ գատար սիզ էսկի պիլտիքլէրինիզտէն պիրիսինէ գապա մուամէլէտէ պուլունտընըզ ըսա տա, պէհա եօգ տըր . . . ։ Պէն Գարտօվիլ արապիսինին սապըգ միւտիրի ումուրը Մ. Տիւբոն ըմ. . . րաքիպ օլտըղընըզ կէմինին բարալանտըղը զէման սիզի տալղալար արասընտան գուրԹարան պէ՛ն իտիմ . — տէտի։

Ֆիլհագըգա Ֆարէնկա՝ արապա ֆէնէրլէրինին քէսկին ըշըղըյըա Մ. Տիւբոնըն սատըգանէ վէ խալիսանէ չէհրէսինի կէօրտիւ քի, էվվէլճէ Գարտօվիլ արապիսինին միւտիրի ումուրը իքէն շիմտի մատմուազէլ տը Գարտօվիլին խանէսինտէ քէԹխիւտալըդ իսլամէԹինի կէօրմէքտտէ իտիլ։

Ձալմա կէմինին ղարգ օլտըղը էնատտէ ալմըշ օլտըղը եարա սէպէպսիզէ Գարտօվիլ գօնաղընտա գալմադա մէճպուր պուլունտըղը զէման, միւմաիլէյհ հագգընտա

Digitized by Google

մատմուազէլ տը Գարտօվիլին նազարը չէֆգաթ ու մէր-
համէթինի ճէլպ իթմէք իւզրէ իլք տէֆա Մ. Տիւբան մէր-
գումէյէ մէքթուպ եազմըշ օլտըղը օգուշանլարըմըզըն
խաթըրլարընտա օլմագ կէրէք տիր։

Ֆարէնկա չիւպհէ իթտիլինի կէօսթէրիր պէր թավը
իլէ.

— Լաքին, մօսիէօ... սիզին պուրատա նէ՞ իչինիզ
վար. պու խանէյէ պէօյլէ կիզլիճէ նէ՞ իչուն կիրտինիզ.
— տէտի։

Մ. Տիւբան. — Հարէքէթի վագըտմտա կիզլի պէր չէյ
պուլընմատըղընը սիզէ իհթիար խոէրիմ. պէն պուրայա
աէվկիլի հանըմըմ մատմուազէլ տը Գարտօվիլին խուսուսի
պիր արապասը յլա կէլտիմ. մէմուրիյէթիմ իսէ՝ մատ-
մուազէլին ագրապասընտան օլան բրէնս ձալմայա քէնտի
թարաֆընտան ալէնէն վէ այիքարէն պիր մէքթուպ վէր-
մէքտէն իպարէթ տիր։

Պու սէօզլէր իւզէրինէ Ֆարէնկա կիզլի պիր հիտտէթ-
լէ թիթրէյիպ տէտի քի.

— Բէք էյի, լաքին նէ՞ իչուն պէօյլէ կէճ վագթ կէլ-
տինիզ, նէ՞ իչուն պու քիւչիւք գաբուտան իչէրի կիրտի-
նիզ։

Մ. Տիւբան. — Մատմուազէլ տը Գարտօվիլին էմրի
պու օլտըղը իչուն պու վագթ կէլտիմ. պու քիւչիւք գա-
բուտան կիրիշիմ իսէ՝ պէօյիւք գաբուշը չալաճագ օլուր-
սամ բրէնսին էանընա գատար չըգապիլմէքլիյիմ միւմքին-
սիզ օլաճաղը միւլահազասընտան նէչէթ իթմիշ տիր։

Ֆարէնկա. — Եանըլըյօրսընըզ, մօսիէօ։

Մ. Տիւբան. — Գապիլ տիր... լաքին բրէնսին էք-
սէրիյա կէճէնին պէօյիւք պիր գըսմընը քիւչիւք սա-
լօնտա կէչիրտիյի մալիւմ օլտըղընտան, վէ պու քիւչիւք
սալօն իսէ՝ գաբուսը չու օլան ֆիւտան ասպասընա միւն-
թէհի օլուպ մատմուազէլ տը Գարտօվիլ պու խանէյէ իս-

Digitized by Google

Թիճաք իտէլիտէն պէրու մէգքիւր գաբունըն պիր անախթարընը տա քէնտի եանընտա սագլատըղընտան, պու գաբուտան կիրերէք մատմուազել տը Գարտօվիլին մէքթուպընը բրէնահն էլինէ վէրէպիլէճէյիմէ էմին իտիմ. իչթէ պէն տէ պէօյլէ եաբտըմ, վէ բրէնահն պանա կէօսթէրտիյի հիւանիւ գապուլիյէթտէն վէ հաթթա պէնիմ քիմ օլտըղըմը խաթըրլամասընտան տօլայը ֆէվգ էլ ատէ մէճպուն վէ մէսլուր օլտում։

Ֆարէննկա. – (Հիտտէթինի պապի իտէմէյէրէք.) Բրէնահն ատէթլէրինի պէօյլէ տօղրու տօղրույա սիզէ քիմ սէօյլէտի։

Մ. Տիւբոն. – (Խաթիհզաքեարի պիր թավր իլէ.) Բրէնահն ատէթլէրի հագգընտա տօղրու մալիւմաթ ալապիլսիյիմ հալտէ, սիզին ատէթլէրինիզ հագգընտա էյիճէ մալիւմաթ ալամամըշըմ տըր. զիրա սիզ պանա պու գաբու իչինտէ թէֆսիւֆ իտէճէյինիզի մէմուլ իմմէտսիյինիզ կիպի, պէն տէ սիզի պուրատա կէօրէճէյիմի գաթան մէմուլ իմմէզ իտիմ։

Պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սօնրա, Մ. Տիւբոն խաթիհզաքեարի պիր թավր իլէ Ֆարէննկայը սէլամլատը վէ ապապասընա բաքիպ օլտըգտան սօնրա, Ֆարէննկայը հիտտէթ վէ հայրէթ իչինտէ պըրագարագ օրատան մուֆարագաթ խլէտի։

Digitized by Google

27

Մ Ի Խ Ա Գ Ա Թ

Ձալմա՝ Մ. Տիւբոն վասըթասըլյա մատմուազէլ ոը Գալտովիլին կէօնտէրտիյի մէքթուպը ալտըղը կիճէնին իրթէսի կիւնիւ, Պլանշ սօգաղընտաքի խանէնին Հինտուսթանի իւզրէ մէֆրուշ օլան քիւչիւք սալօնընտա աճէլէ աճէլէ վէ պէօյիւք պիր սապըրսըզլըգլա կէգինմէքտէ իտի։ Մաիւմ օլտըղը վէճհլէ, պու սալօն Ս. տորիէնին իվք աէֆա ձալմայա կէօրիւնտիւյիւ ֆիտան սօպասընա մութթասըլ իտի։

Ձալմա՝ եէվմի մէզքիւրիւն խաթըրէսինէ րհայէթէն, պու կիւն տախի օ կիւնքի գըյաֆէթինի ինթիհասը իթմիշ, չէօյլէ քի պէյազ գաշմիրտէն պիր անթէրի կիյինմիշ պաշընա քէրազ րէնկինտէ պիր սարըգ վէ պէլինէ տէ եինէ այնը րէնքտէ պիր գուշագ սարմըշ ըտը։ Գըրմըզը գաթիֆէտէն մամուլ վէ կիւմիւշ իշլէմէլէրիլէ միւզէյէն թօղուգլարը՝ պաճագլարընըն կիւզէլ եուվարլագլըղընը մէյտանա չըգարմըշ վէ պէյազ սախթիյանտան գըրմըզը էօքճէլի քիւչիւք բապուճլարընա գատար էնէրէք օրատա եայվարի քէսիլմիշ իտի։

Սաատէթ վէ իգպալին կէնճ վէ գուվվէթլի քիմսէսէլէր իւզէրինտէ օ տէրէճէ նակէհանի վէ մատտի պիր թէէսիրի վար տըր քի, տահա իքի կիւն էվվէլ մաղմում, մահզուն վէ մէյուս օլան ձալմա չիմտի թանըլմազ հալէ կէլմիշ իտի։ Տօնուգ վէ չէֆֆաֆ չէհրէսինին ալթուն րէն-

Digitized by Google

կի ելլելէն վերջ մեռաւ, ու ասոնց ետեւէն ինք. իրմէ կէտ պահ առաջ իր կինն ելլելով նեղութեան պատճառ չլլայ համար, ինքզինքը սպաննեց։ Ասոնց ետեւէն ալ Ֆրանսայի Ներսէս Պատրիարքը հալաւ, չիմանալ ինչ ներքին ցաւերէն չուզուելուն իչխանաց իչխանին ալ շատ խնդրելուն, խայտառակ վախճանեցաւ։ Ներսէս Պատրիարքին ետեւէն ալ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն ալ կենաց ծառին պտուղը կերաւ։ Ասոնց ետեւէն ալ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն ալ կենաց ծառին պտուղը կերաւ։

Մերգումս այս տարի եղուրիւմէնին խիթամ վերնիկ, պարտէն պիրէ տուրուր վէ գօյնընտան իհմ իսմանլա տուրուրլուշ քիւչիւք պիր քեազըտ չըգարըլդ պիր չէվդի ակճաունանէ իլէ պուս խոէր իսի. օ զէմանի հրաս իմտուլի սաատտէմի զապթ իտէմէ յէրիէք, կէօյսիւնտէն պիր ավազէի մէսէրլիէթի ֆըրըսար վէ պիր սըչրայըշտա մուտմուազել տը Գաբրօվիլի իլէ տէֆա կէօրմիւշ օլտըդը ֆիտանն ասաղընդըն ճամ գադուսը էօնիւնէ կիտէր իսի։

Միկ հագդըգա խաֆըրընէն զարիզ պիր գուվվէթի վար տըր. տահմի պիր տիւչիւնճէյէ սաղլանմըշ գալմըդ օլան պիր ֆիքրին խայալաթը ազըլլարա հայդըճի վէյնէճէք տէրէճէտէ գարիպ սիր. ձողմա օ գադուանդըն ճամը արասընտան գաչ տէֆալար Ասրիէնին թաապիրինի կէօրմէք զանդըրնա տիւչմիւշ վէ եահոտ հագդըգաճէն կէօրմիւշ իսի. հարիֆա խոջայալաթընտա օ տէրէճէ իլէրիյէ վարդըդ ըտը քի, կէօզլէրինի օ թաապիրի մէվհուսին իւզէրինէ տիքէրէք, ալ ազօյա իչինէ պաճըրըլմըշ պիր ֆընջան չա վաղըմտատ յէտ գուվվէթի խոջայալիչէսինին իրայէ ֆիքիրի չէհրէմ պինադիրին ըհտիմին ճամ իւզէրինատէ չայանը հայրէմ պիր տուրէմլէ չըգմըշ ըտը։

Ինձէ ձողմա իլէ կիւնիւն ադշամընտը Մ. Տիւբան վատղիտատյա ալմըշ օլտըդը մէքթուպը թէքրար թէքրար օգուշտուպ էօրտիւքտէն սօնրա, ալ ազօյա իլէ չգըմըշդ տ-

լաճ ապա կը զբաղի Թատրերգին գործքաղնա կէյնոց տէրին տէրին Թէմուշեայ տարբեր քաղը։

Ձալմա հայերնըզ տէրը Թող Փարէնկա մուտագ-ղըզպանէ էվե մահղունանէ պիր նազարդա վիւմախէյհին հեր պիր Թավը ու հարէքէթինի կէօզանէն կէյնիրիզ քաղը. մերգում սալօնըն պիր քէօչէնանէ քէմալը Խոթխրամիշ տուրմըշ օլուպ, ձալմանըն պիր գաֆֆանընը աչըպ ատուզէլԹէվէքլե մէչղուլ կէօրինիւյօր քաղը. պու գաֆֆան ի-սէ Հինա գումաշընտան մամուլ խանֆիֆ վէ իրէքլի պիր նէվ պուրնուզ օլուպ, պունըն սկյահա մաիլ զէմինի ալԹուն վէ կիւմիւշ ինճէ վէ կիւզէլ իչլէմէլերլէ քեամիլ-լէն մէսԹուր պուլունը յօր ըաղը։

Փարէնկանըն սիմասընտա ատարը հիւզն ու էնտիչէ կէօրիւլմէքտէ իտի. ձալմանըն չու չէվգի մէճնունանէսի՝ իլք կիճէսի Մ. Տիւբոն վասըԹասըլյա ալմըշ օլտըղը մէք-Թուպտան նէչէք իԹմէքտէ օլտըղը վէ պու մէքԹուպ սայէսինտէ Վատրիէն Թալաֆընտան սէվիլմէքտէ օլտըղընը խատպէր ալմըշ պուլունտըղը աչիքեար ըաղը. Փարէնկա պու պապատէ սալա չիպհէ իԹմէտիյինտէն, սալօնա կի-րէլիտէն պէրու ձալմանըն քէնտիսիյլէ գօնուշմամասը քէն-տիսինի ֆէյգ էլ ատէ գօրդուտըյօր վէ անա նէ՝ մանէա վէրճէ յինի պիլմէյօր ըաղը։

Իլք կիճէսի Փարէնկա՝ Մ. Տիւբոնտան այրըլտըգտան սօնրա, մատմուազէլ տը Գարտօվիլին կէօնտէրտիյի մէք-Թուպըն նէ՝ Թէէսիր հասըլ իԹմիշ օլտըղընը անլամագ իւզրէ ալէլ ացէլէ բրէնսին եանընա կիԹտի. հալ պու քի սալօնը գարաալը պուլտըղընտան, գարտըյը պիր գաչ ատֆալասը չալտը իսէ տէ, ճէվապ վէրէն օլմատը։ Պունըն իւզէրինէ վագի կէչմիշ օլմագլա պէրապէր ալէլ ացէլէ Րօտէնէ պիր մէքԹուպ եազտը վէ պու մէքԹուպընտա Մ. Տիւբոնըն զիյարէԹինի վէ պու զիյարէԹին էսասը մագ-աստընը իչար իյլէտի։

Digitized by Google

Ձալմա օ կիճէյի սասատէթ վէ իւմիտ վէ թարիֆիւ նագահլը պիր սապըրսըզլըգ իչինտէ կէչիրմիչ վէ անճագ սապահլայըն եաթագ օտասընա կիրէրէք , պիր միւտտէթճիք րահաթ իթտիքտէն սօնրա , եաք եալընըզ կիչինմիչ իտի :

Ֆարէնկա Ձալմանըն տախիլ գաքուսընը պիր գաչ տէֆալար քէմալը իհթիյաճլա չալմըշ իտի իսէ տէ , հիչ պիր նէթիճէյէ տէսմէրէս օլամամըշ ըտը : Ձալմա ապատասընըն սահաթ իչի պու չուգտա հազըր օլմասընը էմր իթմէչք իչուն , անճագ էօյլէ վագթընը եարըմ սահաթ կէչէ չանը չալմըշ ըտը . Ֆարէնկա չանըն սէտասընը այըր ալմազ տէրհալ սալօնա գօչմըշ վէ լաքին բրէնս խըտմէթքարլարընատան պիր տիկէրինէ թէվճիհի խիթապ իտիյօրմըշ կիպի եիւզիւնէ պիլէ պագմագընըզըն պու էմրի վէրմիչ իտի :

Պու հալ բրէնսին էմնիյէթսիզլիկնատէն մի , քէնտիսինատէն նէֆրէթ իթտիչինատէն մի , եօգսա մէչղուլիյէթի զիհնիյէսինատէն մի նէչէթ իթմէքտէ իտի . իչթէ Ֆարէնկա ֆէվգ էլ ատէ էնտիչէ իլէ պու սիւալլէրի զիհնինատէն կէչիրիյօր ըտը . զիրա Է՛ն զայրէթլի վէ Է՛ն իչկիւզար ալէթի իճրաիյէսի օլտըղը էֆքեար վէ թէսաւվուրաթ՝ Ձալմանըն էտնա պիր չիւպհէսի իլէ պիւս պիւրթիւն մահվ օ. լապիլիր իտի :

Նակէհան կէնճ Հինտլի ալչագ վէ թիթրէք պիր սէտա իլէ .

— Օ՛հ . . . սահաթլար . . . սահաթլար նէ՛ գատար աղըր կէչէր . . . — տէյու հայգըրտը :

Ֆարէնկա . — Էվվէլքի կիւն տէ սահաթլար բէք ուզուն տըր տէյօր ըտընըզ , էֆէնտիմ :

Ֆարէնկա պու սէօզլէրի սէօյլէյէրէք , Ձալմանըն նագլարը տըգագթընը ճէկլ իթմէք իւզրէ եանընա եագլաչտը . լաքին իւմիտինտէ մուվաֆֆագ օլամատըղընը կէօ-

չքանճե , պիր գաչ ատըմ տահա իլերլեմի , վէ պատե-
հու իլավէի վէգաձ իլե .

— Գեօրուք պէր չէվգ ու վէսէլրէթ իչինտէ կէօրեա-
նիչօրաքընըզ , էֆէնտիմ , պունըն ոէպէպինի լուֆֆըն ատ-
ըզ պէնտէնիզէ տէ սէօյլէյէնիզ տէ օ տա սիզինլէ պէ-
բապէր վէսրաթ օլսուն . — տէմի :

Ձալմա Փարէնկանըն պու սէօզլէրինի իչիմիչ իսէ
պիւէ հիչ պիրիսինի անլամամըչ օլտըղընտան , ճէվապ
վէրմէմի . իրի գարա կէօզլէրիյլէ էֆրատընա պագըյօր
վէ տուա իտէճէք կիպի իրի ելինի խաչվարի կէօյուհունէ
պայաթմըչ օլտըղը հալտէ , լաթիֆ պիր խայալա գարշը
հպրան հայրան թէպէսսիմ իտիյօր ըտը :

Պիչարէ տէլիգանլը պիր գաչ տագըգա գատար պու
հալտէ գալտըգտան սօնրա . « Ամանի գաչ տըր » տէյու
սօրտու : Լաքին պու սիւալի պիր պայգասընա խիթապ էթ-
մէքտէն զէյատէ քէնտի քէնտինէ սօրույօր ըտը :

Փարէնկա . — Իչիյէ եագըն տըր , էֆէնտիմ . — տէյու
ճէվապ վէրտի :

Ձալմա պու ճէվապը ալտըգտան սօնրա պիր գազ-
թուգ սանտալիէսինէ օթուրտու վէ կիւյա զիհնինի թօգ-
լամագ վէ պիւս պիւթիւն պահրը խայալէթա տալմագ
խաթէյօրմըչ կիպի եիւզիւնիւ էլլէրի իչինտէ սագլատը :

Փարէնկանըն սապը ու թագաթը արթըգ պիւս պիւ-
թիւն թիւքէնմիչ օլտըղընտան , նէ օլուբսա օլսուն Ձալ-
մանըն նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմէք իւզրէ պիւս
պիւթիւն կանընա կագլաշտը վէ սէօյլէյէճէյի սէօզլէրին
թէէսիրինտէն աստէթա էմին օլարագ , աղըր վէ միւէսսիր
պիր սէստա իլե .

— Էֆէնտիմ , գալպինիզի խոթիլա խաէն պու սապա-
սէթի չիւպհէսիզ քի մատմազէլ տր Գարտօվիկ սայէսին-
տե հաթըլ օլույօր . — տէմի :

Մէրգաւմ պու խաի հէյնուղ խպատ էթմիչքէն , Ձալ-

Digitized by Google

մա թիթլէյէրէք գօլֆուգ սանաալիէսի իւզէրինտէն սըչ-
րայըպ այաղա գալգտը վէ տիք տիք Ֆարէնկանըն եիւ-
զինէ պագարագ , մէրգումը հէնուզ կէօրիւյօրմըշ կիպի .

— Մէն պուլատա՞մ մը սըն . . . Ֆարէնկա՛ . . . նէ՞ խոթէ-
յօրսըն . — տէյու պաղըրտը :

Ֆարէնկա . — Մատրգ պէնտէնիզ տախի սիզին մէսէր-
ըէթինիզէ իչի իրաք իտիյօր , էֆէնտիմ :

Ճալմա . — Հա՞նկը մէսէրըէթէ :

Ֆարէնկա . — Մատմուազէլ տը Գարտօվիլին կէօնտեր-
տիյի մէքթուպըն մուճիպ օլտըղը մէսէրըէթէ :

Ճալմա ճէվապ վէրմէտի . լաքին կէօզլէրի օ գատար
սատատէթ վէ էմնիյէթլէ բարլայօր ըտը քի , Ֆարէնկա պու-
նա պագարագ քեամիլէն քէսպի ճէսարէթ իլլէտի . բրէն-
սին չաշատատար չէհրէսինտէ հիչ պիր չիւպհէ վէ եա էմնի-
յէթսիզլիք էսէրի կէօրիւլմէյօր ըտը :

Ճալմա պիր գաչ տագըգա սիւքիւթտէն սօնրա մէ-
սէրըէթ եաշլարը յլա տօղու օլան կէօզլէրինի Ֆարէնկայա
չէվիրտի , վէ մուհապպէթ վէ սատատէթ իլէ մալամալ օ-
լան գալպլէրէ մախսուս պիր թավր իլէ .

— Օ՛հ , սատատ՛էթ . . . սատատ՛էթ . . . ճէննապը Հագգ
կիպի քէրիմ վէ ազիմ տիր . . . ատէթա խալիգ մէսապէ-
սինտէ տիր . — տէտի :

Ֆարէնկա . — Պունճա ըզտըրապլատան սօնրա պէօյ-
լէ պիր սատատէթէ նախյիլէթէ միւսթահագգ ըտընըզ , է-
ֆէնտիմ :

Ճալմա . — Պէն նէ՞ վագթ ըզտըրապլարա տիւչար օլ-
տում . . . հա՛ , էվվէ՛թ , վագթըյլա բէք չօգ ըզտըրապլար
չէքտիմ . վագթըյլա ճավատա տախի պուլունտըմ . . . լա-
քին օ վագթտան պէրու սէնէլէր կէչտի . . . :

Ֆարէնկա . — Պէնտէնիզ պու հիւնիւ մուվաֆֆագի-
յէթտէն տօլայը գաթան թէսաճճիւպ իթմէմ , էֆէնտիմ :
Միզէ հէր զէման նէ՞ տէր իտիմ . « Մէյուս օլմայընըզ . . .

Digitized by Google

պաշգա պիր գատընը սեվիյօր կիպի կէօրիւնիւնիւզ... պու մադրուր գըզճըղազ նիհայէթ ... »

Պու սէօզ իւզէրինէ ճալմա՝ Ֆարէնկանըն եիւզիւնէ էօյլէ քէսկին պիր նազար աթֆ իթտի քի, հէրիֆին սէօզիւ աղըընատ գալսը. մա մաֆիհ բրէնս խալիսանէ պէր հէլվիյէթ վէ լէթաֆէթլէ. « Տէվամ էթ ... սէնի տինլէյօրսմ... » տէտի։

Պատէհու էլինի չէնէօինէ վէ տիրսէյինի տէ տիզինէ տայաթարագ, Ֆարէնկանըն իւզէրինէ էօյլէ լաթիֆ վէ էօյլէ միւէսսիր պիր նիկեահ աթֆ իթտի քի, Ֆարէնկա՝ պու տէմէր եիւրէքլի հէրիֆ՝ ատէթա ազապը վիճանանա տիւչար օլաթագ պիր տագըգաճըդ ալթ իսալթ օլտու վէ Ֆագալթ սէօզիւնիւ տէվամ իլէ.

— Պաշգա պիր գատընը սեվիյօր կիպի կէօրիւնմէք իւզրէ սատագալթը պէնտէնիզին վէրտիյի նասիհաթլայա իթթիֆագ իսէրէք օ մադրուր վէ միւթէքէպպիր մատմուա. զէլի նիհայէթ այաղընըզա գարանմադա մէճպուր իթտինիզ... պունը եվվէլճէ սիզէ սէօյլէմէմիշ մի իտիմ. — տէտի։

Ճալմա էլան տիրսէյինէ տայանմըշ օլտըղը հալտէ, այնը տըգգալթ վէ միւլայէմէթլէ Ֆարէնկանըն եիւզիւնէ պագարագ.

— Էվվէ՛լթ... պունը պանա սէօյլէմիշ իտին. — տէտի։

Ֆարէնկանըն թէճաճիւալի կիլի կիտէ արթմագտա իտի. բրէնս էքսէրիյա քէնտիսինէ սէրթ մուամէլէտէ պու-լունմազաս պիլէ մէմլէքէթլէրինէ մախսուս օլան միւթէզազզիմանէ վէ ամիրանէ ատէթլէրի տէ զայէ իթմէտիյինտէն, քէնտիսիյլէ հիչ պիր վագթ պէօյլէ հիլմ ու լէթաֆէթլէ գօնուշտրըղընը կէօրմէմիշ իտի. Պօղազը բրէնսէ իթմիշ օլտըղը ֆէնալըգլարը պիլտիյինտէն, վէ պաշգա ֆէնա ատէմլէր կիպի քէնտիսի տէ հէր շէյտէն շիւպհէ իթ-

Digitized by Google

տիկինտէն, բրէնսին մուսամէլէի խայրխահանէսի ալիճնտա պիր տուզաղ պուլընտըղը զաննընա տիւշտիւ վէ պինաէն ալէյհ էվվէլքինտէն տահա աղ էմնիյէթլէ.

— Սէօղիւմէ իթիմատ իտինիզ, էֆէնտիմ, էկէր պու կիւն էլինիզտէ օլան միւսաատաթտան իսթիֆատէ իտէճէք օլուրսանըզ, պիլմիւն քէտէրլէրինիզտէն թէնէէլի պուլաճագսընըզ. պու քէտէրլէրինիզ բէք ֆէվգ էլ ատէ օլաու. ղիրա սիզ հէր նէ գատար ունումմազ ալիճէնապլրղընտա պուլունանըզ տախի, տահա տիւնքի կիւն տէհչէթլի պիր ըզտըրապ չէքտիյինիզ մէյտանտա տըր. քանի ըզտըրապ չէբէն հալընըզ սիզ տէյիլ իտինիզ... օմաղրուր վէ միւթէքէպպիր ղըզ տախի ըզտըրապ իչինտէ իտի:

Ճալմա. — Զանն իտէր մի սին:

Ֆարէնկա. — Պունտան քեամիլէն էմին իմ, էֆէնտիմ. սիզի թէանթրօտա պաչգա պիր գատըն իլէ կէօրտիւիւնտէ հըսս իմտիյի քէտէր վէ ըզտըրապը պիր քէրրէ տիւչինիւնիւզ... քէնտիսի սիզի կէվչէքճէ սէվէր իտի իսէ, հայսիյէթի զամիյէսի աղըր սուրէթտէ ճէրիհատտար օլտու... չիտտէթլէ սէվէր իտի իսէ, լձա գալպինտէն եարալանտը... պինաէն ալէյհ ըզտըրապ չէքմէքտէն արթըգ օսանանարագ, քէնտիսի սիզին այաղընըզա կէլտի, էֆէնտիմ...:

Ճալմա. — (Եինէ լանթիֆ պիր սէտա իլէ.) Տէմէք քի քէնտիսինին ըզտըրապ չէքտիյինտէն... հէմ տէ բէք զիյատէ ըզտըրապ չէքտիյինտէն հէր վէճհ իլէ էմին սին, էօյլէ մի. պու քէյֆիյէթ աէնին մէրհամէթինի թահրիք իթմէզ մի:

Րօտէնին նուֆուզ ու թէէսիրի պօղուճընըն ախլագ ու թապիաթընը էբէյիճէ թէպտիլ իթմիշ օլտըղընտան, րիյաքեարանէ պիր թավր իլէ.

— Պաչգալարընա մէրհամէթի իթմէյի տիւչինմէզտէն

էվվէլ, սիզին քէտէրլէրինիզի միւլահազա իթտիյիմտէն, օ՛ տէրէճէ միւթէէսսիր օլույօրըմ քի պաշգալարը իչուն եիւբէյիմտէ մէրհամէթ գալմայօր։

Ճալմա. – (Քէնտի քէնտինէ սէօյլէնէրէք վէ Ֆարէն. կայա տահա քէսկին վէ ֆագաթ եինէ լութֆքհարանէ պիր նազար աթֆ իտէրէք.) Պու բէք ղարիպ տիր...։

Ֆարէնկա. – Ղարիպ օլաճագ նէ՞ վար, էֆէնտիմ։

Ճալմա. – Հիչ։ Լաքին սէօյլէ պագայըմ, ժատամ քի սէնին նահիհաթլարըն մազիտէ պանա պու գատար ֆահ. տէլի օլտու, միւսթագպէլ հագգընտաքի էֆքեարը՞ն նէ տիր...։

Ֆարէնկա. – Միւսթագպէլ հագգընտաքի էֆքեար. ըմ՞մ մը։

Ճալմա. – Էվվէթ... պիր սաաթա գատար մատ. մուազէլ տը Գարտօվիլին գօնաղընտա պուլունաճաղըմ։

Ֆարէնկա. – Պու քէ՛ֆիյէթ բէք մուհիմմ տիր, է. ֆէնտիմ... միւսթագպէլ պու իլք միւլագաթըն նէթիճէ. սինէ մէնուէթ տըր։

Ճալմա. – Պիր ազ էվվէլ պէն տէ պունը տիւչիւ. նիյօրտում։

Ֆարէնկա. – Սէօզիւմէ իթ՛իմատ իտինիզ, էֆէնտիմ, գատընլար եալընըզ բէտտ իթմէք միւչքիլաթընտան քէն. տիլէրինի գուրթարան ճէսուր ատէմլերի սեվէրլեր։

Ճալմա. – Փիքրինի իյզահ է՛թ։

Ֆարէնկա. – Բէք է՛յի, էֆէնտիմ, գատընլար ճէպ. րէն ալաճաղը պիր չէ՛յի զայըֆ պիր սէտա իլէ իսթէ՛յէն գօրգագ վէ կեվչէք աչըգլարը թահգիր իտէրլէր։

Ճալմա. – Լաքին պէն մաատմուազէլ տը Գարտօվիլի պու կիւն իլք տէֆա օլարագ կէօրէճէ՛յիմ։

Ֆարէնկա. – Միզ րույալարընըզտա քէնտիսինի պին տէֆա կէօրմիւչինիզ տիր, օ տա սիզի կէօրմիւշ տիւր, չունքի սիզի սեվիյօր... սիզին էֆքեարը աչըգանէնիզին

Digitized by Google

քեաֆֆէսի անըն գալպինտէ աքսէնտազ օլմուշ տըր, անըն հագգընտա հրսս իթթիյինիզ մուհապպէթի չէտինէյի օ տա սիզին հագգընըզտա հրսս իթմիշ տիր . . . : Ուշ ու մուհապպէթին իքի լիսանը եօգ տըր. սիզ պիր պիրինիզի կէօրմէքսիզին սէօյլէյէճէյինիզ սէօզլէրի պիր պիրինիզէ սէօյլէմիշսինիզ տիր . . . պու կիւն հաքիմանէ տավրանընըզ . . . օ սիզին էլինիզտէ տիր :

Ճալմա կէօզլէրինի Ֆարէննկատան այրրմայարագ, իքինճի տէֆա օլմադ իւզրէ .

— Պու բէք ղարիպ տիր . . . – տէտի :

Ֆարէննկա պու սէօզլէրին մանէասընը եանլըշ անլայարագ .

— Մէօզիւմէ իթիմատ իտինիզ, էֆէնտիմ, պու քէյֆիյէթ սիզէ նէ՛ գատար ղարիպ կէօրիւնսէ, երինէ ագիլանէ տիր . . . կէչմիշ զէմանը տէրիսաթըր իտինիզ . . գօրգագ պիր աչըգ կիպի՞ մի հարէքէթ իտէրէք օ մաղրուր գըզը այաղընըզա կէթիրտինիզ . . խա՛յր, տիկէր պիր գատըն սէվիյօր կիպի կէօրիւնէրէք վէ քէնտիսինէ նազարը հագարէթլէ պագարագ մուվաֆֆագ օլտընըզ . . : կէվշէքլիք լազըմ տէյիլ . . . երքէք արսլան զայըֆ գումրու եավրուսը կիպի ինլէմէզ . . . չէօլէրին օ մաղրուր հիւքմ տարը տիչի արսլանըն հազին հազին ինիլթիլէրինէ էհէմմիյէթ վէրմէզ . . . տիչի արսլան իսէ անըն սէրթ վէ վահշիյանէ օնշայրշլարընտան հիտտէթլէնմէզ, պիլաքս մէճմուն օլուր . պինաէն ալէյհ չաբուգ արզը իթաաթ իտէր վէ սէվինճլէ անըն արգասը սըրա եիւրիւմէյէ պաշլար : Մէօզիւմէ իթիմատ իտինիզ, էֆէնտիմ, ճէսուր օլունըզ . . . կիւզէլիյի պիւթիւն Բարիս խալգընը հայրան իթմիշ օլան պու գըզըն պու կիւն սահիպի եէկեանէսի օլաճագսընըզ :

Ճալմա պիր միւտտէթճիք սիւքիւթտէն սոնրա, մուշֆիգանէ պիր թավը իլէ պաշընը սալայըպ լաթիֆ սէտասըյլա .

Digitized by Google

— Պանա նիչուն պէօյլէ խը յանկէթ խոխյօրսըն , Ֆա-
ըէնկա՛ . . . վալիտէմ կիպի հիւրմէթ իթտիխիմ պիր մէլէ-
յէ գարըշը չիտտէթլէ մուամէլէ իթմէքլիյիմի նիչուն պա-
նա նասիհաթ խոխյօրսըն . . . պէնի ճավայա գատար ա-
թաագիպ իտէն տիւշմէնլէրիմէ ֆէտաքեարանէ իյֆիտ
խըտմէթ իթմէքլիյին քեաֆի տէյիլ մի տիր . . տէտի :

Ճալմա կէօզլէրինի չանագ չանագ աչմըշ, եիւղիւնտէ
ասարը տէհշէթ քէյտա օլմըշ վէ խանչէրինի տէ գալտը-
մըշ օլտըղը հալտէ Ֆարէնկանըն իւզէրինէ սալտըմըշ օլ-
սայըտը , Պօղըճը պու գատար թէճաճճիւպ վէ տէհշէթէ
տիւշար օլմազ ըտը . Նէթէքիմ միւմանիլէյհին խը յանկէթի
վագըասընը պէօյլէ լաթիֆ պիր թէքտիր սուրէթինտէ
եիւղիւնէ վուրմասընտան քէնտ զիյատէ թէճաճճիւպ վէ
տէհշէթէ տիւշար օլտու վէ քէնտիխինի մուհաֆազա իթ-
մէք իսթէյօրմըշ կիպի պիր ատըմ կէրի չէքիլմի :

Ճալմա էվվէլքի հիլմ ու միւլայէմէթլէ սէօզիւնիւ
չու եօլտա տէվամ իյլէտի .

— Գօրգմա . . . գօրգմա . . . սէնի թէճմին իտէրիմ
քի տիւն սէնի եօլտուրճաք իտիմ . . . լաքին պու կիւն
հըսս իթտիյիմ մուհապպէթի մէտուտանէ պէնի ատիլ վէ
մէրհամէթլի գըլըյօր . սէնի ճաճրըմ, սանա մէրհամէթ
իտէրիմ : Մէն պու գատար քէօթիւ օլմազ իչուն քէնտ զի-
յատէ պէտպախթ օլմըշ օլմալըսըն :

Ֆարէնկա . – (Տահա զիյատէ թէճաճճիւպլէ .) Պէ՞ն
մի , էֆէնտիմ :

Ճալմա . – Մէն չօգ ըզտըրապ չէքմիշ օլմալըսըն , սա-
նա չօգ զուլքեարլըգ իթմիշ օլմալը տըրլար քի , սէն տէ
ատտվէթինտէ պու տէրէճէ զալըմ սըն , վէ պէնիմ սա-
ատէթիմ պիլէ պու ատտավէթինի թէսքին իթմէ յօր . . պիր
ազ էվվէլ սէնի տինլէր իքէն ատտավէթտէ տէվամ ու
սէպաթընը կէօրէրէք սէնի խալխանէ ճաք յօրտըմ :

Ֆալէնկա . – Էֆէնտիմ, պիլմէմ քի . . . :

Digitized by Google

Պօղոսճը քէքէլէյիպ սէօյլէյէճէք պիր սէօզ պուլա-
մատը :

Ճալմա . – Սէօյլէ պագայըմ, պէն սանա նէ՞ ֆէնա-
լըգ իթմիշիմ :

Ֆարէնկա . – Լաքին . . . հիչ պիր ֆէնալըգ իթմէմիշ-
սինիզ տիր , էֆէնտիմ :

Ճալմա . – Օ հալտէ նի՞չուն պէնտէն նէֆրէթ խայօր-
սըն . նի՞չուն պանա պէօյլէ ֆէնալըգ իթմէք խաթէ յօրսըն .
պուրայա կէթիրմիշ օլաըղըն գըզ հագգընտա մահճու-
պիյէթի տայի պիր մուհապպէթ կէօսթէրմէք խուսուսըն-
տա պանա վէրտիյին նա՛սիհաթ քեաֆի տէյիլ մի տիր . . .
օ գըզ պէնիմ նէզտիմտէ իյֆա իթտիյի վազիֆէտէն օսա-
նարապ պուլատան չէքիլտի կիթտի :

Ֆարէնկա . – (եավաշ եավաշ էվվէլքի ֆիւթուր-
սըղըղընը պուլարագ .) Օ կէնճ գըզ հագգընտա կէօս-
թէրտիյինիզ մուհապպէթ՝ մատմուազէլ տը Գարտօվիլին
պիւրուտէթ վէ գայտօսըղըղընա դալէպէ . . . :

Ճալմա . – (Պօղոսճընին սէօզիւնիւ քէսէրէք , այնը
լէթաֆէթլէ .) Պու սէօզիւ սէօյլէմէ պէնի սէնին հագ-
գընտա ըզհարը մէրհամէթէ սէվգ իտէն վէ պէնի եինէ
քէնտի նազարըմտա եիւքսէլտէն պու իգպալ ու սաատէ-
թէ նահլիյէթիմ՝ մատմուազէլ տը Գարտօվիլին քէմալը
չիտտէթ վէ իհթիրամլա քէնտիսինի սէվմէքտէն պիր ան
կէրի տուրմամըշ օլաըղըմը պիլտիյինտէն նէշէթ իթմէքտէ
տիր . սէն իսէ պանա օ նասիհաթլարը վէրէրէք անը պէն-
տէն պիւս պիւթիւն ուզագլաշտըրմագ իսթէմէքտէ իս-
տին , վէ ազ գալսըն մուվաֆֆագ տօխի օլույօրտուն :

Ֆարէնկա . – Էկէր հագգըմտա պէօյլէ պիր ֆիքրէ
գահիպ օլույօրսանըզ , պանա էն տէհլիյէթլի պիր տիւշմէն
նազարըյլա պագմանըզ լազըմ կէլիր , էֆէնտիմ . . . :

Ճալմա . – Սանա գօրգմա տէ յօրըմ . . . պէնիմ սէնի
թէքտիր իթմէյէ հագգըմ եօգ տըր . . . : Հըսս իթտիյիմ

Digitized by Google

քէտէր սաիգասըլլա սէնի տինլէտիմ... նասիհաթլարընա սիւիւք իթտիմ... իղֆալաթընա գուրպան օլտըմ...։ Պունընլա պէրապէր, օ մահզուն վէ մէյուս հալիմտէ պէնի պիւս պիւթիւն սէնին էլինտէ կէօրէրէք, պանա էն զիյատէ պախսի քէտէր օլապիլէճէք պիր նասիհաթ վէրմէքլին զալըմանէ պիր հարէքէթ տէյի՞լ մի իտի։

Ֆարէնկա. – Ղայրէթի վէ սատագաթըմ պէնի եանընլմըշ օլմալը տըր, էֆէնտիմ։

Ճալմա. – Պու սէօզիւնէ ինանմազ իսթէրիմ... լաքին պու կիւնքի սուի թահրիքաթընա նէ՞ տէմէլի... սէն ֆէլաքէթիմ վագթընտա զալըմանէ տավրանտըղըն կիպի, սաատէթիմ վագթընտա տախի զալըմանէ տավրանտըն... հըսս իթտիյիմ հուզուզաթը գալպիյէ սէնտէ պիր արզու հասըլ իտիյօր քի, օ տա մէսէրրէթ վէ սաատէթիմի մէյուսիյէթէ թահվիլ իթմէք տիր։

Ֆարէնկա. – Պէ՞ն մի, էֆէնտիմ։

Ճալմա. – Էվվէթ, սէն... սէնին նասիհաթլարընա սաիք օլարագ մաամուազէլ տը Գարտօվիլ նազարընտա նամուս ու հայսիյէթիմի իլէլ էպէտ զայպ իտէճէյիմի տիւշիւնտիւն...։ Մէօյլէ պագայըմ, պու նէֆրէթի ու աատավէթին նէտէ՞ն իճապ իտիյօր... պէն սանա նէ՞ ֆէնալըգ իթմիշիմ տիր։

Ֆարէնկա. – Էֆէնտիմ... պէնի եանլըշ մու հաքէմէ խտիյօրսընըզ, պէն...։

Ճալմա. – (Ֆարէնկանըն սէօզիւնիւ քէսէրէք.) Պէնի տինլէ, պէն սէնին պունտան պէօյլէ քէօթիւ վէ խայըն օլմանը իսթէմէմ. պէն սէնի էյի պիր ատէմ իտէճէյիմ... պիզիմ մէմլէքէթիմիզտէ էն թէհլիքէլի եըլանլարը պիւյիւլերլէր, էն ազըղըն գաբլանլարը այըլտըրըրլար. պէն տէ սէնին կիպի քէնտիսինի իտարէ իչուն ֆիքրի վէ սէվմէք իչուն տախի գալպի պուլունան պիր ինսանը հիլմ ու միւլայէմէթլէ այըլտըրտաճաղըմ։ Պու կիւն գալպիմտէ

Digitized by Google

պէօյուք պիր սաատէթ հըսս իտիյօրըմ. սէն պու կիւնիւ մուգատտես սատ իթմէլիսին . . . : Ոչնինչ իչուն նէ՞ եա. բապիլիրիմ. նէ՞ իսթէրսին . ալթո՞ւն մը . . . իսթէտիյին գատար վէրիրիմ . . . պիր տօ՞սթ մը իսթէրսին քի սէնի թէսէլլիեապ իթսին վէ սէնի քէօթիւ իտէն քէտէրլէրի ունուԹտըրսըն . . . պէն պիր հիւքմտարզատէ օլմագլա պէրապէր , տօսթըն օլայը՞մ մը , իսթէ՞րմիսին . . . էվվէթ , օլաճաղըմ . . . պանա եաբտըղըն քէօթիւլիւյէ րաղմէն վէ եա տահա տօղրուսը պանա եաբտըղըն քէօթիւլիւքտէն նաչի սանա սամիմի պիր տօսթ օլաճաղըմ վէ քէնտի քէն. տիմէ . « Մէլէյիմ պէնի սեվմէքտէ օլտըղընը սեօյլէտիյի կիւն , սաատէթիմ բէք ֆէվգ էլ ատէ օլտու . սապահլա. յըն տէհչէթլի պիր տիւշմէնիմ վար ըտը . ագշամլայըն անըն ատավէթի տօսթլըղա թէհավվիւլ իթտի . . . » տէ. յէճէյիմ : Սէօզիւմէ իթիմատ էթ , Ֆարէնկա , պէտպախթ. լըգ ինսանը քէօթիւ վէ սաատէթ իսէ էյի իտէր . մէ. սուտ օլ . . . :

Պու սըրատա սաաթ իքիյի չալտը : Բրէնա եօգարը սըչ. րատը . Ատրիէն իլէ կէօրիւշմէք իչուն կիտէճէյի զէմանի կէլմիչ իտի : Մէրգումըն հայրէթպախչ չէհրէսի Պողճը իլէ գօնուշուրքէն վասֆը նագապիլ պիր լէթաֆէթլէ պիր գաթ տահա կիւզէլլէշմիչ օլտըղընտան , զանն իտէրսին քի իչահի պիր նուր իլէ բարլատը : Ֆարէնկայա եագլաշարագ հալիմանէ վէ լաթիֆ պիր թավր իլէ էլինի անա ուզա. թըպ . « էլինի վէր . . . » տէտի :

Պողուճընըն այնընը սօղուգ պիր թէր գաբլամըչ վէ սիմսատը տա ֆէվգ էլ ատէ սօլմուչ վէ պօղուլմըչ օ. լուպ , պիր տագըգաճըգ թէրէտտիւտ իյլէտի . պատէ. հու մահքիմ վէ մալլուպ օլարագ էլինի թիթրէյէ թիթ. րէյէ բրէնսէ ուզաթտը վէ բրէնա տախի պունը թու. թուպ սրգալագ մէմլէքէթինին ատէթինճէ « Սէն էլինի սամիմի պիր տօսթըն էլինէ վէրտին . . . պու էլ հէր զէ.

Digitized by Google

ման սէնին իչուն աչըգ օլաճադ տըր . . . : Ալլահա ըս-
մարլատըգ , Ֆարէնկա . . . մէլէ յիմին էօնիւնտէ տիզ չէօք-
մէ՛յէ չիմնի քէնտիմի տահա լայըգ կէօրիւյօրըմ» տէտի
վէ պատէհու Ռատրիէնին իսանէսինե կիմմէք իւզրէ խանէ-
տէն տըշարը չըդտը :

Ֆարէնկա թաղիաթը վահչիյանէսի վէ ինսան ճինսի
հագդընտա օլսն ատավէթի գալըմանէսի իլէ պէրապեր ,
Ձալմանըն ալիճէնապանէ վէ մուշֆիգանէ սէօզլէրինտէն
ալթիւթմ օլարագ , քէնտի քէնտինէ .

— Էլինի թուԹտում . . . անըն նէֆսի պունտան սօն-
րա պէնիմ իչուն մուգաատէս տիր . — տէտի :

Պատէհու պիր տագըգաճըգ սիւքիւթ վէ միւլահա-
ղատան սօնրա եինէ քէնտի քէնտինէ .

— Էվվէթ , անըն նէֆսի պէնիմ իչուն մուգաատէս
տիր, լաքին պու կիճէ պանա վէրիլմիչ օլսն ճէվապա կէօ-
րէ պու խանէնին գարուսընտա քէնտիսինի պէքլէյէճէք օ-
լսն սաէմ իչուն մուգաատէս տէյիլ տիր . — տէտի :

Պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սօնրա , սօգաղա նագըր
օլսն տիկէր պիր Ռտայա գօչտու վէ բէրտէնին պիր ուճը-
նը Ռօգարը գալտըրարագ , քէմալը ըղտըրտալա .

— Ձրապատը տըշարը չըգըյօր . . . հէրիֆ եագլա-
չըյօր . . . ֆէլաքէ՛թ . . . արապա հարէքէթի իլէտի . . .
արթըգ հիչ պիր շէյ կէօրմէյօրըմ . — սէօզլէրինի սէօյ-
լէտի :

28

ՊԷՓԼԷՄԷ

Ղարիպ պիր թէսատուֆի էֆքեար սէմէրէսի օլարագ,
Ռատրիէն տախի Պլանշ սօգաղընտագի խանէյտէ ձալմա իլէ

իւք տէֆա կէօրիւշտիւյիւ զէման նէ՛ էլպէտե կիյինվիշ ի֊ սե պու կիւն տե եւինէ այնը եէլպէտէյի կիյինվիշ իտի ։

Մէրգուվէ սաատէֆի հալե նօգթաի ճաղաբընճա դա֊ յէթէլե մուհիմմ օլուն պու միւլադաթի իչուն , Գարտօվիլ գօնաղընըն պէօյուք սալօնընը ինեթիտապ իթմիշ իտի . պու֊ սալօնատա պիր թագըմ ֆամիլեա թաասիրլէրի կէօրիւ֊ մէքճէ օլուպ , պուննլար միյանընտա է՛ն զիյատե կէօզե կէօրիւնէնլէր ըէտէր վէ վալիտէյնին թաասիրլէրի իտի ։

Պու սալօն զայէթ կէնիշ վէ ղայէթ եիւքճէ օլուպ , եագընատա պուլընան տիկէր սալօնլար կիպի գրուլ օն աէօրտիւնճիւ Լուի սարընտա մախսուս թէքէլլիֆ վէ չա֊ շաատա իլէ տէօշէնմիշ իտի . չիիր վէ աէնայիթ նէֆիսե իլահը Ալագոնըն զալէպէտինի իրայէ իտէն վէ Լքպրէօն նամ ըէսատամը մէշհուր թալատֆընտան նագշ իտիվիշ օլան թա֊ վան՝ ըէսատամը միւմանիլէ յհին ֆէննի ըէսատե օլան մէհա֊ ըէթինի իրայէ իթմէքճէտե իտի . պու ըէսամին էթրաֆընատա միւքէմմէլ սուրէթտե օյուլմըշ վէ ալթուն եալտըզլարըտա պէզէննմիշ կէնիշ պիր չէրչիվէ պուլունսուպ , անընը տէօրթ քէօշէսինտե տաիի սէնէնին տէօրթ մէվսիմինի իրայէ ի֊ տէն պիրէր եալտըզլը պէօյիւք սանէտլէր կէօրիւլմէքճէտե իտի . սալօնը թէզէնին իտէն ֆամիլեա թաասիրլէրի տա֊ իի գըյմըզը տամտագօ իլէ մէսթուր չէրչիվէլէր կէնինե ա֊ լընմըշ ըտը ։

Ճալմա իլէ վուգու պուլաճագ միւլագաթընըն զէ֊ մանը եագըլաշտըգճա , մատմուազէլ տը Գարտօվիլին հըսա էյլէտիյի պէն տիւրլիւ հէյէճանլարը իսպէյլամագ՝ թարի֊ ֆէ գալգըշմագտան տահա գօյայ տըր ։

Անչէրին միւլագաթը օ վագթա գատար պիր թա֊ գըմ միւէլլիմ էնկէլլէրէ թէսատիւֆ իտէրէք կէրի գալ֊ մըշ իտի . Ճարիէն տիւշմէնլէրինին նէ՛ տէրէճէ ույանըգ , զայրէթլի վէ խայրն օլտըգլարընը պիլտիյինտէն , հուսու֊ լը սատատէֆինտէն հէնուզ չիւպհէ իտիյօր ըտը ։ Տագը֊

Digitized by Google

գատաջպիր կէօղլերի ատէթա խոթէվէյէրէք չալար սատ թա թէվէճճիւհ իմ մէքտէ իտի . պիր գաչ տագըդա տոհա կէչինճէ, վիւլագաթ սաաթը չալաճագ իտի ։ նիհայէթ պու սաաթ չալը . սաաթ չանընըն հէր պիր տարպէսի Ռտրիէնին գալպինտէ ուզուն ուզուն աքսէնտագ օլտու ։ Ճալմանըն իհթիյաճա րիայէթին թային օլունան սաաթտան էվվէլ կէլմէմիշ օլտըղընը քէնտի քէնտինէ տիւշիւնտիւ վէ պու իհթիյաճտան տօլայը անը թէվպիխ իտէճէք եէրտէ , մէմնուն վէ միւթէչէքքէր օլտու . մա մաֆիհ եագընտաքի սալօնլարտա էտնա պիր կիւրիւլթիւ իչիտճէք օլսա , հէման նէֆէսինի թուԹուպ իւմիտ իլէ գուլագ վէրիր իտի ։

Ճալմա իլէ կէօրիւչճէյի սաաթըն իլք տագըգալըը կէչտիյի զէման , մատմուազէլ տը Գարտօվիլ ճիտտի պիր չիւպհէյէ տիւշմէտի վէ սաատէթպախչ պիր ինթիզարըն հէյէճանլարընը պիլմէյէն էչլտաս նազարընտա չօճուգճա վէ պուտալաճա կէօրիւնէն պիր ֆիքրէ տիւշէրէք, Պլանչ սօգաղընտաքի խանէնին չալար սաաթը քէնտի խանէֆինտէքի սաաթտան պիր գաչ տագըգա կէրի օլապիլէճէյինի տիւշիւնէրէք սապըրսըզլըղընը թէնքին իյլէտի ։ Լաքին պու ֆարգ պիր չարեէք սաաթ , եիկիրմի տագըգա վէ տահա զիյատէյէ պալիղ օլունճա , Ռտրիէնին ըզտըրապը պէօյիւմէյէ պաչլատը . կէնճ գըզ իքի իւչ տէֆա եէրինտէն գալգարագ , եիւրէյի չարբմագտա օլտըղը հալտէ այագլարընըն ուճըյլա սալօնըն գաբուսընա գատար կիտիպ տինլէտի . լաքին հիչ պիր չէյ իչիթմէտի...։

Պու սըրատա սաաթ իւչ պուչուղը վուրտու ։ Ռտրիէն գալպինտէ հասըլ օլան տէհչէթի եէնէմէյէրէք վէ սօն պիր իւմիտէ տահա տիւշէրէք չըմինէնին եանընա ավտէթ իթտի վէ հէյէճանը գալպինի պէլի իթմէմէք իւզրէ սըֆաթընը տիւզէլթտիքտէն սօնրա չանը չալտը ։

Պիր գաչ սանիյէ սօնրա եարը սիյահ եալը պէյագ

Digitized by Google

սայլը վէ[illegible]սիյահ էլպիսէլի[illegible]պիր օտա խըտմէթքեարը գա-
բուլը այտը վէ իհթիրամքեարանէ պիր թավր իլէ հանը-
մընը[illegible]էվամիրինէ պէքլէտի . Ատրիէն հալիմանէ պիր սե-
տա իլէ .

— Անտրէ՛, հէպէյէ սէօյլէ տէ օտամըն չըմինէսի իւ-
զերինտէ ունութմըշ օլտըղըմ պիր չիչէյի սանա վէրսին
վէ պուրայա կէթիր . — տէտի :

Անտրէ էյիլտի վէ Ատրիէնին էմրինի իճրա իթմէք
իւզրէ սալօնտան չըգմազա հազըրլանտը իսէ տէ , մատմու-
ազէլ տը Գարտովիլ՝ բրէնսին օրայա կէլէճէյինի պիլէն
ուշագլարընտան էհէմմիյէթինի կիզլէմէք իսթէտիյի տի-
կէր պիր սիւալի սօրմազ իւզրէ օ էմրի վէրմիշ օլտըղըն-
տան , չալար սաաթը կէօսթէրէրէք ֆիւթուրսըզ պիր
չէհրէ իլէ .

— Պու սաաթ էյի կիտէ՞ր մի , Անտրէ . — տէյտու
սօրտու :

Անտրէ սաաթընը չըգարըպ պագտըգտան սօնրա .

— Էվվէթ , մատմուազէլ , պէն քէնտի սաաթըմը
թիւիլըրի սաաթընա կէօրէ այար իթմիշիմ տիր . պու տա
իւչ պուչուղը կէչիյօր . — տէտի :

Ատրիէն . — Բէք էյի . . . թէշէքքիւր իտէրիմ :

Անտրէ . — (էյիլէրէք վէ սալօնտան չըգմազա հա-
զըրլանարագ) Պիր սաաթ գատար էվվէլ Մ. մարէշալ
Սիմոնըն պուրայա կէլտիյինի սիզէ խապէր վէրմէյէ ու-
նութտըմ. ֆագաթ գաբունըզ բրէնս հազրէթլէրինտէն
մատտա հէր քէս իչուն գաբալը օլտըղընտան , հիչ քիմ-
սէյի գապուլ իթմէտիյինիզի քէնտիսինէ սէօյլէտիմ :

Ատրիէն . — Բէք էյի :

Անտրէ թէքրար էյիլէրէք սալօնտան տըշարը չըգտը
վէ օրթալըգ եէնիտէն սիւքիւնէթ իչինտէ գալտը :

Ատրիէն ձալմա իլէ վուգու պուլաճագ միւլագաթը
իչուն թային օլունան սաաթըն սօն տագըգասընա գա-

Digitized by Google

տար հիչ պիր չիւպհէյէ տիւչար ալմամըշ օլաբղընտան, իւմիտինին չու սուրէթլէ պօշա չղգմասը քէնտիսինի տէհ. չէթլի պիր սուրէթտէ քէտէլլէնտիրմէքտէ իտի. պու սէ. պէպլէ չըմինէնին եան թարաֆընտա պայընըն իւսթիւն. տէ սըղը պուլընան թասվիրլէրտէն պիրինէ պագարագ, հազին վէ քէտէրնաք պիր սէտա իլէ. «Ա՛հ, վալիտէճի. յի՛մ» տէյու նիտա իլլէտի։

Մատմուազէլ տը Գարտօվիլ պու սէօզիւ հէնգամ իւրատ իթմիչքէն, խանէնին հավլիսինէ կիրմէքտէ օլան պիր արապանըն կիւրիւլթիսիւ սալօնըն ճամլարընը խաֆիֆճէ սարստը։ կէնճ գըզ պիրտէն պիրէ թիթրէտի վէ խաֆիֆ պիր ավազէի մէսէրրէթ սալըվէյմէքտէն քէնտիսինի ալա. մատը. եիւրէյի հօբլամազա պայշատը. զիրա պու տէֆա կէլլէն ճալմա օլտըղընը հըսս իտիյօր ըտը. բրէնսի կէօզիւ իլէ կէօյմիւշ կիպի պու հըսսըն տօղրու օլտըղընտան է. մին իտի։

Պիչարէ գըզճըղազ եէնիտէն օթուրտու վէ ուզուն քիրթիքլէրինտէն ասըլը օլան պիր տամլա եաշը սիլտի։ էլլի եաբրագ կիպի թիթրէյմէքտէ իտի։ Պիր պիրինի միւ. թէագըպտէն աչըլան գաբուլարըն չիտտէթլի չամաթասը կէնճ գըզըն քէչֆիյաթընը թասսիք իլլէտի։

Սալօն գաբուսընըն իքի նալտըզը գանատը տաիի ա. չըլարագ, բրէնս ճալմա նիւմայան օլտու։

Տիկէր պիր օտա խըտմէթքարը գաբույը գաբատը. ղը սըրատա, Անտրէ ճալմանընն արգասընտան սալօնա կի. րէրէք, պիր պիլլօր չինէյի հավի օլան եալտըզը կիւ. միւշտէն մամուլ քիչիւք պիր թէքսիյի կէնճ գըզըն եա. նընտաքի եալտըզը մասանըն իւզէրինէ գօյտու վէ պա. տէհու սալօնտան տըշարը չըգարագ, գաբու գաբանտը։

Բրէնս ճալմա իլէ մատմուազէլ տը Գարտօվիլ եալը. նըզ գալտըլար։

Digitized by Google

29

ԱՏՐԻԷՆ ՎԷ ՃԱԼՄԱ

Բրէնս ճալմա եավաշ եավաշ մատմուազէլ տը Գարատօվիլէ եադլաշմըշ ըտը։

Կէնճ Հինտիներին հրսախյաթը չիտտէթլի օլմագլա պէրտագէր, էմնիյէթսիզ վէ գօրգուգճա եիւրիւյիւշու գալըպինին հէյէճանը ֆէվգ էլ ատէսինէ տէլալէթ իթմէքտէ իտի։ Մէրգում հէնուզ կէօղլէրինի գալմըրըպ տա Ասրիէնին եիւզիւնէ պագմադա ճէսարէթ իտէմէ յօրտու ... պիրտէն պիրէ եիւզիւնիւն րէնկի օլմըշ վէ ժմլէքէթինտէ ճարի օլան ատէթէ կէօրէ տինտատրանէ պիր սուրէթտէ կէփսիւնտէ գովուշտրմըշ օլտըղը կիւզէլ էլլերի թիր թիր թիթրէմէքտէ պուլընմըշ իտի. քէնտիսի իսէ պաշընը խաֆիֆճէ էյմիշ օլտըղը հալտէ, Ասրիէնտէն պէրի գալ ատըմ կէրիտէ տուրմըշ ըտը։

Պաշգա պիր քիմսէտէ օլա կիւլիւնճ օլաճագ օլան պու ալէիւթլիք եիկիրմի եաշընտա օլան պու բրէնտէ կէօրիւնճէ, ինտան բէք զիյատէ միւթէէսսիր օլուր ըտը. զիրա անըն ինանըլմայաճագ տէրէճէտէ օլան ճէսարէթ ու ժէթանէթի վէ թատիսաթը գահրամանանէսի Հինտիս-թանա ատ յահէթ իտէն եօլճուլարը օ՛ տէրէճէ հայրան իթ-միշ իտի քի, պունլար միւսահիլէյհ հադգընտա հայրէթ-վէ իհթիրամլա պահս իտէրլէր իտի։ Կէնճ Հինտիներին հրսախյաթը չէտիտէսի օ վագթա գատար քեամիլէն զադէթ իսիմիշ օլտըղընտան, օ նիսպէթտէ չարուգ ա-թէչ ալաճաղը տիւշինիւլիւրսէ, անըն շու լաթիֆ հէյէ-ճանը տատա զիյատէ նազարը տըգդաթը ճալիսգ օլապիլիր։

Մատմուազէլ տը Գարատօվիլ տսխի անըն գատար ալիիւթէ օլմըշ վէ շաշընմըշ օլտըգը հալտէ օլտըղը եէք-

Digitized by Google

տէ գալմըշ վէ ձալմա կիպի օ տա կէօզլէրինի եէրէ էյ-միշ իտի . լաքին եանագլարընըն աթէշըրէնկ գըրմըզըլըզը վէ կէօյսիւնիւն չիտտէթլէ չարըմասը հէյէճանը գալկինին տէրէճէսինի կէօսթէրիյօր վէ ֆագաթ քէնտիսի պու հէ-յէճանընը կիզլէմէյէ չալըշմայօր իտի : Մէրգումէ ֆիք-րի զիքիյանէսինին մէթանէթի , միւսթագիլ վէ մաղրուր թապիաթը վէ ինսանելարըա օլան միւնասէպէթի տաիմէսի իլէ պէրապեր , ձալմա կիպի քէնտիսի տէ լաթիֆ պիր թէլաշ էսէրի կէօսթէրիյօր ըտը . վէ կիւյա հըսսիյաթը չէտիտէլէրինին զալեանընա վէ գալզլէրինին հէյէճանը չէտիտինէ թէհամմիւլ իթմէյէ մուգթէտիր տէյիլ իմիշ-լէր կիպի , եէքտիկէրինի ֆէվգ էլ ատէ սէվկէն պու իքի կիւզէլ մախլուգընը իքիսի տէ մուվագգաթ վէ լաթիֆ պիր պիհուշլուղա տիւյար օլմուշլար ըտը :

Հալ պու քի պունլարընը կէօզլէրի հէննուզ պիրի պի-րինէ թէսաատիւֆ իթմէմիշ իտի : Էլէքթրիգ սաատլէսի կիպի միւէսսիր օլան պու իլք պագըշտան , եըլտըրըմտան տահա չաբուգ գանլարընը հաւէքլէթէ կէթիրէն վէ պա-զէն տէ խասպէրլէրի օլմագըզըն րուհլարընը րուի զէմին-տէն ալէմի պալէայա գալտըրան պու մուգատտես ա՛ժ էշ-տէն իքիսի տէ գօրգույօրլար ըտը . զիրա ձէննապը Հագ-գընը գալպիմիզէ վազ իթտիյի պու նէճիպ վէ չիտտէթլի տուլդուլա պէօյլէ տինտարանէ պիր սուրէթտէ թէալիմի նէֆս իթմէկ ձէննապը Հագգա եագլաշմագ տէմէկ տիր . զիրա եալընըզ պու տուլդու տըր քի ձէննապը Հագգ գուտ-րէթի խալիգասընըն պիր նէպզէսինի իհսան իտէրէկ անը թագտիս իթմէկ իսթէմիշ տիր :

Է՛ն էվվէլա ձալմա կէօզլէրինի գալտըրտը . լաքին պու կէօզլէր նէճինաք օլուպ , գըզըլճըմլար սաչմագտա ը-տը . պու պագըշտա չիտտէթլի պիր մուհապպէթին ալէ-չի , միւտտէթի մէտիտէտէն պէրթա զապթ իտիլմիշ օլան պիր տուլդունըն չիտտէթի վէ հէր տիւրլիւ քէմալաթ իլէ

Digitized by Google

մուԹԹասըՓ օլան պիր կիւզէլլիյին հայրէԹի կէօրիւլմէքտէ վէ բրէնսին չէհրէսինէ մուգավէմէԹի նագատիլ պիր լէԹաՓէԹ վէրմէքտէ իտի . . . : ԻվվէԹ , պու լէԹաՓէԹին մուգավէմէԹի նագատիլ իտի . . . զիրա Ա֊տրիէն բըրէնսին պագըշընա ԹէսատուՓ իտէր իԹմէզ պիւԹիւն ազասըլլա ԹիԹրէտի վէ պիր մըգնաԹըս ճազիպէսինէ գաբըշմրշ կիպի հըսս իԹտի : կէօզլէրի պէօյիւք պիր այըրըլըք Թէէսիրիյլէ գաբանմաղա պաշլատըղը սըրատա , մէրգումէ ՓէվգՓ էլ ատէ պիր ղայրէԹլէ պու լաԹիՓ հէյէճանա դալէպէ իտէրէք , օԹուրտուղը գօլԹուգտան գալգտը վէ ԹիԹրէք պիր սէտա իլէ .

— Բրէ՛նա , սիզի պուրատա գապուլ իԹտիյիմէն տօլայը բէք զիյատէ պախԹիյար ըմ . – տէտի վէ պատէհուարգասընտա ատըլը սլան Թաավիրլէրտէն պիրինի կէօսԹէրէք , կիւյա պիր քիմսէյի Թագտիմ իտիյօրմըշ կիպի .

— Բրէ՛նա , իչԹէ վալիտէմ . . . – տէ յու իլավէ իյլէտի՛

Ա֊տրիէն՝ պու սէօզլէրի սէօյլէյէրէք , ճալմա իլէ վուգու պուլաճագ վիւլագաԹընտա վալիտէսինի հազըր պուլընմըշտագ կիպի նագիքէնէՓ պիր ՓիգրէՓ խըտմէԹի իԹմէքտէ իտի . պու սուլԹէլէ կէրէք քէնտիսինի վէ կէրէք ճալմայը իլէ պիր լէէսատուՓիւն ճազիպէլէրինէ գարշը մուհաՓաղա իԹմէք իսԹէմէքտէ իտի . զիրա հէր իքիսի տէ ևէքտիկէրինի քէմալը չիտտէԹլէ սէվտիքլէրինտէն , հէր իքիսի տէ հիւր վէ սէրպէստի օլտըգլարընտան վէ ճէնապը Հագգըն քէնտիլէրինէ իհսան իԹտիյի սաատէԹ վէ հուզուզաԹ խազինէլէրինտէն տօլայը եալընըզ ճէնապը Հագգա մէսուլ պուլընտըգլարընտան , պու միւլագաԹ քէնտիլէրի իչուն տահա զիյատէ ճազիպէլի կէօրիւնէպիլիր իտի՝

Բրէնա ճալմա Ա֊տրիէնին Փիքրինի անլատը , վէ կէնճ գըզ վալիտէսինին Թաավիրինի կէօսԹէրտիյի զէման , քէնտիսի տէ սաատ վէ լաԹիՓ պիր հարէքէԹլէ Թաավիքին էօնիւնտէ տիզ չէօքիւպ էյիլտի վէ լաԹիՓ վէ մէրտանէ

Digitized by Google

պիր սէտա իլէ թասվիրէ խիթապէն .

— Սիզի վալիտէմ կիպի սէվէճէյիմ, վալիտէմ կիպի թագտիս իտէճէյիմ, վէ սիզ քէնտի գըզընըզըն եանընա օլտըզընըզ կիպի , վալիտէմ տախի ֆիգրիմէ պուրատա պուլունաճագ տըր · – տէտի :

Մատմուազէլ տը Գարտօվիլին քէնտիսինի վալիտէսինին հիմայէսի թահթընա վազ իթմէսինէ պունտան տահա էյի պիր ճէվապ վէրիլէմէզ իտի . պինաէն ալէյհ կէնճ գըզ կէրէք ճալմատան վէ կէրէք քէնտիսինտէն էմին օլարագ , վէ քէնտիսինի տահա զիյատէ րահաթ պուլարագ էվվէլքի հէյէճանլարը ազալ ազալ մահվ օլտու վէ անըն եէրինէ սատատէթ պախչ պիր մէսէրրէթ ու պէշաչէթ գաիմ օլտու . պունըն իւղէրինէ եէնիտէն օթուրտու վէ ճալմա. յա տիկէր պիր սանտալիէ կէօսթէրէրէք տէտի քի .

— Լութֆէն օթուրընըզ, սէվկիլի ամուճազատէմ... էկէր միւսաատէ իտէրսէնիզ, սիզի պու սուրէթլէ եատ իտէճէյիմ. զիրա Էլէնա քէլիմէսի բէք զիյատէ թէքէլլիւֆլիւ կէօրիւնիւյօր . սիզ տէ պէնի եէկէնիմ տէյու թէսմիյէ իտինիզ. զիրա ֆաֆոտաղլ քէլիմէսինի տէ բէք աղըր պուլույօրըմ: Պու խուսուսը գարարլաշընըրտըգտան սօնրա , էվվէլա տօսթանէ գօնուշալըմ:

Ճալմա . – (էվվէլ քէլիմէսինտէն տօլայը գըզարարագ.) Էվվէ՛թ, սէվկիլի եէկէնիմ:

Ատրիէն . – Տօսթլըղըն պիրինճի չարթը խուլուս վէ սատագաթ օլտըղընատան , էվվէլա սիզի թէքտիր իտէճէյիմ... :

Պու սէօզիւ միւթէագըպ , Ատրիէն՝ բրէնսին եիւզիւնէ պագարագ թէպէսիմ իյլէտի :

Ճալմա օթուրագ եէրտէ , լաթիֆ վէ իճթիրամ. քեարանէ պիր վազիյէթլէ տիրսէյինի չըմինէյէ տայաթմըշ տուրըյօր ըտը : Ատրիէն սէօզիւնիւ չու եօլտա տէվամ էյլէտի .

Digitized by Google

— Իվվէ՛թ, ամուճազատէմ... սիզի թէքտիր իտէճէ յիմ. լաքին իւմիտ իտէրիմ քի պունտան տօլայը պէնի մազուր կէօրէճէքսինիզ... խիւլասա սիզէ պիր ազ տահա երքէն ալէքլէր իտիմ։

Ճալմա. — Պէլքի տէ պիր ազ տահա կէճ կէլմէտիյիմտէն տօլայը պէնի թէվպիխ իտէճէքսինիզ։

Աւրիէն. — Նէ՞ տէմէք իսթէյօրսընըզ։

Ճալմա. — Խանէմտէն չըգօրղըմ զէման, թանըմատըղըմ պիր ատէմ արապամա եագլաշարագ. «Ռէհէրինիզ մագամընտա օլան պիր ատէմին հայաթընը գուրթարմագ սիզին էլինիզտէ տիր... մարէշալ Սիմոն պէօյուք պիր թէհլիքէ իչինտէ տիր... քէնտիսինէ իմտատ իյմէք իչուն չիմոի պէնիմլէ պիրլիքտէ կէլմէնիզ լազըմ տըր...» տէտի. մէրգում պու սէօզլէրի օ գատար սամիմի պիր տուրէթտէ սէօյլէտի քի, քէնտիսինէ ինանատըմ...

Աւրիէն. — (Քէմալը կէրմի իլէ.) Պու պիր տուզագ տըր, զիրա մարէշալ Սիմոն պիր սաաթ էվվէլ պուրայա կէլմի...

Ճալմա. — (Կիւյա աղըր պիր եիւք ալթընտան գուրթուլմըշ կիպի, մէսէրլէթլէ.) Սահի՞ն մի սէօյլէ յօրսընըզ... ա՜հ, չիւքիւրէր օլսուն, եա՛ Բապալի, հէյէ պու կիւզէլ կիւն քէտէրսիզ կէչէճէք տիր։

Աւրիէն. — Լաքին, ամուճազատէմ, օ ճասուստան նա՞սըլ չիւպհէ իյմէտինիզ։

Ճալմա. — Պիր ազ սօնրա աղզընտան գայբրտըղը պիր գաչ սէօզլէր չիւպհէմի տավէթ իյլէտի. լաքին մարէշալըն տախի տիւշմէնլէրի պուլընտըղընը պիլտիյիմտէն, քէնտիսինին սահիհէն թէհլիքէ իչինտէ պուլընտըղընտան գօրգարագ, էվվէլի էմրտէ հէրիֆ իլէ պիրլիքտէ կիթմիմ։

Աւրիէն. — Հագգընըզ վար տըր, իհմալ քի մարէշալա գարշը եէնի պիր ֆէսատ տօլապը գուրուլմըշ ըտը... էտնա պիր չիւպհէնիզ վար ըտը ըսա, տէրհալ ա-

Digitized by Google

նըն իմուտնընա գօշմալը իտինիզ։

Ճալմա. – Պէն տէ էօյլէ եաբտըմ... հալ պու քի սիզ տէ պէնի պէքլէյ յօր ըտընըզ։

Աարիէն. – (Հէյէճանը գալպ ինէ.) Պու ափճէնա-պանէ պիր ֆէտաքեարլըզ տըր... պու ոէպէպլէ հագ-գընըզտաքի հիւրմէթ վէ րաղպէթիմ պիր գաթ տահա թէզայիւտ իտէճէք իտի... լաքին ասնրա հէրիֆ նէ՞ օլտու։

Ճալմա. – Վէրմէյիմ էմմ իւղէրինէ ատապատա պին-տի։ Հէմ մարէշալը տիւշինիւպ վէսվեսէ իտէրէք վէ հէմ տէ սիզին նէզտինիզտէ կէչիրէճէյիմ զէմանըն պու սու-րէթլէ միւրուր իթմէսինտէն ճանըմ սըզըլատագ, մէր-գումա պիր պիրինի միւթէագրէպ պագը սիւալլէր սօրտըմ վէ պիր գաչ տէֆալար չաչըրատագ ճէվապ վէրմէյինի կէօրտիւմ. օ զէման պէկլէի պանա եէնի պիր տուզաղ գուրուլմագտա օլտուղունը տիւշինտիւմ վէ պէնի նագա-ըընըզտան տիւշիւրմէք իչուն չիմմէյէ գատար գուրուլան ֆէսատ տօլապլարընը խաթըրլայարագ, հէման եօլընի թէպտիլ էյլէտիմ. պունըն իւզէրինէ պէրապէրիմտէքի ատէմին խօշնուտսըզլուղը օ տէրէճէ այան օլտու քի, պէ-նի ալտաթմըշ օլտուրընա արթըգ չիւպհէմ գալմատը. լաքին պէն եինէ մարէշալ Սիմոնը տիւշիւնէրէք, ելան միւպհէմ պիր րահաթսըզլըգ հըսս իտէյօրտըմ քի, սիզ պունը տա տէֆ իթտինիզ։

Աարիէն. – Պու ատէմլէր բէք խայըն տըրլար, լաքին պիզիմ սաատէթիմիզ անլէրին տավէթ վէ խըյանէթին-տէն տահա գուվվէթլի տիր։

Պիր տագըգաճըգ սիւքիւթտէն ասնրա, Աարիէն միւ-թաատը օլան իտալիսէթլէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ տէտի քի.

— Օէվկիլի ամուճազատէմ, գալայիմտէ օլան չէյլէ-րի կիզլէմէք պէնճէ միւմքինօլուզ տիր... պիր ազ տահա տօսթանէ գօնուշալըմ. բէք զիյատէ ըզտըրատագ իչինտէ կէչմիշ օլան մազիտէն պահա իտէյիմ. պատէհաւ ֆէնա

պիր րուլա կիպի անը պիւս պիւթիւն ունուտուրըզ։

Ճալմա. – Իլերիսի հէր նէ տախի օլսա, սիզէ խալիսանէ ճէվապ վէրիճէյիմ։

Ատրիէն. – Նա՛սըլ օլուպ տա խալգ հուզուրընա չըգմաղա գարար վէրտինիզ...։

Ճալմա. – (Ատրիէնին սէօզիւնիւ քէսէրէք.) Ո կէնճ գըզ իլէ մի։

Ատրիէն. – Էվվէթ։

Ճալմա. – (Պիլա թէլաշ.) Պու մէմլէքէթին ատէթլէրինտէն պիխապէր պուլընտըղըմտան վէ ֆիքրիմ տախի մէյուսիյէթ վէ տիւշմէնլէրիմիզէ սատըգ պիր ատէմին վէրտիյի նասիհաթլար իլէ տիւշտըը զաաֆ օլտըղընտան, պու ատէմին սէօյլէտիյի վէճհլէ սիզին գարշընըզտա պաշգա պիր գատընը սէվիյօր կիպի կէօրիւնէճէք օլուրսամ, հասէտինիզի թահրիք իտէճէյիմ տէյու զանն իյլէտիմ, վէ...։

Ատրիէն. – (Պէօյլէ աղըր պիր իթիրաֆտա պուլընմագ մէճպուրիյէթինտէն ճալմայը գուրթարմագ իւղրէ, քէնտիսի տէ անըն սէօզիւնիւ քէսէրէք.) Էլվէրիր, ամուճաղատէմ, էլվէրիր. հէր չէյի անլատըմ. պէնիմ պատիրէթիմ տախի մէյուսիյէթ սահիգասըյլա պաղլանմըշ օլտըղընտան, չիշէք պուքէթիմի ալմագ իչուն էօլիւմ թէհլիքէսինի կէօզէ ալտըրմագ կիպի պիր հալէքէթի մէճպուրնանէ վէ ճէսուրանէտէն ասնըա տախի օ այշագճա ֆէսատը քէշֆ իտէմէտիմ։ Վէրճէյինիզ ճէվապտան հէր նէ գատար էմին իսէմ տէ, ասն պիր սիւալ տահա սօրագաղըմ. սիզի թէաթրօտա կէօրտիւյիմ կիճէնին սապահըը սիզէ պիր մէքթուպ եազմըշ ըտըմ, ալմատընըզ մը։

Ճալմա հիչ պիր ճէվապ վէրմէտի. տիլրուպա չէհրէսի պիրտէն պիրէ գարարտը, վէ պիր սանիյէ գատար էօյլէ թէհտիտքեարտանէ պիր թավը քէսպ իթտի քի, Ատրիէն տիւշտը տէհշէթի օլուպ գալտը. լաքին պիր ազ

Digitized by Google

ասնրա պու հէյէճանը չէտիւս պէրթարաֆ օլարագ , ձալ-
մանըն եիւզիւ եէնիտէն քէսպի պէշաշէթ իյլէտի , վէ քէ-
մալը հայրէթլէ քէնտիսինէ պագմագտա օլան Ատրիէնէ
խիթապէն տէտի քի .

— Զանն իթտիյիմտէն տահա զիյատէ մէրհամէթլի ի-
միշիմ . չանընըզա լայըգ պիր սուրէթտէ պուրայա կէլմէք
արզուսընտա պուլընտըմ . տիւշմէնլէրիմէ խըտմէթ իթմէք
իչուն պանա իայրընանէ նասիհաթլար վէրմիշ վէ էլան տա
վէրմէքտէ պուլընմըշ օլան պիր ատէմէ աֆիվ իյլէտիմ :
Կէօնտէրտիյինիզ մէքթուպը օ ատէմին սագլամըշ օլտը-
ղընտան էմին իմ . . . պիր ազ էվվէլ մէրգուսընն պանա
եաբտըղը պիւթիւն ֆէնալըգլարը տիւշիւնէրէք , հագգընը-
տա կէօսթէրտիյիմ մէրհամէթէ ազաճըգ թէէսիւֆ իթ-
տիմ : Լաքին տիւնքի մէքթուպընըզ խաթըրըմա կէլինճէ ,
հիտտէթիմ տէրհալ պէրթարաֆ օլտու :

Ատրիէն . — Տէմէք քի խայլը միւտաֆէթ պիզի իշքէն-
ճէյէ գօյան վէ պէնիմ սիզին հագգընըզտա վէ սիզին տէ
պէնիմ հագգըմտա պիր թագըմ շիւպհէլէրէ տիւշմէմիզէ
սէպէպիյէթ վէրւէն օ ուղուրսըզ մագի , օ գօրգուլար , օ
էմնիյէթսիզլիքլէր կէչմիշ կիթմիշ տիր : (Ֆէվգ էլ ատէ
մէսէրրէֆթլէ ·) Օ՛հ , էվվէլթ , օ ուղուրսուզ մագիյի ունու-
տալըմ . . . : (Կիւյա պիհնինի իշղալ իտէն սօն միւլահազա-
լարտան տախի գուրթուլարագ .) Արթըգ խաթիգալ
պիւս պիւթիւն պիզիմ տիր . պու խաթիգալ բարլագ ,
պուլութսըզ վէ զուլմէթսիզ տիր . . . չիմտի կէօզիւմիւ-
զիւն էօնիւնտէ հուտուտսըզ վէ նիհայէթսիզ պիր ուֆու-
գը սաատտէթ աչըլըյօր :

Ատրիէն պու սէօզլէրի սէօյլէտիյի զէման կէօսթէրտի-
յի չէվվ ու հէյէճան վէ իւմիտ վասֆ ու թարիֆէ գալ-
գըշմագ միւմքինսիզ տիր : Լաքին պիրտէն պիրէ եիւզիւն-
տէ պիր մահգունիյէթի էսէրի կէօրիւլտիւ վէ հէյէճանըը
պիր սէտա իլէ .

— Հալպու քի շու սըրատա ըզտըրապ չէքէն պէտ-
պախթէար տա վար տըր . — տէտի :

Կէնճ գըզ պիր զէմանտան պէրու խայալլատըղը սաա-
տէթլի տէրճէճէի պալէսընա վասըլ օլտըղը պիր սըրա-
տա , պէտպախթէար հագգընտա չու սուրէթլէ ըզհարը

Digitized by Google

չէֆգաթ ու մէրհամէթ իթմէսի ձալմայա օ՛ տէրէճէ թէէ-
սիր իլէտի քի , պիլա իսթիյար Ասրիէնին տիզլէրինէ գա-
քանտը , էլլէրինի պիրի պիրինէ գավուշտըրտը վէ չէհրէի
տիլրուպասընը տինտարանէ պիր հայրէթլէ մէրգումէյէ
տօղրու չէվիրտի : Պատէհու եիւզիւնիւ էլլէրի իչինէ ալա-
րագ , հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէքտիզին պաչընը է՛յտի :

Ալօնտա պիր միւտէթճիլք տէրին պիր սիւքիւնէթ
հիւքմֆէրմա օլտու : Ասրիէն ձալմանըն ինճէ ուզուն բար-
մագլարը արասընտան եաչլար ագմագտա օլտըղընը կէօ-
րիւնճէ , է՛ն էվվէլ սիւքիւթիւ գաթ իտէրէք .

— Նէնի՞զ վար , տօսթըմ , նէ՞ օլույօրսընըզ . . . — տէ-
յու հայգըրտը վէ հէման բրէնսէ տօղրու է՛յիլէրէք , էլ-
լէրինի աչաղը էնտիրտի :

Ձալմանըն եիւզիւ հաչլարլա ըսլանմըչ ըտը :

Մատմուազէլ տը Գարտովիլ « Աղլայօրսընըզ հա՛ . . . »
տէ՛յու նիտա իտէրէք , օ գատար հէյէճանա կէլտի քի ,
ձալմանըն էլլէրինի քէնտի էլլէրի իչինտէ թուրթտու . Ձալ-
մա իսէ կէօզ եաչլարընը սիլէմէտիյինտէն , ինճու տանէ-
լէրի կիպի ալթուն բէնկինտէքի եանագլարը իւզէրինտէն
եուվարլանմագա պաչլատը : Պատէհու լաթիֆ վէ թիթրէք
պիր սէտա իլէ .

— Շու սըրատա հըսս իթտիյիմ ատատէթին էմնալի
եօգ տըր , հալ պու քի պէօյիւք պիր մահզունիյէթ տախի
հըսս իտիյօրըմ . . . սիզ պանա կէօյիւլ վէրիյօրսընըզ . . .
պէն սիզէ եէրի վէրէճէք օլամ տախի , եինէ սիզին հու-
զուրընըզտա նանքէօր պուլընմըչ օլուրըմ՝ ինսան ձէնապը
հագգա նէ՞ եաբագիլիր , անը թագտիս իտէր , անա ի-
պատէթ իլլէր վէ ֆագաթ անըն իհսան իլէտիյի խագի-
նէլէրի ատլա քէնտիսինէ իյատէ իտէմէզ . պունտան տօ-
լայը հայսիյէթի զաթիյէսի ճէրիհատար օլմազ , ֆագաթ
քէնտիսի մահզուն օլուր . — տէտի :

Ձալմա միւպալաղա իթմէ յօր ըտը . գալգէն հըսս իթ-
տիյի չէյի սէօյլէ յօր ըտը . ֆագաթ Շարգըլարա մախսուս
օլան միւպալաղա սուրէթիյլէ պէ յանը էֆքեար իտէպի-
լիր իտի :

Միւմաիլէյհին սէտասը օ՛ տէրէճէ սամիմի վէ հալ
ու թավրը օ՛ գատար լաթիֆ իտի քի , Ասրիէն աղլայա-

Digitized by Google

ճագ տէրէճէտէ միւթէէսիր օլարագ , ճիւտի պիր չէֆ-գամըլա տէտի քի .

— Տօսթըմ, հէր իքիմիզ տէ սաաատէթին տէրէճէէինի-հայէսինէ վասըլ օլտուգ . . . իգպալիմիզին հուտուտը եօգ տըր . . . լաքին մէնպար մուխթէլիֆ օլմագլա պէրապէր , հէր իքիմիզի տէ հիւզնէնկիզ էֆքեարլար իսթիլա իլլէտի . . . չու հալտէ տիւնեատա էօյլէ սաաատէթլէր վար տըր քի , անլէրին նիհայէթսիզլիյի պիւլէ ինսանը չաշըրտըր . . . պիր միւտտէթ գալպիմիզ , ֆիքրիմիզ վէ լուհրմըզ անլէրի իչինէ ալմաղա քիֆայէթ իթմէզ . . . պու ճիհէթլէ թաշարլար վէ պիդի էզէրլէր . . . : Զիյէքլէր տախի կիւնէչին քէսկին զըյասը թէէսիրիյլէ պաչլարընը էյէրլէր . . . հալ պու քի կիւնէչ անլէրին պախի հայաթ վէ մուհապպէթլէրի տիր : Էվվէ՛թ , տօսթըմ, պու մահզունիյէթ պէօյուք վէ ֆագաթի զայէթ լաթիֆ տիր :

Պու սէօզլէրի սէօյլէտիյի սըրատա , Ադրիէնին սէտասը ազար ազար պօղուլտու վէ պաչը տախի սաատէթի վազըասընըն սըգլէթի ալընտա չէօքմիւչ կիպի եավաչճա էյիլտի :

Ձալմա էլլէրի Ադրիէնին էլլէրի իչինտէ օլտըղը հալտէ մէրգումէնին էօնիւնտէ տիզ չէօքմիւչ օլտըղընտան , Ադրիէն պաչընը էյտիյի զէման , ֆիլ տիշի կիպի պէյազ աչնը վէ լիբիագա սաչլարը ձալմանընն քէհրաւպա րէնկին-տէքի աչնընա վէ ապանօզ կիպի սիյահ զիւլիւֆլէրինէ տօգունտը :

Պու իքի աչըգըն լաթիֆ կէօզ եաշլարը եավաչ եավաչ աշաղը տէօքիւլէրէք , քինէթլէնմիշ գալմըչ օլան էլլէրի իւզէրինտէ պիրի պինէ գարըշըյօր ըտը :

. . . . . .

Գարտօվիլ գօնաղընտա պու մէնզարէ ճէրէյան իթտիյի սըրատա , Ալկրիքոլ տախի Ադրիէնին պիր մէքթուպընը համիլ օլարագ վոժիրար սօգաղընա Մ. հարտինին պուլընտըղը խանէյէ կիմսէքտէ իտի :

ՊԷՇԻՆՃԻ ՃԻԼՑԻՆ ԽԻԹԱՄԸ

Digitized by Google

Digitized by Google

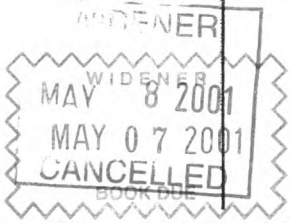
Digitized by Google

The borrower must return this item on or before the last date stamped below. If another user places a recall for this item, the borrower will be notified of the need for an earlier return.

Non-receipt of overdue notices does ***not*** *exempt the borrower from overdue fines.*

Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 617-495-2413

Please handle with care.
Thank you for helping to preserve library collections at Harvard.

Digitized by Google